COLLEGII SANCTI THOMAE COMPLVTENSIS.

IN DVOS LIBROS DE Generatione, & Corruptione Aristotelis Quæstiones.

Anno 1693.

CVM PRIVILEGIO.

Compluti: Typis Francisci Garcia Fernandez, Typographi Vniversitatis.

ILLVSTRISSIMO, AC EXCELENTISSIMO D. D. Fr. IOANNI THOMAE DE ROCABERTI, Prædicatorum Ordinis quondam Generali Magiſtro, Archiepiſcopo Valentino, totiuſque Valentini Regni Duci Generali, & Pro-Regi Eximio.

G*Audent profectò ſuperna perpetuo motu, & quidquid homines labores vocamus, eorum natura eſt*, aiebat olim Panegyriſta Pacatus loquens cum Principe, cui opera ſua inſcribebat, & cuius egregium in præclara quæque animum laudabat: Hoc idem nos potiori cauſa repetimus tecum loquentes, Excelentiſsime Princeps, cui opera noſtra dicamus. Gaudent ſuperna perpetuo motu, ſeu in cęlorum orbibus aſsidua vertigine rotatis ſolem inſpiciamus, ſeu te in Eccleſiæ militantis adhuc ſupremo orbe rutilantem miremur. *Sol illuminans per omnia reſpexit*, inquit Sapiens, ſeu iuxta Dionis Nizeni elegantem periphraſim, *Sol illuminans facit, & diſcernit horas, anniſque tempora auget, plantas alit folijs, & fructibus replens: ſuppeditat ſuaviſsimum, ac pulcherrimum ſpectaculum, nempe lucem, vt omnia nutriat, omnia perficiat, & hæc omnia non grauatur gratis impartiri.*

In Paneg. ad Theod. Imper.

Eccl. 42.

Orat. 3. de Regno.

Huic solarij cursui præsens opus de ortu, & interitu rerum suam debet materiam; nam iuxta diversitatem signorum, quæ sol lustrat, variato in fluxu, cætera quoque sublunaria continua generationum vicisitudine variantur, vt ipsa (quis crederet?) misera rerum variatio, firmior sit vniversi pulchritudo. At restabat alter, & sublimior solis cursus, cui præsens suam deberet formam, & qui supposito rerum ortu, & interitu, ad illius indagandam naturam foveret, & impelleret calamum. Sed prestò ades, Excellentisime Princeps, invocātibus te, nec tua Apollineæ similis beneficentia patitur, vt opus, quod ab illa sumpsit initium, ab eodem quoque debitum non accipiat augmentum. Exponimus in præsenti opere generationem, nutritionem, & augmentationem rerũ, & dum hæc alijs aperimus, eadem libellis nostris adaptari videmus, dum benevolo tuæ munificentiæ influxu generati, eodem quoque nutriuntur, & crescunt, vsque dum promisis fidem servantes inceptum consummemus cursum. Quid ni gravetur Sol impartiendo gratis hæc omnia, si quod homines labores vocant, eius natura est? Si nullum perfectius assequitur gaudium, quam cum assiduo beneficentiæ cursu in eorum, quæ genuit, convolat miseratus auxilium?

Nec immerito, Excellentisime Princeps, te cum sole conferimus, siue primęvum Cathaloniæ splendorem solius Dei gratia tuo illucescentem ortui contemplemur, siue tuæ mentis radios huic

D.

D. Thomæ Complutensi Collegio primo studiorum mane enascentes conspiciamus, sive post varia lustrata signa, in tui meridiem, Prædicatorum scilicet, diei præfectam lucẽ intentum defigamus obtutum, seu tandem, te in Valentini Regni ascito, & Ducem, & Præsulem, viciniorem (ò numquã eveniat) attendamus occasum. Ibi, quasi in vltima tanti fulgoris statione constitutus, illuminans per omnia respicis, dum laboranti Petri navi duobus illis tractatibus, quos celebrat orbis, velut aligeris remis succurris; dum pro eadem defensanda authoritate iam prælo paras bibliothecam, cuius structuram ipsæ provocant Paternali affectu ad te directæ literæ Pontificiæ. Nec in tantis gravaris, sed vlterius quasi nil egeris, cursum beneficiorum iterato assummis, & ex tam sublimi curarum vertice in Primævum hoc tuæ lucis ortum animum convertens ibi benefaciendo renasceris, vnde benefacturus processisti. Quid mirum iam, si properante in occasum soleiris accendatur, cum tuis in finem radijs properantibus maior exigatur tuis factis triumphus?

Suscipe ergo, quæ tuæ munificentiæ calore generata, favore nutrita, influxu aucta, vt interitum nesciant, agunt de interitu, vt Thomæ solvantur, quæ sunt Thomæ. Iterum te Deus incolumem servet Ecclesiæ, Religio-

gioni , & ñobis. Compluti die 29. Octobris anni 1693.

Prō Collegio D. Thōm. Cōm-
plutensis.

Tuæ Excellentiæ humillimus filius.

Fr. Emmanuel Ron.
Rector.

Licencia de los Superiores.

TIene el Colegio de Santo Thomas de Alcalà licencia del M. R. P. M. Fr. Domingo Perez, Cathedratico de Prima de la Vniversidad de Salamanca, y Provincial de la Provincia de España, Orden de Predicadores, y del Consejo Supremo de Castilla, para imprimir vn libro intitulado: *Collegij Sancti Thomæ Complut in duos libros de Generatione, & Corruptione Aristotelis Quæstiones*. El qual aprobaron por la Religion los M.RR.PP. el M. Fr. Matheo Caro de Montenegro, Prior del Convento Real de nuestra Señora de Atocha, y Fr. Pedro de Santa Maria, Lector de Theologia del mismo Convento. Por el Consejo, el Doctor Don Diego Castel Ros de Medrano, Dignidad de Thesorero, y Canonigo de la Santa Iglesia Magistral de Alcalà, y Cathedratico de Prima de Santo Thomas de la Vniversidad. Por el Ordinario el R.mo P. M. Fr. Bernardo Cartes, Cathedratico de Teologia de la Vniversidad, y Abad del Insigne Colegio de San Bernardo, y los M.RR.PP.MM. de dicho Colegio.

SVMA DEL PRIVILEGIO.

TIene privilegio el Colegio de Santo Thomas de Alcalà por tiempo de diez años, para que naide sin su licencia pueda imprimir este libro intitulado: *In duos libros de Generatione, & Corruptione Arist. Quæstiones*, como consta de su original.

SVMA DE LA TASSA.

TAssaron los Señores del Consejo este libro intitulado: *In duos libros de Generatione, & Corruptione Arist. Quæstiones*, à seis maravedis cada pliego en papel, como consta del testimonio dado en Madrid à 22. dias del mes de Otubre de 1693. por D. Manuel Negrete, y Angulo.

ERRATA SIC CORRIGE.

PAg. 14. col. 2. lin. 18. alteri, lege alterari. Pag. 37. col. 1. lin. 28. quod primum, lege quoad primum. Pag. 75. col. 2. lin. 28. forma, lege à forma. Pag. 115. col. 1. lin. 5. inforre, lege informare. Pag. 188 col. 1. lin. 22. Æthegoteneos, lege Ætherogeneos. Pag. 210 col. 2. lin. 8. radicali, lege radicale. Pag. 275. col. 1. lin. 11. inscipiscit, lege inspicit. Pag. 306. col. 2. lin. 29. libentur, lege libenter. Pag. 324. col. 1. lin. 27. quæ, leg. que. Pag. 338. col. 1. lin. 29. paritate, lege puritate. Pag. 344. col. 1. lin. 8, esse, lege esset Pag. 345. col. 1. lin. 35. contractorie, leg. contradictorie. Pag. 348. col. 2. lin. 11. vtrumque, leg. vtramque. Pag. 351. col. lin. 26. extensis, leg. intensis.

Ex ordine, & commissione Supremi Castellæ Senatus vidi librum inscriptum Collegij Sancti Thomæ Complutensis in duos libros de Generatione, & Corruptione Arist. Quæstiones, hisque erroribus, suo prototypo convenit. Matriti, die vigesima prima, Mensis Octobris, anno Domini millesimo sexcentesimo, & nonagesimo tertio.

Lic. D. Simon Iosephus de Olivares, & Balcazar.

Proc.

AD DVOS LIBROS DE GENERATIONE, ET CORruptione.

Procemium.

NAturalem Philosophiam in plures partes discecavimus in Procemio ad octo libros Physicorum, iuxta diversitatem partium sui obiecti, quod est ens mobile. Pars illa in qua Aristoteles de ente mobili motu generationis & corruptionis pertractat, si ordinem naturalem attendas, est tertia: si methodum academicam inspicias, est secunda. Ordine quidem naturali est tertia, quia prima pars merito octo libris Physicorum adscribitur, in quibus motus & mobilia in communi considerantur, quia communia & generalia principia prius debent in communi investigari, quam ad particularia applicentur. Secunda pars libris de Coelo consignari debet, quia partes naturalis Philosophiæ ordinari debent, secundum ordinem debitum motibus & mobilibus. Primus autem motuum, vtpote omnium perfectior & communior, est motus localis, & sic post considerationem motuum & mobilium in communi, ordo naturalis exposcit, vt de corporibus secundum quod mouentur motu locali fiat sermo, qui perficitur in libris de Coelo. Hinc iam methodo naturali servata, libris de Generatione & corruptione tertia pars scientiæ naturalis debetur. Sed iam stilus visusque

nostræ & Complutensis Scholæ] prævaluit, vt relictis libris de Cœlo, post quæstiones in octo libros Physicorum, illæ quæ in libris de Generatione disputari solent, discipulis ad quorum instructionem & vtilitatem cursum inceptum perficere connamur, tradantur.

Divisio, & inscriptio.

2 Partem hanc naturalis Philosophiæ, ordine quidē tertiam, vsque & consuetudine nostræ scholæ secundam, divisit Philosophorum Princeps in duos libros. Primus generationem, corruptionem, alterationem, augmentationem, & alios motus ad hos consequentes, vel eis oppositos comprehendit. In genere autem generabilium & corruptibilium sunt quædam prima principia, quæ sunt radix generationis corruptionis & alterationis aliorum corporum, hæc sunt elementa; & sic oportet ad plenam notitiam corporum vel entium mobilium motu generationis, corruptionis, & alijs motibus his anexis, aliquid de elementis, eorumque generatione & corruptione tractare. In quo librum secundum consumpsit Philosophus, & hanc tertiam partem philosophiæ cōplevit.

3 Inscriptio horum librorum, iuxta translationem antiquam est de *Generatione & corruptione*. Iuxta Vatablum, *de ortu, & interitu*. Discrimen huius inscriptionis ortum habet ex diuerso modo quo res à suo generante procedere possunt. Secundum quod principia sufficientia suæ generationi ministrantur à generante, res dicitur gigni, vel genita. Secundumquod generatur per modum exitus à generante, quod inanimatis convenire non potest, dicitur oriri. Secundum autem quod generatur res vt coniuncta generanti dicitur nasci. Hinc in rigore loquendo, sola viuentia dicuntur oriri, interire, & nasci, & eorum generatio & corruptio, *ortus & interitus* propriè nominatur. Generatio vero est communis productioni animatorum & inanimatorum; iam tamen pro eodem accipitur communiter generatio, ac *ortus*, & corruptio, ac *interitus*, & ideo inscriptio horum librorum idem diversis vocibus significat.

Subiectum horum librorum.

4 Supponimus ex dictis quæstione Procœmiali in octo libros Physicorum art. 2. partes philosophiæ naturalis non esse subiectivas, siue species in quas dividitur scientia naturalis, sed

tantum est: partes obiectivas, siue denominationes sumptas ex diversis obiectis materialibus, ad quæ Philosophia vna & penitus indivisa secundum speciem athomam se extēdit: vnde illa pars obiecti Philosophiæ, à qua sumitur denominatio horum librorum, erit illorum obiectum, vel subiectum.

5 Supponimus etiam ex quæstione eadem Procemiali art. 1. subiectum vel obiectum formale Philosophiæ naturalis esse ens mobile substantiale; & consequenter subiectum horum librorum proportionabiliter erit ens mobile substantiale, mobile quidem particulari motu naturali per se pertinente ad Philosophiam naturalem, ad quam sine dubio pertinet motus ad formam substantialem, qui dicitur generatio substantialis, & motus ad formam intrinsecam accidentalem, qui dicitur alteratio, & alij motus qui generationem substantialem præcedunt & subsequūtur, & veluti cum illa cōnectuntur, qui motus sub aliqua ratione sunt naturales, vtpote conformes & iuxta exigentiam alicuius principij, quod in ente naturali invenitur.

6 Deinde supponimus non esse idem ens mobile substātiale, & ens mobile substantialiter. Ens mobile substantiale dicit quod subiectū motus, & de quo motus demōstratur sit substantia. Ens mobile substantialiter dicit id quod moueri potest ad acquirendā formam substantialē. Vnde potest cōponi, quod aliquid sit ens mobile substantiale, & simul ens mobile accidentaliter, si moveri posit ad acquirendā formam accidentalem.

7 His suppositis resolutoriè dicimus: *Quod subiectum horum librorum constituentium tertiam partem naturalis Philosophiæ, est ens mobile substantiale motu generationis, alterationis & alijs motibus, qui generationem & corruptionem substantialem præcedunt & subsequuntur. Licet subiectum principale sit ens mobile motu generationis substantialis.* Totam resolutionem vt communem inter Thomistas refert Prado, quam tenent PP. Carmel. Magist. S. Thom. Lerma vero asserit, solum mobile ad formam substantialem esse subiectum horum librorum, mobile vero alijs motibus nempe alterationis augmentationis & alijs requisitis ad generationem, qui sunt ad formam accidentalem, solum ex consequenti & secundario pertinere ad istos libros, quam senten-

tiam vt probabilem defendit Bañez, licet magis inclinet in primam.

8 Sed nostra resolutio & communior & conformior est menti Divi Thomæ, qui in Procemio horũ librorum asserit, quod pertinet ad istos libros tractare de motibus proprijs corporum inferiorum, præter motum terminatum ad *Vbi*, qui communis est corporibus, imò & proprius corporum superiorum vt sunt Cœli, & quod inter motus proprios corporum inferiorum, principatum obtinet generatio & corruptio.

In quibus habetur vtraque pars resolutionis. Prima quidem, quia corpora inferiora sunt generabilia & corruptibilia, & illorum vt talium proprij motus sunt generatio corruptio alteratio, & alij qui generationem & corruptionem præcedunt & subsequuntur: ergo per se pertinet ad hos libros de omnibus his tractare. Habetur etiam secunda pars, nam quod inter motus proprios corporum corruptibilium & generabilium obtineat principatum generatio, solum probat, quod ens mobile motu generationis & corruptionis sit subiectum principalitatis horum librorum, non vero quod sit subiectum adæquatum formale & per se illorum; sicut demonstratio non est subiectum adæquatum attributionis logicæ, licet principatum obtineat inter species modi sciendi obiectiui, qui est obiectũ attributionis.

9 Ratione prob. prima pars. Pertinet per se ad Philosophiam naturalem agere de ente mobili motibus recensitis in nostra resolutione; sed non in alia ipsius parte, nisi in libris de Generatione: ergo subiectum horum librorum est ens mobile motu generationis corruptionis alterationis, &c. min. est evidens inductione aliarum partium Philosophiæ, in quibus per se de his motibus non fit mentio. Mai. vero probat. Philosophia naturalis per se agit de omni ente mobili motu naturali; sed ens mobile illis motibus est mobile motibus naturalibus: ergo per se pertinet ad Philosophiam agere de ente mobili illis motibus. Mai. constat ex dictis, dum probavimus ens mobile substantiale vel naturale esse obiectum vel subiectum formale philosophiæ naturalis, quia quod primario de suo obiecto demonstrat Philosophus est solũ motus naturalis. Min. etiam prob. non solu motus generationis

& corruptionis sunt naturales, sed etiam alij motus qui generationem precedunt & subsequuntur, cum hoc ipso quod ad generationem concurrant & desiderentur possint esse conformes & iuxta inclinationem alicuius principij naturalis, in quo naturalitas motus consistit: ergo.

10 Secunda pars, nempe quod subiectum principale horum librorum sit ens mobile motu generationis: constat tum ex illorum inscriptione, quæ semper sumitur in scientijs & libris à principali materia & subiecto illorum. Tum quia sicut substantia principalior est quam accidens, ita scientiæ quæ per se tractant de substantia & accidenti, habent pro obiecto principaliori substantiam, vt patet in metaphisica; sed motus generationis est ad substantiam, alij vero motus vt alteratio augmentatio &c. sunt ad accidens: ergo principalius inspicitur in his libris subiectum motus ad substantiam, quam subiectum motus ad accidens. Tum denique quia de alijs motibus ad formam accidentalem, agitur in his libris prout conducunt ad motum generationis: ergo de subiecto motus generationis agitur principalius.

11 Nec obstat si opponas 1. ex D.Th. loco citato àno bis asserente: *Et ideo necessariū est, vt quia hij motus* (qui vtique sunt alteratio, augmentatio &c.) *consequenter se habent ad generationem, simul cum eis de generatione & corruptione tractetur.* Ergo obiectum primo & per se inspectum ab his libris sive eorum propria materia est ens generabile & corruptibile; cætera vero pertractantur ex consequenti & secundariò. Conf. ex D.Thom. ibidem asserente: *Alteratio enim ad generationem ordinatur, sicut ad finem*: ergo finis horum librorum est agere de generatione, & solum ex consequenti de alteritione.

12 Resp. quod ly *ideo*, & ly *enim* in propositionibus D. Thomæ non denotat causam cur scientia naturalis absolutè agit de motibus alterationis augmentationis &c. sed solum causam cur in hac tertia parte agit de illis simul cum motu generationis, vt constat illis verbis: *Simul cum eis de generatione & corruptione tractetur.* Causa cur absolutè scientia naturalis agit de motibus illis ordinatis & subsecutis ad generationem, eadem est formaliter in illis, & in motu generationis, nempe ratio motus naturalis, quod non habent alteratio & augmentatio formaliter quia ordinan-

tur & subsequuntur ad generationem, sed quia sunt conformes alicui principio naturali, & iuxta illius inclinationem & exigentiam; vnde licet ordinari alterationem ad generationem sicut ad finem, arguat maiorem perfectionem in generatione, ratione cuius obtinet rationem obiecti principalis, non tamen arguit generationem vel ens generabile esse obiectum adæquatè primarium & per se horum librorum; sicut licet aliæ species modi sciendi ordinentur aliquo modo ad demonstrationem sicut ad finem, non arguit demonstrationem esse adæquatum obiectum attributionis logicæ, sed solum principalitatis.

13. Oppones 2. obiectum per se alicuius scientiæ sive adæquatè, siue inadæquatè sumptę, est illud quod ratione sui attingitur, & cætera ratione eius; sed ens mobile motu generationis est quod ratione sui hic attingitur, & cætera ratione eius: ergo. Prob. min. nam ens generabile est tale secundum quod constat materia & forma; estque mobile in se continens prima principia entis naturalis; alias tota naturalitas alterationis & augmenti desumitur ex eo quod illa exigit ens generabile vt generetur & conseruetur bene in suo esse: ergo ens mobile motu generationis substantialis est quod ratione sui attingitur in præsenti, & cætera ratione eius.

14. Disting. min. ens generabile est quod ratione sui hic attingitur, & ratione motus generationis præcisè, neg. min. est quod ratione sui hic attingitur ratione principiorum quibus tam motus generationis quam alterationis &c. sunt conformes & naturales, concedo min. Ens mobile generabile hic ratione sui attingitur, non præcisè quia est mobile motu generationis, sed quia in se habet principia quibus motus qui hic de illo demonstrantur, sunt conformes & naturales. Hæc principia non sunt ipse motus generationis, sed materia & forma substantialis, respectu harum motus alterationis augmentationis &c. dicuntur naturales, non vero respectu motus generationis, & sic hic motus, sicut non est ratio cur alij motus sunt naturales, nec etiam est ratio cur de alijs hic tractetur.

15. Sed instas, alteratio, augmentatio & reliqui motus ad formam accidentalem sunt naturales enti generabili in quantum generabili: ergo in quantum mobili motu generationis: ergo sunt naturales.

ratione motus generationis, & consequenter ens generabile non solum in quantum habet principia naturalia, sed etiam in quantum dicit motum generationis est quod ratione sui hic attingitur, & cætera ratio ne eius.

16 Disting. antec. ly *in quantum generabili* reduplicante motum generationis vt rationem formalem naturalitatis aliorum motuum, nego antec. vt conditionem ad naturalitatem aliorum motuũ, conc. antec. & disting. eodem modo reliqua consequentia quæ sub inferuntur. Ratio formalis ad naturalitatem motus est natura, ratio naturæ non convenit principijs naturalibus entis generabilis ratione motus generationis, cum potius talis motus supponat principia naturalia à quibus ipse habet esse motum naturalem: vnde licet alteratio & augmentum non sint motus naturales respectu entis generabilis, si eius forma non esset generabilis, & eius materia transmutabilis per generationem, hoc solum probat, quod motus generationis sit conditio sine qua illi motus non erunt cõformes & naturales materiæ & formæ entis generabilis, non vero quod sit ratio formalis vt alteratio & augmentum sint conformes & naturales materiæ & formæ.

17 Oppones 3. ens mobile vt abstrahit a substantiali & accidentali non est obiectum adæquatum attributionis naturalis Philosophiæ, vt supponimus: ergo nec ens mobile ad formam abstrahentem à substantiali, & accidentali est subiectum horum librorum: sed generatio est motus ad formam substantialem, alteratio augmentum &c. sunt motus ad formam accidentalem: ergo solum de ente mobili primo motu per se agitur in his libris, non vero de ente mobili motu abstrahente à generativo alterativo &c.

18 Disting primum conseq. ens mobile ad formam abstrahentem à substantiali & accidentali per motum naturalem acquirendam, neg. conseq. acquirendam per motum abstrahentem à naturali & nõ naturali, conc. conseq. diximus quod solum ens mobile substantiale est obiectum adæquatum Philosophiæ, quia solum ens mobile substantiale est ens naturale & principium motus naturalis, qui est passio de illo in philosophia demonstrata. Cum autem motus ad formam non solum substantialem, sed etiam accidentalem possit esse naturalis, fit vt per se possit Philosophia age-

re de motu ad formam non solum substantialem, sed etiam accidentalem: vt patet in libris de Cœlo in quibus per se, & primario agitur de motu ad *vbi* accidentale. Quare vt supra notavimus, non est idem ens mobile ad formam accidentalem, & ens mobile accidentale: primum potest esse ens mobile substantiale, si motus ad formam accidentalem sit naturalis, quia solum substantia est principium omnis motus naturalis: secundum vero ratione sui non est principium alicuius motus naturalis, sed ad summum motus secundum se.

19 Oppones denique. Motus augmentationis est motus vitalis, cum supponat nutritionem, quæ est propria viventium: ergo solum ad libros de anima pertinet agere de augmentatione, & non ad libros de generatione. Disting. conseq. ad libros de anima pertinet agere de augmentatione, vt est motus corruptivus aut conservativus, nego conseq. vt est motus vitalis, conc. conseq. non est inconveniens, quod eadem res secundum diversam considerationem pertineat per se ad diversos tractatus vel partes eiusdem scientiæ, vt patet in elementis de quibus agitur in præsenti vt sunt generabilia & corruptibilia, & in libris de Cœlo prout postulant determinatam situationem localem in vniverso. Nutritio prout est generativa partialis substantiæ, & augmentatio prout conservativa aut corruptiva per se pertinet ad hos libros; licet prout motus vitalis per se pertineant ad libros de Anima.

20 Ex dictis inferes corruptionem per se pertinere ad hos libros. Tum quia ita denotat inscriptio illorum, quæ iuxta omnes Philosophos cum Aristotele est, *de Generatione & corruptione*: & à materia per se intenta sumitur inscriptio sciētiæ & librorum. Tum quia cōtrariorum eadem est scientia & disciplina. Tum denique, nam licet corruptio sit contraria & quasi violenta formę, est tamen naturalis materiæ, quod sufficit vt simpliciter dicatur naturalis, vt amplius explicabimus infra lib. 1. q. 2.

21 Generatio enim mixtorum, nempe nivis roris grandinis fulguris & fulminis licet aliquo modo pertineat ad hos libros, hoc non obstante libros speciales destinavit Philosophus, quos vocat Metheororum, qui sunt veluti apendix, & complementum horū duorum librorum de generatione. Horum igitur expositionem incipientes sit.

LIBER I.

De Generatione, & corruptione.

SICVT proprium intellectus est ordinare, ita in his quæ ab intellectu percipi desiderantur maximè conducit ordo. Ordo maximè in scientijs attenditur. Hinc Philosophorum Princeps, & illius interpres fidelissimus Princeps etiam Theologorum D. Thom. claritatem hauriunt intradendis scientijs ex ordine constituto in rebus sciendis. In hoc primo libro totus est Aristot. in explicando omnes mutationes ad generationem & corruptionem pertinentes, & illum miro ordine in decem capita distribuens, in duobus primis refert sententias antiquorum circa generationem & corruptionem à veritate ab errantium. In duobus sequentibus suam sententiam profert & probat. Et in reliquis vsque ad decimum de omni motu aut mutatione antecedente concommittante & consequuta ad Generationem differit, vt de alteratione & illius speciebus, quæ sunt simplex alteratio intensio & remissio. De nutritione, seu à generatione. De augmentatione. De actione & repassione. De adensatione, & refactione. Ac denique de mixtione. Nos igitur circa omnia hæc ordinem Philosophi seruantes, sequentes excitamus quæstiones.

QVÆST. I.

De Generatione substantiali.

1 EX Philosophis moderniorbus aliqui Aristotelis ordinem invertentes, prius de motibus ad accidentia disponentia & sternentia materiam, vt per motum generationis formam substantialē recipiat, pertractant, quam de ipsa generatione. Immerito tamen, nam licet via executionis dispositiones alteratiuæ & motus ad illas qui est alteratio, generationem subs-

substantialem præcedant; tamen ordine finis & in intentione, prior est substantialis generatio. Nec est necessarium quod ordo doctrinæ ordinem executum in rebus imitetur, dum ad doctrinæ claritatem minimè conducit, vt in præsenti contingit. Imò potius cō ducit ad claritatem, ordinem Philosophi servare, vt infra apparebit. De omnibus his quę ad plenam notitiam quidditatis generationis substantialis, & distinctionis illius ab alijs mutationibus conducunt, sequentibus articulis disseremus.

ARTIC. I.

An sit generatio substantialis?

2 EX principijs quibus Philosophia assequitur dari generationē substantialem infertur eius possibilitas. Sed necessarium est rudi minerva, quid nomine generationis substantialis intelligamus, prius præmittere, vt illius existentiam demonstrare valeamus. Nomine generationis intelligitur in præsenti *transitus, seu mutatio de non esse ad esse in subiecto*; Denominatio autem generationis substantialis summitur à termino per transitum & mutationem acquisito in subiecto, qui est substantia.

3 Supponimus ex dictis in primo Physicorum quæstionibus de materia & forma; quod esse substantiale est esse omnino primum nullum aliud supponens & merito esse simpliciter denominatur, ad differentiam accidentis, cuius esse supponit esse subiecti siue substantiæ cui inhæret, & sic nec est esse omnino primum, nec esse simpliciter, sed secundum quid. Vnde generatio substantialis, cuius *An est* in præsenti quærimus est via de non esse ad esse simpliciter, hoc est omnino primum in subiecto, nullum aliud esse in illo supponens. Via ad esse simpliciter & omnino primum, vel specificum & substantiale, dicitur generatio simpliciter: via ad esse secundum quid supponens aliud prius vel accidentale, dicitur generatio secundum quid. Et sic generatio substantialis dicitur generatio absolute; generatio vero accidentis solum dicitur generatio cùm adito, nempe secundum quid.

4 Supponimus etiam quod generatio substantialis, de qua in præsenti, debet & potest dari (si datur) virtute agentis naturalis, cuius virtute ex nihilo simpliciter nihil potest fieri, vt est concors Philo-

losophorum cum Aristotele sententia, subindeque ad illā necessario requiritur subiectum quod transeat & mutetur de non esse ad esse. Hinc ortum habet difficultas demonstrandi possibilitatem & existentiam substantialis generationis, & error antiquorū Philosophorum.

5. Putabant enim quod id quod de nouo fit & acquirit esse, vel fit ex ente, vel ex non ente. Si ex non ente, ex nihilo fit, & cum ex nihilo nihil fiat virtute agentis naturalis generantis, non dabitur generatio naturalis. Si fit ex ente, non fit secundum esse simpliciter & primum, cum præsupponatur habens esse, subindeque fieri illius non erit generatio simpliciter & substantialis, sed accidentalis.

6. Hac igitur falsa suspitione ducebantur, ad negandum consequenter materiam primam: Hac enim admissa, facile convincerentur ad admittendam generationem simpliciter & substantialem, cum virtus agentis naturalis præsupponeret subiectum capax adquirendi per sui transmutationem esse omnino primum & simpliciter tale. Quod sufficit & requiritur ad generationem substantialem.

7. Cum vero ex alia parte convicerentur experientia tot mutationum rerum naturalium, quæ acquirunt novum esse per sui mutationem, illis tamen non convincebantur ad admittendam generationem substantialem. Quia licet admitterent cōmune subiectum harum mutationum, negabant tale subiectum esse materiam primam quæ sit ens in potentia ad recipiendum primum esse actuale simpliciter & substantiale. Sed dicebant tale commune subiectum esse ens in actu, nempe vel elementa, quorum adunatione vel separatione fiebant de novo omnia, vel athomos, vel aliud huiusmodi. Hoc ponebant esse principium materiale omnium rerum & totam substantiam illarum, ac subinde mutationes quas experimur esse solum alterationes, nullam vero esse substantialem generationem. Sic Diogenes, & alij plures antiquiores Philosophi.

§. II.

Rationes pro existentiā generationis substantialis.

8. Aliqui ex nostris, vt probent dari generationem substantialē, assumunt pro principio, dari materiam primam, quæ sit ens in potentia, vt careat omni-

ni actu etiam entitativo. Ita Mag. à S. Thom. & alij. In primis in prædicta probatione videtur peti manifestè principium: ergo ad probandum dari generationem substantialem non debet sumi pro principio, dari materiam primam ab omni actu entitativo denudatam.

9 Probat. antec. 1. dari materiam primam probant Philosophi cum Aristotele & D. Thom. & nos illorum vestigijs inhærendo probavimus in 1. physicorum quæst. 3. artic. 1. ex eo quod datur generatio & corruptio substantialis: ergo probare existentiam huius ex existentia materiæ primæ est circulum vitiosum committere, & petere manifestè principium.

10 Secundo nam D. Th. in 1. physicorum, & 8. metaphi. & alijs locis asserit, generationem & corruptionem substantialem esse principia veniendi in cognitionem materiæ primæ: ergo notius est dari generationem substantialem, quam existere materiam primam: sed qui intendit demonstrare, à notioribus debet procedere: ergo per existentiam materiæ primæ, non recte demonstratur existentia generationis substantialis.

11 Tertio, prædicta probatio, vel procedit contra Philosophos antiquiores Aristotele, vel contra illos qui à temporibus Aristotelis inter Philosophos alicuius nominis reputantur. Si primum, qui ex illis negabant generationem substantialem, negabant similiter existentiam materiæ primæ quæ sit pura potentia, vt supra vidimus, & consequenter hæc non debet sumi pro principio ad illos conveniendos. Præterquamquod generatio substantialis quæ magis ad sensum apparet fuit medium assumptum à Philosopho, vt illos convinceret circa existentiam materiæ primæ.

Si dicatur secundum. Magis evidens est apud illos dari penetrationem substantialem, quam dari materiam primã, cum ex existentia generationis substantialis quod est principium ab illis admissum, qui ex illis negabant materiam primam efficacissimè convincuntur illam admittere, vt latè probavimus & vidimus loco citato in 1. Physicorum. Aliud enim est quod qui negaverit existentiam materiæ primæ per modum puræ potentiæ, possit efficacissimè cõvinci ad negandam generationem substantialem: aliud vero, quod aliquis negans dari generationem substantialem possit convinci circa illius e-

exis-

sistentiam, sumendo pro principio existentiam materiæ primæ. Ad primum enim sumitur pro medio principium ab illo admissum, & alias maximè connexum cum consequenti, & consequenter rectè proceditur. In secundo vero casu, cum nullus negans generationem substantialem, admittat materiam primam, hæc non debet sumi pro principio ad illum convincendum: nisi aliunde tale principium summatur probandum, quod extra rem est in præsenti, quia pertinet ad 1. physicorum, & adhuc ibi efficax probatio supponit admissam existentiam generationis substantialis, vt dictum est.

17 Denique inter Philosophos à temporibus Aristotelis, magis certum est dari generationem substantialem, quam quod detur materia prima carens omni actu entitativo & existentiali: ergo existentia materiæ primæ prædicto modo, nō debet summi pro principio ad inferendam existentiam generationis substantialis. Consequ. constat, quia efficax probatio summitur ex notioribus. Et antec. probat. nam vt vidimus 1. physicorum, q. 1. art. 1. & 5. Plures admittentes generationem substantialem negant absolutè existentiam materiæ primæ: & etiam vniversa fere schola Societatis admittendo existentiam generationis substantialis, negat materiam primam carere omni actu entitativo & existentiali.

18 Si dicas, ex hoc maximè colligitur falsitas illius sententiæ ex vna parte admittentis generationem substantialem, de cuius ratione est quod terminus illius det primum esse subiecto transmutationis, quod est materia; & ex alia etiam admittentis præsupponi esse actuale in materia ante formam per generationem substantialem adquisitam.

14 Sed contra est, nam hoc solum probat, quod si antiqui Philosophi admitterent existentiam materiæ primæ, vt ab his Authoribus ponitur, non facile convincerentur ad admittendam generationem substantialem, cum hoc ipso quod præsupponatur materia quomodolibet habens esse ante formam, hæc non daret primum esse materiæ, & consequenter nec esse substantiale; quod tamen non accideret si antiqui Philosophi admitterent existentiam materiæ primæ, vt ponitur à discipulis D. Thom. Non tamen probat, quod ad convincendam existentiam generationis substantialis contra il-

illam negantes, debeat summi pro principio existentia materiæ primæ, vt à Thomistis ponitur, quia tali principio negato, vt ab Antiquis, & à pluribus Recentioribus negatur, necessarius est recursus ad illud probandum, quod pertinet ad libros physicorum, & adhuc ibi efficatior probatio nititur existentiæ generationis substantialis, quam in præsenti probandam assumimus, vt dictum est.

15 Alij ex nostris probanr dari generationem substantialem ex eo quod datur alteratio physica, quæ à natura destinata est, vt medium ad generationem substantialem. Quam rationem dicunt sumi ex Philosopho hic, & 8. physicorum in principio.

16 Nec hæc ratio videtur efficax. Primo, quia Philosophi antiqui negabant generationem distingui ab alteratione, & consequenter negabant alterationem ordinari ad generationem, vt medium ad finem: ergo licet ita verum sit, qui tamen hoc negaverit vt negabant antiqui, non convincetur hac probatione, nisi aliunde probetur alterationes physicas connexas esse cum corruptione vel generatione formæ alicuius substantialis.

17 Si dicas cum aliquibus, quod alteratio physica est metaphisice connexa saltim cum possibilitate corruptionis & generationis substantialis. Propter quod Coelum & alia corpora incorruptibilia, etiam de potentia absoluta sunt incapacia alterationis physicæ.

18 Sed contra est: quia difficilius est probare hanc metaphisicam connexionem alterationis cum generatione, quam existentiam generationis: ergo hæc nequit fieri dependens ex illa. Tum etiam non apparet facile repugnantia in eo quod corpora incorruptibilia possint alteri, nec in eo quod Deus sua absoluta potentia hoc facere possit, cum generatio sit terminus extrinsecus alterationis, ab illa separabilis: vnde repugnante generatione, alteratio haberet sua prædicata intrinseca: ergo.

19 Secundo, nam licet in sententia Empedoclis asserentis qualitates alterativas esse differentias vel qualitates inseparabiles elementorum, vt calor ignis, & frigiditas aquæ, sit efficax argumentum ab alteratione ad generationem, quia nequit calor per alterationem introduci in ligno, quin ignis quoad substantiam à quo est inseparabilis calor, introducatur; tamen in sententia hoc non admittēte,

vt non admittunt plures ex Antiquis & Modernis philosophicis, argumentum ab alteratione ad generationem, nisi aliunde iubeatur nullam habet vim; sed Aristoteles in locis vbi probat generationẽ substantialem ex alteratione, arguit contra Empedoclem: ergo licet recte concludat generationem substantialem admisso principio Empepoclis, non tamen illam concludit absolute.

20 Aliæ plures rationes solent formari ad probandam existentiam generationis substantialis, quæ quidem sicut præcedentes, solum sunt efficaces admittendo principia quæ antiqui philosophi nõ admittebant. Et qui ex modernis talia principia admittunt, facilius admittunt tanquam principium ipsammet existentiam generationis. Cũ igitur sit iam veluti principiũ philosophicum dari generationem substantialem, & qui illam negabant eadem facilitate negassent quodlibet principium philosophicum ex quo illa posset inferri, vt supra vidimus: ideo aptior probatio summi debet ex his quæ veluti ad sensum apparent, quia vt ait D.Thom.1. p. q.18. art. 2. ex his quæ exterius apparent de re, devenimus ad cognoscendam essentiam rei.

§. II.

Existentia generationis substantialis legitime probatur.

21 Generatio substãtialis est productio substantiæ ex aliquo subiecto ab agente naturali; sed datur talis productio: ergo & generatio substantialis: prob. min. ad sensum apparet quod ab igne producitur alter ignis in subiecto disposito. Quod ex aere fit aqua, & ex ligno ignis: ergo datur productio substantiæ ex aliquo subiecto ab agente naturali.

Dices 1. quod ab igne nõ producitur ignis in ligno, sed vel localiter aducitur substantia ignis ad locum ligni, vel quod lignum solum recipit accidentia ignis cuius substantia in ligno præexistebat: solum enim recipit de novo calorem lucem & alia accidentia.

22 Sed contra est, in primis illa aductio localis ignis ad locum ligni ab altero igne, manifestæ experientiæ sensuum adversatur; cum multoties circum circa non appareat ignis, nisi ignis generans, ignis vero generans non transit ad locum ligni deserendo locum quem habebat antequã lignum igneretur: ergo transi-

situs ignis non est localis, sed substantialis generatio.

Deinde nam cum ignis adducitur ad locum ligni, vel lignum manet substantialiter in eodem loco, vel transit ad alium. Hoc secundum esse falsum sensus ipsi prædicant: primum vero etiam esse falsum, vel ex ipsa apertione oculorum comprobatur, quibus videmus ignem introductum in locum ligni istud paulatim cō sumere vsque dum incineres reducatur.

23 Solutio etiam quoad secundam partem, etiam experientia sensuum reijcitur 1. Tum quia cum ignis applicatur ligno, videmus quod lignum prius calefit & postea comburitur, & quod combustione magis transmutatur, quam calefactione: sed calefactione alteratur & recipit accidentia ignis: ergo com bustione corrumpitur & in illo ignis substantialiter generatur.

24 Tum quia si omnium esset vna communis substantia, omnium etiam essent eadem communia accidentia; quia accidentia sunt propter substantiam, ad illam secuta, & ipsi proportionata: sed videmus non omnia accidentia esse communia & proportionata omni substantiæ; cum videamus in rebus substantia-liter diversis saltim entitati-vè, aliqua accidentia connaturaliter conservari, & alia destrui, vel non admitti. Vt calor in igne, & non frigus, frigus in aqua, & non calor: ergo aquæ igni & ligno non est vna & eadem substantia: ergo substantia ignis non præexistit in ligno nec in aqua: ergo cum ex aqua vel ligno fit ignis, aqua & lignum non recipiunt præcisè accidentia ignis, sed huius substantiam; & consequenter hæc mutatio non est præcissa acquisitio accidentis, sed novæ substantiæ, quæ in aqua & ligno non præexistebat. Subindeque non est alteratio, sed substantialis generatio.

25 Tum denique, quia novitas operationum, quarum antea nullum præcesserat vestigium, licet indicet proximò novitatem accidentium, indicat tamen radicem novam ex qua oriantur, quæ alia esse nō potest nisi nova substātia; quia operari sequitur ad esse: ergo prima radix novæ operationis, debet esse novum primū esse: ergo debet esse nova substantia cui competit dare primum esse.

26 Confirm. hoc in productione hominis ab agente naturali & in illius corruptione. Novitas enim operationum illius quas in embrione

non

non videbimus, & qualiter omnes illæ cessant morte interveniente, manifestè indicat in talibus mutationibus, inter venire maiorem novitatem quam accidentalem: ergo sunt mutationes quibus adquiritur nova forma substantialis.

27 Dices 2. quod ratio sumpta ab experimento sensuum non est efficax, saltim in via D. Thomę, in qua contra apparientiam sensuum habetur, non esse eadem accidentia in homine vivo & recenter mortuo, vt infra videbimus, monendo sensum multoties debere corrigi ratione.

28 Sed contra est, nam tunc sensum ratione corrigimus vt non iudicemus vt ad sensum apparet, quando illius deceptionem ratione aliqua efficacissima nitente principijs firmis deprehendimus, sed nulla adest ratio efficax suadens sensum decipi dum vidit ex ligno fieri ignē, & ex viuēte cadaver, vt iudicemus ibi non esse mutationem plusquam accidentalem: Adest tamen ratio efficacissima, vt contra apparientiam sensus iudicemus, quod cum interuenit variatio substantiæ debeant etiā accidentia variari, vt suo loco videbimus. ergo.

29 Deinde, quia omnis nostra naturalis cognitio à sensu principium sumit, & experientia sensuum manuducimur ad omnia naturalia cognoscenda: ergo debemus stare sensuum experientiæ tanquam principio firmo, dum non adest principium firmum, quo deceptio in sensu deprehendatur; sed tale principium deficit in præsenti, imò sunt omnia principia naturalia conformia experientiæ sensuum: ergo ratio sumpta in præsenti ab experimento sensuum efficacissima est.

§. III.

Solvuntur obiectiones.

30 NVllum est argumentum alicuius ponderis. Vnum vel alterum proponemus. Primum sit illud quod supra insinuavimus, & quo ducebantur antiqui ad negandam materiam primam, formam substantialem, & consequenter generationem substantialem. Nequit substantia introduci de nouo in aliquo subiecto ab agente naturali: ergo generatio substantialis nec datur, nec est dabilis. Probat. anteced. esse substantiale est primum esse rei: ergo dum esse substantiale de novo fit, nihil rei præsupponitur; sed ex nihilo nihil fit ab agente na-

turali: ergo nequit substantia introduci de novo ab agente naturali.

31 Negatur antec. ad probat. disting. primum consequens, dum esse substantiale de novo fit, nihil rei quoad formam & esse actuale illius præsupponitur, conced. conseq. nihil omnino præsupponitur, hoc est nihil formæ simul nec materiæ, nego conseq. & eodem modo disting. min. subsumptam, ex nihilo ipsius effectus quoad illius esse actuale, nihil fit ab agente naturali, neg. min. ex nihilo hoc est ex nullo præsupposito subiecto, conc. min.

32 Sed instas, quod præsupponitur ad productionem novæ substantiæ, nequit esse ens: ergo est omnino nihil: prob. antec. nequit esse substantia, nec accidens, nec modus: ergo nequit esse ens: antec. quoad secundam, & tertiam partem liquet, quia nec accidens, nec modus possunt supponi vt subiectum ex quo fiat & in quo recipiatur substantia. Quoad primam vero partem probat omne quod in re aliqua est substantia, est in illa primum esse, propterquod forma substantialis ab accidentali discernitur, quia scilicet esse substantiale est esse primum; sed quod præsupponitur ad productionem novæ substantiæ, nequit habere rationem primi esse: alias substantia de novo producta supponeret primum esse, & daret esse secundum; & consequenter non esset substantia, sed accidens, vt intendebant antiqui: ergo quod præsupponitur ad productionem novæ substantiæ nequit esse substantia.

33 Disting. antecced. primum: Nequit esse ens actuale, concedo antec: ens pure potentiale, sub distinguo, ens pure potentiale potentia obiectiva & logica, concedo antec. potentia physica & subiectiva, nego antec. solutio roboratur omnibus his quibus rationem puræ potentiæ excludentis omnem actum physicum materiæ tribuimus, in libris physicor.

Ad probationem primi antec. quatenus contra hoc potest obstare, nego anteced. quoad primam partem. Ad probat. disting. mai. quod in re aliqua est substantia per modum puræ potentiæ subiectivæ & physicè, est in illa primum esse, nego mai. sed potius est potentia apta, ad illud habendum. Quod est substantia per modum actus & formæ, conc. mai. Substantia dividitur in potentiam & ac-

actum, esse autem proprie competit actui; & cum primus actus sit forma substantialis, illi & non materiæ convenit dare primum esse rei. Cum quo componitur, quod materia sit de genere substantiæ, quia ad illud genus non solum pertinet id quod dat primum esse rei, sed etiam potentia per se ordinata ad primum esse, quia potentia per se ordinata ad aliquem actum est in eodem genere in quo est actus.

34 Obijc. 2. nequit dari generatio substantialis quin detur materia prima; sed dari materiam primam non apparet ad sensum: ergo neque dari generationem substantialem apparet ad sensum. Sed solum experimento sensus suademus existentiam generationis substantialis: ergo.

35 Concessa maiori, & minori negatur conseq. instatur argumentum in omnibus rebus quæ ad sensum apparent, ex quibus manuducimur ad cognitionem rerum occultarum propter necessariam connexionem quam habent cum illis. Nequit dari illuminatio solis, quin detur principium radicale illuminationis illius; sed dari tale principium non apparet ad sensum: ergo neque apparet ad sensum dari illuminationem: Similiter nequit dari homo si non datur anima rationalis; sed dari animam rationalem non apparet ad sensum: ergo, neque dari hominem apparet ad sensum. Vt enim sensu comprehendamus existentiam alicuius rei, non est necessarium, vt sensu percipiamus omnia illa à quibus illa res in suo esse dependet, vt infinitis exemplis constat.

36 Denique obijc. si species Sacramentales ab igne comburerentur, eadem mutatio appareret ad sensum, ac dum lignum comburitur; & tamen ex speciebus non generaretur ignis: ergo nec ex ligno dum comburitur: probatur min. ibi non præsupponitur materia prima: ergo ibi nulla est generatio.

37 In primis posset responderi, concessa mai. & admissa min. neg. consequent. Quia ex his quæ apparent ad sensum sit validum argumentum, si aliunde non intervenit aliquod miraculum, & ordo naturalis invertitur vel non servatur; vt contingit in combustione specierum Sacramentalium, in quibus non est materia substantialis, quæ sit subiectum transmutationis, propter mirabilem conversionem illius & formæ panis in corpus Christi.

38 Sed quia in sententia D.Thomæ,& communi Theologorum 3.part.q. 77. artic.5.ex speciebus Sacramentalibus aliquid vere generatur. Ideo neganda est minor argumenti. Ad cuius probatio dicendum est ibi quantitatem vel permanere gerendo munus materiæ,vt volunt aliqui; vel converti in materiam primam,vt melius alij;vel de novo creari materiam primam, vt alij probabiliter sentiunt. Sed quod in hac re verius apparet, artic. sequenti dabimus.

ARTIC. II.

Vtrum sine materia prima entitatiuè substantiali dabilis sit generatio substantialis?

39 Quamvis præsentis difficultatis resolutio maxime pertineat ad Theologos loco citato ex 3. part.non minus præsentis instituti est,vbi indagamus quidditatem generationis substantialis,ad cuius exactam notitiam,quam artic.sequenti trademus,maxime conducit huius rei discussio, vt suppositis his quæ fide tenemus,quid cōformius sit naturis rerum,quçramus.

40 Supponimus ex art. præcedenti, & iuxta communem sensum Philosophorum, requiri essentialiter ad generationem creatam substantialem aliquod primum subiectum, ex quo forma substantialis de nouo fiat ab agente naturali, à quo ex nullo præsupposito subiecto nihil fit. Quidquid sit, an sit de essentia substantialis generationis, quod tale subiectum sit vere privatum forma. De quo artic. sequenti. Vnde solum quærimus, an hoc primum subiectum sit necessario materia prima entitativè substantialis, vt accidit in omni generatione substantiali quæ regulariter contingit: an vero in aliquo casu irregulari,loco materiæ primç posset substitui,vel quantitas, vel aliquid aliud à materia prima distinctum quod munus materiæ primæ exerceat, tam ad generationem substantialem, quam ad physicam constitutionem compositi geniti.

41 Duplex in hac re,eaque celebris versatur sententia adhuc intra Scholam D.Thomæ: prima est asserentium, possibilem esse & de facto dari veram generationem substantialem, sine concursu materiæ primæ entitative substantialis quæ sit primum subiectum: Tum ipsius

generationis, tum formæ genitæ. Vt cum ex speciebus Sacramentalibus generantur, vel vermes, vel cineres, vel aliquid aliud. In quo casu quantitas manens entitative accidens est subiectum transmutationis generativæ, & cum forma substantiali de novo genita constituit compositum substantiale. Ita tenent aliqui antiqui ex nostris & extraneis loco citato ex 3. part. vt Ruardus Taper, Ioannes Vigerius, Ferrara, & alij. Et aliqui moderniores ex nostris. lib. 1. Physicorum.

42 Sententia vero negans est communior intra, & extra Scholam D. Thomæ: tũ in præsenti, tum lib. 1. Physicor. tum loco citato ex 3. p. Illam tenet Caietan. Connej. Arauj. Nuño, Serra, Ioán. à S. Thoma, Prado, & plures alij, & nullum vidi ex modernis extraneis qui primam sententiam defendat.

§. I.

Vnica Conclusio.

43 *NVlla datur generatio creata substantialis sine materia prima entitativè substantiali*: Aliquibus rationibus, hisque efficacibus, hanc veritatem (licet obiter) probavimus lib. 1. physicor. q. 2. art. 2. num. 51. quas in præsenti roborabimus, & alijs valde vrgentibus nostram & communem sententiam suadere conamur in præsenti. Advertendo prius, quod mens D. Thomæ in hoc puncto non est clara (quamtumvis in contrarium proclament aliqui ex nostris) Tum quia sunt quam plurima testimonia (quæ infra aducemus) in quibus S. Doct. valde in nostram videtur inclinare sententiam. Tum quia illa in quibus videtur in oppositam inclinare, valde congruentem admittunt explicationem. Tum quia incredibile est quod cœtus communis discipulorum D. Thomæ, qui in indaganda illius mente magis insudarunt, à clara ipsius mente recesserint.

Tum vel maximè, quia nequit mens D. Thomæ clare favere sententiæ, ex qua per legitimas consequentias infirma reduntur (si forte penitus non corruunt) quam plurima principia philosophica, quæ clare constat esse de mente ipsius Angel. Doct. in vnanimi consensu suorum discipulorum; sed vt constabit ex rationibus probativis nostræ conclusionis, si in generatione ex speciebus Sacramentalibus quantitas permaneret cum munere materiæ, quam plurima principia philosophica Tho-

mysticæ Scholæ, si penitus non corruunt, ad minus valde infirma reduntur: ergo.

44 . Quibus suppositis, pro firmando Angel. Doctor. in favorem nostræ sententiæ (præter Ipsius testimonia pro nostra sententia quæ infra ponderabimus) sequens formatur discursus. Dum mens D. Thomæ invenitur anceps & minime clara facta colatione locorum in quibus de aliqua re differit, credendum est in illam partem inclinare & esse ex illius mente, quæ fortioribus fulcitur rationibus, & melius saluat principia quæ sine tergiversatione sunt de mente Ang. Præcept. sed fortiores esse rationes pro nostra sententia, præterquamquod ipsis manifestum fiet, Authores contrarij non negant; cum nō rationi aliquæ, sed præcisè authoritati D. Thomæ fidant. Deinde melius salvari principia inconcussa D. Thomæ in nostra sententia, imò & in cōtraria forte non saluari infra probabimus: ergo credendum est nostram sententiam esse de mente D. Thomæ, & nullo modo ipsi adversari.

45 Sed iam testimonia aliqua D. Thom. pro nostra sententia proferamus. In 4. dist. 12. q. 1. artic. 2. quæstiuncula 4. inquirens, an ex speciebus possit aliquid generari? Sibi objicit, quod illa generatio nequit esse naturalis, quia in omni generatione naturali, generatum & id ex quo generatur conveniunt in materia, quod hic non invenitur: nec potest esse miraculosa, quia generatio vermium esset in irreverentiam tanti Sacramenti, quod à Deo esse non potest. Cui respondet ad 4. *Dicendum quod secundum quamlibet positionem aliquid miraculosum est in hac generatione, & aliquid naturale: Redditus enim substantiæ, vel creatio materiæ, vel conversio dimensionum in materiam est miraculosum: sed quod materia iam existens recipiat talem formam cuius dispositiones præcesserunt in dimensionibus, hoc est naturale.*

46 Ex quibus habemus 1. quod numerans omnes modos quibus ponitur materia subiectum illius generationis, non meminit permanentiæ quantitatis loco materię, sed tantum redditus materiæ panis, vel creationis novæ, vel conversionis quantitatis in veram materiam.

Habemus 2. in illa generatione sicut in alijs esse naturale, quod materia quæ ad illam concurrit recipiat novam formam (quidquid sit de miraculo circa existentiam talis materiæ) sed quod forma nova substantialis recipiatur in quantitate permanente, non est natu-

turale, sed miraculosum in vi saltim prioris miraculi: ergo vel non permanet ibi quantitas cum munere materiæ, vel nihil naturale est in illa generatione quoad receptionem formæ in materia naturali; hoc secundum adversatur D. Thomæ: ergo primum est iuxta ipsius mentem.

47 Præterea de mente D. Thomæ est loco citato ex 3. part. art. 4. species Sacramentales posse corrumpi, non solum qualitates per alterationem, sed etiam quantitas per diminutionem, vt si quantitas panis pulvericetur, & quantitas vini in minutissimas partes dividatur; sed quantitatem corrumpti, & munus materiæ incorruptibilis exercere respectu subsequentium formarum, implicatorium videtur: ergo.

48 Deinde iuxta mentem D. Thomæ est, quod quantitas specierum convertatur in materiam primam, quæ sit primum subiectum formæ genitæ ex speciebus. Tum loco immediate citato art. 6. *Dictum est autem quod species sacramentales possunt converti in substantiam aliquam.* Tum art. 5. antecedenti ait: *Quod quantitas dimensiva panis & vini potest transire in vtrumque idest in substantiam & dimensionem.* Qui transitus nihil aliud est, nisi vera conversio, quæ non aliter explicatur in Prosa Missæ festi corporis Christi: *Quod in carnem transit panis, & vinum in sanguinem.* Tum denique loco citato in 4. sententiarum quæstiunc. 4. in solutione ad 2. & 3. & quæstiunc. 5. ad 1. & 2. asseri: *Quod accidentia manentia in suo esse accidentali non nutriunt, sed eo modo quo in aliud convertuntur, vel aliud sub eis creatur, vel reddit.* Ex quo habetur adminus, quod accidentia non manent vt subiectum vel materia subsequentium formarum, quamvis hic sub opinione relinquat. An materia creetur, vel reddeat, vel fiat per cõversionem quantitatis in ipsam: & quod hoc vltimum sit de illius mente constat ex testimonijs antecedentibus,

49 Ex quibus omnibus formatur hic discursus: entitas quæ conversione totali in aliam convertitur non manet in termino conversionis, & id circo post consecrationem nihil substantiæ panis & vini manent in Sacramento: sed iuxta mentem D. Thomæ in generatione substantiali ex speciebus, quantitas convertitur in materiam, ex qua & ex forma substantiali fit compositum substantiale de novo genitum: ergo non manet quantitas vt pars materialis talis compositi.

50 Dices quod quando D. Thom. asserit quantitatem in materiam converti, debet intelligi non de conversione entitativa & rigorosa, sed præcisè quantum ad effectum vel modum, vel munus, quatenus scilicet in vi præcedentis miraculi recipit formã substantialem de novo genitam, & facit quidquid vera materia faceret, si ad esset.

Vrgerique potest, prædictam conversionem strictè sumptam non esse de mente D. Thomæ, quia de illius mẽte est, vt supra vidimus, species quoad qualitates & quantitatem posse corrumpi. Ex quo intullimus quantitatem in nova generatione ex illis, nõ manere: quod enim verè corrumpitur in aliud verè non convertitur.

51 Sed contra est 1, nam in 4. dist. 12. q. 1. artic. 2. quæstiunc. 4. citata ad 2. explicat conversionem dimensionum in materiam posse à Deo fieri potiori iure, quam mutare corpus in spiritum, quia dimensiones sunt magis propinquæ materiæ corporali, quam corpus spiritui; sed mutatio corporis in speritum, quam possibilem esse Deo cõcedit, non est præcisse quantum ad aliquem effectum vel modum vel munus, sed vera & rigorosa, vt constat ex argumento quod sibi objicit: ergo conversio quantitatis in materiam quam intendit D. Thom. est vera & rigorosa.

52 Secundo ibidem in solutione ad 3. asserit dimensiones vel quantitatem fieri materiam dimensionatam divina virtute, sicut cum aer cõvertitur in ignem fit ignis; sed aer dum convertitur in ignem non fit præcisse ignis quantum ad effectum modum vel munus, sed etiam quantum ad substantiam: ergo.

53 Denique (& roboratur magis nostra conclusio ex mente D. Thomæ) loco citato ex 3. p. art. 6. probans hominem posse nutriri speciebus. Ad secundum argumentum quod sibi objicit. Respondet: *Quod species Sacramentales etsi non sint ea ex quibus corpus hominis constat* (hominis scilicet speciebus nutriti) *tamen in ea convertuntur*; sed si facta nutritione species manerent entitativè accidentia, & vera conversione non converterentur in aliquam partem substantialem ex qua corpus hominis constat; accidens esset pars ex qua constaret corpus substantiale hominis, quod erat intentum argumenti D. Thomæ: quod soluit verbis relatis: ergo ex mente D. Thomæ quantitas specierum non

permaneret cum munere materiæ, alias homo illis nutritus constaret ex illa, quod expresse negat D. Thom. sed vere convertitur in materiam ex qua homo substantialiter constat.

54 Contra id quo roboratur illa solutio obstat, nam ex vna parte debet salvari vera corruptio specierum non solum quoad qualitates, sed etiam quoad quantitatē, eo modo quo ab agente naturali corrumperentur per accidens ad corruptionem substantiæ panis & vini si esset sub illis, cum hoc expresse asserat Div. Thom. tum loco citato ex 3. part. artic. 4. Tum ex 4. sententiarum illa q. 1. art. 2. quæstiunc. 3. Ex alia parte ab omnibus debet admitti aliquo modo converti quantitatem in materiam, cum hoc expresse asserat D. Thomas: sed corruptio vera quæ ab omnibus debet admitti in speciebus, melius salvatur admissa conversione vera quantitatis in materiam, quam admissa solum conversione quoad modum & munus materiæ: ergo corruptio specierum potius destruit quam roborat solutionem contrariorum. Prob. min. melius salvatur (imò vnice salvatur) vera corruptio specierum ad modum quo corrumperentur ad corruptionem substantiæ, si ibi ad esset, si desinant esse perfectè quoad suā entitatem; sed si quantitas vere conuertitur in materiam desinit esse quod entitatem; secus vero si præcisè convertitur in materiam quoad modum vel munus, cum permaneat quantitas quoad suum esse entitativum, quod cum vera ipsius corruptione repugnat: ergo ex corruptione specierum nihil deprehenditur contra nos, sed potius assumptum nostrum roboratur, & contrariorum solutio infirmatur.

55 Sed ad componendam veram corruptionem specierum cum eo quod quantitas vere convertatur in materiam. Adverte quod quantitas potest considerari, primo vt accidens sequutum ad substantiam panis & vini, & secundum esse quod habebat dum erat cum propria substantia. Secūdo vt in vi miraculi consecrationis habet esse subiectum aliarum qualitatum & dispositionum, quibus species vel cōservantur dum sub illis est corpus Christi, vel corrumpuntur vt ex illis aliquid de novo generetur. Sub prima consideratione, quantitas vere corrumpitur ab agente naturali. Quod explicat D. Thom. in corpore illius art. 4. *Species poterant corrumpi per accidens ad corruptionem*

nem subiecti, & hoc modo etiam possunt corrumpi post consecrationem: quamvis enim subiectum non remaneat, remanet tamen esse quod huiusmodi accidentia habebant in subiecto, & ideo huiusmodi esse potest corrumpi à contrario agente, sicut corrumpebatur substantia panis & vini. Ex quo habetur quod sicut per corruptionem naturalem substantiæ, corrumperentur omnia accidentia per completam desitionem illorum quoad suum esse entitativum; alias resolutio non fieret vsque ad materiam primam; ita post consecrationem si corrumpuntur, desumũt complete quoad suum esse entitativum, quod salvari nequit permanente entitate quantitatis post corruptionem.

In secunda vero consideratione, datum est quantitati munus materiæ quod exercet recipiendo dispositiones, quæ ex se essent corruptiuæ substantiæ panis si adesset, & dispositiuæ ad generationem nouæ substantiæ. Et sub hac consideratione, quantitas non exprimit corruptionem sui, sed transitum & conversionem in veram materiam quæ sit subiectum subsequentium formarum.: & à dispositionibus quæ erant in quantitate, quæ convertitur, manet sigillata materia in quam convertatur, vt recipiat determinatam formam substantialem, quod ad generationem vi agentis naturalis requiritur. Ecce quomodo verum vero consonat, nempe quod quantitas & alia accidentia vere corrumpantur, & quod quantitas non solum quoad modũ, sed etiam verè convertatur in materiam veram & substantialem.

§. II.

Ratione probatur conclusio.

56 PRimo, generatio compositi ex quantitate vicem gerente materiæ nequit esse generatio substantialis: ergo nec datur nec dabilis est generatio substantialis sine materia prima entitative substantiali. Prob. antec. generatio talis compositi nequit esse transitus de non esse ad esse simpliciter, & substantiale: ergo nequit esse generatio substantialis: conseq. constat ex art. præcedenti. Et antec. prob. nequit esse transitus de non esse ad esse omnino primum in subiecto; sed solum esse omnino primum in subiecto est esse simpliciter, & substantiale: ergo. Min. constat tãquam principium philosophicum: mai. vero prob. talis generatio esset transitus de non

es-

esse ad esse in subiecto preexistente in esse actuali: ergo non esset transitus de non esse ad esse omnino primum in subiecto. Conseq. constat alias vnicum, vel ad minus pręcipuum fundamentum Thomistarum ad negandum materiæ primę actum entitatiuum & existentialem, nullius roboris esset. Recolantur rationes quibus in Physica vtrũque actum negavimus materię primæ: & antec. prob. subiectum illius transitus & mutationis esset quantitas vicem gerens materiæ; sed hæc pręexisteret in suo esse actuali ergo.

57 Dices quantitatem solum præexistere in esse de linea accidentis, non vero de linea substantiæ, quod quidem esse accidentale omnino de materiali se habet ad munus materiæ datum illi in vi prioris miraculi, ratione cuius muneris, est capax recipiendi per generationem primũ esse simpliciter & substantiale.

58 Sed contra est primò, forma de novo adveniens per talem generationem si dat primum esse, debet illud dare non muneri materię, sed subiecto in quo est tale munus; sed subiectum in quo est tale munus pręexistit in esse licet accidentali: ergo forma de novo adveniens non dat esse omnino primum & substantiale subiecto: patet conseq. nam esse substantiale est esse omnino primum absolutè, idest nullum supponens esse actuale in subiecto nec substantiale, nec accidentale: mai. vero probat. forma genita dat suum esse illi ex quo & ex ipsa resultat compositum genitum vt *quod*: sed compositum genitum non resultat ex munere materiæ & ex forma, sed ex ista & quantitate in qua est munus materię: ergo forma genita dat primum esse non muneri materiæ, sed quantitati pręexistenti in actu licet cum tali munere.

Secundo, per se subsistere est proprium lineę substantiæ; sed munus materiæ iuxta adversarios fuit datum quantitati vt per se subsistenti: ergo munus materiæ convenit illi vt præexistenti in esse proprio lineę substantiæ: min. constat, nam munus materiæ datur quantitati in vi prioris miraculi, sed per primum miraculum habet quantitas per se subsistere: ergo munus materiæ datur illi, vt per se subsistenti.

Tertio, iuxta adversarios potentia naturalis ex qua agens naturale educit formam vermis, non convenit quantitati secundum se, sed solum vt per se subsistenti in vi miraculi, sed idem est potentia natu-

ralis ex qua educitur forma vermis, ac munus materiæ: ergo munus materię solum convenit quantitati vt per se subsistenti: ergo solum convenit illi vt prçexistenti in esse de linea substantiæ, subindeque forma vermis advenit subiecto prçexistenti in esse de linea substantiæ.

59 Vrgetur hoc: per se existere & subsistere quod est esse vltimum actuale physicum de linea substantiæ, non pugnat in eodem subiecto cū munere & capacitate, vt per miraculum possit recipere esse simpliciter omnino primum & substantiale: ergo fundamenta quibus Thomistæ cum D. Thoma propugnànt, materiam primam nullum actum physicum entitativum aut existentialem habere, penitus corruunt: prob. conseq. tum quia magis distat esse primum actuale formæ substantialis ab vltimo actuali esse physico de linea substantię, quam ab actu entitativo primo potentiali aut in completo materiæ primæ; ergo si esse vltimum actuale physicum de linea substantiæ, non pugnat in quantitate cum munere & capacitate, vt possit per miraculum recipere formam substantialem dantem esse omnino primum; multo minus pugnabit actus entitativus vel existētialis partialis in materia prima cum capacitate, vt per miraculum statim possit recipere primum actum simpliciter, aut formam substantialem.

Tum quia ex sententia contrariorum sequitur, materiam primam praexistentem cum actu entitativo, & existentiali esse capacem recipiendi primum esse simpliciter à forma substantiali; sed efficax fundamentum Thomistarum ad negandum actum entitativum & existentialem materiæ primę, sumitur ex eo quod illo admisso, forma substantialis non possit esse primus actus simpliciter, nec dare materiæ esse omnino primum simpliciter & substantiale: ergo. Min. constat ex his quę latè tradidimus negantes materię actum entitatiuum & existentialè, in lib. 1. Physicorū q. 2. mai. vero prob. materię primę prçexistenti in actu entitativo & existentiali, non repugnaret illa capacitas, nec ex eo quod prçexisteret in actu, nec ex eo quod est substantia. Non ex primo capite, quia quantitati prçexistenti in actu vltimo completo de linea substantię, illa capacitas non repugnat: ergo multo minus materię prçexistenti in actu incōpleto & non vltimo, qualis esset saltim actus entitativus.

Non ex secundo capite:

Tum

Tum quia si preexistentia in actu non pugnat cum capacitate ad recipiendum alium actum simpliciter primum, & substantialem. Cur obstabit quod id quod præexistit in actu sit substantia? Magis enim proportionata est substantia cum substantia, quam accidens cum substantia. Tum quia licet quantitas preexistens in actu secundum se sit accidens, in munere est substantia, & quia per se existit & subsistit quod est proprium substantiæ, habet tale munus materiæ & talem capacitatem: ergo materiæ primæ existenti in actu entitativo & existentiali, ex nullo capite repugnaret capacitas ad recipiendam formam dantem actum primum simpliciter & substantialem.

60 Nec dicas, quod sicut ad munus materię se habet omnino de materiali, quod quantitas sit accidens, ita se habet etiam de materiali, quod quantitas per se existat & subsistat, vel quod præexistat in actu de linea substantiæ: vnde forma substantialis advenit subiecto præexistenti in actu de linea substantiæ materialiter tantum & entitativè, non tamen formaliter & in munere. At vero præexistentia in actu entitativo & existentiali, non se haberet omnino de materiali in materia prima, sicut nec eius entitas ad recipiendam formam substantialem. Et sic forma daret materiæ primę primum esse, & non daret: daret quia esset forma substantialis; non daret quia præsupponeret esse substantiale materiæ.

61 Sed hæc solutio vim nostri argumenti non minuit, & contra illam instauratur 1. iuxta adversarios munus materiæ convenit quantitati, ea ratione qua illi convenit esse subiectum præcedentium dispositionum ad introductionem formæ substantialis, quia materia quæ recipit formam, est quæ disponitur; sed ratio per se subsistentis non se habet de materiali in quantitate vt sit subiectum dispositionū: ergo nec vt habeat munus materię.

62 Secundo, ad munus materiæ per se requiritur, quod quantitas per se existat; sed quod per se requiritur ad aliquod munus, non se habet omnino de materiali ad illud: ergo per se existere & subsistere non se habet omnino de materiali in quantitate ad munus materiæ: prob. mai. ad tale munus per se requiritur quod quantitas præexistat, sed etiam per se requiritur quod nō prę-existat in alio: ergo per se requiritur quod per se præexistat & subsistat: mai. constat nam

non esset; ratio cur daretur quantitati divinitus munus materiæ, si existens non supponeretur ad instans generationis. Et minor etiam patet, quia solum quantitas separata à substantia est capax muneris substantialis, qualis est munus materiæ.

63 Tertio, ad munus materiæ per se requiritur in quantitate quod sit ens, alias compositum resultans ex illa & forma non esset adæquatè ens: ergo vel ens quod sit in pura potentia physica, vel non? Si hoc secundum: ergo per se requiritur ad munus materiæ quod sit ens in actu physico. Ac subinde quantitatem præexistere in actu physico de linea substantiæ, non se habet omnino de materiali ad munus materiæ, & consequenter inter quantitatem cum munere materię, & ipsam materiam primam præexistentem in actu physico & existentiali, nulla est disparitas.

64 Si dicatur primum. Obstat 1. ergo quantitas nec pro materiali est in actu physico, quia pura potentia physica omnem actum physicum quomodolibet præsuppositum excludit. Vel si actum aliquem physicum pro materiali admitit, non est cur in materia entitativè substantiali non salvetur ratio puræ potentiæ physicę, quamvis præexistat in actu entitativo & existentiali, dicendo quod istæ actualitates in entitate materiæ, se habent omnino de materiali ad munus puræ potentiæ physicę. Quod si admittatur, fundamenta quibus Thomistæ cum D. Thoma negant materiæ actum aliquem entitativũ & existentialem, facile possunt solvi à contrarijs, & omni prorsus efficacia destituuntur.

65 Obstat 2. esse ens in pura potentia physica, vel quod idem est, esse primum subiectum physicum receptivum formarum, nec per miraculum potest convenire quantitati: ergo munus materiæ nequit cõvenire quantitati prout est ens in pura potentia physica. Prob. anteced. ratio puræ potentiæ physicæ & primi subiecti receptiui formarum, est primus conceptus quidditativus materiæ primæ substantialis, & distinctivus illius à forma substantiali, & ab alijs entibus substantialibus & accidentalibus: ergo talis conceptus nec per miraculum potest convenire quantitati: conseq. est evidens, & antec. constat: Tum ex dictis à nobis in 1. Physicor. explicantibus essentiam materiæ primæ substantialis. Tum quia materia entitative substantialis habet aliquod prædicatum primario il-

lam constituens intra genus substantiæ, & illam distinguens essentialiter ab alijs quæ non sunt materia prima substantialis; sed non est asignabile aliud, nisi ratio puræ potentiæ physicæ, & primi subiecti receptivi formarum; ergo.

§. III.

Solutio contrariorum refertur, & impugnatur.

66 PRæcedenti impugnatio ni quæ valde vrget, dicũt adversarij, quod esse primum subiectum connaturaliter, & ex natura rei receptivum formarum, est primus conceptus quidditatiũs & essentialis materiæ primæ substantialis; non vero esse primum subiectum substitutive &c. in munere, & ex vi alicuius miraculi præsuppositi.

67 Sed hic modus philosophandi omnino voluntarius apparet, & præbet licentiam, vt circa essentias rerum nihil firmum habeatur. Quod constat 1. quia posito aliquo prædicato primario constitutivo alicuius rei, cuipiam liceret suadere tale prædicatum alteri rei specificè, imò & genericè distinctæ convenire posse, dicendo, quod tale prędicatum est de essentia talis rei, non absolute, sed connaturaliter, & ex natura rei. Vt si quis diceret, rationalitatem posse per miraculum convenire ęquo, vel leoni, non posset convinci ad oppositum, per hoc quod rationalitas est essentia hominis. Facile respondendo, quod rationalitas connaturaliter, & ex natura rei est essentia hominis, non vero rationalitas per miraculum in munere & substitutivè.

68 Secundo, sicut esse primum subiectum susceptivum formæ substantialis, ponitur communiter à philosophis cum Aristotele, & D. Thoma pro essentia & quidditate materiæ primæ; ita esse primum actum dantem primum esse simpliciter, & speciem composito substantiali, ponitur ab eisdem pro constitutivo & essentia formæ substantialis: ergo sicut licet interpretare, quod esse primum subiectum connaturaliter & ex natura rei solum, est essentia materiæ primæ, non vero esse primum subiectum substitutivè & in munere, & ex vi miraculi: ita licebit interpretare esse primum actum connaturaliter, & ex natura rei esse de essentia formæ substantialis; non vero esse primum actum substitutivè in munere vel alio modo; ac subinde sicut quantitas per miraculum cum mu-

nere primi subiecti potest cõstituere compositum substantiale; ita qualitas vel aliud accidens per miraculum cum munere primi actus poterit esse terminus generationis substantialis.

69 Nec dicas, quod munus formę substantialis est dare esse simpliciter, & speciem substantialem composito substantiali, quod repugnat entitati accidentali.

70 Contra 1. nam licet accidenti materialiter, & in esse entis considerato munus formæ substantialis repugnet, non est cur illi repugnet formaliter transferri ad lineã substantiæ & sic translato, munus formæ substantialis subire: ergo: prob. antec. Licet quantitati materialiter & entitative consideratæ repugnet munus materiæ primæ & esse puram potentiam physicã, nõ repugnat illi transferri ad lineam substantiæ, & sic translatæ munus materiæ subire: ergo pariter.

71 Secundo, nam dare speciem substantialem composito substantiali non est ita proprium formæ, quod non conveniat etiam materiæ primæ: ergo male negatur munus formæ posse convenire accidenti, ex eo quod forma dat speciem substantialem cõposito substantiali, non vero materia: probat. anteced. ex Div. Thom. qui 1. contra g. cap. 21. & 1. p. q. 75. artic. 4. impugnat sententiam eorum qui ponebant solam formam esse de essentia & ratione speciei: his verbis: *Quod quidem non potest esse verum, nam ad naturam speciei pertinet id quod significat diffinitio: diffinitio autem in rebus naturalibus non significat formam tantum, sed formam, & materiam. Unde materia est pars speciei in rebus naturalibus, non quidem materia signata, quæ est principium individuationis, sed materia communis.*

72 Nec iterum dicas, quod licet forma & materia sint partes essentiales speciei substantialis; forma tamen cũ sit actus, est quid perfectius in genere & specie substantiæ: materia vero est quid imperfectius, cum sit pura potentia; & cum supremum infimi possit attingere infimum supremi, poterit quantitas, quæ est supremum accidens, attingere infimum generis substantiæ, quod est materia.

73 Contra est. Licet supremum infimi possit attingere infimum supremi in aliqua huius proprietate, & munere secundario (qualiter quantitati convenit substare alijs accidentibus & per se existere, quæ sunt munera substantiæ secundaria) non tamen potest

test attingere infimum supremi in munere primario, & cõstitutivo illius. Quia omnia pertinentia ad vnum genus, quatumvis infima, debent habere in illo genere prædicata constitutiva, & distinctiva essentialiter ab omnibus alijs pertinentibus ad aliud genus: ergo licet materia sit infimum generis substantiæ, & quantitas supremum generis accidentis, nequit hæc esse pura potentia physica, quia hoc est primum prædicatum constitutivum materiæ.

Confirmat. licet quantitati posit per miraculum convenire per se existere, quod est munus substantiæ: non tamen potest illi convenire esse ens cui debetur per se existere, quod est primns conceptus constitutivus substantiæ: ergo licet quantitati per miraculum posit convenire esse subiectum accidentium, non tamen esse primum subiectum formæ substantialis, quod est primus conceptus materiæ primæ.

74 Dices quod sicut primus conceptus quidditativus substantiæ non est per se existere, sed esse ens cui debetur per se existere: ita primus conceptus quidditativus materiæ non est esse primum subiectũ, sed esse ens cui debetur connaturaliter ratio primi subiecti; ac subinde sicut quantitati convenit per se existere, quod est proprium substantiæ; poterit illi convenire esse primum subiectum quamvis hoc sit proprium materiæ.

75 Contra est 1. instantia in forma substantiali. Cur essentia materiæ non est esse primum subiectum, sed esse ens cui connaturaliter debetur esse primum subiectum, & essentia formæ non poterit esse solum ens cui debetur connaturaliter esse primum actum, ita vt esse primum actum posit accidenti convenire? disparitas insinuata ex eo quod dat speciem, & quod est supremum generis substantiæ, iam impugnata est, & est omnino voluntaria.

76 Contra 2. ergo esse puram potentiam physicam, & primum subiectum susceptivum formæ substantialis, comparatur ad materiam primam, non vt essentia, sed vt proprietas: consequens est falsum: ergo: prima conseq. constat, nam prædicatum proprium alicuius rei, quod rem ipsam non constituit, sed solum illi connaturaliter debetur est proprietas talis rei. Falsitas vero consequentis habetur expresse in D. Thoma 1. physicor. lect. 15. dicente: *Potentia ad esse substantiale non est aliquid extra genus substantiæ; non igitur potentia m-*

teriæ est aliqua proprietas supra essentiam eius, sed materia secundum suam substantiam est potentia ad esse substantiale.

77 Tertio, forma substantialis non solum connaturaliter, & ex natura rei, sed essentiauter est primus actus dans esse simpliciter primum: ergo materia prima entitative substantialis non solum connaturaliter, aut ex natura rei, sed essentialiter est primum subiectum, & pura potentia physica. Probat. conseq. Primus actus, qui non solum connaturaliter, sed essentialiter est talis, petit subiectum quod non solum cō naturaliter, sed essentialiter careat omni actu; sed subiectum quod non solum connaturaliter, sed essentialiter caret omni actu; non solum connaturaliter, sed essentialiter est pura potentia physica, & primum subiectum: ergo si forma non solum connaturaliter, sed essentialiter est primus actus: materia prima non solum connaturaliter, sed essentialiter est primum subiectum, & pura potentia physica. Min. est evidens, quia idem est carere om ni actu, ac esse puram potentiam; & consequenter idem erit carere omni actu essentialiter, ac esse essentialiter in pura potentia. Mai. etiam ex eo evidens apparere videtur, quia primus actus simpliciter, ex terminis dicit carentiam actus prioris ipso in subiecto in quo recipitur: ergo primus actus qui est talis essentialiter, dicit carentiam essentialem actus prioris ipso in subiecto in quo recipitur: ergo dicit essentialiter, quod subiectum sui receptivum, nō solum connaturaliter, sed essentialiter sit pura potentia physica, & primum subiectum: ergo essentia materiæ primæ (quæ est subiectum formæ substantialis) est esse primum subiectum, & puram potentiam non connaturaliter, sed essentialiter: ac subinde repugnat talia prædicata convenire alteri distincto ab ipsa.

§. IV.

Alia ratio pro conclusione.

78 Secundo probat. conclusio, non est dabilis generatio substantialis, cuius terminus totalis, non sit compositum substantiale constitutum in aliqua specie substantiæ; sed compositum sic constitutum in aliqua specie substantiæ petit essentialiter, quod subiectum suæ formæ sit materia entitativè substantialis: ergo. Prob. min. constitutivum essentiale physicum omnis speciei substantialis corpo-

poreę constat ex forma substantiali, & materia entitatiuè substantiali: ergo omne cōpositum constitutum in aliqua specie substantiæ corporeæ petit essentialiter, quod subiectum suę formæ sit materia entitativè substantialis. Probat. antec. constitutiunm essentiale physicum omnis speciei substantialis corporeæ explicatur per diffinitionem essentialem physicam talis speciei; sed diffinitio essentialis physica speciei substantialis corporeę importat partes physicas essentiales, quæ sunt materia, & forma entitatiue substantiales: ergo.

79 Dices, quod à perfectiori sumitur denominatio, & cum forma incompbsito substantiali sit perfectior pars, sufficit quod forma sit entitativè substantia, vt compositum sit in specie substantię, & absolute substantiale denominetur.

80 Contra est 1. D. Thom. loco supra citato ex 1. p. q. 75. artic. 4. Qui expresse asserit, quod diffinitio, quę in rebus naturalibus explicat essentiam speciei non significat formam tantum, sed formam & materiam.

81 Secundo, licet pars perfectissima, & principalior naturæ humanæ sit entitativè spiritualis; quia tamen altera illius pars essentialis, quāvis minus principalis, est materialis, & corporea entitativè; natura humana non dicitur absolutè spiritualis: ergo licet forma substantialis sit perfectior pars compositi, & speciei substantialis, si altera illius pars essentialis quamvis minus principalis sit entitativè accidens, compositum resultans non dicetur nec erit absolutè substantiale.

82 Denique, iuxta aliquos ex adversarijs, sine metaphisica temeritate nequit negari, quod materia sit simpliciter pars compositi naturalis, quia alias compositum resultans ex materia & forma non esset totum simpliciter: ergo sine metaphisica temeritate nequit negari, quod materia sit entitativè substantia, quia alias compositum resultans ex materia & forma non esset totum substantiale. Patet conseq. quia sicut totum simpliciter dicitur à partibus simpliciter; ita totum substantiale à partibus substantialibus; sed perte totum simpliciter tale non esset, si aliqua pars quamvis minus principalis nō esset simpliciter pars: ergo nec totum substantiale dicetur nec erit, si aliqua pars quamvis minus principalis non est entitativè substantia.

85 Tertio prob. conclusio. Munus materiæ primæ, est munus essentialiter pertinens ad genus substantiæ; sed hoc ipso nequit convenire entitati de genere accidentis: ergo nequit dari materia prima solum in munere, & quę entitativè sit accidens. Mai. constat, nam munus materiæ est munus partis constituentis speciem pertinentem essentialiter ad genus substantiæ, & nequit species constituta essentialiter pertinere ad genus substantiæ, si partes illam essentialiter constituentes, saltem quoad munus, non pertinent essentialiter ad idem genus. Min. vero probat. Tum quia munus materiæ est munus de linea entis physici positivi, cum sit munus partis constitutivæ compositi, quod est ens reale physicum positivum: ergo nequit entitas physica partis talis compositi pertinere ad vnum genus entis, & munus proprium partis pertinere ad aliud genus primo diversum.

Tum quia nequit pertinere essentialiter ad genus substantiæ tamquam species, vel pars essentialis speciei substantialis, quod non est entitative substantia completa, vel incompleta: ergo munus materię nequit pertinere essentialiter ad genus substantię, & entitas in qua est tale munus ad genus accidentis. Antec. videtur certū, quia genus substantiæ, non est genus munerū aut formalitatū, sed entium: ergo quidquid pertinet essentialiter ad genus substantiæ, debet pertinere ad illud, nō pręcise ratione alicuius muneris substantialis, sed ratione entitatis; ac subinde si munus materię primę essentialiter pertinet ad genus substantię, repugnat tale munus in entitate nō substantiali.

86 Vrgetur hoc, munus materię primę est munus de linea entis realis physici positivi, cum sit munus partis essentialis compositi realis physici positivi: ergo vel tale munus est indistinctū realiter ab ipsa entitate quantitatis, vel ab illa realiter distinctum. Primum repugnat, secundum est falsum: ergo repugnat, vel est falsum munus materiæ primæ posse convenire quantitati. Prima conseq. constat, quia inter illa non datur medium. Et min. subsumpta quoad primam partem. Prob. repugnat quod adhuc per miraculum conveniat quantitati aliquod munus reale physicum positivum de linea substantiæ, quod ei ex natura rei repugnat, & ab illa est realiter separabile, sine aliquo reali physico positivo superaddito; sed munus materię est reale

phy-

physicum positivum de linea substantiæ realiter separabile à quantitate, & ipsi ex natura rei repugnans: ergo tale munus nequit esse realiter cum ipsa quantitate identificatum, sed illi realiter superadditum.

85 Si dicas, quod est probabile, imò ab aliquibus ex nostris iudicatur probabilius, quod existere per se (munus quidem proprium substantiæ) convenit accidentibus Eucharisticis, sine aliquo eis realiter superaddito nec entitativo, nec modali.

86 Contra 1. quia Authores prædictæ sententiæ cōsequenter asserunt, quod existere, & subsistere per se in substantia dicit duo, & negationē essen ti in alio vt in subiecto inhæsionis, & positivum modum essendi per se. Accidenti igitur solum datur divinitus proprietas substantiæ quod primum, nempe quo ad negationem essendi in alio, quod est subsistere per se negative; non tamen datur quod est proprium substantiæ quoad positivum modum essendi per se. videatur Prado tomo de Eucharist. quæst. 77. dub. 1. sed munus materiæ est omnibus modis physicum reale positivum: ergo.

87 Secundo, quia ad supplendum in genere efficientis causæ id quod substantia faceret respectu accidentium, sufficit efficientia actionis Dei conservantis illa sine aliquo illis superaddito; sed in nostro casu si aliquid reale positivum non superadditur quātitati, Deus se solo suppleret munus proprium materiæ, quod quantitati ex natura sua non convenit. Quod est aperte falsum.

88 Probemus iam illam min. subsumptam quoad secundam partem, neu pe falsum esse munus materiæ esse realiter distinctum à quantitate, & ei realiter superadditum. Illud reale superadditum quātitati vt munus materiæ exerceat, nec est entitas, nec est modus: ergo nihil est. Probat. antec. quoad primam partem, si esset entitas esset vtique substantialis, alias maneret eadem difficultas, quæ est in quantitate. Entitati enim substantiali in munere materia prima, quid deest vt sit vera materia prima? & sic illa entitas, & non quantitas esset subiectum receptivum formæ substantialis.

Præterquamquod illa entitas substantialis, vel superadditur quantitati in instanti consecrationis, vel in instanti generationis vermis. Si primum: ergo datur entitas substantialis in pura potentia phy-

sica sine forma substantiali toto tempore quo Christus est sub speciebus. Cur hoc repugnavit materiæ primæ? Si secundum. Cur in illo instanti non poterit Deus creare novam materiam, vel quantitatem in veram materiam convertere? quod quidem in linea miraculi est connaturalius.

Quoad secundam partem, nempe quod id quod realiter superadditur quantitati non possit esse modus substantialis: probat. tum quia ille modus esset pars intrinseca, & essentialis compositi substantialis, non vero quantitas realiter distincta ab illo modo. Tū quia compositum non esset adæquatè entitativè substantiale, sed saltim inadæquatè esset substantiale modaliter. Tum quia esse simpliciter substantiale formæ reciperetur nō in quantitate, sed in illo modo, cum ille modus, & non quantitas esset pura potentia physica receptiva formæ, quia forma substantialis solum potest recipi in eo quod substantialiter est pura potentia physica, quod quidem modo substantiali, & non quantitati conveniret. Tum quia ex quantitate & forma substantiali, & in illo modo substantiali resultaret unum ens per se, quod est falsum, nisi modus substantialis sit modus unionis. Tum denique, nam vel ille modus substantialis superadditur quātitati in instanti consecrationis, vel præcisè in instanti generationis vermis. Utrumque esse falsum, constat eadem ratione qua repugnare diximus entitatem substantialem posse superaddi quantitati, nec in instanti consecrationis, nec in instanti generationis.

89 Si dicas, valde probabile esse divinitus superaddi quantitati modū existendi per se ab ipsa realiter distinctum. Cur non poterit superaddi modus materiæ ab ipsa quantitate realiter distinctus?

90 Contra est: quia adhuc admisso primo, nequit admitti secundum: prob. assumptum. Tum quia licet existere per se per aliquē modum superadditum possit convenire quantitati: repugnat tamen modus, ratione cuius illi conveniat esse ens cui debetur existere per se, quia hoc secundum est quidditas substantiæ; sed supra probavimus esse primum subiectum, & puram potentiam esse quidditatem materiæ primæ: ergo nequit convenire quantitati beneficio alicujus modi. Tum quia modo substantiali existendi per se nil est repugnans pro tota duratione qua accidentia Eucharistiæ sunt sine subiecto: at vero modo substantiali puræ po-

tentiæ physicæ repugnat pro aliqua duratione existere sine forma ad quam est in pura potentia.

§. V.

Inconvenientia ex sententia contraria.

91 Sequitur 1. quod si homo longo tempore nutriretur solis speciebus sacramentalibus, de cursu temporis tota materia, vel maxima pars illius esset ipsa quantitas, in qua anima rationalis sicut in propria materia inveniretur, & cum qua superaddita etiam materiæ propriè in qua homo fuit genitus ab initio, resurget in die iuditij: sequelam admittunt adversarij asserentes consequens non esse incredibile, sed nobis incredibile est, qui cum D. Thoma credimus.

92 Angel. Præceptor loco supra citato ex 3. p. q. 77. artic. 6. inquirens. Vtrum species sacramentales possint nutrire. Secundum proponit argumentum sub hac forma. *Sicut dicitur 2. de generat. ex eisdem nutrimur ex quibus summus, species autem sacramentales sunt accidentia ex quibus homo non constat; non enim accidens est pars substantiæ*: Ergo. Cui Respondet: *quod species sacramentales, & si non sint ea ex quibus corpus hominis constat, tamen in ea convertuntur.* Si in homine longo tempore nutrito speciebus maneret quantitas vt materia, ex illa constaret corpus hominis; sed hoc expressè negat D. Thom. ergo mai. constat, nam corpus hominis vere constat non solum forma, sed etiam materia. Deinde expressè asserit D. Thom. quod accidentia non sunt ea ex quibus corpus hominis constat, sed quod convertuntur in ea ex quibus constat: ergo asserit quantitatem non manere, seu converti in materiam ex qua homo constat.

93 Expressius hoc habet D. Thom. loco supra citato ex 4. sentent. illa quæstiuncula 5. ad 2. dicens, *quod accidentia manentia in suo esse accidentali non nutriunt, sed eo modo quo in aliud convertuntur, vel aliud sub eis creatur, vel redditur*, sed si in homine nutrito speciebus maneret quantitas quoad entitatem, & si cum munere materiæ, quantitas manens in suo esse accidentali nutriret: ergo sicut hoc secundum negat D. Thom. etiam primum.

94 Ex quibus habetur non esse fundamentum in D. Thoma, ad deborandum illud inconveniens quod ex terminis apparet incredibile, & incredivilius fit his qui cum D.

Thoma credunt. Et si credimus sapientissimo Magistro Soto, tale inconveniens deborare esset totam Philosophiam ludibrio exponere. Si enim adversarij reputant inconveniens, quod plurificentur miracula quæ non habentur ex verbis consecrationis. Cur non debet reputari inconveniens, illud primum miraculum durare per totam æternitatem, conservando quantitatem sine subiecto in homine qui cum illa resurgeret, præstando durationem æternam accidenti natura sua corruptibili?

95 Sequitur 2. quantitatem futuram esse subiectum subsequentium formarum usque ad finem mundi: consequens est falsum: ergo. Sequelam admitunt adversari. Et falsitas consequentis prob. si quantitas maneret subiectum subsequentium formarum, per varias transmutationes pervenire posset, ut esset subiectum formæ panis triticei: nulla in hoc apparet repugnantia; sicut nec in eo quod illa materia prima quæ prius fuerat panis, corrupto pane per varias transmutationes posit ulterius informari alia forma panis, saltim quoad aliquam partem materiæ prioris panis.

Hoc admisso, quia videtur non posse negari: inquiro ille panis triticeus constans ex quantitate ut ex materia, vel esset materia consecrationis, vel non? hoc secundum nequit dici, cum ille panis esset verus triticeus, & naturalis: si dicatur primum, vel ille panis facta consecratione convertitur in substantiam corporis Christi, quoad formam, & quantitatē vicem gerentem materiæ; vel præcisè quoad formam; utrūque est difficile, salva veritate mysterij quam habemus ex Scriptura, Concilijs, & Patribus: ergo. Probat. min. quoad primam partem, nam veritas mysterij pugnare videtur cum eo, quod accidens simpliciter tale per conversionem transeat in substantiam corporis Christi, alias illa mirabilis conversio ex omni parte non esset transsubstantiatio, hoc est transitus substantiæ in substantiam; sed quantitas solum in munere materia, est accidens simpliciter, & secundum quid substantia: ergo iuxta præsentem institutionem huius Sacramenti, quantitas manens entitativè accidens non converteretur in substantiam corporis Christi.

96 Confirm. nam in conversione totali facta virtute divina non attenditur ad munera terminorum, sed ad entitates illorū, propter quod D. Thom. 3. part. q. 75. art. 4. ad 3. ait; quod hæc conversio non po-

potest fieri virtute agentis finiti, *sed virtute agentis infiniti (quod habet actionem in totum ens) potest talis conversio fieri, quia utrique formæ, & utrique materiæ est communis natura entis, & id quod est entitatis in vna potest actor entis convertere in id quod est entitatis in altera*: ergo si quantitas converteretur in corpus Christi, terminus à quo per se inspectus à tali conversione non esset munus materiæ, sed entitas quantitatis: ergo illa conversio ex hac parte non esset transubstantiatio.

97 Probemus iam min. quoad secundam partem, quæ difficilior est: nam veritas mysterij pugnat cum eo, quod hęc conversio non sit totalis totalitate compositi substantialis ex parte vtriusque termini *a quo, & ad quem*: sed forma substantialis panis præcisè nō est totum nec compositum substantiale: ergo.

98 Tum quia iuxta D. Thomam in 4. dist. 11. q. 1. art. 3. quæstiuncula 1. conversio Eucharistica differt ab alijs cō versionibus naturalibus, in eo quod in naturalibus, convertitur totum in totum, non autem partes essentiales in partes; sed in hac, *& totum convertitur in totum, quia panis fit corpus Christi, vt partes etiam convertantur, quia materia panis fit materia corporis Christi, & forma substantialis similiter fit illa forma, quæ est corporis Christi.*

99 Tum quia si facta conversione huius panis compositi ex quantitate, & forma panis, maneret quantitas vicem gerens materię, non verificaretur illud Trident. Sessione 13. can. 2. *Manentibus dumtaxat speciebus panis & vini*. Assumptum prob. de illa quantitate vicem gerente materiæ non verificatur, quod sit species panis nunc conversi in corpus Christi: ergo si illa quātitas maneret, non verificaretur manere dumtaxat species panis: probat. antec. Solum illa accidentia sunt vere species huius panis, quæ respectu illius munus accidentis exercent; sed quantitas vicem gerens materiæ, non exercet munus accidentis respectu panis ex illa compositi: ergo.

100 Confirm. iuxta sensum PP. & Theologorum, accidentia Eucharistica nuncupantur species, quia eis mediantibus substantia panis, & vini sentitur, & ad hominum sensus immitit species intentionales; sed substantia huius panis nec sentitur, nec immittit species intentionales, media quantitate ex qua vt ex materia componitur, sed medijs novis accidentibus ex eius forma sequutis: ergo solum

hæc

hæc accidentia, & non illa quantitas, vere nuncupantur species: ergo hæc accidentia dumtaxat debent manere, vt verificetur dictum concilij. Ex alia parte vt probatum manet, illa quantitas iuxta præsentem institutionem huius Sacramenti, nequit converti in corpus Christi: ergo vel panis ex illa compositus non erit materia consecrationis, quod est difficillimum & maximum inconveniens inevitabile, cum non possit discerni ab alio pane, vel panis ex quantitate, vt materia componi non potest, quod plusquam verum censemus.

101 Sequitur 3. materiam primam entitative substantialem, non esse principiũ essentiale, sed præcisè connaturale individuationis, vnitatis, & distinctionis puræ numericæ substantialis; consequens cum doctrina Div. Thomæ, & veritate non cohæret: ergo. Mai. est sequæla necessaria doctrinæ contrariorum, & ab illis admissa. Et min. constat, cum sit sententia omniu Thomistarum, & veluti principium Thomisticæ scholæ in tractatu de Angelis, contra Scotum, & alios Doctores Societates, repugnare quod ratio principij radicalis individuationis, vnitatis, & multiplicationis puræ numericæ, quæ quidem est munus proprium materiæ primæ, possit alteri rei distinctæ à materia prima convenire. Sed de hoc plura infra dum de principio individuationis pro dignitate disputemus.

102 Sequitur 4. duo accidentia solo numero distincta esse in eodem composito substantiali: consequens menti Div. Thomæ, & veritati adversatur in communi consensu discipulorum D. Thomæ, vt infra late probabimus: ergo. Sequæla probat. nam quantitas vicem gerens materiæ, per munus materiæ ipsi miraculose colatum, non amittit speciem quantitatis, quæ ei secundum suam naturam convenit (licet hoc de materiali se habeat ad tale munus exercendum:) ergo talis quantitas manet in composito de novo genito cum individuatione, & vnitate, qua solo numero differat à quantitate de nóvo adveniente (licet hoc de materiali se habeat ad munus materię.) Consequent. constat, quia hoc ipso, quod quantitas gerens vicem materiæ non amittat speciem quãtitatis, manet in composito cum alia quantitate cum qua specifice convenit: alias differt ab illa realiter: ergo differt solo numero ab illa.

Ex quo vlterius infertur

tur, ergo per miraculum potest Deus colocare duo accidentia solo numerò distincta in eodem subiecto, per hoc præcissè, quod vni illorum communicet munus aliquod extra suam speciem: ergo absolutè, & ex terminis non est verum, repugnare de potentia Dei absoluta, quod duo accidentia solo numero distincta sint in eodem composito substantiali. Prob. hæc conseq. duo accidentia solo numero distincta posse esse non ex natura rei, bene tamen de potentia absoluta in eodem composito, solum potest esse verum per hoc, quod eis, vel alicui illorum Deus miraculosè communicet aliquod munus, vel formalitatem, qua non expelat aliud ab eodem composito, (quidquid sit de qualitate illius muneris, vel formalitatis:) ergo si in sententia contraria, potest Deus miraculosè conferre quātitati aliquam formalitatem, ratione cuius maneat in eodem composito cum alia quantitate solo numero distincta ab ipsa, non est cur in sententia contraria possit absolutè negari, quod duo accidentia solo numero distincta de potentia absoluta possint essa in eodem composito. Sed adhuc hoc assumptum latius prosequemur infra agentes de individuatione accidentium.

103 In summa sequitur ex contraria sententia, nullum principium Thomisticum manere firmum circa essentiam materiæ & formæ substantialis, circa constitutionem & individuationem compositi substantialis, circa generationem & nutritionem substantialem, circa individuationem accidentium. Quę omnia, si adas secundum inconveniens supra ponderatum, valde firmant veritatem nostræ sententiæ.

§. VI.

Soluuntur obiectiones.

104 OBij. 1. Et est fundamentū præcipuum, & fortè vnicum contrariorum, ex D. Thom. 3. p. q. 77. art. 5. incorpore, vbi referens sententiam asserentium, in instanti generationis vermis creari materiam, licet vt probabilem illam admitat, ei tamen non acquiescit, *quia non rationabiliter videtur dici, quod miraculosè aliquid accidat in hoc Sacramento nisi ex ipsa consecratione, ex qua non est, quod materia creetur, vel reddeat*: sed nec ex illa est quod quantitas convertatur in materiam, quæ est nostra sententia: ergo restat solum, quod quantitas permaneat vt materia.

Pro-

Prosequitur D. Thom. *melius videtur dicendum quod in ipsa consecratione miraculosè datur quantitati dimensivæ panis, & vini, quod sit primum subiectum subsequentium formarum, hoc autem est proprium materiæ, & ideo ex consequenti datur prædictæ quãtitati dimensivæ illud quod ad materiam pertinet, & ideo quidquid posset generari ex materia panis, & vini, si ad esset, totum potest generari ex prædicta quantitate dimensiva panis, vel vini, non quidem novo miraculo; sed ex vi miraculi prius facti*: Ex quibus habetur quantitatem recipere formam vermis.

105 Deinde quod lib. 9. art. 5. ad 3. admittendo, *vt* probabilem sentẽtiam de creatione novæ materiæ, illam explicat dicendo; *quod intelligenda est per substantiam panis materia panis, non quod reddeat, quæ prius erat, sed quod destructis speciebus aliqua materia ibi provideatur à Deo, vel per creationem, vel quocumque alio modo, ex qua possint huiusmodi corpora generari*: In qua sententia hoc modo explicata, comprehendit sententiam de conversione quantitatis in materiam, cum talis cõversio sit aliquo modo ibi pro videri materiam.

Sed sententiæ sic explicatæ non acquiescit dicendo: *Alia vero opinio est planior, vt dicatur, quod illis accidentibus, sicut datum est per se subsistere divina virtute, similiter datum est, vt agant, & ex eis fiat, quidquid fieret ex substantia panis, vel quid quid ageret si maneret, & hac virtute nutriunt, & vermes, vel cineres exinde generantur*: His verbis invenitur de relicta opinio de creatione materiæ novæ, de conversione quantitatis in illam, & vt planior admissa opinio de permanentia quantitatis loco materiæ. Pluribus alijs in locis easdem opiniones circa materiam vermium ex speciebus refert, & in illis omnibus vltimo loco refert sententiam de permanentia quantitatis, indicium vehemens hanc esse iuxta illius mentem.

106 Resp. igitur solutione à nobis insinuata loco supra relato in 1. Physicorũm, quod cum D. Thom. dicit, quod in ipsa consecratione datur quantitati esse primum subiectum subsequentium formarum, & omne illud, quod ad materiam pertinet, debet intelligi, non quod per se ipsam subijciatur formis substantialibus, sed datur illi ex vi institutionis Sacramenti, quod media sui conversione suppleat absentiam materiæ.

Et quod hæc interpretatio est consona ipsius menti, constat 1. nam in testimonio ex 4. sententententiar. primo loco supra à nobis adducto, & in alijs

sijs testimonijs ibidem à nobis relatis, refert omnes modos quibus ex speciebus possit aliquid generari, nempe vel per redditum substantiæ, vel per creationem materiæ, vel per conversionem dimensionum in materiam, sine eo quod exprimat permanentiam quantitatis loco, aut vice materiæ, qui modus est distinctus ab alijs tribus. In testimonijs vero quæ nobis opponuntur, refert D. Thom. eosdem modos, cum eodem ordine: cum hac differentia, quod hic non exprimitur conversio quantitatis, (qui modus est vltimus in sententiarijs) & loco illius ponit pro vltimo modo, quod datur quantitati quod sit materia. Ex quibus vnum è duobus infertur, vel quod D. Thom. diminute processit referendo modos, quibus ex speciebus possunt generari vermes in testimonijs aductis in *pro*, & in *contra*; vel quod vltimus modus quem vbique refert, est idem secundum rem diversis tamen vocibus expressus; primum non debet dici: ergo secundum est iuxta mentem D. Thom.

107 Constat. 2. ex perpetua consuetudine D. Thomæ, qui dum refert plures opiniones, semper vltimo loco refert eam in quam magis inclinat; sed in sententiarijs post creationem materiæ novę, quæ erat penultima opinio, refert conversionem quantitatis in materiam; & in testimonijs obiectis similiter post creationem novæ materiæ, quę est penultima opinio relata, refert dari divinitus quantitati esse materiam: ergo vel in sententiarijs tenet sententiam diversam ab ea quam tenet in summa, & quodlibeto, quod est inconveniens; vel vtrobique eandem sententiam tenet diversis vocibus expressam, quod est verum. Et maximè si attendatur ad solutionem tertij argumenti articuli 5. in cuius corpore fundatur sentētia cōtraria, vbi vtrūque cōiungit, nempe & dari quantitati vim, & proprietatem substantiæ, & posse transire in substantiam, idest in illam converti.

108 Nec obstat contra hoc 1. quod D. Thom. in 4. contra g. cap. 66. in medio, impugnat sententiam eorum, qui dicunt miraculosè accidētia in substantiam converti: ergo impugnat quantitatem in materiam substantialem converti.

Obstat 2. quod illa conversio esset miraculum, & non ex ipsa consecratione accideret; sed hoc dicit D. Thom. non rationabiliter dici: ergo.

Obstat 3. D. Thom. Relinquit sen-

sententiam asserentium, in tali generatione à Deo provideri materiam, vel per creationem, vel quocumque alio modo; sed quantitatem converti in veram materiam, est illam provideri aliquo modo: ergo.

Denique obstat, quod de quantitate conversa in materiam non verificatur, quod est quantitas; sicut de pane converso in corpus Christi non verificatur, quod est panis; sed D. Thom. absolutè asserit, quantitatem esse subiectum sequentium formarum, & quod illi datur quidquid ad materiam pertinet: ergo.

109 Ad 1. Resp. quod ibi non reijcit D. Thom. conversionem quantitatis in materiam ex qua proximè, & naturaliter generentur vermes; solum reijcit sententiam illorum qui asserebant, accidentia totaliter converti in totam substantiam vermis: admodum quo totaliter convertitur substantia panis in corpus Christi, in qua nihil est naturale. Quod legenti contextum litteræ manifeste constabit, & ex impugnatione D. Thomæ sumpta ex eo, quod putrefactio, & combustio con facto naturæ ordine accidunt in speciebus, quod non solet esse in his, quę miraculosè fiunt.

110 Ad 2. Resp. quod caput miraculi non vitatur in sententia contraria, & intra lineam miraculi magis recedens à primo miraculo, & a naturis rerum. Tum quia miraculum est, quod idem accidens maneat in genito, quod erat incorrupto, & quod quantitas non corrumpatur adveniente nova forma substantiali: Tum quia esset perpetuum miraculum iam transacto Sacramento, cum illo non habens necessariam connexionem, quod fierent entia naturalia sine connaturali materia, vsque ad finē mundi, imò & quod quantitas esset pars substantialis hominis per totam ęternitatem.

Pręterquamquod ex testimonio D. Thomæ, primo loco à nobis adducto in favorem nostræ sententiæ, habetur quod secundum quamlibet opinionem, aliquid debet esse miraculorum, & aliquid naturale in illa generatione. Miraculosum quod est in nostra opinione, est minus miraculosum, quam in sententia opposita; magis consequens ad primum miraculum, & relinquens magis naturalem illam generationem. Prima pars patet, minus miraculosum est, quod corruptis speciebus transacto Sacramento, non maneat quātitas, quam quod maneat per se subsistens post quam desinit

nit Sacramentum, & cum alijs muneribus fortè quantitati repugnantibus, & ad minus maximè recedentibus à suo modo naturali, & connaturali ordine rerum.

Secunda pars etiam constat, quia consequentius ad primum miraculum est, quod quantitas cui in vi consecrationis munus substantiæ datum est, quoad recipere dispositiones ad novam generationem, (quod munus exercet vsque ad non esse Sacramenti) convertatur in instanti generationis in materiam, quæ subjici possit formæ substãtiali; quam quod maneat quantitas sine subiecto non continendo corpus Christi, & quod maneat incorrupta corruptis alijs accidentibus, & alia plurima supra insinuata. Denique vltima pars non minus constat, quia esse aliquid naturale in illa generatione, melius salvatur (imò aliter nequit salvari) si detur materia vera substantialis, ex cuius potentia naturali agens naturale formam substantialem educat, vitando monstrum perpetuum constans ex accidenti & substantia, in cuius generatione & constitutione nihil naturale apparet, nec perseverat.

Disparitas inter redditũ, vel creationem materiæ ex vna parte, & conversionem quantitatis in materiam ex alia (quoad novitatem miraculi in primo casu, & non in secundo) constat ex eo, quod creatio materiæ, vel redditus antiquæ esset miraculum nullo modo nec primario, nec secundario pertinens ad illud esse, quod acquisivit quantitas ex vi cõsecrationis: at vero cõversio illius in materiam habet connexionem cum illo esse quod acquisivit, vt suppleret vicem materiæ quoad receptionem dispositionũ, quia quod disponitur suscipit formam; & quia quantitas, vtpote accidens, nequit informari substantia, nec permanere incorrupta corruptis alijs accidentibus; ideo quasi connaturaliter exigit, quod Deus ex ea formet materiam modo aptiori, qui est per conversionem.

111 Ad 2. dicimus, Div. Thomam ibi reliquisse sententiam asserentium, à Deo provideri materiã, vel percreationem, vel quocumque alio modo omnino inconnexo cũ munere substantiali dato quantitati in vi consecrationis: constat ex voce *provideri*, qua vtitur Div. Thom. providentia proprie est de medijs quorum nullum præcedit vestigium, sed de novo à providente eliguntur ad finem præintentum; vnde conversio quanti-

titatis iam dispositæ in mateteriam, non est quasi effectus novæ providentiæ, sed est quasi effectus providentiæ, quæ incepit in instanti consecrationis, in quo accepit quantitas munera substantiæ, & materiæ capacis dispositionum ad generationem novam, casu quo corrumperentur species: vnde eadem providentia qua quantitati data fuit capacitas ad recipiendas dispositiones ad novam generationem, datum est illi, vt fieret capax recipiendi formam genitam: Cum autem hoc modo fieri capacem repugnet illi manente in sua entitate, remanet vt fiat capax per sui conversionem, quæ non est novus modus providendi materiam, sed executio medij electi vi providentiæ consecrativæ.

112 Ad vltimum dicimus, quod sicut est frequens in Scriptura & Patribus, rem quæ fit per conversionem alterius in ipsam appellari nomine rei conversæ. Dicitur enim Gen. 2. *hoc nunc os ex ossibus meis*: & Exod. 7. *devoravit virga Aaron virgas eorum*: idest serpens factus ex virga. Imò corpus Christi vocatur panis, Ioannis 6. *Panis quem ego dabo.* Ita materiam in qua conversa est quantitas appellavit Div. Thom. quantitatem in aliquibus testimonijs, quam in alijs vere in materiam converti expressit.

113 Obijc. 2. non repugnat quod per miraculum quantitas per se existat: ergo nec repugnat quod per miraculum sit primum subiectum formarum substantialium. Probat. conseq. Sicut essentia substantiæ non est per se existere, sed esse ens cui connaturaliter debetur per se existere; ita essentia materiæ non est esse primum subiectum, sed cui connaturaliter debetur esse primum subiectum: sed propter primum, per se existere nō repugnat accidenti: ergo propter secundum, esse primum subiectum non repugnavit quantitati.

114 In primis instatur argumentum in ratione primi actus, quæ est essentia formæ substantialis, vt supra insinuavimus. Deinde negatur prima consequentia: ad prob. negatur antec. Tum quia in probabili sententia, quantitati repugnat per se existere positive, sicut & munus primi subiecti, quod est quid positivum proprium substantiæ: solum illi datur per miraculum per se existere negative.

Tum quia dato quod per se existere positivè conveniat quantitati, si teneret paritas, ex illa sequeretur, esse pri-

primum subiectum asse solum proprietatem materiæ; sicut per se existere est tantum proprietas substantiæ, quod est contra D. Thom. loco supra citato num. 76.

Differentia igitur inter munus materiæ, & munus existēdi per se, stat in eo quod in substantia possumus distinguere, & existere per se; & id cui est debitum existere per se, nempe quidditas, seu essentia: in materia vero non potest distingui, & esse primum subiectum, & id cui debeatur esse primum subiectum, hoc enim non est aliqua quidditas distincta à ratione primi subiecti: Imperceptibile est quid sit illud distinctum à ratione primi subiecti, cui hæc ratio sit debita, & non primus eius conceptus; subindeque licèt existere per se possit convenire accidenti; non tamen esse primum subiectum formæ substantialis.

ARTIC. III.

Vtrum generatio substantialis sit essentialiter mutatio?

115 Quidditatem generationis substantialis in communi explicaturi agredimur, & licet productionem novæ formæ substantialis in subiecto substantiali præsupposito, generationem substantialem vocemus. Sunt tamen in tali productione plures formalitates, de quibus merito dubitatur; an sint de essentia generationis, & in qua essentia illius consistit. Est enim in generatione formalitas mutationis, conversionis, eductionis, vnitionis, productionis. Dicitur mutatio, quatenus in illa est transitus materiæ de non esse ad esse substantiale. Conversio vero, quatenus materia respicit formas, quarum vnam desserit, & aliā acquirit, & vnam quasi vertit in aliam. Eductio, quatenus est fieri formæ dependens à concursu materiæ. Est vnitio, secundum quod formam & materiam applicat, vt communicent in eadem vnitate compositi. Denique est productio respectu totius compositi, quod de novo ponit in esse, vel etiam respectu formæ de novo genitæ.

Quæ omnes formalitates fundantur in vna & eadem actione, qualis est actio generativa, quæ ab vnica virtute, & in ordine ad vnum terminum singularem tendit. Et quia inter omnes has formalitates, expressior & per quam magis innotescit generatio (cum communiter per illam diffiniatur) sit formalitas mutationis, ab illa exordium summus ad

quidditatem generationis explicandam.

116 Si recolantur ea quæ diximus in 3. physicorum art. 1. constabit, mutationem contineri sub motu in communi ibidem diffinito, & distingui à motu strictè sumpto, per hoc quod mutatio versatur inter formam & privationem, motus vero inter terminos positivos: quod mutatio est instantanea, motus vero dicit successionem, & latitudinem percurrendam. De mutatione & non de motu est difficultas, de mutatione quidem, de cuius ratione est, vt ait D. Thom. 1. p. q. 45. art. 2. ad 2. *Quod aliquid idem se habeat aliter nunc, & prius*: & consequenter, quod versetur inter duos terminos, quorum vnus sit privatio, alter vero forma positiva, & quod idem subiectũ maneat sub vtroque termino: de hoc genere mutationis inquirimus, an sit de essentia generationis substantialis.

117 Certum enim est, generationem substantialem, quæ regulariter fit virtute agentis naturalis creati, esse mutationem, cum regulariter nihil substantialiter generetur, nisi in materia existente præviè sub alia forma, quam præviè disponit agens, vt novam formam introducat, expellendo antiquam; & sic regulariter habetur illud axioma philosophicum, quod *generatio vnius est corruptio alterius*: materia enim sub forma corrupta, est sub vera privatione novæ formæ, a qua privatione transit per generationem ad acquisitionem nouæ formę; & consequenter verè transmutatur. Inquirimus, an sic transmutari materiam, ita sit de essentia generationis, quod repugnet vera generatio substantialis, sine tali transmutatione.

§. I.

Vnica Conclusio;

118 *Generatio substantialis non est essentialiter mutatio.* Oppositum huius tenent Bañez, Mag. à S. Thoma, Prado, Lerma, & alij Recentiores ex nostris, & ex extraneis Conim. & Rubio. Sed nostram conclusionem tenent Zanard. PP. Carmel. & extra Scholam D. Thomæ Fonseca, Hurtado, Arriaga, Alphonso, & communiter Recentiores.

Prob. 1. generatio substantialis essentialiter non involuit transmutationem materiæ primæ: ergo generatio substantialis non est essentialiter mutatio; prob. ant. generatio substantialis essentialiter non involuit materiam sub pri-

vationae formę genitæ: ergo nō involuit transmutationem materiæ: consequentia pat. nam vera mutatio petit essentialiter, quod mobile sit successivè sub vtroque termino *à quo*, & *ad quem*, & terminus à quo mutationis generativæ est vera privatio formæ genitæ.

Antec. vero probat. formam substantialem introduci in materia præsupposita, est formam vere generari; sed formam substantialem introduci in materia pręsupposita, non involuit essentialiter materiam sub privatione formæ: ergo. Prob. min. Formam substantialem introduci in materia præsupposita, non involuit essentialiter materiam prius tempore carentem forma quæ introducitur: ergo non involuit essentialiter materiam sub privatione formæ: conseq. pat. nam cum introductio formæ, & ipsa forma sint in eodem instanti, in quo repugnat quod sit vera privatio ipsius formæ; si privatio formæ ibi essentialiter importatur, debet esse pro priori temporis ad ipsam, introductionem formæ: & antecéd. probat. materiam prius tempore carere forma quæ introducitur, non est de conceptu essentiali introductionis formæ, nec pręsuppositionis materiæ: ergo introductio formæ substantialis in materia præsupposita non involvit essentialiter materiam prius tempore carentem forma: antecedens quoad primam partem videtur certum, quia introductio formæ novæ ex conceptu suo, solum dicit materiam non deficere dum ipsa introducitur; sed materiam non deficere dum forma introducitur, non dicit essentialiter materiam prius tempore esse sub carentia formę, cum in ipso instanti introductionis formę possit provideri materia: ergo.

Quoad secundam partem etiam prob. præsuppositio materiæ ex conceptu suo solum dicit, materiam supponi pro priori ad formam, & illius introductionem: sed hoc salvatur, sine eo quod materia prius tempore careat forma: ergo. Prob. min. Materiam terminare actionem sui productivam distinctam, & pro priori ad introductionem formæ, est materiam supponi pro priori ad formam, & illius introductionem; sed non repugnat quod in eodem instanti reali pro aliquo priori, materia terminet sui productionem distinctam ab introductione formę: ergo. Min. latè est probata in 1. physicorum, dum formas Cœlorum potuisse edu-

ci de potentia materiæ, defensavimus.

119 Confirm. 1. præsuppositio materiæ tantum requiritur ad generationem, quã tum sufficit ad finem primo, & per se intentum à generante; sed ad istum finem sufficit præsupponi materiam pro priori naturę: ergo ad generationem essentialiter non requiritur materia sub vera privatione formæ: mai. ex terminis videtur nota: & min. probat. Finis per se primo intentus à generante est introductio formę in materia, vt ex illis resultet compositum genitum; sed vt forma introducatur in materia, sufficit quod materia sit in eodem instanti in quo est forma, cum prioritate solum naturæ ad ipsam, & illius introductionē: ergo.

120 Confirm. 2. quod non est de primaria intentione generantis vt talis, non est de primario conceptu constitutivo generationis vt talis; sed de primaria intentione generantis vt talis, solum est introducere formam in materia, vel formam ex materia educere; non vero quod materia prius sub privatione pręcedat: ergo. Mai. patet, quia generans vt tale, à generatione vt tali habet consequi finem ab ipso primario intentum, & ad istum finem instituta est à natura generatio: Minor vero probat. Tum quia finis primario intentus à generante vt tali, est qui consequitur primario media generatione; sed generans media generatione, consequitur primario formam introductam, vel eductam ex materia: ergo. Tum quia quod excluditur (si forte adest) per terminum primario intentum à generante, non est de primaria intentione generantis; sed privatio (si adest in materia) excluditur per formam genitam, quæ est terminus primario intentus à generante: ergo.

121 Secundo probat. conclusio, quod materia prius tempore præcedat formam, est de conceptu essentiali mutationis illius ad talem formam; sed quod materia prius tempore pręcedat formam genitam, non est de conceptu essentiali generationis vt sic: ergo generatio vt sic non est essentialiter mutatio: mai. constare videtur, tum quia mutatio quoad essentiam ad formam non est, sine transitu de privatione ad ipsã, & privatio in subiecto prius

tempore debet præcedere, cũ nequeat coexistere formæ in eodem instanti.

Tum quia D.Thom.quod lib.11.artic.4. ait: *Omnis mutatio habet terminos, quos non contingit simul esse, vnde impossibile est, quod aliquis motus, vel mutatio sit in instanti, hoc modo quod idem instans ambos terminos complectatur.* Tum quia vt supra ex D. Thoma vidimus de ratione mutationis est quod aliquid idem se habeat aliter nunc, & prius; quod totum verificari nequit, si materia mutabilis de privatione ad formam prius tempore non præcedit sub privatione formæ.

Min. primi syllogismi probat. Tum quia formæ Cœlorum in prima sui productione potuerunt educi de potentia materiæ: eductio enim non est cur non sit vera generatio, licet non omnis vera generatio sit eductio, vt generatio hominis; sed in generatione posibili Cœlorum, materia prius tempore non præcederet formam genitam: ergo. Tum quia generatio vermum, vel ignis ex speciebus Sacramentalibus est vera generatio; & tamen materia non præcedit prius tempore formam vermis, vel ignis, vt vidimus artic. præcedenti: ergo.

122 Dices 1. quod si mutatio instantanea summatur secundum suum præcissum conceptum, dicit aliter esse nuncquam prius prioritate naturæ, dum modo in subiecto impediatur privatio ne detur; vnde in illo reali instanti est privatio, non afficiendo materiam, sed in expelli ab illa per actionem extrinseçam agentis introducentis formam.

123 Contra est 1. licet prioritas naturæ sufficiat, vt ea quæ coexistunt eidem instanti, vnum dependeat ab alio, non tamen sufficit, vt eadem res aliter realiter se habeat; sed vera mutatio essentialiter dicit rem aliter realiter se habere: ergo vt materia vere mutetur nõ sufficit quod solum prioritate naturæ præcedat formam: antec. quoad primam partem constat, quia prioritas naturę est solum prioritas dependentiæ, quæ salvatur etiam si causa prius tempore non præcedat effectum, vt in causa materiali, & formali, imò & in causa efficienti, vt in sole & illuminatione, & in actibus Angeli in primo suæ cõditionis instanti. Quoad secundam prob. idem aliter realiter se habere, est idem realiter habere aliquid quod realiter non habebat: ergo est idem realiter habere aliquid quod realiter carebat; sed habe

re aliquid, & eo carere realiter in eodem instanti, eidem subiecto repugnat: ergo non sufficit vnicum instans, vt pro diversis signis naturæ, eadem res aliter realiter se habeat.

124 Contra 2. in instanti reali in quo est materia sub forma, nec est privatio talis formæ, vt afficiens materiam, nec in expelli; sed sine privatione aliquó ex his modis non datur vera mutatio: ergo si materia prius tempore non præcedit formam, non verè mutatur: mai. pro prima parte constat, & pro secunda probat. privatio quæ nec est, nec fuit in subiecto, nequit esse in expelli ab eodem subiecto; sed in materia prius tempore non præcedente formam, nec est, nec fuit privatio talis formæ: ergo in tali materia non est privatio in expelli.

125 Tertio, mutatio vel motus cum termino *à quo*, qui nec est, nec fuit, sed potuit, vel debuit esse, est mutatio vel motus, qui nec est, nec fuit, sed qui potuit, vel debuit esse; sed in materia prius tempore non præcedente formā, nec est, nec fuit vera privatio, quæ est terminus *à quo* mutationis (quidquid sit, an potuerit, vel debuerit esse:) ergo in materia solum prioritate naturæ præcedente formam non est, nec fuit mutatio ad formam: mai. constat, nam de essentia motus, vel mutationis (cum sit transitus de vno termino ad alium) est terminus *à quo*, qui necessario de relinquitur.

126 Dices 2. quod in illis generationibus defecisset privatio per accidens, vel quia materia non præcessisset sub alia forma, vel quia ratione miraculi deficit panis, cuius materia per se loquendo debebat esse subiectum alterationis præcedentis, & privationis formæ vermis.

Contra est: ergo transmutatio materiæ de privatione ad formam non requiritur essentialiter ad veram generationem. Probat. conseq. quod est de essentia alicuius rei, nec per accidens potest rei deficere; sed deficiente privatione, licet per accidens, deficit licet per accidens vera mutatio: ergo si datur generatio cui per accidens deficiat privatio, datur generatio ad quam essentialiter non requiritur transmutatio de privatione ad formam.

127 Si dicas, quod ad veram mutationem sufficit exigentia privationis, quæ exigentia perseverat deficiente per accidens privatione. Contra est, ad veram mutationem non sufficit, quod mobile exigat

git transire de termino *à quo* ad terminum *ad quem*: ergo nec sufficit exigentia termini *à quo*; qui est privatio: anteced. constat, quia mutatio nihil est nisi transitus mobilis ab vno termino ad alium; *& quod quid est rei* non convenit rei in exigentia, specialiter in rebus quę consistunt in exercitio; sicut essentia actionis non consistit in exigentia egressionis, nec essentia relationis in exigentia referendi subiectum ad terminum: mutatio enim, sicut & motus consistunt in exercitio: conseq. vero prob. repugnat transitus actu de vno termino ad alium, si actu deficiat terminus *à quo* derelictus, & terminus *ad quem* acquisitus: ergo ad transitum actualem, & non præcisse exactum, non sufficit terminus *à quo* exactus, sed requiritur actualis.

128 Denique dices, quod in generatione vermiū ex speciebus Sacramentalibus, præcessit privatio actu, non in materia quæ non est vsque ad instans generationis, sed in quātitate vicem gerente materiæ quoad munus subiecti dispositionum præcedentium; & consequenter ipsius privationis. Sed hæc solutio est sufficienter impugnata à nobis in 1. physicorum. Tum q. 2. artic. 2. à numero 43. Tum q. 4. art. 4. à numero 85. vbi redditur disparitas inter privationem, & dispositiones.

§. II.

Argumenta solvuntur:

129 Obijc. 1. Aristotel. & Div. Thom. perpetuò diffiniunt generationem substantialem, per mutationem tanquam per genus; sed genus essentialiter prædicatur de specie: ergo mutatio est de essentia generationis. Confirm. iuxta Philosophum, & D. Thomam, ad fieri entis naturalis concurrūt tria principia, materia, forma, & privatio, quia fieri entis naturalis est transmutatio; sed fieri entis naturalis est illius generatio: ergo.

130 Ad 1. resp. Philosoph. diffinisse generationem cuius notitiam assequutus est per principia naturalia præcisse, & quæ fit virtute agentis naturalis, & adhuc generatio hæc virtute facta, licet per se petat transmutationem materiæ; per accidens, & ratione miraculi salvatur sine illa, vt generatio vermium ex speciebus Sacramentalibus, & licet Div. Thomæ notitia transcenderit principia præcisè naturalia, egit de generatione præcisè philosophicè, hoc est conformiter ad talia principia.

Per quod patet ad Confirm. assignant enim principia ad fieri connaturale entis naturalis, quod fit virtute agentis naturalis, iuxta exigentiam naturalium principiorum: hoc modo fieri, vel generari ens naturale, non datur sine transmutatione materiæ, ac subinde sine concursu triplicis principij.

131 Sed instans 1. nam Div. Thom. q. 2. de potentia artic. 1. ad 15. absolute asserit, *quod generatio est species mutationis*; sed genus non præcisè connaturaliter, sed essentialiter convenit speciei: ergo generatio non præcisè connaturaliter, sed essentialiter est mutatio.

Secundo idem D. Thom. 1. part. quæst. 77. art. 2. ait: *Generatio nihil aliud est quam mutatio de non esse ad esse*; sed id extra quod res nihil est, non est rei præcisè connaturale, sed essentiale: ergo.

Tertio, incredibile videtur, quod in locis in quibus Philosoph. & D. Thom. ex professò de generatione pertractant, non explicent illius naturam, per id quod est ei essentiale, sed præcisè connaturale, & quod nullibi generationem quoad essentiam expresserint; sed vbi ex professo agunt de generatione, illam per mutationem diffiniunt; & nullibi aliam diffinitionem assignant: ergo.

132 Ad 1. Resp. Div. Thom. absolutè non asserere generationem esse speciem mutationis, sed præcisè ex illa parte qua forma recipitur in materia aliqua capaci transmutationis, quod non tollit quod si forma per generationem recipiatur in aliqua materia, quæ non sit subiectum mutationis, illa generatio non sit species mutationis. Et quod hæc sit mens D. Thomæ, constat ex verbis, quæ nobis obijciuntur, & immediatè sequentibus: *Generatio est species mutationis, ex illa parte qua natura per generationem communicata, recipitur in aliqua materia, quæ est mutationis subiectum.*

Ad 2. dicimus, loqui D. Thomam de generatione, quæ est simul corruptio, vel cum corruptione coniuncta, vt cōstat ex solutione ad primum, quod sibi obijcit D. Thom. sumendo pro maiori propositionem, non prout nobis obijcitur, sed prout à nobis explicatur; quam explicationem admittit in solutione ad primum convenire propositioni, quæ habetur in corpore articuli, & in præsenti replica: generatio enim corruptioni opposita, & illi coniuncta non est sine vera mutatione.

Ad 3. dicimus quod Philosop. & D.Thom.ex professo de generatione tractant iuxta exigentiam principiorum naturalium, quia hoc pręcissè, conducit ad intentum Philosophi naturalis, ex quibus principijs adiunctis alijs, quæ altiori lumine cognoscuntur, habetur perfecta notitia generationis quoad suam essentiam: cum enim videamus quod per accidens aut per miraculum, salvatur vera generatio, sine aliquo prædicato ei debito connaturaliter, rectè inferimus tale prædicatum non esse essentiale absolutè, & ex terminis, sed solum connaturale. Nec est verum Philosoph. nullibi diffinisse generationem nisi per mutationem, cum in 2. Physic. text. 14. illam difiniat dicendo: *Generationem esse viam ad naturam*, nulla facta mentione mutationis.

133 Sed instas 1. non stat generationem esse viam ad naturam, quin sit mutatio: ergo iuxta hanc vltimam diffinitionem generatio est mutatio: prob. antec. non stat via sine termino *à quo* qui deseritur, & termino *ad quem* qui adquiritur; ergo idem est generationem esse viam ad aliquem terminum, ac esse transitum, aut mutationem de vno termino ad alium.

Instas 2. generatio est via ad formam: ergo alicuius est via: non formæ, quia hæc est terminus viæ; ergo materiæ, quæ tendit media generatione ad formam: ergo materia pro priori ad formam, & in ipso fieri formæ, est in statu viali: quare male negavimus statum vialem materiæ pro priori ad formam, & essentiæ propriori ad existentiam.

134 Ad 1. neg. antec. ad prob. dicimus, quod via strictè sumitur pro spatio per transibili per motum, iuxta illud: *ostende mihi viam, per quam ambulem*: & minus strictè sumitur etiam pro ipso motu; ac denique latè pro quolibet medio intercedente inter principium & terminum. In prima & secũda acceptitione, non datur via sine termino *à quo*, & *ad quem*: at vero in tertia acceptione, sicut salvatur sine motu; ita salvatur sine mobili quod transeat de vno termino ad alium, sed solum salvatur in transitu ab agente in passum, & in fieri ipsius termini, in quo sensu omnis productio vel actio creativa, aut immanens potest dici via ad esse, vel ad terminum, quin sint mutationes, nec motus: vnde generatio dicitur via, non tanquam spatium, aut motus alicuius mobilis, sed præcisse tanquam medium, quo generans con-

consequitur suum terminum.

Ad 2. iuxta dicta dicimus, quod sumpta via pro medio, seu tendentia ad aliquem terminum, generatio propriè loquendo non est via materię, nec formæ, sed generantis; cum media illa tendat ad terminum, & quamvis etiam materia per generationem tendat ad formam, & in hoc sensu materia sub generatione, sit sub via ad formam; non propter hoc admittimus statum vialem in materia, & in essentia, quem impugnavimus in 1. Phisicor. quia ille status non consistebat in eo, quod materia subijciatur generationi, quæ est via, & fieri formæ, sed quod propriori ad formam, media generatione habeat aliquod esse, vel actualitatem realem non provenientem à forma, qua discernatur à nihilo, & fiat capax ad recipiendam formam, & sit incompletè extra causas, quod nos reijcimus: vnde materia sub generatione est sub via ad omne esse, non tamen habet esse viale, vel est sub via quasi activè; non tamen passivè, & intrinsicè habet esse viale non proveniens à forma, & existentia formæ.

135 Obijcies 2. generatio essentialiter versatur inter duos terminos *à quo*, & *ad quem* in aliquo subiecto; sed tendentia de termino *à quo* in terminum *ad quem* in aliquo subiecto, essentialiter est mutatio: ergo generatio est essentialiter mutatio: min. constat, nam in illa tendentia vnus terminus acquiritur à subiecto, & alius deseritur; & cōsequenter subiectum mutatur de vno in alium: mai. vero prob. generatio essentialiter est tendentia ad formam, vt ad terminum *ad quem*, à quo specificatur: ergo essentialiter respicit terminum *à quo*; ac subinde essentialiter versatur inter terminum *à quo*, & *ad quem*: prima conseq. prob. impossibile est, quod aliquis terminus *ad quem* fiat de novo, nisi ex aliquo termino *à quo* negativo, positivo, aut privativo; sed in generatione terminus *à quo* nequit esse pure negativus, cum præsupponatur subiectum, & non sit fieri ex nihilo; nec etiam est positivus nisi solum per accidens, quatenus generatio est conversio: ergo terminus *à quo* generationis necessario est privativus.

Conf. 1. generatio essentialiter est transitus materiæ primæ de non esse formæ ad esse illius; sed omnis transitus à quodam inquidam subiecto manente est mutatio: ergo. Conf. 2. si creatio admitteret subiectum manens sub vtroque termino, nihil illi deficeret ad rationem mutatio-

tationis; sed generatio essentialiter habet materiam manentem sub termino *à quo, & ad quem*, alio quim non differet à creatione: ergo.

Conf. 3. sic comparatur generatio simpliciter ad materiam primam; sicut generatio secundum quid ad totum compositum; sed generatio secundum quid est transmutatio accidentalis compositi: ergo generatio substantialis est transmutatio substantialis materiæ.

136 Neg. mai. nam versari inter terminum *à quo, & ad quem* in aliquo subiecto, est subiectum esse commune vtrique termino, quod non convenit generationi educenti formam ex materia prius tempore non præcedente, in qua sit carentia formæ quæ est terminus *à quo*: Ad prob. mai. disting. antec. est tendentia ad formam, vt ad terminum *ad quem* motus, seu mutationis, neg. antec. productionis, conced. antec. habere terminum *ad quem* est commune omni rei consistenti in tendentia ad aliquem terminum: vnde creatio, & aliæ plures actiones sunt tendentiæ ad aliquem terminum *ad quem*, à quo specificantur; & non sunt motus, nec mutationes; ac subinde nec exigunt terminum *à quo*, nisi ad summum vt principium egressionis; at vero terminus *ad quem* motus seu mutationis essentialiter dicit terminum *à quo* transitus ipsius mobilis; vnde si repugnet quod mobile sit sub termino *à quo*, repugnat transitus de illo ad alium, & consequenter motus.

Per quod patet ad 1. conf. neg. mai. cum dentur generationes, in quibus materia non habet esse nisi sub forma genita; & sic non transit de non esse formæ ad esse illius.

Si dicas, quod in his generationibus materia pro aliquo priori naturæ præcedit formam; sed pro illo priori nõ habet formam: ergo pro illo priori habet carentiã formæ: ergo, & privationem, quia carentia formæ in subiecto capaci habendi illam, privatio est.

137 Resp. iuxta dicta à nobis 1. physic. quæst. 2. à numero 41. quod illa prioritas naturæ materiæ ad formam, est status in quo solum considerantur ea quæ ex parte materiæ prærequiruntur, vt in illo instanti recipiat formam, & præscinditur ab his, quæ ex parte materiæ non requiruntur; cum autem nec forma, nec carentia formæ prærequirantur ex parte materiæ, vt recipiat formam, fit vt pro illo priori nec materia habet formam,

mam, nec habet carentiam formæ, sed ab vtroque præscin ditur. Videantur ibi dicta. Et insuper probat replica creatio nem rerum materialium coelorum. V. g. fuisse mutationem, cum pro priori causalitatis ad formam Coeli, materia præcedat formam, & fiet idem argumentum.

Ad 2. Confirm. concessa mai. neg. min. nec enim differt generatio à creatione præ cisse per hoc, quod generatio habeat materiam manentem sub vtroque termino, sed etiã per hoc quod sit productio ex subiecto præsupposito, quod salvatur etiam si materia prius tempore non præcedat sub termino *à quo*; ac subinde quin sit sub vtroque termino, vt in generatione possibili Coelorum, & vermium ex speciebus.

Ad vltimam confirm. admissa mai. neg. min. loquendo de generatione secũdum quid quoad suam essentiam, cum sit probabilissima sententia, gratiam habitualem educi ex potentia obedientiali Angeli, quin substantia Angeli prius tempore præcederet sub carentia gratiæ, cum esset Deus illius condens naturam, & largiens gratiam: & sic potest dari generatio secundum quid sine mutatione.

136 Denique obijc. non stat vera eductio formæ ex materia sine vera mutatione materiæ: ergo nec vera generatio: probat. antec. non stat vera eductio, quin per illam materia reducatur de potentia ad actum formæ; sed reduci de potentia ad actum est mutari: ergo. Confirm. non stat eductio quin forma quæ erat in potentia materiæ fiat in actu dependenter à materia; sed aliquid fieri actu quod erat in potentia, non stat sine mutatione, hoc est sine transitu de potentia ad actũ, ergo.

139 Neg. antec. ad probat. præterquamquod per actionem creativam Coelorum, illorum materia fuit reducta de potentia ad actum formæ, quin talis actio fuerit mutatio; disting. mai. sumpta reductione de potentia ad actum pro constitutione potentiæ sub actu formæ, concedo mai. sumpta reductione pro transitu potentiæ ad actum formæ: neg. mai. & disting. min. eodem modo: & nego consequent. Reducere proprie loquendo est *iterum ducere*, vel *rem ducere*. *Ducere* proprie dicit motum, & transitum rei, quæ ducitur de vno termino ad alium: vnde propriè loquendo illa potentia reducitur de potentia ad actum, quæ pro aliquo priori exis-

existens sub carentia actus, dicitur à tali carentia, vt a termino *à quo* ad ipsum actum vt ad terminum *ad quem*, quod quidem sine vera mutatione non est: Large tamen omnis potentia quæ sub proprio actu constituitur, dicitur ad actum reduci, non per hoc quod per motum ducatur à carentia reali actus ad ipsum actum, sed per hoc quod actui subijciatur, & sub illo constituatur, quod salvari potest, per hoc quod potentia fiat, & non sine actu, ad quem est in potentia: vt patet in creatione Cœlorum, & in illorum possibili eductione.

Per quod patet ad Conf. disting. mai. quæ erat in potentia materiæ, prius tempore, neg. mai. quæ erat propriori naturæ, conc. mai. & distin g. min. eodem modo, & neg. conseq. recolantur, quæ diximus in 1. Physic. asserentes formas Cœlorum potuisse educi, vbi plura argumenta, quæ contra præsentem difficultatem possunt obijci, solvuntur.

§. III.

Qualiter generatio substantialis sit eductio, & conversio, & distinguantur á creatione?

140 AD plenam notitiam generationis substantialis, aliqua dubia opportet resolvere, & quia ea quæ continentur in titulo non magni momenti reputamus, breviter in hoc articulo ab eis nos expediemus.

141 *Dubitabis 1. an formarum materialium eductio de potentia materiæ sit generatio substantialis?* Sunt qui arbitrentur, eductionem formarum, non esse generationem, quia distincta actione producitur forma quæ educitur, ab illa, qua producitur vnio illius ad materiam; & solum actio productiva vnionis dicitur totius generatio, ita tenet Durãd. Hurtado, Alfonso referens pro se plures Recentiores.

142 Nos dicimus, *quod in naturalibus generationibus formæ materiales educuntur de potentia materiæ eadem actione, qua generatur totum; vnde non interveniunt duæ actiones substantiales, quarum vna producatur forma, & alia producatur vnio, & consequenter eductio est generatio.* Ita tenent communiter nostri, & ex extraneis Suarez, Rubio, & alij.

144 Prob. ex Philosoph. & D. Thoma lib. 7. metaph. lec. 7. & alibi sæpè docentibus, quod forma non fit, sed compositum, proprie loquendo: ergo actio quæ terminatur ad formam, non est distincta ab ea, quæ termina-

tur

tur ad vnionem partium, ex quibus resultat compositum. Deinde D. Thom. in compendio Theologiæ cap. 93. ait: *Eius est fieri cuius est esse, ad hoc enim aliquid fit vt sit.* Ex quo formatur hic discursus, generatio substantialis est via ad esse substantiale; sed forma substantialis, & eius vnio habent tantum vnicum esse substantiale: ergo generatio prout terminatur ad formam, & vnionem est vnica actio: prob. min. ex forma & vnione tantum resultat vnicum compositum substantiale; sed in vno composito tantum est vnum esse substantiale: ergo.

144 Secundo prob. si formæ naturales terminarent per se actionem distinctam partialem, ab illa qua fit compositum, essent per se subsistentes, sicut est anima rationalis; sed hoc est falsum (alias tales formæ haberent aliquas operationes independentes à corpore, vt ait D. Thom. 1. p. q. 75. artic. 3.) ergo formæ naturales (saltim ex natura rei) non terminant actionem distinctam ab ea, qua fit totum; prob. mai. quia quod per se terminat actionem sui factivam, fit per se; sed quod fit per se, per se est & subsistit: ergo. Tum quia eisdem rationibus subsistentiam animæ rationalis deprehendimus.

145 Oppones 1. vnio supponit vnivilia: ergo forma prius ordine naturæ est aliquid in se quam vniatur materiæ; sed forma est aliquid in se ratione actionis per se ad illam terminatæ: ergo. Disting. antec. vnio eorum quæ per se possunt subsistere, conc. antec. vnio eorum, quæ non sunt nisi vt vnita, nego antec. & consequentiam, in formis non per se subsistentibus. Vnde formæ quæ non subsistunt, magis sunt coexistentia, quam entia, & id circo ad generationem totius generantur; ac subinde eadem actione qua fit totum fiunt, sicut sunt eodem esse quo est totum.

146 Opponés 2. vnio est complementum formæ substantialis: ergo supponit formam alia actione productam. Negatur consequent. existentia est complementum essentiæ, & subsistentia naturæ, quin existentia, terminet actionem distinctam, ab ea qua producitur essentia, nec subsistentia terminet actionem distinctam, ab ea qua producitur natura individua.

147 Opponet 3. Licet forma materialis produci non possit ex natura rei, quin in eodem instanti producatur vnio; producuntur nihilominus per diversas actiones: ergo. Probat. antec. Tum quia

licet vltima dispositio nequeat produci, nisi in eodem instanti, in quo forma producitur: tamen vltima dispositio & forma producuntur per distinctam actionem: ergo pariter. Tum quia in generatione possibili Cœlorum, illorum materia & forma producuntur in eodem instanti; sed non per eandem actionem: ergo]

Respond. quod nos nō probamus identitatem actionii eductiuæ & vnitiuæ, ex eo præcisse quod producantur in eodem instanti, quia hoc patitur mille instantias, & præter aductas in argumento: In eodem instanti creatur anima à Deo, & vnitur corpori ab homine. Probamus namque identitatem eductionis & vnionis, ex esse ad quod terminantur, quod est vnicum, nempe esse compositi: esse autem vltimæ dispositionis, est distinctum ab esse compositi, cum sit esse accidentale; compositi vero substantiale: materia etiam debet terminare actionem distinctam ab actione terminata ad formam, dum forma generatur, quia generatio non est nisi ex præsupposito subiecto: præterquamquod illa generatio esset non connaturalis, & nos loquimus de naturali generatione.

147 Denique opPones: Probando generationem consistere in productione vnionis. Si detur in rerum natura materia & forma, & non detur vnio, non datur generatio; & data vnione datur generatio: ergo generatio est productio non materiæ, nec formæ, sed vnionis. Confirm. quamvis materia & forma hominis creentur, quia homo producit vnione mistarum, dicitur hominem verè alium hominem generare: ergo generatio non est eductio, sed solum vnionis productio.

Respond. quod casu quo forma materialis præexisteret, & non fieret per eductionem ipsius ex potentialitate materiæ, non esset generatio naturalis de qua loquimur, sed actio alterius speciei, & ideo resurectio non est generatio, sed divina quædam operatio, quæ potest dici regeneratio.

Ad Confirm. dicimus, quod in præsenti loquimur de generatione ab agente producente non solum vnionem, sed etiam formam, illam educendo ex potentia materiæ; & dicimus eadem actione produci formam, & vniri subiecto, & quatenus est productio formæ in materia, est proprissimè generat[illegible], quia siue hæc sit mutatio, siue productio, terminus illius formalis est forma, vt infra dicemus; vbi etiam

tiam explicabimus, qualiter in generatione hominis terminus illius formalis sit forma, & non vnio.

Dubitabis 2. qualiter generatio substantialis sit conversio? Pro quo nota 1. quod conversio ex terminis dicit *transitum vnius rei in aliam*. Hinc habetur, conversionem versari inter terminos positivos, cum hac tamen differentia à motu stricto, & mutatione; quod licet motus strictus versetur inter terminos positivos, propriè non est transitus vnius termini in alium, sed potius transitus rei ab vno termino in alium, & hoc modo etiam mutatio versatur inter duos terminos, quorum alter sit privatio, hinc ad motum, aut mutationem requiritur propriè loquendo mobile, vel subiectum commune, quod transeat ab vno termino in alium: conversio vero propriè est transitus vnius termini in alium, & licet possit dari aliquid commune vtrique termino, siue per modum subiecti, vt patet in generatione sub formalitate conversionis, quæ est transitus vnius formæ in aliam in materia, siue per modum accidentis, vt in conversione Eucharistiæ, hoc quidem commune non exigitur per se ex conceptu conversionis.

149 Nota 2. quod ad conversionem, vltra terminos positivos inter quos versatur, requiritur 1. ex parte termini *à quo*, quod iste desinat esse, quia si manet, non vertitur in alium: & quod desinat esse non absolutè per anihilationem, sed in alium terminum in quem convertitur. Requiritur 2. ex parte termini *ad quem* aliqua novitas, vel inceptio, licet non quoad esse, saltem quoad munus, vel modum essendi, ratione cuius terminus ad quem dicat aliquem respectum, vel connexionem cum termino *à quo*, & verificetur quod iste transit in alium.

150 Nota 3. quod conversio, alia est substantialis, alia accidentalis: substantialis est transitus vnius substantiæ in aliam: accidentalis est vnius accidentis in aliud. Rursus conversio, alia est formalis, alia totalis, formalis est quando manente subiecto formarum, fit transitus de vna in aliam, vt cum album fit nigrum, est conversio formalis accidentalis, & cum aer fit ignis, est conversio formalis substantialis. Totalis est quando totum vnum ens transit in aliud.

Conversio totalis, & formalis differunt in eo, quod totalis nequit fieri ab agente naturali, bene tamen conversio for-

formalis; primum patet. Tum quia cum in totali, omne id quod est entitatis in vno termino trãseat in omne id quod est entitatis in alio, solum potest fieri virtute illius qui habet activitatem in totum ens, qualis est solus Deus, vt ait D. Thom. 3. p. quæst. 75. artic. 4. ad 5. Tum quia vt ibidem ait D. Thom. incorpore artic. nullum agens creatum potest agere nisi ad immutationem formæ, eo quod materia fit solum per creationem, & sicut virtute agentis creati ex nihilo nihil fit; ita materia in aliud nequit converti illius virtute.

Secundum etiam constat, in generatione regulari, quę est transitus vnius formæ in aliã. Sed est advertendum, quod hæc conversio formalis virtute agentis naturalis non consistit in eo, quod vna forma fiat alia per conversionem entitatis vnius in entitatem alterius, quia vt ait Div. Thom. loco immediate citato, virtute agentis finiti non potest forma in formam mutari; sed consistit in eo, quod vna forma succedat alteri in subiecto. Vnde solum verificatur de formis in concreto; nempe, quod aer convertitur in ignem, & albũ in nigrum, non vero quod albedo fiat negredo, aut in illam convertatur.

151 His suppositis nostra resolutio est; *Quod generatio substantialis est conversio formalis, non per se, sed per accidens.* Prima pars patet, in generatione connaturaliter facta vi agentis naturalis, in qua præsupponitur materia prius tempore sub alia forma, quia sine forma nequit pro aliqua duratione existere: alias forma per generationem inducta nequit simul existere cum præexistente, (quæ principia apud nos sunt stabilita in libris Physicorum) ergo in generatione connaturali transit materia de vna forma in aliam, sicut aer transit in ignem, per hoc solum quod forma aeris desinat, non in nihil, sed in formam ignis, manente materia sub vtraque forma, in quo conversio formalis consistit.

Secunda pars etiam constat; nam ly *per se*, vel sumitur connaturaliter, vel essentialiter: si essentialiter constat ex dictis in hoc articulo, non esse de essentia generationis, quod materia prius tempore præcedat formam genitam: ergo nec quod materia sit sub alia forma: si connaturaliter, solum per se petit esse mutationem de non esse ad esse: ergo ex parte termini à quo solum petit privationem, non vero formam positivam.

152 Si dicas, non stat vera privatio formæ in materia, quin materia prius tempore sit sub alia forma: ergo si generatio connaturalis per se petit esse transitum de privatione ad formam in materia, etiam per se petit esse transitum de vna forma in aliam; ac subinde saltem generatio connaturalis erit per se conversio.

Hoc argumentum solvimus in 1. Physicor. q. 2. à num. 62. & ex dictis ibi neg. conseq. Quia forma præcedens solum requiritur in materia, vt fiat satis exigentiæ materiæ non potentis existere sine forma; non vero vt fiat satis exigentiæ generationis, vt fit virtute agentis naturalis, qui solum prærequirit materiam privatam forma, vt illam ad receptionem formæ possit disponere; vt autem materia disponatur ad huius formæ receptionem, non conducit aut iuvat, sed resistit forma præcedens; non tamen resistit, sed potius iuvat, quod materia prius tempore careat forma. Videantur quæ ibi diximus.

153 Ex quibus omnibus habetur, qualiter idem actioni generatiuæ conveniant formalitates generationis, mutationis, eductionis, & conversionis. Est generatio, prout est via ad esse substantiale, aut productio formæ substantialis in subiecto, & hoc est essentiale generationi in communi. Est mutatio, prout est productio formæ in subiecto vere illa privato, & hoc per se convenit omni generationi ab agente naturali facta, iuxta exigentiā principiorum naturalium. Est eductio, prout est productio formę dependentis à concursu materiæ, nō solum quoad sui receptionem, sed etiam quoad sui productionem, & hoc convenit per se omni generationi cō naturali formarum materialiū. Denique est conversio, prout est productio formæ, in quam transit alia quæ erat in subiecto, vel quæ succedit alteri in eodem subiecto, & hoc per accidens convenit generationi.

154 *Dubitatis 5. qualiter generatio differat à creatione?* vt magis appareat quidditas generationis, opportet differentiam illius ab alijs actionibus, quæ generatio non sunt, explicare, inter quas est actio creatiua. Nihil communius, quam quod creatio est productio entis *ex nihilo*. Generatio vero *ex aliquo præsupposito subiecto*. Sed vt hæc differentia, & aliæ quæ inter has actiones intercedunt magis pateat.

Adverte, quod creatio, alia est completa & adæquata, quæ simpliciter creatio dici-

tur;alia incompleta & inadæquata,quæ dicitur concreatio, qualis eſt productio materiæ primæ, aut productio formæ materialis quando fit per creationem: vnde creatio alicuius totius conſtantis ex partibus, licet ſit vna indiviſibilis actio attingens ipſum totum, & partes, non tamen æquè denominantur omnia creari;totum enim creatur vt ſubſiſtens,& habens eſſe vt *quod* ; partes vero creantur, vt principia conſtituentia illud totum,& habentia eſſe ſolũ vt *quo*:hinc naſcitur illa diſtinctio creationis cõpletæ,& incõpletæ,& prima dicitur abſolute creatio , ſecũda vero cõcreatio; quæ doctrina eſt D.Thomæ 1.p.q.44.artic.2. & q.45.artic.4.& alijs in locis.

155 Hoc ſuppoſito dicimus:*Quod generatio differt à creatione,tum ex parte modi producendi,tum ex parte termini formalis producti, licet in termino totali materialiter ſumpto , poſſint convenire.* In modo producendi , differunt generatio ,& creatio ex parte vtriuſque termini *à quo, & ad quem.* Ex parte termini *à quo* differunt , quia creatio eſt ex nullo ſubiecto,& ſic habet pro termino *à quo* puram negationem aut nihil; generatio vero ſubiectum ſupponit carens forma,& ſic habet pro termino *à quo* priuationem, Differunt etiam in modo producendi ex parte termini *ad quem*,quia generatio facit totum vniendo partes , non producendo illas vt in generatione hominis,vel ſaltim non producendo aliquam ſcilicet materiam , vt in alijs generationibus : Creatio vero facit ipſum totum ſimpliciter producendo omnia, quæ in eo ſunt, quare in principio dum Deus creavit materiam omnium rerum, creavit etiam illarum formas (quidquid ſit, an de poſibili aliter accidiſſet.)

In termino formali differunt generatio , & creatio, quia generatio , vt infra videbimus,ſolum habet pro termino formali formam dantem ſpeciem compoſito,ſiue vt eductam,ſiue vt materiæ communicatam : Creatio vero habet pro termino formali totum compoſitum , prout includit materiam,& formam: vnde in creatione coincidunt terminus formalis , & totalis, & id quod eſt totale in generatione, eſt formale in creatione; & horum ratio eſt , quia cum creatio ſit emanatio totius eſſe ab ente vniverſali ; propria ratio obiecti creationis eſt ens,& ex hoc dicitur aliquid creatum, quia ens participatum ; & ſic terminus formalis creationis eſt tota ratio entis , quæ eſt in compoſito:vnde terminus for

mæ creationis, est tota ratio entis, quæ est in composito; generatio vero, solum attingit talem rationem entis, illam scilicet, quæ constituit in tali specie entis, & hæc est forma. Denique generatio, & creatio possunt convenire in termino totali materiali, quia idem homo esset factus per generationem, & creationem.

ARTIC. IV.

Quænam sit generatio viuentium?

156 Licet in hac parte philosophiç destinata ad generationem in cōmuni, non sit ita proprium agere de particulari generatione viuentium; aliqualem illius notitiam tradere nos cogit: tum vsus communis reliquorum Philosophorum præcipue Recentiorum; tum quia non omnes partes philosophiæ naturalis iuxta illarum naturalē seriem, & ordinem traduntur discipulis in scholis, & sic aliquæ res, quarum notitia illis necessaria est licet non in proprio, incongruentiori loco disputantur, ne illarum notitia priuentur, sic contingit in prçsenti. Cauere cōnabimur à principijs pure philosophicis recedere, remittentes lectorem in pluribus, quç hic à Recentioribus inferuntur, ad Theologiam vbi, de generatione Verbi Diuini disputatur.

§. I.

Explicatur diffinitio generationis viventium.

157 Generationem viuentium diffinit Diu. Thom. 1. part. quçst. 27. artic. 2. dicendo: *Quod est origo viuentis a principio viuente coniuncto in similitudinem naturæ*: quæ diffinitio est communiter recepta ab omnibus Theologis, & Philosophis per esse originem conuenit generatio viuentium cum alijs generationibus, nam licet vt notauimus in prçmio, proprietas vocis *originis, vel ortus* conveniat solum generationi viventium, iam communiter pro eodem vsurpatur origo, ac generatio: Difficultas est in alijs duabus particulis, quç se habēt per modum differentiç.

158 Prima est à *principio viuente coiuncto* per quam differt à Generatione non viuentium iuxta Arist. 5. Metheor. text. 54 vbi ostendit quod inanimata, quç generantur nō sunt coniuncta principio generanti, bene tamen animata. Pro quo nota primo, quod in non viuētibus nec res genita, nec materia ex qua generatur requiritur quod sint intra principium ge-

generans, nec ipsi coniuncta vt cum generatur ignis in ligno, lignum non est intra ignē coniunctum & vnitum, sed pręcisè iuxta positum, & extrinsice applicatum; & tunc patet quomodo ignis genitus sit separatus ab igne generante; in viventibus verò secundum maiorem vel minorem perfectionem gradus vitę reperitur maior vel minor coniunctio geniti cum generante consistens in eo quod viuentia intra se formant id quod generant, & ex sua substantia præbent materiā ex qua generatur.

159 Pro quo 2. nota ex Divo Thom. 4 cont. gent. cap. 11. & in 3. dist. 8. quæst. 1. art. 1. diversos gradus vitæ iuxta quos diversam & intimiorem coniunctionem geniti cum generante deprehendes. In plantis igitur, in quibus est infimus gradus vitæ, est infima coniunctio in processu vnius ab altera, qui partim est ab interiori partim ab exteriori. Ab interiori quidem quatenus humor intraneus plantæ in semen cōvertitur: ab exteriori vero in quantum illud semen opportet ab arbore se iungi, & terræ mandari vt crescat in plantam.

160 In animalibus vero perfectis quæ perfectiori vita gaudent, & ideo perfectiori generationi adest perfectior coniunctio quia processio vnius ab alio est omnino ab interiori principio viuente quantum ad materiam ex qua formatur & quantum ad virtutem seminis formativam quæ à generante deciditur. Vltra hoc tam in plantis quam in animalibus adest alia coniunctio quatenus ipse fętus in principio colligatur generanti vt fructus arbori, & embrio matrici vsque ad animalis nativitatem in qua tandem à generante separatur.

161 In vita autem sensitiva quæ perfectior est præcedentibus est perfectior coniunctio quatenus per ipsas potentias sensitivas producitur sensitiva cognitio, quæ intima est suo principio, cum fiat per actionem immanentem, sed adhuc non est omnino intima, & principio coniuncta, quia petit comprincipium ad extra, speciem scilicet impressam, & terminus productus, & quasi fętus idolum scilicet aut species desideratur à potentia generante in alijs potentijs vt à sensu externo in sensum communem, & à sensu communi in phantasiam, & ab illa in memoriam.

162 Omnibus ijs intimior est coniunctio reperta in vita intellectiva, quia licet in homine requirat species impressas provenientes ab extrin-

seco principio, species tamen expressa, aut verbum quod est quasi fœtus formatus ab intellectu medijs speciebus non transit ad alias potentias, sed manet in ipso intellectu ipsique colligatus.

163 Sed adhuc in vita intellectiua Angelica, quæ altior est, est intimior coniunctio Angeli enim cũ careant sensibus non accipiunt species ab extra, sed vel intra intellectum nascuntur, vel infunduntur à Deo, & ipsa expressa seu verbum manet intra intellectum, hoc autem verbum cum non sit substantia, sed accidens non producitur perfecta generatione.

164 Restat quod in perfectissimo omnium viuentium, qui est Deus, sit perfectissima per intellectum generatio, in qua & id quod procedit est substantia, & ita coniunctũ suo principio, vt sit idem, & consubstantiale cum illo: Hac igitur mira & Angelica doctrina (& quid mirum si tota est Divi Thomæ) radicitus explicatum manet qualiter generatio viventium sit à principio coniuncto.

165 Secunda particula differentialis, scilicet: *in similitudinem naturæ*, quę particula declarat, tum causam finalem, tum causam formalem specificativam generationis. Causam quidem finalem, quia finis generationis est propagatio naturæ generantis in individuo sibi simili, & eiusdem naturæ, & ratio est quia inclinatio generantis, & generationis vt talis, est eadem cum inclinatione naturæ generantis, secundum quod est principium generationis, sed natura generantis, vt est principium generationis inclinat ad sui propagationem vt perpetuetur quantum fieri potest licet non in eodem individuo saltim in diversis eiusdem speciei, & similibus in eadem natura: ergo.

166 Designat etiam causam formalem, & specificativam generationis, quia generatio specificatur à forma geniti, vt simili & expressa à generante taliter vt actio generativa ex sua specifica ratione sit assimilativa; ita vt non sufficiat ad generationem, quod genitum sit simile generanti in se essentialiter, sed requiritur quod procedat ab eo per viam assimilationis, & sic hæc propositio: *Generans assimilat* debet esse ita formalis in quarto modo dicendi per se, sicut istæ: *ædificator ædificat, calidum calefacit*: quia tota formalitas generationis consistit in propagatione naturæ cum expressione similitudinis, ita vt nihil aliud sit generare, quam similitudinem sui propagativam expri-

mis

mere. Sed pro maiori explicatione prædictæ diffinitionis sit.

§. II.

Solvuntur argumenta.

167 Obijcies 1. animalia producta ex putrefactione terræ sunt genita generatione viventium; & tamen non sunt à principio vivente: ergo hæc particula non convenit, omni contento sub diffinito. Si dicas, quod Cœli, & Sol, quorum virtute illa animalia generantur, accipiunt virtutem generativam ab intelligentia motrice, quæ vivens est. Contra est nam hoc dato non salvatur, quod sint à principio vivente coniuncto.

168 Huic argumento respondet. Div. Thom. in 3. dist. 8. q. 1. artic. 1. ad 7. quod talia animalia procedunt à principio vivente quasi eminenter, quatenus virtus solis & aliorum cœlestium supplet vicem virtutis formatiuæ, quæ est in semine a viuente decisso: quæ virtus corporum cœlestium est diffusa per omnia corpora inferiora; propter quod Aristot. lib. 17. de generatione animalium cap. 10. ait, quod omnia plena sunt virtutibus animæ; & ideo sicut animalia, quæ generantur ex semine se habent ad feminam, ita prædicta animalia se habent ad terram, & sicut illa se habent ad Patrem, ita ista se habent ad corpora cœlestia. Ex quo infertur, quod sicut sufficit vt generatio vnius plantæ ab alia sit a principio viuente coniuncto, quod virtus seminis fuerit à principio coniuncta ipsi plantæ viuenti, & generanti aqua fuit decissa; ita ad salvandam hanc generationem animalium imperfectorum, sufficiet salvare coniunctionem cum virtute intelligentiæ viuentis, quæ illi coniuncta est.

169 Sed dices adhuc, licet à prædicta generatione salvetur cum doctrina data quod sit processio à viuente coniuncto, minimè tamen salvatur, quod sit in similitudinem naturæ, hæc enim animalia nec conveniunt in genere proximo cum Angelo, nec ex vi suæ processionis petunt cum Angelo illa causante assimilari: ergo.

Propter quod plures ex nostris asserunt prædictam diffinitionem tantum dari ad explicandam naturam generationis provenientis à causa particulari, & vniuoca, non à quacumque causa vniversali, & æquiuoca, qualis est generatio animalium imperfectorum, & aliorum viuentium præternaturaliter productorum.

170 Obijcies 2. similitudo naturæ sufficiens ad generationem viuentium vel est similitudo generica, & hoc non potest esse, aliàs capilli, & vermes ex homine geniti, essent hominis filij, quod est falsum; vel est similitudo specifica, & nec hoc potest esse, alias mulus genitus ex equo, & Asina neutrius esset filius, cum ab vtroque differat specie: ergo.

171 Resp. quod similitudo naturæ exacta, vt saluetur diffinitio, est illa, quæ requiritur vt id quod procedit non solum sit genitum, sed etiam filius. Ad filiationem autem requiritur primo quod id quod procedit sit completum in specie generantis, propter quod fructus arboris, capilli, & alia huiusmodi non sunt filij quamvis dicantur gigni, & nasci. Requiritur secundo quod procedat simile in natura eiusdem speciei, vel generis proximi, propter quod vermes qui generantur in animali non procedunt proprie generatione viventium, nec dicuntur filij; bene tamen homo procedens ab homine, & equus ab equo, quia procedunt similes in natura specifica; & etiam mulus procedens ab equo, & Asina, quia procedit similis in natura eiusdem generis proximi, inferioris quidem ad genus animalis, & superioris ad species equi, & Asinæ vt notat Arist. 7. metaph. textu 28.

172 Sed instas. Eua formata ex Adamo processit similis illi in natura specifica, similiter vna planta procedit multoties similis alteri in natura specifica. Denique Spiritus Sanctus procedit similis Patri in natura specifica, imo & numerica; & tamen Eva nec propriè est filia Adami, nec vna planta alterius, & Spiritus Sanctus nec est filius, nec genitus: ergo.

173 Respond. quod ad generationem viuentium hic diffinitam requiritur, quod aliquid procedat in similitudinem naturæ, non solum ex parte rei genitæ, sed etiam ex parte modi procedendi, hoc est modo assimilativo. Eua processit similis, sed non processione assimilatiua, & propagatiua naturæ, & expressiua imaginis generantis propter quod Divi Thom. 4. contrag. cap. 23, notat, quod si Deus tribueret homini virtutem producendi alterum, sicut facit Artificiata, vel ex aliquo membro suo, homo productus licet esset similis producenti, non tamen filius, quia non procederet, similis ex modo, & vi talis productionis.

Circa productionem plantarum notat D. Thom. 3. p. q. 32. artic. 3. quod vltra assimi-

milationem, requiritur ad filiationē quod sit perfectissima generatio, qualis reperitur in solis animalibus perfectis, propter quod proprie non dicimus vnam plantam esse alterius filiam, aut Matrem.

Circa procesionem Spiritus Sancti cur non sit generatio bene tamen procesio ver bi non est præsentis loci, nec instituti pure philosophici disputare, videantur Theologi in tractatu de Trinitate: sufficiat pronunc instruere lectorem in eo quod procesio Spiritus Sancti est quidem procesio rei similis identicè essentialiter, & concomittanter, ea generali ratione, qua quidquid est intra Deum est Deus: formaliter vero Spiritus Sanctus solum procedit, vt impulsus divinus, cui ex eo quod est diuinus non tam convenit similitudo, quā summa identitas cum eo, àquo procedit. Verbum vero ex ipsa formali ratione qua procedit intra intellectum, qui asimilativus est, procedit vt simile principio generanti, non solum ratione identitatis repertæ inter omnia divina, sed ratione, & in vi procesionis asimilativæ in substantia, & natura Patris, hoc est in ipso intelligi, & intelligere divino. Sufficiant hæc pro philosophis, & cum, qui plus in hoc puncto desiderat, ad locum citatum remitti mus.

ARTIC. V.

Qualiter generatio substantialis distinguatur ab alteratione?

174 PRocedit difficultas de generatione connaturaliter facta virtute agentis naturalis, quæ non datur sine alteratione (vidimus enim artic. 3. dari posse generationem quæ mutatio non sit, ac subinde sine alteratione, quæ quidem sicut mutatio, petit materiam præcedere tempore instans generationis.)

175 Supponimus quod in generatione, & in alteratione possunt distingui tres formalitates, nempe actionis, motus, & pasionis, quas distingui ante operationem intellectus in 3. physicor. defendimus: vnde difficultas procedere potest de distinctione generationis substantialis ab alteratione sub hac triplici formalitate.

176 Supponimus etiam ex 3. Physicorum q. 14. artic. 3. generationem, & alterationem (& idem de alijs actionibus formaliter transeuntibus) posse summi & active, & pasivè; active sumuntur pro ipsa actione, qua agens denominatur, & constituitur generans, & alterans, & sub hac consideratione ibidem diximus tales actiones recipi in agente pasiue vero

sumuntur pro motu & passione, à qua effectus denominatur in fieri productus & in hac consideratione recipiuntur in passo.

177 Nec procedit difficultas de quacumque distinctione generationis ab alteratione, quia nullus dubitat aliquo modo distingui, imo, & ante operationem intellectus distingui non negant aliqui Authores contra quos disceptabimus. Procedit ergo difficultas de distinctione illarum in ratione actionis. An scilicet posito motu, vel actione alterativa generatio resultet non vt nova actio eductiua, sed præcisse vt nova resultantia vi alterationis inducta sine nova efficientia, sicut resultant passiones posita essentia: An vero generatio sit noua actio distincta ab alteratione præcedente, indigens noua, & distincta efficientia?

178 Certum debet esse generationem substantialem sub formalitate motus, & mutationis distingui realiter ab alteratione. Tum quia sicut diximus in 5. Physicor. motus, & mutationes essentialiter distinguntur ex terminis ad *quos*; sed generatio substantialis terminatur ad substantiam, alteratio vero est motus ad qualitatem: ergo. Tum quia generatio substantialis est mutatio nullo subiecto sensibili manente eodem sub vtroque termino, cũ præcisse maneat materia prima, quæ non sentitur nisi mediis qualitatibus: Alteratio vero est motus eodem subiecto sensibili manente sub vtroque termino, cum corpus idem manens prius sit calidum, & postea frigidum, quandoque album, quandoque nigrum: ergo motus alterationis est distinctus realiter à mutatione generativa.

179 Restat solum difficultas circa distinctionem generationis ab alteratione in ratione actionis actiue aut passiue sumptæ. Sentiunt aliqui ex nostris & extraneis generationem substantialem non esse novam & distinctam actionem ab alteratione præcedente, sed puram resultantiam terminatam ad formam substantialem. Pro qua sententia citantur, Caiet. Herbeus, Fonseca, illamque propugnant PP. Carmel. Opposita sententia communior est quam tenent Capreolus, Flandria, Soncinat, Ferrar. Bañez, Araujo, Mag. S. Thoma, Prado, Lerma, & alij item Scot. Henrichus Simplicius, Alensis, Suarez, Rubio, & alij communiter.

§. I.

Vnica Conclusio.

180 *Generatio substantialis est actio noua, & distincta ab alteratione praecedente*: Ratio à priori sumitur ex D. Thom. 3. contrag. cap. 69. artic. 9. dicente: *Si igitur formae accidentales, quae sunt in rebus corporalibus habent proprias actiones multo magis forma substantialis habet aliquam propriam actionem: non est autem huiusmodi actio disponere materiam, quia hoc fit per alterationem, ad quam sufficiunt formae accidentales, igitur forma generantis est principium actionis, vt forma substantialis introducatur in generatum*: Ex quibus verbis prob. 1. à priori conclusio vbi est nouum, & distinctum agere est noua, & distincta actio; sed generare substantiam, est nouum, & distinctum agere ab eo, quod est alterare subiectum: ergo generare est actio noua, & distincta ab alteratione. Mai. constat, nam vt diximus in logica, & physica actio (praecipue praedicamentalis (nihil aliud est quam forma secundum quam in id, quod subijcitur, agere denominamur.

Min. prob. 1. generare substantiam, est noua & distincta efficientia in actu secundo ab alteratione subiecti; sed noua, & distincta efficientia in actu secundo est nouum, & distinctum agere; ergo generare substantiam est nouum, & distinctum agere ab alteratione subiecti probat. mai. nouus, & distinctus effectus, vt talis non est sine noua, & distincta efficientia in actu secundo; sed substantia, ad quam per se terminatur generatio, est distinctus effectus ab accidenti ad quod per se terminatur alteratio; ergo generare substantiam est distincta efficientia in actu secundo ab alteratione subiecti.

Secundo agere sequitur ad esse in actu: sed forma substantialis dat esse substantiale distinctum ab esse accidentali, ergo formae substantiali correspondet distinctum agere ab eo, quod correspondet formae accidentali, sed agere correspondens formae substantiali, vt distinctum forma accidentali, non est aliud nisi generare substantiam, quia alterare correspondet formae accidentali, ergo generare substantiam est agere distinctum ab alteratione, quae probatio continetur in verbis D. Thom.

181 Dices quod licet forma substantialis det esse substantiale distinctum ab esse accidentali non sequitur quod formae substantiali, & acciden-

tali realiter distinctis correspondeat agere, vel actio realiter distincta, sed vna & eadem, sub diversa tamen ratione: nā vna & eadem actio & est actio v.g. caloris, & est actio formæ substantialis ignis quatenus sub ordinatur calori, vt virtuti principali, & æquali cum calore producendo est actio propria caloris, & dicitur alteratio, seu actio dispositiva: cæterum quatenus subordinatur formæ substantiali, vt principio radicali, & principali respectu formæ generandæ, est actio propria eiusdem formæ substantialis, & appellatur generatio.

182 Contra est: generatio, & alteratio prout subordinantur formæ substantiali, & accidentali, non identificantur in ratione motus, aut mutationis; ergo nec in ratione actionis. Probo conseq. quoties datur duplex motus, vel mutatio, datur duplex egressio motus, vel mutationis ab agente; sed egressio motus, vel mutationis ab agente dicitur actio, ergo si generatio, & alteratio in ratione motus non identificantur, nec in ratione actionis.

Confirm. motus alterationis nequit subordinari formæ substantiali generantis, ita vt entitative sit mutatio substantialis generativa, ergo actio alterativa nequit subordinari formæ substantialis generantis, ita vt entitatiue sit actio generativa: antecedens constat, & conseq. prob. Sicut substantia non est immediate agens ita non est immediate movens aut mutans, quia non datur mouere, aut mutare aliud sine agere, & operari; & sicut accidens agit substantiam, vt subordinatum substantiæ, ita mouet ad substantiam substantiæ subordinatum; sed subordinatio accidentis, vt moueat, aut mutet, non tollit, quod motus ad substantiam distinguatur entitative à motu ad accidens, ergo nec illa subordinatio tollit quod actio ad substantiam, qualis est generatio, distinguatur realiter ab actione terminata ad accidens, quæ est alteratio.

183 Secundo probatur conclusio. Forma substantialis non fit per resultantiam ex actione alterativa, & termino eius qui est dispositio, sed forma substantialis fit per generationem; ergo generatio substantialis non est resultantia, sed nova actio; probo maiorem primo nihil potest resultare ab alio cum quo est incompatibile; sed forma genita est incompatibilis cum dispositionibus prævijs (ea enim adveniente cessant dispositiones) ergo forma genita non resultat ex ipsis.

Secundo. Reſultantia, ſeu dimanatio eſt productio alicuius minus principalis, & quaſi apendicis ad productionem principalioris; ſed principalior terminus generantis eſt forma ſubſtantialis, ergo non producitur per reſultantiam.

Tertio. Reſultantia termini ſecundarij alicuius actionis per ſe loquendo eſt ſine noua mutatione ſubiecti vt conſtat in reſultantia proprietatum; ſed per ſe loquendo generatio eſt vera mutatio diſtincta ab alteratione præcedente, vt contrarij admittunt, ergo etiam eſt noua efficientia, & actio.

Denique. Ex oppoſito ſequeretur quod omne id quod eſt incompoſito ſubſtantiali de novo genito fieret per reſultantiam, nihilque in eo produceretur per actionem propriam ad illud terminatam: conſequens ex ipſis terminis videtur abſurdum: ergo ſequela prob. omne id, quod eſt incompoſito de novo genito, eſt illius forma ſubſtantialis, & accidentia, ſiue proprietates ad illam ſequuta: ſed proprietates reſultant ex forma ſubſtantiali, & forma ſubſtantialis iuxta adverſarios fit per reſultantiam ex alteratione, & prævijs diſpoſitionibus: ergo nihil eſſet incõpoſito ſubſtantiali de novo genito productum per propriam actionem.

184 Tertio & vltimo probatur concluſio: mutationi generativæ debet correſpondere aliqua vera actio, quia nõ datur novus motus, ſeu mutatio, quæ ab aliquo movente non ſit, & motus prout ab agente eſt actio; ſed mutationi generativæ non correſpondet actio, quæ entitatiuè ſit alteratio: ergo correſpondet actio realiter diſtincta ab alteratione. Probatur min. Actio correſpondens mutation generativæ, debet eſſe illa, per quam generans agit in ſubiecto, quod mutatur per generationem; ſed per actionem, quæ entitatiue ſit alteratio, generans non agit in ſubiecto, quod per generationem mutatur: ergo mutationi generativæ nón correſpondet actio, quæ entitatiue ſit alteratio. Maı. eſt certa: nam illa actio correſpondet motui, vel mutationi, per quam movetur, vel mutatur ſubiectum, cum agat in illo medio motu, vel mutatione. Probatur min. Per actionem alterativam ſolum agit generans in ſubiecto, quod movetur motu alterationis, ſed hoc ſubiectum eſt diſtinctum ab eò, quod per generationem mutatur, imo deficit, dum adeſt mutatio generativa. ergo per actionem alterativam non agit generans in ſubiecto, quod per generationem mutatur. Min. conſtat: nam

nam subiectum motus alterationis est, quod corrumpitur, & quod deficit, dum aliud generatur. Et mai. probatur. Nam agens medio motu solum agit in illo subiecto, quod motui subijcitur: ergo agens per alterationem, solum agit in illo subiecto, quod motui alterationis subijcitur, & consequenter sicut generans generat, & alterat agendo in diversis subiectis, medijs distinctis motibus; ita etiam medijs distinctis actionibus motibus correspondentibus.

§. II.

Diluuntur argumenta.

185 OBijcies 1. Id ipsum habet calefactio in actu secundo, quod habet calor in actu primo; sed ad producendam substantiam ignis non requiritur aliqua virtus proxima distincta à calore, sed sufficit calor vt subordinatus substantiæ ignis agentis: ergo ad producendam eandem substantiam non requiritur actio distincta à calefactione, quę est alteratio, sed sufficit calefactio vt subordinata substantiæ ignis agentis. Min. cum consq. constat, & mai. probatur. Nam actio est actuale exercitium, & externa diffusio virtutis actiuæ: ergo id habet actio in actu secundo, quod habet virtus in actu primo.

186 Si aliquid probat argumentum, conuincit, alterationem terminari, & producere substantiam sine noua resultantia, aut mutatione media, sicut calor se ipso est virtus ignis, & in virtute illius producit substantiam sine noua entitate, aut modo superaddito, vt diximus in 2. Physicor.

Resp. quod actio maiorem proportionem exigit cum termino, vel effectu per illam producto, quam cum principio, & virtute producente; nā sicut vna virtus est sufficiens ad plures effectus, ita etiam ad plures actiones effectibus correspondentes; cum autem alterationi, & generationi correspondeant effectus realiter, imò & generice distincti, quales sunt substantia, & accidens, etiam sunt actiones realiter distinctæ seruantes eundem ordinem, qui est in effectibus: vnde virtus generantis eadem manens mouet ordine quodam duplici actione ordinata, (sicut & duplici motu) prima per alterationem vt causa principalis dispositionis, quæ est proprius terminus, & effectus illius: Secunda per generationem substantialem, qua attingit substantiam vt proprium terminum, & effectum, nō virtu-

tatis secundum se, sed vt subordinatæ substantiæ generantis vt causæ principali.

187 Sed instas: actio instrumenti in quantum est instrumentum non est alia ab actione principalis agentis, vt expresse habet Div. Thom. 3. p. q. 19. artic. 1. ad 1. Sicut facere scamnum non est operatio securis distincta ab operatione artificis, sed alteratio, & dispositio sunt instrumentum generantis ad substantiam generandam: ergo eadem alteratio, quæ virtute propria attingit dispositionem, in virtute substantiæ attingit substantiam, & erit generatio.

Respond. hoc solum probare, quod cum agens principale operetur medio aliquo instrumento, instrumentum vt tale agit actione, quæ alia non est, quam actio principalis agentis; sicut generatio substantialis eademmet correspondet igni vt causæ principali, & calori vt virtuti instrumentariæ: hoc autem nō tollit, quod si instrumento non vt instrumento, sed vt causæ principali correspondet aliquis effectus, correspondeat etiam propria actio distincta ab actione principalis agentis; & maxime si effectus correspondens instrumento vt causæ principali sit prior in executione, & in diverso subiecto, ac est effectus causæ principalis, sicut prior, & distincta est sectio ligni, quam forma scamni, & digestio cibi, quam generatio carnis: ita etiam prior est alteratio, & eius terminus, quam substantiæ generatio, & ita prior, vt pereat subiectum alterationis, & termini illius, dum adest generatio.

188 Obijcies 2. Forma substantialis producitur per eandem actionem, per quam ponitur vltima dispositio prævia; sed vltima dispositio, cum sit accidens ponitur per alterationem: ergo etiam forma substantialis. Probatur mai. Quæ habent necessariam connexionem, eadem actione debent produci; sed vltima dispositio prævia, & forma vnita habent necessariam connexionem, vt experientia constat: ergo.

Confirm. 1. eodem modo se habent res in *produci*, sicut in *corrumpi*; sed eadem actio, quæ tollit vltimam dispositionem, tollit formam substantialem: ergo eadem actio, quæ ponit vltimam dispositionem, ponit formam substantialem.

Confirm 2. Corruptio resultat ex alteratione præcedente: ergo etiam generatio. Conseq. videtur bona, quia generatio vnius est corruptio alterius, & licet sint duæ mutationes; non tamen duæ actiones, vt infra dicemus. Antec.

vero probatur. Forma corrupti est incompatibilis cum vltima dispositione prævia ad formam generandam: ergo posita tali vltima dispositione deficit forma corrupti, in quo corruptio consistit; sed talis vltima dispositio ponitur per aliã rationem, vt patet: ergo ex illa sine nova actione resultat corruptio.

189 Ad argumentum nego mai. ad probationem distinguo mai. Quæ habent necessariam connexionem coexistentiæ vtriusque, eadem actione producuntur, omitto mai. necessariam connexionem successionis, & ordinis nego mai. Hoc vltimo modo connectuntur vltima dispositio prævia, & forma genita: non primo modo, quia vltima dispositio prævia destruitur adveniente forma genita, & sic hæc indiget noua, & distincta actione, quia cum actio terminetur ad existentiam effectus, sicut existentia vnius effectus interrumpitur adveniente alio, ita interrumpitur actio terminata ad vtrumque, quod non contingit in essentia, & proprietatibus connexis per coexistentiam vtriusque, & sic eandem actionem possunt terminare: connexio per successionem extremorum consistit in eo quod producto vno effectu, necessitetur agens ad productionem alterius; quare non tam est connexio inter effectus, quam inter actiones productivas, sicut posito assensu præmissarum, necessitatur intellectus ad assensum conclusionis, hoc secundo modo connectitur vltima dispositio prævia cum forma.

Ad 1. confirmat. constabit ex dicendis quæst. sequenti: quod licet vltima dispositio ablata comparetur ad corruptionem formæ; sicut vltima dispositio posita ad generationem: ex hoc infertur, quod sicut generatio non est resultantia ex positione vltimæ dispositionis præviæ, sed noua actio; ita & corruptio, quæ licet in ratione mutationis, differat à generatione; non tamen in ratione actionis (in eo sensu in quo corruptio potest dici actio) de quo plura quæst. sequenti. Per quod patet ad secundam confirmationem: forma corrupti est incompatibilis cũ vltima dispositione ad formam genitam præcisse dispositiue non formaliter; formaliter vero expellitur per formã novam, & sic corruptio magis est effectus actionis introducentis novam formam, quam actionis alteratiuæ.

190 Objicies 3. Generatio hominis non est actio distincta ab alteratione præcedente; sed eadem ratio currit

in

in alijs generatationibus: ergo. Mai. probatur ex D. Th. 1 part. quæst. 118. artic. 2 ad 4. dicente: *Quod homo generat sibi simile, in quantum per virtutem seminis eius, disponitur materia ad susceptionem talis formæ*: Sed distinctio materiæ in quā tum talis est alteratio: ergo generatio hominis non est actio distincta ab alteratione.

191 Sed quidquid sit de disparitate constituta ab aliquibus inter generationem humanam, & reliquas, in quibus producitur à generante forma substantialis geniti. Nos dicimus etiam in generatione humana intervenire actionem distinctam ab alteratione, quæ sit vera generatio, cuius terminus formalis assignabitur artic. sequenti.

Ad authoritatem Div. Thom. dicimus: quod ibi solum intenditur, quod homo generans non sit causa ipsius formæ; sed præcisè dispositionum, & vnionis formæ ad materiam dispositam: vt constat ex eodem Div. Thom. quæst. 3. de Potent. articul. 9. ad 6. dicente: *Quod in alijs generationibus generans est causa ipsius formæ; in anima autem rationali est causa vnionis talis formæ ad materiam per hoc, quod disponit materiam ad eam, nec opportet, quod sit causa ipsius formæ*: An autem eadem actione, qua attingit dispositiones, attingat etiam vnionem Div. Thomas non dicit, & nos dicimus esse actionem distinctam, cuius terminum assignabimus articul. sequenti.

192 Objicies 4. Nulla actio creata potest immediate efficere substantiam; sed generatio vt distincta ab alteratione, attingeret immediate substantiam: ergo generatio non est actio distincta ab alteratione. Maior probatur: tum ex Div. Thom. quæst. vnica de Anima artic. 12. dicente: *Quod si est aliquod agens, cuius actio immediate, & directe terminetur ad substantiam, quod huiusmodi agens agit per suam essentiam: & sic non erit in eo aliud potentia activa, & eius essentia.*

Tū quia principiū immediatum, & terminus immediatus actionis creatæ debent esse in eodē ordine, vel substātię, vel accidentis; sed nequit actio creata immediatè elici à substantia, vt diximus in 2. Physicor. ergo nec immediatè terminari ad substantiam. Probatur maior. Nam similitu-

do, quæ semper requiritur inter causam, & effectum, debet attendi penes rationem formalem, & proximam operandi, & rationem formalem, & proximam terminandi: ergo si ratio formalis proxima operandi est accidens, etiam ratio formalis proxima terminandi.

Confirmatur: actio, quę prius saltim in executione non attingit accidentia disponentia, sed immediate fertur ad substantiam, non attingit illa sub ratione aliqua limitata, & consequenter est actio agentis infiniti: ergo repugnat, quod actio creata attingat immediate substantiam. Probatur antecedens. Ideo forma substantialis fit hæc in individuo, & limitata, quia educitur ex materia disposita per has potius dispositiones, quam per alias: ergo actio agentis creati non aliter hanc formam attingit potius, quam aliam, nisi in quantum præviæ producit has potius dispositiones ad illam, quam alias; ac subinde actio, quæ tales dispositiones non attingit, non attingit substantiam sub ratione aliqua limitata.

193 Nego mai. ad primam probationem ex Div. Thom. dicimus; ibi solum intendere, quod agens creatum nequit producere substantiam, quin prius producat dispositiones accidentales, quod nos libenter fatemur: ibidem enim asserit: *Necesse est, quod ex parte agentis id, quod immediate agit sit forma accidentalis correspondens dispositioni materiæ.* Sed quod actio producens dispositiones, sit eadem entitatiue cum actione producente substantiam, ibi non dicit Div. Thom. vnde actio immediate terminata ad substantiam non connexa, nec supponens necessario actionem terminatam ad accidentia disponentia, esset actio agentis per suam essentiam, quod quidem non contingit in actione generativa, quæ quamvis distinguatur ab alteratione, illam necessario pręsupponit, & cum illa connectitur vt terminus illius saltim extrinsecus.

Igitur actio generantis creati, & potest summi adæquate, & complete pro adæquato exercitio suæ virtutis vsque ad productionem formæ substantialis, & potest summi inadæquate: primo modo actio generantis dicit disponere materiam, & introducere formam, quæ quamvis sint duæ actiones, ad

ad integrant exercitium adæquatum generationis creati: vnde alteratio dicitur etiam generatio initiatiue: ſecundo modo actio generantis eſt ſolum, vel diſponere materiam, vel introducere formam.

Quare in forma ad primam probationem explico D. Thom. Agens, cuius actio adæquatè, & complete ſumpta immediate terminatur ad ſubſtantiam, eſt agens per ſuam eſſentiam, concedo. Cuius actio inadæquate ſumpta immediate terminatur ad ſubſtantiam, nego. Vel aliter: agens cuius actio tam ſecundum id, quod dicit formaliter, & in recto, quam ſecundum id quod connotat, & præſuppoſit, immediate terminatur ad ſubſtantiam, agit per ſuam eſſentiam, concedo. Cuius actio immediate terminatur ad ſubſtantiam formaliter, & in recto, connotat tamen, & præſupponit aliam actionem terminatam ad accidens, nego.

194 Ad 2. dicimus: quod principium immediatum, & terminus immediatus actionis generatiuæ creatæ adæquate, & complete ſumptæ ſunt in eodem ordine; quia ſicut principium immediatum eſt forma accidentalis; ita terminus immediatus eſt accidentalis diſpoſitio, vt paulo ante vidimus ex Div. Thom. Cæterum non requiritur, quod terminus immediatus alicuius actionis, quæ non eſt adæquata agentis creati, correſpondeat principio immediato agendi, quia correſpondentia ideo requiritur, quia ſicut agit per virtutem limitatam, quæ cum ſubſtantia identificari non poteſt; ita producit ſubſtantiam ſecundum rationem limitatam, quæ limitatio prouenit ex ſigillati ne materiæ ab his diſpoſitionibus potius quam ab alijs; cum autem actio generatiua, quamvis diſtinguatur ab alteratione, & immediate terminetur ad ſubſtantiam, ſupponat, & connectatur neceſſario cum actione producente determinatas diſpoſitiones, producit ſubſtantiam ſecundum rationem limitatam; ſubindeque non exigit pro termino immediato aliam diſpoſitionem accidentalem. Per quod patet ad confirm:

195 Obijcies 5. Non datur noua actio; ſi non datur agens, à quo de novo egrediatur; ſed multoties in inſtanti generationis non datur agens, à quo egrediatur de

novo aliqua actio: ergo generatio præcisè est resultantia actionis alteratiuæ. Probatur min. 1., In generatione viuentium, in qua generans, vel est absens, vel mortuum, in instanti introductionis formæ viuentis. Hoc argumentum tangit difficultatem, quam infra examinabimus articul. 8.

196 Denique obijcies: D. Thom. pluribus in locis asserit, quod generatio substantialis est terminus alterationis, & quod mutationes instantaneæ sunt terminus motus continui, sed quod terminat actionem, non est nova actio: ergo generatio non est noua actio, sed ad summum noua resultantia.

197 Respondetur: quod sicut actio non est terminus actionis; ita nec motus terminat motum, quo non obstante quamvis generatio sit terminus alterationis, est nova mutatio: ergo quamvis terminet alterationem potest esse nova actio. Loquitur enim Div. Thom. de termino alterationis extrinseco etherogeneo, seu diuersæ rationis; non vero de termino intrinseco specificante, aut resultante: vel de termino alterationis tamquam finis illius, & tanquam actio principalior, ad quam terminatur alteratio: Sicut si diceretur, quod assensus conclusionis est terminus assensus præmissarum. Vtrumque docet D. Thom. tum quæst. 1. de Virtutibus artic. 1. & quodlib. 7. artic. 9. subdit: quod eodem modo illuminatio est terminus motus localis, sicut generatio alterationis. Idem expresse habet quodlibet. 11. artic. 4. & alijs in locis; constat autem, quod illuminatio est actio distincta à motu locali.

ARTIC. VI.

Quis sit terminus generationis substantialis?

198 Duplex terminus generationis substantialis creatæ communiter assignatur à Philosophis: alius dicitur terminus *qui*: alius dicitur terminus *quo*: Terminus *qui* est genitum quod subsistit vt quod: Terminus *quo* est id, quo per modum formæ genitum constituitur in sua specie.

Ratio huius distinctionis terminorum est duplex. Prima est: quia res eo modo terminant sui produ-

ductionem,quo sunt,cum pro ductio ad dandum esse rei terminetur;sed aliquid habet esse vt *quod*,quia subsistit, & operatur:& habet esse vt *quo*, quia est forma,& ratio, vt aliquid sit in tali specie:ergo. Secunda est: quia terminus generationis correspondet principio illius;sed principium generatio nis aliud est generans vt *quod*: aliud est à quo incipit generatio,velut initium illius, quod est privatio formæ generandæ: ergo ex parte termini debet esse genitum vt quod correspon dens generanti vt quod,& terminus *quo*,seu forma per generationem inducta correspondens privationi sui. Quæ doctrina est D.Th.in 1.aid.5.q.3. art.vnico.

199 Rursus terminus *quo* dicitur formalis, & meritò,quia ab illo genitum,& generatio specificantur, & dare speciem, solum convenit formæ: Terminus vero qui dicitur adæquatus, quia cum gene ratio tendat ad dandum esse rei,per id adæquate,& integre terminatur,per quod res dicitur adæquate, & integre esse; solum enim quod subsistit vt quod adæquate,& integre est, & consequenter merito terminus adæquatus generationis nominatur.

200 Deinde terminus formalis sub diuidi potest in totalem,& partialem: totalis est integra natura geniti constans ex forma,& materia vnitis,vt condistinguitur contra suppositum,& personam: partialis est forma,quæ vnita materiæ, & ab illa distincta dat speciem naturæ,& composito: hæc enim est sub divisio termini formalis, quia non solum anima v.g.sed etiam humanitas dicitur forma hominis,quia est id, quo homo est homo.

§. I.

Prima Conclusio.

201 *Terminus qui,seu adæquatus generationis substantialis est compositum vt subsistens;ita vt subsistentia non præcisse extrinsece resultet,sed intrinsece terminet.* Conclusio est communis inter Thomistas,quos superfluum erit referre,contra Vazquez, Conimb.Rubio,& alios Recentiores asserentes terminum *qui* adæquatum esse naturam totalem,suppositum vero esse solum terminum,vel extrinsecè resultantem,vel speciali actione productum.

202 Probatur 1.conclusio ex Philos.7. Metaph.text 27.vbi iuxta expositionem D.Thom.ibidem lect.7. habetur:quod id,quod fit, & gene-

ratur, non est forma, neque quidditas, sed compositum, & nomine forma intelligitur formæ partialis; nomine autem quidditatis intelligitur tota natura, quæ est forma totalis, quia sola forma partialis non est quidditas, vel natura, sed principium constitutivum illius: restat igitur vt nomine compositi intelligatur ipsum compositum vt condistinguitur à natura, vel forma totali. Qui textus Philosophi sæpe numero adducitur à D. Thom. ad probandum formas non fieri, sed ipsum compositum subsistens, vt 1.p.q.65.art.4.

203 Probatur 2. ratione ex his deducta: generatio est via ad esse substantiale: ergo terminus adæquatus illius est id, quod habet esse integre, & adæquate in linea substantiæ; sed hoc est compositum subsistens vt quod: ergo hoc est terminus adæquatus generationis substantialis. Prima cō seq. constat ex antecedenti certo, & min. Subsumpta probatur: esse integrum perfectum, & adæquatum in linea substantiæ est esse terminatum intra eandem lineam; sed terminus proprius lineæ substantiæ est subsistentia: ergo solum compositum subsistens vt *quod* est, quod habet esse integrum, & perfectum in linea substantiæ.

204 Confirm. 1. Forma totalis, vel natura non habet esse nisi vel subsistens in se, vel vnitum alteri subsistenti, sicut humanitas in Christo: ergo quandiu natura non accipit à generante tale esse sic subsistens in se, vel in alio, non accipit suum esse integrum, & perfectum: ergo nec generatio talis naturæ est integre, & adæquate terminata. Patet illa conseq. Quia tunc est adæquatus terminus, in quo sistit generatio, vbi sistit, & terminatur esse ipsius rei genitæ; sed esse naturæ substantialis sistit, & terminatur per subsistentiam: ergo subsistens in tali natura est adæquatus terminus generationis illius.

205 Confirm. 2. Terminus qui adæquatus generationis debet correspondere principio adæquato, cui proprie attribuitur generatio. tum quia sic docet D. Thom. vbi supra. tum quia omne id, quod complet principium actionis, resplendet in effectu, quia ad hoc datur in principio, vt assimilet sibi effectum, & se explicet in illo; sed principium adæquatum, cui proprie attribuitur generatio (sicut & omnis operatio) non est forma totalis vt condistincta à subsistentia, sed suppositum subsistens, quia actiones sunt proprie suppositum; ergo terminus qui adæ-

dæquatus generationis non est forma totalis, sed suppositum subsistens.

206 Confirm.3. Perfecta generatio tendit non solum ad dandam formam, sed etiam consequentia ad ipsam, vt sunt passiones; sed respectus rei genitæ intimior est subsistentia, quam passiones, quia istæ sunt accidentia pertinentia ad ornatum, & vt operetur; subsistentia est substantialis complens rem vt sit: ergo completa generatio non est non terminata per subsistentiam illius.

207 Vltimo probatur conclusio specialiter quoad vltimam sui partem: quia respectu actionis per se primo tendentis ad constituendam rem sub esse completo, & perfecto illius, non se habet secundario, aut per resultantiam id ipsum, quod rem constituit sub esse perfecto, & completo; sed generatio substantialis per se primo est via ad esse substantiale completum, cum generatio sit fieri, & per se primo fit, quod complete est; sunt autem res completæ per subsistentiam: ergo hæc non se habet secundario, aut per resultantiam respectu generationis.

208 Sed contra præcedentem conclusionem oppones primo. Generatio per se primo tendit ad constituendam rem in esse; sed esse præstatur rebus ab existentia: ergo non res subsistens, sed existens est terminus adæquatus generationis substantialis.

Respondet. quod existentia effectus est terminus intrinsecus generationis, sed communis illi, & omni actioni productivæ, siue generatio sit, siue non cum sit terminus intrinsecus rerum sub communi ratione entis, subsistentia vero est terminus, & complementum proprium lineę substantię propter quod illam ponimus pro termino adæquato generationis, non qualiscumque, sed substantialis.

209 Opponens 2. Beatissima Virgo Maria verè, & propriè fuit genitrix Dei, & tamen terminus generationis ex ipsa non fuit suppositum; quia hoc cum sit diuinum nequit effici, aut causari à creatura: ergo compositum vt subsistens non est terminus omnis generationis substantialis.

210 In primis argumentum fortius militat contra adversarios ponentes pro termino adęquato generationis solam humanitatem, ex qua cum ex alia parte non resultet suppositum Divinum, actio Beatissimæ Virginis non videtur terminari ad illud, nisi materialiter, quatenus terminatur ad humanitatem, quę alia

actione non pertinente ad Virginem est assumpta ad subsistendum in Divino supposito.

In nostra vero sententia facilius respondetur dicendo: quod sicut in alijs generationibus hominum generans verè generat totum hominem, & personam subsistentem in humanitate (licet non producat formam, nec eius subsistentiã aut existentiam, quę fiunt solum per creationem) per hoc præcisse quod vnit materiam illi formæ, & illud esse animæ subsistens, quod fit à solo Deo, & est esse totius compositi à generante communicatur ipsi corpore (in sensu infra amplius explicando) ita Beatissima Virgo est vere mater illius hominis, seu personæ Divinæ vt subsistentis in humanitate (licet non producat nec animam, nec subsistentiam, aut existentiam Verbi) per hoc præcisse, quod actio illius generatiua attingit vnionem, non hypostaticam, sed corporis formati ad animam, quam prius natura assumpsit Deus ad esse Verbi, & illud met esse, & subsistentiam Divinam, quam actio Virginis invenit in anima assumpta, communicavit corpori. De quo plura Theolog. 3. p. q. 17. vt Naçarius Vincentius, & alij.

211 Obiectiones 3. Posità natura per actionem generatiuam resultat suppositum vt terminus, & modus illius: ergo suppositum non pertinet ad terminum intrinsecum, sed pręcisse ipsa natura. Probatur antec. Si humanitas nunc divideretur à Verbo resultaret de novo subsistentia creata: ergo quia supponeret terminũ generationis, qui est natura adæquate productum.

Confirm. Natura, quæ constat ex vnione materiæ, & formæ, est integra, & totalis substantia: ergo de se terminat totalem actionem: ergo de se est terminus adæquatus generationis. Quare D. Thom. 3. p. quæst. 35. artic. 1. non attribuit supposito esse terminum generationis, sed illius subiectum, quatenus subijcitur, vel supponitur naturæ adæquatè terminanti.

212 Nego antec. Resultantia est illorum, quę rem intrinsece non constituunt in esse, ad quod per se tendit generatio, vt sunt accidentia; subsistentia vero, & existentia sunt esse adæquatum naturæ, & illam constituunt in ratione totius adæquati; quod quidem sicut perfecte est; ita & terminat, & complet actionem dantem esse; actio enim generatiua humanitatis Christi terminata fuit intrinsece, & adæquate per subsistentiam Verbi in

sens

sensu paulo ante explicato; si autem dimitteretur à Verbo, & resultaret propria subsistentia, resultaret non in vi actionis prius generativæ, quæ iam completa, & terminata erat, sed in vi actionis alterius speciei, vel terminaret intrinsece generationem præcedentem, quia terminus intrinsecus illius totalis est subsistens in humanitate, ad quod se habet de materiali variatio subsistentiæ de Divina in humanam.

Ad confirmationem distinguo antec. est integra, & totalis substantia vt id, quod substantialiter est, & subsistit, nego antec. vt id quo aliquid est in sua specie, & natura, concedo antec. & distinguo consequens, de se terminat totalem actionem vt terminus formalis totalis, concedo conseq. vt terminus qui adæquatus, nego cõseq. D. Thom. dum naturæ, & non supposito tribuit rationem termini generationis, loquitur de termino formali, & specificatiuo, qui absolute dicitur terminus.

213 Opponos 4. Terminus qui generationis accidentalis est sola forma: ergo idem contingit in generatione substantiali. Probatur antecod. Generatio accidentalis est vna actio per se: ergo debet terminari ad id, quod est vnũ per se; sed sola forma, & non concretum accidentale est vnum per se: ergo sola forma, & non concretum accidentale est terminus qui generationis accidentalis.

Nego antec. ad probationem distinguo antec. est vna actio per se in se subiective, concedo antec. Terminative sub distinguo: ex parte termini *quo*, & formalis, concedo antec. Ex parte termini *qui*, nego antec. In hoc enim differunt generatio substantialis, & accidentalis, quod prima tendit ad dandum esse simpliciter; secunda vero sicut dat solum esse secundum quid, ita terminus qui illius habet solam vnitatem secundum quid.

§. II.

Secunda Conclusio.

214 T*Erminus formalis generationis substantialis est id, quod habet rationem formæ constitutiuæ rei genitæ.* Hec conclusio sicut præcedens est communis inter Thomistas, contra aliquos in hoc puncto diversimodè opinantes. Aliqui dicunt terminum formalem non esse formam, quia multoties hæc non producitur, sed vnionem: ita Durand. Suarez, Hurtado, & alij Recentiores. Alij dicunt, quod si forma per generationem producitur, illa est

est terminus formalis; si vero forma non producitur, sed solum vnitur, terminus formalis est vnio: ita communiter. Alij denique dicunt terminum formalem, vel conflari ex vnione, & forma, vel quod generatio præcipue humana habet habet duos terminos formales vnum productum, qui est vnio, & alium communicatum, qui est anima: Sic Lugo, & Caberto.

215 Sed conclusio nostra de omni generatione substantiali creata probatur 1. ratione D. Thom. 3. p. q. 35. artic. 1. Generatio est via in naturam, vt vidimus ex Philosoph. supra artic. 3. ergo habet pro termino formali *quo* formam constitutivam naturæ, vel essentiæ. Patet conseq. Quia via, vel tendentia per se ordinata ad aliquem terminum, terminatur formaliter in id, quod formalius est in termino; sed quod formalius est in natura, quæ est id, ad quod per se tendit generatio, est forma constitutiva illius: ergo hæc est terminus formalis generationis.

216 Confirm. 2. Terminus formalis generationis debet correspondere principio *quo* generans generat; vt supra vidimus ex Div. Thom. sed natura, & forma illius constitutiva sunt terminus formalis generationis. Min. constat ex D. Thom. 1. p. quæst. 41. art. 5.

217 Confirmatur 3. Terminus formalis actionis est ratio illa, ad quam primo, & per se terminatur; sed generatio primo, & per se terminatur ad formam vt communicantem esse materiæ: ergo forma vt sic est terminus formalis generationis. Mai. constat. nã terminus formalis actionis est obiectum formale illius, & obiectum formale actionis est illa ratio, quæ per se primo terminat actionem. Min. vero probatur. Quia forma vt communicans esse materiæ est, quæ opponitur directe privationi, quæ est terminus à quo per se generationis: ergo forma prout sic est terminus ad *quem* primo, & per se terminatur generatio.

218 Secundo probatur conclusio excludendo vnionem à termino formali. Terminus formalis alicuius actionis est illud, quod in termino adæquato, & totale illius se habet vt forma; sed forma termini totalis generati non est vnio, sed forma substantialis vnita: ergo hæc est terminus formalis generationis. Mai. constat, nisi ab vtamur terminis, quibus quidditas termini formalis actionum explicatur, & mai. non minus liquet, quia vnio tantum se habet vt nexus, & applicatio partis formalis ad ma-

materialem, ex quibus, & non ex vnione, constat genitum.

219 Explicatur amplius: munera termini formalis generationis, quæ formaliter assimilat genitum generanti, est constituere genitum in specie generantis, & specificare actionem, & formalizare ipsum terminum totalem; sed omnia hæc solum conveniunt formæ constitutivæ geniti; nō vero vnioni: ergo.

220 Confirm. 1. Quia finis per se primo intententus à generante media generatione est assimilare sibi genitū in forma, qua constituitur, & posita assimilatione cessat generatio; sed generatio non cessat in vnione, sed potius hæc se habet vt medium, & applicatio, vt consequatur assimilatio in forma: ergo hæc, & non vnio est terminus formalis generationis.

221 Confirmat. 2. Vnio, qua forma communicatur materiæ, eodem modo se haberet, quamvis genitum fieret per actionem specificè distinctam à generatione: ergo proprium distinctivum formale, & constitutivum generationis non est vnio propter vnionem, sed propter formam vnitam, sed terminus formalis actionis est, quæ illam specificat, & distinguit ab alijs: ergo non vnio, sed forma vnita est terminus formalis generationis.

222 Si dicas: quod licet terminus formalis partialis generationis in forma; terminus tamen formalis totalis est natura, ad quam se habet de formali vnio, sine qua non datur natura, nec forma totalis.

Contra est: Nam licet sine vnione tanquam conditione, & applicatione præcisse nō detur forma totalis; datur tamen sine vnione vt constituente formam totalem, & naturam; sed forma totalis est formalis terminus generationis per id, quod eam formaliter constituit: ergo terminat formaliter generationem ratione formæ, qua in specie constituitur; non vero ratione vnionis: vnde terminus formalis generationis substantialis absolutè est forma constitutiva tam naturæ, quam compositi subsistentis, licet quia natura vt distincta à supposito comparatur ad illud vt forma, sicut dicitur forma totalis; ita etiam appellatur terminus formalis totalis generationis, sed totam formalizationem in terminando, & constituendo habet forma totalis à forma partiali, quæ dat speciem, & sic hæc absolute est terminus formalis quo generationis.

223 Sed contra præceden-

dentem conclusionem oppones 1. Actio productiva debet habere pro termino formali terminum productum; sed generatio substantialis, quæ est actio productiva, multoties de nouo non producit naturam, aut formam, sed vnionem aut suppositum: ergo terminus formalis generationis non est forma totalis, aut partialis, sed vnio, aut suppositum. Minor quoad naturam, aut formam totalem constat in generatione Diuina, in qua non producitur natura, sed persona subsistens. Et quoad formam etiā constat in generatione humana, in qua anima non fit per generationem, sed à Deo per creationem.

224 Nego mai. Aliud enim est ratio formalis terminandi actionem productivam, & aliud ratio noviter producti in termino actionis: produci de novo convenit ei propriè, quod de nouo fit, fieri proprie convenit ei quod est, esse proprie convenit composito subsistenti, vt diximus conclusione præced. & sic ei proprie convenit produci de novo; formæ vero, cui solum convenit esse vt quo, non est necesse, quod producatur, vt sit terminus formalis actionis productiuæ, quia cum munus terminandi formaliter actionem cōveniat ei in quantum dat speciem, & formalizat terminum propriè productum per actionem; qui est compositum subsistens, & possit exercere hoc munus sine sui nova productione per solam sui novam communicationem; fit vt non solum terminus formalis actionis productivæ petat de novo produci, sed sufficiat de novo communicari.

Quare terminus formalis generationis Divinæ non est persona, sed natura, in qua assimilatur genitum generāti in principio *quo* primo; terminus quidem formalis non productus, sed communicatus. Similiter terminus formalis generationis humanæ non est vnio, sed anima non vt noviter per generationem producta, sed communicata iuxta exigentiam dispositionum, quas de nouo generans introducit, cuius actio non sistit in vnione, sed attingit animam, non secūdum esse illius in se, quod à solo Deo est, sed secundum illius in esse, ita vt vnio solum se habeat, vt conditio applicans; anima vero vnita vt constituēs genitum, & formaliter terminans generationem.

225 Oppones 2. Actiones productiuæ differunt specie, non ex parte formæ constituentis terminum totalem productum, sed præcisse ex parte vnionis: ergo terminus

nus formalis specificans generationem non est forma constitutiva geniti, sed vnio. Probatur antec. Forma constitutiva hominis producti per creationem, aut ex Limo terræ, vt Adam, aut per resurectionem, vt Lazarus eadem est cum illa, qua constitueretur factus per generationem, & tamen actiones illæ differunt specie inter se, & à generatione: ergo tam ista, quam illæ non habent pro termino formali formam rei genitæ, sed vnionem, in qua omnes differunt.

226 Respondetur: quod illæ actiones, vt supra diximus, potius conveniunt ex præcissa ratione vnionis, quia in omnibus illis, cum producatur totum, producuntur partes vt vnitæ: vnde si est diversitas in vnione summitur non ex ipsa, sed extremis, quæ connotat: creatio enim, & generatio differunt in termino formali, quia licet anima constitutiua hominis creati, & geniti sit eadem specifice, illa præcisse non est terminus formalis creationis, sed totum compositum factum ex nihilo quoad materiam, & formam. Vnde quod est terminus adæquatus generationis est terminus formalis creationis, vt supra diximus explicantes differentiam generationis à creatione; terminus formalis generationis cum præsupponat essentialiter vnam partem compositi, est præcisse anima vt communicata materiæ præsuppositæ.

Similiter terminus formalis aliarum actionum substantialium, vt resurectio &c. & diversitas specifica illarum non summitur ab vnione, sed ab anima vt diverso modo communicata materiæ juxta huius diversas dispositiones, & transmutationem: resurectio enim terminatur ad animam communicando illam materiæ cum diversis dispositionibus à prima generatione, & connotando illas, & primam vnionem fuisse corruptam, & materiam ad talem communicationem animæ diuerso modo transmutatam: Vnde anima vt terminus diversæ transmutationis materiæ, vt ipsi communicetur, est anima vt formaliter terminans diversam actionem sui communicativam, quia diuersæ mutationes inferunt diuersas actiones, & terminos formales illarum.

ARTIC. VII.

Quodnam sit subiectum generationis substantialis?

227 Supposita distinctione generationis substantialis ab alteratione in ratione actionis transeun-

tis formaliter, quæri potest subiectum illius secūdum tres formalitates, quas involuit, nempe actionis, motus, & passionis, quæ omnia nomine generationis substantialis comprehendi possunt.

§. II.

Status difficultatis proponitur.

228 PRo confusione vitanda (in quo resolutio huius difficultatis præcipue consistit) adverte 1. quod subiectum in præsenti materia potest summi, vel pro subiecto denominationis, & hoc respectu generationis est res, quæ denominatur genita. Vel pro subiecto exercitij, aut in quo exercetur generatio, & hoc in generatione, vt mutatio, est illud, quod subijcitur vtrique termino mutationis. Vel pro subiecto inclusionis, in quo scilicet inhæreret generatio, secundum quod est quoddam accidens.

Certum quidem est: materiam primam non esse subiectum denominationis, quia hoc, respectu generationis, est illud, quod est capax denominationis geniti, quæ denominatio materiæ primæ convenire nequit, sed formæ vt *quo*, & composito absolute, & vt *quod*. Deinde est certum quod subiectum mutationis sumptum pro eo, quod subijcitur vtrique termino, & transit de vno ad aliud, est sola materia prima, quia hæc sola subest privationi, & formæ, & transit de vna ad aliam.

229 Adverte 2. quod solum illud, quod participat aliquam veram rationem accidentis indiget subiecto inhæsionis, quia inhærentia propria solum vero accidenti convenit propriè, modo autem siue substantiali, siue accidentali, secundum quod præcisse dicit quidditatem incompletam proprie non convenit inhærentia: sicut nec quod sit accidens constitutum in aliquo genere, vel specie completa accidentis: vnde modus proprie non inhæret; sed adhæret, afficit, vel adiacet rei, cuius est modus: propter quod solet modus diffiniri, quod est adiacens rei determinatio.

Ex quo (adiunctis his quæ in Logica, & Physica docuimus) colliges 1. quod motus (sicut & mutatio instantanea sub illo contenta) cum sit post prædicamentum non constituens, nec constitutum sub aliquo genere entis, solum habet esse incompletum, & viale, & est modus, & affectio quædam, quæ sicut reliqua post prædicamenta per omnia gene

ra divagatur: vnde motus præcisse consideratus secundum se proprie non indiget subiecto inhæsionis, sed affectionis, vel adiacentiæ.

Colliges 2. quod in sententia identificante actionem, motum, & passionem, si actio, & passio sunt vera accidentia, eidem subiecto, cui inhærent actio, & passio, inhæret etiam motus; licet non per se, & ratione sui, saltim per accidens, & ratione identitatis cũ actione, & passione, quæ proprie inhærent.

Colliges 3. quod in sententia (quam veriorem reputamus in 3. Physicor.) quod motus realiter saltim modaliter distinguitur ab actione, & passione, non videtur necessariũ, quod motus, actio, & passio habeant idem subiectum, & quã vis actio, & passio, quæ vera accidentia sunt, petant subiectum inhæsionis; motus vero, aut mutatio, cum non sit vere accidens, licet petat subiectũ, quod afficiat, & cui adiaciat; non vero subiectum proprie inhæsionis.

230 Nota, vel adverte 3. ex his, quæ diximus in 1. Physicor. q. 2. artic. 2. num. 21. quod mutatio substantialis instantanea est aliquid præter terminum à *quo*, & ad *quem* medians inter illos, nec illos includit vt partes sibi intrinsecas, sed adæquate distinguitur ab illis. Quod constat: Tum quia talis mutatio generativa substantialis est instantanea, in quo differt à motu stricte sumpto: ergo partes illius sunt in eodem instanti coexistentes; sed terminus à quo, & ad quem mutationis instantaneæ, cum sint privatio, & forma in eodem instanti non sunt coexistentes: ergo talis mutatio non constat ex suis terminis vt ex partibus: tum quia mutatio essentialiter est via, & transitus ab vno termino ad alium; sed via distinguitur adæquate ab vtroque termino, sicut medium ab vtroque extremo: ergo mutatio consistit in aliquo adæquate distincto ab vtroque extremo.

Ex quo infertur Magistros Bañez, & à Sancto Thoma, & alios adæquate non explicare, materiam primam esse subiectum generationis, vt mutatio est, per hoc, quod sit subiectum terminorum inter quos versatur mutatio; restat enim explicare, an subiectum terminorum mutationis sit etiam subiectum illius formalitatis adæquatè distinctę à terminis, in qua consistit mutatio, quod quidem non explicant.

231 His suppositis clare iam constat, in quo consistat præcipua difficultas, & consistit in duobus (supposita dis-

tione reali actionis, motus, & passionis in actione formaliter transeunte, qualis est generatio substantialis, vt nunc supponimus.) Primo: quodnam sit subiectum generationis, vt est actio, & passio realiter distincta à mutatione, quam involvit? Secundo: quodnam sit subiectum ipsius, vt præcisse mutatio est? Vel an secundum tres formalitates realiter distinctas, quas involuit generatio habeat idem subiectum? Cum autem ex 3. Physicor. maneat stabilitum actionem formaliter transeuntem actiue, seu metaphsicè sumptam subiectari in agente; non quærimus in præsenti subiectum generationis substantialis sub hac consideratione, hoc quidem est generans; sed disputamus de subiecto illius, vt est mutatio, & actio physica, vel passiue sumpta, ve vt est passio.

232 In qua difficultate (relicta opinione Avicennæ: & B. Alberti, & aliorum asserentium materiæ esse coæuam formam corporeitatis, ac subinde materiam sub illa esse primum subiectum generationis, quam sententiam impugnavimus in libris Physicor. & forte quæst. sequenti vltra reijciemus. Prima sententia docet: materiam primam esse subiectum inhæsionis generationis substantialis, vel quia nō reputant inconveniens, materiam esse immediatum susceptiuum accidentium, præsertim incompletorum, & vialium: vt tenent Benetus, Toletus, Conimbric. Rubio, & alij RR. vel quia generatio non est actio distincta ab alteratione, sed præcisse mutatio, & instantanea adquisitio formæ substantialis, quæ prout sic non est accidens, sed modus quidam substantialis: vt tenent Patres Carmel. vel quia licet sit mutatio, & actio distincta ab alteratione, non est actio accidentalis de prædicamento actionis, sed substantialis, quasi non ponens in numero cum forma genita: vt tenet Prado citans pro hac sententia Caiet. Flandr. Soncina, & alios.

Secunda sententia docet: subiectum inhæsionis generationis substantialis non esse materiam primam, sed compositum genitum: ita Bañez, Mag. Sancto Thoma, Sanchez, Lezana, Pyns, & alij.

§. II.

Prima Conclusio.

233 *Actio generatiua passiue sumpta pro ipso fieri passiuo formæ substantialis, vel pro passione non habet pro subiecto immediato inhæsionis materiam primam.* Probatur 1.

Materia prima nequit esse immediatum subiectum inhæsionis alicuius veri accidentis; sed generatio substantialis sumpta passiue pro passione, vel pro fieri passivo formę substantialis est verum accidens: ergo non habet pro immediato subiecto inhæsionis materiam primam. Mai. a nullo Thomista negatur, vt constabit infra, dum de subiecto accidentium fiat sermo. Et min. probatur. Generatio substantialis est actio, passio, & mutatio realiter distincta ab alteratione: ergo generatio substantialis sumpta passiue pro passione, vel pro fieri passivo formę substantialis est verum accidens. Antec. constat ex dictis supra artic. 5. & conseq. probatur. Omnis actio formaliter transiens inferens motum, & passionem sumpta active est verum accidens de prædicamento actionis, & sumpta passive, est verum accidens de prædicamento passionis; sed generatio substantialis vt distincta ab alteratione, est actio formaliter transiens inferens motum, & passionem distinctam à motu, & passione alterativa: ergo generatio substantialis sumpta tam actiue, quam passiue est verum accidens prædicamentale; ac subinde sicut generatio active sumpta subiectatur in composito generante: ita passiue sumpta subiectatur non in nuda materia, sed in composito de nouo genito.

234 Nec dicas 1. Actiones instantaneas non contineri in prædicamento actionis, quia non sunt cum motu successiuo, qui est motus stricte; generatio autem est instantanea in ratione actionis, & motus.

235 Contra est 1. Motus diffinitus in 3. Physicor. non datur sine actione, & passione prædicamentali, vt communiter tenent philosophi cum Aristot. & D. Thom. sed generatio substantialis comprehenditur sub motu ibi diffinito: ergo etiam sub actione, & passione prædicamentali.

2. Nam actiones formaliter transeuntes, quamvis sint instantaneæ, vt illuminatio, & aliæ similes, pertinent ad prædicamentum actionis; sed generatio quamvis instantanea est actio formaliter transiens: ergo pertinet ad prædicamentum actionis.

236 Dices 2. quod actio formaliter transiens est quid analogum ad actionem substantialem, & accidentalem: hæc secunda ponitur in prædicamento actionis; prima verò proprie, & essentialiter

G sump-

sumpta, &, vt distincta ab alteratione, non pertinet ad prædicamentum actionis, sed reducitur ad genus substantiæ.

237 Contra est 1. Nam voluntarie, & sine vllo fundamento distinguitur duplex genus actionum formaliter transeuntium : aliud substantialium : aliud accidentalium, quia denominatio actionis substantialis tantum sumitur a termino per illam producto ; non vero ab entitate actionis in se subiectivè consideratæ.

238 2. Actioni generatiuæ correspondet potentia proxima operativa, seu generativa, quæ accidens est (alias substantia esset immediate operativa), saltim alterius substantiæ) ergo actio generativa vt distincta ab alteratione est subiective accidens. Probatur conseq. Exercitium potentiæ quæ subiectiue, & entitatiue est accidens, debet esse subiectiue, & entitatiue accidentale; sed generatio substantialis est exercitium proprium potentiæ generatiuæ, quæ est entitatiue accidens: ergo.

239 3. Licet potentia generativa sit entitatiue accidens; tamen vt est virtus substantiæ continet, & causat effectum substantialem, vt est certum in via D. Th. ergo actio, quæ vt causalitas correspondet tali potentiæ, vt attingat effectum substantialem, non requiritur, quod sit entitative substantia, sed entitatiue accidens, & virtualiter substantia.

240 Denique sequitur ex prædicto modo dicendi, quod accidens vt virtus instrumentaria substantiæ non operatur media actione, quæ entitative sit accidens; consequens est absurdum in via D. Th. ergo. Sequela patet. Nam iuxta prædictum modum dicendi, omnis actio accidentalis immediate terminatur ad accidens, & est alteratio ; sed respectu alterationis, & termini immediati illius, qui est dispositio, accidens, quod se tenet ex parte principii operativi, non operatur vt virtus instrumentaria substantiæ, sed vt causa principalis, vt est certū: ergo accidens vt virtus instrumentaria substantiæ iuxta prędictum modum dicendi solum operaretur media actione substantiali, & non accidentali entitatiue.

Falsitas vero consequentis probatur : Ideo in sententia Thomistarum substantia non operatur immediate, sed medio accidenti vt virtute ipsius instrumentaria, quia virtus proxima operativa substantiæ debet specificari ab operatione, quæ accidens est, & substantia nequit specifica-

ri ab aliquo accidenti: ergo falsum, & absurdum est in via Div. Thom. quod actio correspondens accidenti reduplicative vt est virtus substantiæ, non sit entitative accidens; sed actio correspondens accidenti reduplicatiue vt est virtus substantiæ, non est alteratio, quia hæc correspondet illi vt causæ principali: ergo talis actio accidentalis, à qua specificatur accidens, vt est virtus substantiæ, est generatio, substantialis tantum terminatiue, & accidẽtalis entitatiue.

§. III.

Secunda Conclusio.

241 *MVtatio substantialis sumpta pro eo, quod est rem aliter se habere nunc, & prius, habet pro subiecto immediato materiam primam: sumpta vero pro transitu medio distincto ab vtroque termino proprie non habet subiectum inhæsionis, sed affectionis, & hoc non est materia prima, sed ipsum genitum.* Quod mutatio admittat illam duplicem acceptionem, & proprie pro vtraque vsurpetur, constat ex eo, quod quandoque explicatur mutatio per hoc quod aliquid idem se habeat aliter nunc, & prius; vt videre est in D. Th. 1. p. q. 45. art. 2. ad 2. Quandoque per transitum medium de non esse ad esse, & per modum actus vialis entis in potentia secundum quod in potentia, cũ sub diffinitione motus in communi comprehendatur, vt vidimus in 3. Physic.

242 Hoc supposito: prima pars conclusionis probatur. Sola materia prima est res, quæ eadem manens se habet aliter nunc, & prius in generatione substantiali ergo sola materia prima est subiectum immediatum mutationis generativæ sumptæ pro eo, quod est rem aliter se habere nunc, & prius. Probatur anteced. Sola materia prima est, quæ nunc est sub forma, & prius sub privatione illius; sed hoc est rem aliter se habere nunc, & prius in generatione substantiali prout mutatio est: ergo sola materia prima est res, quæ aliter se habet nunc, & prius in generatione substantiali.

243 Confirmatur: Res quælibet se habet aliter nunc, & prius ratione præcisè terminorum, quorum vnum desserit, & alium adquirit: ergo illud, quod fuerit subiectum termini, qui prius deseritur, & termini, qui nunc adquiritur, erit proprium subiectum mutationis in hoc sensu; sed sola materia

prima est proprium subiectum privationis, quæ prius desleritur, & formæ, quæ nunc adquiritur: ergo sola materia est subiectum mutationis generatiuæ sumptæ pro eo, quod est rem aliter se habere nunc, & prius.

244 In hoc igitur sensu intelligendus est Bañez, dū dicit, quod materia prima est subiectum mutationis generatiuæ, non inhæsionis, sed exercitij, vel in quo exercetur mutatio, vt mobile, quod subijcitur vtrique termino (quid quid sit an simul sit subiectum motus, vel non.) Similiter Magist. à Sancto Thoma dum dicit, quod subiectum mutationis in generatione substantiali est sola materia prima, quia est subiectum terminorum, inter quos versatur mutatio.

Qui sensus non est alienus à mente Div. Thom. sed valde illi conformis: quia exponendo Philosophum in præsenti textu 24. in lect. 10. ait S. Doct. *Philosophus dicit, quod prima materia est maximè proprium subiectum susceptibile generationis, & corruptionis, quia immediate substat formis substantialibus, quæ per generationem, & corruptionem adveniunt, & recedunt*. Ex quo infertur, quod in locis in quibus Philosophus, & D. Thom. asserunt, quod materia prima est subiectum immediatum generationis, rectè interpretantur de generatione, prout mutatio est, & sumpta mutatione non pro transitu medio, aut actu viali, sed pro terminis mutantibus materiā, & illam constituentibus aliter nunc, & prius.

245 Secunda pars conclusionis, nempe quod mutatio generativa sumpta pro via, & transitu distincto ab extremis proprie non habeat subiectum inhæsionis, constat ex secundo notabili huius artic. quia inhærere proprie non convenit modis, sed accidentibus veris; sed mutatio in hoc sensu (sicut & motus) non est verum accidens, sed præcisse modus: ergo.

Sed cum modi viales substantiales, vel accidentales non per se subsistant, debent habere aliquod subiectum, quod afficiant intrinsece, & in quo aliquo modo recipiantur: hoc autem subiectum respectu mutationis generatiuæ dicimus non esse materiam primam, sed ipsum genitum. Quod probatur. Mutatio generativa prout distincta ab extremis est actualitas quædam licet vialis, & imperfecta: ergo non afficit immediate, nec recipitur intrinsece in materia prima. Conseq. videtur bona in principijs

Tho-

Thomistarum; alias materia prima prius esset sub actu aliquo viali, & secundum quid, quam sub actu simpliciter formæ substantialis. Et antecedens probatur. Mutatio generativa est actus entis in potentia, cũ comprehendatur sub diffinitione motus vt sic: ergo habet rationem actus saltim vialis, & imperfecti.

Ex quo infertur vltima pars conclusionis. Subiectum, quod intrinsece afficit mutatio generativa, debet esse in instanti, in quo est mutatio: ergo non recipitur incorrupto; alias non afficit, nec recipitur immediate in materia prima: ergo afficit intrinsece, & immediate recipitur in genito.

§. IV.

Solvuntur argumenta.

246 Obijcies 1. contra primam conclusionem. Eductio formæ ex materia est generatio, sed eductio recipitur immediate in materia prima: ergo etiam generatio. Probatur min. Eductionem formarum explicuimus in 1. Physicor. per hoc, quod non solum forma, sed etiam productio formæ dependeat à concursu passiuo materiæ; sed dependentia formæ à concursu passivo materiæ consistit in eo, quod materia formam recipiat: ergo dependentia productionis à concursu pasivo materiæ consistit in eo, quod materia ipsam productionem recipiat.

Confirm. Creatio compositi materialis passiue sumpta differt ab eductione formæ materialis; sed creatio passiue sumpta recipitur in toto composito, vel in materia mediante forma: ergo eductio non recipitur in toto composito, vel in materia mediante forma, sed immediate in materia.

247 Ad hoc argumentum (quod re vera difficultate non caret, suppositis, quæ circa eductionem docuimus in 1. Physicor.) respondetur iuxta doctrinam infra late tradendam circa subiectum accidentium, negando maior. Ad probationem explico mai. per hoc, quod non solum forma, sed etiam illius productio dependeat à concursu passivo materiæ vt subiecti eductionis, & exercitij, concedo mai. Vt subiecti propriæ inhærentiæ, aut informationis, sub distinguo: vt subiecti *quo*, concedo mai. vt subiecti *quod*, nego mai. & concessa min. distinguo conseq. Consistit in eo, quod materia ipsam productionem recipiat vt subiectum eductionis, & exercitij, concedo conseq. vt subiectum inhærentiæ

proprie, aut informationis sub distinguo; vt subiectum *quo*, cōcedo conseq. vt subiectū *quod*, nego conseq.

Explicatur solutio: actio eductiva, & potest considerari in genere causæ formalis vt forma quædam accidentalis, & in genere causæ efficientis, vt exercitium, & causalitas effectiva ipsius efficientis: sub prima consideratione petit subiectum, à quo dependeat in suo esse, & à quo sustentetur; hoc autem subiectum (vt suo loco late dicemus) respectu omnium formarum accidentalium, aliud est quod, & aliud quo: Subiectum *quod* est, quod habet sufficiens esse & actualitatem, vt posit sustinere accidentia, quæ propter suam imperfectionem in se non possunt subsistere, sed in alio habente esse in se, quod quidem materia esse non potest, sed compositum substantiale; cum autem compositum vt recipiat, debeat esse in potentia, & radix omnis potentialitatis sit materia, sequitur, quod materia sit subiectum *quo* accidentium, idest, id quo compositum constituitur in potentia ad illa recipienda, & sustentanda: ex quo infertur, quod actio eductiva (sumpta pro fieri passivo formæ eductæ) considerata vt forma quædam accidentalis, aut in genere causæ formalis, nequit inhærere, aut informare materiam primam vt subiectum *quod*; quia cum accidens sit entis ens inhæret in eo, quod est ens, aut habet esse, quod quidem non habet materia sine forma, nec est capax esse secundum quid, nisi prius habeat esse simpliciter proveniens à forma substantiali.

Si vero consideretur actio eductiva in genere causæ efficientis, solum explicat esse exercitium, & causalitatem efficientis, & prout sic non petit subiectum inhæsionis, aut informationis, quia efficiens vt efficiens non explicat informationem, sed efficientiam: petit tamen actio eductiva adhuc sub hac consideratione subiectum eductionis, aut exercitij, vel subiectum, in quo exerceatur, & hoc est sola materia prima: esse autem subiectum eductionis, ant exercitij non consistit in eo, quod actio eductiva effective sumpta materiam informet, sed in eo quod materia producta per aliam actionem determinet agens ad talem actionem, taliter vt exercitium talis actionis essentialiter dependeat à materia præsupposita, non vt à subiecto sustentante, sed determinante agens, & actionem, vt non aliter, nisi materia præsupposita formam producat;

hoc

hoc autem est actionem eductivam effective sumptam dependere à cõcursu passivo materię, & recipi in illa quasi exercite, idest, non exerceri nisi in illa, aut illa præsupposita: & in hoc sensu intelligẽda est receptio productionis in materia, dum per illam explicuimus eductionem formarum.

248 Per quod patet ad confirmat. Dato enim, quod actiones creativa cõpositi materialis, & eductiva formæ, considerati in genere causæ formalis, seu vt formæ quædam accidentales, cõveniant in subiecto *quo*, & *quod* inhæsionis; differunt tamen in genere causæ efficientis, seu consideratæ effective, tum in eo, quod per vnicam actionem, vtraque pars compositi producitur per creationem; ad eductionem vero essentialiter requiritur duplex actio, alia prior terminata ad materiam, & alia posterior terminata ad formam dependens essentialiter à priori actione: tum in eo, quod actio creativa à nullo subiecto prę supposito depẽdet effective sumpta nec in *quo*, nec ex *quo*; hoc est, nec inhærentię, nec exercitij, aut determinationis; actio vero eductiva effective sumpta dependet essentialiter à subiecto, licet non in *quo*, & inhæsionis; bene tamen ex quo seu eductionis.

249 Obijcies 2. & potest esse replica contra praecedentem solutionem: non potest intelligi eductio formæ ex potentia materiæ sine concursu passivo materiæ (vt nos explicantes eductionem docuimus) non solum respectu formę eductæ, sed etiam respectu eductionis, seu productionis formę; sed concursus passivus materię est concursus subiecti receptionis, seu informationis: ergo non stat actio eductiva, nisi recepta, & inhærens in materia: sed non pręcisse vt in subiecto *quo*, & mediato, quia hoc est commune actioni non eductivæ, & omni accidenti materiali: ergo eductio recipitur, & inhæret in materia prima immediate vt in subiecto *quod*.

250 Distinguo min. Concursus passivus materiæ est concursus subiecti receptionis, seu informationis respectu formarum, quæ ad illam comparantur in genere causę formalis, concedo min. Si ad illam comparentur in alio genere causę, nego min. & cons. Genus enim causæ materialis receptivæ, & genus causę formalis se habent correlative, & connexiuè, ita vt vnum sine alio exerceri, nec subsistere possit; si enim dabilis sit casus, quod aliqua forma, quę alias petit subiectum inhęsionis, res-

 pi-

piciat aliquod subiectum, non sub munere formæ, sed efficiẽtis, vel alterius generis, nec forma sub tali munere inhæret, nec subiectum, quod prout sic respicit, est subiectum inhæsionis.

Habemus aliquale exemplum in dispositionibus, quæ cum sint formæ accidentales, petunt subiectum inhæsionis; quia tamen reduplicato munere dispositionum non explicant munus formæ, licet respiciant materiam vt subiectum, quod disponunt, & materia illas immediate respiciat vt subiectum dispositum, & determinatum per illas, materia nec est subiectum inhæsionis, nec receptionis ipsarum, sed præcisse subiectum determinationis. Pariter licet actio eductiva sit forma accidentalis, quia tamen pro priori ad formam solum explicat munus causalitatis effectivæ formæ; non vero munus formæ informantis, aut inhærentis, licet adhuc pro illo priori respiciat materiam vt subiectum (in quo ab alijs actionibus nõ eductivis distinguitur) non respicit illam vt subiectum inhæsionis, quia nec materia pro illo priori respicit talem actionem sub munere formæ, sed efficientiæ.

251 Nec est verum, quod omnis concursus passivus materiæ sit concursus subiecti propriè receptivi, seu informationis, quia respectu dispositionum sub munere dispositionum aliqualem cõcursum passivum exercet, & non subiecti receptionis, sed passivę determinationis: similiter ipsæ dispositiones concursum passivum generis materialis exercent, tam respectu formæ, quã respectu actionis agentis, cum determinent ipsum agens ad productionem formæ determinatæ, quin nec forma, nec actio agentis subiectentur, nec informent ipsas dispositiones: & consequenter quamvis materia concurrat passiue ad actionem eductivam, prout hæc pro priori ad formam exercet munus efficientiæ; quia tamen pro illo priori non exercet munus informationis, concursus materiæ pro illo priori non est subiecti informationis, aut inhærentiæ, sed præcisse determinationis, aut eductionis modo supra explicato.

252 Obijcies 3. Omnis causa, & causalitas præcedit effectum; sed generatio est causa, cur forma inducatur, & educatur ex materia, & causalitas agentis, seu passio illata ab agente causante, & inferente formam: ergo præcedit formam, & compositum: ergo nec recipitur in composito genito, nec in materia mediante

for-

forma. Probatur hæc vltima conseq. Omne accidens in suo esse dependet à subiecto, in quo recipitur, cum esse accidẽtis sit in esse; sed nulla causa in suo esse dependet à suo effectu: ergo generatio. nec à forma, nec à genito dependet vt à subiecto inhæsionis.

Confirmatur: sic se habet generatio ad genitum, sicut corruptio ad corruptum; sed corruptio non est incorrupto, sed potius est causa, vt sit corruptum: ergo generatio nõ est in genito.

253 Distinguo primum conseq. ergo generatio præcedit formam, & compositum in genere causæ efficientis, concedo conseq. In genere causæ formalis, nego conseq. Ex quo etiam nego secundam conseq. Ad cuius probationem dicimus: quod non repugnat, quod in diverso genere causæ sit mutua dependentia inter causam, & effectum: de quo plura artic. 9. Ab actione generativa dependent forma, & compositum effectivè, & est prior illis, quod non obstat, vt generatio ab illis dependeat, vt à subiecto inhæsionis, & sit posterior illis in genere causæ formalis. Et quidem qui extra Scholam D. Thom. asserunt actionem creativam Dei esse formaliter transeuntem, & recipi in passo, tenentur dicere, quod talis actio est prior, & causa subiecti, in quo recipitur in genere causæ efficientis, & posterior illo in genere causæ formalis.

Ad confirmat. dicimus: Quod corruptio in ratione actionis non est distincta à generatione, & sic in eodem subiecto recipitur; & quamvis in ratione mutationis distinguatur, cum sit ad terminum negativum, non exigit subiectum positivum.

254 Obijcies 4. contra secundam conclusionem. Omnis motus est in mobili; sed mobile motu, vel mutatione generativa est sola materia prima: ergo materia prima est subiectum generationis, saltim vt mutatio est.

255 Distinguo maior. Omnis motus est in mobili vt in subiecto exercitij, aut in quo exercetur, concedo mai. vt in subiecto, quod afficit, aut quasi inhæret sub distinguo. Motus strictè sumptus exigens subiectum aliquo modo in actu admitto mai. Motus latè, siue mutatio instantanea exigẽs subiectum in pura potentia, nego mai. Motum strictum inter alia distinximus à mutatione instantanea in 5. Physicor. per hoc, quod motus exigit subiectum, in quo exerceatur, existens in actu substantiali, & consequenter capax actualitatis via-

vialis, & secundum quid provenientis à motu: mutatio vero instantanea, cum subiectum in quo exercetur, sit in pura potentia, non potest illi præstare immediate actualitatem vialem, qua gaudet, nisi prius sit in actu simpliciter à forma substantiali.

256 Obijcies 5. Mutatio generativa est via, fieri, & inchoatio formæ, & geniti; sed prius intelligitur via, quam terminus, fieri, quam factum esse, & inchoatio rei, quam eius cõsumata perfectio: ergo mutatio generativa prius intelligitur, quam forma, & genitum: sed pro illo priori non est aliud subiectum, in quo sit, nisi materia prima: ergo.

257 Distinguo min. Si via, fieri, & inchoatio, sicut & mutatio ipsa considerentur in genere causæ efficientis, vt medium, quo agens effectiue attingit suum terminum, concedo mai. Si considerentur sub conceptu actualitatis cuiusdam vialis incompletæ, seu in genere causæ formalis saltim modificantis, nego min. Proportione servata potest discurri de mutatione generativa eodem modo ac de actione generativa.

258 Obijcies 6. Mutatio generativa vt distincta à termino *à quo*, & *ad quem* est veluti via ad formam, & genitum; sed via non est in termino, sed potius cum illo incompatitur, & adveniente termino deficit: ergo mutatio sumpta pro transitu, & via media inter terminum *à quo*, & *ad quem* non afficit, aut quasi inhæret in genito, sed in materia prima.

259 Distinguo min. Sub formalitate viæ, & vt est prior termino in genere causæ quasi efficientis, concedo min. Sub formalitate actualitatis modalis, & incompletæ, aut in genere causæ quasi formalis, nego min. Mutatio instantanea differt à motu strictè sumpto, quod iste cum sit ens successivum non est cum termino: nec motus, & terminus possunt simul coexistere in eodem instanti: mutatio vero instantanea coexistit in eodem instanti cum suo termino, in quo instanti pro priori *à quo* causalitatis effectivæ mutatio præcedit formam, & est via ad illam, & in eodem instanti est posterior ipsa forma in genere causæ formalis, quatenus ipsa forma prius actuat simpliciter materiam, reddendo illam capacem actualitatis modalis mutationis generativæ.

§§§

ARTICVL. VIII.

Qualiter dispositiones requirantur ad generationem substantialem?

260 Nomine dispositionis in præsenti intelligimus id, quo materia efficitur congrua, & apta ad receptionem formæ, & sunt in duplici differentia: aliæ dicuntur præviç, quæ quidem præcedunt tempore formam generandam, nec cum illa compatiuntur; adsunt tamen simul cum forma corrupti, licet ad illius corruptionem tendant, & istæ sunt productæ per alterationem præcedẽtem generationem: aliæ dicuntur dispositiones simultaneæ concommitantes, & simpliciter vltimæ, quæ sunt simul cum forma nova, & ab illa inseparabiles.

De vtrîque procedit difficultas an, & quomodo requirãtur ad generationem substantialem, & præcipue vrget difficultas, suppositis principijs nostræ scholæ (quæ infra pro dignitate firmabimus) quod scilicet nullum accidens, quod erat in corrupto, possit manere in genito, & quod materia nullum accidens valeat immediatè recipere, nec simul duas formas substantiales.

261 Certum enim debet esse, quod dispositio vltima, seu concommitans, vt calor summus (supponamus, quod est calor vt octo) nunquam est simul cum forma aquæ, vel ligni, quæ corrumpitur, dum ignis illis generatur, sed præcisè cum forma ignis de novo genita: ita habet Div. Thom. quæst. 28. de Veritat. artic. 7. ad 11. dicens: *Quod calor consumatus simul introducitur cum forma ignis*; Sed forma aquæ vel ligni non est simul cum forma ignis: ergo nec cum calore consumato, qui est vltima dispositio.

Quare licet accidentia reciperentur in materia prima immediatè, cum materia non possit habere simul oppositas, & incompossibiles formas, nec etiam potest simul habere dispositionem vltimam, & formam corrupti; & sicut forma genita vt formaliter expellat corruptam, non requiritur, quod simul sit cum illa in materia, sed sufficit, quod illi coniungatur, non per simultatem, sed per successionem, & expulsionem; ita vltima dispositio, vt saltim dispositiuè expellat formam corrupti, non requiritur, quod sit simul cum ea, sed quod illi succedat per expulsionem.

262 Dispositiones vero infra vltimam: calor v.g. citra sum-

summum, & in gradibus inferioribus ad calorem vt. octo, vt prævia dispositio ad formã ignis reputantur, & receptus in ligno, vel in aqua, licet ad corruptionem illorum tendat, cũ forma illorum compatitur, vsque dum talis forma corrumpitur, qua corrupta, perijt etiã ipse calor, & omnia accidentia deficiunt ad corruptionẽ subiecti, in quo sunt, nec possunt trãsmigrare de subiecto in subiectum, vt nunc supponimus, & infra amplius constabit.

263 Hinc iam consurgit difficultas, eaque gravissima de concursu dispositionum antecedentium, & concommittantium ad introductionem formæ substantialis in materia. Qualiter scilicet materia ab illis disponatur sine eo, quod materiam immediate afficiant. Qualiter etiam dispositiones prçviæ conducant ad introductionem formæ, si dum forma introducitur, iam non sunt. Ac denique qualiter dispositio vltima, & concomitans concurrat ad introductionem formç, cui est anexa, & in separabilis; & an effectivè procedat à tali forma: hanc vltimam difficultatem vt præcipuam in hoc puncto, artic. sequenti latè tractabimus; nunc vero reliquis difficultatibus sequentibus conclusionibus satisfiet.

§. I.

Prima conclusio.

264 A*D generationem substantialem virtute agentis naturalis requiruntur accidentia, medijs quibus materia disponatur ad receptionem formæ substantialis.* Est communis omnium Philosophorum, & probatur 1. ex Philosopho in 2. de anima cap. 2. dicente: quod forma non inducitur, nisi in materiam dispositam. Et ex D. Thom. 2. contragent. cap. 71. in fine dicente: *Vnde dispositiones corporis, quibus fit proprium perfectibile talis formæ, hoc modo, id est via generationis possunt dici mediæ inter animam, & corpus.* Probatur 2. ratione. Nam materia prima secundum se est in differens ad recipiendam hanc, vel illam formam substantialem: ergo vt recipiat hanc potius quam aliam, debet prius præparari, & disponi.

Confirm. virtus agentis naturalis, cum sit determinata, solum valet ad effectum determinatum, & in subiecto determinato: ergo solum valet producere formam determinatam, & in materia determinata; sed materia pro priori ad formam substantialem determinatam nequit determinari, medio aliquo substantiali, quia ad

ad hoc est indifferens sicut ad formam: ergo determinatur medio aliquo accidentali conformi, & connexo cum forma substantiali introducenda.

165 Sed oppones 1. quod D.Thom. 1. p. quæst. 76. art. 6. asserit: impossibile esse, quod aliqua dispositio accidentalis cadat media inter corpus, & animam, vel inter quamcumque formam substantialem & eius materiam: & quod est impossibile qualscũque dispositiones accidentales præexistere in materia ante formã substantialem: ergo materia recipit nulla media dispositione accidentali.

266 Respondetur: quod vt vidimus ex 2. contragen. supra citato D.Thom. expresse admittit dispositionem mediã inter animam, & corpus, nec sibi contradicit in 1. p. in qua negat solum præexistere dispositionem mediã ante formam, via informationis, & actualitatis præviç; non vero via generationis, & determinationis auferentis indifferentiam materiæ; forma enim secundum respectum, & causalitatem formalem, qua informat materiam, respicit illam secundum entitatem nudam materiæ, & vt substantialiter informabilis; sic enim non est informabilis à forma substantiali mediante accidente, sed per se ipsam immediate; respicit tamen forma materiam medijs dispositionibus, nõ per modum nexus, aut informationis præparantis materiam ad vlteriorem informationem per formam, sed per modum determinationis auferentis indifferentiam materiæ ad talem formam.

267 Quod clare explicat D.Th. in 3. dist. 13. q. 3. artic. 1. *Quod dispositio praexistit in materia ante formam ordine fiendi, non ordine essendi*: sicut calor disponit ad formam ignis, non quia medium cadit inter formã, & materiam, sed materia appropriatur ad formam ignis per adventum caloris.

268 Oppones 2. Materia prima per se ipsam est sufficienter proportionata, & coaptata cum qualibet forma substantiali: ergo ad receptionem cuiuslibet non indiget dispositione præparante. Probatur antec. Ideo negavimus modum vnionis medium inter materiam, & formam, quia pura potentia ex se, & nullo alio superaddito est proportionata cum primo actu; sed quælibet forma substantialis est primus actus materiæ: ergo materia per se ipsam est sufficienter proportionata cum qualibet forma substantiali.

269 Distinguo antec. est proportionata cum qualibet forma substantiali, vt dan

te primum esse substantiale absolute, concedo antec. vt dante tale esse substantiale specificum, & indiuiduale, nego ant. Nec obstat contra hoc probatio antecedentis; modus enim vnionis si esset necessarius inter materiam, & formam, non esset ad auferendam indifferentiam, quam materia habet respectu omnium formarum, nec determinaret materiam, ad recipiendam hanc formam potiusquam aliam, quia pro priori ad vnionem debet supponi materia præparata, & determinata; sed esset veluti conditio necessaria, & generalis ex conceptu communi potentiæ, & actus vt exercitium illorum.

270 Oppones 3. Nullum accidens se tenet ex parte materiæ, coaptando illam ad receptionem formæ substantialis: ergo nullæ dantur dispositiones. Probatur antec. Tum quia omne accidens supponit in materia formam substantialem, cum non recipiatur immediate in materia prima: ergo nullum accidens coaptat materiam ad formam substantialem.

Tum quia accidens, quod esset dispositio, deberet esse in toto composito, vt supponimus: ergo vel incorrupto, vel in genito: si in genito, supponit iam formam geniti in materia, & consequenter nō coaptat illam ad receptionem talis formæ: si incorrupto: ergo deficit ad corruptionem compositi; ac subinde non coaptat materiam, vt in alio instanti formam nouam recipiat, quia accidens in instanti in quo non est, non potest materiam disponere: Tum quia difficile percipitur, qualiter materia posit determinari, & coaptari medio aliquo accidente intrinsece in illa non recepto.

271 Neg. antec. Ad 1. probationem dicimus: quod dispositiones præviæ supponūt in materia formam substantialem corrumpendam; ad istam non disponunt (nisi ad summum via corruptionis) sed ad formam nouam introducendam: dispositiones vero concommittantes, licet in genere causæ formalis, & effectiuæ supponant in materia formam substantialem, ad quam dispo-nunt; in genere vero causæ materialis illam præcedunt cum sufficienti prioritate, vt possint coaptare materiam ad talem formam: de quo late art sequenti.

272 Ad 2. dicimus: quod omnes dispositiones sunt inhæsiue in toto composito; præviç incorrupto, & vltimæ, & concommittantes in genito; quod non obstat, vt ta præviæ, quam vltimæ disponant ma-

materiam ad introductionem novæ formæ. Et in primis, quod vltimæ valeant disponere materiam, quamvis dimanent effective à forma, ad quā disponunt, constabit artic. sequenti. Sunt enim eiusdem rationis cum dispositionibus, quæ præcesserunt incorrupto, & quia sunt in summo gradu, licet cum forma corrupti non compatiantur, sicut dispositiones antecedentes, sunt tamen terminus saltim extrinsecus illarum, & complementum operis dispositivi materiæ, quod dispositiones antecedentes ob illarum remissionem, & imperfectionem perficere non valuerunt: vnde actio alterativa quasi continuatur vsque ad vltimas dispositiones, & per illas saltim extrinsece terminatur, & perficitur, & sub hac consideratione illa accidentia, licet dimanent effective à forma, possunt ad illam inducendam materiam disponere.

273 Quod autem dispositiones præviæ (licet præcedant tempore formam inducendam, nec maneant cum illa, quin potius corrumpantur ad adventum illius) verè disponant materiam, constat, quia licet illæ deficiant, exigunt, & quasi connectuntur cum vltima illarum perfectione, quæ est vltima dispositio, & cum forma illarum connaturali in materiā, in qua illæ præcesserunt; & sic determinant agens, vt in illa materia, non quamlibet formam, sed illam, à qua dimanet vltima dispositio, quæ est illarum vltima perfectio, & terminus, introducat: vnde illis manet materia quasi signata, vt hanc formam potius, quam aliam recipiat; licet enim motus calefactionis in instanti extrinseco in quo est calor, qui est terminus eius, deficiat, non tollit, quod sit quasi dispositio ad illum; sufficit enim, quod immediate ante fuisset.

Alteratio enim præcedens huc tendebat tanquam ad terminum, vt scilicet esset in aqua v. g. calor vt octo, & quia cum tali calore non potest esse forma aquæ, fit, vt talis motus non habeat terminum intrinsecum, quia aqua, quæ alterabatur definit per primum non esse, & sic non potest designari ad quantum calorem mota sit aqua; assignatur tamen terminus extrinsecus, hoc est, numquam fuit calida vt octo, & citra habuit maiorem, & maiorem calorem. Sit etiam aliquale exemplum casus canis ex turri, qui in medio moritur; in illo enim instanti, in quo non est animal, nō est motus præcedens, neque terminus intrinsecus determinatus, sub quo vltimo fuit canis;

nihilominus quod cadaver sit in hoc loco, factum est propter motum, qui fuit in casu, etiam si cadaver nunquam fuerit motum motu canis. In hunc ergo modum dispositiones præcedentes, & si non sint simul, determinãt nihilominus materiam ad hanc formam potiusquam ad aliam.

274 Ad vltimam dicimus: quod licet accidentia non sint in materia vt in subiecto *quod* immediato, sufficit, vt sint in illa vt in subiecto *quo*, vt illam cohibeant, & contineant, ne abeat ad aliam formam, sicut illam continent, & cohibent, vt sit sub hac forma, & conseruetur, vsque dum alia accidentia contraria introducantur ab alio agente fortiori; & hoc est determinare illam, & coaptare ad hanc formam potiusquam ad aliã, & proprium munus dispositionis, quod cũ exerceatur in materia, vt formam recipiat, pertinet ad genus causæ materialis.

§. II.

Secunda conclusio.

275 V*ltimæ dispositiones non concurrunt effectiuè ad generationem formæ, ad quam disponunt; nec etiam dispositiones præviæ, quæ pereunt cum corrupto, ex quo noua substantia generatur.* Prima pars conclusionis est communis, & probatur primo. Ex D. Thom. q. 28. de verit. art. 8. ad 5. dicente: *Quod dispositio non facit aliquid ad formam effectiuè, sed materialiter tantum, in quantum per dispositionem materia efficitur congrua ad receptionem formæ.* Ponit exemplum in contritione respectu gratiæ, ex quo colligitur loqui de dispositione vltima.

276 Probatur 2. ratione: Concursus effectivus talium dispositionum esset, in quantum essent virtus generantis; sed non sunt virtus generantis ad efficiendam formam, ad quam dsponunt: ergo non concurrunt effectivè ad generationem talis formæ. Mai. constat: nam accidens nequit concurrere effectivè ad productionem substantiæ, nisi vt virtus substantiæ generantis. Min. probatur Vltima dispositio non dimanat à substantia generante, sed à substantia genita: ergo potius erit virtus substantiæ genitæ, quam generantis. Tum quia vltima dispositio profluit effectivè dimanativè saltim, à forma, ad quam disponit: ergo non concurrit effectivè ad illam per modum virtutis generantis, alias, mutuo se causarent in eodem infimo genere causæ.

277 Probatur 3. vlti-

tima dispositio recipitur, & inhæret in subiecto constituto per formam, ad quam disponit: ergo non operatur ad illam effectivè. Antec. supponitur, & probatur conseq. Tum quia virtus, vel forma solum potest operari effective vt *quo*, quia calor non calefacit, sed est id, quo calidum, idest, subiectum, cui inhæret, calefacit: ergo supponit subiectum, cui inhæret, vt sit effective operans vt quod: ergo supponit effectivè productam formam substantialem constitutivam subiecti operantis vt *quod*. Tum quia nulla forma potest effecti ve agere in subiectum, in quo recipitur; vt constat ex D.Th. 1.2.q.85. artic.1. ad 4. Alias idem posset effective agere in se ipsum, aut se ipsum efficere; quia agens *quod* est subiectum, cui inhæret virtus effectiva; & similiter actum, seu generatum vt *quod* non esset forma producta, sed subiectum constitutum per talem formam, & idem esset subiectum, cui inhæret virtus effectiva, & quod constitueretur per formam effectam per talem virtutem.

278 Secunda pars conclusionis non est ita communis: illam tamen ex nostris tenent Bañez, Mag. à Sancto Thoma, & alij: & ex extraneis Suarez, & Rubio, & alij. Et licet Magist. Prado dicat, quod est commune inter Thomistas, quod dispositiones præviæ concurrunt effective ad generationem formæ, ad quam disponunt, citans pro se Capreol. Soto, Nuño, Coquet, & alios, non est certum prædictos Authores nobis adversari in sensu in quo hæc pars conclusionis infra à nobis explicabitur.

279 Probatur igitur 1. secunda pars conclusionis. Dispositiones præviæ, quæ pereunt cum corrupto, si effective concurrerent ad generationem geniti, maxime vt virtus generantis, sed hoc modo non concurrunt effective: ergo nullo modo. Probatur min. Virtus generantis, cum sit accidens, nisi recepta in aliquo subiecto vt *quod* operante, nequit effective operari; sed subiectum, in quo recipiuntur dispositiones præviæ, quæ pereunt, nequit operari, vt *quod* effective generationem, quia tale subiectum est id, quod corrumpitur, & corruptum non genuit genitum, quia ridiculum est dicere, quod aqua generat ignem, sed quod ex aqua tanquam ex termino *à quo* generatur ignis: ergo dispositiones, quæ præcesserunt in corrupto, & cum illo perierunt, non concurrunt efficienter ad generationem.

280 Secundo: virtus, quæ non est, dum egreditur actio,

H non

non est virtus effective talis actionis; sed dispositiones praeviae non sunt dum actio generativa egreditur: ergo tales dispositiones non sunt virtus effectiua actionis generativae. Mai. videtur ex terminis nota, quia non datur egressio sine principio egressionis, ac subinde nec egressio in hoc instanti sine principio egressionis in hoc instanti. Minor probatur: Nam actio generativa cum sit instantanea, in eodem instanti, in quo est, egreditur & coniungitur cum suo effectu; sed in instanti generationis non sunt dispositiones, quae tempore antecedenti perierunt cum corrupto: ergo.

281 Si dicas: Quod virtus, quae non est formaliter, nec virtualiter, dum egreditur actio, non est virtus effectiva; bene tamen si talis virtus, licet formaliter deficiat, perseveret tamen virtualiter, & sic contingit in praesenti.

Contra est: permanere virtualiter dispositiones praevias in instanti generationis, vt generationem efficiant, est vel quod in illo instanti detur virtus effectiva illarum, quamvis illae in se formaliter deficiant, vel quod in illo instanti detur aliquid, quod efficiat in virtute illarum: primum (praeterquam quod est absurdum, quod detur virtus ipsius virtutis, & quod sicut dum deficit generans, substituit virtus; ita dum deficit virtus, substituat virtus ipsius virtutis) restat eadem difficultas de subiecto huius virtutis effectiuae manentis in instanti generationis, quodnam sit: non corruptum, non genitum, non materia: ergo.

Secundum etiam implicat, quia nihil est in instanti generationis, quod possit effective causare generationem in virtute dispositionum, quae perierunt cum corrupto; non vltimae dispositiones, vt vidimus in prima parte conclusionis; non forma genita, quia est effectus; non materia, quae nec in virtute alterius est activa: ergo nihil est. Ac subinde praeviae dispositiones nec formaliter, nec virtualiter manent; ita vt effectiue concurrant ad generationem.

282 Tertio: Nam agens, & patiens debent habere diversam materiae portionem; sed si dispositiones, quae pereunt cum corrupto, effectiue causarent formam genitam, in eadem portione materiae esset virtus effectiua, & eius effectus: ergo. Min. patet: Nam forma, quae introducitur, informat portionem materiae, quae erat sub forma corrupti, in quo erant dispositiones praeviae. Maior vero probatur: Nam agens effectiue introduce-

ducens formam novam in materia, ex qua componitur, agit in se ipsum, & virtus talis agentis concurrit effectiue ad corruptionem tam sui, quam ipsiusmet virtutis, quia nova forma nequit informare materiam ipsius agentis, nisi corrupta forma constitutiva agentis, & ex consequenti virtute illius. Vnde D. Thom. loco supra citato ex 1. 2. ait: *Quod accidens non agit effectiue in subiectum, in quo est; agit tamen formaliter in ipsum.*

§. III.

Solvuntur obiectiones.

283 Contra secundam partem secundæ conclusionis (quia prima pars, vt diximus, est communiter recepta) obijcies præcipuum fundamentum contrariæ sententiæ. Ignis non generat alium ignem in ligno, nisi medio calore vt virtute illius effectiva; sed multoties generat ignem in ligno, non medio calore subiectiue existente in igne generante: ergo generat ignem in ligno medio calore recepto in ligno; sed calor receptus in ligno ab igne generante est dispositio prævia, cum sit in subiecto corrumpendo: ergo dispositio prævia effective concurrit ad generationem vt virtus generantis.

Maior est evidens in nostris principijs, & minor etiam constat: quia multoties generans est distans a materia, ex qua generat, & consequenter etiam est distans virtus subiective in illo existens, & media virtute distante, & remota à passo, nequit in illo aliquid generari ab agente naturali. Prima vero conseq. probatur ex dictis. Nam generans debet esse in distans, & immediatum passo, saltim in distantia, & immediatione virtutis; sed in dicto casu non esset alius calor immediatus ligno, ex quo generatur ignis, nisi calor derivatus ab igne generante absente, & receptus in ligno: ergo in hoc casu generaret ignem in ligno medio calore in ipso recepto; cum autem calor receptus in ligno, ex quo generatur ignis, sit dispositio prævia ad formam ignis, sequitur dispositiones prævias effective concurrere ad generationem ignis.

284 Respondetur, quod generans dupliciter potest se habere erga materiam, ex qua generat, vel immediatum immediatione non solum virtutis, sed etiam suppositi; sicut ignis est pro-

ximus ligno quod comburit, & tunc virtus effectiva generantis non est nisi in ipsomet supposito generante, scilicet calor qui est in ipsomet igne. Aliquando vero generans est distans à materia ex qua generat, distantia suppositi; immediatū tamen immediatione virtutis, sicut cum sol generat plantas, & animal mediante semine, & virtute decisa, & ab ipso separata generat aliud.

285 Hoc supposito dicimus, quod in vtroque casu datur virtus generantis existens, & indistans à materia, & qua fit generatio in instanti generationis, & à qua egreditur actio generativa in illo instanti sine recursu ad prævias dispositiones, quæ pereunt cum corrupto, & quæ propter rationes supra allatas nequeunt effectiue concurrere. In casu enim, quod generans est præsens præsentia suppositi, & virtutis generatio effectiue provenit à virtute subiectiue existente in igne generante v.g. non vero à calore recepto in ligno qui est prævia dispositio deficiens ad corruptionem ligni.

In secundo vero casu, quod generans distat supposito à materia ex qua fit generatio, hæc non provenit tamquam à virtute effectiva à calore existente in parte ligni quod corrumpitur, & ex quo novus ignis generatur, sed à calore existente in parte proximiori ligno quod corrumpitur, siue illa pars proximior sit eiusdē ligni, siue alterius rei, & in ligno facile apparet, cum non in eodem instanti totū comburatur, sed paulatim, & successiue: quod quidem ex eo patet, quia vt dictum est, nihil effectiue agit in se ipsum, opportet enim distinguere agens, & passum, partem moventem, & partem motam, & quod generatio non egrediatur à virtute non existente; & idcirco opportet, quod dū generans nō est præsens vt per se ipsum agat, fiat generatio à gente vna parte in aliam.

286 Sed instas 2. calor existens in parte proximiori est inferior ad calorem, qui est vltima dispositio ad ignem (alias si in parte proximiori esset vltima dispositio, non solū virtus ignis, sed etiam ignis existeret, & non esset casus argumenti) ergo ille calor nec est virtus effectiva nec vltimæ dispositionis, nec formæ ignis, pat.conseq. Quia calor inferior non continet in virtute calorē superiorem, & multo minu formam ignis.

287 2. in generatione viventium non potest distingui pars movēs, & pars mota, quia nō generatur successiue à parte in partē, sicut inanimata, sed integre disposito corpore, &

organizato, tota generatio in instanti perficitur: ergo in hoc casu nõ est aliqua pars in qua sit virtus generantis absentis, nisi illa, in qua sunt dispositiones præviæ, & quæ ad generationẽ viventis corrumpuntur, ac subinde illæ dispositiones præviæ erunt virtus effectiva generantis.

289 Ad primum dist. ant. Ilic calor est inferior ad vltimam dispositionem, formaliter, & entitative, conc. ant. Virtualiter, & vt virtus decisla ab igne generante, nego antec. & conseq. calor infra summum, licet entitative, & formaliter sit illo inferior, virtualiter tamen, & vt virtus instrumentaria derivata ab igne, summum calorem potest continere: sicut licet summus calor formaliter sit inferior ad substantiã ignis, continet illam virtualiter, & potest substantiam ignis producere vt virtus instrumentaria ignis. Si autem sit casus, quod calor infra summum debilitetur in absentia ignis, vel tunc casus non erit generatio, vel si est generatio, fiet virtute causæ superioris supplentis defectum virtutis ignis generantis.

290 Ad 2. dicimus: quod in ipso semine deciso ab animali distinguuntur partes, aliæ spirituosæ, quæ spumosiores sunt, aliæ crasiores, & corpulentiores, forma fętus non introducitur in partibus spirituosis in quibus proprie residet virtus generantis, & seminis; sed in partibus crassioribus, & corpulentioribus ipsius seminis, & sanguinis: alias si in partibus spirituosis seminis formaretur fętus vt ex materia, destrueretur virtus in illis residẽs ad primam transmutationem illarum, & sic non maneret virtus in semine ad introducendũ diversas formas, quas vocamus formas embrionis, vsque ad perfectæ formæ introductionem, nec virtute seminis posset perfici generatio, cum periret illa virtus in prima productione formæ embrionis. Relinquitur ergo, quod virtus generantis manet in partibus spirituosis vsque ad instans in quo introducitur forma perfecta animalis, & illæ partes cum tali virtute aguntin alias crasiores, vt in materiam, quæ transmutatur per diversas formas embrionis vsque ad perfectam formam animalis. Completa iam generatione per introductionẽ formæ animalis, partes in quibus erat virtus seminis, evaporantur in aliquod corpus, & deficit virtus seminis, quæ cum sit instrumentalis, cessat producto effectu perfectè. Tota hæc doctrina est D. Th. q. 4. de Poten. art. 11. ad 8. & 1. p. q. 118. art. 1. ad 3. & 4.

291 Ex his omnibus habetur 2. qualiter etiam in generatione animaliũ distinguitur pars movens, & pars mota; in quarum prima solum residet virtus generantis, & permanet cum tali virtute a prima introductione formæ embrionis vsque ad instans introductionis formæ animalis inclusiue.

Habetur 2. qualiter in instanti omnis generationis substantialis non deficiat virtus generantis à qua in illo instanti egrediatur actio generatiua quamvis generans sit distãs, vel mortuum, sine recursu ad prævias dispositiones, quæ in illo instanti non sunt, ac subinde nec possunt esse virtus effectiva generantis; vitaturque illud inconveniens (semper difficillimum) nempe quod id quod non est, posit effectiue causare, licet immediate ante fuerit.

Habetur 3. Solutio ad 5. argumentum, quod obiecimus supra art. 5. designamus enim agens à quo in instanti generationis egrediatur actio distincta ab actione alteratiua, quæ tempore antecedenti præcessit. Denique habetur in quo sensu solum sit verum, quod dispositiones præviæ effective causant generationem, scilicet non illæ, quæ sunt in parte materiæ, ex qua fit generatio, & non sunt in instanti generationis (istæ enim prout sic solum concurrunt in genere causæ materialis dispositivæ) sed illæ, quæ sunt in parte proximiori, & permanent in instanti generationis.

ARTIC. IX.

Vtrum vltimæ dispositiones ad formam substantialem sint efficienter ab ipsa?

292 Dispositiones vltimæ con comittantes formam geniti, aliæ dicuntur necessitatis, aliæ congruitatis, vt habet D. Thom. quæst. 29. de Veritat. artic. 2. vel vt idem S. Doct. docet in 3. dist. 13. q. 3. artic. 1. aliæ solum dantur ad ornatum, & perfectionem subiecti, vt decor, & pulchritudo personæ facit ad dignitatem Regiam: aliæ dantur ad vere præparandam materiam pro forma recipienda, vt calor summus præparat ad formam ignis, & dicitur dispositio necessitatis.

293 Valde difficile videtur multis, præcipue Recentioribus extra scholam D. Thomæ, quod aliqua qualitas (vel aliud accidens) sit vere dispositio præparans materiam ad formam substantialem, & prior illa, & quod effectiue dimanet ab ipsa forma, sitquè ipsa forma posterior: licet facile per-

cipiant quod qualitates, quæ sunt dispositiones ornantes, & perficientes genitum, formam consequantur, & ab ea dimanent. Sic Suarez, Aversa, Montes. Lorca, & alij plures, & generaliter Recentiores Societatis, mutuam prioritatem, & dependentiam inter causas diversi ordinis, impugnant, & reijciunt.

Per oppositum vniversa Thomistica Schola, vt testatur Mag. Soto, & à temporibus huius Magistri, vsque modo, omnes nostri tenent vltimas dispositiones verè præparantes, & disponentes materiam ad formæ receptionem, ab ipsa forma effectiue procedere, aut dimanare: sic tenent in præsenti vt Philosophi; & vt Theologi 1.2.q.13.art.8 vbi etiam eam tenet Vazquez citans Maiorem, & Henricum, Valentia, & alij extra Scholam D. Thomæ.

§. I.

Vnica Conclusio.

294 V*Ltimæ dispositiones ad formam substantialem, effectiue proveniunt, aut dimanant ab ipsa forma, ad quam verè præparant, & disponunt materiam.* Mens D. Thom. pro nostra conclusione clarior est, quam quæ aliquam interpretationem patiatur. Imprimis 3.p. q.7.art.13.ad 2. ait: *Quod calor qui fuit dispositio ad formam ignis, est effectus profluens a forma ignis iam præexistentis.*

Id etiam clare constat, ex 4.dist.17.q.1.art.4.quæstiunc.2. vbi ait: *Quod in eodem instanti terminatur alteratio ad dispositionem, quæ est necessitas, & generatio ad formam; & tamen secundum ordinem naturæ, vtrumque est prius altero aliquo modo, quia dispositio quæ est nesessitas, præcedit formam secundum ordinem causæ materialis, sed forma est prior secundum ordinem causæ formalis, & secundum hunc modum illa qualitas consumata est etiam effectus formalis formæ substantialis, secundum quod forma substantialis est causa accidentalium.*

Fere idem habet D. Thomas q.28. de Veritate artic. 8. in corpore: *Est simile in rebus naturalibus de dispositione, quæ est necessitas ad formam, quæ quodammodo præcedit formam substantialem, scilicet secundum rationem causæ materialis: dispositio enim materialis ex parte materiæ se tenet. Sed alio modo, scilicet ex parte causæ formalis forma substantialis est prior, in quantum perficit, & materiam, & accidentia materialia.*

295 In quibus testimonijs habetur clare, tum mutua prioritas, & dependentia

inter duo in diverso genere causæ. Tum quod dispositio vltima quę dicitur necessitaris, vere præparet, & disponat materiam ad formam substantialem, & ab eadem forma proveniat, quin obstet huic expressioni quod D. Thom. ex parte formæ non meminit causalitatis effectivæ in dispositiones, nec ex parte dispositionum præcedentiam veram ad formam, sed solum *quodammodo*.

Non inquam obstat: nam dispositiones cum sint accidentia propria, vel communia, procedunt à forma substantiali, aut per dimanationem, quæ reducitur ad genus causa efficientis, vel per veram efficientiam, & sic præcedentia formæ substantialis respectu accidentium, non solum est in genere causę formalis, sed etiam efficientis. Similiter dispositiones solum *quoddammodo* præcedere formam, solum infert talem præcedentiam non esse causæ materialis simpliciter talis, qualiter materia præcedit formā, quia causalitas dispositiva non est materialis simpliciter, sed secundum quid; non tamen tollit quod sit vera præcedentia pertinens ad genus causæ materialis, & vera dependentia formæ à dispositionibus in hoc genere. Sufficiant hæc testimonia, quia eandem doctrinam repetit D. Thom. pluribus alijs in locis citatis à Theologis, vt probent vltimam dispositionem ad gratiam, procedere effectiue ab ipsa.

296 Rationem quasi à priori non repugnantiæ mutuæ prioritatis inter duo in diverso genere causæ insinuavimus in 2. Physicor. quæst. 13. artic. 5. promittentes ibi latius in hoc loco mutuam prioritatem stabilire, & vt promissis stemus, Sic prob 1. conclusio: illud præcedit in genere causę efficientis, quod agens primo producit, & ratione cuius, influxus agentis extenditur ad aliud producendum: illud etiam præcedit in genere causæ materialis, ratione cuius subiectum recipit aliquam formam; sed ignis generans v. g. primo producit formam ignis geniti, & ratione talis formæ producit calorem vt octo: & calor vt octo est materiæ ratio recipiendi formam ignis: ergo vltimæ dispositiones ad formam substantialem effectiue proueniunt, aut dimanant ab ipsa forma ad quam verè disponunt materiam; ac subinde datur mutua prioritas, & dependentia inter vltimas dispositiones, & formam ad quam disponūt. Mai. pro secunda parte est nota, & pro prima parte constat, nam non in alio consistit dimanatio, quam pertinere ad genus

nus causæ efficientis diximus in 2. physic.

Minor (præterquamquod quoad vtramque partem asseritur à D. Thoma loco supra citato ex 1. p. quæst. 7.) quoad primam partem est nota, quia calor vt octo dimanat ab igne vt illius proprietas. Et quoad secundam partem prob. quod appropriat materiam vt formam ignis recipiat est materiæ ratio recipiendi formam ignis, quia nulla forma naturaliter recipitur nisi in subiecto proprio; sed calor vt octo appropriat materiam, vt formam ignis recipiat: ergo calor vt octo est materiæ ratio recipiendi formam ignis. Min. prob. Tum ex Div. Thoma in 3. dist. 13. quæst. 3. artic. 1. dicente: *Materia appropriatur ad formam ignis per adventum caloris.*

Tum quia licet forma substantialis ignis secundum rationem communem formæ substantialis corporeæ vniatur immediate materiæ, tamen vt forma talis speciei requirit dispositionem, ratione cuius materia illi approprietur, & ad illum necessitetur in primo instanti quo forma introducitur; sed hæc dispositio alia esse non potest nisi calor vt octo existens cum forma in illo instanti; quia calor præcedens, cum in illo instanti non sit, nullam causalitatem realem adhuc materialem respectu formæ potest exercere: ergo.

297 Confirm. 1. Anima rationalis nequit recipi in materia sine sensu tactus, & debita complexione ad illum; vnde tactus, & sufficiens complexio sunt dispositiones appropriantes materiam, vt anima in illam introducatur, & in illa conservetur, ita vt iuxta maiorem, vel minorem perfectionem, & complexionem requisitam ad sensum tactus, anima est perfectior, vel imperfectior, vt docet D. Thomas 1. p. q. 76. art. 5. in corpore. Sed tactus, & complexio ad illum, vtpote potentia vitalis & animalis, effective provenire debet a principio radicali vitæ, ab ipsa scilicet Anima: ergo.

298 Confirmatur secundo: Nam hæc mutua caulitas reperitur in conservatione formæ substantialis: ergo & in illius prima introductione, conseq. pat. & antec. probat. Quia forma ignis dependet à calore vt octo tanquam à dispositione à qua conservatur, illo enim sublato per contrariam alterationem, non conservabitur forma ignis in materia; & tamen idem calor effective conservabatur ab ipsa forma, à qua per naturalem resultantiã processit, & sine qua conservari non potest: ergo.

Con-

299 Confirmatur 3. forma quælibet substantialis (præsertim mixtorum perfectorum) dependet in fieri, & conservari à debito temperamento, quo ablato pellitur forma, vel dissolvitur vnio formæ cum materia: rursus debitum temperamentum dependet à forma: videmus enim aquam per se ipsam recuperare frigiditatem quam amisit: ergo datur mutua dependentia, & causalitas inter formam, & temperamentum naturale.

300 Dices: temperamentum in sui conservatione dependere à forma; formam vero non dependere à priori à debito temperamento, sed solum à posteriori.

301 Contra est 1. experientia docet formam substantialem expelli ob defectum temperamenti; morbus enim qui in defectu temperamenti consistit, est causa inferens mortem: ergo debitum temperamentum est vera causa vitæ, & salutis.

2. Iuxta Arist. 2. Physicor. cap. 3. Exercitatio corporalis est causa bonæ valetudinis, & bona valetudo est causa exercitationis corporalis: ergo idem quod prius.

302 Si dicas, bonam valetudinem præsentem esse causam exercitij præsentis, nō tamen exercitium præsens est causa bonę valetudinis præsentis: sed perseverantiæ valetudinis pro tempore sequenti.

303 Sed contra est: Tum quia sæpè defectu exercitationis perijt valetudo præsens: ergo ideo non conservatur quia deest exercitatio: ergo exercitatio non solum influit in valetudinem pro tempore sequenti, sed illam de præsenti conservat: Tum quia sicut valetudo eget alijs subsidijs ad sui conservationem, non est cur indigere non posit corporali exercitatione, quam causat. Tum denique, quia nulla adest ratio ad hoc vt exercitium, aut de ambulatio non habeat effectum suum de præsenti dum exercetur: ergo bona valetudo, & corporalis exercitatio, ita ad invicem comparantur, vt mutuo se foveant, subindeque ad invicem dependeant.

304 2. prob. conclusio varijs exemplis, quibus comprobatur non repugnare vltimam dispositionem effectivè provenire à forma ad quam vere disponit, ex capite mutuę prioritatis. Primum sit in creatione pasiva, quam Anthores contrarij communiter affirmant esse accidens dependens tanquam à subiecto ab ipsa creatura, quę per illam effective producitur: ergo creatura est prior tali actio-

ne materialiter, seu in genere causæ materialis, & posterior illa in genere causæ efficientis.

205 Si dicas cum adversariis, quod actio creativa non habet terminum per ipsam productum pro subiecto inhæsionis, & à quo dependeat à priori in genere causæ materialis, sed solum pro subiecto adhæsionis, aut denominationis, & à quo solum dependet à posteriori.

306 Contra est 1. de essentia omnis veri accidentis est inhærere, si non actualiter, saltem aptitudinaliter; sed actio creativa, iuxta adversarios, est verum accidens: ergo adminus debet esse apta inhærere alicui subiecto, assigna illud, si non est terminus per illam productus.

307 Contra 2. ex eo præcipue vltima dispositio verè disponens ad formam non posset ab illa provenire, quia causa efficiens prius debet intelligi vt existens quam vt causans, & forma nequit intelligi vt existens, nisi præ intellectis dispositionibus, a quibus dependet in esse; sed hoc idem argumentum militat in actione creativa, quamvis solum habeat subiectum adhæsionis: ergo. Prob. min. illa actio cum sit effectiva prius debet intelligi existens quam vt causans terminum: ex alia parte nequit intelligi existens nisi præintellecto termino vt subiecto saltem adhæsionis: ergo idem argumentum militat in vno, & in altero casu. Prob. min. illa actio pro nullo priori intelligitur existens in se, & per se, alias foret forma per se subsistens: ergo pro omni priori quo intelligitur existens, debet intelligi existens in aliquo subiecto saltem adhæsionis, aut denominationis: ergo subiectum adhæsionis actionis creativæ præintelligitur existens pro omni priori existentiæ actionis effectivæ sui; & consequenter nequit esse terminus per talem actionem productus, quia nihil præintelligitur existens ad sui productionem, & existentiam: ergo contrarij Authores tenentur solvere præcipuum argumentum, quod obijciunt contra nos.

308 Secundum exemplum familiare nostris Authoribus est illud de amissione, & introductione formarum substantialium. Prius enim in vno genere causæ introducitur forma geniti, quam expellatur forma corrupti. Cum forma nova expellat antiquam; & in alio genere causæ expulsio antiquæ prior est quam introductio novæ, quia hæc nequit introduci nisi materia sit libera à præcedentis formæ impedimento: ergo in expulsione, & introdu-

ctio-

ctione formatum datur mutua prioritas, dependentia, & causalitas.

309 Si dicas introductionem novæ formæ dependere ab expulsione antiquæ non à priori, sed à posteriori, hoc est quod licet forma nova non possit introduci, nisi antiqua expellatur, expulsio antiquæ non præcedit vt causa introductionis novæ formæ, sicut licet materia non esset, si non esset quantitas; tamen materia non dependet à quantitate à priori, vt à vera causa sui.

310 Contra est 1. prius debet intelligi materia vt subiectum proxime susceptivum formę novæ, quam introductio formę novę intelligatur, quia subiectum proxime susceptivum est causa materialis formę; sed materia nequit intelligi subiectum proxime susceptivum formę novę, nisi amissa forma antiqua: ergo prius intelligitur in aliquo genere causę amissio formę antiquę, quam intelligatur introductio novę; subindeque hęc dependet ab amissione antiquę in aliquo genere causę, & à priori.

311 2. non minus requiritur quod materia sit in pura potentia, vt recipiat formam substantialem, quam quod efficiens sit in actu existentię, vt producat effectum; sed causa efficiens pro priori ad effectum debet intelligi in actu existentię: ergo materia pro priori ad formam debet intelligi in pura potentia, hoc est sine vlla forma: ergo sicut affirmatio actus, & existentię, pręcedit ex parte efficientis ad effectum; ita carentia omnis actus, & formę pręcedit ex parte causę materialis, ad introductionem formę.

312 Tertium exemplum quamvis vulgare pręter mittere non licet, de ingressu aeris, & appertione fenestrę. Prius enim aer ingreditur, quã fenestra aperiatur, cum ingressus aeris sit causa quod fenestra aperitur; & ex alia parte prius fenestra aperitur, quam aer ingrediatur, ideo enim aer ingreditur, quia fenestra aperitur: ergo datur prioritas mutua.

313 Dices: Aeris ingressum non esse priorem apertione fenestrę, sed solum esse priorem impulsum, quem aer imprimit in fenestra, à quo provenit efficienter apertio fenestrę. Contra est: Nam licet requiratur impulsus ad apertionem fenestrę, negari nequit quod aer, quod impellitur, ingreditur aperiendo fenestram; sicut cum clavo clavum extrahimus, requiritur quidem impulsus, sed negari nequit quod clavus percussus alterum expel-

pellat: ergo ingressus aeris est causa appertionis fenestræ. Rursus appertio fenestræ est prærequisitum à quo dependet ingressus aeris: ergo cum nō stet dependentia sine prioritate saltem naturæ, & aliquali causalitate, datur mutua prioritas, & causalitas in prædicto casu.

314 Dices iterum dependentiam ingressus aeris ab appertione fenestræ non esse a priori, sed à posteriori, quemadmodum sol dependet ab illuminatione dependentia consistente in sola connexione vnius cum alio, sine vera causalitate,

315 Contra est 1. dependentia motus ab spatio non impedito, est dependentia à priori, quod enim spatium sit capax ad recipiendum mobile, præcedit motum in genere causæ materialis; sicut capacitas subiecti ad recipiendam formam, præcedit in hoc genere formæ receptionem; sed appertio fenestræ constituit medium vel spatium capax, & expeditum, vt aer possit ingredi: ergo dependentia ingressus aeris ab appertione fenestræ est à priori.

316 2. id à quo res aliqua dependet solum à posteriori, nō requiritur vt res existat, sed quia existit, quemadmodum illuminatio non requiritur vt existat sol, sed quia existit; sed appertio fenestræ non solum requiritur, quia aer ingreditur, sed vt ingrediatur: ergo aeris ingressus à priori dependet ab appertione fenestræ. Omnia hæc, & alia plurima exempla quæ omittimus, simul cum ratione quasi a priori, quam dedimus loco supra citato in 2. Physic. suadent sufficienter non repugnantiam mutuæ prioritatis, quo circa ex hoc capite (quod est præcipuum in hoc puncto) sufficienter suadetur non repugnare vltimam dispositionem verè ad formam substantialem disponere, & simul ab ipsa forma effectiue procedere; si enim non repugnat; connaturalius est quod vltima dispositio dimanet à forma effective, cum sit proprietas formæ, & quod forma non introducatur nisi in materia prævię vltimò disposita: ergo sic de facto contingit.

§. II.

Soluuntur obiectiones.

317 Obijcies 1. accidens procedens effective à forma substantiali, procedit ab ipsa vt existente in materia: ergo nequit esse dispositio preparans materiam, vt in ipsam forma introducatur.

Pat.

Pat. conseq. Nam præparatio materiæ per dispositiones est vt materia formam recipiat, & vt hæc in materia existat, ant. autem probatur: concursus effectivus præsupponit existentiam in principio effectiuè cõcurrente, sed forma substantialis incompleta (& maximè materialis) non existit nisi vt recepta in materia : ergo concursus effectivus huius formæ præsupponit illam existentem in materia.

318 Confirmatur. Vt quodlibet accidens dimanet effective à forma substantiali, debet præsupponi materia disposita: ergo repugnat quod accidens verè disponens materiam, proveniat effective à forma ad quam, materiam disponit. Prob. antec. Dimanatio effectiva accidentium à forma substantiali consistit in eo, quod generans primo producat formam substantialem, & ratione huius influxus generãtis extendatur ad producenda accidentia : ergo prius intelligitur producta forma, quàm dimanatio accidentium ab illa; sed vt generans producat formam debet præsupponi materia disposita: ergo vt accidentia dimanent effectiue à forma debet præsupponi materia disposita.

319 Pro solutione huius argumenti, & fere infinitorum, quæ congerunt adversarij contra mutuam prioritatem, & causalitatem. Adverte, quod tam in forma de nouo genita, quam in vltima dispositione ad illam, vere distinguũtur duæ considerationes, secundum quas pertinere possunt ad diversum genus causæ. Forma enim geniti potest considerari primo, vt id quod generans primo producit, & ratione cuius influxus generantis extenditur ad accidentia propria, & in hac consideratione forma pertinet ad genus causæ efficientis vt principium dimanationis effectiuę suarum proprietatum. 2. considerari potest vt forma incompleta, & limitata exigens subiectum à quo limitetur, & in quo existat, & si sit materialis, a quo dependet in fieri, esse, & conservari, & in hac consideratione forma pertinet ad genus causæ materialis vt effectus.

Similiter vltima dispositio potest primo considerari, vt accidens proprium connexum cum forma vt virtus illius, & ab ipsa dimanans, & sic pertinet ad genus causæ efficientis, vt effectus quasi secundarius generantis, & quasi primarius dimanationis ipsius formę. 2. potest considerari (calor v.g. vt octo, qui vt proprietas à forma ignis dimanat) vt est terminus (saltem extrinsecus)

complens & perficiens alterationem prçcedentem, conveniens specifice cum calore infra illum, qui præcessit in corrupto disponendo materiam inchoative, cui quasi substituit in genito calor vt octo cum munere disponendi continendo virtualiter præparationem ante actam, quæ perijt, & illam veluti continuando, terminando, & complendo, & in hac consideratione calor vt octo, pertinet ad genus causæ materialis cum munere causæ dispositivæ.

320 Ex quo infertur, quod si summatur forma ignis in prima consideratione, quam vere admittit, est principium dimanationis, & vera causa caloris vt octo: ergo est verè prior illo, saltem prioritate à quo dependentiæ, & causalitatis: si vero summatur in secunda consideratione, quam etiam verè admittit, est effectus materiæ primæ, sed non materiæ primæ vt indifferentis ad omnes formas: ergo est effectus materiæ vt determinatæ, & appropriatç per calorem vt octo: ergo materia prout sic appropriata est verè prior forma: ergo calor ratione cujus appropriatur, gaudet eadem prioritate: sed ratione caloris vt octo, vt terminantis extrinsecè alterationem præcedentem, materia vltimate, & complete appropriatur formæ ignis; ergo calor vt octo sub hac consideratione, est vere prior forma ignis.

321 Ex quo in forma ad argumentum, disting. ant. procedit à forma vt existente in materia adæquate, & sub omni consideratione, nego antec. Inadæquate, & sub aliqua consideratione, concedo antec. Forma vt existens in materia dicit duo, & esse terminum primo productum à generante, cuius productio terminatur ad ponendam rem sub existentia, & dicit concursum materiæ vt subiecti, sine quo forma incompleta, & materialis non existit: calor vt octo procedit à forma ignis vt existente in materia sub prima consideratione, prout scilicet est id, ratione cuius influxus generantis ignem, terminatur ad calorem; non tamen procedit à forma vt existente in materia sub secunda consideratione, sub qua nullum concursum effectivum explicat forma, sed potius tam forma, quam existentia illius in materia, explicant esse effectum tam materiæ, quam dispositionum.

322 Sed instas 1. repugnat quod accidens procedat a forma vt existente in materia, & non secundum adæquatam considerationem: ergo ruit solutio. Probatur ant.

Re-

Repugnat quod aliquid existat & non secundum adæquatam rationem, quia existentia est vltimus actus, & adæquatus rei, & sic omnes rationes in illa repertæ existunt, vel nulla: ergo repugnat quod vltima dispositio procedat à forma vt existente in materia, & non secundum adæquatam considerationem.

323 2. efficiens vt tale præsupponit sui existentiam sub omni consideratione; sed vltima dispositio procedit à forma vt à principio effectiuo: ergo procedit ab illa vt existen te in materia sub omni consideratione.

324 Ad 1. disting. ant. ita vt existentia formæ in materia secundum adæquatam cõsiderationem se habeat de formali vt vltima dispositio à forma procedat, neg. ant. ita vt existentia formę in materia secundum primam consideratio nem se habeat de formali, & secundum aliam consideratione.m se habeat solum concommittanter, vel vt conditio, vt vltima dispositio à forma dimanet, conc ant. verum est, quod si existit res, omnia munera, & considerationes conuenientes rei existunt simul, & in eodem instanti *in quo*: non tamen est verum quod existentia se habeat de formali vt illa res existens præstet omnia sua munera: Nec materia, nec forma causant (quælibet in suo genere) nisi existant, quin existentia sit ratio vt mutuo se causent, sed solum conditio concommittans, vt diximus in 1. Physic. sic vltima dispositio non dimanat à forma nisi vt existente in materia, sed quod forma existens in materia sit effectus materiæ in genere causæ materialis, non est ratio quare vltima dispositio dimanet à forma, non enim dimanat calor ab igne quia materia recipit formam ignis, sed quia est id ratione cuius, influxus generantis ignem extenditur ad calorem. Per quod patet ad probationem primi antecedentis.

325 Ad 2. instantiam disting. mai. Efficiens per verum influxum, & actionem ab ipso distinctam, conc. mai. Efficiens per dimanationem præcisse, sub dist. ita vt existentia sub omni ratione se habeat de formali, vt ab illo dimanet effectus, nego mai. Sub aliqua consideratione de formali, & sub alia concommittenter, conc. mai. & distin. min. eodem modo, & nego conseq. Accidentia dimanantia, non tam sunt effectus formæ à qua dimanant, quã ipsius generatis ipsam formam, & vt complementum ipsius formæ vt primo recipientis esse à suo generante, & sic prin-

ci-

cipium dimanationis non petit, quod sub omni consideratione præsupponatur comp̄lete existens, se habente esse cōpleto de formali ad dimanatio nem; sicut se habet in efficiente per verum influxum, & actionem.

326 Ex his etiam pat. ad confirm. positam in principio, dist. ant. debet præsupponi materia in genere causæ materialis, conc. ant. In genere causę efficientis dimanatiuæ, sub dist. se habēte dispositione materiæ vt conditione pręcisse, vt dimanent accidētia, conc. ant. Se habente de formali vt ratione à priori dimanationis, neg. ant. vt enim forma informet materiā, debet præsupponi materia disposita, cum quo stat, quod licet materia disposita sit prior forma in genere causę materialis, forma sit prior materia disposita in genere causæ formalis, & adhuc ipsa materia disposita, quæ est effectus formę, est conditio necessaria vt forma in suo genere materiā causet, conditio inquam, necessaria concurrens non in genere causæ formalis, sed in alio genere causæ. Videantur, quæ diximus in 1. Physic. q. 3. art. 5. solut. ad 1.

327 Obijc. 2. Vltima dispositio præcedit formā non solum sub munere dispositionis, sed etiam sub munere effectus alicuius principij efficientis: ergo sub nulla consideratione procedit effectiue à forma ad quam disponit. Conseq. pat. Quia effectus vt talis nequit præcedere suam causam, ant. vero prob. Dispositio sub munere dispositionis debet esse ab aliquo principio disponente: sed principium disponens est principium effectivum dispositionum vt talium: vt patet in alteratione, quę est actio dispositiua, & effectiua dispositionū vt talium: ergo si vltima dispositio præcedit formam, illam præcedit non solum vt dispositio, sed etiam vt effectus efficiennris causæ.

328 Disting. ant. Sub munere effectus principij efficientis se habente tali munere præcisse concommittanter ad munus disponendi, conc. ant. se habente de formali, neg. ant. licet munus disponendi, & munus effectus conveniant dispositioni vltimæ in eodem instāti reali, sed non pro eodem signo, & priori naturæ, licet pro nullo signo intelligatur vnum munus, quin intelligatur aliud saltem concommittanter, & vt conditio; hoc est nequit vltima dispositio pro aliquo priori disponere, si pro illo priori non est (quia quod non est, non disponit) nec pro aliquo priori est dispositio, vel habet esse, nisi ab aliquo (quia à se ipsa nō est) & tamen munus disponendi

non habet formaliter exercere ex eo, quod dimanat à propria forma, sed quia per suam quidditatem, & speciem terminat totam alterationem præcedentem complendo, & perficiẽdo illam saltem extrinsece.

Ad prob. antec. Quatenus contra hoc potest obstare, distinguo mai. Dispositio non vltima, & ant. omitto mai. dispositio vltima, & concommitans sub disting. debet esse à principio disponente per modum termini extrinseci suæ actionis, conc. mai. Per modum effectus producti per suam actionem, neg. mai. & dist. min. principium disponens est effectivum dispositionis vltimæ, nego min. non vltimæ, conc. min. & neg. conseq. Principiũ dispo nens est ipsum generans, non vt generans, sed vt alterans, secundum quod est principium motus alterationis, & actionis alteratiuæ productiuæ dispositionum antecedentium, dispositio vltima cum sit proprietas formæ genitæ procedit effectiue secundario ab ipso non vt alterante, sed vt generante, & dimanatiue à forma genita: sed quia est terminus, & complementũ alterationis antecedentis, respicit principium alterãs non vt effectus actionis alteratiuæ, sed vt terminus extrinsecus illius, sub qua ratione habet munus disponendi.

Omissi, quod dispositio non vltima sub munere dispositionis debeat esse ab aliquo principio disponente, seu alterante: quia verius iudicamus quod munus disponendi in omni dispositione siue vltima, siue non vltima, non explicat respectum ad aliquod principiũ effectivum, sed præcisse ad materiam, quam appropiat formæ, & ad formam ad quam disponunt; sicut licet sint formæ accidentales non explicant inhærentiam secundum munus disponendi: vnde actio effectiua dispositionum dicitur dispositiva, non quia hoc quod est efficere dispositiones sit formaliter ratio disponendi, sed quia efficit id, quod habet munus disponendi.

329 Si dicas: ergo actio productiva vltimæ dispositionis potest dici actio alterativa, & dispositiva, quia licet illam efficere non sit ratio formalis disponendi, efficit tamen id, quod habet munus disponendi; sed consequens est falsum, quia vltima dispositio fit per actionem generativam distinctam ab alteratione: ergo.

Neg. conseq. Quia species & denominatio actionis sumitur à termino, vel effectu primario qui in actione generatiua, non est vltima dispositio, sed forma substantialis: terminus vel effectus primarius actionis alterati

væ, seu dispositiuę, sunt ipsæ dispositiones prævię. Præterquam quod actio effectectiua vltimæ dispositionis, potest dici disposi tiva virtualiter, nõ formaliter, quatenus in vltima dispositione præbet materię virtualiter, quidquid præstitit alteratio in dispositionibus antecedẽtibus.

330 Obij.3. Accidentia dimanantia à forma recipiuntur in toto composito, & in materia mediante ipsa forma, vt ratione recipiendi; & consequenter forma concurrit ad illa in genere causæ materialis receptivæ: ergo talia accidentia non possunt causare formã in genere causæ materialis dispositiuè; alias in eodem genere causæ materialis causarent formã, & causarentur ab ipsa.

331 Neg. conf. & ad prob. dist. causarent, & causarẽtur in eodem genere proximo causæ materialis, nego. In eodẽ genere remoto causæ materialis, cõced. Causare materialiter receptiuè, & materialiter dispositiue, sũt diversa genera proxima causæ, licet contenta sub genere remoto causæ materialis: sicut causare principaliter, & instrumentaliter sunt genera causæ diversa contenta sub genere causæ efficientis; & sic contritio, quæ efficienter principaliter procedit à gratia, causat instrumentaliter gratiam, vt est pars essentialis Sacramenti Pœnitentiæ.

332 Obi.4. de conceptu dispositionis est expedire materiã ad receptionem formæ, & determinare agens ad ipsius productionẽ; sed hoc secundũ repugnat vltimæ dispositioni, si procedit effectiue à forma: ergo prob. min. Vltima dispositio sicut & ipsa forma à qua dimanat, procedũt ab agente determinato: ergo dispositio dimanãs à forma genita, nõ determinat agẽs ad productionẽ formę.

333 Resp. quod vltima dispositio sub munere dispositionis, sicut non explicat esse ab agente, ita nec explicat esse ab agente determinato; solũ enim explicat terminare, & cõplere dispositiones antecedẽtes, & sic in eo sensu in quo istę determinant agens quasi inchoatiue, vltima dispositio determinat agens cõpletiue in genere causę materialis, vt ipsa & forma effectiue procedant ab agente determinato.

334 Obi.5. Ostendendo repugnantiã mutuæ prioritatis. Repugnat mutua prioritas durationis realis: ergo etiã mutua prioritas naturæ. Prob. conseq. Prima repugnat, quia prioritas durationis realis, est hoc esse ante illud, & repugnat hoc esse prius, & posterius tẽpore respectu eiusdẽ: si enim est prius: ergo prima duratio huius fuit ante primã durationẽ illius: si vero est posterius: ergo prima du

rat huius est post primā durationē alterius, quod quidem in terminis repugnat: ergo similiter mutua prioritas naturæ repugnat; quia si hoc est prius natura alio: ergo primus conceptus huius rei fuit ante primum conceptum alterius. si vero est posterius natura: ergo primus cōceptus huius rei fuit post primum conceptum alterius: quod omnino repugnat.

335 Neg. consеq. Quia mutua prioritas naturæ, & causalitatis fundatur in eo, quod eadē res materialiter, vere admittit duas formalitates, vel considerationes secundum quas vere distinguitur in illa ratio causæ, & ratio effectus, & quidem primus cōceptus vnius rei vt est causa, est prior primo cōceptu alterius quatenus est effectus, & èconverso: Repugnātia in eo esset, quod primus cōceptus vni⁹ vt est causa esset prior primo conceptu alterius, vt etiam est causa, hoc modo esset prioritas, & posterioritas respectu eiusdē, non tantū materialiter, sed etiā formaliter, quod repugnat, & in nostro sensu nō admittitur nec invenitur; inveniretur tamen, si duo se mutuo præcederent duratione, quia quod est prius duratione alio, adæquate est prius illo, & sic esset prioritas, & posterioritas respectu eiusdē omnino, quod repugnat.

336 Obij. 6. Si mutua prioritas naturæ, & causalitatis non repugnat, idē esset prius se ipso saltē mediate: & causa daret sibi esse saltē mediate, ac subinde esset causa saltē mediate sui ipsius, consеq. repugnat: ergo & mutua prioritas naturæ. Probat. sequel. Nā tunc casus, causa esset prior suo effectu, qui quidem effectus rursus esset prior sua causa, cū illā causaret. Deinde quid aliud est esse causam mediatam sui, quam esse causā suæ causæ? Ergo idē esset prius se ipso, & daret sibi esse saltem mediate.

337 Confirm. Sequeretur etiā ex mutua causalitate, seu prioritate naturæ, nullum esse arguмētum, quo probatur primam causam esse improductā, & primā Personam Trinitatis esse improductam. Prob. seq. Imprimis, sine processu in infinitum admissa mutua prioritate possemus venire ad aliquam causam producentem hūc effectum, & productam ab eodē effectu, & sic finiretur processus causarum sine causa improducta. Deinde admissa mutua prioritate, posset aliquis licet falso cogitare. Filium procedentem à Patre, esse principiū processionis illius Patris.

338 Confirm. 2. Sicut in moralibus non potest vnus homo dare librum sibi nec mediate, nec immediate, nec potest

primo dare librum Petro, quē tunc primò accipit ab ipso Petro (hoc enim non esset dare sed reddere) ita in Physicis, nemo potest primò dare alteri esse à quo primo accipit esse (nemo enim potest dare, quod prius non habet formaliter, vel eminenter) ergo sicut in dante librum opportet venire ad vnum qui primo det liberaliter librum non acceptum, sic in causis realibus, opportet venire ad vnam, quę primo communicet esse liberaliter, non acceptum ab alijs.

339 Respondet. quod solum sequeretur, quod idem secundum diversas considerationes esset prius prioritate tātum *à quo* se ipso; hoc est quod calor vt octo v. g. vt disponens ad formam ignis intelligatur prius, quam vt effectus formę ignis, in quo nulla est repugnantia, vt supra ostensum est; non tamen sequeretur, quod idem esset causa sui ipsius adhuc mediate; quia ad hoc requirebatur, quod esset causa suę causa reduplicatiue vt est causa sui (in hoc solo sensu verificatur, quod causa causę est causati causa) quod in pręsenti non contingit, quia vltima dispositio, non causat formam sub formalitate causę ipsiusmet vltimę dispositionis; sed præcisse sub formalitate sub qua forma nullam dicit rationem causę, sed pręcisse effectus, & sic quā vis vltima dispositio causetur à forma sub alia ratione, & formalitate, non est causa sui ipsius adhuc mediate.

340 Ad confirmat. neg. sequel. argumentum enim ad probandum causam primā esse improductam, summitur ex eo, quod in vno, & eodem genere causę efficientis non posint causę se invicem causare, nec dari posit processus in infinitum; quod argumentum manet in sua vi, etiamsi admittatur mutua causalitas in diverso genere causę. Et idem proportionabiliter dicendum est de ratione qua probatur prima persona improducta, quia cum illa productio pertinet ad genus quasi efficientis, & illi assimiletur, repugnat mutua duorum productio, quia esset in eodem genere.

341 Ex his pat. ad 2. confirmat. Exemplum enim de dante, & accipiente librum non vrget, quia vterque daret, & acciperet librum eodem modo, in eodem genere, & sub eadem consideratione, quia in tali exemplo non admittitur nisi vnus modus, & vnum genus dandi, & accipiendi; & in hoc sensu admittimus etiam neminem posse dare sibi esse nec mediate, nec immediate, quia erat necessarium quod alter acciperet à me esse sub ea

formalitate, sub qua dat mihi esse, vel quod alter causaretur à me sub ea formalitate sub qua esset causa mei esse, quod nos repugnare fatemur: non tamen est illa repugnantia in mutua dependentia, & causalitate in sensu immediate explicato.

§. III.

Status vialis excluditur.

342 STatum vialem vocamus illum quem aliqui ex nostris meditantur in materia pro priori ad formam, & in essentia pro priori ad existentiam consistentem in quoddam esse, aut actualitate viali, & incompleta, non proveniente in genere causæ formalis, in materia à forma substantiali, nec in essentia ab existentia, sed præcisse illis convenit prout subijciuntur agenti à quo pro illo priori accipiunt illud esse viale, & incompletum in distinctum ab ipsa entitate materiæ, & essentiæ, quo saltem vialiter, & incomplete discernuntur à nihilo, & ab statu puræ possibilitatis, & constituuntur extra causas incomplete, hoc est extra causam efficientem, & sunt in via, & redduntur capaces vt sint complete extra alias causas, materia recipiendo formam, & essentia existentiam, quibus manent complete, & in facto esse extra omnes causas.

343 Hic modus sentiendi licet probabilis, & communior inter nostros, ad mutuam prioritatem causarum, quam Thomistæ vno ore defendunt, est in vtilis, & doctrinam Thomistarum firmiorem, & principijs metaphicæ magis conformem everit. Imprimis quod status vialis sit invtilis, & minime necessarius ad mutuā prioritatem causarum. Probat. 1. pro illo priori quo vltima dispositio causat materialiter dispositiue formam nullum esse habet nec completum, nec incompletū ab ipsa forma nō acceptū in genere causæ effectiuę & formalis: ergo pro priori, quo materia causat materialiter formam, & existentiam nullum esse habet non acceptum à forma, & existentia in genere causæ formalis; sed hoc ipso status vialis excluditur: ergo ad prioritatem causarum status vialis invtilis est. Minor subsumpta pat. Quia status vialis vt dictum est consistit in quoddam esse convenienti materiæ pro priori ad formam ab ista non acceptum, sed præcisse à causa efficiente: præterquamquod si esse quod convenit materiæ pro priori ad formam est acceptum à forma in genere cau-

causæ formalis: ergo illud esse non potest intelligi ante formam, quia effectus formalis ante formam non intelligitur.

Primum antec. prob. pro priori quo vltima dispositio causat formam habet aliquod esse exercitum (cum non possit causare formam prout in statu possibilitatis:) ergo acceptum ab aliquo; sed non ab alio nisi à forma ad quam disponit quæ comparatur ad vltimam dispositionem vt efficiens illam: ergo.

344 Confirm. 1. illud esse quod convenit vltimæ dispositioni pro priori causalitatis dispositiuæ, debet illi convenire saltem prout subijcitur efficienti; sed efficiens vltimam dispositionem est ipsa forma, quæ est effectus vltimæ dispositionis.

345 Confirmat. 2. Vltima dispositio, quæ est passio formæ ad quam disponit nullum esse exercitum habet per dimanationem non acceptum, quia nullum datur esse ens directe terminatum ad proprietates, sed principium dimanationis est forma, quam vltima dispositio materialiter dispositiue causat: ergo vltima dispositio pro priori quo causat, nullum esse habet non acceptum à suo effectu (licet in diverso genere causæ.)

346 Si dicas: quod vltima dispositio pro priori suæ causalitatis habet esse solum viale, & incompletum acceptum à forma etiam vialiter & incomplete.

Contra est: ergo pro priori causalitatis dispositiuæ intelligitur forma dans esse viale, & incompletum vltimæ dispositioni, quia non potest intelligi effectus pro aliquo priori non intellecta causa pro illo priori (saltem specificatiue) sicut non potest intelligi esse viale materiæ pro priori ad formam, non intellecta causa efficienti pro illo priori; sed forma dans esse viale, vltimæ dispositioni in genere effectiuo, est effectus vltimæ dispositionis, in genere dispositiuo: ergo quamvis forma sit effectus materiæ; poterit forma in genere causæ formalis, dare materiæ illud esse quod habet pro priori causalitatis materialis.

Probat. min. Quia licet esse quod habet vltima dispositio, pro priori suæ causalitatis, sit viale, forma à qua prouenit tale esse, habet esse completum; sed forma non habet esse completum, nisi dependenter ab vltima dispositione: ergo forma quæ dat esse viale in genere effectiuo, vltimæ dispositioni, est effectus huius in genere dispositivo. Min. est evidens, & probat. mai. Tum quia nullum esse quantumvis viale,

& 1 completum, provenit ab aliquo efficiente complete nō existente; sed esse viale vltimæ dispositionis, prouenit efficienter à forma: ergo vt complete existente.

Tum quia vltima dispositio consistens in actuali operatione, vt contritio vltimo disponens ad gratiam, in plausibili Thomistarum sententia, effectiue provenit à gratia, non vt principio dimanationis, sed veræ efficientiæ, & operationis: ergo licet esse quod habet contritio pro priori causalitatis dispositiuæ, esset solum viale, proueniret tamen à gratia complete existente, ac subinde dependente ab ipsa contritione in alio genere causæ.

347 Si iterum dicas, quod forma naturalis, & supernaturalis, possunt considerari, vel vt in fieri, & in via, vel in facto esse, & vt communicant perfecte suum effectum formalem subiecto, quod informant. Vltima dispositio procedit effectiue ab igne prout in fieri, causat tamen ipsum prout in facto esse habet esse completum.

348 Sed hæc solutio manet impugnata ex natura efficientis causæ, conveniente formis respectu suarum dispositionum. Et insuper contra illam insurgo 1. Imprimis hæc solutio non habet locum in forma supernaturali, cuius vltima dispositio est vera operatio & actio, quæ nequit procedere effectiue à gratia, quin pro priori efficientiæ intelligatur gratia recepta in anima: ergo pro illo priori intelligitur in facto esse communicans animæ suum effectum formalem perfectum. Ant. const. Quia nequit forma supernaturalis influere effectiue in operationē, nisi vt *quo*, constituens animā proxime potentem influere media sui receptione, & informatione. Conseq. vero prob. Tum quia nequit intelligi gratia recepta in anima, nec forma in subiecto, quin intelligatur non solum actio, & fieri formæ, sed etiam passio, & receptio eius in passo: ergo intelligitur motus consummatus, & forma, quæ est terminus motus in facto esse. Tum quia per receptionem formæ in subiecto, subiectum quod est mobile pervenit ad terminum *ad quem*: ergo quiescit motus, & forma manet in esse quieto. Denique, quia forma recepta in proprio subiecto intelligitur extra omnes causas, etiam extra causam materialem; ergo intelligitur cum esse completo, & in facto esse.

349 Contra 2. Forma non solum prout in facto esse, sed etiam prout in fieri, est effectus vltimæ dispositionis ad

illam : ergo vltima difpofitio accipit effe à forma in eo ftatu,in quo forma eft effectus vltimæ difpofitionis, ac fubinde effe,quod habet vltima difpofitio pro priori caufalitatis difpofitiuæ, accipit effectiue à forma,quam materialiter caufat. Probat.antec. Tum quia forma non folum vt fit, & conferuetur,fed etiam vt fiat, & generetur, eget difpofitionibus. Tum quia forma prout in fieri,non eft præcifsa actio generantis,fed eft ipfum fieri pafsiuum ipfius formæ; fed ad fieri pafsivum formæ,præcipue concurrunt difpofitiones : ergo. Tum quia forma materialis, quæ educitur, dependet in fuo fieri à materia;fed non à materia vt indifferenti ad omnes formas:ergo à materia determinata ad hanc formam; fed determinatio materiæ fit per difpofitiones,præcipue vltimam: ergo forma prout in fieri eft effectus vltimæ difpofitionis.

350 Secundo probat. idem affumptum, nempe quod fit in vtilis ftatus vialis,ad mutuam prioritatem caufarum. Tum quia vt fupra vidimus, inter probandam noftram conclufionem,mutua prioritas,dependentia, & caufalitas inter formam,& vltimam difpofitionem,in fenfu vero Thomiftarum, non folum reperitur in prima introductione formæ, fed etiam in illius conferuatione,vt vidimus in confirmationibus ad rationem principalem; fed in conferuatione formarum in materia, non valet diftingui,in forma,nec in vltima difpofitione, aliquod effe viale,& incompletum, vel ftatus aliquis vialis, quia conferuatio fupponit res in facto effe,& in fuo effe completo:ergo.

351 Tum,quia ad faluandam mutuam prioritatem, & dependentiam caufarum, non eft neceffarium in illis diftinguere duplex effe realiter diftinctum, aliud fecundum quod fint caufæ, & aliud fecundum quod fint effectus: hęc enim non eft mutua prioritas in fenfu Thomiftarum, immò nec in vllo fenfu, quia quælibet caufa haberet fuum effectum, qui quidem effectus quoad entitatem non haberet rationem caufæ; effent enim duæ caufæ, caufantes duos effectus,fed non caufæ mutuæ, nec hoc modo caufare repugnaret inter duo,adhuc in eodem genere caufæ. Mutua enim prioritas caufarum, in fenfu Thomiftarum, & vero, falvatur per hoc, quod vna, & eadem entitas materialiter,admittat duas formalitates, fecundum quas fit dependens ab alia,& alia ab ipfa dependeat, & ad hoc confugimus ad di-

versum genus causæ, quod necessarium non erat, si illud esse vel illa entitas, quæ habet rationem causæ alterius, nunquam posset habere rationem effectus illius, sed alia entitas distincta, vt videre est in omnibus exemplis, quæ in toto hoc artic. adduximus. Calor vt octo, vt effectus ignis, non habet esse reale distinctum realiter ab eo, quo ad ignem disponit vltimo, & idem est de alijs.

352 Ex quibus omnibus infertur 1. quod vt salvetur mutua prioritas inter materiam, & formam, non requiritur quod in materia distinguatur duplex esse, realiter distinctum, aliud, quo sit causa materialis, aliud quo sit effectus formæ, aut acceptum a forma in genere causæ formalis: ergo idem esse reale exercitum, quod habet materia pro priori causalitatis materialis, potest idem entitative esse cu eo, quod accipit a forma in genere causæ formalis, sine læsione prioritatis requisitæ ad causandum.

353 Infertur 2. quod si non repugnat, quod in eodem esse reali identificentur ratio causæ, & ratio effectus, in diverso genere causæ; nec repugnabit, quod in eodem esse reali subiectivo essentiç, identificentur ratio subiecti recepti vi existentiæ, & prior illa in genere causę materialis; & ratio effectus existentię in genere causę formalis, & illa posterior in hoc genere.

354 Vidimus statum vialem in sensu, quo ab aliquibus, ex nostris, defenditur, minimè conducere ad salvandam prioritatem requisitam in causis ad causādum. Videamus iā qualiter doctrinam Thomistarum firmiorem, & principijs metaphisicæ magis conformem, evertat. Imprimis firmior doctrina Thomistarum, & principijs metaphisicę magis conformis, est illa, quę in materia prima nullum verum esse viale exercitum admittit, non proveniens a forma substantiali, de cuius ratione est dare non solum esse tale, sed esse absolute, & esse omnino primum, quod idem est, ac esse substantiale, vt in superioribus latè probatum est, & pręcipue rationibus, quibus in 1. Physic. probavimus materiam ex se, & independenter à forma substantiali, nullum actum entitativum, seu nullam actualitatem exercitam, & Physicam essentię habere: vbi effugium horum terminorum, *actualitas incompleta, aut vialis,* latè reijcimus. Sed status vialis in sensu horum Authorum, nihil aliud est, quam actus entitativus ex se conveniens materię independen-

pendenter à forma, tanquam à vera causa formali: ergo status vialis in hoc sensu, doctrinę firmiori Thomistarum, & principijs Metaphisicę magis conformi, adversatur. Veritas maioris constabit penetranti efficaciam rationum, quibus actum entitativum materię in Physica denegavimus. Min. etiam constat. Nam status vialis cōsistens in aliquo esse exercito viali, identificato cum entitate materię, convenienti materię ex se, & non per formam, tanquam per causam formalem in recto, & quo redditur capax recipiendi formam, quid aliud est, nisi actualitas essentię materię exercita, incompleta tamen vsque dum ad veniat forma? Et quid aliud est actus entitativus materię, nisi hoc vltimum?

355 Preterea illud esse exercitum, vel actualitas exercita essentię, conveniens materię ex se pro priori, & independenter à forma, sed vt in via ad ipsam, & pręcisse prout subijcitur efficienti, est idem realiter cum esse exercito, vel actualitate exercita essentię, conveniente materię in facto esse, quia eodem esse reali, quo materia est proxime capax recipiendi formam, recipit illam, & manet sub illa; sed esse reale exercitum materiæ, quo in facto esse subest formæ, est effectus formę in genere causæ formalis: ergo etiam esse viale exercitum materiæ est effectus formæ, in genere causæ formalis. Min. const. alias materia quoad suum esse subiectivum exercitum non dependeret à forma adhuc prout in facto esse, & sic forma non daret materiæ primum esse absolute, sed secundum, quod est fundamentum Antiquorum negantium formas, & generationes substantiales, vt vidimus supra artic. 1. & loco citato ex 1. Physic. conseq. verò prob. Tum, quia dependentia quam habet esse subiectivum materiæ à forma substantiali, est essentialis; sed esse subiectivum materiæ est idem realiter, & essentialiter in via, & in facto esse: ergo si in facto esse est effectus formæ, etiam prout in via. Tum quia difficile percipitur, quod in eodem instanti reali, idem esse sit realiter dependens, & independens ab eadem illius causa essentiali.

356 Si dicas, quod esse viale materiæ respectu formæ, & essentiæ respectu existentiæ, dependeat à forma, & existentia, prout tam forma, quam existentia hebent esse viale, & in fieri.

357 In contra est 1. ergo tam materia, quam essentia adhuc in statu viali, sunt effectus formæ, & existentię, prout for-

forma, & existentia sunt in fieri; sed forma, & existentia in fieri adhuc, causantur à materia, & essentia in genere causę materialis subiectivę: ergo vel debet distingui alius status vialis in materia, & essentia, respectu formæ, & existentię prout in fieri, vel status vialis minime est necessarius, ex capite prioritatis requisitę in materia, & essentia, ad causandum materialiter formam, & existentiam. Min. probat. Nam in forma, quæ educitur de potentia materiæ, negari nequit dependentia formæ in fieri à materia, quæ dependentia sine concursu materiæ in formā prout in fieri, non salvatur, & idem proportionabiliter dici potest de essentia respectu existentiæ.

358 2. ergo iam esse viale materiæ, & essentiæ, non convenit illis præcisse, prout subijciuntur efficienti, sed etiam prout subijciuntur formæ, & existentiæ saltem in fieri: ergo esse viale non convenit materiæ, & essentię, à se, & ex se prout præcisse connotat actionem agentis; sed habent illud à forma, & existentia saltem in fieri; cuius contrarium asserunt prædicti Authores.

359 Denique in essentia respectu existentiæ, status vialis prout ab his Thomistis adstruitur, prębet robur argumentis, quibus Auth. soc. distinctionem essentię ab existentia impugnant, & nullam, nisi apparentem admittunt solutionem, semel admissio (vt admittunt aliqui ex nostris defendentes statum vialem) *quod essentia cum sit indivisibilis, quantum ad prædicata essentialia, & quantum ad esse essentiæ, pro illo priori ad existentiam, quo terminat actionem agentis, est totaliter extra causas quantum ad esse essentiæ, & ex parte sui, licet non sit totaliter extra causas quantū ad esse vltimum existentiæ.*

360 Hoc igitur admisso, nihil plus desiderant Authores Societ. vt superfluitatem exigentiæ superadditæ essentię convincant (videantur argumenta, quę contra distinctionem essentię ab existentia adduximus in 1. Physicorum), si enim essentia quoad suum esse exercitum essentię, est complete extra causas pro priori ad existentiam, quem effectum formalem pręstabit existentia? Non constituere essentiam complete extra suas causas, quia esse essentię est complete extractum pro priori ad existentiam: non complerè actionem agentis, quia actio agentis completa intelligitur pro omni signo pro quo ponit effectum extra causas totaliter. Non dare esse vltimum,

&

& vltimam actualitatem ipſi eſſentiæ: nam vel eſſentia dependet à tali vltimo eſſe, & vltima actualitate, vt in rerum natura ſit abſolutè, vel non: ſi primum: ergo eſſentia proprio ri ad exiſtentiam, non habet ſuum eſſe exercitum eſſentiale totaliter extra cauſas, quia quoties aliquid dependet ab aliqua forma, vt ſit abſolute in rerum natura dependet ab illa, tanquam à cauſa ſui eſſe, quo circa propriori ad illam, non eſt totaliter extra omnes ſuas cauſas. Si ſecundum, erit exiſtentia chymerica, quia chymera eſt exiſtentia, à qua eſſentia nō dependet vt ſit in rerum natura abſolutè.

361 Confirmatur eſſe exercitum eſſentiæ, vel poteſt eſſe, & conſervari in rerum natura ſine eſſe completo exiſtētiæ, vel non. Si primum erit exiſtentia chymerica, quia chymera eſt aliquid eſſe, & conſervari ſine exiſtentia. Si ſecundum: ergo eſſe exercitum eſſentiæ, dependet ab exiſtentia, tanquam à cauſa ſui, quia cauſa eſt id, à quo aliquid dependet vt ſit, & conſervetur: ergo propriori ad exiſtentiam, adhuc quantum ad eſſe eſſentiæ, non eſt totaliter extra omnes cauſas à quibus dependet: ergo pro priori ad exiſtentiam, vel debet eſſe etiam extra cauſalitatem formalem exiſtentiæ ſub aliqua conſideratione, vel extra nullam cauſam; quia eſſentia, & eſſe exercitum illius, cum ſit indiviſibile, vel totaliter eſt extra cauſas, vel totaliter intra illas. Idem argumentum in eſſe viali materiæ formatur, cum indiviſibile ſit, vt pote eſſe exercitum ſuæ eſſentiæ. Confirm. 2. ergo exiſtentia non habet pro effectu formali conſtituere eſſentiam totaliter extra cauſas, quo ad eſſe exercitum eſſentiæ: ergo ſolum conſtituit ſe ipſam formaliter extra cauſas: ergo ſolum ſibi ipſi eſt ratio exiſtendi, non vero eſſentiæ, quia eadem eſt ratio exiſtendi rem, & conſtituendi illam totaliter extra ſuas cauſas.

362 Ex dictis infertur 1. rationes quibus ſtatum vialem impugnavimus in 1. Phyſic. q. 3. art. 5. ad 1. difficile ſolvi, vſu horum terminorum, *vialiter, incomplete, in fieri*, quibus ſi ex parte rei ſignifica. tæ aliquod verum eſſe correſpondet, prius, & independens à forma, & exiſtentia, tanquam à veris cauſis formalibus, nulla illarum rationum, ſeu impugnationum ſolvitur, & facile inſtaurantur, vt meditanti efficaciam illarum conſtabit.

363 Infertur 2. doctrinam ibidem à nobis adductam ad explicandam prioritatem à quo requiſitam, & ſuffi-

cientem in causis, ad causandum non evertere, sed potius firmare doctrinam firmiorem Thomistarum. Tum circa mutuas prioritates. Tum circa quidditatem materiæ, & formæ substantialis. Tum circa generationem substãtialem. Tum circa distinctionem essentiæ ab existentia, ac denique circa plura alia tam Theologica, quam Philosophica, vt exemplis ibi comprobavimus, & præcipue in subiecto quantitatis ibidem adducto, in quo si non admittatur aliqua extensio vialis substantialis pro priori ad quantitatem (quam ęgrè admittet cõmunior Thomistarum sententia) difficillime explicabitur effectus formalis quantitatis, & subiectum capax ad illum recipiendum, sine recursu ad nostram doctrinam.

364. Contra quam non obstat 1. quia si materia ante formam intelligitur existens cõplete, & formaliter, ante formã etiã intelligitur cũ vltimo actu, qui est existẽtia: ergo ante formam intelligitur cum primo actu, qui est ipsa forma, ac per consequens ante formam intelligitur cum ipsa forma, quod est chymera.

2. materia pro priori ad formam nequit habere effectum formæ: ergo nec existentiam. Prob. antec. Effectus formalis formæ, est ipsa forma communicata formaliter; sed nequit materia ante formam intelligi cum forma pro illo priori, alias intelligeretur prior & non prior forma: ergo.

3. pro priori, quo materia præcedit formam, præcedit etiam existentiam: ergo etiam præcedit effectum existentiæ: ergo pro illo priori non intelligitur existens, alias intelligeretur existens, ante effectũ existentiæ.

4. Implicat subiectum ante formam intelligi, cum effectu formali formæ, sicut album ante albedinem, intelligens, ante intellectionem, & substantia quantificata, & extensa, ante quantitatem: ergo pariter.

Denique, doctrina nostra laborat in æquivoco, nam aliud est, materiam pro illo priori intelligi sine existentia, aliud vero non intelligi cum illa, primum est falsum, quia materia nequit intelligi sine illo, quod habet pro instanti reali temporis. Secundum est verum, quia materia pro illo priori non dum intelligitur cum forma, quam antecedit prioritate naturæ, ac subinde nec cũ existentia.

365. Hæc enim facillima sunt, si natura prioritatis *à quo* sufficientis in causis, ad causandum, sincere penetretur: hæc non petit, quod causa me-

medio aliquo esse reali independenti ab effectu, sit prior ipso effectu; alias causæ in diverso genere, non essent ad invicem causæ in sensu Thomistico; sufficit enim quod idem esse reale, quod in uno genere causæ est effectus, in alio genere faciat suam causam ab ipso dependere; ac subinde poterit causa propter dependentiam à suo effectu in diverso genere, indigere suo effectu, vt possit illum proxime causare: vt in exemplis adductis pro mutua prioritate videri potest. Si enim causa potest indigere suo effectu, vt possit illum proxime causare, poterit effectus intelligi pro illo priori, quo causa est potens proxime causare; licet non vt constituens rationem causandi, nec constituens causam priorem illo, bene tamen concomitanter, & per modum conditionis.

366 Et quod hoc sit necessarium in materia, & essentia, respectu formæ, & existentiæ, si serventur principia firmiora Thomistica, constat: firmior enim doctrina dictat, nullam causam realem esse potentem proxime causare in suo genere, nisi habeat aliquod esse actuale exercitum extra statum possibilitatis, quod quidem est conditio generalis omnibus causis. Deinde firmior doctrina tenet, esse actuale exercitu omnium rerũ esse effectum formalem existentiæ; sicut & extrahere illas extra statum possibilitatis, non effectivè, sed formaliter intrinsecè, vel mediante forma, si res est pura potentia, vel immediate, si sit essentia completa. Rursus est firmior, imò & certa doctrina, quod in omni signo, & priori pro quo intelligitur effectus formalis alicuius formæ, intelligitur ipsa forma.

Ex quibus subsumo, materia nequit intelligi potens proxime causare realiter formam, nisi intelligatur cum aliquo esse reali actuali exercito extra statum possibilitatis, saltem tanquam conditione; sed omne esse reale actuale exercitum materiæ extra statum possibilitatis est effectus formalis existentiæ mediante forma: ergo nequit intelligi materia potens proxime causare formam, non intellectu effectu formali formæ, & existentiæ, saltem tanquam conditione; sed effectus formæ nequit intelligi pro aliquo signo, non intellecta forma: ergo de primo ad vltimũ, nequit intelligi materia potens proxime causare formam, & existentiam pro priori ad ipsas, quin pro illo priori intelligantur forma, & existentia, saltem vt conditio.

Vnde materia potens proxime causare formam, & in-

via,& prior forma dicit duo,& entitatem intrinsecam puræ potentiæ,& quod hæc non sit purè possibilis,sed in esse exercito,& actuali;primum est ratio formalis causandi,& constituendi materiam priorem forma,& habet materia ex se,independenter à forma:secundũ licet identificatum cum primo,est conditio tantum necessario concommittans materiam,vt possit proxime causare,quam materia habet ab effectu suo,qui est forma,& existentia:quare via, seu prioritas materiæ ad formam, non explicat statum aliquem constitutum medio aliquo esse viali priori, & independenti à termino,vel effectu; sed præcisse explicat munus,vel formalitatem eiusdem entitatis, secundum quam illa entitas non explicat dependentiam à forma, vel effectu, sed potius quod forma ab ipsa dependeat; & sic via,& prioritas materiæ ad formam,non tam exprimit esse reale,quod omnibus modis sit prius,& in via, quam munus,& formalitatem eiusdem esse vialis,quod sub alia formalitate,est posterius,& in termino.

367 Ex his ad 1. instantiam dicimus, quod ly *ante* in stricta acceptione plùs exprimit,quam prioritas *à quo* naturæ,& causalitatis, exprimit enim antecedentiam absolutam,& omnibus modis, quia solum illud, quod omnibus modis est prius alio dicitur propriè esse ante illud, & abusu terminorum solet multoties veritas,cum falsitate æquivocari,& latere eos, qui in sonitu vocum difficultatem inveniunt,& ibi sistunt. Si autem ly *ante* sumatur præcisè pro antecedentia,& prioritate *à quo*, supra explicata, dicimus quod materia ante,vel pro priori ad formam,& existentiam,est existens & cum forma, non quod forma,& existentiā constituāt materiam priorem, & causam illarum, sed quod sint conditio,qua pro illo priori non intellecta,nec materia esset prior nec causa illarum pro illo priori. Vel aliter,materia pro priori ad formam nequit intelligi, cum forma adæquate sumpta, &. sub omni consideratione, concedo, cum forma inadæquate,& sub aliqua considerațione,sub disting. cum forma vt constituente materiam causam,& priorem ipsa, concedo, vt conditione vt materia sit prior,& causa formæ, nego per quod pat.ad 2.& 3. instantiam.

368 Ad 4. dicimus,quod non omne subiectum formæ, indiget ipsa forma tanquam conditione,qua reddatur proxime capax ad illam recipiendam;

dam, vt pat. in subiecto albedinis, intellectionis, & aliorũ accidentiũ, ad quorum effectum formalem, subiectũ ex se, & in propria linea habet sufficientem proportionem, & capacitatem; hoc autem non tollit, quod sint aliæ formæ, vel accidentia, quorum effectus formalis sit talis conditionis, vt ipsa forma, vel effectus formalis debeat præsupponi ex parte subiecti sub vna consideratione, vt reddatur proximè capax ad recipiendam illam formam, vel effectum formalem sub alia considera- tione; vt patet in subiecto quantitatis adducto in instantia.

369 Ad vltimam dicimus, quod æquivocatio potius est in doctrina contraria, dum ita formam, ante formam, & existentiam ante existentiam intelligit, vt nec in forma, nec in existentia, munera, & considerationes distinguit, secundum quas, & possint esse effectus materiæ, & conditio vt materia sit capax proxime illas causare; quæ distinctio munerum, non æquivocationem, sed claritatem præbet doctrinæ admittenti mutuas prioritates, in qua instantiæ, contra nos tactæ, instantur: si enim vltima dispositio, quæ est effectus formæ est conditio necessaria, vt materia sit proximè capax causare ipsam formam; cur esse rea le exercitum materiæ quamvis sit effectus formæ, & existentiæ, non poterit esse conditio, vt materia sit proxime capax formã, & existentiã causare? & sic materia pro priori ad formam, & existentiam, non solum non potest intelligi sine illis, sed debet intelligi cum illis, vt conditione necessario concomittante.

QVÆST. II.

De Corruptione.

1 Quæstio præsens annexa est præcedenti, in qua de generatione substantiali, late disputauimus, cui opponitur corruptio substantialis, & oppositorum eadem, vel ad minus debet esse connexa scientia, & disciplina vt vnũ ex alio magis innotescat.

ARTIC. I.

Quid sit corruptio substantialis?

2 Loquimur de Corruptione substantiali, quæ dicitur talis simpliciter, ratione termini, qui est non esse formæ dantis esse simpliciter, ad differentiam corruptionis accidentalis, terminatæ ad non esse formæ dantis esse accidens;

dentale, & secundum quid; proportione servata ad ea, quæ diximus de generatione substantiali dicta simpliciter ratione termini, qui est esse simpliciter & substantiale.

3 Eisdem fere rationibus, quibus Philosophia assequitur dari generationem substantialem, convincit dari substantialem corruptionem. Cum enim ex ligno fit ignis, experimur ibi, tam ex parte ligni, quam ex parte ignis, maiorem variationem, quam accidentalem, consistentem in eo, quod ad adventum substantiæ ignis, lignum quoad suam formam substantialiter deficit. Præterquamquod cum materia sublunaris sit incorruptibilis, & capax omnium formarum, duasque simul habere nequeat, est necessarium quod vna adveniente, alia recedat, quod vnius generationem alterius corruptio committetur, vt per generationem, & corruptionem, continue succedentes, materia prima perpetuo conservetur.

§. I.

Diffinitio corruptionis.

4 Aliqui Recentiores corruptionem diffiniunt: Quod est, *desitio rei in aliam*, alij quod est, *desitio entis dependentis à subiecto*. Per primam particulam dicunt corruptionem convenire cum anihilatione, & per secundam ab illa differre, quia anihilatio est, *desitio rei in nihil*. Et quando eis obijcitur, quod in transmutatione Eucharistica est desitio rei in aliam; Respondent substantiam panis in Eucharistia corrumpi.

5 In secunda definitione illam particulam, *dependentis à subiecto præsupposito*, aiunt, denotare corruptionem solum esse entis producti per generationem: & quando obijcitur, quod hoc convenit formæ panis desinentis per consecrationem. Respond quod desitio panis in Eucharistia partim est corruptio, quia est desitio formæ panis generatæ, & partim est anihilatio, quia simul est desitio materiæ panis creatæ. Inferunt ex his corruptionem non esse essentialiter mutationem, quia in Eucharistia panis corrumpitur, non manente materia, vel subiecto ad mutationem exacto.

6 Imprimis prædictæ diffinitiones vitiantur nouitate, relicta diffinitione Antiquorum Philosophorum, cum Arist totel. & D. Thom. aliter diffinientium. Deinde quia diffinitiones debent esse communes sapientum conceptiones, independen-

pendentes ab his, quæ cadunt sub opinione, quod in prędictis diffinitionibus non servatur.

7 Præterea si Deus suspenderet concursum conservativum materiæ primæ manentibus accidentibus, vt potest, esset desitio rei in aliam, & tamen non esset corruptio, quia materia sicut est ingenerabilis, ita est incorruptibilis: ergo 1. diffinitio convenit alijs à diffinito.

8 Rursus Si Deus anihilaret formam materialem saltem accidentalem, daretur desitio entis dependentis à subiecto, aut producti per generationem. & tamen proprie non esset corruptio: ergo 2. diffinitio est mala;

9 Denique contra vtramque facit, quod per consecrationem non fit corruptio, sed transsubstantiatio, vt loquuntur concilia, & desitionẽ panis esse anihilationem, tenet opinio Scoti: ergo illæ diffinitiones includunt, vel aliquid falsum, vel cadens sub opinione; vitium quidem notabile in diffinitionibus.

10 Quare melius cum Philosoph. 5. Physic. & D. Th. ibidem lect. 2. diffinitur corruptio Quod est *mutatio ex subiecto in non subiectum*, vbi ly *subiectum*, vt ibidem notat Div. Thom. & q. 28. de Verit. artic. 1. non sumitur pro suppositio, vel substantia sustinente aliquã formam, sed pro ipso esse, vel non esse rei, seu affirmatum, vel non affirmatum, quia iuxta Philos. 11. metaph. cap. 10. omne id, quod affirmative significatur, dicitur subiectum.

Est enim corruptio vera, & realis mutatio, de cuius ratione est, quod aliquid idem se habeat aliter nunc, & prius, ac subinde quod maneat idem subiectum sub vtroque termino, & in corruptione eadem materia, quæ erat sub forma, manet sub carentia illius: & quidem non solum aliquid vere mutatur, quando adquirit formam, sed etiam quando eam amittit, immo tunc maxime apparet mutatio, quia tunc maxime verificatur, quod subiectum aliter se habet nunc, quam prius.

11 Differt enim corruptio ab anihilatione (quia qualiter differat à generatione § sequenti dicemus) quia anihilatio non est mutatio proprie dicta, sicut nec creatio, licet significentur per modum mutationis: quod constat, quia anihilatio oponitur creationi, & sicut in creatione non est subiectum, quod transeat de non esse ad esse, quia est productio prima, & emanatio vniversalis totius esse, consequenterque non est stricte mutatio: ita anihilatio non est desitio rei concurrente aliquo

sub recto, quod maneat sub nõ esse rei; sed suspensio totius cõcursus divini dantis totum esse rei, quod cum non fiat in aliquo subiecto quod maneat, non est vera mutatio.

12 Sed contra difinitionem, & eius explicationem, oppones 1. quod non est verũ ens, non ens vera mutatio; sed corruptio non est verũ ens: ergo nec vera mutatio. Mai. constat: quia vera mutatio est aliquid reale, & quod non habet esse reale, nequit habere hoc esse reale, quod est mutatio. Minor prob. Corruptio est via ad non esse: ergo non est verũ ens rea e. Pat. conf. Quia via reducitur ad genus sui termini.

13 Disting. min. Corruptio non est verum ens positivum, concedo min. Non est vere à parte rei inventa, & aliquid privativũ, neg. min. Sicut productio passiua est ipsum fieri entitatis formæ; ita corruptio est ipsum non fieri passivũ, vel ipsum fieri privationis formæ; fieri vero privationis, non minus est privatio, quam ipsũ non esse formæ: quod nõ obstat vt sit vera mutatio realis, si distinguatur, & id quod est reale, tanquã quid positivum, & id quod est reale, hoc est à parte rei inventũ, licet à parte rei nõ ponat, sed auferat; sicut dicimus tenebras, & cecitatem dari à parte rei, quia non ficte, sed vere inveniuntur.

14 Sed instas 1. mutatio est species motus communiter dicti, ac subinde actus entis in potentia, secũdum quod in potentia: ergo mutatio vera nequit esse privatio, & consequenter, si corruptio est privatio, non erit vera mutatio.

15 2. motus proprie dictus componitur ex desitione termini *a quo*, & adquisitione termini *ad quem*; sed motus proprie dictus, cum sit ens positivum nequit componi ex privatione: ergo desitio termini *à quo*, quod idem est ac corruptio, non est privatio.

16 3. in communi sententia Thomistarum, & nostra in Physica, motus licet non entitatiue, modaliter tamen differt à termino *ad quem*: ergo corruptio si est mutatio importat aliquid saltem modaliter distinctum à privatione formæ, quæ est terminus *ad quem*: ergo corruptio non est privatio, si est mutatio, pat. conseq. quia excogitari nequit cuius privatio sit, nisi formæ: ergo si vt mutatio non est privatio formæ, vt mutatio non erit privatio.

17 Ad 1. dicimus, quod mutatio adquisitiva est species motus difiniti ab Arist. secus vero mutatio corruptiua, quæ non est actus, nec via ad actum, sed potius remotio

illius. Vel quod per ly, *actus entis in potentia*, non sumitur actus stricte positivus, sed via ad aliquem terminum præscindēs ab eo, quod sit quid positiuum, aut privativum.

18 Ad 2. dicimus quod motus proprie dictus, secundum id, quod dicit in recto, solum importat acquisitionem formæ, & sic est aliquid positivum, secundum id vero, quod dicit in obliquo, non inconvenit includere privationem, sidesitio termini *à quo* importatur à motu in obliquo.

19 Ad 3. resp. quod sicut calefactio, non est alia entitas distincta à calore, sed via ad calorem, & fieri ipsius caloris significatum per modum quendam vialem: ita decisio frigiditatis, aut corruptio, non est alia privatio, à privatione frigiditatis, aut formæ, sed privatio in fieri ipsius frigiditatis, aut formæ significata per modum quendam vialem privativum.

20 Oppones 2. Potest Deus anihilare formam materialem, non anihilata materia prima. ergo corruptio non differt ab anihilatione per hoc. quod illa sit vera mutatio, non vero ista. Pat. conseq. Quia in illo casu anihilationis solius formæ manet materia sub vtroque termino.

21 Resp. quod anihilatio formæ materialis substantialis non facile percipitur nō anihilata materia, quia ad anihilationem non sufficit, quod rei, quæ desinit, nihil maneat; sed vltra quod nullus alius terminus positivus illi adiungatur, vel illi succedat, quo circa quamvis desitio panis in Eucharistia sit totalis, hoc est quoad formam, & materiam, non est anihilatio, quia non desinit in nihil, sed in aliquid positivum, scilicet in corpus Christi. Si autem forma materialis desinit, permanente materia, necessario debet advenire materiæ noua forma, sine qua in nostra sententia, materia pro nullo instanti permanere potest, ac proinde prima forma, non desinit in nihilum.

§. II.

Qualiter generatio vnius, sit corruptio alterius.

22 PHilosophi axioma est hic textu 17. & 3. Physic. text. 73. *Quod generatio vnius, est alterius corruptio*, & quærimus sensum in quo verificetur. Pro quo adverte, quod vt in superioribus vidimus, in generatione reperitur triplex formalitas, actionis, motus, & passionis, & vt videamus, an generatio vnius, sit corruptio alterius secundum aliquem,

vel secundum omnes has formalitates, opportet prius videre, an aliqua, vel omnes istæ formalitates conveniant corruptioni, quia si nulla formalitas propria generationis, convenit corruptioni, non apparet facile qualiter generatio possit esse corruptio.

23 Imprimis formalitatem actionis non convenire corruptioni, tenent omnes, qui vt supra vidimus, diffiniunt corruptionem, per desitionem, quæ est propriè carentia actionis, & ex nostris PP. Carmelit. Per oppositum Caiet. & Bañez videntur asserere corruptionem esse actionem formaliter, in distinctam tamen ab actione generativa.

24 Melius videtur dicendum, *corruptionem non esse actionem formaliter, esse tamen actionem virtualiter, sed in distinctam realiter ab actione generativa*. Primam, & secundam partem tenent Ioan. à S. Thom. & Prado. Prima pars prob. Omnis actio transiens formaliter talis, est vera efficientia, & productio: ergo alicuius veri esse, sed corruptio formaliter est ad non esse: ergo corruptio non est formaliter actio.

25 2. pars etiam prob. Nam qui positiue efficit aliquid incomponibile cum alio, dicitur effectiue illud corrumpere; sed per actionem generativam efficitur forma substantialis incomponibilis cum alia, in eadem materia: ergo actio generativa, est virtualiter corruptio.

Confirmat. nam forma, quæ est terminus actionis generatiuæ, continet virtualiter saltem terminatiue actionem sui factivam; sed forma prout sic importat incomposibilitatem alterius formæ: ergo actio factiva vnius formæ, virtualiter tangit expulsionem alterius, non ratione sui formaliter, sed ratione formæ effectæ, quæ continet virtualiter actionem.

Ex quo infertur clarius, qualiter corruptio differat ab anihilatione: illa enim non cõsistit præcise in suspensione concursus, aut operationis agentis naturalis, sed in efficientia formæ in composibilis cum alia, quæ efficientia est virtualiter alterius formæ corruptio: anihilatio vero est mera suspensio concursus divini.

26. 3. denique pars constat ex dictis, & ex D. Thoma 1. 2. quæst. 113. art. 6. ad 2. Vbi generationem, & corruptionem apponit pro exemplo ad explicandam infusionem gratiæ, & remissionem culpæ, de quibus asserit, *quod secundum ipsam substantiam actus, idem sunt*.

27 Dicendum est 2. *Generationem, & corruptionem esse*

esse duas mutationes. Est omnium Thomistarum, cum Div. Th. loco immediate citato, & q. 28. de Verit. art. 2. Probat. 1. Generatio (saltem illa, quæ fit virtute agentis naturalis) est mutatio vt vidimus quæst. præced. corruptio, vt immediate ante vidimus est etiam vera mutatio, sed mutatio generativa, non est eadem cum corruptiua: ergo generatio, & corruptio, sunt duæ mutationes. Prob. min. Quoties termini *à quo*, & *ad quē* sunt distincti, mutationes sunt distinctæ; sed termini *à quo*, & *ad quē* generationis, nēpe à non esse ad esse, omnino differunt à terminis corruptionis, nempe ab esse, ad nō esse: ergo.

28 2. quoties sunt quatuor termini, non est vnica, sed duplex mutatio; sed in generatione vnius formæ coniuncta cum corruptione alterius, sunt quatuor termini: ergo est duplex mutatio. Maior constat, quia ad vnicam mutationem duo termini sufficiunt *à quo* scilicet, & *ad quem*. Minor vero probat. Generatio cum corruptione coniuncta, necessario involuit transitum de forma antiqua ad non esse illius, & de non esse formæ nouæ, ad nouam formam; sed hi sunt quatuor termini: sicut motus calefactionis importat duplicem mutationem, quia in voluit transitum de frigido, in non frigidū, & de nō calido, in calidum, qui sunt quatuor termini: ergo.

29 Ex his infertur in quo sensu verificetur illud axioma Philosophi: *Generatio vnius est, corruptio alterius*. Imprimis in nullo sensu est verum, si illa indefinita æquiualet vniversali, quia de conceptu omnis generationis non est supponere aliam formam in materia, immo nec privationem veram, qua ratione generationem esse essentialiter mutationem negavimus.

Generatio vero, quæ fit virtute agentis naturalis, & quæ supponit materiam prius tempore sub alia forma, est corruptio alterius, & in sensu identico, & in sensu causali, seu concommittanti. Generatio vnius est corruptio alterius in sensu identico, si considerentur in ratione actionis. Patet ex secunda assertione, in qua diximus actionem formaliter generativam, esse virtualiter corruptivam. Generatio vnius, est corruptio alterius, in sensu causali, & concommitanti, si considerentur in ratione mutationis, hoc est, vel quia generatio, & corruptio de necessitate sunt simul, vt ait D. Thomas. q. 28. de verit. à 6 ad vltim. vel propter cōnexionem, vel successionem formarum,

inte quas datur mutuus ordo prioris, & posterioris in diverso genere causæ, formę corruptæ expulsio est prior in genere causæ materialis, forma autem generata, est prior in genere causæ formalis, qui mutuus ordo servatur inter ipsas mutationes. Recolantur adhoc ea, quæ diximus art. 9. quęst. præcedenti, circa mutuas prioritates, inter formam corruptam, & genitam.

§. III.

Diluuntur argumenta.

30 Contra vtramque assertionem præcedētem, obijcies 1. vbi est sola vna actio, ibi est vna sola mutatio; ergo vel generatio, & corruptio non sunt eadem actio, vel sunt eadem mutatio; ac subinde vna ex duabus assertionibus falsa est. Prob. ant. 1. nam mutatio; sicut, & motus prout ab agente, nihil aliud est nisi actio: ergo vbi est vna actio, est sola vna mutatio.

31 2. ideo generatio, & corruptio sunt eadem actio, quia expulsio formæ antiquæ est terminus secundarius productionis novæ, & actiones non multiplicantur penes terminos secundarios; sed etiam ad esse novæ formæ, qui est terminus primarius mutationis generativæ, consequitur non esse formæ antiquæ vt terminus secundarius: ergo ad istos terminos non debet distingui duplex mutatio.

32 Confirm quia corruptio non est de primaria intentione agentis, non est actio distincta à generatione; sed etiam terminus *ad quem* corruptionis, nempe non esse formę, non est de primaria intentione agentis, vt mutantis: ergo nō petit novam mutationem, sed sufficiet mutatio generativa, quæ per se primo terminetur ad formam novam, & secundario ad non esse formæ præexistentis.

33 3. in communiori sententia Thomistarum, actio non differt realiter à passione, & motu: ergo si generatio, & corruptio sunt idem in ratione actionis, etiam in ratione motus, aut mutationis.

34 Nego: primum ant. ad 1. prob. dist. ant. mutatio primario intenta ab agente, prout ab ipso est actio, conc. ant. mutatio quæ est de secundaria intentione agentis, nego ant. cum autem omnis actio formaliter tendat ad communicandum esse, solum ille motus, vel mutatio, quæ terminatur ad esse, prout ab agente, erit actio; quia vero res non solum mutantur, dum acquirunt esse, sed etiam, & potiori iure dum illud amittunt, fit vt mutatio terminata ad non es-

le, sit vera mutatio, quin sit vera actio.

35 Ad 2. nego min. ad mutationem adquisitivam novæ formæ non sequitur, vt terminus secundarius, non esse formæ antiquæ, hoc enim est terminus per se *ad quem* alterius mutationis, quam infert productio novæ formæ: sicut terminus volitionis, non est terminus secundarius intellectionis, sed terminat volitionem, quam infert intellectio; & quo ad hoc patet disparitas inter actionem, & mutationem, nam actio cum sit productio, non potest primario ad non esse terminari, mutatio vero cum sit transitus, potest terminari ad non esse: præterquamquod ad non esse potest pervenire sine novo influxu, sed non sine novo transitu, vel mutatione.

36 Ad confirm. omissa mai. & min. nego conseq. quia licet nova actio non possit esse de secundaria intentione agentis, bene tamen nova mutatio, & ratio est, quia vbi est nova actio transiens, ibi adest terminus per se productus, vbi autem est nova mutatio, non statim reperitur terminus per se adquisitus: vt si Deo impediente resultantiam frigiditatis in aqua, postea sublato impedimento resultaret, esset ibi nova mutatio, quamvis frigiditas sit de secundaria intentione agentis, vtpotè resultans ex vi generationis primario terminatæ ad substantiam aquæ.

37 Ad 3. dicimus, in nostra sententia distinguente realiter actionem, motum, & passionem, non vrgere. In sententia vero hæc tria identificante, sicut actio est vna, ita & motus proprie sumptus est vnus, & passio vna, & quamvis motus sit vnus, includit tamen duplicem mutationem, vnam in recto, scilicet adquisitivam, cum qua actio, in hac sententia, identificatur, aliam privativam, quam importat de connotato, cum qua nec actio, nec motus proprie talis identificatur.

38 Objicies 2. si generatio, vt actio, identificatur cum corruptione, nihil ei deficit, vt sit verus motus; sed oppositum docet Philosoph. in 5. physic. cap. 1. ergo. Sequela prob. verus motus est à termino *a quo* positivo, ad terminum *ad quem* positivum; sed illa actio, qua parte est corruptio, habet pro termino *a quo* formam positivam, & qua parte est generatio habet pro termino *ad quem* formam positivam ergo versatur inter terminos positivos: ac subinde erit verus motus.

39 Nego sequel. ad pro-

prob. dist. mai. verus motus est à termino positivo, ad terminum positivum per se, conced. mai. per accidens, nego mai. & disting. min. eodem modo, & nego conseq. productio novæ formæ per generationem per se connaturaliter solum pe tit pro termino à quo privationem, quod autem hęc privatio non posit esse in materia, nisi hæc prius tempore præcedat sub alia forma, hoc per se non petitur ex conceptu actionis generatiuæ; sed vt fiat satis existentiæ materiæ non potentis existere sine forma; vnde sicut generationem include re duplicem mutationem, còn venit illi per accidens, ita versari inter terminos pasivos: & sicut motus strictus per se includit duplicem mutationem, ita per se versatur inter terminos positiuos.

40 Sed inquires, cur accidit quod sit sub forma ligni id, quod acquirit formam ignis, & nō accidit, sed per se debet esse frigidum id, quod movetur, aut mutatur in calidum?

Cui interrogationi fiet satis, distinguendo duplicem adquisitionem caloris, alia est per resultantiam, & cum primo generatur ignis: & tunc adquisitio caloris, non petit per se præsupponi frigiditatem: alia est adquisitio caloris per motum alterationis per se primo terminatum ad calorem, & tunc adquiritur successiue, proindeque secundum quod est forma habens latitudinem gradualem; cum autem negatio, aut privatio, non posit deseri successiue (inter privationem namque, aut negationem formæ, & formam, non datur medium) necessario terminus *à quo* derelictus in motu stricto, & succesiuo, debet esse aliquid positivum, & contrarium, habens similiter latitudinem. Adquisitio autem novæ formæ substantialis, nequit fieri succesiue, ac subinde non petit ex parte termini *à quo* cōtrarium, aut aliquid posititivum, vt dum movetur materia ad formam, partim sit in termino *à quo*, & partim extra illum; quo circa licet adquisitio caloris per motum alterationis, supponat per se contrarium, & ter minum *à quo* positivum, illum non petit, nec per se supponit formam ligni, acquisitio ignis.

41 Obijc. 3. Cum aer illuminatur, sunt quatuor termini, & tamen est vnica mutatio: ergo quamvis in generatione cum corruptione coniuncta, sint quatuor termini, non erit duplex mutatio, sed vnica, min. pat. quia tenebræ nihil sunt, & ideo nulla forma corrumpitur, cum lux generatur,

mai.

mai. vero probat. Quia non esse lucis, & esse lucis, sunt duo termini oppositi contradictorie in generatione lucis: Similiter esse tenebrarum, & non esse illarum, sunt alij duo termini, cum tenebræ expelluntur: ergo.

42 Disting. mai. Sunt quatuor termini secundum rem, nego mai. Ex modo significandi, concedo mai. Non esse tenebrarum secundum rem non differt à positione lucis. Quæ solutio est D. Thomæ q. 28. de Veritat. artic. 6, vbi post alia concludit: *Et ideo hæc negatio negationis, nihil differt secundum rem à positione alterius.*

ARTIC. II.

An corruptio sit per se intenta à natura?

43 Non est idem aliquid esse naturale, & esse per se intentum à natura. Naturale dicitur aliquid, quia est à principio intrinseco naturæ, vel quia est conforme alicui principio intrinseco, quod sit natura, principia enim intrinseca naturæ sunt materia, & forma, quibus convenit verè ratio naturæ, vt diximus in 2. Physicor. Per se intentum à natura dicitur illud, quod ab agente operante conformiter ad inclinationem naturæ per se intenditur.

§. I.

Prima Conclusio.

44 *Corruptio simpliciter est naturalis, sumendo naturale, vt opponitur violento.* Est expressa D. Thom. n. Tum 1. 2. q. 85. art. 6. Tum q. 5. artic. 5. Tum in 3. dist. 16. q. 1. artic. 1. & alijs in locis. Et prob. rationibus Div. Thom. Naturale est, quod est conformè alicui principio naturali; sed corruptio est conformis materiæ, quæ est vere natura, & principium naturale: ergo corruptio est naturalis. Probat. min. Materia sublunaris, naturaliter est capax, & inclinat ad plures formas, quarum quælibet nequit eius inclinationem, & capacitatem satiare: ergo amittere vnam formam, vt aliam acquirat est materiæ conformæ.

45 Nec dicas, quod licet corruptio sit conformis materiæ, non sufficit, vt absolutè, & simpliciter sit naturalis, quia forma, & compositum ex illa, sunt natura, & ens naturale, & quid perfectius ipsa materia, & illis contrariatur corruptio, vt violenta, & disconformis.

46 Contra est, quamvis corruptio sit contraria formæ, quæ corrumpitur, quantum ad esse particulare suum, &

& composito ex tali forma, sufficit tamen quod sit confor mis materiæ, vt absolute, & simpliciter sit naturalis: ergo solutio est nulla. Prob. antec. Denominatio naturalis absolute, & simpliciter, debet desumi ex eo, quod magis præponderat in aliqua natura; sed in hac parte magis præponderat id, quod se tenet ex parte materiæ, quam quod se tenet ex parte formæ, & compositi: ergo si corruptio est conformis materiæ, quamvis sit contraria formæ erit absolute, & simpliciter naturalis. Probatur min. Commune bonum rerum corruptibilium, magis præponderat in natura corruptibili, quã particulare bonum alicuius rei corruptibilis; sed corruptio conformis naturæ materiæ, cędit in commune bonum totius ordinis rerum corruptibilium, quæ coordinantur ex successione generationum, & corruptionum: ergo quamvis sit contraria formæ, & composito, quod est quoddam corruptibile particulare, debet magis præponderare, quod sit conformius materiæ, vt absolute, & simpliciter sit naturalis.

47 Confirm. quod est conformè materię, vt inclinanti in bonum vniversi, quamvis sit contra bonum particulare formæ, est absolute, & simpliciter naturale; sed corruptio est conformis materiæ, vt inclinanti in bonum vniversi: ergo quamvis sit contraria formæ, erit absolute, & simpliciter naturalis. Mai. constat. Nam in vna, & eadem re inclinante. Tũ ad bonum vniversi: Tum ad bonum particulare proprium Inclinatio in bonum propriũ cędit inclinationi in bonum vniversi, & sic quod est conforme huic secundæ inclinationi, quamvis sit contrarium primæ inclinationi, dicitur absolute, & simpliciter naturale, vt diximus in 2. Physicor. quęst. 8. art. 2. min. vero prob. Corruptio est conformis materiæ vt inclinãti ad successionem formarum corruptibilium; sed successio formarum corruptibilium est bonum vniversi: Tum propter varietatem, quæ est quasi vniversi pulchritudo: Tum propter conservationem: ergo.

48 Sed contra præcedentem conclusionem obijcies 1. quod non est, nequit esse alicui principio positivo cõforme; sicut quod malum est, nequit alicuius terminare inclinationem; sed corruptio est non esse, & malum: ergo nec est conformis materiæ, nec vllam illius inclinationem terminare potest, proindeque nõ est naturalis.

49 Resp. quod corruptio est malum, & non esse particularis formæ, sed est bo-

num, & esse materiæ, & communis rerum conservationis, saltem mediate, & indirectè, quatenus nec materia esset, nec vniversum conservaretur sine successione formarum includente corruptionem plurimarum: quomodo autem corruptio sit bonum, & possit inclinationem terminare, conclusione sequenti dicemus. Pro nunc sufficiat advertere, quod minus videtur requiri ad hoc, vt corruptio sit naturalis, quam vt sit bonum terminans appetitum, aut inclinationem naturæ: ad primam sufficit, quod consequatur ex aliquo principio intrinseco, & naturali, & sit illi conforme; quidquid sit, an sit iuxta primariam, aut secundariam inclinationem naturæ, de quo postea: ad secundum vero requiritur positiva entitas si terminet inclinationem primario, & per se, quod non habet corruptio cum sit privatio.

50 Obijc. 2. corruptio formæ, non est naturalis respectu materię; alias nec respectu ipsius formæ: ergo corruptio nullo modo est naturalis. Prob. mai. forma corrupta est naturalis materię: ergo corruptio, & non esse illius, nequit esse naturale respectu materię; alias forma, & illius privatio essent naturales respectu eiusdem.

51 Neg. mai. ad prob. disting. ant. forma corrupta est naturalis materiæ, vt terminus inadæquatus capacitatis, & inclinationis materiæ, conced. ant. vt terminus adæquatus, & satiativus suę inclinationis naturalis, nego ant. capacitas, & naturalis appetitus materiæ, est ad plures formas, & solum inadæquatè quiescit sub vna, & sic sublata vna forma in particulari, non violentatur, sed naturaliter recipit aliam; nec ablatio vnius est violenta, sed naturalis, cum alia ęquę naturalis subrogetur, & sub qualibet in particulari nequeat conservari.

§. II.

Secunda conclusio.

52 C*orruptio nullo modo est per se intenta à natura, sive ab agente particulari: at vero ab agente, seu natura vniversali est intenta, non per se primo, sed per se secundo.* Conclusio est communis inter Thomistas, & illam rectè explicatam forte nullus negabit. Pro quo adverte 1. quod appeti, aut intendi non potest nisi bonum: bonitas alia dicitur intrinseca, alia extrinseca: intrinseca solum convenit ratione positivæ, & intrinsecæ entitatis: extrinseca vero ratione

vtilitatis, & conducentiæ ad aliquod bonum.

Adverte 2. quod corruptio, cum sit privatio, & alij defectus, seu mala Physica possunt considerari, & secundum se formaliter, & intrinsecè; & vt extrinsece ordinata ad aliquod bonum maius illo, cuius sunt privationes, & defectus: Primo modo sicut nullam explicant bonitatem, nec entitatem, ita nec vllam inclinationem, aut appetitum valent terminare, nec primario, nec secundario; secundo modo sicut possunt dici bona saltem extrinsece ratione vtilitatis, & conducentiæ ad bonum aliquod commune, possunt aliquem appetitum aut inclinationem terminare, licet non ratione sui, & sic non per se primo, bene tamen ratione boni, ad quod conducunt per se, & sic per se secundo, aut secundario.

53 His suppositis, facile erit probare primam partem conclusionis: Agens particulare nequit per se intendere corruptionem secundum se intrinsece, & formaliter cōsideratam: nec etiam vt extrinsecè ordinatam, & vtilem ad bonum aliquod: ergo corruptio nullo modo est per se intenta ab agente particulari. Ant. quoad secūdam partē prob. corruptio vt vtilis, & conducens ad aliquod bonum, solum potest intendi ab illo agente, sub cuius influxu, & providentia cadit illud bonum, ad quod cōducit corruptio; sed tale bonum non cadit sub influxu, & providentia agentis particularis: ergo agens particulare nequit intendere corruptionem, prout sic conducentem, & ordinatam. Cętera patent, & probatur minor: bonum ad quod conducit corruptio, est bonum commune vniversi, hoc enim bonum in rerum variatione, & innovatione magna ex parte consistit, nec aliter quam per successionem formarum media corruptione, & generatione, obtineri potest, sed bonum commune vniversi non cadit sub influxu, & providentia agentis particularis: ergo.

54 Confirm. Agens particulare, solum intendit bonum particulare; sed ad bonum particulare, non conducit corruptio: ergo corruptio nullo modo est intenta ab agente particular: min. pat. Quia corruptio est privatio boni particularis, & in linea boni particularis, non est cur privatio vnius per se cōducat ad aliud. Mai. verò prob. Agens particulare naturaliter operans solum intendit bonum conforme principio naturali, seu formæ secundum quam operatur, cum intendat assimilare effectum in principio secundum

quod

quod operatur; sed forma secundum quam operatur agens particulare, est particularis: ergo bonum ab illo intentum, est particulare.

55 Secūda pars conclusionis facile prob. ex prima. Bonum vniversi cadit sub influxu, & intentione agentis vniversalis: ergo cadit sub illius intentione quidquid conducit ad hoc bonum, & illius conservationem; sed ad hoc conducit corruptio, vt supra dictum est: ergo corruptio est intenta ab agente vniversali. Quod verò corruptio, non sit per se primo intenta à natura, aut ab agente vniversali, sed per se secundo; vel quod idem est, non sit de primaria, sed de secundaria intentione illius, pat. Quia quod in se intrinsece bonum non est, vel nequit appeti, aut intendi, vel intenditur solum ratione alicuius boni, cui adiungitur, aut ad quod conducit: ergo solum potest appeti, & intendi ratione talis boni per se primo intenti, subindeque secundario.

56 Vtramque partem conclusionis habet expressè D. Thomas tum 3. contragent. cap. 94. dicens: *Particulare agens tendit ad bonum partis absolute, & facit eam quanto meliorem potest: vniversale autem agens tendit ad bonum totius.* Tum 1. p. q. 22. art. 2. ad 2. dicens: *Corruptiones, & defectus in rebus naturalibus dicuntur esse contra naturam particularem, sed tamen sunt de intentione naturæ vniversalis, in quantum defectus vnius cedit in bonum alterius, vel etiam totius vniversi.* Tum in 4. dist. 36. q. 1. à 1. ad 2. dicens: *Nihil prohibet esse aliquid contra naturam, quantum ad primam intentionem ipsius, quod non est contra naturam, quantum ad secundam eius intentionem: sicut omnis corruptio. &c.* In quibus testimonijs conclusio quoad omnes eius partes expresse habetur.

57 Obijc. 1. Corruptio vnius formæ, conducit ad introductionem alterius formæ particularis; sed forma particularis de nouo introducta, est de primaria intentione agentis particularis: ergo corruptio antiquæ erit saltem de secundaria eius intentione. Prob. mai. Id sine quo aliud nequit existere, conducit ad existentiam illius, sed sine corruptione formæ antiquæ introductio nouæ nequit existere: ergo corruptio antiquæ conducit ad introductionem nouæ.

58 Disting. mai. Corruptio vnius formæ conducit ad introductionem alterius, per accidens, & ex suppositione existentiæ illius in materia, omitto mai. per se, & attenta exigentia tam formæ, quam introductionis illius, nego mai. Nam vt diximus artic. præced. si-

sicut se habet per accidens ad generationem, quod ex parte termini *à quo* præcesserit forma corrupta; ita se habet per accidens formæ præcedentis corruptio: generatio nouæ formę, & ipsa forma, quæ de novo introducitur virtute agentis naturalis, per se tantum petit materiam privatam forma, vt illam ad nouæ formæ corruptionem posit disponere, privatam inquam, forma non corrupta, sed nova, quia mutatio generativa per se non est à privatione formæ corruptæ, quia hæc est terminus *ad quem* mutationis corruptiuæ, quæ distinguitur à mutatione generatiua, quæ est à privatione formæ nouæ ad ipsam.

59 Sed instas: privatio nouæ formæ per se requiritur ad introductionem illius virtute agentis naturalis: ergo etiam privatio, seu corruptio formæ antiquæ per se requiritur. Prob. conseq. Privatio novæ formæ non stat in materia, sine eo, quod materia prius tẽpore præcesserit sub forma antiqua: ergo nec stat sine privatione, aut corruptione formæ antiquæ. Ant. const. ex dictis sup. quæst. præc. art. 3.

60 Nego conseq. ad prob. dist. antec. non stat sine eo, quod materia prius tempore præcesserit sub alia, attenta exigentia materiæ, prout reduplicatiue subijcitur huic generanti in particulari, nego ant. Attenta exigentia materiæ secundum se, & secundum suam essentiam, concedo ant. Quod privatio formæ introducendæ non possit esse in materia, nisi præcesserit sub alia, non petitur per se ex vi transmutationis generatiuæ factæ ab hoc generante, sed ex natura, & essentia materię non potentis existere sine aliqua forma.

61 Ex quo infertur qualiter corruptio sit terminus secundarius appetitus, & inclinationis materiæ primæ, vt scilicet possit eius potentialitatem ad omnes formas explere: quia cum formam quamlibet amissibiliter possideat, potest appetere eiusdem aliquando absentiam, vt sit locus successioni formarum, quibus possit perpetuo conservari: cum autem cuilibet potentiæ passivæ naturali correspondeat agens naturale proportionatum, ne illa potentia sit frustra; fit, vt debeat dari agens, sub cuius intentione cadat id, ad quod tẽdit appetitus materiæ, hoc autem est agens vniversale; vnde sicut corruptio est de secundaria inclinatione potentię passivæ vniversalis, ita debet esse de secundaria intentione agentis vniversalis: at vero eadem materia, & potentia passiva, vt sub est tantum vni formæ, &

agen-

agenti particulari intendenti solum illam formam, non respicit corruptionem nisi per accidens.

62 Obijcies 2. corruptio se habet per accidens, non solum respectu agentis particularis, sed etiam respectu Dei causantis bonum vniversale: ergo corruptio non est de secundaria intentione agentis vniversalis; prob. anteced. ex Divo Thoma: 1. part. quæst. 49. artic. 2. dicente: *Deus in rebus causando bonum ordinis vniversi, ex consequenti, & quasi per accidens causat corruptiones rerum*: ergo corruptio se habet per accidens respectu Dei.

63 Nego anteced. ad probationem dicimus: Divum Thomam solum intendere corruptiones non esse per se primo intentas à Deo, aut de illius primaria intentione, & ideo absolute, non dixit per accidens, sed *quasi per accidens*: Vel dicatur quod corruptio secundum se sumpta, & quoad intrinseca, cum sit privatio, & malum, per accidens se habet, tam respectu agentis particularis, quam vniversalis; malum enim sub ratione mali, nequit esse volitum, neque intentum; cum quo stat quod corruptio saltim extrinsice possit esse bona, & sic saltim secundario intẽdi ab agente non particulari, sed vniversali, & à Deo.

64 Solet hic disputari. An in corruptione substantiali fiat resolutio, vsque ad materiam primam? & quidem locus satis opportunus apparet, tum ad plenam corruptionis notitiam, quam in præsenti quæstione tractare conamur. Tum propter authoritatem Doctorum communiter in hoc loco hanc difficultatem mouentium. Sed nos plenæ difficultatis resolutioni consulentes, & a prolixitate, & repetitione abstinentes, ad congruentiorem locum prædictam difficultatem destinamus, ad illum scilicet in quo pro dignitate indagemus principia, à quibus resolutio præsentis difficultatis vnice dependet, pendet namque ex notitia subiecti accidentium, & principij individuationis illorum.

65 Quod constat hoc discursu; fieri resolutionem vsque ad materiam primam, est nihil manere in genito eorum, quæ præfuerunt in corrupto, nisi solam materiam primam communem formæ, & illius privationi, vt subiectum vtriusque; sed in corruptione, nihil eorum, quæ erant in corrupto manet in genito excepta materia prima: ergo fit resolutio vsque ad materiam primam. Prob. min. Nulla forma, aut actus subs-

 tan-

tantialis; vel accidentalis manet in genito, eorum qui fuerunt incorrupto. Non subs-tantialis, alias plures formæ substantiales essent in eadem materia, & composito (quod quidem repugnare, non est hujus loci disputare: partim attinet ad libros Physicor. in quorum secundo quæst. 13. artic. 2. id repugnare ostendimus: partim ad libros de Anima, in quibus eandem repugnantiam forte demonstrabimus.) Nec etiam manet forma aliqua accidentalis; Tum quia nullum accidens recipitur immediate in materia prima (quod exacte nequit consta re, nisi ex professo disputetur; quodnam sit subiectum accidentum) Tum quia dato, vt plures admittunt ex his, qui negant resolutionem vsque ad materiam primam, accidentia non subiectari in materia prima, sed in toto composito, illa pereunt cum subiecto, quia ab illo individuantur, nec possunt de subiecto, in subiectum transire (quod quidem nisi individuatio accidentium prius const tet nequit solide probari) Quare pro exacta resolutione præsentis difficultatis remittimus lectorem ad quæstionem, quam infra disputamus, de subiecto accidentium, & principio individuationis.

QVÆST. III.

De Alteratione.

1 INter motus ad formam accidentalem, deservientes generationi substantiali, quæ est subiectum principalitatis horum librorũ, propinquior generationi, & corruptioni, & magis illis deserviens, est motus alterationis; ideoque post quæstiones de generatione, & corruptione substantiali, hanc de alteratione merito disputamus.

ARTIC. I.

Quid, & quotuplex sit alteratio?

2 NOmen, *alteratio*. Significat id, quo aliquid fit *alterum*, vel *alteratum*: Sicut enim differentia essentialis facit *aliud*: hoc est essentialiter diversum, ita differentia accidentalis facit *alterum*, vel *alteratum*: hoc est accidentaliter distinctum. Hinc est, quod omnis variatio subiecti, medio aliquo accidentali cuiuscumque generis sit, potest dici vniversalissime alteratio.

3 Præcise sumitur alteratio pro motu ad qualitatem cui inter alia accidentia iuxta communem vsum Doctorum

cum D.Thom.in 1.dist., 17. q. 2.art.1.ad 5.specialiter convenit facere alterum. Sed quia qualitates aliæ sunt Physicæ, aliæ intentionales, aliæ corporeæ, aliæ spirituales, aliæ naturales, aliæ supernaturales; motus ad quamlibet istarum, secundum hoc potest dici alteratio, licet sub hac latitudine excedat captum Philosophi naturalis, quia comprehendit motus ad qualitates altioris ordinis, quales sunt supernaturales.

4 Magis stricte sumitur alteratio pro omni, & sola mutatione, aut motu physico terminato ad qualitatem physicam, & naturalem, sub qua ratione sub alteratione comprehenditur, non solum productio calidi ex frigido, medio motu successivo, & stricto, sed etiam productio lucis, vel alterius qualitatis physicæ media mutatione instantanea, sed quia ex his qualitatibus aliquę, vel non habent contrarium, vt lux, & figura, & aliæ, vel quamvis habeant illud, motus ad illas non est à contrario in contrarium vt á frigido in calidũ; sed à privatione ad formam per simplicem mutationem vt cũ ex non calido fit calidum, quæ est generatio secundumquid.

5 Ideo proprie, & rigurose in præsenti sumitur alteratio pro motu stricto, & successivo ad qualitatem physicam haben tem contrarium, procedentem ab vno, ad aliud, inter quæ sit latitudo, quæ valeat successiue percurri, vel procedente penes magis, & minus in eadem qualitate cum positiva distantia, & latitudine ab vno termino positivo ad alium, vt motus à frigido ad calidum, vel à minus calido, ad magis calidum. Alteratio enim prout sic est maxime deserviens generationi, & corruptioni, & ideo proprissima præsentis instituti.

§. I.

Diffinitio alterationis.

6 Conveniunt fere omnes Philosophi in diffinitione alterationis his, aut illis particulis expressa, in quibus non est substantialis variatio, sed diversa explicatio eiusdem diffinitionis traditæ à Philos. hic textu 23. & à D.Th. ibidem, lect. 10. Aliqui sic diffiniunt: *Alteratio est motus ad qualitatem eodem subiecto sensibili manente.* Alij vero, *alteratio est motus ad qualitatem sensibilem mediam, aut extremam.* Alij denique, *alteratio est motus substantiæ completæ mobilis ab vna in aliam passionem, vel passibilem, qualitatem habentem latitudinem cum contrarietate.*

7 In his omnibus diffinitionibus ly *motus* sumitur pro motu stricto, & licet in hoc differat alteratio ab omni mutatio

tione instantanea, in quocumque genere sit siue substantiæ, sive accidentis, conveniit tamē cum alijs motibus strictis. puta augmentationis, lationis, &c. ly *subiecto sensibili*, vel quod idē est, *substantiæ completæ*, denotat subiectum alterationis non esse materiam primam, sed totū compositum substantiale, illa particula, *ad qualitatem sensibilē*, vel vt in idem recidit, *ab vno ad aliam passionem, vel passibilem qualitatem*. Primo excludit oratione alterationis omnem motū quantumvis strictum, ad qualitatem non terminatum, vt motum ad quantitatē, ad vbi, &c. ideo dicitur *ad qualitatem*.

Secundo excludit motus, qui fiunt circa qualitates spirituales, vt circa habitus, vel actus, & ideo dicitur *sensibilem*. Tertio excludit motus ad qualitates, quæ non sunt tertiæ speciei, quia solum istæ per se terminant alterationem strictam, constat enim, quod alteratio per se primo non est ad qualitates primæ speciei, quæ sunt habitus, & dispositio, quia vel sunt pure spirituales, & intentionales; vt scientia, species, &c. & sic apparet, quod motum nullum physicum per se primo possunt terminare; vel sunt corporeæ vt sanitas, ægritudo, pulchritudo, &c. & istę prçcisse resultant ex temperamento aliarū qualitatum ad quas per se primo est alteratio; facta enim alteratione secundū calidū, & frigidū, alteratur postea animal secūdū sanum, & ægrū. Deinde qualitates secundę speciei, nempe naturalis potentia, & impotentia, cum sint quędā proprietates, non fiunt per se, sed resultant ad productionem essentiæ. Denique qualitates quartæ speciei, forma scilicet, & figura resultant ex terminatione quantitatis, ad cuius productionem, vel divisionē resultant; remanet ergo, quod solum ad passionem, & passibilē qualitatem, detur per se alteratio, ideoque dicitur, *ab vna ad aliam passionem, vel passibilem qualitatem*: quod etiam denotat, quod vna qualitate expulsa, alia introducatur, vt de vna ad aliam fit transitus.

Vltima particula, *mediam, aut extremam*, idest, *habentem latitudinem cum contrarietate*. Excludit qualitates, quæ nec habent latitudinem, nec fiunt ex contrario positivo, quo circa quamvis lux sit qualitas tertiæ speciei, non terminat alterationem rigorosam. Omnes particulæ per tres diffinitiones dispersæ, explicant conditiones ad rigorosam alterationem exactas, quas disserte complexus est D. Th. in 3. dist. 15. quæst. 2. artic. 1. quæstiunc. 1. dicens: *Ad hoc autem, quod sit alteratio, requiri-*

ritur ex parte alterati, quod sit res per se subsistens, aliter enim subiectum motus esse non potest, & quod sit corpus, quia solum tale movetur, & quod habeat naturam contrarietati subiectam, quia alteratio est motus inter contrarias qualitates. Ex parte vero terminorum requiritur, quod vna qualitate expulsa, alia introducatur, sic enim de qualitate, in qualitatem transitur.

8 Ratio autem (si quæ est assignabilis circa essentias rerum) cur rigurosa alteratio in his conditionibus, & prædicatis consistat, est, quia rigurosa alteratio est motus quidam naturalis, maxime, & proxime generationi, & corruptioni substantiali deserviens; & ad qualitates, ad generationem, & corruptionem disponentes; cum alteratio ordinetur ad generationem, tanquam ad finē, vt docet D. Thom. in Procem. horum librorum; Sed solum alteratio supradd. dictis conditionibus, & prædicatis prædita, per se potest ordinari ad generationem substantialem virtute agentis naturalis factam, tanquam ad finem: motus enim ad alia accidentia, siue qualitates sint, siue non, per particulas diffinitionis exclusi supra, vel minime conducunt ad Generationem substantialem, vel non ita proximè, sicut rigurosa alteratio, vt cuilibet inductione constabit: ergo solum motus cum supradictis prædicatis, & conditionibus erit rigurosa alteratio.

9 Sed oppones 1. contra diffinitionem, & eius expositionem; datur per se alteratio vera ad qualitates primæ speciei: ergo male ponitur in diffinitione, *ad passionem, vel passibilem qualitatem*; vel sinistre exponitur diffinitio alterationis restringendo eam ad qualitates tertiæ speciei; prob. antec. 1. in qualitatibus primæ speciei datur proprie, & per se intensio, & remissio; ergo, & alteratio, quia vt infra dicemus, intensio, & remissio sunt species alterationis. Antec. constat, quia habitus vere intenduntur, & remittuntur.

Secundo: nam inter errorem, & scientiam, vitium, & virtutem, sanitatem, & egritudinem datur vera contrarietas datur latitudo, & divisibilitas, & aliæ conditiones ad veram alterationem: ergo nihil eis deficit ad terminandum verum motum alterationis.

10 Resp. neg. ant. ad 1. prob. dicimus, quod solum intensio, & remissio physica, & corporalis est species alterationis in præsenti diffinitæ, & deservientis ad generationem, & hoc modo intensio, & remissio non inveniuntur in habitibus, & actibus spiritualibus.

Per quod patet, ad 2. quoad id quod attinet ad errorem, & scientiam, vitium, & virtutem, contrarietas, divisibilitas, & si quæ sunt aliæ conditiones alterationis in prædictis qualitatibus non sufficiunt, vt dictæ qualitates terminent veram alterationem ad Generationem ordinatam, de qua in præsentia; cum in illa contrarietas, latitudo, &c. non sint quid physicum, & corporeum, sed spirituale, aut intentionale, sicut, & ipsæ qualitates.

Quod attinet ad ægritudinem, & sanitatem, licet sint, qualitates corporeæ, & in illis sit contrarietas, diuisibilitas, &c. quæ sunt quid physicum, & corporale; propter quod aliquo modo attinguntur per motum, qui revera est alteratio: tamen ad illas non datur per se primo alteratio, sed tantum per posterius, & consequutiue quatenus ex alteratione per se primo terminata ad calorem, & frigus, *sequitur alterari animal, secundum sanum, & ægrum*; vt ait D. Th. 1. 2. q. 52. art. 1. ad 3.

11 Sed instabis 1. Arist tot. postquam explicuit naturam alterationis posuit exemplum, in sanitate, & ægritudine, dicens: *Puta corpus sanum est, & rursus laborat manens idem*: ergo iuxta Philosoph. alteratio vere est ad sanitatem, & ægritudinem primo, & per se.

12 Secundo: nam quando adquiritur sanitas, distincto & speciali motu adquiritur à motu, quo adquiritur calor, aut frigus: ergo sanitas adquiritur motu per se primo ad illam terminato, qui alius esse non potest, nisi alteratio. Prob. ant. nam alius motus est de ægritudine ad sanitatem, qui dicitur sanatio, quam à frigore ad calorem, qui est calefactio, cum sit diversa contrarietas inter ægritudinem, & sanitatem, quam inter calorem, & frigus, & etiam diversi termini *à quo*, & *ad quem*: ergo dantur omnia requisita ad motum alterationis distinctum.

13 Tertio: Licet color, sapor, odor, & aliæ secundæ qualitates resultent, ex primis, nempe ex calore, & frigore, &c. terminant per se motum alterationis distinctum ab eo quem terminant primæ qualitates: ergo licet sanitas resultet ex primis qualitatibus, per se poterit terminare alterationem distinctam, ab ea, quæ per se terminatur ad primas qualitates.

14 Ad 1. dicimus: quod potuit Aristot. citra vitium ponere exemplum in sanitate (sicut, & illud posuit in figura, quæ est qualitas non tertiæ, sed quartæ speciei) quia licet alteratio non attingat sanitatem per se primo, vere tamen illam attingit, & ex alia parte prædi-

cta attingentia est nobis notior, quam productio primarũ qualitatum; videmus enim manifesta experientia, hominem alterari dum ęgrotat.

15 Ad 2. neg. ant. ad prob. dicimus: quod illa diversa contrarietas inter ęgritudinem, & sanitatem, & diversitas terminorum *à quo*, & *ad quem* se habet de materiali, & consequutiue respectu alterationis per se terminatæ ad primas qualitates; quia omnis motus, vel mutatio de ęgritudine in sanitatem, semper debet fieri mediante aliqua alteratione caloris, aut frigoris, aut alterius primæ qualitatis; ac subinde sanitas per se non petit motum distinctum, ab eo qui per se primo est ad primas qualitates.

16 Ad 3. dicimus: quod est lata differentia inter qualitates secundas tertiæ speciei, vt color resultans ex temperie primarum qualitatum ex vna parte, & sanitatem etiam resultantem ex temperie primarum qualitatum ex alia; consistens; tum in eo quod, aliquando fit calor sine alteratione erga primas qualitates, vt cum aliquid dealbatur, aut denigratur, nõ præcedente aliquo frigore, aut calore, &c. nihil vero ęgrotat nisi ex alteratione distemperante primas qualitates.

Tum in eo quod quando fiunt colores ex temperie primarum qualitatum fiunt per veram mixtionem, in mixtione autem qualitates miscibiles corrumpuntur vt fiat tertia qualitas; vnde alteratio non terminatur primario ad primas qualitates, quæ corrumpuntur; sed potius per se primo terminatur ad secundam qualitatem, quæ est mixta ex primis; se cus est in sanitate, quę non est qualitas mixta ex corruptione primarum, sed potius in ipsis primis qualitatibus proportionatis temperatis, aut commensuratis consistit sanitas, & sic ex motu ad illas resultat sine novo motu sanitas, aut ęgritudo.

17 Oppones 2. potest dari per se motus ad naturalem potentiam, seu impotentiam, quæ sunt in secunda specie qualitatis; sed talis motus alius esse non potest nisi alteratio: ergo alteratio non est per se solum ad qualitates tertiæ speciei: prob. mai. nam visus, qui est in iuvene vigorosus est, & accutus, fit debilis in sene, & ingenium etiam potest hebetari, & impotens reddi ex aliquo accidenti; sed istæ sunt veræ transmutationes, & motus ad has potentias; ergo ad illas datur per se motus.

18 Respond. quod visus accutus redditur debilis, & ingenium hebetatur, quia organum visus impeditur, ex

aliqua intemperie dispositionum, & similiter imaginativa, vel phantasia videtur in dispo- sita, ad sub ministrandum intellectui, quod pertinet ad ingenium; & sic mutatio, quæ ex peritur in potentijs, non fit per hoc, quod motus alterationis per se primo terminetur ad illas; sed ad qualitatem aliquā tertiæ speciei, à qua dependet debita organi dispositio, sine qua dispositione nequit debite operari.

§. II.

Divisio alterationis.

19 *Motus alterationis in communi, & generice sumptus dividitur in tres species motus alterativi, quæ sunt simplex alteratio, intensio, & remissio.* Sic tenent communiter Philosophi, cum Aristot. & D. Thom. sufficientia divisionis suadetur hoc, vel æquivalenti discursu. Alteratio in communi est motus per se primo terminatus ad qualitatem, sed ad qualitatem per se primo potest terminari triplex motus specie diversus: ergo tres sunt species motus alterativi: prob. min. Nam qualitas potest de novo adquiri in subiecto ex aliquo contrario positivo, vt cum subiectum ex frigido, transit in calidum, vel iam adquisita in subiecto, transit de imperfecto esse ad perfectum, vt cum subiectum transit de minus calido, ad magis calidum, vel iam habens perfectum esse in subiecto reducitur ad imperfectum, vt cum subiectum perfecte calidum reducitur ad minus calidum; sed isti transitus per se primo terminantur ad qualitatem, cum latitudine successiue percurrenda, & qualitas prout illos terminat, specie differt, vt infra constabit: ergo ad qualitatem per se primo terminatur triplex motus specie diversus, primus, cum fit de nouo ex cōtrario, qui dicitur (ob penuriam vocum) *alteratio simplex*, vel particularis, vt discernatur ab alteratione in communi. Secundus cum qualitas iam facta, in suo esse perficitur, qui dicitur *intensio*. Tertius, cum iam perfecta, ad imperfectius esse reducitur, qui dicitur *remissio*; sed non datur alius status, vel consideratio in qualitate, ratione cuius per se possit terminare motum: ergo prædicta divisio alterationis est sufficiens, & adæquata.

20 Sed oppones 1. Alteratio sicut, & alij motus, sumit suam distinctionem, & speciem ex termino ad quem; sed idem calor specie & numero potest terminare simplicem alterationem, intensionem, & remissionem: ergo pr...

motus non distinguntur specie.

Confirm. differentia penes magis, & minus intra eandem speciem, non variat speciem; sed intensio, & remissio, sunt motus terminati ad magis, & minus, intra eandem speciem: ergo non sunt motus specie diversi.

21 Disting. mai. ex termino *ad quem* formaliter sumpto conced. mai. materialiter sumpto, neg. mai. esse terminum formalem motus, sicut, & actionis, convenit rebus secundum quod in illis reperitur aliqua ratio, ad quam natura per se primo destinavit aliquem specialem motum, vel actionem, quia motus, & actio specificantur ab eo, quod per se primo attingunt, & attingunt primo, & per se id, ad quod attingendum natura per se primo illa destinavit. Cum autem in qualitate, licet sit eadem numero, & specie, sint diversæ rationes, ad quas natura destinavit speciales motus indigentes novo influxu, & exercitio agentis, fit, vt possit terminare motus formaliter specie diversos; qua ratione, licet anima rationalis sit eadem specie, & numero est diversa formaliter in ratione termini actionis creativæ Dei, & generativæ hominis. Per quod patet, ad ... speciem in se absolute, conc. in ratione termini motus, vel actionis neg.

22 Oppones 2. ad quantitatem solum datur duplex motus, nempe ad eius augmentum, & decrementum: ergo ad qualitatem solum datur duplex motus intensionis scilicet, & remissionis.

23 Neg. consequentiam motus enim ad accidentia diversificantur ex diverso termino, *ad quem*, & diverso modo, latitudinis, & distantiæ ad illam. Cum autem in qualitate non solum detur latitudo penes magis, & minus, postquam iam est acquisita; sed etiam comparative ad contrariam ex qua de novo fit, bene in illa distinguitur triplex motus, vel transitus de suo contrario, ad ipsam, de remissa ad intensam, & è contra; in quantitate solum est latitudo, & distantia motu percurrenda postquam iam est facta per augmentum eius & decrementum, nulla vero est latitudo, & distantia dum de novo fit; tum quia omnis motus phisicus supponit quantitatem, cum supponat subiectum tangibile, & divisibile. Tum quia quantitas non habet contrarium ex quo fiat transitus ad illam, dum fit de novo. Tum quia quantitas quando primo producitur ... substantia corporea, cui

cui est debita in instanti generationis; & sic non est locus, vt fiat transitus ad illam, cũ primo producitur.

24 Oppones 3. nequit de novo adquiri qualitas sine aliquo gradu intenso, vel remisso: ergo non requiritur novus motus distinctus, ab eo, quo primo adquiritur, qui est simplex alteratio.

25 Disting. ant. nequit de novo adquiri qualitas, sine aliquo gradu intenso, ex alio gradu inferiori, vt ex termino, à quo, neg. ant. sine aliquo gradu intenso ex contraria qualitate, vt ex termino à quo, cõc. ant. & neg. conseq. & idem dic de gradu remisso. Gradus intensionis, aut remissionis, cum quo qualitas primo adquiritur sequitur leges ipsius qualitatis, quoad terminandum motum, & sicut illa tunc terminat solum motum ex contrario; ita, & ille gradus, qui prout sic proprie non dicitur gradus intensionis, aut remissionis formaliter, sed tantum materialiter. Intensio formaliter sumpta est quid respectivum, & sic non datur nisi respiciat pro termino *à quo*, aliquid imperfectum in linea qualitatis, quod quidem non respicit qualitas, dum primo producitur: intensio enim, & remissio sunt magis, & minus, & magis formaliter non est nisi ex eo quod est minus, &ècontrà.

26 Denique oppones: extensio qualitatis si sit corporea ad diversas partes subiecti, & si sit spiritualis, ad diversa, & plura obiecta, vt in aliquibus habitibus, non est intensio, aut remissio, nec simplex alteratio; & tamen est verus motus alterationis, cum sit ad qualitatem, cum latitudine, & distantia: ergo divisio non est adæquata.

27 Respond. quod extensio qualitatis corporeæ ad diversas partes subiecti, fere idem est ac nouæ qualitatis productio, quæ si fiat ex contrario erit simplex alteratio, si vero fiat à privatione ad formam erit generatio secundum quid, & mutatio, non verus motus. Ad qualitates spirituales non datur alteratio stricta, sed largo modo, seu analogicè, & in hoc sensu, ad quam speciem alterationis cuius sunt capaces, reducatur extensio habituum, dicemus art. sequenti.

ARTIC. II.

Vtrum sola qualitas sit capax intensionis, & remissionis?

28 Licet augmentum solum sit proprium quantitatis molis, ex ipsa omnis melioratio rei in quacumque

que linea, potest dici aliquo modo talis rei augmentum: Hinc D. August. 8. de Trinitat. cap. 1. ait: *In his quæ non molle magna sunt idem est, esse maius, quod melius.* Sic communiter loquendo, intensio qualitatis; est illius augmentum, sicut remissio est eius diminutio.

29 Augeri qualitatem tripliciter potest accidere, vel per hoc quod inhæreat in subiecto habente partes quantitativas per quas difundatur, & hoc incrementum dicitur extensio qualitatis, est que augmentum quantitativum per accidens à quantitate, subiecti, vel per hoc quod dicat habitudinem ad obiecta, & quandoque ad plura, quandoque ad pauciora se extendat, & secundum hoc augmentum qualitatis, etiam dicitur illius extensio, non formalis, sicut præcedens, sed quasi virtualis seu illius virtutis, vel per hoc quod magis, aut minus participat de perfectione intrinseca, & hoc augmentum dicitur intensio, & diminutio perfectionis dicitur remissio; augmentum quidem, à quo qualitas denominatur magis, aut melior, non vero maior.

30 Hoc augmentum intensivum sumptum stricte, prout est species alterationis phisicæ potest sic diffiniri: *est motus ab imperfectiori esse sive statu eiusdem qualitatis, ad perfectiorem eodem subiecto sensibili manente.* Sic Bañez, Sancto Thoma, & alij, quæ diffinitio paucis mutatis ad aptari potest remissioni, dicendo *à perfectiori esse sive statu eiusdem qualitatis ad imperfectiorem.* Per rationem motus conveniunt intensio, & remissio cum simplici alteratione: differunt ab illa per aliam particulam, quia simplex alteratio producit ipsam qualitatem primo, & per se; intensio vero, & remissio solum variant statum aut esse qualitatis iam productæ; & consulto dicitur, *ab esse seu statu.* Vt in diffinitione intẽsionis præscindamus, a modo quo fit intensio, an per diversos gradus, aut diversos modos, vel esse diversum?

31 Certum enim est, quod intensionis, & remissionis sic diffinitæ, & prout sunt species alterationis physicæ corporeæ, deservientis ad Generationem, solum sunt capaces qualitates tertiæ speciei, vt constat ex præced. artic. Sed vt pateat additus ad celebres controversias circa intensionem, & modum, quo fit, non agemus in sequentibus de intensione, in hac stricta acceptione pro motu scilicet physico, & stricto, sed de illa sumpta late terminative, vel prout se tenet ex parte effectus, sive fiat per motum strictum, sive per muta-

tationem instantaneam, physicam, aut spiritualem, naturalem, aut supernaturalem. Intentionis, & remissionis in hoc secundo sensu inquirimus, an sola qualitas sit capax? cui difficultati sequentibus conclusionibus fiet satis.

§. I.

Prima Conclusio.

32 *Quod rationem qualitalis non participat non est capax intensionis, & remissionis.* Hac generalitate conclusionem statuimus vitantes prolixitatem ex vna parte, & ex alia claritati consulentes in illius probatione, sub qua omnia entia à qualitate distincta comprehendimus cum ordine, & distinctione.

33 Substantiam in primis non esse capacem intensionis, & remissionis, tenent communiter cum Arist. omnes illius interpretes. Et prob. 1. nam inter proprietates substantiæ, vt nos documus in logica cũ Philosopho in cap. de Substantia, ponitur quod substantia non suscipit magis, & minus, non enim vna substantia est magis substantia, quam alia, nec vnus homo, est magis homo, quam alter, quidqui i sit, an sit maior, quam alter, hoc k enodum pertinet ad augmentum extensivum, primum vero ad intensivum.

34 Secundo: à substantia habent res suam speciem primam, & substantialem: ergo substantia non suscipit magis, & minus, & consequenter nec est intensibilis, & remissibilis: antecedens constat, quia hæc est quidditas formæ substantialis, vt diximus in 1. Physic. cons. vero probatur; tum quia omnis additio, vel substractio variat speciem, sicut in numeris, vt dicitur 8. Metaph. Tum quia si id, quod speciem constituit, haberet latitudinem, vel illa latitudo requiritur ad constituendam speciem, vel non. Si 1. ergo illa forma vt constituit speciem, consistit in indivisibili: prob. cõseq. Nam species non constituitur per latitudinem formæ; sed per consumationem, & completionem illius, sed completio, & vltimum cuiuscumque rei, quãvis divisibilis, semper est indivisibile: ergo. Si 2. ergo sine aliqua parte illius latitudinis salvatur species: ergo forma secundum hanc partem non cõstituit speciem, ac subinde forma admittens latitudinem, vt talis non constituit speciem.

35 Tertio. & præoccupatur instantia de forma accidentali, quæ constituit speciem, licet qualitas, & aliæ formæ accidentales constituant spe-

speciem, & essentiam; non tamen constituunt speciem, & essentiam subiecti, quod informant; sed supponunt subiectū in sua specie constitutum; forma vero substantialis constituit suum subiectum in specie: ergò licet forma accidentalis possit à subiecto participari secundum magis, & minus in quo illam suscipere magis, & minus, consistit, non vero forma substantialis; prob. conseq. nam subiectum constitutum in specie sua per formam, non potest participare formam, nisi secūdum id quod est essentiale formæ; sed forma prout sic est indivisibilis; ergo participatur indivisibiliter à subiecto illius. Forma vero accidentalis licet habeat speciem consistentem in indivisibili quoad integritatem omnium prædicatorum essentialium, cū non sit de eius essentia dare primā speciem subiecto, quod informat; ita nec est de eius essētia, quod à subiecto participetur secundum indivisibilitatem suæ speciei.

36 Confirm. intensio substantiæ esset augmentum perfectionis ipsius iam præexistentis intra lineam substantiæ; sed hoc augmentum repugnat: ergo intensio repugnat substantiæ; mai. patet, quia non in alio consistit intensio qualitatum; min. vero, prob. omnis perfectio realis adveniens substantiæ iam existenti, non potest pertinere ad lineam substantiæ de cuius ratione est, dare primū esse, & primam perfectionem: ergo repugnat augmentum perfectionis substantiæ intra propriam lineam, advenire substantiæ præexistenti.

Quantitatem, etiam esse in capacem intensionis, & remissionis, constat, tum ex Philosopho, in cap. de quantitate asserente; esse proprietatem quantitatis non suscipere magis, & minus. Tum quia intensio in hoc differt ab extensione, quod in illa, id quod additur est in diversa parte subiecti; intensio verò petit, quod perfectio, vel additio, quæ fit ad formam, sit in eadem quali parte subiecti; sed in eadem parte subiecti, quantitas est incapax incrementi, quia eius essentia consistit in constituendo partem extra partem, tam respectu sui, quam respectu subiecti: ergo additio quantitatis non facit perfectiorem gradum; sed extentionem eiusdem perfectionis; facit enim maius, non melius.

Tum, vel maximè (& est ratio probans de quantitate, tam continua, quam discreta) quia species, vel forma de cuius ratione est indivisibilitas; non suscipit magis, & minus; sed de ratione omnis speciei;

ciei, quantitatis, tàm continuæ quam discretę, est indivisibilitas: ergo quantitas nec continua, nec discreta suscipit magis, & minus, mai. patet, quia si de ratione essentiali formæ est indivisibilitas, opportet quod si aliquod subiectum participat formam illam, participet eam secundum rationem indivisibilitatis, (quæ ratio probat etiam de forma substantiali, vt vidimus) min. vero prob. in primis, de ratione omnis speciei numeri est constitui per indivisibilem vnitatem. Deinde species quantitatis continuæ variantur per diversam terminationem, vt patet in figuris; vt trigonum, & tetragonum, vicubitum, & tricubitum: ergo de earum ratione est indivisibilitas.

38 Relationem non esse intensibilem, & remissibilem constat. Tum ex Aristot. decente: relationem non suscipere magis, & minus nisi ratione sui fundamenti. Tum quia relatio resultat posito fundamento, & termino; vnde his manentibus in eadem perfectione, relatio eadem manet invariata, si autem contingat fundamentum variari penes magis, & minus perfectum, vel perit relatio præexistens, & sic non intenditur, vel si adhuc manet relatio, augmentum perfectionis non est in relatione; sed in fundamento.

39 *Actio, & passio prædicamentalis*. An intendi possint, dicemus solvendo argumenta. *Habitum, situm, vbi, & quando*, non esse capacia intensionis, & remissionis, constat; quia, ex suppositione, quod corpus sit in eodem loco, non dicitur magis, aut minus vbicatum, in illo, & ex suppositione, quod mẽsuretur eodem tempore, non dicitur magis, vel minus esse in tempore; idemque de situ, & habitu, est dicendum, sed ad intensionem in prædictis, illud requirebatur: ergo.

40 Sed obijcies 1. contra conclusionem, substantia potest suscipere magis, & minus; ergo etiam intendi, & remitti; ant. prob. 1. ab Arist. prima substantia dicitur magis substantia, quam secunda: ergo substantia suscipit magis, & minus.

41 2. idem Arist. 8. Metaphisic. text. 10. asserit, quod materia suscipit magis, & minus, sed materia est substantia: ergo hæc suscipit magis, & minus. 3. materia habet maiorem potentialitatem, & indifferentiam quam substantia completa, quæ est subiectum qualitatis: ergo si qualitas potest penes magis, & minus participari in subiecto; similiter forma substantialis in materia.

42 Confirm. licet calor, & albedo, secundum suum esse specificum, consistant in indivisibili possunt intendi, & remitti ex diverso modo, quo participantur in subiecto: ergo licet forma substantialis secundum suam speciem consistat in indivisibili, poterit in modo actuandi, materiam suscipere magis, & minus.

43 4. Salva manente vnitate specifica, & numerica substantiæ potest variari in perfectione sui esse; sed non in alio consistit intensio qualitatum: ergo. Prob. mai. anima rationalis habet perfectius esse corpori coniuncta, quam separata, vt ait. D. Th. 1. p. q. 89. art. 1. ad 2.

44 Ad Arg. neg. ant. ad 1. prob. dicimus; quod Arist. ideo illud dixit, quia prima substantia pluribus substat, quod est esse magis substantiam, vel magis substare extensivè, non quia sit magis substantia intensivè. Ad 2. dicimus cum D. Th. 1. 2. q. 52. artic. 1. illud intelligi de materia sumpta pro materialibus dispositionibus, non vero secundum suam substantiam, & entitatem, ex qua, & ex forma resultat indivisibilis species.

45 Ad 3. neg. conseq. immo oppositū infertur, quia maior potentialitas materiæ facit, vt illa ex se non habeat speciem, & quod species illius sit ipsa forma, species rerum in in divisibili consistunt, & id circo forma indivisibiliter communicatur materiæ, quia huius species est, & compositi; qualitates verò licet habeant specie indivisibilem attenta integritatem suorum prædicatorum; non tamen sunt species, & essentia subiecti, quod informant, quo circa in illo possunt participari secundum magis, & minus, si adsint aliæ conditiones, quas infra explicabimus, per quod patet ad confirm.

46 Ad 4. dicimus, quod variatio animæ penes coniunctionem, & separationem à corpore, non est variatio penes additionem alicuius perfectionis in sua intrinseca entitate; sed penes statum connaturalem, vel non connaturalem eiusdemmet perfectionis, & entitatis; sicut variatio status in via, & in patria eiusdemmet charitatis non est per maiorem intensionem illius; sed per novam apprehensionem obiecti, clare visi constituitur imperfectiori statu.

47 Obiicies 2. actio, & passio prædicamentalis, non participant rationem qualitatis; & tamen suscipiunt magis, & minus; dantur enim calefactiones magis, & minus intensæ: ergo conclusio nostra in

illa generalitate est falsa.

48 Resp. quod in eo sensu quo actio, & passio dicuntur intensæ, aut remissæ, etiam participant aliquid de ratione qualitatis; solum dicuntur intensæ, & remissæ terminativè, & vt *quo*, seu effectivè, nõ formaliter subiectivè, & vt *quod*, quatenus sunt causalitates agentis intendentis, aut remittentis qualitates, quæ formaliter, & subiectivè, intendi, aut remitti possunt, & in hoc sensu actio, & passio etiam dici possunt qualitates, quatenus ad qualitates tendunt, & terminantur, & ab eis specificantur, & etiam à qualitatibus oriuntur, tanquam à principio effectivo.

49 Obijcies 3. album, vt sex, magis assimilatur albo vt sex, quam albo, vt quatuor: ergo relatio similitudinis suscipit magis, & minus. Si dicas, quod illud augmentum similitudinis est in fundamento relationis, non in ipsa relatione. Contra est, quia stat augeri similitudinem, & minui albedinem, quæ est fundamentum, quia album vt duo, est similius alteri albo vt duo, quam album vt tres, albo vt quatuor.

50 Resp. quod non stat augeri similitudinem, & minui albedinem, vt proximè fundantem relationem similitudinis, quia albedo fundat relationem similitudinis, ratione vnitatis quam habet cum alijs suæ naturæ, hæc vnitas non convenit albedini ratione relationis, sed ratione suæ essentiæ metaphisicæ, qua sicut est distincta ab alijs, & fundat relationem dissimilitudinis; ita est vna cum alijs, & fundat relationem similitudinis, vnde duo alba vt duo, licet habeant minus de albedine, habent magis de vnitate fundante proximè similitudinem: quare augmentum similitudinis non est in ipsa relatione formaliter, sed in fundamento proximo; vel si est in ipsa relatione, se habet ex consequenti ex intensione fundamenti, & ratione illius.

§. II.

Secunda conclusio.

51 *Qualitates sunt capaces intensionis, & remissionis, licet non omnes.* Cõclusio vt iacet, est omnino certa, & apparebit amplius certitudo, discurrendo per ipsas qualitates secundum suas species. Et loquimur de intensione, non præcisè prout est species alterationis phisicæ, quæ datur solum in qualitatibus tertiæ speciei sed de intensione in latiori acceptione supra explicata.

52 *Prima species quali-* *ta-*

tatis, nempe habitus, & dispositio est capax intensionis, & remissionis. Et de habitibus infusis constat, tam ex Ecclesia ad Deum orante: *Da nobis fidei spei, & charitatis augmentum*. Tum quia ex habitibus infusis aliquando actus ferventiores procedunt, vt ex charitate; aliquando etiam fides abundantius erga credibilia fertur, quod quidem indicat meliorationem, & intẽsionem horum habituum.

De habitibus adquisitis etiam constat, tum quia videmus actus procedentes à magis exercitatis esse perfectiores: ergò, & habitus ipsi sunt perfectiores, quia ex perfectione effectuum perpendimus causarum perfectionem. quia videmus in scientijs hominem proficere, eandem veritatem profundius, & vehementius penetrando, magis ac magis illi adhærendo, quod augmentum non est extensionis, quia non erga plura dilatatur; sed intensionis quia in eodem, & circa idem firmatur, & radicatur.

53 *Secunda species* est naturalis potentia. Potentiæ enim naturales, quæ sunt proprietates substantiæ aqua dimanant aliæ sunt, quæ in mutabiliter sequuntur ex substantia, & non sunt capaces intensionis, sicut nec ipsa substantia, vt intellectus, & voluntas, &c. aliæ non immutabiliter sequuntur, sed dependenter ab aliqua alteratione, vt durum, & molle, & similia, & illæ intendi possunt, & remitti. Primum constat: tum quia illæ potentiæ sunt Independentes omnino à qualitatibus alterativis. Tum quia illæ potentiæ conveniunt secundum vltimum gradum constitutivum naturæ, & vltimum naturæ in illis explicatur: ergo profluunt ab ipsa immutabiliter. Secundum etiam constat: Tum quia esse durum est passio ferri, sicut esse molle est passio ceræ, quæ quidem per alterationem aliquando duriora, aliquando molliora sunt. Tum quia qualitates, quæ sunt elementorum proprietates experimur, intendi, & remitti, vt frigiditatem, & siccitatem terræ. Potentiæ etiam à fixæ organo corporeo dependente à qualitatibus alterativis, sicut ratione talium qualitatum possunt alterari, ita ratione illarum possunt intendi, & remitti, & ita potentia visiva potest esse acutior, sicut, & auditus.

54 *Tertia species* qualitatis est intensibilis, & remissibilis, intensione stricta, vt dictum est, quod quidem patet ad sensum, in calore, frigore, & alijs qualitatibus similibus huius speciei.

55 *Quarta denique species* qualitatis forma, scilicet, & figura incapax est intensionis, & remissionis, quia resultat ex terminatione quantitatis, & terminatio semper fit secundum aliquid indivisibile, & idcirco quavis variatione terminationis facta, necesse est hanc qualitatem in specie variari, quod non contingit in alijs qualitatibus, quia licet omnium species consistant in indivisibili, tamen indivisibilitas non est de ratione omniū specierum.

56 Ex dictis colliges 1. quod ultra augmentum intensivum qualitatum, datur in aliquibus augmentum extensivum, non consistens in eo, quod qualitas ipsa plures partes subiecti informet, sed penes attingentiam plurium obiectorum, quod quidem augmentum non convenit omnibus qualitatibus; sed solum illis, quæ specificantur ab aliquo extrinseco: sicut scientia, quæ paulatim addiscitur, augetur de novo attingendo diversas conclusiones, quas antea non attingebat, an hoc augmentum extensivum habituum, fiat per additionem gradus, aut modi, aut quomodo fiat? Constabit postquam de modo quo fit intensio disputemus.

57 Colliges 2. in quo sensu asserunt communiter Thomistæ, quod qualitates, quæ non specificantur ab aliquo extrinseco, non possunt intendi, & remitti secundum suam essentiam, bene tamen, quæ ab aliquo extrinseco specificantur. Quam doctrinam desumunt ex Div. Thoma 1.2. quæst. 52. artic. 1. Primum probant, quia cum specificativum talium qualitatum sit intrinsecum, absolutum, & consistat in indivisibili, secundum tale specificativum, non suscipiunt magis, & minus, quo circa nec intendi, nec remitti possunt, intenduntur autem, & remittuntur secundum diversam participationem in subiecto. Secundum etiam probant, quia illæ, quæ specificantur ab aliquo extrinseco, possunt magis, & minus accedere ad suum obiectum, in quo consistit augmentum, quod nuper diximus esse extensivum, cum autem obiectum sit à quo illæ qualitates accipiunt speciem, augmentum, quod adquirit qualitas per ordinem ad illud; dicitur convenire qualitati; secundum se, aut secundum suam essentiam.

58 Nec obstat contra primam partem, quod D. Thomas, 2.2. quæst. 24. artic. 4. ad

3. asserit esse propriæ vocis ignorantiam, qualitatem augeri secundum radicationem, aut participationem in subiecto, & non secundum suam essentiam.

Nec etiam obstat contra secundam, quod qualitates, quæ specificantur ab aliquo extrinseco, accipiunt speciem consistentem in indivisibili: ergo quamvis earum specificativum sit extrinsecum nec per ordinem ad illud possunt intendi, aut remitti, nec vere dicuntur intendi, aut remitti secundum se, aut secundum suam essentiam.

59. Ad 1. constabit solutio, artic. 4. huius quæst. dum explicemus in quo consistat maior, vel minor radicatio qualitatis in subiecto. Pro nunc dicimus, D. Thomam impugnare eos, qui iudicabant radicationem maiorem, aut minorem, non pertinere ad entitatem ipsam qualitatis, quod quidem est falsum, quia entitas qualitatis ex se postulat inhærere, & participari in subiecto; & sic radicari magis, aut magis participari in subiecto, sine dubio ipsam entitatem qualitatis involuit, vnde Div. Thomas ibidem concludit dicendo: *Quod nihil est aliud ipsam secundum essentiam augeri, quam eam magis in esse subiecto, quod idem est, ac magis in illo radicari.*

60 Ad 2. neg. consequentiam: nam licet specificativum extrinsecum formaliter acceptum, & ex parte rationis formalis sub qua sit indivisibile, & hac ratione illæ qualitates non suscipiant magis, vel minus: tamen ex parte materiæ admittit latitudinem, & sic attingi potest ab habitu secundum plures, aut pauciores partes; vt videre est in obiecto metaphisicæ, & vidimus in obiecto logicæ; vnde propter indivisibilitatem obiecti formalis, vel rationis formalis obiectiuæ, habitus habet simplicitatem, & propter variationem circa obiecta materialia suscipit magis, & minus extensiue, quod qualitatibus absolutis non convenit.

61 Colliges 3. illud augmentum extensivum, licet proprius dicatur extensivum, non improprie etiam dicitur intensivum, & in hoc sensu intelligendi sunt Authores, qui dicunt qualitates, quæ specificantur ab aliquo extrinseco, intendi, & remitti secundum se ad differentiam aliarum, quæ intenduntur solum secundum diversam participationem in subiecto. Dicitur proprius augmentum extensivum: habitus,

 cum

cum differat ab augmento intensiuo proprijssimo ipsius consistente in eo quod scientia v. g. clarius, & profundius eandem veritatem comprehendat, & per augmentum extensivum non in eadem materia, sed per adventum nouæ magis se explicat, & extendit. Dicitur etiam non improprie augmentum intensivum, quia per illud habitus perficitur in se, & quasi augetur in facilitando potentiam.

ARTIC. III.

Vtrum intensio qualitatum, fiat per additionem gradus ad gradum?

62 EA est generalis omnium gravissimarum difficultatum conditio, vt in illis, ex vna parte tot fere sint sententiæ, quod capita, & ex alia sit facilius placita aliorum reijcere, quam propriā mentē exprimere. Hanc generalem conditionem in præsenti difficultate omnes experiuntur. Nos autem in illa per tractanda duo observare curabimus; & ordinem, quia multitudo sine illo confusionem parit, & divisionem, vt pondus difficultatis facilius supportetur. In præsenti art. per quid non fiat; in sequenti vero, per quid fiat intēsio, disputabimus.

63 Et vt ad id in quo, his temporibus est præcipua controversia, deveniamus, imprimis defferenda est sententia Durandi, & aliorum antiquorum asserentium, intensionem fieri per destructionem veteris qualitatis imperfectæ, & productionem novæ perfectionis. Tum quia contra lumen rationis videtur esse, quod forma destruatur, quando perficitur. Tum in alijs rebus, quæ crescunt, & perficiuntur, sine eo quod destruantur, sicut homo cum augetur non destruitur, sed roboratur. Tum quia non possemus augmentum desiderare alicui rei, nisi eius destructionem volendo. Tum denique sequeretur qualitatem numquam posse per intensionem meliorari, & perfici, si quidem forma, quæ de novo venit, non perficitur, & quæ ante erat destruitur: ergo nulla perficitur.

64 Deinde deserenda est sententia aliorum antiquorum asserentium intensionem qualitatum consistere in depuratione earum à suo contrario, quæ tribui solet Ægidio: impugnanturque à D. Thoma; in 1. dist. 17. q. 2. art. 1. ad 3. & huius sententiæ falsitas facile constat. Tum quia lux augetur, & nihil

retinet de forma contraria, hic enim non contrariantur tenebræ, sed illi opponantur privative, vt simul esse non possint; iuxta illud 2. ad corinthios 6. *quæ conventio lucis ad tenebras?* Tum quia in supernaturalibus, gratia, & caritas, Beatissimæ V. Mariæ, quotidie augebatur, & nihil fuit in illa de peccato, quantumvis minimo: ergo accidit intensioni, quod contingat cum depulsatione à contrario.

65 Supposito ergo quod augmentum intensivum qualitatum, consistit in eo, quod manente qualitate prius producta, ipsa melioretur, & perficiatur, in eadem indivisibili parte subiecti, independenter ab eo quod in prædicto subiecto, vel in se ipsa admittat, vel non admittat contrarium; Difficultas sistit in modo quo fit; an scilicet per additionem gradus ad gradum? An præcisè per maiorem radicationem in subiecto? Primum affirmat Scotus, & Alij antiqui, & communiter schola societatis. Secundum vero affirmat D. Thomas, quem cõmuniter sequuntur omnes Thomistæ, quos superfluum erit recensere.

§. I.

Vnica conclusio.

66 INtensio non fit per additionem Gradus ad Gradum, Nomine *Gradus*, in præsenti intelligimus partem entitatis, formæ, aut qualitatis, superadditam qualitati præexistenti; (licet latius tali nomine vtantur etiam illi, qui intensionem qualitatum salvant sine additione novæ, & partialis qualitatis) conclusio est D. Thom. expressa; tum in 1. dist. 17. q. 2. art. 2. tum, quæst. 1. de virtut. artic. 11. tum. 12. quæst. 52. art. 2. tum 22. q. 24. art. 5. in quibus locis de modo intensionis qualitatum, ex professo tractat, & ex vna parte impugnat eos, qui fieri per additionem qualitatis ad qualitatem, asserebant, & ex alia plaries repetit non fieri per additionem formæ, aut qualitatis.

67 Ex doctrina, quæ in prædictis locis à D. Thoma traditur, sequentes formantur discursus, quibus, & conclusionem esse de illius mente cõstabit, & frequens explicatio adversariorum, vt violenta præoccupatur. Primo: eam additionem rejicit D. Thomas in intensione qualitatum, quam aliqui Philosophi, & Theologi, quos impugnat D. Thomas, ponebant; sed nullus opinatus fuit, in intensione misceri plures qualitates, totales, & completas, cum contrarium appareat ad sensum: ergo D. Thomas rejicit qualitatem partia-

se integrale resultaret: quod est absurdum. Proindeque ex partialibus qualitatibus nequit vnum per se resultare, nec integrale, nec essentiale phisicum, aut metaphisicum.

71 Confirm. qualitas intensa est vnum per se, vt vidimus, sed non vnitate compositionis; ergo vnitate simplicis entitatis formalis; prob. min. partibus qualitatis non cōvenit per se vniri; ergo qualitas intensa non est vnum per se per compositionem. Conseq. patet & ant. prob. formæ non convenit per se vniri alteri formæ, sed partes qualitatis sunt formæ: ergo non convenit illis per se vniri inter se, prob. mai. vnio per se omnis formæ est, vt prædicet suum effectum formalem, id est, vt informet, sed vna forma alteram per se non informat, sed subiectum: ergo vna forma alteri per se non vnitur, sed subiecto: sed [illegible] per se partium non dat vnum per se per compositionem illarum; ergo &c.

72 Confirm. 2. vel vna pars qualitatis vnitur alteri parti, sub munere, & exercitio formæ, vel non: si primum: ergo vna pars [illegible] aliam informat, [illegible], & exercitium formæ [illegible]: ergo pars, quæ [illegible] vt [illegible] [illegible], nō [illegible] formam, [illegible],

sed potentia, aut subiectum; Proindeque qualitas intensa nō erit forma perfectior, sed compositum ex actu, & potentia, & subiecto quodammodo, & forma; si secundum: ergo munus formæ se habebit de materiali omnino ad vnionē vnius partis cum alia: ergo vnio illarum non est vnio per se. Hæc vltima conseq. prob. vnio ad quam se habet de materiali, & quasi per accidens id quod per se convenit partibus non est vnio per se illarum partium; sed solum munus, & exercitium formæ convenit qualitati per se: ergo si hoc se habet de materiali in qualitate ad vnionem illius cū alia, vnio vtriusque non erit per se, proindeque nec ex illis resultabit vnū per se.

73 Si dicas: quod potest vna pars formæ cum alia per se vniri, quin vna aliam informet, vt patet in toto integrali substantiali, aut quantitativo, quod quidem est vnum per se, & vna pars aliam non informat.

74 Contra est: Tum quia partes integrales formaliter vt tales sunt materiales in formabiles vlterius ab alia forma: ergo licet vna aliam non informet, omnes tamen vniuntur sub vna forma illas informante; sed hoc modo vniri partes qualitatis ad intensio-

nem

nem repugnat vt supra ostendimus: ergo si vniuntur per se, vna aliam debet informare.

Tum quia vnio partium integralium est ad constituendum totum maius, & extensum; vnio partium qualitatis si essent, esset ad constituendum totum melius, & perfectius: ergo licet partes primi totius nō petant ad inuicē informari sed potius, quod vna sit extra aliam, vt ex illis resultet totum maius, & extensum, partes tamen secundi totius petunt ad inuicem perfici, vt ex illis resultet totum melius, & perfectius; sed pars formalis, non perficit nisi informando: ergo.

75 Si iterum dicas: quod vnio partium qualitatis non est vt vna alteram informet, sed vt vnitæ perfectius, & magis informent subiectum. Contra est: ergo prius intelligitur, partes qualitatis esse vnitas, quam quod magis, & perfectius informent subiectum: ergo pro illo priori, vel intelliguntur vnitæ per se, vel non; si primum ergo pro illo priori intelligitur vnum totum per se resultans ex illis; non integrale, vt probatum est: ergo essentiale phisicum sed totum essentiale phisicum vnum per se ex puris formis repugnat: ergo pro illo priori vna pars erit forma, & actus respectu alterius; ac subinde vna aliam informabit. Si secundum: ergo qualitas pro illo priori non erit vnum per se, & sic non poterit melius, & perfectius informare subiectum, sed pluries, aut multiplicatius, quod intensio non est.

§. II.

Vlterior conclusionis probatio.

76 Secundo prob. conclusio, impugnando modos, quibus contrarij explicant naturam graduum qualitatis in sua intensione. Aliqui dicūt gradus esse Æthorogeneos, & diversæ rationis, dissimiles, & inæqualiter perfectos. Contra quos in arg. 1. Gradus ętherogenei, dissimiles, & inæqualiter perfecti differunt essentialiter: ergo qualitas nequit intendi per additionem illorum. ant. constat, quia primus essentialiter est primus, & secundus essentialiter est secundus, & sic de reliquis, & secundus essentialiter supponit primum, & in qualitatibus activis primus nequit producere, quod producit secundus, & sic dē reliquis: & consequenter aliquod prædicatum essentiale conuenit vni, quod non cōvenit alteri, quod sine variatione essentiali nequit intelligi.

Conseq. verò prob. Gradus,

se integrale resultaret: quod est absurdum. Proindeque ex partialibus qualitatibus nequit vnum per se resultare, nec integrale, nec essentiale phisicum, aut metaphisicum.

71 Confirm. qualitas intensa est vnum per se, vt vidimus, sed non vnitate compositionis; ergo vnitate simplicis entitatis formalis, prob. min. partibus qualitatis non cõuenit per se vniri; ergo qualitas intensa non est vnum per se per compositionem. Conseq. patet & ant. prob. formæ non conuenit per se vniri alteri formæ, sed partes qualitatis sunt formæ: ergo non conuenit illis per se vniri inter se, prob. mai. vnio per se omnis formæ est, vt præstet suum effectum formalem, id est, vt informet, sed vna forma alteram per se non informat, sed subiectum: ergo vna forma alteri per se non vnitur, sed subiecto: sed sine vnione per se partium non fiat vnum per se per compositionem illarum; ergo &c.

72 Confirm. 2. vel vna pars qualitatis vnitur alteri parti, sub munere, & exercitio formæ, vel non. Si primum; ergo vna pars qualitatis aliam informat, quia [illegible] exercitium formæ [illegible]: ergo pars, quæ [illegible] vt [illegible] [illegible] formam, [illegible] sed potentia, aut subiectum; Proindeque qualitas intensa nõ erit forma perfectior, sed compositum ex actu, & potentia, & subiecto quodammodo, & forma; si secundum; ergo munus formæ se habebit de materiali omnino ad vnionẽ vnius partis cum alia: ergo vnio illarum non est vnio per se. Hæc vltima conseq. prob. vnio ad quam se habet de materiali, & quasi per accidens id quod per se conuenit partibus non est vnio per se illarum partium; sed solum munus, & exercitium formæ conuenit qualitati per se; ergo si hoc se habet de materiali in qualitate ad vnionem illius cũ alia, vnio vtriusque non erit per se, proindeque nec ex illis resultabit vnũ per se.

73 Si dicas: quod potest vna pars formæ cum alia per se vniri, quin vna aliam informet, vt patet in toto integrali substantiali, aut quantitativo, quod quidem est vnum per se, & vna pars aliam non informat.

74 Contra est: Tum quia partes integrales formaliter vt tales sunt materiales in formabiles vlterius ab alia forma: ergo licet vna aliam non informet, omnes tamen vniuntur sub vna forma illas informante; sed hoc modo vniri partes qualitatis ad intensionem

nem repugnat vt supra ostendimus: ergo si vniuntur per se, vna aliam debet informare.

Tum quia vnio partium integralium est ad constituendum totum maius, & extensum; vnio partium qualitatis si essent, esset ad constituendum totum melius, & perfectius: ergo licet partes primi totius nõ petant ad invicẽ informari sed potius, quod vna sit extra aliam, vt ex illis resultet totum maius, & extensum, partes tamen secundi totius petunt ad invicem perfici, vt ex illis resultet totum melius, & perfectius; sed pars formalis, non perficit nisi informando: ergo.

75 Si iterum dicas: quod vnio partium qualitatis non est vt vna alteram informet, sed vt vnitæ perfectius, & magis informent subiectum. Contra est: ergo prius intelligitur, partes qualitatis esse vnitas, quam quod magis, & perfectius informent subiectum: ergo pro illo priori, vel intelligantur vnitæ per se, vel non [illegible] primum ergo pro illo priori intelligitur vnum totum per se resultans ex illis; non integrale, vt probatum est: ergo essentiale physicum sed totum essentiale physicum vnum per se ex puris formis repugnat: ergo pro illo priori vna pars erit forma, & actus respectu alterius; ac subinde vna aliam informabit. Si secundum: ergo qualitas pro illo priori non erit vnum per se, & sic non poterit melius, & perfectius informare subiectum, sed pluries, aut multiplicatius, quod intensio non est.

§. II.

Vlterior conclusionis probatio.

76 Secundo prob. conclusio, impugnando modos, quibus contrarij explicant naturam graduum qualitatis in sua intensione. Aliqui dicũt gradus esse Æthegorericos, & diversæ rationis, dissimiles, & inequaliter perfectos. Contra quos in arg. 1. Gradus etherogenei, dissimiles, & inequaliter perfecti differunt essentialiter: ergo qualitas nequit intendi per additionem illorum. ant. constat, quia primus essentialiter est primus, & secundus essentialiter est secundus, & sic de reliquis, & secundus essentialiter supponit primum, & in qualitatibus activis primus nequit producere, quod producit secundus, & sic de reliquis: & consequenter aliquod prædicatum essentiale convenit vni, quod non cõvenit alteri, quod sine variatione essentiali nequit intelligi.

Conseq. verò prob. Gradus,

dus qualitatis essentialiter differentes sunt specie differentes; sed repugnat qualitas intensa ex qualitatibus specie differentibus: ergo qualitas nequit intendi per additionem illarum. Prob. min. qualitas intensa est vnum per se, vt probatum manet; sed ex rebus specie differentibus intra lineam formæ nequit vnum per se resultare: ergo repugnat qualitas intensa ex qualitatibus specie differentibus.

77 Dices cum adversarijs: quod gradus, quia ordinati sunt ad constituendam vnam intensionem caloris; v.g. distinguuntur specie inadæquata; quæ autem sic distinguuntur, constituere possunt per sui vnionem vnum per se, vt patet, in materia, & forma, & in partibus etherogeneis eiusdem animæ.

78 Contra est 1. qualitas intensa à non intensa, solum debet differre penes magis, & minus; sed gradus specie essentiali differentes differunt plus, quam penes magis, & minus ergo intensio nequit fieri per gradus specie differentes; mai. constat ex communi modo capiendi intensionem, quia capacitatem ad intensionem deprehendimus ex capacitate ad suscipiendum magis, & minus, min. vero, prob. tum quia iuxta D. Thom. 1. p. q. 5c. art. 4. ad 2. *magis, & minus secundum quod causantur ex intensione, & remissione non diversificant speciem.* Tum quia calidum per gradus caloris specie differentes, nō solum dicitur, quod est *magis calidum* sed proprius dicitur quod est *diverse calidum* sicut subiectum cum calore, & siccitate specie differentibus, nō solū est magis qualificatum, sed diverse qualificatum: ergo gradus specie differentes plus differunt, quam penes magis, & minus.

79 Secundo: si gradus intensionis differunt plusquam accidentaliter, & penes magis, & minus, non est ratio, cur ex duobus caloribus essentialiter differentibus fiat intensio, potius quam ex alijs qualitatibus etiam specie differentibus, vt colore, albo, & palido assumptum prob. in primis, non quod vnus calor disponat ad alium, nam etiam calor disponit ad nigredinem, & etiam colores intermedij, quin ex illis resultet intensior qualitas. Non quod vna qualitas perficiatur per aliam; nam dum materia perficitur per formam, & substantia per accidentia, daretur ens intensius. Non quod in qualitatibus activis ex vtraque qualitate resultet activior vis causativa; nam ex calore, & siccitate resultat maior vis calefactiva, quin ex vtroque resultet.

ter intensio; similiter color cum maiori luce viuidiorem mitit speciem in occulo, quin color, & lux faciat intensionem. Non denique quod differant specie solum in adæquata. Tum quia plura ex supradictis solum specie inadæquata differunt. Tum quia si rationes supradictæ probant calores partiales esse species solum inadæquatas, cum eędem reperiantur in alijs qualitatibus, poterit dici cum eodem fundamento, solum specie inadæquata differre, ordinarique posse ad componendam intensionem.

80 Tertio: nam gradus perfectior vnitus per se cum inferiori à quo specie differt, vel perficit intrinsice gradum inferiorem, vel non? Si primum, cum forma non perficiat aliud, nisi se communicando, nec se communicet nisi informando, gradus perfectior informabit inferiorem, subindeque gradus inferior non erit pura forma, & actus, sed veluti potentia, & subiectum; ex quo vlterius sequitur, quod licet intergradus detur vnio per se sicut inter materiam, & formam, non tamen dabitur in tensio, sicut nec in eo quod resultat ex materia, & forma. Hęc conseq. prob. quia intensio est melioratio formæ, vt forma est, & augmentum perfectionis formæ, vt forma est; ergo si gradus qui perficitur, vt reduplicative perficitur ab alio gradu, non explicat esse actum, & formam, non perficitur, aut melioratur, vt forma, sed veluti potentia, aut materia, vel subiectum. Si dicas secundum: ergo perfectio secundi gradus se habet extrinsice ad primum gradum: ergò per intensionem qualitas præexistens non perficitur, sed solum nova qualitas perfectior ipsa ei adiungitur, quod quidem, vel ex ipsa prima apprehensione quid ditatis intensionis expungitur, quia intendi propriè sonat *intus perfici*.

81 *Quarto*: sequeretur gradus inferioris caloris, scilicet à primo vsque ad quartum, (vt aiunt adversarij) esse essentialiter inferiores, & gradus superiores à quinto scilicet vsque ad octavum esse essentialiter superiores: ergo gradus inferiores caloris sunt essentialiter imperfecti, & gradus superiores essentialiter perfecti: ergo gradus inferiores caloris essentialiter faciunt calorem remissũ, & superiores essẽtialiter constituunt calorem intensum, ac subinde remissio est essentialis gradibus inferioribus, & intensio est essentialis superioribus, sicut illis est essentialis perfectio, & imperfectio illorum. Patet hæc vltima conseq. nam intensio, & remissio qualitatis in

in hac sententia sumitur essentialiter, immo nihil aliud est, quam ipsi gradus, remissio sunt gradus imperfecti, aut imperfectio illorum, intensio vero perfectio graduum, seu gradus perfecti: ergo ex gradibus superioribus, & inferioribus caloris, nequit resultare vna intensio consummata caloris; prob. hanc consequentiam, ex eo quod essentialiter pugnat cum intensione, nequit resultare intensio; sed quod essentialiter est remissum, essentialiter pugnat cum intensione: ergo si intensio est essentialis gradibus superioribus, & remissio inferioribus, ex istis, & ex illis nequit resultare intensio.

82 Insurgo 2. contra Authores ponentes gradus Æthegenenses. Si gradus essent inæquales in perfectione, octavus gradus caloris excederet in perfectione qualificativa, immo & activa reliquos septem gradus sibi inferiores. Sed hoc est falsum: ergo gradus non possunt esse inæqualiter perfecti, aut Æthegenenses. Prob. min. tum quia octavus gradus caloris expellitur à subiecto per hoc quod recipiat primum gradum imperfectum frigoris; sed quod est perfectius in suo contrario, nequit expelli, per imperfectius ad infimum sui contrarij: ergo. Tum quia alias subiectum calidum per octavum gradum solum, esset magis calidum, quam subiectum habens septem gradus caloris, cum omnes illos in perfectione excederet: ergo vt subiectum sit calidum in summo, superfluunt septem gradus caloris inferiores; sed octavus gradus solus constituit subiectum summe calidum sine additione alterius qualitatis: ergo vel est falsum gradus qualitatis esse inæqualis perfectionis, vel debet salvari perfectior qualitas, & intensio in simplici qualitate sine gradibus.

83 Dices cum adversarijs: vel quod excessus octavi supra reliquos septem gradus caloris non stat in vi præstandi maiorem effectum formalem; sed in maiori vi productiva caloris; vel licet staret excessus in effectu formali, ille excessus esset respectu reliquorum inferiorum divisivè, non vero collectivè; ex quo inferunt non superfluere gradus inferiores: Tum vt remissio fiat successivè: tum vt disponant subiectum ad formas mixtorum, quæ cum summo gradu primarum qualitatum coexistere nequeunt; tum denique vt producant alios gradus inferiores sibi similes.

84 Sed contra omnes partes huius solutionis; & in primis contra primam obstat: quia

quia non stat excessus octavi, supra septem inferiores gradus in vi productiva caloris, quin stet etiam excessus in vi praestandi maiorem effectum formalem: ergo solutio ex hac parte ruit: prob. ant. non stat perfectior vis productiva in aliqua forma, quin sit perfectior forma; quia perfectio virtutis causae. sumitur ex perfectione causae; sed repugnat perfectior forma sine vi ad praestandum perfectiorem effectum formalem, quia iste alius non est praeter ipsam formam, vt subiecto communicatam: ergo si octavus gradus caloris excedit inferiores in vi productiva caloris; etiam debet illos excedere in effectu formali, quem praestat subiecto.

85 Contra secundam partem solutionis obstat, nam si excessus octavi supra inferiores in effectu formali esset tantum respectu illorum divisivè, non vero collectivè: ergo effectus formalis gradus octavi non excedit in perfectione collectionem effectuum formalium, vel effectus formales collectivè sumptos graduum inferiorum: ergo per gradum octavum non intenditur calor. Prob. vltimam consequentiam, octavus gradus caloris non praestat subiecto effectum formalem perfectiorem tota collectione effectuum formalium graduum inferiorum: ergo per gradum octavum non fit subiectum magis, & perfectius calidum, quam esset per collectionem graduum inferiorum. Patet conseq. quia subiectum esse magis, & perfectius calidum habet à perfectiori effectu formali graduum qualitatis: ergo si effectus formalis gradus octavi non excedit in perfectione totam collectionem inferiorum graduum, per gradum octavum non fit subiectum magis calidum, quam esset per gradus inferiores sumptos collectivè; subindeque per octavum gradum, licet extendatur calor in subiecto, & fit maior extensive, non tamen erit subiectum magis, & perfectius calidum intensive.

86 Explicatur hoc: intensio consistit in perfectiori effectu formali, quem qualitas praestat subiecto; sed calor per collectionem septem graduum praestat subiecto effectum formalem, quem non excedit in perfectione gradus octavus: ergo gradus octavus non addit subiecto, nec calori perfectionem maiorem quam antea habebat, & consequenter octavus non intendit, si non excedit inferiores collectivè sumptos.

87 Obstat 2. nam si gradus octavus caloris non excedit in perfectione septem gra-

cum differat ab augmento intensiuo proprijssimo ipsius consistente in eo quod scientia v. g. clarius, & profundius eandem veritatem comprehendat, & per augmentum extensivum non in eadem materia, sed per adventum nouæ magis se explicat, & extendit. Dicitur etiam non impropriè augmentum intensivum, quia per illud habitus perficitur in se, & quasi augetur in facilitando potentiam.

ARTIC. III.

Vtrum intensio qualitatum, fiat per additionem gradus ad gradum?

62 EA est generalis omnium gravissimarum difficultatum conditio, vt in illis, ex vna parte tot ferè sint sententiæ, quod capita, & ex alia sit facilius placita aliorum reijcere, quam propriā mentē exprimere. Hanc generalem conditionem in præsenti difficultate omnes experiuntur. Nos autem in illa per tractanda duo observare curabimus; & ordinem, quia multitudo sine illo confusionem parit, & diuisionem, vt pondus difficultatis facilius supportetur. In præsenti art. per quid non fiat; in sequenti vero, per quid fiat intēsio, disputabimus.

63 Et vt ad id in quo, his temporibus est præcipua controversia, deveniamus, imprimis desserenda est sententia Durandi, & aliorum antiquorum asserentium, intensionem fieri per destructionem veteris qualitatis imperfectæ, & productionem novæ perfectioris. Tum quia contra lumen rationis videtur esse, quod forma destruatur, quando perficitur. Tum in alijs rebus, quæ crescunt, & perficiuntur, sine eo quod destruantur, sicut homo cum augetur non destruitur, sed roboratur. Tum quia non possemus augmentum desiderare alicui rei, nisi eius destructionem volendo. Tum denique sequeretur qualitatem numquam posse per intensionem meliorari, & perfici, siquidem forma, quæ de novo venit, non perficitur, & quæ ante erat destruitur: ergo nulla perficitur.

64 Deinde deserenda est sententia aliorum antiquorum asserentium intensionem qualitatum consistere in depuratione earum à suo contrario, quæ tribui solet Ægidio: impugnanturque à D. Thoma; in 1. dist. 17. q. 2. art. 2. ad 3. & huius sententiæ falsitas facile constat. Tum quia lux augetur, & nihil

retinet de forma contraria, luci enim non contrariantur tenebræ, sed illi opponantur privative, vt simul esse non possint; iuxta illud 2. ad corinthios 6. *quæ conventio lucis ad tenebras?* Tum quia in supernaturalibus, gratia, & caritas, Beatissimæ V. Mariæ, quotidie augebatur, & nihil fuit in illa de peccato, quantumvis minimo: ergo accidit intensioni, quod contingat cum depuratione à contrario.

65 Supposito ergo quod augmentum intensivum qualitatum, consistit in eo, quod manente qualitate prius producta, ipsa melioretur, & perficiatur, in eadem indivisibili parte subiecti, independenter ab eo quod in prædicto subiecto, vel in se ipsa admittat, vel non admittat contrarium; Difficultas sistit in modo quo fit; an scilicet per additionem gradus ad gradum? An præcisse per maiorem radicationem in subiecto? Primum affirmat Scotus, & Alij antiqui, & communiter schola societatis. Secundum vero affirmat D. Thomas, quem cõmuniter sequuntur omnes Thomistæ, quos superfluum erit recensere.

§. I.

Vnica conclusio.

66 I*Ntensio non fit per additionem Gradus ad Gradum*, Nomine *Gradus*, in præsenti intelligimus partem entitatis, formæ, aut qualitatis, superadditam qualitati præexistenti; (licet latius tali nomine vtantur etiam illi, qui intensionem qualitatum salvant sine additione novæ, & partialis qualitatis) conclusio est D. Thom. expressa; tum in 1. dist. 17. q. 2. art. 2. tum, quæst. 1. de virtut. artic. 11. tum. 12. quæst. 52. art. 2. tum 22. q. 24. art. 5. in quibus locis de modo intensionis qualitatum, ex professo tractat, & ex vna parte impugnat eos, qui fieri per additionem qualitatis ad qualitatem, asserebant, & ex alia plaries repetit non fieri per additionem formæ, aut qualitatis.

67 Ex doctrina, quæ in prædictis locis à D Thoma traditur, sequentes formantur discursus, quibus, & conclusionem esse de mente cõstabit, & frequens explicatio adversariorum, vt violenta [illegible] occupatur. Primo: eam additionem reiicit D. Thomas in intensione qualitatum, [illegible] aliqui Philosophi, & Theologi, quos impugnat D. Thomas, ponebant; sed nullus opinatus fuit, in intensione intervenire plures qualitates, iota [illegible] completas, cum constanter appareat ad sensum: ergo D. Thomas reijcit qualitatem partia-

lium additionem in sensu in quo à contrarijs asseritur.

68 Secundo: D. Thomas, primo loco supra adducto, Authores, quos impugnat, ex falsa imaginatione procedere, contendit, *quia augmentum charitatis imaginati sunt, ad modum augmenti corporalis, in quo fit additio quantitatis ad quantitatem;* Sed in augmento quantitatis, non additur nova quantitas totalis, & completa, sed solum partialis: ergo in augmento qualitatis, additionem non totalis, aut completæ qualitatis, reijcit, sed etiam partialis.

69 Hinc plures, & præstantiores ex adversarijs, postquam tentaverunt D. Thomam in suam per trahere sententiam, videntes menti S. Doct. non congruere, dixerunt, vel quod vehementissimè in nostram sententiam inclinat, vel quod difficile aliqua ex positio ei accomodatur, vel quod vtramque sententiam, vt probabilem docuit: vnde non parum miramur, P. Alphons. hæc verba proferre: *Angelicum Doct. Pronobis stare tam apertum arbitror, vt non parum mirer, Thomistas adeo affixos esse contrariæ sententiæ.*

70 Ratione prob. 1. conclusio; qualitas intensior facta est vnum per se; sed non esset vnum per se; si intensio illius fieret per additionem gradus ad gradum: ergo intensio qualitatis non fit per additionem, gradus ad gradum, maiorem non negant adversarij, alias nec posset vnica operatio ne operari, quia quod non est vnũ per se, est simpliciter plura entia, & plura agẽtia nec esset forma perfectior, sed multiplicatior, & veluti aggregatio formarũ, min. vero, prob. ex partialibus qualitatibus nequit resultare vnum per se; sed si intensio fieret per additionẽ gradus ad gradũ, qualitas intensior facta resultaret ex partialibus qualitatibus: ergo non esset vnum per se; cætera patent, & prob. mai. vnum ens per se, tantum resultare potest ex partibus essentialibus, aut integralibus, sed partes qualitatis non possunt esse essentiales, aut integrales: ergo ex partialibus qualitatibus nequit resultare vnum per se. Mai. ex eo constans videtur, quia partes entis per se, debent esse simpliciter, & absolute partes, ad differentiam partium entis per accidẽs, quæ sunt simpliciter, & absoluta tota, pars autem simpliciter talis, est quæ per se petit componere, & totum per se solum petit, vel constitui, vel integrari; & sic etiam petit, aut partes essentiales, aut integrales, quibus solum convenit per se componere.

Minor in qua stat difficul-

cultas, & in primis quod partes qualitatis non posint esse essentiales, prob. non essentiales metaphisicè, alias in qualitate remissa non esset essentia qualitatis, vel per intensionem variaretur qualitas essētialiter metaphisicè, cum pars essentialis metaphisica ei adderetur, non essentiales phisicè, tum quia, partes essentiales phisicè distinctæ ab integralibus solum sūt materia, & forma, Potētia, & actus, quod repugnat qualitati, alias qualitas extraheretur à ratione actus, & formæ. Tum quia, quod accidit toti essentialiter phisicè constituto, non est pars essentialis physica illius; sed intensio accidit qualitati, vt est totum essentialiter phisicè constitutum; ergo intensio non fit per additionem partis essentialis phisicæ qualitatis: prob. min. qualitas non summe intensa est totum phisicè essentialiter constitutum in specie qualitatis, cum sit individuum speciei qualitatis existens in re independenter ab alio suæ speciei, & numerice distinctum ab alio individuo eiusdem speciei, nempe ab alia qualitate non summe intensa; sed qualitati non summe intensæ accidit quod summe intendatur: ergo intensio accidit qualitati, vt est totum essentialiter phisicè constitutum: sub- inde que intensio non est additio partis essentialis phisicæ.

Quod autem partes qualitatis non possint esse integrales, prob. tum quia partes, quibus intenderetur qualitas, deberent illam reddere perfectiorem in ratione formæ, sed partes integrales non possunt reddere qualitatem perfectiorem in ratione formæ: ergo non intenditur per partes integrales. Prob. min. de ratione partium integralium est convenire in ratione formæ, & differre penes materiam, aut quantitatem, & si augentur, totum integrale constituunt maius, non vero perfectius, aut melius: ergo partes integrales non redderent qualitatem perfectiorem in ratione formæ sed maiorem ratione subiecti, aut quantitatis.

Tum quia partes integrales non corporum vnum simpliciter, & per se, nisi omnes constituantur sub vnica forma coniungente illas, & veluti informante, vt patet in partibus integralibus quantitatis, & substantia; eo quod sunt, quasi partes materiales indigentes informatione: ergo si ipsa qualitas, vt forma partes integrales haberet, indigeret alia forma illas informante, & ad vnitatem reducente, vt vnum per

se integrale resultaret: quod est absurdum. Proindeque ex partialibus qualitatibus nequit vnum per se resultare, nec integrale, nec essentiale phisicum, aut metaphisicum.

71 Confirm. qualitas intensa est vnum per se, vt vidimus, sed non vnitate compositionis; ergo vnitate simplicis entitatis formalis. Prob. min. partibus qualitatis non cõvenit per se vniri; ergo qualitas intensa non est vnum per se per compositionem. Conseq. patet & ant. prob. formæ non convenit per se vniri alteri formæ, sed partes qualitatis sunt formæ: ergo non convenit illis per se vniri inter se, prob. mai. vnio per se omnis formæ est, vt præstet suum effectum formalem; id est, vt informet, sed vna forma alteram per se non informat, sed subiectum: ergo vna forma alteri per se non vnitur, sed subiecto: sed sine vnione per se partium non fiat vnum per se per compositionem illarum; ergo &c.

72 Confirm. 2. vel vna pars qualitatis vnitur alteri parti, sub munere, & exercitio formæ; vel non. si primum; ergo vna pars qualitatis alteram informat, quia in [illegible], & exercitium formæ est informare: ergo pars, quæ [illegible] vnitur vt vni ta [illegible], non est forma, sed potentia, aut subiectum; Proindeque qualitas intensa nõ erit forma perfectior, sed compositum ex actu, & potentia, & subiecto quodammodo, & forma; si secundum; ergo munus formæ se habebit de materiali omnino ad vnionẽ vnius partis cum alia; ergo vnio illarum non est vnio per se. Hæc vltima conseq. prob. vnio ad quam se habet de materiali, & quasi per accidens id quod per se convenit partibus non est vnio per se illarum partium; sed solum munus, & exercitium formæ convenit qualitati per se; ergo si hoc se habet de materiali in qualitate ad vnionem illius cũ alia, vnio vtriusque non erit per se, proindeque nec ex illis resultabit vnũ per se.

73 Si dicas: quod potest vna pars formæ cum alia per se vniri, quin vna aliam informet, vt patet in toto integrali substantiali, aut quantitativo, quod quidem est vnum per se, & vna pars aliam non informat.

74 Contrà est: Tum quia partes integrales formaliter vt tales sunt materiales informabiles vlterius ab alia forma: ergo licet, vna aliam non informet, omnes tamen vniuntur sub vna forma illas informante; sed hoc modo vniri partes qualitatis ad intensionem

nem repugnat vt supra ostendimus: ergo si vniuntur per se, vna aliam debet informare.

Tum quia vnio partium integralium est ad constituendum totum maius, & extensum; vnio partium qualitatis si essent, esset ad constituendum totum melius, & perfectius: ergo licet partes primi totius nõ petant ad invicẽ informari sed potius, quod vna sit extra aliam, vt ex illis resultet totum maius, & extensum, partes tamen secundi totius petunt ad invicem perfici, vt ex illis resultet totum melius, & perfectius; sed pars formalis, non perficit nisi informando: ergo.

75 Si iterum dicas: quod vnio partium qualitatis non est vt vna alteram informet, sed vt vnitæ perfectius, & magis informent subiectum. Contra est: ergo prius intelligitur, partes qualitatis esse vnitas, quam quod magis, & perfectius informent subiectum: ergo pro illo priori, vel intelliguntur vnitæ per se, vel non; si primum ergo pro illo priori intelligitur vnum totum per se resultans ex illis; non integrale, vt probatum est: ergo essentiale phisicum sed totum essentiale phisicum vnum per se ex puris formis repugnat: ergo pro illo priori vna pars erit forma, & actus respectu alterius; ac subinde vna aliam informabit. Si secundum: ergo qualitas pro illo priori non erit vnum per se, & sic non poterit melius, & perfectius informare subiectum, sed pluries, aut multiplicatius, quod intensio non est.

§. II.

Vlterior conclusionis probatio.

76 Secundo prob. conclusio, impugnando modos, quibus contrarij explicant naturam graduum qualitatis in sua intensione. Aliqui dicũt gradus esse Atheogeneos, & diversæ rationis, disimiles, & inequaliter perfectos. Contra quos in urgẽ. 1. Gradus etherogenei, dissimiles, & inequaliter perfecti differunt essentialiter: ergo qualitas nequit intendi per additionem illorum. ant. constat, quia primus essentialiter est primus, & secundus essentialiter est secundus, & sic de reliquis, & secundus essentialiter supponit primum, & in qualitatibus activis primus nequit producere, quod producit secundus, & sic dẽ reliquis: & consequenter aliquod prædicatum essentiale convenit vni, quod non cõvenit alteri, quod sine variatione essentiali nequit intelligi.

Conseq. verò prob. Gradus,

dus qualitatis essentialiter differentes sunt specie differentes; sed repugnat qualitas intensa ex qualitatibus specie differentibus: ergo qualitas nequit intendi per additionem illarum. Prob. min. qualitas intensa est vnum per se, vt probatum manet; sed ex rebus specie differentibus intra lineam formæ nequit vnum per se resultare: ergo repugnat qualitas intensa ex qualitatibus specie differentibus.

77 Dices cum aduersarijs: quod gradus, quia ordinati sunt ad constituendam vnam intensionem caloris; v.g. distinguuntur specie inadæquata; quæ autem sic distinguuntur, constituere possunt per sui vnionem vnum per se, vt patet, in materia, & forma, & in partibus ętherogeneis eiusdem animæ.

78 Contra est 1. qualitas intensa a non intensa, solum debet differre penes magis, & minus; sed gradus specie essentiali differentes differunt plus, quam penes magis, & minus: ergo intensio nequit fieri per gradus specie differentes; mai. constat ex communi modo capiendi intensionem, quia capacitatem ad intensionem deprehendimus ex capacitate ad suscipiendum magis, & minus, min. vero, prob. tum quia iuxta D. Thom. 1. p. q. 50. art. 4. ad 2. *magis, & minus secundum quod causantur ex intensione, & remissione non diuersificant speciem.* Tum quia calidum per gradus caloris specie differentes, nō solum dicitur, quod est *magis calidum* sed proprius dicitur quod est *diuerse calidum* sicut subiectum cum calore, & siccitate specie differentibus, nō solū est magis qualificatum, sed diuerse qualificatum: ergo gradus specie differentes plus differunt, quam penes magis, & minus.

79 Secundo: si gradus intensionis differunt plusquam accidentaliter, & penes magis, & minus, non est ratio, cur ex duobus caloribus essentialiter differentibus fiat intensio, potius quam ex alijs qualitatibus etiam specie differentibus, vt colore, albo, & palido assumptum prob. in prin. is, non quod vnus calor disponat ad alium, nam etiam calor disponit ad nigredinem, & etiam colores intermedij, quin ex illis resultet intensior qualitas. Non quod vna qualitas perficiatur per aliam; nam dum materia perficitur per formam, & substantia per accidentia, daretur ens intensius. Non quod in qualitatibus actiuis ex vtraque qualitate resultet actiuior vis causatiua; nam ex calore, & ligne resultat maior vis calefactiua, quin ex vtroque resultet

ter intensio; similiter color cum maiori luce viuidiorem mitit speciem in occulo, quin color, & lux faciat intensionem. Non denique quod differant specie solum in adæquata. Tum quia plura ex supradictis solum specie inadæquata differunt. Tum quia si rationes supradictæ probant calores partiales esse species solum inadæquatas, cum eędem reperiantur in alijs qualitatibus, poterit dici cum eodem fundamento, solum specie inadæquata differre, ordinarique posse ad componendam intensionem.

80 Tertio: nam gradus perfectior vnitus per se cum inferiori à quo specie differt, vel perficit intrinsice gradum inferiorem, vel non? Si primum, cum forma non perficiat aliud, nisi se communicando, nec se communicet nisi informando, gradus perfectior informabit inferiorem, subindeque gradus inferior non erit pura forma, & actus, sed veluti potentia, & subiectum; ex quo vlterius sequitur, quod licet intergradus detur vnio per se sicut inter materiam, & formam, non tamen dabitur intensio, sicut nec in eo quod resultat ex materia, & forma. Hęc conseq. prob. quia intensio est melioratio formæ, vt forma est, & augmentum perfectionis formæ, vt forma est; ergo si gradus qui perficitur, vt reduplicatiue perficitur ab alio gradu, non explicat esse actum, & formam, non perficitur, aut melioratur, vt forma, sed veluti potentia, aut materia, vel subiectum. Si dicas secundum: ergo perfectio secundi gradus se habet extrinsice ad primum gradum: ergo per intensionem qualitas præexistens non perficitur, sed solum noua qualitas perfectior ipsi ei adiungitur, quod quidem, vel ex ipsa prima apprehensione quid ditatis intensionis expungitur, quia intendi proprie sonat *intus perfici*.

81 *Quarto*: sequeretur gradus inferioris caloris, scilicet à primo vsque ad quartum, (vt aiunt adversarij) esse essentialiter inferiores, & gradus superiores à quinto scilicet vsque ad octavum esse essentialiter superiores: ergo gradus inferiores caloris sunt essentialiter imperfecti, & gradus superiores essentialiter perfecti: ergo gradus inferiores caloris essentialiter faciunt calorem remissũ, & superiores essẽtialiter constituunt calorem intensum, ac subinde remissio est essentialis gradibus inferioribus, & intensio est essentialis superioribus, sicut illis est essentialis perfectio, & imperfectio illorum. Patet hæc vltima conseq. nam intensio, & remissio qualitatis in

in hac sententia sumitur essentialiter, immo nihil aliud est, quam ipsi gradus, remissio sunt gradus imperfecti, aut imperfectio illorum, intensio vero perfectio graduum, seu gradus perfecti: ergo ex gradibus superioribus, & inferioribus caloris, nequit resultare vna intensio consummata caloris; prob. hanc consequentiam, ex eo quod id essentialiter pugnat cum intensione, nequit resultare intensio; sed quod essentialiter est remissum, essentialiter pugnat cum intensione: ergo si intensio est essentialis gradibus superioribus, & remissio inferioribus, ex illis, & ex illis nequit resultare intensio.

82 Inurgo 2. contra Authores ponentes gradus Æthergenes. Si gradus essent inæquales in perfectione, octavus gradus caloris excederet in perfectione qualificativa, immo, & activa reliquos septem gradus sibi inferiores. Sed hoc est falsum: ergo gradus non possunt esse inæqualiter perfecti, aut Æthergenei. Prob. min. tum quia octavus gradus caloris expellitur à subiecto per hoc quod recipiat primum gradum imperfectum frigoris; sed quod est perfectius in suo contrario, nequit expelli, per imperfectius seu infimum sui contrarij: ergo.

Tum quia alias subiectum calidum per octavum gradum solum, esset magis calidum, quam subiectum habens septem gradus caloris, cum omnes illos in perfectione excederet: ergo vt subiectum sit calidum in summo, superfluunt septem gradus caloris inferiores; sed octavus gradus solus constituit subiectum summe calidum sine additione alterius qualitatis: ergo vel est falsum gradus qualitatis esse inæqualis perfectionis, vel debet salvari perfectior qualitas, & intensio in simplici qualitate sine gradibus.

83 Dices cum adversarijs: vel quod excessus octavi supra reliquos septem gradus caloris non stat in vi præstandi maiorem effectum formalem; sed in maiori vi productiva calo is; vel licet staret excessus in effectu formali, ille excessus esset respectu reliquorum inferiorum divisive, non vero collective; ex quo inferunt non superfluere gradus inferiores: Tum vt remissio fiat successive: tum vt disponant subiectum ad formas mixtorum, quæ cum summo gradu primarum qualitatum coexistere nequeunt; tum denique vt producant alios gradus inferiores sibi similes.

84 Sed contra omnes partes huius solutionis; & in primis contra primam obstat: quia

quia non stat excessus octavi, supra septem inferiores gradus in vi productiva caloris, quin stet etiam excessus in vi praestandi maiorem effectum formalem: ergo solutio ex hac parte ruit: prob. ant. non stat perfectior vis productiva in aliqua forma, quin sit perfectior forma; quia perfectio virtutis causae, sumitur ex perfectione causae; sed repugnat perfectior forma sine vi ad praestandum perfectiorem effectum formalem, quia iste alius non est praeter ipsam formam, vt subiecto communicatam: ergo si octavus gradus caloris excedit inferiores in vi productiva caloris; etiam debet illos excedere in effectu formali, quem praestat subiecto.

85 Contra secundam partem solutionis obstat, nam si excessus octavi supra inferiores in effectu formali esset tantum respectu illorum divisivè, non vero collectivè; ergo effectus formalis gradus octavi non excedit in perfectione collectionem effectuum formalium, vel effectus formales collectivè sumptos graduum inferiorum: ergo per gradum octavum non intenditur calor. Prob. vltimam consequentiam, octavus gradus caloris non praestat subiecto effectum formalem perfectiorem tota collectione effectuum formalium graduum inferiorum: ergo per gradum octavum non fit subiectum magis, & perfectius calidum, quam esset per collectionem graduum inferiorum. Patet conseq. quia subiectum esse magis, & perfectius calidum habet à perfectiori effectu formali graduum qualitatis: ergo si effectus formalis gradus octavi non excedit in perfectione totam collectionem inferiorum graduum, per gradum octavum non fit subiectum magis calidum, quam esset per gradus inferiores sumptos collectivè; subindeque per octavum gradum, licet extendatur calor in subiecto, & fit maior extensivè, non tamen erit subiectum magis, & perfectius calidum intensivè.

86 Explicatur hoc: intensio consistit in perfectiori effectu formali, quem qualitas praestat subiecto; sed calor per collectionem septem graduum praestat subiecto effectum formalem, quem non excedit in perfectione gradus octavus: ergo gradus octavus non addit subiecto, nec calori perfectionem maiorem quàm antea habebat, & consequenter octavus non intendit, si non excedit inferiores collectivè sumptos.

87 Obstat 2. nam si gradus octavus caloris non excedit in perfectione septem

gradus inferiores collective: ergo ille solus non reddit tam intense calidum subiectum, quam omnes septem inferiores: ergo intensio caloris vt octo formaliter iuvatur ex septimo gradu minus perfecto: ergo a fortiori coniunctio graduum æqualium caloris sufficiet ad componendam intensionem, quod authores intensionis per gradus Ætherogeneos non admittunt: hæc vltima conseq. prob. gradus inferior formaliter iuvat ad intensionem cum gradu superiori, cum gradus superior non reddat subiectum ita intense calidum, sicut illud reddit in consortio gradus inferioris: cur ergo consortium gradus non inferioris, sed æqualis, formaliter non iuvabit, & su[illegible] ad componendam [illegible] nem?

88 Contra id, quod sub infertur ex solutione, obstat: Tum quia, si semel per octavum redditur subiectum ita perfecte calidum, sicut per septem gradus inferiores, vt ex sententia horum authorum, ie qui necessario probavimus; ad minus sequitur ad intensionem formalem, quam præstat calor subiecto per octo gradus caloris superfluere septem gradus inferiores, semel quod octavus gradus adquisierit, sed hæc ipso superfluerent etiã ad remissionem: ergo. Mai. constat, nam cum intensione facta per octavum, vel manet intensio facta per septem gradus inferiores, vel non. Primum nequit dici, si vt probavimus solus octavus gradus reddit subiectum tã intense calidum, quam omnes septem, quia de septimo gradu respectu suorum inferiorum idem dicendum erit, & sic per octo gradus caloris ita se excedẽtes redderetur subiectum intense calidum fere vt centum, quod est absurdum. Si intensio facta per septem gradus non manet cum intensione facta per octavum, superfluunt gradus inferiores ad formalem intensionem, vt patet. Min. vero prob. illa forma, quæ se habet de materiali ad formalem intensionem etiam se habet de materiali, aut superfluit ad remissionem, quia eisdem qualitas est formaliter intensa, quibus si diminuantur, est formaliter remissa.

Vnde quod ex inæqualitate perfectionis graduum, per legitimas consequentias, (vt censemus) sequatur, aut quod crescat in proportionate in[illegible] sio; aut quod non possit fieri remissio successive, & alia quã plurima difficilia convincit, quam difficilis est intẽsio per gradus Ætherogeneos.

89 Denique quod ad di-

dicitur, scilicet non superfluere gradus inferiores, quia necessarij fuere ad formas mixtorum, vt dispositiones ad illas, non venit ad rem. Quia vel sermo est de gradibus inferioribus, vt cum octavo vniti hi faciunt vnam intensionem: vel de illis sine septimo, aut octavo: si primum: sicut forma mixtorum nequit coexistere cum septimo, aut octavo gradu; ita nec cum gradibus inferioribus vnitis cum octavo: quare sicut, prout sic superfluunt ad intensionem formalem; ita superfluunt ad munus disponendi: si dicatur secundum sicut nos nō dicimus, quod superfluūt ad intensionem caloris, vt sex, ita nec superfluere dicimus ad hoc vt disponant.

90 Ex quibus omnibus in summa infertur, intēsionem factam per gradus Æthereogeneos esse impossibilem; nam vel perfectior gradus solus reddit subiectum ęque intense qualificatum sicut omnes inferiores collective, vel non? si primum: aut crescit improportionate intensio, aut posito gradu perfectiori, inferiores superfluūt, si secundum: aut gradus perfectior non facit qualitatem magis intensam, aut posset illam intendere quā vis esset tantum ęqualis, quæ omnia impossibilia,

censemus.

§. III.

Intensio per gradus homogeneos reycitur.

91 ALij authores intensionem per gradus homogeneos, ejusdem rationis, & perfecte similes, & ęquales, fieri contendunt. Contra quos insurgo 1. nam qualitas intensa, tam in se, quam in ordine ad subiectum, est perfectior quam remissa; sed ita non esset, si intensio fieret per gradus omnino homogeneos ergo. Prob. min. nā inter qualitates omnino ęquales vna nō perficit aliam, nec plures magis perficiunt subiectum: ergo qualitas constans ex pluribus ęqualibus, nec in se, nec in ordine ad subiectum est perfectior, quam qualibet partialis. Prob. ant. & in primis, quod vna non perficiat aliam, cum sint omnino ęquales in perfectione, & non sit maior ratio in vna, quam in altera, patet. Quod vero, nec etiam plures magis perficiant subiectum, prob. nam plures formæ eiusdem ęqualitatis, activitatis, & virtutis, licet in suo subiecto multiplicent suum effectum formalem, non tamen præstant effectum formalem perfectiorem, sed omnes eundem, licet multiplicatum: ergo plures qualitates

om-

omnino çquales non magis per ciant subiectum; quam quælibet partialis. Prob. ant. nam nulla forma præstat subiecto, plusquam in se ipsa habet: ergo ex parte subiecti non correspondet omnibus illis perfectior effectus, quam ille, qui cuilibet in particulari correspondet.

92 Dices 1. quod sub çqualitate graduum stat maior perfectio entitativa in qualitate intensa, quam in extensa, & remissa, perfectio quidem orta ex vnione illorum penetrativa.

93 Sed præterquamquod difficillime percipitur, quæ nam sit hæc vnio penetrativa, quia penetratio solum est propria eorum quibus per se convenit esse in loco, nimirum corporum; & præter difficultatem, & impossibilitatē vniendi formas omnino çquales in actualitate, perfectione, & vi informativa, ita vt ex illis resultet vnam per se. Obstat 1. nam si excessus perfectionis sumitur ex vnione: ergo qualitas intensa vt octo, nihil dicit majoris perfectionis, quam remissa vt duo. Prob. conseq. nam in qualitate vt duo datur vnio secundi gradus cum primo çque perfecta, ac vnio octavi cum septimo in qualitate vt octo: ergo si tota maior perfectio sumitur ex vnione, vna non dicit maiorem perfectionem, quam alia.

Si solum sit discrimen in eo, quod qualitas vt octo, includit plures vniones, quam qualitas vt duo, hoc autem solum convincit, in qualitate vt octo esse plures perfectiones, quam in qualitate vt duo, non vero quod qualitas vt octo sit perfectior. Prçterquamquod, si cut ex pluralitate partium omnino çqualium, non infertur perfectior, aut intensior qualitas, seclusa vnione illarum; ita ex pluralitate vnionum etiam omnino æqualium, non infertur perfectior, aut intensior qualitas.

94 Obstat 2. quia perfectio vnionis non auget calorem in esse caloris, quia vnio vnius caloris cum alio calor non est; sed intensio caloris petit calorem esse perfectiorem in esse caloris: ergo perfectior vnio nō sufficit, vt ex gradibus omnino çqualibus resultet intensior qualitas.

95 Dices 2. calorem intensum esse perfectiorem in esse caloris remisso; immo, & extensum minus extenso, quia multiplicatio perfectionis, licet çqualis, facit coniunctum perfectius, sic coniunctum ex duobus hominibus est absolute perfectius vno; sic etiam maior, & perfectior virtus, est necessaria, ad producendos duos ignes simul, quam vnum, signū evidēs, quod est perfectius cōiunctus.

Sed hæc solutio essentiam intensionis evertit confundens illam cum extensione, immo, & cum aggregato per accidens rerum perfectarum, vt constat exemplis, quibus fulcitur, & quibus explicatur, mentem Authoris solutionis nihil aliud attingere in intensione præter multiplicationem qualitatum in eodem subiecto, quod est intensionem nimis crasse concipere, & id circo, vel ex ipsa prima apprehensione naturæ intensionis, solutio manet impugnata, immo ex illa non leviter infertur, voluntarie restringi intensionem ad solas qualitates, cum simile augmentum perfectionis, quod qualitati conceditur, omnibus rebus, siue substantialibus, siue accidentalibus nullus valeat negare.

97 Secundo contra æqualitatem omnimodam graduum sic insurgo: quia vnus gradus caloris in subiecto frigido vt octo non ponitur cum omnibus octo gradibus frigiditatis: ergo cum nullo. Prob. conseq. Quia si omnes sunt eiusdem rationis, non est cur potius expellatur vnus, quam alius.

Nec dicas 1. quod attinet ad Deum determinare, qui gradus in singulari sit expellendus. Contra est; quia difficilis est philosophia, quæ recurrit ad Deum pro effectibus, qui causis creatis, sine inconvenienti tribui possunt, vel ex eo solum, quod saperet exigentiam vnius gradus caloris alium frigoris expellere sine recursu ad Deum specialiter operantem, redditur valde difficilis sententia de gradibus homogeneis.

98 Si dicas: quod sicut quando producitur primus gradus caloris determinat Deus, qui primus producendus sit ex omnibus primis possibilibus; ita sine difficultate percipi potest, quod etiam Deus determinet, qui gradus expellendus sit ex octo præexistentibus frigoris.

99 Sed contra est: nam licet pro existentia huius individui in particulari potius quam alterius ex omnibus individuis possibilibus causæ naturalis, admittatur recursus ad Deum, non est cur recurratur ad ipsum, ad corruptionem individui iam existentis faciendam vi agentis naturalis: ergo solutio est nulla. Probat. anteced. Non est ita difficile, admittere in philosophia, quod causis naturalibus ex se solum determinatis ad speciem effectus determinatio ad hoc individuum, potiusquam aliud non tribuatur, sed cau-

ix primae; difficilius tamen est admittere [illegible] quod indiviuum determinatum iam existens naturale, & corruptibile non possit à causa aliqua naturali corrumpi, sine interventu speciali Dei: ergo.

100 Nec dicas 2. quod sine recursu ad Deum, ille gradus frigoris determinate expellitur, qui vltimo fuit productus. Contra est 1. & quid diceretur in casu possibili, & saepe contingente, quod in eodem instanti plures producantur gradus frigoris, ex quibus vnus solum à primo gradu caloris expellatur? Contra 2. quia potius natura exposcit, & ratio quod ex pluribus aequalibus ille, qui minus duravit, petat vlterius conservari, & si propter hoc destinetur ad corruptionem gradus frigoris primo productus, reddit instantia facta, in casu saepe accidente, quod plures gradus frigoris essent simul in eodem instanti producti.

101 Tertio contra gradus homogeneos insurgo. Si gradus essent omnino aequales in perfectione; in qualitate activa essent aequaliter activi; quia activitas provenit ex perfectione formae; & ex activitate colligitur formae perfectio. Ex quo vlterius sequeretur, quod calidum vt duo se ipsum & quodcumque aliud vsque ad octavum gradum intenderet; quod prob. Tum quia ex parte passi daretur capacitas, alias non deficit activitas calori agenti, cum sit eiusdem perfectionis cum gradibus producendis. Tum quia potest producere octo gradus caloris in diversis subiectis: ergo etiam in eodem. Prob. conseq. quia gradus sunt eiusdem rationis in vno, & in altero subiecto; deinde non est minus capax subiectum vnum, ac aliud: ergo calidum, vt duo se ipsum, & quodcumque aliud poterit vsque ad octavum gradum intendere.

Sed totum hoc adversatur experientiae, qua videmus, tum quod calidum vt duo se ipsum non intendit, alias necessario perveniret vsque ad ignitionem, & quodcumque calidum ignefieret necessario. Tum quod calidum vt quatuor in alio calido vt quatuor non producit gradum quintum; bene tamen in calido vt duo producit gradum tertium. Tum quia Authores, quos impugnamus communiter asserunt, simile non posse intendere sibi simile; ex quo infertur gradus non esse in activitate aequales; siquidem aliqui producunt, quod alij non possunt: nec esse aequales in ratione effectus, quia quintus gradus nequit

quit produci ab illo, àliquo potest produci tertius.

102 Argumentum hoc male torquet Authores, quos in præsenti impugnamus, vt constat: tum ex eorum confessione: tum ex varietate solutionum, quibus occurrere conantur huic argumento; dicunt enim, calidum vt quatuor, neque se, nec aliud calidum vt quatuor posse intendere. Vel quia cum finis agentis sit assimilare sibi passum cessat finis agendi, si passum supponatur cum effectu simili ipsi agenti, vel quia deberet producere vnionem gradus superadditi cum præexistentibus, quæ vnio excedit in perfectione, & gradus, & vniones præexistentes: vel quia tota virtus calidi agentis vt quatuor occupatur in conservandis quatuor gradibus repertis in passo.

103 Sed nulla ex solutionibus satisfacit. Non prima, quia licet finis agentis sit sibi assimilare passum non cessat finis, si perfectius, & per plures sui similitudines assimilet sibi passum, supposito quod illas contineat; sed omnes gradus vsque ad octo sunt inter se similes in passo quod intenditur, & etiam sunt perfecte similes cum gradibus calidi agentis: ergo quanto plures gradus producat in passo, & perfectius assimilabit sibi passum, & per plures sui similitudines; vnde necessario recurrendum est, vel adhoc quod calidum vt quatuor, quod est agens non continet quintum gradum superadditum passo calido vt quatuor ex quo infertur gradus non esse æqualiter activos, & perfectos, vel ad aliud principium quod non assignat solutio.

104 Non secunda: quia vnio cum modus sit rei vnitæ, nequit esse perfectior re cuius est vnio; sed quintus gradus non est perfectior quatuor præexistentibus: ergo nec vnio ipsius cum præexistentibus: ergo si quintus gradus continetur in virtute quatuor præexistentium, non est cur in virtute illorum non contineatur vnio.

105 Non tertia: quia vel exhauritur tota virtus activa calidi vt quatuor, conservando quatuor gradus caloris, in passo, vel non? Si hoc secundum: non est, cur quintum gradum, quem continet, non possit producere, cum passum sit capax; si primum: ergo quintus gradus non continetur. In virtute activa calidi vt quatuor, & cum alias, contineatur in virtute activa aliorum graduum caloris intensi, sequitur gradus non esse æqualiter activos, nec æqualiter perfectos.

106 Ex quibus omnibus sequens formatur discursus, & est secunda ratio pro nostra conclusione; si intensio qualitatis fieret per additionẽ gradus ad gradum necessario fieret, vel per additionem gradus homogenei, omnino similis, æqualis, & eiusdem rationis cum præexistentibus, vel per additionem gradus Ætherohenei, dissimilis, & inæqualis, & diversæ rationis à præexistentibus: sed vtrumque repugnat, vt probatum manet: ergo intensio non fit per additionem gradus ad gradum.

§. IV.

Diluuntur argumenta.

107 Præcipua argumenta contra præsentem resolutionem militant etiam contra conclusionem, & resolutionem articulo sequenti statuendam. Nunc vnum, vel alterum proponemus. Obijcies 1. subiectum fit simpliciter calidum per calorem: ergo magis calidum per maiorem calorem, iuxta illud axioma: *Sicut se habet simpliciter ad simpliciter, ita se habet magis, ad magis.*

108 Confirmat. quia subiectum fit simpliciter quantum per quantitatem, non fit magis quantum, nisi per maiorem quantitatem: ergo quia fit simpliciter calidum per calorem, non fit magis calidum nisi per maiorem calorem, proindeque sicut maior quantitas non est nisi per additionem partium quantitatis; nec homo fit maior, nisi per additionem partium hominis, ita nec calor fiet maior nisi per additionem partium caloris.

109 Resp. ad argumentum, quod quidem sibi opposuit D. Thomas 1.2.q.52. art. 2. & respondet ad 3. *Quod id quod nondum est calidum, est in potentia ad formam ipsam, tanquam nondum habens formam, & ideo agens causat novam formam in subiecto; sed id quod est minus calidum non est in potentia ad formam cum iam actu formam habeat, sed est in potentia ad perfectum participationis modum.*

110 Si dicas: quod Aristot. parificat primam introductionem caloris in subiecto cũ augmento illius in eodem: vt constat ex 4. Phys. text. 85. dicente: *Quod sicut ex frigido fit calidum; sic & ex calido fit magis calidum.*

111 Res. parificare, nõ quoad entitatẽ productã, sed solũ quantum admodũ producendi, quia scilicet vtrobique fit aliquid de novo, & proceditur à termino *à quo, & ad quem*, vel dicatur quod Phil. solũ docet, quod idem sit susceptivum contrariorũ, & cõ

sequenter quod sicut ex frigido fit calidum non addendo subiectum, sed producendo calorem in eodem quod erat frigidum: sic ex calido fit magis calidum sine additione noui subiecti, in quo distinguit augmentum intensiuum ab extensiuo, & in hoc sensu exponi debet axioma: *Sicut se habet simpliciter* &c.

112 Ad confirm. quam etiam sibi obijcit D. Thomas loco citato ex 1.2. Resp. cum ipso: dicendo ad primum: quod in quantitate est duplex augmentum, vnum simile intensiuo (immo, & intensiuum vocat D. Thom.) in quo nulla est additio partis quantitatis, vt in his, quæ rarefiunt: aliud per additionem subiecti ad subiectum, & consequenter partis quantitatis ad partem, sicut, & in augmento viuentium. Quod amplius explicat D. Thomas 2.2.q.24.art.5.ad 1. quod quidem si legisset Recentior quidam Societatis, non diceret *solutionem* (qua dicimus, exemplum quantitatis stare pro nobis in rarefactione) *non venire ad rem.*

113 Secundo potest ad argumentum, & confirm. concedi conseq. & negari paritas, quæ sub sumitur, nempe, quod sicut maior quantitas non est, nisi per additionem partium, ita nec maior calor: vnde sicut non tenet paritas, nempe maior quantitas non est, nisi per additionem partium subiecti: ergo maior calor non est, nisi noua pars subiecti addatur; ita nec tenet paritas maioris [illegible] per additionem partium quantitatis, & qualitatis: intrataturque in ipsa etiam quantitate rarefacta.

114 Obijcies 2. ex D. Thoma 3.p. quæst.7. artic.12. docente: gratiam (& idem est de alijs qualitatibus) habere gradus in suo augmento: *hominum, inquit, qui sunt pure viatores, gratia potest augeri, & ex parte formæ, quia non attingunt summum gratiæ gradum* &c.

115 Confirmat. tum quia iustus per sua opera meretur gratiam, & crescit in iustitia: ergo præmium quod acquirit est gratia, & quidem distincta à præcedenti, quia alias nullum emolumentum haberet per suum meritum, nec cresceret in iustitia: tum quia Tridentinum damnat eos, qui dixerint per sacramenta non dari gratiam semper, & omnibus, sed per sacramenta viuorum datur augmentum gratiæ: ergo augmentum gratiæ gratia est, & non modus.

116 Resp. quod nomine *gradus* non intelligit D. Thomas partialem qualitatem superadditam, sed nouam participationem eiusdem in subiecto,

to, explicando per gradus non multiplicationem entitatum realiter distinctarum, sed augmentum perfectionis eiusdem entitatis per quasi æquivalentiam ad gradus realiter distinctos; quia sicut perfectio animæ explicatur per gradus, quibus diversomodo se explicat in materia stante eadem entitate; ita perfectio qualitatis explicatur per gradus, quibus diversomodo explicat actualitatem suam in subiecto, stante eadem entitate.

117 Ad confirm. intentum Tridentini solum esse gratiam, & iustitiam augeri, ad modum quo aliæ perfectiones capaces augmenti intensivi augentur iuxta veram Philosophiam; vnde nec apparenter tangit quæstionem philosophicam de modo intensionis formarum, sed profert catholicum Dogma, quod per sacramenta confertur gratia; si ipsiliter quod iusti per bona opera crescunt in iustitia. Et quidem initio decreti de Sacramentis Sess. 7. ait: quod per Sacramenta *omnis vera iustitia, vel incipit, vel cœpta augetur.* Vbi videtur indicare gratiam cœptam, & auctam esse eandem; vnde augmentum gratiæ indistinctum ab ipsa gratia dicitur, & est. Sed circa hoc artic. sequiterum redibit sermo.

118 Reliqua argumenta, quæ contra conclusionem præsentis articuli militant, etiam directe militant contra resolutionem articulo sequenti statuendam, & eorum solutio pendet ex doctrina ibi à nobis tradenda, quare commodius ibidem proponemus ea, & soluemus.

ARTIC. IV.

Vtrum intensio qualitatum fiat per maiorem radicationem illarum in subiecto?

119 Vidimus articulo præcedenti, per quid nō fiat intensio; in præsenti vero, per quid fiat investigamus, & prius opportet pro prietatem huius vocis *radicatio* Tyronibus explicare, qualitatem radicari (vt ex ipsa metaphora loquutionis colligitur) nihil aliud est, quam firmius hærere, & magis, ac tenacius in esse subiecto; instar arboris, quæ tunc dicitur magis radicari, quando fortius terræ conglutinatur, & profundius protendit radices. sic clavus malleo percussus, quo magis figitur, eo magis dicitur in tabula radicari.

§. I.

Conclusio est.

120 *Intensio fit solum per maiorem radicationem qualitatis in subiecto.*

Hæc

Hæc conclusio prout iacet sequitur ex conclusione artic. præced. estque omnium Thomistarum cum suo Ang. Magist. locis pro conclusione præced. articul. citatis, & ad terminos præsentis conclusionis accedendo, clare illam docet, 2.2. qu. est. 24. artic. 5. dicendo: *Hic est augmenti modus proprius cuiuslibet formæ, quæ intenditur, eo quod esse huius formæ totaliter consistit in eo quod inhæret susceptibili, & ideo cùm magnitudo rei consequatur esse ipsius formæ, formam esse maiorem hoc est eam magis in esse suscep tibili, non autem aliam formam advenire* (& post pauca) *sic ergo, & charitas* (& etiam est de qua libet qualitate) *augetur per hoc quod intenditur in subiecto.*

Quibus si addas, quæ docuerat artic. 4. antecedenti ad 3. & expressam conclusionem, & illius rationem probativam invenies, ait enim: *Cum enim* (charitas) *accidens sit, cuius esse est in esse, vnde nihil est aliud ipsam secundam essentiam augeri, quam eam magis in esse subiecto; quod est eam magis radicari in subiecto.*

121 Ex quibus formatur hic discursus. Qualitatem intendi est solum eam magis inesse susceptibili, cum non sit nouam formam ei advenire (vt constat ex primo testimonio;) sed nihil aliud est eam magis inesse subiecto, quam eam magis radicari in subiecto (vt in secundo testimonio habetur) ergo iuxta D. Thom. qualitatem intendi solum est eam magis radicari in subiecto.

122 Ratione prob. 1. intensio, cum sit augmentum perfectionis, seu melioratio qualitatis præexistentis in subiecto, solum fit, vel per hoc quod ei aliquæ partes, aut gradus superaddantur, vel per hoc, quod eadem entitatiue manens magis radicetur in subiecto, & ab isto participetur; inter hæc non videtur assignabile medium; sed non fit per additionem gradus, aut partialis qualitatis ad præexistentem: ergo solum fit per maiorem radicationem illius in subiecto.

123 Secundo probat. conclusio: si fieri potest intensio per solam maiorem radicationẽ qualitatis in subiecto, de facto ita fit; sed fieri potest intensio per solam maiorem radicationem: ergo de facto ita fit. Maior pat. Quia cum intensio sit operatio naturæ, & natura nihil operetur frustra, non multiplicat entitates sine necessitate, ac subinde si in vna sola entitate magis radicata potest salvari intensio, ita de facto contingit; min. vero probat.

potest intendi qualitas, dum supponitur tota communicata subiecto; sed prædicta intensio esset solum per maiorem radicationem ipsius in subiecto: ergo hoc modo potest fieri intensio. Min. patet: Nam si intenditur qualitas, & tota est communicata subiecto non intenditur per additionem alicuius partis, proindeque fit per solam maiorem radicationem: mai. vero prob. Potest tota qualitas esse communicata subiecto, & totaliter ab illo non participata: ergo dum supponitur qualitas tota communicata subiecto, potest ab illo magis, ac minus participari, quod est formaliter intendi. Probat. antecedens, potest tota entitas qualitatis esse communicata subiecto, & subiectum non participare ab illa totam perfectionem quam potest; sed hoc ipso non est totaliter à subiecto participata: ergo potest esse tota communicata, & non totaliter participata.

Mai. prob. in sententia contraria eadem entitas gradus octaui (supposito quod inferiores superet imperfectione) magis perficit subiectum participata ab illo inconsortio gradum inferiorum, quam si se sola communicaretur: ergo potest tota entitas esse communicata subiecto, quin subiectum participet ab illa totam perfectionem quam potest? Deinde gradus si sunt omnino æquales magis perficiunt subiectum, si vniti inter se ab illo participentur, quam si eosdem participaret sine tali vnione, & tamen in vno, & in altero casu participarentur à subiecto, quoad totam illorum entitatem: ergo potest tota entitas qualitatis esse participata à subiecto, quin ab illo participetur tota perfectio illius.

124 Confirmat. magis perficitur subiectum octo gradibus collectiue sumptis, quam e [illegible] diuisiue, & tamen entitas eorum eadem est, siue collectiue, siue diuisiue sumatur: ergo potest tota entitas qualitatis esse communicata subiecto, quin subiectum ab illa participet totam perfectionem cuius est capax, & quam qualitas potest illi præstare.

125 Si dicas: quod perfectio cuiuslibet gradus non augetur per hoc quod sint vniti, & collecti; sed ex perfectionibus omnibus correspondentibus consurgit vna maior perfectio in linea qualitatis, quæ dicitur intensio.

126 Contra est 1. nam iuxta aduersarios secluso ordine, & vnione gradnum ex perfectionibus illorum non consurgit intensio, & consequenter nec maior perfectio qua-

qualitatis; sed præcise multitudo partialium perfectionum: ergo vnio, & ordo graduum, siue vt conditio, siue vt ratio formalis auget perfectionem cuilibet correspondentem in ordine ad constituendam vnam perfectam intensionem.

127 Secundo: Nam etiam iuxta adversarios, in qualitatibus activis, idem gradus ex coniunctione cum alio potest aliquid producere, quod se solo non potest: ergo ex coniunctione cum alio in se intrinsece perficitur: patet conseq. Nam maior activitas est signum maioris perfectionis in causa. Antecedens prob. Tum in gradibus inæqualiter perfectis; tum in gradibus omnino æqualibus. Nam cum calidum vt octo producit septem gradus caloris in alio subiecto, quilibet gradus calidi vt octo non solum influit in gradum sibi æqualiter correspondentem in passo, sed etiam in omnes gradus de novo productos: alias, si calidum vt octo non produceret nisi quinque gradus in passo, nihil effectus corresponderet tribus gradibus a quinto vsque ad octavum, qui sunt in calido producente: sed quilibet gradus calidi vt octo se solo non potest producere, nisi ad summum gradum sibi æqualiter correspondentem: ergo idem gradus ex coniunctione cum alijs potest aliquid producere, quod se solo non potest.

Subsumo: idem entitatiue gradus A. communicatus quoad totam suam entitatem subiecto potest à subiecto non participari quoad totam vim productivam sibi correspondentem, vel illam in subiecto non explicare ex defectu vel vnionis cum alio, vel coniunctionis cum illo: ergo poterit tota entitas qualitatis esse communicata subiecto, quin à subiecto participetur totaliter ex defectu, vel vnionis cum illo, vel modi novæ terminationis, aut actualitatis; sed hoc ipso quod tota, & nō totaliter sit participata à subiecto, potest magis, ac magis à subiecto participari, & in illo radicari: ergo potest intendi per solam maiorem radicationem.

128 Si iterum dicas: quod gradus A. ex coniunctione cum alijs est activior, & perfectior perfectione, & activitate non sui, sed aliorum ei super addita. Contra est: Propriæ virtuti, & activitati gradus A. vt coniuncti cum alijs correspondet aliquis effectus, quem non potest producere, vt ab alijs divisus: ergo gradus A. ex coniunctione cum alijs fit activior, & perfectior perfectione, & activitate propria sui. Con-

seq. patet, & antecedens constat: ex dictis: alias propriæ activitati cuiuslibet gradus nihil plus correfponderet ex parte effectus siue coniunctus sit, siue separatus; quod Authores contrarij ponentes gradus, siue æquales, siue inæquales non dicent.

129 Tertio, & vltimo prob. conclusio, & confirmat. ratio præcedens. Sine additione partialis qualitatis potest eadem entitative qualitas modo perfectiori participari à subiecto: ergo per solam maiorem radicationem in subiecto potest intendi. Patet consequentia: ex dictis, & antecedens probat. quo magis qualitas fit vna cum subiecto, eo perfectiori modo participatur ab illo; sed potest eadem entitatiue qualitas fieri magis, ac minus vna cũ subiecto: ergo potest ab illo perfectiori modo participari sine additione partialis qualitatis. Mai. est evidens, nam cum ex subiecto, & qualitate ab ipso participato fiat vnum, non potest subiectum fieri magis vnum cum qualitate, quin hæc ab illo perfectiori modo participetur. Min. vero prob. quanto magis reducitur subiectum ad actualitatem formæ, tanto magis fit vnum ex subiecto, & forma; sed potest subiectum magis, ac magis reduci ad actualitatem eiusdem entitatiue qualitatis: ergo hæc potest fieri magis, ac magis vna cum subiecto.

Maior explicata est, evidens, quia illud vnum, quod fit ex subiecto, & forma non in alio consistit, nisi in eo, quod subiectum deperdat potentialitatem, & indifferentiam, quã habet ad multa, quod fit per hoc quod reducatur ad actualitatem vnius formæ, quasi se transformando. Min. vero in qua est difficultas prob. potest subiectum magis, ac magis subijci eidem entitatiue actioni, qua intenditur qualitas; ergo potest magis, ac magis reduci ad actualitatem eiusdem entitative qualitatis. Anteced. constat: Nam actio intensiva, sicut, & motus intensionis, non requiritur, quod sit multiplex entitatiue, sed vnus, qua actione & motu passum subijcitur agenti, non statim, sed successiue, proindeque passum magis, ac magis subijcitur eidem actioni. Conseq. vero prob. Tum quia quidquid facit agens in passo per actionem effectiue, facit in illo per terminum actionis formaliter; sed per eandem entitative actionem magis, ac magis subijcit sibi passum active, aut effectiue: ergo per eandem entitatiue formã terminantem actionem magis, ac magis reducitur passũ ad actualitatem ipsius formaliter.

Tum

Tum quia terminus actionis debet correspondere actioni per se ad illum terminatæ; sed eadem entitative actio potest magis, ac magis subijcere sibi passum; ergo idem entitative terminus actionis potest magis, ac magis illud ad suam actualitatem reducere.

130 Nec dicas: quod quælibet forma naturalis dum semel vnitur subiecto; tribuit totum effectum formalem, quem ipsa potest, & cuius est capax subiectum; ac subinde cum subiectum sit capax caloris intensi, si iste præstatur ab indivisibili forma, illum præstabit, dum primo vnitur subiecto.

131 Contra est: Non minus est de ratione causæ naturalis effectivæ applicatæ passo producere in illo omnem effectum, quem potest, & cuius passum est capax; quam de ratione formæ naturalis semel vnitæ subiecto illi præstare effectum, quem potest, & cuius subiectum est capax; sed ignis v.g. applicatus ligno non statim, sed successive producit in illo effectus, quos potest, & quorum lignum est capax: ergo similiter calor vnitus subiecto.

132 Confirm. nam calor præbet suum effectum formalem subiecto dependenter ab agente illum producente, aut intendente, sed licet totum agens sit applicatum subiecto, non statim totaliter subijcit sibi illud: ergo nec statim totaliter subijcit illud calori, quamvis totus calor sit illi vnitus.

§. II.

Solvitur primum argumentum, & explicatur quid sit maior radicatio qualitatis.

133 Obijcies 1. dum calor intenditur, augetur secundum essentiam, vt constat ex D. Thom. pluribus suæ doctrinæ locis: ergo intenditur per additionem alicuius, quod habeat essentiam caloris; sed nihil distinctum à calore habet essentiam caloris: ergo intenditur per additionem alicujus, quod sit calor; sed maior radicatio quomodocumque explicetur, non est calor, sed modus caloris: ergo calor non intenditur per maiorem radicationem caloris.

134 Aliqui, ex nostris respondent; per intensionem, qualitatem augeri secundum essentiam; non tamen per hoc quod ei addatur aliqua pars qualitatis, nec aliquis modus, ante operationem intellectus distinctus in re à qualitate; quæ intenditur; sed per hoc quod.

eadem simplex forma magis educitur de imperfecto ad perfectum, aut magis in sit, & radicetur in subiecto, licet ex modo significandi, & grammaticaliter, nequeat explicari intensio, aut maior radicatio sine modis. Pro hac solutione refertur Caiet. Soncin. Bañez, & expressius Lerma.

135 Sed certe est valde difficilis, & ideo communiter à nostris deseritur. Contra illam obstat 1. quia intensio est motus ab imperfecta ad perfectam qualitatem, sed talis motus nequit esse, si qualitas vt terminat motum aliquid reale non adquirat, quod antea non habebat: ergo qualitas intenditur per aliquid realiter ab ipsa distinctum: prob. min. motus verus, & realis essentialiter tendit adhoc, vt mobile aliquid de novo realiter adquirat, & nihil adquirit realiter id quod omnibus modis est idem realiter cum ipso: ergo motus intensionis nequit esse, si qualitas per illum aliquid reale de novo non adquirit.

136 Secundo: nihil est in potentia vera, & reali ad se ipsum, vel ad aliquid secundum identitatem realiter; sed qualitas remissa est in potentia vera, & reali ad id per quod [illegible] ditur in [illegible] ergo. Prob. [illegible] Tum quia [illegible] habet D. Tho. [illegible] 1.2. q. 52. a. 2. ad 3. dicens: quod minus calidum aut album, *est in potentia ad perfectum participationis modum.* Tum quia subiectum minus calidum, vt reduplicative est remisse calidum, est in potentia vera, & reali ad modum perfectioris caloris: ergo non solum subiectum, sed etiam calor remissus in illo existens est in potentia vera, & realit ad perfectum modum participationis sui in subiecto; probatur. subiectum minus calidum solum est mobile motu intensionis, vt reduplicative est remisse calidum; sed prout est mobile motu intensionis est in potentia ad terminum talis motus, qui est perfectus modus caloris, cum motus sit actus entis in potentia, secundum quod est in potentia, ad vlteriorem actum per motum adquirendum: ergo subiectum vt reduplicative remisse calidum est in potentia vera ad modum caloris perfectioris; subindeque calor remissus tali potentialitate gaudet.

137 Tertio; calor remissus per sui intensionem realiter intrinsicè immutatur, cum realiter intrinsecè perficiatur, immo, & secundum essentiam; sed in perceptibilis est realis intrinseca mutatio, & reale intrinsecum augmentum perfectionis manente calore realiter intrinsice invariato, qualiter manet, si ei nihil reale, aut ca-

entitativum, aut modale de novo advenit: ergo. Mai. constat, tum quia qualitas intensa non manet realiter intrinsicè codēmodo nunc, ac prius; sed hoc est intrinsecè immutari realiter saltim modaliter: ergo. Tum quia ita docet D. Thom. 2.2. q. 24. art. 5. ad 3. *Augmentatio charitatis, (inquit) importat mutationem secundum magis, & minus habere.*

138 Si dicas: quod vt constat ex D. Thom. in loco immediate citato, art. 4. ad 3. nihil aliud est formam secundum essentiam augeri, quam magis inesse subiecto, quare sicut, vt accidens primo insit subiecto non indiget modo realiter superaddito in probabiliori sententia, ita nec vt magis insit, in quo consistit intensio.

139 Contra 1. licet vt calor insit subiecto, non indigeat modo vnionis mediante inter primum suum esse, & subiectum; requirit tamen, quod suum primum esse ab agente accipiat: ergo licet vt magis insit subiecto, non indigeat modo vnionis mediante inter ipsum, & subiectum, requirit tamen quod perfectius esse ab agente recipiat.

Sed nequit perfici in suo esse, per hoc quod ab agente novam partem sui esse accipiat; ergo perficitur per hoc, quod ab agente novum modum perfectionis in suo esse recipiat: sed repugnat quod calor novo modo in suo esse intrinsicè perficiatur sine aliquo saltim modali realiter suo esse superaddito: ergo licet calor possit in esse, & magis inesse subiecto sine modo vnionis mediante inter ipsum, & subiectum, non tamen potest inesse magis, aut intendi sine novo modo perfectionis suo esse realiter superaddito.

140 Secundo: nam vt infra dicemus, intensio, aut maior radicatio qualitatis non cōsistit in maiori vnione, secundum quod vnio est nexus, & medium, quo ex subiecto, & qualitate resultat totum aliquod accidentale; sed debet cōsistere in maiori intrinseca perfectione ipsius qualitatis, quæ est extremum vnitum: ergo quamvis non requiratur aliquis modus vt medium, quo vniatur subiectó, requirit tamen modum, vt ipsa iam vnita subiecto magis intrinsicè perficiatur.

141 Tertio: dum calor primo inest subiecto intrinsice immutatur non per modum vnionis medium, quia non datur; sed per transitum sui de non esse ad esse media actione producentis; sed etiam dum calor intenditur intrinsice immutatur, non per modum vnio-

vnionis medium, quia non datur, nec per novum esse, quod accipiat; quia ab agente non producitur: ergo per novum modum, quo transit de esse imperfecto ad perfectum media actione intendentis.

142 Denique: nequit aliquod totum intrinsicè immutari, & variari, nulla facta variatione, & mutatione intrinseca in suis partibus simul sumptis, & vnitis, quia totum nihil est realiter distinctum à suis partibus simul sumptis, & vnitis: ergo calidum, quod est quoddam totum accidentale in distinctum à subiecto, & calore simul sumptis, & vnitis, nequit intrinsecè immutari, & variari nulla facta intrinseca mutatione in suis partibus (nempe subiecto, & calore) simul sumptis, & vnitis: sed per intensionem calidum intrinsicè immutatur, & variatur: ergo etiam intrinsice, & realiter immutantur illius partes, (nempe subiectum, & calor) simul sumptæ, & vnitæ: sed repugnat quod subiectum, & calor manente eorum vnione, & simultate intrinsicè, & realiter immutentur, quin eis simul sumptis, & vnitis, aliquid reale intrinsecum addatur, aut subtrahatur: ergo non fit intensio, aut remissio sine aliquo saltim modali realiter superaddito qualitati, vt vnitæ subiecto.

143 Quare hac solutione in sua probabilitate relicta: ad Argumentum concesso ant. neg. consequentiam. augmentum intensivum caloris dicitur secundum essentiam, vel per essentiam, non per hoc quod addatur aliquod prædicatum essentiale calori; quia talis additio non esset augmentum illius secūdum essentiam, sed potius destructio suæ essentiæ, quia essentiæ sunt sicut numeri; nec per hoc quod addatur aliquod individuum habens essentiam caloris, vt intendit arguens, quia additio individuorum essentiæ non auget, & perficit illam intensive, sed solum illam auget, & multiplicat extensivè, quod potius illius perfectionem minuit, quia quanto forma, aut essentia aliqua est magis divisa, & multiplicata est magis limitata, & imperfecta, quia multiplicatio, & divisio formæ provenit à materia, & sic formæ quanto actualiores, & perfectiores tanto minus habent de materia quæ illas multiplicat in individua; & consequenter pauciora habent individua; vt patet in specie Angelorum, Cœlorum, & Astrorum; &c.

Dicitur enim augmentum intensivum caloris per essentiam, aut secundum essentiam, quatenus fit per additionem non prædicati essentialis,

aut individui, vel entitatis habentis illius essentiam, sed additionem modi perfectionis illius, quod habet essentiam caloris, hoc enim est proprie aliquid secundum essentiam perfici, quod in sua essentia novum modum perfectionis adquirat; quod clare expressit D. Thom loco citato supra; ex 2. *a nihil est aliud ipsam (charitatem) secundum essentiam augeri, quam eam magis inesse subiecto*: Quare per verbum *inesse* explicat qualitatis essentiam vt verbis anterioribus dixerat: & per ly *magis* explicatur proprie, non individua, aut pars essentiæ, sed modus perfectionis illius; vnde cum in his tantum verbis, *magis in esse* comprehendat D. Thomas quidditatem intensionis, quæ fit secundum essentiam, cum dicat, quod *nihil aliud est*: Et in prædictis duobus verbis, solum proprie explicetur, & essentia qualitatis per ly *inesse*, & modus maioris perfectionis illius per ly *magis* de primo ad vltimum habetur, intensionem, quæ est augmentum qualitatis secundum essentiam, fieri per modum maioris perfectionis illius, quod habet essentiam, vel quod est essentia. Quibus si addas cum D. Thoma ibidem, qualitatem magis inesse subiecto, idem esse, ac eam magis radicari in subiecto, deduces maiorem radicationem qualitatis in subiecto nihil aliud esse, quam modum maioris perfectionis in eo quod est essentia qualitatis, vel modum maioris perfectionis intrinsecæ in ipsa essentia qualitatis.

144 Sed contra hanc solutionem instabis 1. augeri radicationem caloris est produci perfectiorem modum caloris, qui realiter non est calor; sed caloris modus; sed produci perfectiorem modum caloris, qui realiter non est calor, non est calorem augeri secundum essentiam: ergo augeri radicationem caloris non est calorem augeri secundum essentiam.

145 Secundo: hominem augeri secundum quantitatem non est hominem augeri secundum essentiam, sed augeri aliud distinctum ab homine: ergo augeri qualitatem secundum radicationis modum, non est ipsam secundum essentiam augeri, sed augeri aliud realiter a qualitate distinctum: sicut ergo homo non augetur secundum essentiam, dum augetur quantitative, ita calor non augetur secundum essentiam, dum magis radicatur in subiecto.

146 Ad 1. Dicimus: augeri radicationem caloris est, calorem augeri secundum essentiam, quia augetur intrinse-

cè in sua actualitate, quatenus est radix illius radicationis; & hoc intendit D.Thomas contra aliquos, qui dicebant, ita radicari qualitatem in subiecto, vt eius entitas, & actualitas maneat sine aliqua mutatione in se, tota mutatione præcise tenente ex parte subiecti, quod D.Thomas impugnat, quia maior radicatio ex parte qualitatis se tenet, & sic non potest ipsa qualitas magis radicari, nisi in se intrinsicè actualiter fiat, non per additionem entitatis; sed modi, quo sivè vt conditione, sive alio modo, (*de quo infra*) magis vincit potentialitatem subiecti.

Vnde licet modus perfectior radicationis caloris nō sit calor realiter formaliter, & entitative, est tamen calor radicaliter, perfecte, & terminativè: sicut licet subsistentia, quæ est modus substantiæ, non sit substantia realiter, formaliter, & entitative, est tamen substantia terminative, & completive, & sicut licet substantia solam per subsistentiam, quæ est modus, subsistat, non tamen ipsum modus subsistentiæ subsistit, sed potius ipsa substantia secundum substantiam subsistit; ita licet qualitas solum per modum maioris radicationis augeatur, non solum modus sed potius ipsa qualitas secundum essentiam augetur, quia aliud est per quid fit intensio; aliud vero quid sit intensum, intensio fit per modum, & qualitas secundum suam essentiam est quæ fit intensa.

Quod clare docuit D. Thomas, quodlib.9. art.3. explicando: quod illa præpositio *secundum* quandoque denotat subiectum formæ, vt cum dicitur, iste est albus secundum pedem quandoque denotat formam, vt cum dicitur iste est colloratus secundum albedinem; sic ergo cum dicimus charitatem secundum essentiam augeri, denotatur ibi subiectū augmenti, vt sit sensus, ipsa essentia charitatis augetur.

147 Ad 2. dicimus: quod sicut augmentum corporale est proprium quantitatis, ita augmentum intensivum est proprium qualitatis; vnde sicut dum intenditur qualitas non rectè dicitur, quod subiectum qualitatis secundum essentiam intenditur; sed solum qualitas; ita dum augetur quantitas nō rectè dicitur quod homo, aut subiectum quantitatis secundum essentiam augetur sed solum quantitas: est tamen differentia inter vnum, & aliud augmentum, quantum ad id, per quod fit; quod in quantitate, cum sit extensivum exigens additionem partium subiecti, fit per additionem partium quantitatis, intensivum verò,

cum sit augmentum per-perfectionis eiusdem formæ in eadem parte subiecti, nequit fieri per additionem partium formæ, sed per modum ipsius, qui licet realiter entitative non sit forma, est forma terminative, & perfective: sicut subsistentia est substantia, non vt essentia, aut pars substantiæ, sed vt terminus, & complemen tum illius.

148 Sed adhuc contra hanc solutionem instas. 1. admissa ea maiori perfectione in modis, ea impertinens est, vt calor tribuat subiecto maiorem effectum formalem, quem tribuit dum intenditur, scilicet vt ipsum constituat magis calidum. Tum quia modi qualitatis non tribuunt subiecto maiorem effectum formalem, sed qualitas in ipso existens: ergo dum qualitas eadem est, impertinens omnino est, (quoad munus præstandi maiorem effectum formalem) eos modos perfectiores esse.

Tum quia quævis forma, dum semel vnitur subiecto, tribuit totum effectum formalem, quem ipsa potest, & cuius subiectum est capax: ergo si qualitas entitative indivisibilis debet constituere subiectum formaliter calidum, & magis calidum, cuius effectus formalis capax est subiectum, dum primo ipsi vnitur, ipsi tribuit totum effectum formalem, quem potest ante adventum illorum modorum.

149 Secundo instas: quia augmentum intensivum adquiritur, & fit nova actione sufficiente producere novam entitatem, seu qualitatem, quia si quævis alteratio quamvis minima, v. g. calefactio vt vnum est sufficiens adquirere entitatem qualitatis; cur actio intensiva, v. g. calefactio vt quinque, quæ est vehementior non sufficit ad adquirendam novam entitatem qualitatis? ergo augmentum intensivum exigit novam entitatem qualitatis, & non solum novum modum. Patet consequentia: quia nova actio novum effectum debet producere. & nova actio sufficiens producere entitatem, non novum modum, sed novam entitatem producet, alias calefactio vehementior, & perfectior solum produceret modum, & calefactio remissa, & imperfecta entitatem.

150 Tertio: quia qualitas augmentata, & intensa accipit virtutem, & perfectionē potentem producere nouos effectus reales, cum videamus,

quod crescente calore, aut frigore, diversimodè immutantur corpora, quam si sit temperatus, & multos alios effectus experimur, qui à calore, aut frigore remisso non fiunt: ergo augmentum intensivum, non solū novum modum; sed novam entitatem formæ exigit: patet conseq. quia novus effectus realis petit novam formam realem; ac subinde si facta intensione, qualitas novos effectus reales facere potest, novam formam realem per talem intensionem adquirit.

151 Ad primam instantiam negatur assumptum; ad 1. prob. admisso anti: neg. conseq. quia licet qualitas sit eadem quoad entitatem est diversa quoad modum perfectionis ipsius in subiecto, non ita quod tota maior perfectio sit in modo, vt modaliter distincto à qualitate, sed in ipsa entitate qualitatis, se habente modo saltim tanquam conditione, vt entitas qualitatis explicet in subiecto maiorem perfectionem: sicut in sententia aliquorum ex adversarijs ponentibus intensionem per gradus homogeneos, perfectiorem effectum formalem præstant subiecto quatuor gradus caloris inter se vniti, quam non vniti, cum tamen entitas illorum eadem sit, sive sint vniti, sive non vniti, vnde modus vnionis illorum nequit præstare maiorem effectum formalem tanquam ratio formalis, sed solum tanquam conditio.

152 Ad 2. prob. dist. antecedens: Tribuit totum effectum formalem totum, & totaliter siue quoadmodū, nego anteced. totum absolute, siue quoad entitatem: concedo antec. Recolantur, quæ diximus inter probādam cōclusionem, & præcipue in secunda ratione propè finem, vbi aliquibus exēplis, & instantijs aliqualiter cōprobavimus; posse formam, aut causam naturalem communicari, aut applicari alicui subiecto secundum totam entitatem, & non totaliter, & secundum omnem sui perfectionem à subiecto participari.

153 Ad 2. instantiam: disting. ant. fit noua actione sufficiente producere novam qualitatem absente, quando non invenit eam productam in subiecto, concedo antec. novam qualitatem superadditam præexistenti in subiecto, illam que augentem, nego antecedens. verum est, quod actio intensiva quantum est ex se potest producere entitatem caloris, quam producit actio remissa, quia quod potest producere calefactio remissa, & imperfecta, potest per-

perfectior, & vehementior, vt argumentum probat: falsum vero est, quod possit producere qualitatem novam pro augmento præexistentis, quia vt sæpius diximus qualitas superaddita qualitati non meliorat, & perficit præexistentem, sed multiplicat, nec est necessarium, quod noua actio semper novum effectum entitatiue producat, sed ad summum sufficit, quod nouo modo, aut novum modum faciat informa; sicut actio vniens formam non producens illam nec materiam, immo nec novum modum distinctum in sententia probabiliori.

154. Ad 3. instantiam diximus: quod entitas ipsa qualitatis primo introductæ est virtus, & activitas substantialiter, & radicaliter potens ad omnes illos effectus; oportet tamen determinari, & quasi expediri per novum modum ab actione nova agentis productum, vt possit actualiter prorumpere in novos effectus, & ratio est, quia qualitas, seu virtus non potest operari, nisi vt in subiecto, eo quod virtus, aut qualitas solum est principium *quo* operandi, non vero principium *quod*, hoc enim est concretum ex subiecto, & qualitate, cum autem qualitas, aut virtus ex receptione ipsius in subiecto limitetur à subiecti potentialitate, vt non explicet totam actualitatem, & activitatem suam; oportet quod vt fortior, & efficacior sit ad producendos diversos effectus; diverso modo communicetur subiecto, vincendo illius potentialitatem, & reducendo illud magis ad suam actualitatem, quod fit per modum superadditum, non quod modus ille se habeat vt ipsa entitas, & substantia virtutis, sed vt conditio quædam, & determinatio ipsius qualitatis vt non sit ita limitata: quare sicut limitatio formæ in subiecto non est substractio entitatis formæ, sed modus imperfectus communicationis illius in subiecto; ita augmentum perfectionis formæ in subiecto; non est additio entitatis novæ, sed novus modus perfectioris communicationis illius.

Forma enim nisi subsistat, nequit operari, quin subsistentia sit virtus operativa formæ sed præcisè modus, idem lignum in figuram rotundam dispositum melius movetur, quam sine illa, quin pertigatam rotundam nova virtus motiva aut nova entitas ligno superaddatur.

155. Sed adhuc instas 1. intense calidum, non solum

dicitur habere plus modi, sed plus caloris: ergo intensione non præcise additur modus perfectior; sed novus calor. 2. Incredibile est, quod calor vt vnum substantialiter, & in virtute, siue quod entitatem, sit vltima dispositio ad ignem: calor enim vt vnum, si intendatur vsque ad octavum gradum vltimo disponit, & intensio iuxta nos nihil addit entitatis, virtutis, aut actualitatis.

156 Ad 1. dicimus: quod ly *plus* propriè non supponit pro re, sed pro modo rei, & sic augmentum caloris præcisse per modum, & non per novam entitatem recte explicatur, per hanc particulam *plus caloris*. Si autem augmentum caloris fuerit per novum calorem, non tam diceretur plus caloris; quam plures calores, cum potius esset multiplicatio caloris, quam melior ratio, & augmentum perfectionis præexistentis.

157 Ad 2. dicimus: quod licet sit incredibile, quod calor vt vnum, manens vt vnum, hoc est remissus, sit vltima dispositio ad ignem; non est incredibile, sed prorsus verum, quod eademmet entitas caloris, quæ antea erat vt vnum, & remissa, si augeatur, & intendatur, vsque ad summum (modo augmenti sibi possibili) sit vltima dispositio ad ignem; cum autem modus augmenti possibilis calori, non sit per additionem nouæ entitatis, sed præcisse modi; fit vt non sit incredibile, sed prorsus verum, quod calor vt vnum in multiplicatus, quoad entitatem; auctus tamen, & melioratus quoad modum maioris perfectionis pertingat vsque ad summum, vt possit ad ignem vltimo disponere.

§. III.

Soluitur secundum argumentum, & explicatur, quis sit modus maioris radicationis.

158 Objicies 2. maior radicatio qualitatis in subiecto nequit intelligi, sine aliquo de novo realiter superaddito qualitati, vt patet ex doctrina data ad argumentum præcedens, sed hoc realiter superadditum qualitati, nequit esse præcisse modus: ergo debet esse aliqua nova entitas, vel gradus. Prob. min. nequit explicari quid sit iste modus radicationis maioris realiter superadditus qualitati, & distinctus ab omni eo, quod est entitative qualitas.

Neg.

Neg. min. ad prob. neg. ant. sed in explicando, quid sit modus maioris radicationis valde divisi sunt Authores nostræ sententiæ. Aliqui dicunt: istum modum esse novam existentiam qualitatis in subiecto. Quod quidem communiter reijcitur 1. quia existentia de novo adveniens qualitati, vel manet simul cum existentia, qua qualitas fuit primo producta, vel adveniente nova, antiqua deficit: si primum, sequitur, tum quod in qualitate intensa admitantur existentiæ partiales, quod Authores nostræ sententiæ abhorrent. Tum quia novitas existentiæ superadditæ nequit intelligi sine novitate essentiæ superadditæ, & sic quantum inducitur de nova existentia, tantum debet produci de essentia, aut forma, cuius est existentia, ac subinde si qualitati, dum intenditur, additur nova existentia à præexistenti distincta, necessario etiam debet addi nova qualitas à præcedenti distincta.

Si dicatur secundum: est incidere in sententiam, quam reiecimus in initio art. præced. constituentem intēsionem per corruptionem antiquæ qualitatis, & productionem novæ perfectioris. Prob. assumptum, quia amisio existentiæ est corruptio rei existentis, sicut adquisitio novæ existentiæ est productio: ergo si qualitas dum intenditur, amittit existentiam antiquam, & adquirit novam, intenditur per corruptionem sui vt primo productæ, & novam productionem sui.

160 Secundo reijcitur; quia existentia est vltima actualitas in linea entis: ergo nequit intelligi quod tota entitas qualitatis à prima sui productione sit in actu, & quod sucesive per intensionem adquirat novam existentiam.

161 Denique: quia nova existentia, vel est perfectior præexistente, vel non? Si hoc secundum; per novam existentiam non fit perfectior qualitas, quod ad illius intensionem requirebatur. Si primum: ergo supponit qualitatem perfectiorem, cum existentia perfectiorem, & nobilitatem sumat ab essentia.

162 Alij dicunt: istum modum esse novam, & perfectiorem inhærentiam qualitatis in subiecto. Sed excluditur hic modus dicendi eisdem fundamentis, quibus præcedens; tum, si teneatur cum aliquibus ex nostris, existentiam accidentium non differre ab eorum inhærentia. Tum si dicatur cum alijs subsistentiam realiter non differre ab existentia per se, & in hærentiam in accidentibus correspondere subsistentiæ substantiæ.

Tum, quia per aduentum novæ inhærentiæ, vel manet inhærentia qualitatis, vel non? Quodcumque dicatur, sequitur idem incōveniens, quod supra ex nova existentia deduximus, nempe vel corruptio, & productio qualitatis in sua intensione, quia accidens, non amittit inhærentiam sine sui corruptione. Vel quod dentur inhærentiæ partiales in accidente, quod in convenit, sicut subsistentiæ partiales in substantia: & reliqua, quæ supra deduximus ex nova existentia vt intuenti constabit.

163 Alij dicunt: istum modum esse nouum, & perfectiorem modum vnionis qualitatis cum subiecto, hæc explicatio patitur easdem difficultates, ac præcedentes. Quia vel præcedens vnio manet cum nova, vel destruitur per adventum novæ; si primum: præter difficultatem, quod plures modi vnionis solo numero distincti sint in eodem subiecto; est non parua difficultas, quod multiplicentur vniones stante eodem extremo vnito in variato quoad entitatem, & quod addatur nova vnio sine nova entitate vnita, & superaddita si secundum: destrui vnionem eu destrui. Compositum, & corrumpi, de novo vniri partes e ... compositum de novo produci, & sic fieret intendendo per successivam corruptionem, & productionem qualitatis.

164 Præterea: quia probabilior sententia & nostra nō admittit modum vnionis medium inter qualitatem, & subiectum in prima qualitatis productione: ergo multo minus in illius intensione, quia maior proportio est inter subiectum & qualitatem iam receptam, vt hæc intendatur, quam inter subiectum, & qualitatem nondum receptam, vt primo recipiatur.

165 Denique: Quia intensio est maior perfectio se tenens ex parte formæ, & sic præintelligi debet forma meliorata, priusquam intelligatur perfectiori modo vnita subiecto,

166 Alij dicunt: istum modum se tenere ex parte qualitatis, ita quod illi addat novam actualitatem, & vim informativam, & hic modus distinguitur ab ipsa vnione, existentia, & inhærentia; sed hic modus dicendi ex parte relabitur in sententiam constituentem intensionem per additionem gradus ad gradum. Tum quia nequit forma recipere novam vim informativam, quin adquirat novam formam, quia vis informativa, nihil aliud est, quam ipsa entitas, & actualitas formæ.

Tum quia vel ille mo-

dus superadditus conducit præcise vt qualitas communicet subiecto novum effectum modalem, vel novum effectum entitativum, & formalem: si hoc secundum; modus ille se habebit vt conditio, non vt ratio formalis, ita quod forma posito illo modo tanquam cõditione, perfectius informet subiectum per actualitatem suam, quam antea habebat, & sic non erit modus novæ actualitatis, aut vis informativæ, sed conditio adveniens de novo, vt actualitas, & vis informativa præexistens in qualitate, explicetur magis circa subiectũ, & magis illi applicetur. Si dicatur primum, ergo per intensionem, neç qualitas in se magis perficitur, neç magis subiectum ab illa actuatur, sed augmentum præcise erit in modis, & sic intensio erit perfectior modificatio subiecti, non perfectior qualificatio, quod falsum videtur, præterquamquod intensio non fieret per novam vim informativam, sed modificativam.

167 In re igitur tam difficili, facilius est, modos explicandi aliorum impugnare, quam proprium modum exprimere. Dicimus ergo modum maioris radicationis esse modum maioris, & perfectioris actuationis, maioris, & perfectioris informationis, maioris, & perfectioris participationis qualitatis à subiecto. Non quod modus superadditus sit actualitas superaddita, qua forma aut qualitas magis actuet subiectum, aut vis informativa superaddita, qua magis informet, aut id quod magis participatur à subiecto; sed præcise conditio vt ipsa actualitas in distincta ab entitate formæ magis actuet subiectum, vt ipsa vis informativa, quæ in ipsa entitate formæ est, magis explicetur in subiecto, & vt subiectum, eandem entitatem formæ, quam antea habebat, magis participet.

168. In primis: quod modus maioris radicationis, in quo intensionem qualitatum constituimus, sit modus maioris, & perfectioris actuationis, informationis, & participationis qualitatis in subiecto, constat, tum ex ipsa natura intensionis formarum, quæ nihil aliud est, quam augmentum illarum in proprio munere con veniente illis secundum suam essentiam, quod est actuare, informare, & reducere subiectum ad actualitatem suam.

Tum ex D. Thoma: perpetuo explicante intensionem qualitatum; *per hoc quod subiectum magis, ac magis participat charitatem* (& idem est de alijs qualitatibus) *idest secundum quod magis reducitur in ne-*

 tum

tum illius, & magis subditur illi; vt habet 2.2. quaest. 24. artic. 5.

169 Deinde: quod modus superadditus non sit actualitas, aut vis informativa superaddita qualitati, qua magis actuet, & informet subiectum, constat; tum impugnando quartum modum explicandi modum maioris radicationis; tum quia, vel augmentum intensivum qualitatis non erit secundum essentiam ipsius, sed praecisse secundum illius modum, quod est contra D. Thom. vel erit augmentum non praecisse per additionem novi modi sed entitatis, & formae, cui solum cõvenit, quod sit actualitas, & vis informativa, sicut & actuare, & informare subiectum; hoc enim convenit qualitati ratione suae entitatis, non ratione modi, tanquam rationis formalis.

170 Ex quo infertur: modum superadditum qualitati media actione intensiva esse conditionem, media qua ipsa entitas, actualitas, & vis informativa qualitatis magis explicatur, & applicatur subiecto, magis illud sibijciendo sibi, & reducendo illud magis ad suum actualitatem; cum autem intensio sit augmentum perfectionis qualitatis intra propriam lineam, entitatem, & essentiam, & essentia illius sit in ordine ad subiectum per modum actus, & formae, tunc crescet secundum suam essentiam, & entitatem, quando illius entitas magis actuet, & informet subiectum.

171 Quod autem hoc augmentum perfectionis in ipsa entitate qualitatis, nequeat intelligi per additionem novae entitatis; vidimus, artic. praeced. quod nec etiam possit intelligi sine aliquo realiter superaddito qualitati saltem modali, vidimus infer. solvendum primum argumentum. Quod denique, iste modus superadditus non sit nova existentia, inhaerentia, vnio mediatus, vel nova actualitas, quae sit ratio formalis magis actuet, & informet, & participetur à subiecto, vidimus reijciendo modos explicandi modum maioris radicationis. Restat ergo quod praedictus modus sit conditio sine qua entitas qualitatis praeexistens in subiecto, nec magis actuabit, nec informabit, nec participabitur à subiecto, in quo augmentum illius intensivum consistit.

172 Sed contra praedictum modum explicandi obstat 1. vt qualitas actuet, informet, & primo participetur à subiecto non indiget aliquo modo superaddito, tanquam conditione: ergo nec etiam vt magis actuet, & informet, aut par-

participetur à subiecto.

173 Secundo: sola vnio qualitatis cum subiecto est conditio, vt illud actuet, & informet: ergo sola vnio erit conditio, vt qualitas magis actuet, & informet subiectum; sed vnio qualitatis cum subiecto, vt primo actuet, & informet, non est modus superadditus: ergo nec etiam vnio, vt magis actuet, & informet.

174 Tertio: per illum modum superadditum, qualitas habet perfectionem in subiecto, quam antea non habebat: ergo ille modus est perfectio superaddita qualitati; sed omnis perfectio informa provenit ab actu; ergo ille modus est actualitas superaddita qualitati, & non præcise conditio.

175 Quarto: in intelligibile est, qualiter ille modus, si nihil perfectionis superaddit qualitati, sit conditio, vt ipsa qualitas eadem manens, quoad entitatem, perfectior, & actualior evadat.

176 Ad 1. neg. consequentiam vt qualitas primo actuet & informet subiectum sufficit quod primum suum esse ab agente recipiat; cum autem esse qualitatis sit esse in subiecto, illud actuat, & informat per suam met entitatem, omni modo, aut conditione seclusa; vt autem magis actuet, indiget, vt entitas præexistens in subiecto ab agente perficiatur, & immutetur intrinsecè, vt perfectiorem effectum formalem tribuat; nequit enim perfici intrinsecè, & immutari ab agente qualitas præexistens, nisi afficiatur aliquo intrinsico de novo illi adveniente ab agente: hoc autem novum nequit esse entitas; relinquitur ergo quod sit modus realis; ex alia parte cum à modo qualitatis præcisse non possit tanquam à ratione formali provenire perfectior effectus formalis, fit vt talis modus concurrat, vt conditio.

177 Ad 2. disting. ant. supposita actualitate, & vi informativa in qualitate, conc. antecedens; illa non supposita neg. ant. & conseq. Sicut vnio nequit esse conditio, vt qualitas primo actuet, & informet subiectum, si qualitas ab agente aliquo suum primum esse, & actualitatem non accipiat; ita nequit vnio esse conditio, vt magis actuet subiectum, nisi ab agente perfectius esse, & actualitatem recipiat; hoc perfectius esse qualitatis nequit ab agente derivari, nisi medio aliquo modo se habente tanquam conditione, non quasi applicativa qualitatis ad subiectum, qualis est vnio, sed quasi explicativa, vt expediens perfectionis entitativæ qualitatis in subiecto.

Si

178 Ad 3. disting. ant. habet perfectionem in subiecto, quam antea non habebat, quoad entitatem, nego antec. quoad maiorem explicationem in subiecto sub distingo; per illum modum tanquam per rationem formalem maioris perfectionis, nego antec. tanquam per conditionem, concedo antec. & disting. conseq. ergo modus est perfectio superaddita, quæ sit ratio formalis magis actuandi, & perficiendi subiectum, nego consequentiam: quæ sit conditio omitto consequens: non negamus modum maioris radicationis superadditum qualitati, dum intenditur; esse aliquam perfectionem superadditam, & tanto perfectiorem, quanto gradus qualitatis intensæ est perfectior; negamus tamen illam perfectionem modalem esse rationem formalem in qua augmentum qualitatis consistit, sed præcise conditionem, vt entitas ipsius qualitatis explicet in subiecto perfectionem quam continet, vnde ex perfectiori modo quasi arguitiue colligitur maior perfectio intrinseca qualitatis.

179 Ad 4. dicimus, & non negamus: quod modus perfectionem superaddat qualitati, non perfectionem entitatiuam, & quæ sit ratio formalis magis actuandi, & informandi subiectum; sed præcise modalem, quæ sit conditio, vt perfectio entitatiua qualitatis in se augeatur, & in subiecto explicetur; sicut subsistentia est modus naturæ illam perficiens, non perfectione, qua tanquam ratione formali, activior fiat ad producendos perfectiores effectus, sed præcise tanquam conditione.

180 Sed instas: per nos intensio consistit in modo maioris radicationis, seu participationis qualitatis in subiecto; sed etiam per nos modus maioris radicationis est præcise noua perfectio modalis superaddita: ergo intensio præcise consistit in maiori perfectione modali qualitatis; ac subinde intensio erit augmentum, non qualitatis, sed modi.

181 Resp. quod intensio proprie consistit iuxta omnes Thomistas solum in maiori radicatione qualitatis in subiecto; & quia hæc maior radicatio, nec explicari, nec intelligi potest, sine aliquo modo superaddito, dicitur communiter consistere in modo maioris radicationis, cum tamen talis modus superadditus sit præcise conditio, vt qualitas secundum suam entitatem magis actuet subiectum, & in illo radicetur, & sic augmentum non est præcise in modo, sed in ipsa enti-

ti-

titate qualitatis cum illo modo.

182 Ex dictis colligitur: quid sit modus maioris radicationis. Maior enim radicatio qualitatis in subiecto, in qua intensio illius consistit, fit per hoc quod qualitas magis subijciat sibi subiectum, & reducat magis ad actualitatem suam; hoc enim facit qualitas media actione agentis, cui ipsa qualitas subijci debet, & nequit intelligi, quod qualitas iam producta de novo subijciatur agenti, sicut, & subiectum ipsi qualitati, nisi medio aliquo derivato de novo ab agente in ipsa qualitate, quod, vt ex superioribus constat, aliud esse non potest, nisi modus quidam, quo qualitas, & subiectum tanguntur intrinsece, & immutantur ab agente.

Hic enim modus; post explicationes supra relatas, & reiectas, ab aliquibus vocatur nova terminatio, & perfectior, ab alijs, modus novus vnionis non medians tanquam ratio, & medium formale vniendi, sed subsequens, vel antecedens, quo immutetur extrema diciturque modus vnionis quatenus cum illo modo, tanquam conditione ex forma actualiori, & subiecto fit magis vnum.

183 Sed isti modi dicendi parum, aut nihil differunt à modo nostro explicandi, qui congruentior nobis visus est reliquis omnibus, quia licet ex augmento qualitatis resultet modus terminationis quantitatis virtualis illius, sicut ex augmento quantitatis nova figura; non tam proprie explicatur augmentum qualitatis per terminationem novam resultantem ex illius augmento, quam per modum quendam maioris actualitatis, in qua proprie consistit illius augmentum: nisi per novum modum terminationis intelligatur novus modus actualitatis, quia actualitas formæ est ad quam terminatur potentialitas subiecti; in quo sensu coincidit cum nostro modo explicandi, & interpretandi D. Thomam, quotiescumque explicat intensionem per novam terminationem qualitatis. Similiter appellare prædictum modum novum modum vnionis, est confundere modum maioris radicationis cum vnione mediante, quam relegamus ab intensione, propter rationes supra factas. Quare congruentius vocatur modus maioris actualitatis, sive actuationis, aut participationis qualitatis in subiecto: in sensu supra explicato. Num. 167. & 181.

§. IV.

Reliqua argumenta solvuntur.

184 Obijcies 3. gradus caloris adquisitus per intensionem sufficiens est expellere non solum modum, sed entitatem frigoris præexistentem in subiecto: ergo signum est illum gradum, quo intenditur calor, esse entitatem, & non præcisse modum. Conseq. patet, quia modus non potest entitatem expellere cum non sit proportio; ant. vero prob. entitas frigoris præexistens in subiecto non expellitur à quocumque calore, cum quo potest compati, sed a calore intenso vt talis: ergo gradus quo intenditur calor sufficiens est expellere entitatem frigoris; subindeque talis gradus, non est modus, sed entitas.

185 Disting. ant. gradus ille caloris est sufficiens expellere entitatem frigoris, ratione sui, prout modalis entitas est, neg. ant. ratione entitatis frigoris, cui anexus est conced. ant. cum enim modus ille, quo calor crescens vincit potentiam [illegible] subiecti, sit annexus entitati caloris, & habet [illegible] ratione sui expellendi modum oppositæ qualitatis, & habet vim expellendi entitatem oppositæ qualitatis non ratione sui, sed ratione entitatis caloris, cui est annexus; vnde sicut modus à nobis assignatus non est ratio formalis magis actuans subiectum, sed conditio, vt entitas caloris magis actuet; ita non est ratio formalis expulsiva entitatis oppositæ qualitatis, sed conditio, licet ratione sui expellat modos oppositæ qualitatis.

186 Obijcies 4. sequitur ex nostra sententia: per alterationem non produci entitatē qualitatis, sed præcisse modos intensionis, aut remisionis; conseq. est absurdum; alias tota qualitas evanescet in modos: ergo sequela prob. nequit produci qualitas, nisi intensa, aut remissa: ergo si intensio, & remissio illius fit per modos, motus, quo producitur qualitas, est motus quo producitur modus, & sic, vel qualitas resolvitur in modos, vel non datur motus, quo sola qualitas sine aliquo modo producatur.

187 Neg. sequela; ad prob. Dicimus: quod aliud est, quod qualitas non producatur sine aliquo modo intensionis, aut remissionis; aliud vero quod solum modus, & non entitas qualitatis producatur; primum est verum, secundum vero falsum; sicut quantitas non producitur sine aliqua figura, situ, aut vbi, & tamen non solum

lum isti modi, sed entitas quantitatis producitur, nec quantitas resolvitur in illos modos.

188 Si dicas: qualitas non producitur sine modo intensionis, aut remissionis: ergo motus quo producitur qualitas non est simplex alteratio, sed intensio, aut remissio.

Neg. consequentiam quia licet qualitas primo non producatur in subiecto sine aliquo modo intensionis, aut remissionis; cum productio horum modorum sit praecisse cō sequuta ad productionem qualitatis in suo primo esse, non dicitur motus intensionis, aut remissionis, (quia illi motus primo, & per se terminantur ad illos gradus aut modos) sed dicitur proprie motus alterationis, sicut quando res in sui prima generatione adquirit locum aut vbi, (quia in aliquo loco generatur) motus quo producitur non est motus localis, qui directe primo, & per se terminatur ad vbi, sed est motus generationis.

189 Obijcies 5. vbi est realis separatio est realis distinctio, sed dum qualitas intensa remittitur, non solum modus, sed maior actualitas, & vis informativa qualitatis ab illa separatur: ergo intensio qualitatis non solum superaddit modum, sed etiam entitatem, & novam actualitatem.

190 Neg. min. deficiente modo maioris radicatio nis deficit à qualitate maior actuatio subiecti, non quoad entitatem, sed praecisse quoad explicationem illius in subiecto, quia melioratio, & incrementum qualitatis in vi actuandi, & informandi subiectum, eo modo deficit à qualitate, dum remittitur, quo adquiritur, dum intenditur, & iam supra exposuimus modum quo qualitas remissa adquirit suum incrementum, & perfectionem.

191 Obijcies 6. per intensionem producitur nova qualitas, ergo intensio fit per augmentum novae qualitatis; prob. ant. terminus intensionis producitur per intensionem; sed qualitas est terminus intensionis: ergo. Prob. min. omnis alteratio terminatur ad qualitatem, sed intensio est species alterationis: ergo terminatur ad qualitatem.

192 Neg. ant. ad prob. disting. min. qualitas est terminus intensionis, vt producenda neg. min. vt perficienda con cedo min. in hoc enim differt intensio ab alteratione specialiter dicta, quod illa de novo producit qualitatem, intensio vero iam productam perficit.

193 Denique obijcies: in intensione qualitatum, vel ponimus plures modos, vel vnum.

cum: si plures, vel specie diversos, vel solo numero; si specie diversos, non faciunt intensiorem eandem qualitatem, & erit eadem difficultas, ac in sententia admittente gradus speciei incompleta differentes in eadem qualitate; si solo numero diversos; in eadem qualitate, & parte subiecti erunt plura accidentia solo numero distincta, & ex hac parte male impugnamus pluralitatem graduum solo numero distinctorum.

Si vnicum; vel est divisibilis, vel indivisibilis; si divisibilis habebit partes, & sic, sicut non repugnat, quod idem modus cum diversis sui partibus sit in eadem parte subiecti; cur repugnabit, quod in eadem parte subiecti dentur diversæ partes eiusdem numero qualitatis? præterquamquod, si modus est divisibilis; cur res cuius est modus non erit divisibilis?

Si modus est indivisibilis: sequitur, tum quod facta intensione, aut remissione, quilibet modus corrumpatur, quia in intensione adquiritur modus perfectior, qui corrumpit minorem præexistentem, & erit eadem difficultas, ac in sententia admittente intensionem consistentem in corruptione gradus imperfectioris, & productione perfectioris. Tum quia si talis modus est indivisibilis, non poterit terminare motum intensionis, qui motus, vtpote divisibilis, requirit non solum indivisibilia, sed etiam partes.

194 Resp. quod in intensione ponimus plures modos, non simul, sed successive; quia adveniente modo perfectiori, imperfectior destruitur; & modus perfectior continet imperfectiorem; sicut figura sex angulorum, continet figuram trium angulorum, & excedit. Ex quo non infertur, tales modos plus quam numero differre, vt volunt P.P. Carmeli, quia tales modi habent effectus formales eiusdem speciei, & reducuntur ad speciem formæ, cuius sunt modi, in qua, sicut magis, & minus, non variat speciem, ita nec magis, & minus in modis.

Nec est inconveniens, quod in eadem parte subiecti, & in eadem numero qualitate, successive fiant diversi modi solo numero diversi. Nec ex hac successione sequitur corruptio simpliciter, sed præcisse secundumquid, quæ ad intensionem non obstat, manente eadem entitate qualitatis, sub his diversis modis imperfectioribus, & perfectioribus successive. vnde modus est indivisibilis, quasi-entitative, sicut & ipsa qualitas, quo modo autem cum

hoc

hoc componatur continuitas, & divisibilitas motus intensionis. Dicemus Artic. sequenti.

195 Ex dictis in discursu huius, & praecedentis arti; colliges 1.° remissionem non fieri per separationem aut substractionem gradus à gradu; sed per diminutionem radicationis qualitatis in subiecto opposito, sed proportionali modo, quo fit intensio.

Si inquiras: quando calor vt sex remittitur vsque ad duo, à quo agenti producitur modus remissionis vt duo? Non ab agenti remittente calorem nempe ab aqua, quia cum sit agens contrarium nequit producere modum caloris vt duo: non ab igne, casu quo ignis sit absens, propterquod calor in fervore remittitur: non ab aere, vel ab alio agente, vel assigna illud.

Respondetur quod remoto agente intendente calorem, modus remissionis caloris vt duo, tanquam à causa per accidens procedit ab impediente perfectionem illam, & intensiorem gradum, aut modum caloris vt sex, & infra vsque ad gradum vt duo; at vero tanquam à causa per se procedit ab ipsamet forma vel qualitate ex vi actionis qua fuit communicata subiecto ab agente, à quo fuit producta, quae actio productiva caloris v.g. licet modo non detur, manet tamen virtualiter in ipso calore producto, sicut si tollatur punctum terminans lineam, resultat aliud ex vi prioris productionis quantitatis. Modi autem intensionis, & remissionis terminationes quaedam sunt quantitatis virtualis qualitatis, vt supra insinuavimus; & sic destructo modo perfectiori resultat imperfectior in modo perfectiori contentus; quare autem resultet potius gradus, aut modus caloris vt duo, quam vt tria vel vt quatuor? Hoc determinatur iuxta maius, aut minus impedimentum oppositi agentis, & maiorem, aut minorem dispositionem subiecti.

196 Colliges 2. quid dicendum sit circa augmentum extensivum habituum in ordine ad partialia obiecta; quod autem tale augmentum non fiat per additionem habitus partialis, aut partialis qualitatis probavimus abunde in logica defendentes esse simplicem qualitatem. An autem tale augmentum indigeat aliquo modali superaddito habitui, non dante novam vim habitui, & qui sit ratio formalis, vt habitus se extendat ad plura obiecta partialia, sed praeesse tanquam conditione, vt facilitas identificata cum habitu se expiicet, & applicet ad illa obiecta? proportionali modo vt

detur nobis discurrendum, ac de modo superaddito qualitati ad augmentum illius, intensivum.

ARTIC. V.

Vtrum Alteratio sit motus continuus.

197 Sermo est in præsenti, de alteratione late accepta, prout comprehendit motum ad qualitates, non solum phisicas, & corruptivas, sed etiam spirituales, & perfectivas, & non solum de alteratione simplici, vt est membrum dividens alterationem vt sic, sed vt est communis alterationi simplici, intensioni, & remissioni, imo, & prout comprehendit extensionem qualitatis ad diversas partes eius de subiecti.

198 Nomine alterationis intelligimus, non mutationem phisicam terminatam ad qualitatem, illam scilicet quæ non procedit à contrario positivo; sed solum à termino privativo, & cum transit subiectum à non esse caloris ad esse illius, hæc enim non est motus, & sic nequit esse continua, sed est mutatio instantanea, & est generatio secundum quid; loquimur enim de alteratione prout est motus stricte admittens latitudinem, & distantiam successivè percurrendam, & de hac inquirimus, an fieri possit continue, & absque interruptione per aliquod tempus.

199 Nec loquimur de motu continuo, hoc est perpetuo durante, quia stultum est dicere, quod omnia semper alterantur cum hoc manifeste adversetur experientiæ; in quo sensu intelligendus philosop 8. phisic. textu 23. dum dicit, *dicere alterationem fieri continue est adversari valde manifestis*, & D. Thom. ibidem lec. 5. *dicere ergo quod aliquid semper, & continue alteratur est dubitare de manifestis*. Sensus igitur quæsiti est, an alteratio sit motus continuus durans aliqua terminata duratione sine interruptione?

200 Alteratio potest intelligi continua tripliciter, vel ratione subiecti, quando per partes illius qualitas successive diffunditur, & extenditur, vel ratione formæ quando in eadem parte subiecti forma continue, & successive magis ac magis perficitur, quod est motum intensionis esse continuum, vel ratione temporis, quando sine vlla interruptione durationis continuatur alteratio; Dubium procedit de continuitate alterationis in hoc triplici sensu.

201 Formæ etiam, quæ in-

intendantur: sunt in triplici differentia: aliæ sunt in subiecto simplici, & non quanto, vt qualitates spirituales habitus, scilicet, & operationes intellectus, & voluntatis: Aliæ sunt in subiecto materiali, sed non habent contrarium, vt lumen in Diaphano; aliæ denique habent esse in subiecto materiali, cum contrarietate, vt calor, & frigus, album, & nigrum, & huiusmodi.

§. I.

Certa ab incertis separantur, & referuntur sententiæ.

202 Certum est 1. Alteratio nem late sumptam pro motu ad qualitatem spiritualem non esse strictè motum, ac subinde nec continuum, tam in prima ipsius productione, quam in illius augmento, aut intensione, vt ad gratiam, charitatem, & scientiam, siquidem motus liberi arbitrii, non est successivus, sed instantaneus, & per eum potest aliquis habitus produci, & postea productus augeri.

203 Certum est 2. Alterationem Physicam prout est motus ad qualitates Physicas, & in subiecto extenso, & corporeo non esse de necessitate motum continuum, si sumatur alteratio adæquatè, a prima productione qualitatis vsque ad vltimum perfectionis, quia potest agens in subiecto introducere calorem remissum, & vltra non progredi, & post aliquod tempus, quo mobile quieverit in remisso calore, potest agens eundem calorem intendere, & sic à prima productione caloris, vsque ad vltimum perfectionis gradum, potest alteratio interrumpi, & discontinuari.

204 Certum est 3. quod alteratio, quæ est transitus de vno contrario in aliud, in ratione motus est vnus, includit tamen duas mutationes, vnam corruptivam termini *a quo*: alteram adquisitivam termini *ad quem*: quod autem sint duæ mutatio nes constat, quia sunt quatuor termini, *esse, & non esse termini a quo* positivi, *& non esse, & esse termini ad quem* positivi, quod vero, quamvis sint duæ mutationes, sit tantum vnus motus, constat, quia est vnicus transitus, & via inter duos terminos habentes latitudinem, & distantiam successiue percurrendam.

205 Cur autem generatio, & corruptio, etiam si sint duæ mutationes, non faciant vnum motum vel fluentem inter duas formas positivas, corruptam, scilicet & genitam? Iam supra satisfecimus q. 2. artic. 1. §. 3. à nnm. ...

206 Si dices: Ex di...

tum illius, & magis subditur illi; vt habet 2. 2. quæst. 24. artic. 5.

169 Deinde: quod modus superadditus non sit actualitas, aut vis informativa superaddita qualitati, qua magis actuet, & informet subiectum, constat; tum impugnando quartum modum explicandi modum maioris radicationis; tum quia, vel augmentum intensivum qualitatis non erit secundum essentiam ipsius, sed præcisè secundum illius modum, quod est contra D. Thom. vel erit augmentum non præcisè per additionem novi modi sed entitatis, & formæ, cui solum cōvenit, quod sit actualitas, & vis informativa, sicut & actuare, & informare subiectum; hoc enim convenit qualitati ratione suæ entitatis, non ratione modi, tanquam rationis formalis.

170 Ex quo infertur: modum superadditum qualitati media actione intensiva esse conditionem, media qua ipsa entitas, actualitas, & vis informativa qualitatis magis explicatur, & applicatur subiecto, magis illud subijciendo sibi, & reducendo illud magis ad suum actualitatem; cum autem intensio sit augmentum perfectionis qualitatis intra propriam lineam, entitatem, & essentiam, & essentia illius sit in ordine ad subiectum per modum actus, & formæ, tunc crescet secundum suam essentiam, & entitatem, quando illius entitas magis actuet, & informet subiectum.

171 Quod autem hoc augmentum perfectionis in ipsa entitate qualitatis, nequeat intelligi per additionem novæ entitatis; vidimus, artic. præced. quod nec etiam possit intelligi sine aliquo realiter superaddito qualitati saltim modali, vidimus later solvendum primum argumentum. Quod denique, iste modus superadditus non sit nova existentia, inhærentia, vnio mediaus, vel nova actualitas, quæ sit ratio formalis magis actuet, & informet, & participetur à subiecto, vidimus reijciendo modos explicandi modum maioris radicationis. Restat ergo quod prædictus modus sit conditio sine qua entitas qualitatis præexistens in subiecto, nec magis actuabit, nec informabit, nec participabitur à subiecto, in quo augmentum illius intensivum consistit.

172 Sed contra prædictum modum explicandi obstat 1. vt qualitas actuet, informet, & primo participetur à subiecto non indiget aliquo modo superaddito, tanquam conditione: ergo nec etiam vt magis actuet, & informet, aut par-

participetur á subiecto.

173 Secundo: sola vnio qualitatis cum subiecto est conditio, vt illud actuet, & informet: ergo sola vnio erit conditio, vt qualitas magis actuet, & informet subiectum; sed vnio qualitatis cum subiecto, vt primo actuet, & informet, non est modus superadditus: ergo nec etiam vnio, vt magis actuet, & informet.

174 Tertio: per illum modum superadditum, qualitas habet perfectionem in subiecto, quam antea non habebat; ergo ille modus est perfectio superaddita qualitati; sed omnis perfectio informa provenit ab actu; ergo ille modus est actualitas superaddita qualitati, & non praecisse conditio.

175 Quarto: inintelligibile est, qualiter ille modus, si nihil perfectionis superaddit qualitati, sit conditio, vt ipsa qualitas eadem manens, quoad entitatem, perfectior, & actualior evadat.

176 Ad 1. neg. consequentiam vt qualitas primo actuet, & informet subiectum sufficit quod primum suum esse ab agente recipiat; cum autem esse qualitatis sit esse in subiecto, illud actuat, & informat per suam met entitatem, omni modo, aut conditione seclusa; vt autem magis actuet, indiget, vt entitas praeexistens in subiecto ab agente perficiatur, & immutetur intrinsicè, vt perfectiorem effectum formalem tribuat; nequit enim perfici intrinsicè, & immutari ab agente qualitas praeexistens, nisi afficiatur aliquo intrinsico de novo illi adveniente ab agente: hoc autem novum nequit esse entitas; relinquitur ergo quod sit modus realis; ex alia parte cum à modo qualitatis praecisse non posit tanquam à ratione formali provenire perfectior effectus formalis, fit vt talis modus concurrat, vt conditio.

177 Ad 2. disting. ant. supposita actualitate, & vi informativa in qualitate, conc. [illegible] antecedens; illa non supposita neg. ant, & conseq. Sicut vnio nequit esse conditio, vt qualitas primo actuet, & informet subiectum, si qualitas ab agente aliquo suum primum esse, & actualitatem non accipiat; ita nequit vnio esse conditio, vt magis actuet subiectum, nisi ab agente perf[illegible] [illegible], & actualitatem recipiat; hoc perfectius esse qualitatis nequit ab agente de[illegible] nisi [illegible] aliquo modo se habente tanquam conditione, non quasi applicativa qualitatis ad subiectum, qualis est vnio [illegible] explicativa, aut exp[illegible] perfectionis entitativae qualitatis in subiecto,

S 1

178 Ad 3. disting. antec. habet perfectionem in subiecto, quam antea non habebat, quoad entitatem, nego antec. quoad maiorem explicationem in subiecto sub distingo; per illum modum tanquam per rationem formalem maioris perfectionis, nego antec. tanquam per conditionem, concedo antec. & disting. conseq. ergo modus est perfectio superaddita, quæ sit ratio formalis magis actuandi, & perficiendi subiectum, nego consequentiam: quæ sit conditio omitto consequens: non negamus modum maioris radicationis superadditum qualitati, dum intenditur, esse aliquam perfectionem superadditam, & tanto perfectiorem, quanto gradus qualitatis intensæ est perfectior; negamus tamen illam perfectionem modalem esse rationem formalem in qua augmentum qualitatis consistit, sed præcise conditionem, vt entitas ipsius qualitatis explicet in subiecto perfectionem quam continet, vnde ex perfectiori modo quasi argumentiue colligitur maior perfectio intrinseca qualitatis.

179 Ad 4. dicimus, & non negamus: quod modus perfectionem superaddat qualitati, non perfectionem entitatiuam, & quæ sit ratio formalis magis actuandi, & informandi subiectum; sed præcise modalem, quæ sit conditio, vt perfectio entitatiua qualitatis in se augeatur, & in subiecto explicetur; sicut subsistentia est modus naturæ illam perficiens, non perfectione, qua tanquam ratione formali, actiuior fiat ad producendos perfectiores effectus, sed præcise tanquam conditione.

180 Sed instas; per nos intensio consistit in modo maioris radicationis, seu participationis qualitatis in subiecto; sed etiam per nos modus maioris radicationis est præcise noua perfectio modalis superaddita: ergo intensio præcise consistit in maiori perfectione modali qualitatis; ac subinde intensio erit augmentum, non qualitatis, sed modi.

181 Resp. quod intensio propriè consistit iuxta omnes Thomistas solum in maiori radicatione qualitatis in subiecto; & quia hæc maior radicatio, nec explicari, nec intelligi potest, sine aliquo modo superaddito, dicitur communiter consistere in modo maioris radicationis, cum tamen talis modus superadditus sit præcisè conditio, vt qualitas secundũ suam entitatem magis actuet subiectum, & in illo radicetur, & sic augmentum non est præcisè in modo, sed in ipsa enti-

titate qualitatis cum illo modo.

182 Ex dictis colligitur: quid sit modus maioris radicationis. Maior enim radicatio qualitatis in subiecto, in qua intensio illius consistit, fit per hoc quod qualitas magis subijciat sibi subiectum, & reducat magis ad actualitatem suam; hoc enim facit qualitas media actione agentis, cui ipsa qualitas subijci debet, & nequit intelligi, quod qualitas iam producta de novo subijciatur agenti, sicut, & subiectum ipsi qualitati, nisi medio aliquo derivato de novo ab agente in ipsa qualitate, quod, vt ex superioribus constat, aliud esse non potest, nisi modus quidam, quo qualitas, & subiectum tangantur intrinsece, & immutantur ab agente.

Hic enim modus; post explicationes supra relatas, & reiectas, ab aliquibus vocatur nova terminatio, & perfectior, ab alijs, modus novus vnionis non medians tanquam ratio, & medium formale vniendi, sed subsequens, vel antecedens, quo immutetur extrema diciturque modus vnionis quatenus cum illo modo, tanquam conditione ex forma actualiori, & subiecto fit magis vnum.

183 Sed isti modi dicendi parum, aut nihil differunt à modo nostro explicandi, qui congruentior nobis visus est reliquis omnibus, quia licet ex augmento qualitatis resultet modus terminationis quantitatis virtualis illius, sicut ex augmento quantitatis nova figura; non tam proprie explicatur augmentum qualitatis per terminationem novam resultantem ex illius augmento, quam per modum quendam maioris actualitatis, in qua proprie consistit illius augmentum: nisi per novum modum terminationis intelligatur novus modus actualitatis, quia actualitas formæ est ad quam terminatur potentialitas subiecti; in quo sensu coincidit cum nostro modo explicandi, & interpretandi D. Thomam, quotiescumque explicat intensionem per novam terminationem qualitatis. Similiter appellare prædictum modum novum modum vnionis, est confundere modum maioris radicationis cum vnione mediante, quam relegamus ab intensione, propter rationes supra factas. Quare congruentius vocatur modus maioris actualitatis, sive actuationis, aut participationis qualitatis in subiecto in sensu supra explicato. Num. 167. & 181.

§. IV.

Reliqua argumenta solvuntur.

184 Obijcies 3. gradus caloris adquisitus per intensionem sufficiens est expellere non solum modum, sed entitatem frigoris præ existentem in subiecto: ergo signum est illum gradum, quo intenditur calor, esse entitatem, & non præcisse modum. Conseq. patet, quia modus non potest entitatem expellere cum non sit proportio; ant. vero prob. entitas frigoris præexistens in subiecto non expellitur à quocumque calore, cum quo potest compati, sed a calore intenso vt ita; ergo gradus quo intenditur calor sufficiens est expellere entitatem frigoris; subindeque talis gradus, non est modus, sed entitas.

185 Disting. ant. gradus ille caloris est sufficiens expellere entitatem frigoris, ratione sui, prout modalis entitas est, neg. ant. ratione entitatis frigoris, cui anexus est conced. ant. cum enim modus ille, quo calor crescens vincit potentiam subiecti, sit annexus entitati caloris, & habet vim ratione sui expellendi modum oppositæ qualitatis, & habet vim expellendi entitatem oppositæ qualitatis non ratione sui, sed ratione entitatis caloris, cui est annexus; vnde sicut modus à nobis assignatus non est ratio formalis magis actuans subiectum, sed conditio, vt entitas caloris magis actuet; ita non est ratio formalis expulsiva entitatis oppositæ qualitatis, sed conditio, licet ratione sui expellat modos oppositæ qualitatis.

186 Obijcies 4. sequitur ex nostra sententia; per alterationem non produci entitatē qualitatis, sed præcisse modos intensionis, aut remisionis; conseq. est absurdum; alias tota qualitas evanescet in modos: ergo sequela prob. nequit produci qualitas, nisi intensa, aut remissa: ergo si intensio, & remissio illius fit per modos, motus, quo producitur qualitas, est motus quo producitur modus, & sic, vel qualitas resolvitur in modos, vel non datur motus, quo sola qualitas sine aliquo modo producatur.

187 Neg. sequela; ad prob. Dicimus: quod aliud est, quod qualitas non producatur sine aliquo modo intensionis, aut remissionis; aliud vero quod solum modus, & non entitas qualitatis producatur; primum est verum, secundum vero falsum; sicut quantitas non producitur sine aliqua figura, situ, aut vbi, & tamen non so-

lum

lum isti modi, sed entitas quantitatis producitur, nec quantitas resolvitur in illos modos.

188 Si dicas: qualitas non producitur sine modo intensionis, aut remissionis: ergo motus quo producitur qualitas non est simplex alteratio, sed intensio, aut remissio.

Neg. consequentiam quia licet qualitas primo non producatur in subiecto sine aliquo modo intensionis, aut remissionis, cum productio horum modorum sit praecisse cōsequuta ad productionem qualitatis in suo primo esse, non dicitur motus intensionis, aut remissionis, (quia isti motus primo, & per se terminantur ad istos gradus aut modos) sed dicitur proprie motus alterationis, sicut quando res in sua prima generatione adquirit locum aut vbi, (quia in aliquo loco generatur) motus quo producitur non est motus localis, qui directe primo, & per se terminatur ad vbi, sed est motus generationis.

189 Objicies 5. vbi est realis separatio est realis distinctio, sed dum qualitas intensa remittitur, non solum modus, sed maior actualitas, & vis informativa qualitatis ab illa separatur: ergo intensio qualitatis non solum superaddit modum, sed etiam entitatem, & novam actualitatem.

190 Neg. min. deficiente modo maioris radicatio nis deficit à qualitate maior actuatio subiecti, non quoad entitatem, sed praecisse quoad explicationem illius in subiecto, quia melioratio, & incrementum qualitatis in vi actuandi, & informandi subiectum, eo modo deficit à qualitate, dum remittitur, quo adquiritur, dum intenditur, & iam supra exposuimus modum quo qualitas remissa adquirit suum incrementum, & perfectionem.

191 Objicies 6. per intensionem producitur nova qualitas, ergo intensio fit per adventum novae qualitatis; prob. ant. terminus intensionis producitur per intensionem; sed qualitas est terminus intensionis: ergo. Prob. min. omnis alteratio terminatur ad qualitatem, sed intensio est species alterationis: ergo terminatur ad qualitatem.

192 Neg. ant. ad prob. disting. min. qualitas est terminus intensionis, vt producenda neg. min. vt perficienda con cedo min. in hoc enim differt intensio ab alteratione formaliter dicta, quod ista de novo producit qualitatem, intensio vero iam productam perficit.

193 Denique objicies: in intensione qualitatum, vel ponimus plures modos, vel vnum,

cum: si plures, vel specie diversos, vel solo numero; si specie diversos, non faciunt intensionem eandem qualitatem, & erit eadem difficultas, ac in sententia admittente gradus specie incompleta differentes in eadem qualitate; si solo numero diversos; in eadem qualitate, & parte subiecti erunt plura accidentia solo numero distincta, & ex hac parte male impugnamus pluralitatem graduum solo numero distinctorum.

Si vnicum; vel est divisibilis, vel indivisibilis; si divisibilis habebit partes, & sic, sicut non repugnat, quod idem modus cum diversis sui partibus sit in eadem parte subiecti; sic repugnabit, quod in eadem parte subiecti dentur diversae partes eiusdem numero qualitatis? praeterquamquod, si modus est divisibilis; cur res cuius est modus non erit divisibilis?

Si modus est indivisibilis: sequitur, tum quod facta intensione, aut remissione, quilibet modus corrumpatur, quia in intensione adquiritur modus perfectior, qui corrumpit minorem praeexistentem, & erit eadem difficultas, ac in sententia admittente intensionem consistentem in corruptione gradus imperfectioris, & productione perfectioris. Tum quia si talis modus est indivisibilis, non poterit terminare motum intensionis, qui motus, vtpote divisibilis, requirit non solum indivisibilia, sed etiam partes.

194 Resp. quod in intensione ponimus plures modos, non simul, sed successive; quia adveniente modo perfectiori, imperfectior destruitur; & modus perfectior continet imperfectiorem; sicut figura sex angulorum, continet figuram trium angulorum, & excedit. Ex quo non infertur, tales modos plus quam numero differre, vt volunt P.P. Carmeli, quia tales modi habent effectus formales eiusdem speciei, & reducuntur ad speciem formae, cuius sunt modi, in qua, sicut magis, & minus, non variat speciem, ita nec magis, & minus in modis.

Nec est inconveniens, quod in eadem parte subiecti, & in eadem numero qualitate, successive fiant diversi modi solo numero diversi. Nec ex hac successione sequitur corruptio simpliciter, sed praecise secundumquid, quae ad intensionem non obstat, manente eadem entitate qualitatis, sub his diversis modis imperfectioribus, & perfectioribus successivè. vnde modus est indivisibilis, quasi entitative, sicut & ipsa qualitas, quo modo autem cum

hoc componatur continuitas, & divisibilitas motus intensionis. Dicemus Artic. sequenti.

195 Ex dictis in discursu huius, & praecedentis arti; colliges 1.o remissionem non fieri per separationem aut substractionem gradus à gradu; sed per diminutionem radicationis qualitatis in subiecto opposito, sed proportionali modo, quo fit intensio.

Si inquiras: quando calor vt sex remittitur vsque ad duo, à quo agenti producitur modus remissionis vt duo? Non ab agenti remittente calorem nempe ab aqua, quia cum sit agens contrarium nequit producere modum caloris vt duo: non ab igne, casu quo ignis sit absens, propterquod calor in fervore remittitur: non ab aere, vel ab alio agente, vel assigna illud.

Respondetur quod remoto agente intendente calorem, modus remissionis caloris vt duo, tanquam à causa per accidens procedit ab impediente perfectiorem illam, & intensiorem gradum, aut modum caloris vt sex, & infra vsque ad gradum vt duo; at vero tanquam à causa per se procedit ab ipsamet forma vel qualitate ex vi actionis qua fuit communicata subiecto ab agente, à quo fuit producta, quae actio productiva caloris v.g. licet modo non detur, manet tamen virtualiter in ipso calore producto, sicut si tollatur punctum terminans lineam, resultat aliud ex vi prioris productionis quantitatis. Modi autem intensionis, & remissionis terminationes quaedam sunt quantitatis virtualis qualitatis, vt supra insinuavimus; & sic destructo modo perfectiori resultat imperfectior in modo perfectiori contentus; quare autem resultet potius gradus, aut modus caloris vt duo, quam vt tria vel vt quatuor? Hoc determinatur iuxta maius, aut minus impedimentum oppositi agentis, & maiorem, aut minorem dispositionem subiecti.

196 Colliges 2. quid dicendum sit circa augmentum extensivum habituum in ordine ad partialia obiecta; quod autem tale augmentum non fiat per additionem habitus partialis, aut partialis qualitatis probavimus abunde in logica defendentes esse simplicem qualitatem. An autem tale augmentum indigeat aliquo modali superaddito habitui, non dante novam vim habitui, & qui sit ratio formalis, vt habitus se extendat ad plura obiecta partialia, sed praecise tanquam conditione, vt facilitas identificata cum habitu se explicet, & applicet ad illa obiecta? proportionali modo vi ec-

intendantur; sunt in triplici differentia: aliæ sunt in subiecto simplici, & non quanto, vt qualitates spirituales habitus, scilicet, & operationes intellectus, & voluntatis: Aliæ sunt in subiecto materiali, sed non habent contrarium, vt lumen in Diaphano; aliæ denique habent esse in subiecto materiali, cum contrarietate, vt calor, & frigus, album, & nigrum, & huiusmodi.

§. I.

Certa ab incertis separantur, & referuntur sententiæ.

202 Certum est 1. Alterationem late sumptam pro motu ad qualitatem spiritualem non esse stricte motum, ac subinde nec continuum, tam in prima ipsius productione, quam in illius augmento, aut intensione, vt ad gratiam, charitatem, & scientiam, siquidem motus liberi arbitrii, non est successiuus, sed instantaneus, & per eum potest aliquis habitus produci, & postea productus augeri.

203 Certum est 2. Alterationem Physicam prout est motus ad qualitates Physicas, & in subiecto extenso, & corporeo non esse de necessitate motum continuum, si sumatur alteratio adæquate, a prima productione qualitatis vsque ad vltimum perfectionis, quia potest agens in subiecto introducere calorem remissum, & vltra non progredi, & post aliquod tempus, quo mobile quieuerit in tenuo illo calore, potest agens eundem calorem intendere, & sic à prima productione caloris, vsque ad vltimum perfectionis gradum, potest alteratio interrumpi, & discontinuari.

204 Certum est 3. quod alteratio, quæ est transitus de vno contrario in aliud, in ratione motus est vnus, includit tamen duas mutationes, vnam corruptiuam termini *a quo*: alteram ad qui sitiuam termini *ad quem*: quod autem sint duæ mutationes constat, quia sunt quatuor termini, *esse*, & *non esse termini a quo positiui*, & *non esse*, & *esse* termini *ad quem*. positiui, quod vero, quamvis sint duæ mutationes, sit tantum vnus motus, constat, quia est vnicus transitus, & via inter duos terminos habentes latitudinem, & distantiam successiue percurrendam.

205 Cur autem generatio, & corruptio, etiam si sint duæ mutationes, non faciant vnum motum vel saltem inter duas formas positiuas, corruptam, scilicet, & genitam? Iam supra satisfecimus q. 2. artic. 1. §. 3. à num. 98.

206 Si dicis: Ex dō-

ctrina præcedenti sequi; intensionem, & remissionem esse vnum motum; consequens est est fallum, quia ex supradictis patet, esse duos motus specie distinctos dividentes alteratio nem vt sic: ergo: sequela prob. nam cum est motus à calore, vt vno ad calorem vt sex, in subiecto præhabente sex gradus frigiditatis, tantum deperditur de frigiditate, quantum acquiritur de calore; & deperditio frigiditatis est remissio, sicut augmentum caloris est intensio; sed hæc intensio, & illa remissio sunt vnus motus; tum quia est vnus transitus, & vna via à frigore, qui deperditur, & corrumpitur, ad calorem, qui adquiritur: tum quia est vnicus terminus, nempe calor perfectus. Tum quia alias quoties intenditur qualitas habens contrarium, essent duo motus, vnus intensivus à minori ad maiorem qualitatem; alter remissivus, à maiori ad minorem qualitatem contrariam.

207 Respond. quod vt diximus in initio artic. 3. huius quæst. ad intensionem per accidens se habet depuratio subiecti à forma contraria, vt in intensione lucis, & claritatis, quæ supponit tenebras, & peccatum expulsum per istarum formarum primam introductionem: vnde motus intensionis attenuans, vel corrumpens frigiditatem præexistentē in subiecto non est motus remissionis per se loquendo, sed per accidens, & ex consequenti; nec illa remissio est per se motus remissionis, qui est membrum dividens alterationem, hic enim per se terminatur, & tendit ad minorationem formæ; remissio autem frigoris, ex intensione caloris per se non tendit ad minorationem frigoris, sed quasi ad expediendum subiectum, vt crescat in calore, & sic illa remissio frigoris potius est mutatio corruptiva frigoris per accidens sequuta ex motu intensionis caloris, quam motus remissionis contrapositus intensioni, & tunc dicitur iste motus alteri contrarius, quando versantur circa eādem qualitatem v.g. intendendo, aut remittendo calorem.

208 Certum est 4. (supposita resolutione, quam veram iudicamus, artic. 3. & 4. huius quæst.) motum intensionis, & remissionis; non esse motum ad qualitatem divisibilem entitative hoc est divisibilitate exigente distinctionem & separabilitatem partium qualitatis; cum teneamus qualitatem intendi, & remitti sine additione, aut reali separatione suarum partium; sed per augmentum, aut decrementum perfectionis in eadem parte, aut

aut entitate qualitatis entitati- ve indivisibilis: potest tamen dici motus ad qualitatem divisibilem perfectiue, hoc est divisibilitate considerate invariabilitate perfectionis eiusdem entitatiue qualitatis, & inquirimus an hoc satisfaciat, vt motus intensionis sit continuus, quia de motu extensiuo qualitatis ad partes diversas subiecti (de quo etiam agemus in præsenti) facilius percipitur terminari ad qualitatem divisibilem, saltim per accidens, divisibilitate subiecti quanti, in quo qualitates extenditur.

209 Prima sententia docet alterationem non esse motum continuum, sed totam motus rationis interrumpi, quamvis sit successiva, & contigua, ad differentiam generationis substantialis, quæ tota perficitur in instanti. Ita de alteratione quoad illius extentionem tenent Capreol. Ferrar. Soncin. Iavel. Aquarius: Albadi: Arriaga, & alij Recentiores.

Secunda sententia per oppositum asserit: Alterationem esse motum continuum, siue sit motus ad qualitatem extensam, siue intensam, siue remissam, quam tamen, Soto, Masius, Oña, Bañez, à S. Thoma: PP. Carmelit. Prad. & alij ex nostris, & extraneis, Suarez, Conimb. Tolet. Rub. Caber. & alij plures, tam ex antiquis, quàm ex modernis.

§. II.

Vnica conclusio.

210 A*lteratio, quæ vere est motus, tam adquisitivus qualitatis, cum resistentia contrarij, quam intensivus, & extensivus, qualitatis est motus continuus, vt opponitur discreto.* Conclusio est expressa Philosoph. & D. Thom. varijs in locis, & præcipue in 5. Physicor. lect. 3. ait Div. Thom. *& quia qualitates possunt intendi, & remitti, vt sic possit esse continuus motus, de qualitate in qualitatem.* Et in 6. lect. 7. concludit in fine: *Quia subiectum infinitis modis potest variari secundum magis album, & minus album, & sic motus alterationis potest esse continuus, & non habens aliquid primum.* Deinde in hoc 1. lib. de Gener. text. 84. lect. 24. ait: *Motus continuus non est nisi in tribus generibus, scilicet, in quantitate, qualitate, & vbi.* Et in 2. dist. 5. quæst. 2. articul. 1. ait: *Quia alteratio est motus continuus, ideo principium alterationis, & medium, & c.* Idem exprimit alijs in locis.

212 Ratione probat. 1. motus alterationis, siue adquisitivus qualitatis cum resistentia contrarij, siue intensivus, siue extensivus illius est successivus, sed nihil est, quod necessario talem motum interrumpat: ergo motus alterationis in sensu conclusionis est continuus: mai. præterquam quod comprobatur, experientia constat; nam qua parte in passo datur qualitas contraria resistens introductioni nouæ nequit hæc in instanti adquiri, & ea parte qua in potentialitate subiecti in ordine ad actuationem, & in partibus eius extensis datur latitudo; nec subiectum statim accedit ad perfectum actualitatis modum, nec qualitas statim extenditur, vt omnes illius partes informet.

Minor vero probatur. Nihil est interrumpens motum alterationis, nec ex parte agentis, nec ex parte mobilis, nec ex parte formæ. Non ex parte agentis, nec mobilis: quia per durationem non interruptam agens est debite applicatum passo, & cum virtute expedita ad agendum; & passum, seu mobile capax ad recipiendum. Non ex parte formæ; quia id quod est qualitas habens latitudinem cum contrarietate, potest terminare motum successivum, & continuum, vt dicitur in 5. Phy. & videre est in motu locali: sed formæ accidentales, seu qualitates Physicæ, sunt divisibiles, tum per accidens ad divisionem partium subiecti quanti, & extensivum divisibilitate perfectiva consistente, in eo, quod in eadem parte subiecti, diversimode, & variabiliter participari possunt; rursusque habent qualitates contrarias, quibus materia disposita resistit introductioni illarum: ergo nihil est quod interrumpat motum alterationis, siue adquisitivum qualitatis cum resistentia contrarij, siue intensivum, siue extensivum illius; ac subinde talis motus est continuus.

212 Non dubitamus, quod prima adquisitio qualitatis non habentis contrarium, vel non invenientis in subiecto, aut in medio, quid retardet eius subitam introductionem, imo; & intensionem fiant in instanti; & potest contingere, quod vis activa agentis sit tanta, & tam parva resistentia passi, vt sit maior vis activa agentis ad totam intensionem producendam, quam virtus resistiva passi ad conservandam aliquam portionem contrariæ qualitatis, vt si minima pars aquæ in ingentem rogum iniiciatur, poterit quidem ignis in instanti, totam intensiorē caloris in illa parte producere.

Cum quo stat, quod introductio qualitatis habentis contrarium, non statim vincibile ab agente, & extensio illius ad alias partes subiecti propter divisionem quantitativam, & continuam extensionem partium mobilis, possit esse continua: imino, & in eadem parte subiecti intensio qualitatis non habentis contrarium (vt intensio lucis, & gratiæ in Beatissima Virgine Maria) potest esse continua propter latitudinem virtualem, tam formæ, quam potentialitatis, subiecti, quod successiue est actuabile, & non statim accedit ad perfectum participationis modum, quo forma est participabilis.

213 Dices 1. cum quodam recentiore Societatis in manuscriptis, continuationem alterationis impediri ex natura ipsorum agentium, quæ sua natura determinata sunt, vt dum aliquid produxerint paululum quiescant, vt vires ad ulteriores operationes resumant: sic experimur virtutem intellectivam perfectiorem igne non posse per longum tempus incumbere operationi, quia aliquoties in exercitio intelligendi cessat.

214 Contra est 1. quia pari, aut potiori ratione, successio alterationis, quam admittit prædictus author, posset reduci ad naturam agentium (quod non facit prædictus author, sed reducit eam ad naturam qualitatum, & resistentiam ortam ex earum contrarietate) prob. assumptum. Sicut natura agentis est non posse diu operari, aut per longum tempus; ita est iuxta illius naturam non statim suum effectum ad debitam perfectionem perducere, sed propter primum interrumpitur alteratio: ergo propter secundum erit alteratio successiva; & non instantanea; ac proinde sicut interruptio alterationis reducitur ad naturam agentis: ita ad illius naturam deberet reduci successio.

215 Contra est 2. Resistentiam contrariæ qualitatis successiue minui, est ratio apud adversarium, vt alteratio ad qualitatem, quæ introducitur, & intenditur, successiue fiat: sed resistentia contrariæ qualitatis non solum successive, sed etiam continue minuitur: ergo alteratio, si est successiva, debet etiam esse continua: minor ab adversario videtur non negari, & disparitas difficile datur.

216 Tertio est: quia non est Philosophi (... [illegible] ... cedendo [illegible] talem naturam agentium [illegible] rere, [illegible] non evidens, [illegible]

test; sed continuationis alterationis congrua ratio assignatur; & interruptionis illius adversario nulla ratio congrua apparet: ergo deberet potius pro continuatione alterationis stare, quam illam sine ratione negando ad naturam agentiũ recurrere.

217 Nec exemplum sumptum ab experientia virtutis intellectiuæ est ad rem: tum quia actiones spirituales, quales sunt actus intelligendi, solum sunt capaces successionis discretæ, quia in instanti perficiuntur: Tum quia, quies intellectus, & interruptio in operando finistre reducitur ad hoc, vt vires resumat ad vlterius operandum, sed ad defectum speciei, quã fecundatus successiue, & per longum tempus, etiam per longum tempus incumbet operationi, quin ex continuo exercitio vires minuantur, sed potius si fieri potest, augeantur: nec oppositum huius docet experientia, aut recta ratio.

218 Dices 2. Alterationem interrumpi ex natura ipsius formæ, cui repugnat in quolibet instanti intendi, & sic impeditur agens, ne in quolibet instanti operetur.

219 Contra est: licet in quolibet instanti continuati motus successivi, non sit successivus quoad partes succedentes, non interrumpitur motus, nec impeditur agens, ne moveat mobile continue, per hoc quod medient instantia continuativa motus: ergo pariter poterit dici de forma quoad intendi.

220 Secundo: quia nulla est repugnantia in eo, quod agenti debite applicato passo per durationem aliquam continuam, correspondeat aliquid perfectionis formæ, tam in quolibet instanti illius durationis, quam in partibus talis durationis: in partibus durationis, quia vt supra diximus perfectio formæ est divisibilis virtualiter saltim, & perfectiue, & sic potest correspondere agenti, in partibus durationis: in quolibet instanti, quia tam forma, quam modus perfectionis illius est formaliter indivisibilis, & sic potest in quolibet instanti aliquid illius ab agente derivari: ergo ex parte formæ nihil est, quod impediat agens debite applicatum; vt formam, aut qualitatem continuo intendat.

221 Secundo probatur conclusio: in motu locali non cessat aliquis moveri inter instans, & instans, sed paulatim de vno loco ad alium transitur per medium, & continue vincitur distantia inter duo loca; sed etiam inter duas qualitates contrarias, & in eadem a prio to-

gra-

gradu vsque ad vltimum perfectionis datur distantia continua: ergo hæc vinci debet per successionem, & continuationem motus, producendo, aut operando aliquid inter instans, & instans. Patet consequentia: quia si inter instans, & instans, agens est debite applicatum passo, & capacitas in passo, vt in illo intermedio ab agente perficiatur, & nulla repugnantia in forma, vt in illo intermedio ab agente dependeat, vt probatum manet actio, & motus agentis, non est cur continue non fiant, sicut fit continue motus localis.

§. III.

Diluuntur argumenta.

222 Obijcies 1. ex D. Thom. 1. dist. 8. q. 3. artic. 3. ad 3. dicente: *Sicut commentator probat, in 8. Physic. nullus alius motus est simpliciter continuus, nisi motus localis.* Et in 2. contrag. cap. 89. *Non enim est tota alteratio continua, neque totum augmentum, sed solum motus localis est vere continuus vt patet, in 8. Physicor.* Et in 6. Physic. textu 49. Div. Thom. lect. 5. in 2. dubio ait: *Continuitas primo, & per se, & proprie invenitur in motu locali tantum, qui solum potest esse continuus, & regularis, vt ostenditur in 8.* ergo iuxta D. Thom. motus alterationis non est continuus.

223 Facile respond. ex supradictis Divum Thomam in prædictis debere intelligi, vel de alteratione adæquate sumpta a prima ipsius productione vsque ad vltimum perfectionis gradum, quam supra diximus, non esse de necessitate continuam, vt explicat in 2. testimonio adducto in argumento: vel de continuatione primo, & per se (vt satis se explicat in prædictis testimonijs) quod verum est, quia solum illa forma terminat motum continuum primo, & per se, quæ primo, & per se, aut secundum se est divisibilis, & continua; sed qualitas secundum se, aut ratione sui, non est divisibilis, aut continua, sed ratione quantitatis; ergo. Vnde quamvis motus localis sit solus continuus primo, & per se, aut ratione sui, hoc non tollit quod alteratio possit etiam esse motus continuus; vt [illegible] vidimus ex Div. Thoma; in favorem nostræ conclusionis.

224 Obijcies 2. Si alteratio est motus continuus incipit per vltimum non esse; sicut alij motus, & res successivæ: sed hoc est falsum; ergo. Probatur min. [illegible] qualitas, quæ primo incipit [illegible] [illegible], non incipit per vltimum non esse, sed per primum

esse, cum sit res permanens: ergo nec alteratio. Item quia si alteratio incipit per vltimum non esse, erit verum dicere, nunc agens non alterat, & immediate post alterabit: & inquiro, vel nunc agens est debite applicatum passo? & si ita est: ergo nunc agit, & alterat, ac subinde alteratio incipiet per primum esse; vel agens non est debite applicatum? & si ita est: ergo nec immediate post alterabit; quia cum talis applicatio fiat per motum, immediate post nequit esse completa, & agens complete non applicatum non agit.

225 Neg. min. ad 1. probat. neg. antecedens, & ad probationem inclusam disting. antecedens: est res permanens, incipiens modo permanenti, nego antec. incipiens modo successivo, & ad modum motus, concedo ant. quæ solutio habetur in D. Thoma 6. Physicor. lect. 7. vbi explicat, quod secundum quod qualitas est divisibilis per accidens, tum extensiue propter divisionem quantitatis, tum intensiue propter diversum modum participationis in subiecto non datur in ea [illegible] est, & sic nihil us ad [illegible] continu[illegible]s.

Ad 2 probat. concedo antecedens & ad [illegible], quod in[illegible] [illegible] quod si agens applicatur per motum, non incipit alterare, vsque dum completa sit applicatio, quare immediate post instans terminativum, & completivum applicationis in tempore immediato incipit extrinsece alterare: & idem dicimus, si applicatio agentis cōpleatur in instanti in hoc agitur instanti cōpletivo applicationis, non verificatur, quod alterat, sed immediate post; quia motus sequitur ad aplicationem agentis, iuxta naturam ipsius motus, quæ est incipere non intrinsece, hoc est in instanti completiuo applicationis, sed extrinsece, & in tempore immediate sequenti.

226 Objicies 3. Si qualitas primo fit, & intenditur, per motum continuum, sequitur: quod in fine motus productivi, & intensivi qualitatis, fit infinita qualitas producta & intensa. Probatur sequela, quia in quolibet instanti durationis illius motus, aliquid de qualitate producitur, & aliquo gradu perfectionis augetur: sed in duratione illius motus sunt infinita instantia: ergo in fine motus erit infinita qualitas producta, & intensa.

227 Neg. sequelam: nam sicut motus durans per vnam horam non duret infinite, licet in illa hora sint infinita instantia: & quantitas palmaris non est infinita extensiue, licet

constet infinitis partibus, & punctis, ita licet in quolibet instanti durationis motus alterationis, aliquis qualitatis, aut aliquis gradus perfectionis fiat, non euadit infinitas in hoc motus, sicut nec ipse motus infinitus est: vnde infinitas illa instantium, & partium in motu, & in quolibet continuo est infinitas solum in potentia, non in actu, modo quo id docuimus agentes de compositione continui, in 6. Physicor. quomodo proportionabiliter est discurrendum, de qualitate producta, & intensa motu continuo.

228 Obijcies 4. Principaliter. Motus intensionis terminatur ad modum maioris radicationis qualitatis in subiecto, sed talis modus est indiuisibilis, vt artic. praeced. vltimus: ergo motus intensionis nequit esse continuus. Probat. consequentia: quia ad terminandum motum continuum requiritur in termino aliqua latitudo, & diuisibilitas, vt supra diximus.

229 Respond. quod motus intensionis directe terminatur ad ipsam qualitatem, non vt producendam, quoad entitatem, quia haec iam est producta; sed vt perficiendam, non, fiat nouo modo, saltim tamquam connotatum: vnde quamuis, qui est terminus intensionis, licet sit indiuisibilis entitatiue, aut quantitatiue, est tamen diuisibilis perfectiue, quatenus eadem entitas potest infinitis modis variari penes magis, & minus, vt docet D. Th. in 6. Physicor. lect. 7. dicens: *Quod subiectum infinitis modis potest variari secundum magis album, & minus album; & sic motus alterationis potest esse continuus, & non habens aliquid primum.* Haec est sufficiens latitudo intensionis, vt haec possit esse motus continuus: & licet modi, qui se habent vt conditio, ad augmentum intensiuum qualitatis, sint indiuisibiles formaliter, tamen tegmentiue, & virtualiter sunt diuisibiles, secundum quod qualitatem habentem latitudinem, & diuisibilitatem (modo explicato) praesupponunt, & terminant.

230 Sed instas: infiniti modi, quibus variari potest qualitas penes magis, & minus vel sunt continui, vel discreti? Non continui, cum tales modi sint indiuisibiles, dabitur continuum ex indiuisibilibus, si discreti? ergo inter modum, & modum cessat motus intensionis, & sic talis motus non erit continuus. Probatur consequentia: inter modum, & modum indiuisibilem, nihil est quod [illegible] motu, ergo cessat motus [illegible]

batur antecedens: inter modum, & modum indivisibilem, nequit qualitas attingi à motu; sed præter qualitatem nihil mediat inter modum, & modum, quod ab illo possit attingi: ergo Probatur mai. qualitas nequit attingi à motu intensionis, nisi augendo, & perficiendo illam; sed qualitas nequit augeri, & perfici, nisi medio modo superaddito, vt articulo præcedent. vidimus: ergo vel inter modum, & modum mediat modus, quod est modos esse immediatos, & continuos; vel nihil mediat attingibile à motu intensionis, proindeque iste intertumpitur.

231 Respond. quod illi modi sunt discreti, vt *quod*, & continui, vt *quo*, sunt discreti, vt *quod*, quia cum entitative sint indivisibiles, sicut incapaces sunt partium, & latitudinis, etiam sunt incapaces continuitatis; dicuntur continui vt *quo*, quatenus ratione illarum, qualitas quæ in sui augmento latitudinem habet, continue augetur, & perficitur: vnde inter modum, & modum terminatur motus intensionis ad ipsam qualitatem, non prout in facto esse constituitur in gradu aliquo determinato, sed prout est in via, & fieri, vt medio modo producto per motum intensionis qualitas terminetur, & gradum perfectionis determinatum adquirat. Quare qualitas in facto esse, aucta, & perfectior facta, nequit attingi à motu intensionis, nisi medio modo superaddito illam terminante; at vero, prout in via, & fieri ad aliquam gradum determinatum attingitur à motu medio modo etiam in fieri, non in facto esse; & sic nec interrumpitur motus intensionis; nec modi sunt continui, aut divisibiles.

232 Denique obijcies: motus continuus non terminatur nisi ad continuum; sed qualitas non est capax continuationis: ergo motus ad illam non est continuus. Probatur min. non datur continuatio, aut continuum, nisi constet partibus, & indivisibilibus continuativis, & terminativis; sed qualitas horum non est capax: alias esset quantitas: ergo.

233 Hæc obiectio petit vt explicemus: an dentur indivisibilia in qualitate, in qua solum possunt quæri indivisibilia, prout aliquam divisibilitatem, aut latitudinem admittit: admittit enim latitudinem solum secundum quod à subiecto participatur (quia secundum se, cum dicat solum prædicata essentialia, consistit in indivisibili) hæc latitudo, & divisibilitas per ordinem ad subiectum, alia est extensiva ra-

tio-

tione subiecti quanti, cuius partes extensas informat, & ad extensionem illarum extenditur; alia est intensiva, quatenus eadem pars subiecti potest magis, ac magis à qualitate actuari; alia est quasi transitiva, quæ invenitur inter duas contrarias qualitates, per quam fit transitus de vna ad aliam, vt inter album, & nigrum ponitur pallidum, calureum, viride, iuxta hoc triplex genus latitudinis possunt quæri indivisibilia in qualitate.

235 In latitudine extensiva qualitatis dantur indivisibilia; sed non propria qualitatis, sed quantitatis, à qua sicut qualitas (& idem est de substantia) habet extensionem, & divisibilitatem, ita, & indivisibilia, quibus vna pars est extra aliam, & cum alia continuatur, in quo extensio continua quantitatis per se, & ratione sui, & aliorum accidentium ratione quantitatis consistit.

236 In latitudine vero intensiva non dantur indivisibilia, quibus pars extra partem constituatur, & cum alia continuetur, aut terminetur, quia talis latitudo non consistit in multitudine partium realiter distinctarum; sed in magnitudine perfectionis, & actualitatis eiusdem entitatis qualitatis, & licet hæc latitudo perfectionis non detur sine modis qui vt diximus indivisibiles sunt; tamen non sunt indivisibilia componentia qualitatem continuando, aut terminando illius latitudinem; sed modificantia eandem [illegible] qualitatis, [illegible] subiecto [illegible] habet.

237 [illegible] latitudine de- nique quasi transitiva, non est necessarium ponere aliqua indivisibilia, quia illæ species mediæ, per quas fit transitus de vna qualitate extreme contraria ad aliam extremam, non sunt continuæ, nec habent partes eiusdem rationis, quæ copulari posint indivisibilibus, sunt enim diversi colores, & qualitates mediæ, & quæ differunt specie, non possunt esse continuæ, vt ait Philosoph. 5. Physicor. textu 39.

238 Nec dicas: quod motu continuo alterationis fit transitus de vna qualitate contraria ad aliam per qualitates medias, vt docet Div. Thom. 2. 2. q. 24. artic. 7. dicens *Sicut patet in pallore cuius terminos per continuum alterationem aliquis transit, vel ad albedinem, vel ad nigredinem perveniens*: ergo vel ad motum continuum non requiritur, quod terminetur ad continuum, vel latitudo inter qualitates contrarias motu [illegible] da per qualitates medias est continua constans ex indivisibilibus,

Res-

239 Respond. quod cum per nimiam perseverantiam alterationis (quæ videtur esse continua) aliqua qualitas transit terminos propriæ speciei, & introducitur alia alterius speciei (vt in exemplo D. Thom.) tunc sunt duo motus, quilibet continuus, sed ambo solum contigui, alter quo introducitur vna species, alter perveniens solum vsque ad terminos speciei, quæ destruitur: sicut motus canis viui cadentis ex turri, & in medio morientis videtur continuus, & non est nisi contiguus propter variationem subiecti.

240 Per quod patet ad vltimum argumentum, distinguendo min. qualitas non est capax continuationis, secundum se, aut ratione sui, concedo min. ratione quantitatis molis ad continuationem extensivam, & ratione quantitatis virtutis ad continuationem intensivam, neg. min. ad cuius probat. [illegible] nus potest obstare, distinguo mai. non datur cōtinuatio sine partibus, & indivisibilibus continuativis, continuatio extensiva, concedo mai. intensiva, nego mai. & distinguo min. qualitas non est capax partium, & indivisibilium, vt intensa, concedo min. vt extensa [illegible] ratione sui [illegible], concedo min. per aliud, aut ratione subiecti quantitatis, nego minor.

QVÆST. IV.

De Nutritione, & augmentatione.

1 NOn licet ordinem Philosophi, & Div. Thomæ invertere, vt à quibusdam recentioribus fit agentibus de actione, & reactione immediate post alterationem, cum tamen Philosoph. & Div. Thom. & alij antiqui, imo, & frequenter moderni prius de augmentatione, & nutritione, & etiam de rarefactione, & condensatione pertractent, quam de actione, & reactione, de quibus agunt in fine huius libri, quia quæ de actione, & reactione disputanda sunt, vel sunt conditiones generales non solum motus alterationis, sed aliorum motuum, & augmentationis, vel sunt præambula ad dicenda libro sequenti de elementis; & ideo debito doctrinæ ordine, prius de augmentatione, & alijs motibus fiet sermo, & post modum, de actione, & reactione; de augmentatione quidem, & nutritione non quatenus sunt ab anima, & proprie competunt corpori animato, sic enim, spectant ad lib.

lib. de anima; sed prout fiunt cum aliqua Generatione, vel corruptione, vt diximus in prœmio horum librorum,

ARTIC. I.

An sint, & quid sint nutritio, & augmentatio.

2 NVtritio, & augmentatio ita sunt affines vt vel quæ dicenda sunt de vna, communia sunt alteri, vel saltim percipi non possunt, ignorata natura alterius, ideoque vtriusque fiet sermo in præsenti.

§. I.

De nutritione, an sit, & quid sit;

3 DVplex diffinitio nutritionis communiter circunfertur. Altera est, *nutritio substantialis conuersio alimenti in substantiam aliti.* Altera est. *Nutritio est aggeneratio partialis substantiæ ad substantiā præexistentem.* Hoc secundo modo diffinitit eam D. Thom. in 1. de gener. lect. 17. sed pro exsistentia, & quidditate nutritionis opportet aliqua prælibari.

4 Primum est: in nutritione intercedere plures mutationes, motus, seu actiones; Primo est motus localis alimenti ad stomachum, vel partem vbi residet virtus nutritiva. Secundo est motus alterationis ipsius alimenti, medio calore naturali. Ex quo tertio consequitur corruptio Formæ alimenti, vt illius fiat substantialis conversio in substantiam aliti. Quarto est partialis generatio partialis substantiæ. Quinto est substantiæ deperditę restauratio, quæ dicitur nutritio. Sexto est talis conversio alimenti in substantiam aliti vt hæc sit maior, quā illa, quæ fuit deperdita, & hæc est augmentatio. Plenior notitia actionum, & mutationum, quæ ad nutritionem concurrunt, prætetquamquod ad Medicos attinet, est extra sphæram horum librorum, vbi solum de generatione, & corruptione in communi, & motibus ad illam expectantibus congrue disputatur.

5 Secundo est prædibandum: quod quamvis in omni vera nutritione sit aggeneratio partialis substantiæ ad substantiam præexistentem; non tamen omnis aggeneratio seu adquisitio partialis substantiæ est vera nutritio, vt in igne adquirente, & convertente in se partes ligni est aggeneratio, & non est vera nutritio, vt infra dicemus: his prælibatis.

6 Prima conclusio est. *Datur vera nutritio per veram conversionem alimenti in substantiam aliti.* Contrarium huius tenuit

mag. sententiarum in 2. dist. 30. sed conclusio nostra est Philos. hic textu 41. & in secundo de anima textu 43. quem sequuntur communiter philosophi, & theologi, & D. Thomas ex professo eam probat in 2. dist. 30. quæst. 2. art. 1. & 1. part.

7 Prob. 1. animalia per continuam actionem caloris naturalis deperdunt aliquid de substantia præexistente; ergo debet dari nutritio, per quam substantia deperdita restauretur, alioquin citissime morerentur, quod est contra experientiam; sed substantia quæ restauratur pertinet ad veritatem naturæ animalis, quod nutritur, alias non subrogaretur in locum substantiæ, quæ deperditur: ergo hæc nova substantia debet adquiri de novo, sed non per creationem novæ materiæ, alias nutritio non esset opus naturæ, sed potentiæ creatiuæ; nec per rare factionem maiorem corporis præexistentis; alias corpus animalis augmentati esset rarius aut minus solidum, quam recens ternati, cuius contrarium apparet ad sensum: ergo hæc nova pars substantiæ adquiritur per conversionem alimenti in substantiam aliti.

8 Si dicas: quod substantia alimenti solum cedit in pabulum caloris naturalis, qui quidem nihil consumit de substantia primo habita per generationem, cuius augmentum solum est situatum partium dilatatio. Hæc videtur mens Magi sententiarum.

9 Contra quam in primis obstat: nam substantia alimenti vel cedit in pabulum caloris naturalis per corruptionem formæ alimenti, vel manente alimento in sua natura incorrupto: si hoc 2. præterquamquod adversatur experientiæ: quid agit calor naturalis in alimento, & quo modo est illius pabulum? Si primum: ergo in materia alimenti actione caloris naturalis introducitur nova forma substantialis, corrupta forma alimenti, alias corrumperetur alimentum, quoad formam, & materiam; vel maneret materia alimenti sine forma substantiali quorum vtrumque est chimera, quæ nam forma inducitur in materia alimenti actione caloris naturalis? Non præcisè excrementi; tum quia experientia constat regulariter, plus materiæ alimenti sumi, quam emitti; tum quia finis caloris naturalis esset præcise corrumpere alimentū, vt corruptum emittatur, quod est absurdum.

10 Secundo: quia non est contra naturam substantiæ primo habitæ per generationem, quod à calore naturali tan-

gatur agendo in illam, & partem illius destruendo: ergo. Prob. ant. nam prædicta substantia est corruptibilis, sicut, & generabilis: ergo per alterationem mutari potest, & deperdi; vt contingit in morte animalis? cur non poterit etiam à principio illa substantia paulatim deperdi, & loco eius alia subrogari? Augmentum substantiale per dilationem, partium, aut rare factionem, iam manet impugnatum.

11 Probat. 2. conclusio. Virtus residens in semine animalis generantis deribata ab illius anima non est maioris efficaciæ, quam ipsa anima; sed virtute seminis transmutatur materia, vt recipiat formam animalis: ergo multo melius poterit ipsa anima veterem formam animalis imprimere per potentiam nutritivam in alimentum coniunctum.

12 Nec contra conclusionem obstat; 1. illud Mathei 15. *Omne quod intrat per os in ventrem vadit, & in secessum emittitur.* Quod non videtur verificari, si aliquid illius in substantiam convertitur. Secundo: puer qui ita, im post ortum moritur, resurget in illa statura, quam haberet si vixisset per spatium triginta annorum; iuxta August. lib. 22. de Civitate Dei, cap. 15. ergo sicut in resurrectione illa magnitudo fiet per partium dilatationem, ita, & in hac vita.

13 Tertio: quia humidum radicale nequit restitui, ita Medici, immo, & Theologi, qui in eo ponunt mirabilem effectum arboris vitæ, nempe quia restaurabat humidum radicale deperditum actione caloris naturalis: ergo ad id non sufficit nutritio ex communi alimento facta.

14 Quarto: quia in homine nequit alimentum converti in propriam naturam: ergo nec in reliquis viventibus. Pat. conseq. & antecedens prob. nequit anima rationalis de novo vniri materiæ alimenti: ergo alimentum nequit converti in naturam hominis. Denique sequeretur, quod mediante nutritione si daretur posset animal reparare quidquid deperdit vi morbi, & caloris naturalis, & in perpetuum adversus mortem tueri, quod naturæ illius, & experientiæ aduersatur: ergo nutritio per conversionem alimenti in substantiam viventis non datur.

15 Nihil horum obstat: non 1. cui respondet Div. Thom. quod non dicit Dominus quod totum, quod in os intrat, per secessum emittatur: sed solum per destributionem accommodam, hoc est, quod de quolibet cibo, aliquid sit impurum, quod per secessum emittatur.

& tamen illa conversio non esset immanens, & vitalis, nec proprie nutritio: ergo.

20 Resp. tum quod in prædictis diffinitionibus potius explicatur nutritio sub ratione mutationis (sicut vidimus in generatione substantiali) quam sub ratione actionis, & nutritio, vt mutatio recte illis explicatur, cum per illas cognoscatur convenientia, & differentia nutritionis à reliquis motibus, & mutationibus, de quibus primo, & per se agitur in his libris.

Tum quia: licet ratio actionis immanentis, & vitalis non ponatur explicite, & per verba formalia in diffinitione; ponitur tamen implicite intelligendo diffinitionem iuxta subiectam materiam: diffiniunt enim Philosophi naturales nutritionem naturalem cognitam lumine naturali, non miraculosam; eo autem ipso, quod conversio substantialis alimenti, & aggeneratio particularis substantiæ; sit naturalis, necessario est à principio intrinseco vitali, manens in ipso operante; posito autem illo miraculo non esset nutritio naturalis, quæ hic diffinitur; sed miraculosa nutritio distincta à nutritione naturali hic diffinita.

§. II.

De augmentatione, an sit, & quid sit?

21 Augmentatio communiter diffinitur: *Est motus à minori ad maiorem quantitatem*, deducitur ex Philosopho 1. de Generatione, textu 31. dicente; *Augmentum est existentis magnitudinis additamentum*, & ibidem D. Thom. & in 1. distinctione 17. q. 2. art. 1. *Augeri nihil aliud est, quam sumere maiorem quantitatem.*

22 Explicatur diffinitio communis, in qua recte ponitur ly *motus* ad excludendam augmentationem late, aut improprie acceptam; pro quo notet D. Thom. in 1. distinctione 17. immediate citata; quod proprie loquendo, non est idem augmentum, & motus augmenti; quando enim aliquid fit maius sine motu ipsius quod augetur, vt cum lignum additur ligno, vel aqua aquæ, est augmentum, sed non motus augmenti: quando vero id quod fit maius movetur à principio intrinseco, de quantitate minori ad maiorem, est motus augmenti, cuius terminus per se est quantitas; vnde motus augmenti est propria augmentatio, seu accretio, de

titu'i inquirimus ; an sola viventia nutriantur, & augeantur. In secunda vero parte inquirimus, qualiter fiat haec nutritio, & augmentatio, occasione cuiusdam propositionis Philosophi, quam supponit ut veram, hic cap. 5. textu 32. nempe: *Eius quod augetur quaelibet pars augetur.*

§. I.

Prima pars articuli resolvitur.

27 Prima conclusio. Proprie loquendo, sola viventia nutriuntur, & augentur. Habetur expresse in Philosopho 2. de Anima, & in Div. Thom. ibidem lect. 8. & 9. & alijs suae doctrinae locis. Probaturque 1. ratione sumpta ex Div. Thoma quaest. unica de Anima, artic. 13. ad 15. & in primis loquendo de nutritione: id proprie nutritur, quod per propriam virtutem consumit aliquid de propria substantia, & illud restaurat per conversionem extraneae materiae in propriam substantiam; sed hoc proprie loquendo, solum invenitur in viventibus. ergo. Probat. min. quia non viventia nempe ignis, vel aqua, nec per virtutem propriam consumunt aliquid de propria substantia, sed de aliena, neque per conversionem extraneae intus sumptae restaurant sub[illegible] deperditam, & conservant praeexistentem, sed solum in materia iuxta apposita generant aliam substantiam proprie speciei, quod quidem est similitudinaria nutritio, & quaedam generatio, aut aggeneratio: ergo propria nutritio in non viventibus non invenitur.

28. Confirmatur: id proprie nutritur, quod in se ipso, & per intus sumptionem aliquid recipit ad sui ipsius conservationem; alias si solum fieret per iuxta appositionem, quod praeexistebat, maneret, sicut antea, quoad intrinseca, & id quod additur poster distingueretur ab eo quod praeexistebat; sed non viventia nihil possunt recipere per intus sumptionem cum careant ore, quod habent animalia, radicibus, quas habent arbores, & plantae, & virtute interna ad convertendum in se ipsis materiam extraneam: ergo proprie loquendo non viventia non nutriuntur.

29. Ex quo etiam probatur 2. quod sola viventia proprie augentur; quia illa proprie augentur, quae proprie nutriuntur, cum pars quantitatis non adquiratur sine nova parte substantiae, & econverso: ergo si sola viventia proprie nutriuntur, sola viventia proprie augentur.

30 Probat. 2. augmentatio est motus ad maiorem quantitatem sibi adquirendam: sed sola viventia moventur ad maiorem quantitatem sibi adquirendam: ergo sola viventia proprie augentur. Probatur min. Tum quia non viventia à principio recipiunt speciem, & debitam quantitatem cum qua possent operari, & simile sibi generare: viventia vero cum fiant ex semine, à principio debent esse modicæ quantitatis: Tum quia non viventia habent partes eiusdem rationis, quas à principio, cum specie, & substantia adquirunt, viventia vero non possunt naturaliter, tam cito habere partes, ita diversas, quibus constant in ea perfectione, quæ exigunt ad perfectam conservationem, & operationem viventis; tum denique, quia non viventia non movent vitaliter se ipsa ad adquirendam perfectionem, quæ eis deficit, bene vero viventia.

31 Sed oppones 1. ignis vere augetur, & nutritur: ergo non sola viventia augentur, & nutriuntur. Antecedens probatur primo. Quia ignis attrahit oleum in suum pabulum, quo conservatur, & si dimidia guttis olei vnius ipse aspergitur, augetur medio pabulo extrinseco, & per virtutem intrinsecam, & secundum omnes suas partes, quod nihil plus ad veram nutritionem, & augmentationem videtur requiri.

32 Secundo: Nam D. Thom. in 2. de Anima, lect. 8. ait: quod inter elementa videtur solus ignis nutriri, quia ad sui conservationem, & augmentum, videtur in se humorem convertere, quod quidem de vera nutritione, & augmentatione venit intelligendum, alias superflue concederet igni, quod alijs elementis denegat.

33 Neg. anteced. ad probationem dicimus: ignem per se non indigere pabulo ad sui conservationem, vt patet in igne elementali existente, in connaturali loco; indiget tamen, ex per accidens, quia scilicet invenitur extra spheram propriam circundatus pluribus contrarijs, quibus facile cedet nisi externo pabulo fulciatur illud convertendo in substantiam propriæ speciei, viventia indigent per se pabulo, vt partes substantiæ deperditis actione naturalis caloris, restauret, & conservetur: quare natura provida ad ea, quæ sunt per se, tribuit viventibus instrumenta ad propriam nutritionem necessaria, & illa denegat non viventibus.

34 Ad 2. dicimus: D. Thomam solum tribuere igni nutritionem superficialiter, & similitudinariè acceptam, vt se explicat in loco in argumento adducto dicens: *Inter elementa videtur solus ignis nutriri, & augeri, si superficialiter, de nutritione, & augmentatione loquamur*. Et infra lect. 9. ait: *Ignis autem videtur per quandam similitudinem nutriri; non autem propriè nutritur*. Alijs autem elementis non solùm denegat proprietatem & veritatem nutritionis, sed etiam similitudinem; & hoc ideo, *quia ignis habet plus de formi, quam alia elementa, & est potentior in virtute activa; vnde propter hoc, quod manifestè alia convertit in se, videtur nutriri, & augeri*. Verba sunt Div. Thomæ loco citato.

35 Oppones 2. Cum vino parum aquæ infunditur, quæ in illud convertitur, augetur vinum, vt constat; sed in prædicto augmento reperitur, & fieri per virtutem internam vini, & secundum omnes illius partes, cum secundum omnes fiat vinum debilius, & ex aqua, & vino fit vnum individuum, quæ conditiones sunt omnes, quæ exigi videntur ad augmentum proprium; ergo non viventia propriè augentur.

36 Confirm. quia lapides sub terra geniti habent poros, quibus attrahunt humorem per quem crescunt: ergo augentur per intus sumptionem, & consequenter nihil deest, vt propriè augeantur.

37 Respond. augmentum illud vini non esse proprium, nec per virtutem internam per se ordinatam ad illud; sed ad novam generationem in materia per accidens adiuncta; quod quidem manifestum fit ex eo, quod post tale augmento, vinum manet debilius, quod non contingeret, si tale augmentum fieret per virtutem adhoc destinatam, & cum conditionibus proprij augmenti, quæ cedunt in maiorem perfectionem, & vigorē rei, quæ propriè augetur.

38 Ad Confirmat. neg. consequentia: quia licet in lapide, & alijs non viventibus, inveniatur conversio alicuius in propriam substantiam, imò, & si intra poros eius ingrediatur (communiter enim hoc fit per iuxta positionem ex trinsecam) hoc totum tamen fit non per virtutem intrinsecam restaurativam desperditi, & ad augmentum per se destinatam; sed per virtutem generativam agentem in quodcumque approximatum.

§. II.

Secunda pars artic. Resolvitur.

39 SEcunda conclusio. *Eius quod propriè augetur, quælibet pars augetur, pars enim aliquota immediatè, & per se, proportionalis verò mediatè solum, & ratione aliquotarum.* Prima pars conclusionis, nempe quod eius quod augetur, quælibet pars augeatur: videtur supponi à Philosopho in præsenti: textu 32. vt ibidem declarat D. Thomas, lect. 14. & breuiter. Prob. eius quod nutritur, quælibet pars nutritur: ergo eius quod augetur quælibet pars augetur; patet consequentia: Tum a paritate, tum quia tempore illo quo viuens est capax augmenti non datur illius nutritio sine augmentatione. Antecedens vero probatur. Tum quia calor naturalis medio quo fit nutritio reperitur in omnibus viuentis partibus: ergo sicut totum nutritur: ita, & quælibet pars. Tum quia nutritio reparat detrimentum, quod inducit calor naturalis depascens humidum radicale; sed in qualibet parte est calor naturalis depascens: ergo quælibet per nutritionem debet reparari.

40 Ad secundæ partis probationem: Recolenda est natura, & differentia inter partem aliquotam, & proportionalem, quam traddidimus in 6. Physicorum. P. Rubi: asserit: omnes partes viuentis augeri per se, & immediate; sed potiori ratione proportionales; sed aduersatur Philosopho in præsenti: textu 35. & D. Thomæ ibidem, lect. 15. qui secundam partem nostræ conclusionis expresse affirmant. Probatur. que 1. partes eo modo mouentur motu vitali nutritionis, & augmenti, quo habent esse in se, seu existunt; sed partes proportionales per se non habent esse determinatum, designabile, & sensibile; sed confusum, indesignabile, & insensibile ratione partium aliquotarum: ergo ratione harum solum augentur, & nutriuntur.

Secundo: quia pars illa, quæ porum non habet augeri nequit, nec nutriri, sed non qualibet proportionalis habet porum: ergo non qualibet immediate, & ratione sui augetur, & nutritur; mai. patet, quia pars quæ porum non habet, nequit intus sumere alimentum, nec illud in se conuertere, vt fiat maior: min. vero non minus constat; alias viuens tot poros habet, quod partes proportionales, proindeque totum viuens resolueretur in poros.

Sed

42 Sed pro intelligentia obseruandum est ex Philosopho, & Div. Thoma, 4. metheor. lect. 12. quod pori sunt foramina quædam minutissima per totum corpus viuentis diffusa non omnino vacua; sed plena humore quodam, qui facile cedit corpusculo intranti, aut humori attracto. Poros dari compertum est ipsa experientia; alias nec sudor, nec vrina à corpore egrederentur, nec vrina reciperetur in vesicam, si non esset scissio, aut penetratio, deficientibus poris.

43 Sed oppones 1. contra primam partem conclusionis: vt omnes partes ad augmentum possent augeri, necesse erat, vt cuivis extrinsecum alimentum applicaretur; sed vt applicetur, & intus sumatur recursus ad poros invtilis est: ergo falsum est, quod eius quod augetur, quælibet pars augeatur. Probatur min. Tum quia Philosophus in præsenti, textu 80. & 81. reprehendit Philosophos ponentes poros medijs quibus fiat augmentatio, quia vera non esset, sed solum quædam iuxta appositio.

Tum quia inter porum, & porum debet mediare pars solida, alioquin totum viuens resolveretur in poros, hæc pars solida quomodo augetur medio alimento attracto? Non ratione pori, quia solida est; non ratione penetrationis, quæ naturaliter impossibilis: ergo. Tum quia pori supponuntur repleti alimento, quod primo augmento deservit, & in substantiam viuentis iam est conversum: ergo nequeunt præbere locum alimento de novo advenienti vt deferri queat ad alias partes magis remotas.

44 Neg. min. ad 1. probationem dicimus; Aristot. impugnare Philosophos non in eo, quod ponerent poros; sed quia oppinabantur, quod corpuscula intrantia poros non convertebantur in substantiam viventis; sed manebant immutata, quod erat magis iuxta appositio, quam nutritiva augmentatio.

Ad 2. dicimus; quod pars medians inter duos poros augetur per intus sumptionem, quia alimentum attractum per poros illi immediatos est sufficienter illi applicatum, saltim secundum extremitates, immo, & pori cum parte solida continui pertinent ad ipsam.

Ad 3. dicimus; quod licet aliqui pori supponantur repleti alimento prius acceptos adhuc tamen non impeditur applicatio novi alimenti, quia calor naturalis depascens continuo humidum radicale, & partes animalis, efficit noves po-

ros, quibas novum alimentum partibus viventis applicetur; sed de his satis ne digrediamur ad extranea.

45 Oppones 2. Si vivens secundum omnes partes augetur, æqualiter secundum omnes partes extenderetur, cõsequens est falsum: tum quia homo habet maiorem longitudinem, quam latitudinem; tum quia capilli, & vngues augentur, cessante augmento aliarum partium. Tum quia spadones habent Brachia, & crura satis longa, caput vero valde parvum, alijsque exemplis idem potest comprobari: ergo eius quod augetur, non quælibet pars augetur.

46 Respondet. quod vivens æqualiter secundum omnes partes augetur, servata proportione illarum debita cum toto, quia virtus augmentativa imitatur virtutem formativam corporis, & sicut hæc format à principio humanum corporis magis longum, quam latam; ita virtus augmentatiua sequitur illius ductum, augendo partes, & totum. Capilli, & vngues augentur, cessante augmento aliarum partium, quia non ita cito perveniunt ad præfixum terminum suæ magnitudinis, sicut aliæ partes, & cum dicimus, *quod eius quod augetur quælibet pars augetur*: intelligendum est de partibus, quæ non dum adquisierunt terminum magnitudinis illis à natura præfixum. In spadonibus quælibet pars augetur attenta dispositione illius, & influxus caloris naturalis; minus enim augentur secundum caput ob defectum caloris naturalis debilitati à cerebro membro frigidissimo, dilatatio vero secundum alias partes oritur ex eo, quod superfluum alimenti, quod in alijs hominibus convertitur in semen, in illis convertitur in carnem, & ossa.

47 Oppones 3. contra 2. partem conclusionis partes aliquotæ non habent aliam entitatem, quæ immediate, & per se augeatur præter entitatem partium proportionalium: ergo si illæ immediatę, & per se augentur, etiam proportionales.

Resp. quod licet entitas sit, & extensio sit eadem modus tamen essendi est diversus; vnde licet materialiter omnes augeantur, primo, & per se in aliquota repetitur augmentum, quæ habet esse determinatum designabile, & porum.

ARTIC. III.

Vtrum viuens maneat idem numero toto tempore nutritionis, & augmenti?

48 Certum enim est, quod nutritio plus durat, quam augmentatio: hæc

hæc enim tantum durat, quantum exigitur, vt vivens adquirat quantitatem perfectam, in qua valeat perfecte operari, quia hic est finis augmentationis, quæ deficit deficiente isto fine, qui etiam deficit ante finem vitæ viuentis: nutritio vero durat toto tempore vitæ; quia finis illius est reparare, media conversione alimenti in substantiam, id quod continue deperditur actione caloris naturalis, hoc enim toto tempore vitæ viuentis durat, illoque deficiente, animal, seu viuens moritur, & deficit.

49 Cum autem natura nutritionis constat in novarum partium adquisitione propter antiquarum deperditionem; quæ per longam vitam continue fiunt, consurgit dubium præsens; an cum hac variatione continua partium viuentis, stet vnitas numerica illius.

50 Partes viuentis, aliæ sunt essentiales, vt materia, & forma; aliæ integrales; & integralium; aliæ sunt ætherogeneę, vt pes, manus, & caput; aliæ homogeneę, vt partes eiusdem Brachij, aut Rami in planta. Rursus viuentia, alia sunt vegetativa solum, vt planta; alia sensitiva, vt animalia. Animalium etiam, alia sunt perfecta, vt homo, & equus, & leo, alia imperfecta.

51 Certum debet esse, quod in homine, toto tempore nutritionis, & augmenti, manet eadem forma, cum anima rationalis indivisibilis sit, & tota in qualibet parte: & idem dicendum est de forma animalium perfectorum, quæ etiam est indivisibilis; iuxta Philosoph. de senectitute cap. 1. & Div. Thom. 2. contrag. cap. 72. & alibi.

52 Deinde debet esse certum, animalia imperfecta & plantas habere formas divisibiles, cum constet experientia, quod decissa vivunt, & ramusculus arboris abscissus inseritur, & viuit. Non est ita certum, an in augmento, & nutritione plantarum, & animalium imperfectorum, cum nova parte materiæ adquiratur nova pars formæ; an solum forma præexistens sine additione nouæ partis sui, extendatur ad novam partem advenientis materiæ?

Probabilior sententia tenet: quod cum plantæ, & animalia imperfecta augentur, educitur nova pars formæ ex noua parte materiæ de novo advenientis, (cuius exacta discutio potius pertinet ad libros de Anima) & in præsenti supponitur aliqualiter, vt maior sit difficultas præsentis articuli, quæ non ita difficile resolvitur, si in omnibus viventibus,

forma invariata maneat; vnde supponendo quod per continuam actionem caloris naturalis, partes non solum materiæ; sed etiam formæ aliquorum viuentium deperdantur, & nouæ adquirantur, in eorum nutritione, & augmento est difficultas: an maneat idem numero toto tempore vitæ quam vis longissimæ?

§. I.

Vnica Conclusio.

53 *Vivens manet idem numero toto tempore nutritionis, & augmenti;* est communis inter Philosophos, cum eorum Principe in præsenti textu 33. & 34. & Div. Thom. ibidem lect. 14. Probat. igitur conclusio. Si vivens non maneret idem toto tempore nutritionis, & augmenti, sequitur quod in prædicto tempore vnum corrumperetur, & aliud de novo generaretur media nutritione, & augmento; consequens est fallum: ergo in prædicto tempore manet idem numero vivens: prob. min. tum quia nihil destruitur per id, quod perficitur; sed per nutritionẽ conservatur viuens, & per augmẽtationem perficitur, cũ per istam ad statum perfectum perveniat, vt debitas operationes exerceat: ergo.

Tum quia, alias nutritio, & augmentatio non differrent à generatione, & corruptione, viuentis; quod quidem est fallum; cum generatio viventis terminetur ad nouum vivens priori corrupto; nutritio vero, & augmentatio ad nouam partem substantiæ: & cum noua, & maiori parte quantitatis. Tum quia nutritio, & augmentatio terminantur ex natura sua ad conseruandum vivens in suo esse: ergo implicat quod per nutritionem destruatur vnitas numerica viventis, quia implicat, quod vivens in suo esse conservetur per id per quod eius vnitas numerica destruitur.

54 Oppones 1. Vnitas numerica partium, & totius dependet à materia, & quantitate, quæ sunt individuationis principium: ergo si partes materiales dependuntur dissolvitur principium identitatis numericæ.

55 Pro solutione nota; quod vnitas numerica non eodem gradu reperitur in omnibus; sed est maior, vel minor, secundum quod magis accedit ad indivisibilitatem, aut immutabilitatem partium, aut recedit; vnde licet in rebus omnibus materialibus, vnitas numerica summatur à materia signata quantitate (de quo ex professo libr. sequenti, sicut res materiales, vt in individuo aliæ sunt incorruptibiles, & invariabiles, vt Cœlum; aliæ variabi-

les, & corruptibiles, vt sublunaria, ita illarum vnitas numerica non eodem modo omnibus convenit; quare vnitas numerica rei corruptibilis (quæ hoc ipso, quod talis est , debet aliquam variationem in propria entitate admittere alias ab ente incorruptibili non differri) sumitur à materia variabili eo modo, quo vnitas numerica rei corruptibilis variabilitatem aliquam admittit; admittit enim variabilitatem materialem, & entitativam suarum partium; quæ per continuam nutritionem succedunt, & deperduntur, conservat tamen formalem permanentiam omnium illarum, quatenus omnes illæ materialiter succedentes eidem toto subordinantur, eisdemque dispositionibus , sub eademque figura, ordine, & situ.

56 Quare in forma dist. ting. conseq. Si partes materiales tam materialiter, & entitative, quam formaliter acceptæ deperduntur, concedo consequentiam. Si deperduntur materialiter, & entitative, permanent tamen formaliter, neg. cosequentiam: explicat D. Thomas, quando partes materiales deperduntur tam formaliter, quam materialiter , & resultat novum individuum ; quando etiam deperduntur tantum materialiter, & permanet idem individuum exemplo ignis, ait enim 1. p. quæst. 119. artic. 1. ad 5. *Quod quando aliqua materia per se convertitur in ignem, tunc dicitur ignis de novo generari. Quando vero aliqua materia convertitur in ignem praexistentem, dicitur ignis nutriri; vnde si tota materia simul amittat speciem , & alia materia convertatur in ignem erit alius ignis numero ; si vero paulatim combusto vno ligno, aliud substituatur, & sic deinceps quoad vsque omnia prima consumantur semper remanet idem ignis numero ; quia semper quod additur transit in praeexistens; & similiter est intelligendum in corporibus viventibus , in quibus ex nutrimento restauratur, id quod per calorem naturalem consumitur.*

57 Sed instas: quod materia tota simul deficiat , vel paulatim, & per partes videtur differentia solum per accidens ; ergo si dum tota simul deficit , variatur individuum; idem dicendum est, dum tota deficit paulatim, & per partes.

58 Neg. ant. quia cum tota simul deficit, ex ea , & ex materia de novo adveniente, non fit vnum, nec per identitatem nec per continuationem, nec vtraque subordinatur eidem toto, nec eisdem dispositionibus, nec de novo adveniens transit ad esse compositi præexistentis, quæ omnia sequirebantur, vt ex vtraque mate-

ria idem individuum maneret; omnia que prædicata salvantur, cum materia paulatim, & per partes deficit, & adquiritur.

59 Oppones 2. partes formales alicuius compositi substantialis nihil aliud sunt, quam materia ipsa, & entitas partium illius sub tali forma, sed deficiente materia, per successionem novarum partium, etiam forma, quæ in tali materia erat, folvitur: ergo si per nutritionem deficiunt omnes partes materiæ, quamvis paulatim, & per successionem, deficiunt non solum materialiter, sed etiam formaliter, subindeque variatur indididuum.

60 Confirm. in animalibus imperfectis, & Plantis cum nova parte materiæ advenit nova pars formæ, vt supra admisimus vt probabilius: ergo in his saltim partes formales mutantur cum mutetur ipsa forma.

61 Confirm. 2. quia entitas totius non distinguitur ab eius partibus simul sumptis; sed tempore nutritionis, & augmenti, possunt deperdi omnes partes tam materiæ quam formæ communicatæ viuentis in prima generatione, & succedere aliæ: ergo viuens non manet idem.

62 Neg. min. si vniversaliter intelligatur, cum in homine, & in animalibus perfectis formæ sunt indivisibiles, & sic non deficiunt, quamvis omnes partes materiæ, quæ sub illis formis sunt, deficiant: si vero minor intelligatur de formis divisibilibus, quæ cum partibus materiæ adveniunt, & deperduntur, distinguenda est: solvitur forma, quæ erat in tali materia forma materialiter, & entitative accepta omitto, min. forma formaliter accepta neg. min. & consequentiam: quamvis nova pars formæ adveniat cum nova parte materiæ; & ad huius defectum deficiat, manet tamen eadem forma formaliter non per identitatem, aut indivisibilitatem, (quod est manere candem formam materialiter, & identice) sed per continuationem, & subordinationem ad idem totum, & ad easdem dispositiones, quæ vnitas continuationis cũ reliquis requisitis sufficiens est ad vnitatem numericã simpliciter talem, vt explicat D. Thomas exemplo ignis supra adducto. Per quod patet ad vtramque confirmationem.

63 Sed instas 1. nam, deficientibus partibus substantialibus, & variatis, necesse est variari, & deficere omnes dispositiones accidentales, quæ transire non possunt de subiecto in subiectum: ergo falsum est dicere, quod partes substantiales materiæ, & formæ de-

deficiunt materialiter, & permanent formaliter sub eisdem dispositionibus.

64 Secundo: quia iuxta prædicta non ponitur maior vnitas in viventibus, quam in fluvio, aut in populo, cuius partes fluunt, aut mutantur sub eadem habitudine, & dispositione, imo, & continuatione, vt in fluvio, quod quidem est falsum.

65 Ad 1. dicimus: quod idem dicendum est de accidentibus, ac de partibus materiæ, & formæ substantialis, nimirum, quod defficiunt materialiter, non formaliter, quatenus per continuationem, & subordinatione ad idem totum, sunt vnum per continuationem, & imperceptibilem successionem in sensu immediatè explicando.

66 Ad 2. dicimus: esse latam differentiam inter vnitatem fluvij & populi, & vnitatem viventis quamvis imperfecti; populus enim non est, vnus vnitate aliqua phisica, adhuc secundum cõtinuationem partium, seu præcisse secundum convictum, quæ propriè est coadunatio, aut vnitas moralis. fluvius autem, & si sit vnus continuatione, partes tamen non commiscentur per conversionem in substantiam præcedentium, aut totius, sed per puram succesionem, qua vna est post aliam, aut post aliam emittitur, cuius oppositum invenitur in viventibus, in quibus vna pars non præcisè constituitur post aliam, sed per conversionem in substantiam præexistentis, fit vnum non solum vnitate continuationis succesivæ, sed continuationis conversivæ substantialis.

67 Si dicas: ergo: ad minus non est maior vnitas in viventibus media nutritione, quam in igne; qui quidem non est vnus præcisse per continuationem, sed etiam per commixtionem conversionem partium de novo advenientium in propriam substantiam.

68 Neg. consequentiam differentia quę sumitur ex eodem capite, quo igni negavimus verum nutritionem, quã concessimus illis viventibus, quod videri potest in 1. p art. præcedentis; ideoque pro solutione primi argumenti huius articuli, rectè notavimus, quod vnitas numerica admittit latitudinem secundum quod magis, aut minus accedit ad indivisibilitatem; & relictis individuis purè spiritualibus, vt sunt Deus, & Angeli, inter individua corporalia magis accedunt ad indivisibilitatem corpora incorruptibilia vt sunt cæli, quam corruptibilia; in illis enim manet materia, & forma cum suas entitates omninò in vaia-

biles, at vero in ente corruptibili manente eodem individuo variatur saltem materia, vt in animalibus perfectis; variatur non solum materia, sed etiam forma in animalibus imperfectis, & plantis: In non viventibus vero etiam est latitudo, maior enim vnitas est in indibiduo ignis, quam in aqua, & alijs, quia augmentum ignis magis assimilatur augmento, & conservationi viuentium; ac denique maiorem vnitatem habet individuum cuius partes saltim continuantur, quam illud, quod solum habet partes coadunatas moraliter, vt populus.

ARTIC. IV.

An & quomodo viventia, & non viventia terminentur penes magnitudinem, & parvitatem?

69 De terminis magnitudinis, & parvitatis communiter disputant philosophi in libris phisicorum, aliqui in primo, alij in sexto, alij in octavo, quibus negare non possumus illa esse loca cōgruentia pro resolutione præsentis difficultatis, vt notavimus in 6. phi sic. q. 19. art. 2. in fine, vbi etiam reddimus rationem, cur illam ad hunc locum remisimus, qui nobis in congruus nō apparet quia Doctrina duorum articulorum præcedentium, & præsentis difficultatis connexione non caret, vt ex dictis, & ex dicendis cōstabit.

§. I.

Exponuntur termini, & certa præmittuntur.

70 Quatuor sunt termini, magnitudinis duo, duoque parvitatis. Magnitudinis alter est intrinsecus, alter extrinsecus. Intrinsecus dicitur: *maximum quod sic*; Cui subest quantitas in qua res naturalis esse potest, & in maiori non: idest, maxima quantitatum; in quibus res naturalis esse potest. Extrinsecus est ille, cui subest quantitas, in qua res naturalis esse non potest. bene tamen sub minori (dummodo non sit minor minima) & recte dicitur; *minimum quod non*, idest minima omnium ex quantitatibus magnis in quibus res naturalis esse non valet.

Duorum terminorum parvitatis; alter etiam est intrinsecus, alter extrinsecus. Intrinsecus est ille cui subest quantitas in qua res naturalis esse potest, & in minori non, & vocatur *minimum quod sic*, idest minima quantitatum in quibus res naturalis esse potest Extrinsecus est ille, cui subest quantitas, in qua res naturalis esse

esse non potest; ... maiori, (cum modo non sit minor maxima) recte dicitur; *maximum quod non*, idest maxima omnium ex quantitatibus paruis, in quibus res naturalis esse non valet.

71 In titulo quærimus, & terminationem rerum naturalium (præscindendo an sit extrinseca an intrinseca) & modum terminationis. an scilicet terminetur intrinsecè, an extrinsecè solum, consultoque ponimus, *an & quomodo*; quantitas, & potest considerari secundum se, & mathematicè, (& quomodo hæc terminetur, vel non terminetur vidimus in libris phisic. agendo de infinito) & potest considerari naturaliter, idest vt pertinet ad corpus naturale, & de hoc inquirimus, an terminum habeat penes magnum, & paruum.

72 Loquimurque etiam de terminatione illius, non attenta potentia Dei absoluta; sed præcise attentis principijs naturalibus: Principia etiam naturalia, alia sunt extrinseca rebus illa nimirum quæ eis conveniunt attento ordine vniversi, cuius sunt partes; alia sunt ipsis rebus intrinseca, nempe particularis natura cuiuscumque rei, certum enim est quod servato ordine vniversi, vltra supremum cælorum, inferiores nō possunt crescere, nec etiam elementa supra infimum cælorum. Loquimur igitur de terminatione rerum naturalium attentis principijs ... & intrinsecis principijs naturalibus cuiusuis.

73 Res etiam qualibet naturalis attentis proprijs principijs naturalibus potest considerari, & in ipsa connaturali via generationis, & debitæ conservationis, & vt extracta à connaturali statu, & via corruptionis: quærimusque terminum illius in vtroque statu.

74 Vt certum supponimus, omnia viventia connaturaliter terminari penes magnitudinē, & parvitatem (præscindendo à terminatione intrinseca, vel extrinseca) ita Philosopus, & D. Thomas, in 1. phisicorum, textu 36. & 38. lect. 9. quia impossibile est, viventia se habere in determinate ad quamcunque magnitudinem, aut parvitatem, est enim aliqua quantitas tam magna vltra quam nullum viuens extenditur (respective ad speciem cuiuslibet viventis) & aliqua ita parua infra quam nullum viuens esse potest. Suadetque idem doctrix experientia: naturaliter enim fieri nequit, quod hactenus natura numquam fecit, numquam fecit hominem in magnitudine montis, nec in parvitate formicæ, & idem dicendum est de

omni viuente comparatiue, aut respectiue ad speciem cuiusvis, hoc supposito circa quæstionem de re, circa modum terminationis, an scilicet sit intrinseca an solum extrinseca; sequenti conclusione dicemus.

§. II.

Prima conclusio.

75 *Viventia habent terminum intrinsecum magnitudinis via generationis, & in statu conservationis: at vero via corruptionis solum habent terminum extrinsecum non magnitudinis, sed extensionis, sic terminaliter Philosophi, vno, vel altero dempto.* Prob. 1. pars conclusionis, viventia augentur per nutritionem convertendo alimentum in propriam substantiam, sed virtus nutritiva, cum sit activitatis limitatæ, iuxta Philosoph. 1. de Cœlo text. 116. petit terminum intrinsecum: ergo augmentum viventium terminatur intrinsece; probatur min. virtus nutritiva, & augmentatiua petunt terminum à se naturaliter productum, & per virtutem intrinsecam: ergo petunt terminum magnitudinis intrinsecum, quia magnitudo ad quam est potens virtus augmentatiua, & vltra quam non potest, est magnitudo in qua vivens esse potest, & in maiori non in quo terminus intrinsecus magnitudinis consistit.

76 Secundo: datur quantitas in qua vivens naturaliter operari potest, & in maiori non potest: ergo datur quantitas in qua vivens esse, & conservari potest, & in maiori non potest, in quo terminus magnitudinis consistit: consequentia patet: quia operari naturaliter sequitur ad esse connaturale. Antecedens vero probatur. Operatio naturalis viventium fit medio corpore constante partibus organicis: sed partes organicæ exigunt determinatum temperamentum, & quantitatem in qua esse possunt, & in maiori non possunt, vt ratio, & experientia dictat: ergo.

77 Secunda pars conclusionis, nempe quod via corruptionis, solum habent terminum extrinsecum: Prob. si viuens via corruptionis haberet terminum magnitudinis intrinsecum, posset desinere per vltimum sui esse; consequens esse falsum (quando desinit per generationem alterius substantia.) vidimus in 6. Physicor. ergo. Sequela pro ... magnitudo viuentis via corruptionis est magnitudo in qua viuens tendit ad non esse, & sui corruptionem: posito ergo viuente in termino dicta magnitudinis, vel est verum

rum dicere: *Nunc est vivens, & immediate post non erit: vel nunc est vivens, & perseverabit post, vel nunc non est vivens, & immediate ante fuit.* (In his enim non videtur assignabile medium) si primum: vivens desinit per vltimum fuisse, vt de se patet; si secundum: vivens non est in termino magnitudinis via corruptionis, cum adhuc sub illo termino conseruetur, & non corrumpatur: si tertium: ergo quātitas sub illo termino, est in qua viuens non potest esse, & in minori, aut in eadem cum minori extensione esse potest, in quo terminus extrinsecus magnitudinis consistit.

78 Tertia denique pars, nempe quod terminus via corruptionis, non sit magnitudinis propriæ, sed extensionis, aut localis, aut rarefactionis, aut huiusmodi: constat in casu communiter obiecto contra terminum intrinsecum magnitudinis viventium, nimirum si homo constitutus in termino magnitudinis, poneretur in loco humido, aut quis pugno illius maxillas percuteret, aut morsu venenoso vespæ cresceret per tumefactionem, esset in via corruptionis, & excederet terminum magnitudinis præhabitum in statu debitæ conservationis: hunc excessum dicimus, non esse propriæ magnitudinis. Tum quia excessus magnitudinis propriæ non datur sine additione novæ partis quantitatis, & hæc non additur sine nova parte substantiæ; sed partes novæ quantitatis, & substantiæ addi non possunt viventi colocato in termino activitatis suæ virtutis nutritivæ, & augmentatiuæ qualiter esset vivens in casu dicto: ergo: tum quia magnitudo adveniens viventi per additionem novę partis quantitatis, non constituit illud in via corruptionis, cum tale augmentum debeat esse à virtute augmentativa, cuius munus est conservare, & perficere, non corrumpere vivens.

Relinquitur ergo, quod illa tumefactio ratione cuius viuens extenditur vltra terminum quantitatis, in quo debite conservatur, nō est magnitudo, quæ sit effectus primarius quantitatis: sed effectus, aut secundarius quantitatis præhabitæ, extensio scilicet illius noua in ordine ad maiorem locum, aut alicuius qualitatis supervenientis; qua quantitas præexistens invariata quoad intrinseca, rare fit, & magis extenditur in ordine ad locum. Cum autem illa tumefactio, rarefactio, aut extensio violenta partium quātitatis illius viventis in ordine ad locum, necessario habeat terminum (non enim potest omnem locum occupare)

in quo termino vivens iam non est, vt supra probavimus, sequitur illum terminum esse extrinsecum, non magnitudinis propriæ; sed extensionis localis, aut rarefactionis, magnitudinis præhabitæ, & antea intrinsece terminatæ.

79 Obijcies 1. Animal in supremo termino suæ magnitudinis constitutum, sumendo alimentum facilis coctionis, convertet in propriam substantiam, & crescet: ergo non habet terminum intrinsecum. Si dicatur: quod tantum deperdit de propria substantia, quantum adquirit de alimento. Contra est quia ignis quamtumvis maximus si ei applicetur stuppa, illam convertit in propriam substantiam (in sententia quam infra defendabimus) non habet terminum intrinsecum suæ magnitudinis; & tamen per cōtinuam combustionem tantum potest deperdere, quantum de novo adquirit: ergo.

80 Respondet. solutione data, quæ non corruit exemplo ignis inter quem, & viuens, hæc est differentia, quod virtus nutritiva, seu conversiva animalis, sic est disposita à naturá, vt continua reactione debilitetur, & plus perdat, quā convertat; ignis vero est ècontra, quanto plura convertit in propriam substantiam, tanto plus fortificatur eius virtus, & sic non est cur iudicemus, quod tantum, aut plus perdit quam adquirit.

82 Obijcies 2. contra 2. partem conclusionis: Ponamus hominem in termino intrinseco suæ magnitudinis, & incipientem corrumpi motu alterativo tumefactionis, vel in sua natura habet virtutem determinatam vt sub illo motu possit aliquantulum permanere, vel non? Si primum: ergo terminus illius tumefactionis est intrinsecus, siquidem vivens ex intrinseca virtute naturali, quæ intrinsece determinata est, habet pervenire ad illum terminum, & sic via etiam corruptionis habebit terminum intrinsecum. Si secundum: ergo statim peribit vivens, & sic nec habebit terminum extrinsecum, cum careat virtute naturali determinata, sine qua nullatenus permanere potest; nec pro aliquo tempore, nec pro aliquo instanti.

82 Respondet. dictum hominem in prædicto casu, aliquantulum permanere sub motu tumefactionis, ex determinata sua virtute naturali, infirma tamen, & in via corruptionis, sicut ipsum vivens: ex quo non sequitur, quod terminus illius virtutis, prout tendit ad corruptionem

nem, sit intrinsecus, nec viuenti, nec viuenti, quia in tempore mensurante motum tumefactionis, & priusquam ille terminetur, deficit vivens, & virtus naturalis, qua sub tumefactione aliquantulum permanebat: quare dum motus, & extensio tumefactionis terminatur, iam non est vivens, nec virtus naturalis illius, sed immediate antea fuerunt; ex quo infertur, & viuens desinere extrinsece, & extensionem illius vi corruptionis terminari tantum extrinsece.

§ III.

Secunda Conclusio.

83 N*on viventia attenta natura ipsorum non habent terminum intrinsecum suæ magnitudinis.* Dicimus, *attenta natura ipsorum*, Hoc est præscindendo ab ordine electo servato in vniverso, in quo omnia corpora determinatam situatienem habent, & consequenter determinatam magnitudinem, vltra quam non possunt se extendere, vt supra diximus §. 1. numero 72. Contrarium nostræ conclusionis tenent Averroes, & alij antiqui apud Masium, & ex Thomistis, Ferrara, Cai, Allud, Nacar. P. Carmelit. Prado, & alij, sed nostra conclusio communior est, intra, & extra Scholam D. Th. eam tenent Soto, Masius, Ioannes à S. Thoma, Lerma, & alij, Scot. Ocham, Conimb. Tolet. & alij.

84 Prob. 1. ex Philosoph. 2. de Anima, textu 41. dicente: *Ignis enim augmentum in infinitum est, quo vsque fuerit combustibilis*, vbi D. Thom. lect. 8. *Manifestum est quod augmentum non est vsque ad determinatam quantitatem, sed in infinitum extenditur, si in infinitum materia combustibilis inveniatur.*

85 Si dicas: Philosoph. & D. Thomam debere intelligi de augmento ignis, qui est vnus non vnitate simpliciter, & individuali in sua specie; sed vnitate solum per aggregationem sicut acervus lapidu; hoc enim secundo modo potest crescere in infinitum, primo vero modo præfigit sibi terminum intrinsecum magnitudinis.

86. Contra est: nam D. Thomas 1. p. quæst. 119. art. 1. ad 5. citatus attic. præced. numer. 56. ait: *Quod quando igni præexistenti additur noua materia combustibilis, remanet idem ignis numero, quia semper quod additur, transit in præexistens.* Quo exemplo probat, & explicat, viventem manere idem numero toto tempore nutritionis, & augmenti, vt ibidem vidimus: ergo dum igni additur materia combustibilis, ita vt tota mate-

ria ignis præexistentis simul nō amittat speciem ignis; ex igne præexistente, & de novo genito, resultat vnus ignis simpliciter vnitate individuali, & numerica.

87 Secundo: ad vnitatem simpliciter individualem, non requiritur vnitas indivisibilitatis, sed sufficit vnitas per continuationem, alias adhuc viventia constantia ex materia, & forma divisibilibus, essent tot individua, quot sunt partes continuatæ in vnoquoque, nec remanerent eadem toto tempore nutritionis, & augmenti, contra doctrinam datam artic. præced. sed nulla est ratio, cur ignis præexistens remanens cum igne de novo genito non continuetur cū illo: ergo nec est ratio, cur ex igne præexistente, & ex igne de novo genito sibi vnito, non resultet vnum individuum simpliciter, saltim per continuationem.

Probatur minor. Tum ex D. Thom. loco citato ex 1. p. expresse asserente, quod si igni præexistenti paulatim additur materia combustibilis, semper quod additur, transit in præexistens: ergo continuatur cum præexistente, & fit vnum individuum. Tum quia non est ratio cur aqua paulatim superaddita aquæ, & partes aquæ contingentes in fluvio continuentur, et ignis paulatim superadditus igni non continuetur cum illo, cum iuxta Philosoph & D. Thomam augmentum ignis magis assimiletur augmento viventium, quam augmentum alterius cuiuslibet elementi, aut rei animatæ: sed iuxta Div. Thomam in præsenti, textu 35. & 34. lect. 15. aqua paulatim superaddita aquæ continuatur cum illa, & idem de aqua fluvij, ita vt resultet vnicum individuum: ergo idem dicendum est, & potiori iure de igne.

88 Tertio: quia sufficienter assignatur, quid requiratur, vt ignis sit vnus numero, & vnicum individuum, si non sufficit quod ignis præexistens, & adveniens de novo continuentur. Si dicatur cum Fonseca, & aliis, quod ignis vnus numero est qui constat ex vna dumtaxat materia, & vna forma. Rursus inquirimus: nomine vnius materiæ, & vnius formæ ignis, vel intelligitur materia, & forma divisibilis, vel indivisibilis; hoc secundum repugnat, quia formæ omnium elementorum, sicut, & materia illorum, constant ex partibus divisibilibus ad divisionem quantitatis, quod in omni individuo illorum debet inveniri; si dicatur primum: ergo vnus ignis numero constat vna materia, & vna forma, quæ solum habent vnitatem per continuationem suarum partiū; ergo si

ignis superadditus continuatur cum præexistente (vt continuari posse probavimus) ex vtroque resultabit vnus numero ignis, constans ex pluribus materijs, & formis partialibus continuatis, componentibus vnum ignem numero, constantem ex vna materia, & ex vna forma totali.

89 Secundo probat. conclusio ratione: Quia dato igne quantumvis maximo, & in termino, quem meditantur adversarij; si ei applicetur materia combustibilis, illam convertet in ignem, quem sibi vniet per continuationem, & hoc quidem (imo potiori iure) quamvis nihil deperderet de materia, & forma præexistente: ergo ex vtroque resultabit vnicum individuum, & maius præexistente; sed eodem modo potest fieri additio in infinitum sincathegorematicè attenta natura ignis, & ordine vniversi præciso, vel non attento: ergo ignis terminum magnitudinis non habet.

90 Confirmatur: Nam vt diximus, artic. 2. huius quæst. augmentum non viventium, ad differentiam augmenti viventium, cum non sit propriè tale, hoc est nec per virtutem adhoc destinatam in determinata parte corporis, nec per intus sumptionem; sed præcisse per iuxta appositionem, & coniunctionem con inuatam, vel continuam partium eiusdem speciei, ita vt qualibet pars de nouo adveniens adducat secum novam partem materiæ, & formæ est augmentum non habens à quo limitetur, sicut nō est, à quo limitetur additio novarum partium formæ, & materiæ, quæ continuari possunt cum præexistentibus; ergo augmentum, cuius non vivens est capax, non habet terminum.

91 Confirmatur 2. Iuxta adversarios igni præexistenti potest addi materia substantialis in qua ignis forma introducatur sine termino: ergo magnitudo cuius ignis est capax non habet terminum. Antecedens constat: nam adversarij non negant posse addi combustibilia in infinitum sincathegorematicè, & in illis ignem posse generari, solum enim negant resultare ex illis vnum ignem, nisi solum per aggregationem Consequentia vero probatur: Magnitudo, cuius ignis est capax, est quæ resultat ex additione ignis, ex quo, & ex præexistenti fit vnum saltim per continuationem; sed additio ignis, quæ iuxta adversarios non habet terminum, non est eiusquam sit additio ignis, ex quo, & ex præexistente fiat vnum saltim per continuationem, vt supra manet probatum; ergo magnitudo cuius ig-

nis est capax, non habet terminum.

92. Objicies 1. contra praecedentem conclusionem. Non viventia, habent formam determinatam: ergo; & determinatam magnitudinem; probatur consequentia: iuxta Div. Thomam, varijs in locis sequuntur ad formam determinatam accidentia determinata, inter quae praecipuum est quantitas.

93. Disting. consequens: Habent determinatam magnitudinem consequutam ex vi generationis formae, concedo consequentiam; adquisitam ex vi additionis formae, neg. consequentiam: dupliciter potest magnitudo, aut quantitas convenire corpori, vel vt accidens consequutum ex ipsa prima productione suae formae, vel per extrinsecam additionem, coniunctionem, aut vnionem multarum partium formae, quae stare nequit sine simili, & tanta additione partium quantitatis; magnitudo, seu quantitas primo modo determinata est, tam in viventibus, quam in non viventibus, in quibus omnibus quantitas primo ad formam consequuta ex vi suae generationis debet esse determinata, cum virtus generativa in omnibus determinata sit; & non in qualibet indeterminata quantitate possint generari, & hoc tantum intendit Div. Thomas, asserens; ad formam determinatam sequi accidentia determinata; at vero magnitudo, seu quantitas secundo modo (qui modus magnitudinis non convenit viventibus, sed solum non viventibus, & est augmentum improprie tale) non habet terminum vt supra probatum est.

94. Sed instas 1. quantumvis addantur partes formae non viuentibus ab extrinseco, aut quomodocumque sit, semper forma non viventis determinata, & finita est in essendo: ergo etiam quantitas, & magnitudo consequuta ex additione formae.

95. Secundo; in igne additio formae aut novae partis illius, fit per generationem novae formae, aut partis illius: ergo si quantitas aut magnitudo consequuta ex vi generationis formae determinata est, etiam quantitas, aut magnitudo consequuta ex additione formae determinata erit.

96. Confirm. ideo viventia habent terminum magnitudinis, quia additio quantitatis in illis fit media virtute nutritiva, vel aggenerativa novae partis substantiae, & quantitatis; quae virtus, vtpote consequuta ad formam determinatam viuentis, determinata etiam est; sed etiam additio quantitatis in igne fit media virtu-

te generativa, vel aggenerativa novæ formæ ignis, quæ virtus vt pote consequuta ad formam determinatam, determinata etiam debet, esse: ergo saltim ignis adhuc per additionem habebit terminum magnitudinis intrinsecum.

97 Ad 1. disting. ant. determinata, & finita est in actu, & cathegorematicè, conc. ant. sincathegorematicè, & in potentia, neg. ant. & disting. consequens eodem modo: omnis enim forma substantialis creata capax quantitatis, molis, & constans partibus homogeneis, determinata est, & limitata in essendo phisicè & metaphisicè cum claudatur terminis essentialibus phisicis, & metaphisicis, in esse integrali, non attento ordine vniversi, sed præcisse natura ipsarum, habent terminum actu, & cathegorematicè, quia actu, & collective non possunt existere omnes partes, quibus potest fieri additio, vt probavimus agendo de infinito: at vero sincathegorematicè, & in potentia numquam pervenitur ad aliquem terminum, vltra quem repugnet quod fiat additio aliarum partium eiusdem speciei, & hoc solum intendit D. Thomas, dum ex determinatione formæ probat magnitudinem actu infinitam repugnare.

98 Ad 2. disting. antec. ita vt generatio novæ formæ se habeat formaliter, & per se ad augmentum ex additione, cuius est ignis capax, neg. ant. ita vt se habeat præsuppositivè, & quasi per accidens, conced. ant. non enim repugnat, quod ex igne alibi genito, & aducto, vtroque cum præexistente hic, fiat continuatio, & augmentum ignis hic præexistenti, sicut aqua augeri potest, se habens pure passivè ad suum augmentum: vnde quamvis regulariter ignis se habeat active ad suum augmentum, hoc per se, & formaliter non requisitur; sicut in viventibus, quæ precisse augentur per virtutem activam convertentem alimentum in proprium substantiam, quæ virtus cum limitata sit, habet terminum non solum ex vi primæ generationis, sed etiam aggenerationis, & augmenti.

99 Resp. 2. quod ex eo quod additio formæ in igne fiat media generatione, aut aggeneratione talis formæ superadditæ solum infertur quod magnitudo consequuta ex tali additione, sit determinata, & limitata in actu, & cathegorematicè, non vero sincathegorematicè & in potentia, quia cum parte ignis, quæ de novo additur, & quæ actu determinata est, additur nova virtus aggenerativa, aut generativa ignis in materia, quæ applicatur, & sic,

 deinc

deinceps usque in infinitum sincathegorematicè, & sic ex ta li additione simul generativa partis additae resultat magnitudo actu determinata, at vero sine ullo termino in potentia.

100 Ad 3. neg. conseq. differentiaque est inter virtutem activam viventis ad generandum novam partem substantiae, & virtutem activam ignis aggenerativam novi ignis: quod virtus activa ignis est determinata in actu, sicut, & illius forma actu determinata est: at vero sicut potest fieri additio formae ignis sincathegorematice sine termino; ita virtus activa illius sincathegorematicè, & in potentia non habet terminum, & hoc ideo, quia talis virtus activa est in omni parte ignis; & crescente igne, crescit talis virtus, & cuilibet parti applicetur extrinsece combustibile generabit ignem, & unict sibi, & crescet ignis, & virtus: virtus autem activa nutritiva, & augmentativa viventis, est determinata tam actu, quā in potentia, sicut & ipsius forma, nec talis virtus est in omni parte viventis, sed in parte, aut organo determinato in stomacho, v.g. nec cum nova parte viventis advenit nova pars virtutis nutritivae, aut augmentativae, & sic sicut talis virtus omnibus modis determinata est, ita, & magnitudo viventis.

101 Objicies 2. augmentum ignis solum est per additionem, aut iuxta appositionem; sed quidquid iuxta ponitur, aut additur igni praexistenti, non auget illum, nec maiorem facit: ergo ignis praexistens habet terminum magnitudinis. Probatur min: quidquid additur igni praexistenti, non fit unum per se cum illo, sed praecise unum per aggregationem: ergo quidquid additur non auget, nec facit maiorem ignem praexistentem: consequentia est evidens, quia loquimur de termino magnitudinis in uno eodemque individuo: antecedens vero probatur: ex D. Thoma in 2. de An ima lect. 9. dicente: *Cum igni accensa aliqua materia combustibilis additur, in illa materia novus ignis generatur*, & paulo infra: *Totus enim ignis qui est ex congregatione multorum ignitorum, non est unus simpliciter, sed videtur unus aggregatione, sicut acervus lapidum est unus.*

102 Neg. min. ad probat. neg. antecedens: ad testimonium Divi Thomae in quo praecipue fidit sententia contraria; dicimus cum Bañez in praesenti cap. 5. quaest. 4. ad 2. quod Div. Thomas non affirmat, quod semper ignis sit unus per accidens hoc enim falsum

est, quia ignis elementaris vnus est, & alij ignes dantur habentes vnitatem per se per continuationem, sicut alia in animata continua; de quo D. Thomas 4. contra g. cap. 81. ad 4. & 5. Sed solum intendit, quod quando sunt multæ prunæ aggregatæ, est ignis per accidens vnus: quam expositionem approbat ipse Prado in præsenti libri 1. de Generatione quæst. 20. §. 1. num. 6. Cum tamen ipse in physica nostræ conclusioni adversetur; quæ expositio etiam apparet vera, ne D. Thomas videatur sibi contrarius in hoc [illegible], & in illo quod adduximus, ex 1. p. quæst. 119.

103 Obijcies. 3. & potest esse replica, cum novus ignis additur præexistenti, vel perit individuatio vtriusque, vel non? Si perit: ergo ignis præexistens destruitur, quia deficit individuum, dum deficit individuum: ergo non augetur, quia quod augetur manet sub augmento, si non perit: ergo manent duo individua, & ex vtroque fiet vnum solum per aggregationem.

104 Respondet, quod si igni præexistenti solum additur materia substantialis, quam in se convertit, se habet ad modum nutrimenti, per quod non destruitur individuatio viventis, sed potius perficitur, licet destruatur individuatio alimenti, quod transit ad substantiam, & individuationem aliti, vt vidimus ex D. Thoma loco citato ex 1. p. quæst. 119. Si vero igni præexistenti additur alius ignis aliunde genitus, ita vt ignis præexistens se habeat passive solum ad augmentum; sicut cum aquæ additur aqua; dicet individuatio formalis vtriusque deficiat, entitas tamen vtriusque individui non deficit, sed manet sub vnica individuatione; semel facta continuatione vtriusque, qua posita de quolibet illorum non est verum dicere, quod est indivisum in se, & divisum à quodlibet alio, cum divisio ab alio per continuationem vtriusque deficiat; ac idem in se nec de quolibet illorum verificatur, quod est individuum, sed ex vtroque resultat vnum individuum maius.

§. IV.

Tertia Conclusio.

105 V*Iventia, & non viventia habent terminum intrinsecum paruitatis.* Est communis Thomistarum, aliorumque extra Scholam D. Thomæ. Contra Scotum, Ocham, Valles, Rubio, & alios. Probatur 1. experientia, qua videmus, quod res qualibet na

turalis vivens, aut non vivens, perit, & corrumpitur, facta in ea maxima contritione, aut divisione in minutissimas partes, signum evidens, quod non potest sub tam parva quantitate conservari.

106 Secundo: quia vna quæque res naturalis est propter suam operationem, vt dicitur in 1. Ethicor. cap. 7. Sed res naturalis sub minori minima quantitate, non apparet quam operationem exercere possit: ergo res naturalis exigit determinatam quantitatem versus minimum. Tertio: sequeretur quod aliqua substantia naturalis inciperet extrinsece, idest per vltimum non esse, sicut res successiva, quod est falsum; sequela probatur: quia data quantitate quamtumvis minima, in alia minori, & minori, vsque in infinitum posset ignis introduci: ergo nec erit instans determinatum, aut pars determinata quantitatis, ante quam, & in tempore antecedente non sit ignis introductus: ergo solum poterit designari instans, in quo sit verum dicere, nunc ignis nō est introductus, & immediate post introduceretur, quod est incepere per vltimum non esse.

107 Denique probat. in viventibus eadem ratione qua in illis terminum magnitudinis præfiximus: quia viventia petunt plura organa ad sui compositionem, quæ nec esse, nec disponi possunt in quacumque minima quantitate, nisi reddantur inhabilia ad exercendas operationes vitæ propter quas sunt, & conservantur: ergo.

108 Objicies 1. Non viventia non habent terminum magnitudinis: ergo nec parvitatis. Consequentia probatur: Tum à paritate rationis; tum paritate viventium, quibus eadem ratione, qua conceditur terminus magnitudinis, conceditur terminus parvitatis: ergo non viventibus ea ratione qua negatur terminus magnitudinis, debet negari terminus parvitatis.

109 Neg. conseq. disparitas consistit in eo, quod nō vivens, cum homogeneum sit, per additionem formæ, & quantitatis (in quo eius augmentum consistit) non impeditur, sed potius roboratur ad operandum; nec destruitur, sed potius melius conservatur; at vero per minerationem, divisionem, aut diminutionem formæ, & quantitatis destruitur, signum evidens exigentiæ determinatæ quantitatis versus minimum, vt sit, conservetur, & operetur. Viventia vero, cum in illa solum quantitate possint conservari, in qua possunt naturaliter operari, & naturaliter opera-

ra propria operari non possunt, nisi medio corpore organico, quod tam per excessum, quam per defectum quantitatis inhabile redditur; sic vt versus magnum, & parvum, eadem ratione terminum exigunt.

110. Objicies 2. Agens naturale approximatum passo prius, ac fortius agit in partem propinquiorem, quam in magis distantem; sed, dato minimo ligno potest ignis applicari illius medietati: ergo in illam medietatem introducet formam ignis; sed eadem ratio est de medietate illius medietatis: ergo entia naturalia non determinant sibi quantitatem versus minimum.

111. Confirm. 1. dato minimo ligno ignis prius alterabit partem propinquiorem, quam remotam (cum lignum quantumvis minimum constet ex partibus, cum sit divisibile;) ergo medietas minimi ligni prius recipit calorem, vt octo; ac subinde formam ignis. Secunda consequentia constat ex. prima probatur si medietas minimi prius alteratur ab igne: ergo ab illo recipit calorem; sed ille calor est intensibilis vsque ad summum: ergo recipit calorem vt octo.

112. Confirm. 2. Ponamus corpus naturale exigens minimam quantitatem in individuo, & in quantitate minima in qua conservatur, dividaturque tale corpus ab Angelo sine vlla alia alteratione; vel facta divisione manebit illud minimum, vel non. Si primum; ergo infra terminum parvitatis conservari potest, & sic caret termino parvitatis. Si secundum: vel in medietate illius minimi divisi ab Angelo, introducitur aliqua forma substantialis, vel non. Primum repugnat, alias daretur corpus naturale minus minimo, quod in mundo esse potest, quod est chimera. Secundum etiam repugnat, alias daretur naturaliter pars quantitatis sine subiecto, aut materia sine forma.

113. Confirm. 3. Demus minimam quantitatem in qua substantia panis esse potest, si sacerdos intendat consecrare medietatem illius solum, illam solum consecrabit, & in alia medietate non consecrata manebit substantia panis; ergo manebit panis in minori minima quantitate, ac subinde termino parvitatis caret.

114. Ad Arg. neg. Prima consequentia: in illam medietatem ignis non introducet suam formam propter indispositionem subiecti carentis debita quantitate; quæ est prima, & præcipua dispositio ad naturalem generationem, & conservationem entis naturalis substantialis; teste D. Thoma.

Se-

3.7.7. artic. 2. dicente. *Prima dispositio materiæ est quantitas dimensiva.*

115 Ad 1. confir. neg. Prima consequentia: quia id quod reddit subiectū incapax formæ ignis, reddit illud incapax vltimę dispositionis, quæ est calor vt octo, qui inseparabiliter cōmitatur formā ignis; vnde licet medietas sit capax alterationis per calorē infra octavum gradum, & calor sit intensibilis in eadem parte subiecti, non sequitur, quod omnis pars subiecti, quæ est capax caloris infra gradum octavum sit capax caloris vt octo; sicut nō omne quod recipit calorem, recipit formam Ignis ob defectum dispositionis ad hanc requisitæ, & non ad illum; vt patet in flamma, quæ vicinam superficiem, aut partes aeris non inflammat, quamvis in eis conservet calorem, & si ponatur materia nimis sicca aliquantulum distans, inflamat eam; quare sicut posito calore, si deficeret aliqua alia dispositio requisita naturaliter, nec ignis generatur; ita deficiente quantitate naturaliter exacta, quæ est prima dispositio, quamvis ad sit alteratio, medio calore, nec ignis generatur, nec calor vt octo introducitur.

116 Ad 2. Confirm. dicimus, quod illa divisio servanas naturæ leges est chimerasti de sit corpus, circunstans alterius speciei, cum quo partes debitæ continuentur, & in quo convertantur; Dixi servando naturæ leges, quia sicut Deus potest inducere formam naturalem in materia, sine dispositionibus, quas connaturaliter exigit, ita poterit conservare formam sine illa determinatā quantitate, quam vt primam dispositionem exigit connaturaliter; & sic illud corpus naturale minimum in vniverso; solum posset dividi à Deo conservante, supra leges naturæ substantiam in minori minima quantitate.

117 Ad 3. dicimus: quod sicut medietas illius minimæ substantiæ panis conservabatur ante consecrationem cum alia medietate prædictæ substantiæ quatenus quantitas cui subest vtraque medietas, non est divisa, sed continua, & sub illa sic continua potest panis conservari: ista facta consecratione medietatis, quantitas huius habet vim substantiæ, & facit ad munus conservandi substantiam, quæ remaneret, quidquid faceret substantia, quæ conversa est in corpus Christi.

118 Objicies 3. minimo ignis, aut aquæ etiam vt est ens naturale, convenit extensio partium, quæ est ratio essentialis quantitatis: ergo convenit divi-

visibilitas, quæ est quantitatis proprietas: ergo tale minimum erit divisibile in partes, quæ separatæ erunt entia naturalia, ac subinde hæc non habebunt terminum parvitatis.

119 Resp. quod posse dividi in infinitum non est passio quantitatis naturalis, sive prout constituit corpus naturale quantum; sed solum prout constituit corpus mathematicè acceptum, ut habet expresse D. Thomas 1. phisic. lect. 9. dicens: *Licet corpus mathematicè acceptum sit divisibile in infinitum, corpus tamen naturale non est divisibile in infinitum*: Et etiam in 8. phisic. lect. 11. & 12. ait D. Thomas, quod sunt aliqua continua talis naturæ, quæ non possint actu dividi, ut patet in corpore solis, hoc impediente naturali forma; & idem dicimus de minimo ignis, aut aquæ, ergo illa proprietas quantitatis non est intelligenda secundum actualem divisionem, sed secundum designationem.

120 Ex dictis inferes terminum parvitatis in viventibus, & non viventibus, esse intrinsecum via generationis, & debitæ conservationis; non verò corruptionis; primum patet, quia est minima quantitas, in qua viventia, & non viventia esse, & conservari possunt, & in minori non; sed in hoc consistit terminus intrinsecus parvitatis: ergo. Secundum non minus patet, eadem ratione, qua viventibus negavimus terminum intrinsecum magnitudinis via corruptionis, & concessimus solum terminum extrinsecum; ne scilicet viventia, & non viventia, desinant intrinsicè per vltimum sui esse; quia si motu corruptivo versus parvitatem, condensando videlicet, aut dividendo, pervenirent ad terminum intrinsecum parvitatis, immediatè post iam non essent, (alias non esset vltimus terminus viæ corruptionis;) ergo in prædicto termino esset verum; nunc est ens naturale, vivens, aut non vivens, & immediatè post iam nõ erit, quod est desinere intrinsicè.

ARTIC. V.

An, & quomodo differant nutritio, & augmentatio?

121 Loquimur de nutritione propria, quę est in viventibus aggenerativa partis substantiæ media conversione alimenti in illam, & de augmentatione etiam propria per additionem partium quantitatis, media virtute ad hoc destinata, quæ sola viventibus adest; & inquirimus; an sint motus, aut actiones distinctæ, & quomodo distinguantur.

§. I.

Status difficultatis, & illius resolutio.

122 Certum enim est, non addi novam partem quantitatis viventi sine nova parte substantiæ, nec è contra addi novam partem substantiæ sine nova parte quantitatis, quid quid sit an pars quæ additur tam substantiæ, quam quantitati, sit maior, vel minor, aut æqualis, cum illa, quæ fuerit deperdita per calorem naturalem.

123 Certum est 2. augmentationem seu accretionem non esse, si pars substantiæ, & quantitatis, quæ additur viuenti, non sit maior, quam illa, quæ deperdita fuit actione caloris naturalis. Certum est 3. quod ad nutritionem sufficit, quod media conversione alimenti in substantiam aliti, restauretur in viventi quidquid fuit deperditum per calorem naturalem, quamvis quod restauratur non excedat deperditum: at vero ad augmentationem per se requiritur, quod plus restauretur, quam deperdatur; alias viuens non erit maius, nec augebitur. Ex quo infertur nutritionem posse dari sine augmento, non tamen augmentationem, sine nutritione prout hæc importat aggenerationem novæ partis substantiæ media conversione alimenti.

Ex quo iam apparet aliqualis differentia inter nutritionem, & augmentationem, sed non sufficiens ad resolutionem præsentis difficultatis; quia restat dificultas, an, & quo modo differant augmentatio, & nutritio, non quælibet, sed illa, quæ ad maiorem partem substantiæ terminatur; his suppositis.

124 Conclusio nostra est: *Nutritio, & augmentatio differunt realiter, formaliter, & specifice.* Sic communiter philosophi, cum Arist. & D. Thoma hic, lect. 16. & 17. contra aliquos antiquos nitentes principijs, quorum falsitas alibi à nobis est probanda, & hic supponenda nimirum quod quantitas non distinguitur realiter, à materia prima, vel quod in illa residet immediatè, vt tenent aliqui recentiores contra quos agemus libro sequenti.

125 Prob. igitur nostra conclusio, ratione à priori. Quoties dantur termini realiter distincti, ita vt quilibet illorum sit per se primo intentus a natura, necessario debent actiones, motus, aut mutationes, realiter formaliter, & specifice distincte; sed termini nutritionis, & augmentationis realiter distinguuntur, & quilibet illorum est per se primo intentus

à

à natura: ergo nutritio, & augmentatio sunt actiones, motus, aut mutationes realiter, formaliter, & specificè distinctæ, mai. uidetur evidens, quia distinctio actionum, motuum, aut mutationum sumitur à terminis, & distinctio specifica illarum à terminis per se primo intentis, aut inspectis, illumque terminum per se primo inscipicit, aut intendit actio, aut motus, quem per se primo intendit natura, quæ destinavit talem motum, aut actionem ad attingentiam termini, quem per se primo intendit, nec est assignabile caput distinctionis specificæ motuum, aut actionem, nisi hoc.

Iam prob. min. nova pars substantiæ, & nova pars maior quantitatis sunt termini nutritionis, & augmentationis, sed prædictæ partes realiter distinguntur, & quælibet illarum est per se primo intenta à natura: ergo prædicti termini realiter distinguntur, & quilibet illorum est per se primo intentus à natura; min. pro prima parte constat, quia pars substantiæ, & pars quantitatis distinguntur, sicut substantia, & quantitas, pro secunda parte prob. natura non solum intendit restaurare substantiam deperditam media nova parte substantiæ, quæ est terminus nutritionis, sed etiam perducere vivens per ducendo ad debitam quantitatem in qua valeat perfectè operari media nova parte quantitatis maiori deperdita, quæ est terminus augmentationis; sed ex his duobus intentis à natura, vnum non intenditur ratione alterius: ergo quodlibet illorum est per se primo intentum à natura; prob. min. in primis restauratio substantiæ deperditæ præcisè non intenditur à natura ob adquirendam maiorem quantitatem, (alias cessaret restauratio, dum cessat adquisitio maioris quantitatis,) sed propter conservationem viventis, quæ sine augmento potest subsistere. Rursus adquisitio maioris quantitatis præcisè non intenditur à natura ratione restaurationis substantiæ deperditæ; tum quia vna sine alia invenitur; tum quia quod vivens fiat maius non convenit illi ratione substantiæ; sed ratione quantitatis. Tum denique iuxta philosophum ad quantitatem datur per se motus qua ratione inter species motus numerat augmentationem, quod falsum esset, si esset consequuta ex nutritione per se primo terminata ad substantiam.

§§§

§§§

§. II.

Diluuntur argumenta.

126 OBijcies 1. iuxta philosophum in pręsenti; textu 41. *nutritio, & accretio est idem, ratio autem diversa*: ergo nutritio, & augmentatio solum differunt ratione. Negatur consequentia. Tum quia in Phrasi Philosophi esse aliqua ratione diversa intelligitur in essentia, diffinitione, aut formalitate, non autem pręcise per intellectum, vel vt ait D. Thomas ibidem, lect. 17. loquitur philosophus de nutritione, & augmentatione solum ex parte materię circa quam versantur, quia ex eodem reali alimento nutrimur, & augemur quamdiu augmentum durat, & certum est quod circa eandem materiam sub diversa formalitate, multoties versantur actiones, aut motus realiter distincti, vt contingit in praesenti.

127 Obijcies 2. substantia, & quantitas in prima generatione, vnica actione producuntur: ergo nutritio, & augmentatio sunt vnica actio, & motus. Prob. conseq. quantitas non solum totalis, sed etiam partialis est passio substantię; sed quia quantitas totalis est passio, fit eadem actione, ac substantia totalis in prima generatione: ergo quia vt partialis est passio, fiet eadem actione, ac substantia partialis; sed hęc fit per nutritionem; & quantitas partialis per augmentationem: ergo nutritio, & augmentatio sunt eadem actio.

128 Confirm. 1. substantia prior est accidente, tempore, natura, & diffinitione, iuxta Aristotel. 7. Metaphisic. cap. 1, ergo semper prius intenditur à natura substantia, siue totalis, siue partialis, quam quantitas.

Confirmatur 2. Nam partialis quantitas, sicut, & totalis est propter subiectum: ergo semper prius intenditur substantia, & semper quantitas solum secundario, & ex consequenti, ac subinde haec primo, & per se nunquam terminat motum aut actionem.

129 Ad argum. neg. cõsequentiam: ad probat. disting. mai. quantitas totalis, & partialis secundum se, & vt constituit quantum absolute, concedo mai. vt constituit maius quantum, nego mai. ad probat. min. sumptę disting. quantitas partialis fit per augmentationem, quantitas partialis secundum se, & vt constituit quantũ partiale absolute, nego min. vt cõstituit quantũ partiale maius pręexistente, concedo min. nullus est motus per se ad quan-

titatem, quando substantia simpliciter generatur, & absolute conservatur per nutritionem; quia tunc simpliciter adquirit esse, vel illud absolute conservat, & ex consequenti adquirit esse quantum totale, aut partiale absolute, at vero cum augetur non adquirit esse simpliciter, sed esse maiorem, & quia esse quid maius formaliter, & solum conveniat ratione quantitatis; ideo terminus per se augmentationis est quantitas partialis maior.

130 Sed instas 1. esse maiorem, aut minorem solum addit ad quantitatem secundum se, & absolute consideratam, relationem maioris, vel minoris: sed ad relationem non datur per se motus: ergo nec ad quantitatem vt maiorem.

131 Secundo: Motus ad maiorem partialem quantitatem, non datur sine motu ad maiorem partialem substantiam, qui quidem est motus nutritionis ergo maior quantitas se habet ex consequenti ad maiorem substantiam, ac subinde vtraque terminat eundem motum, & actionem. Probatur consequentia: quia partialis quantitas non datur sine partiali substantia, quæ quidem est terminus nutritionis, partialis quantitas absolute non terminat motum, aut actionem distinctam à nutritione: ergo pariter.

132 Ad 1. disting. mai. sumpto maiori, & minori formaliter, concedo mai. fundamentaliter sumpto, nego mai. verum est, quod quantitas vt maior formaliter solum addit relationem ad quam non est per se motus, cæterum fundamentaliter importat additionem partis quantitatis coniungendæ cum præexistente, vel nullo modo deperdita, vel non deperdita tantum, quantum adquiritur; pars quantitatis sub hac ratione addita præexistenti fundat relationem maioritatis, & prout fundat illam, terminat per se motum, qui per se primo non terminatur ad substantiam, vt statim constabit.

133 Ad 2. neg. vtramque consequentiam ad probat. dicimus; quod non præcisse, quia partialis quantitas non datur sine partiali substantia, vtraque terminat eundem motum, vel actionem; sed præcipue quia partialis quantitas sic absolute considerata non habet formalitatem aliquam specialem præter illam, quæ absolute convenit quantitati prout est passio substantiæ; at vero partialis quantitas maior illa, quæ fuit deperdita

habet formalitatem fundantem relationem maioritatis, quæ formaliter convenit quantitati ratione sui, & non ratione substantiæ; & vt est passio substantiæ; vnde partialis quantitas, absolute terminat motum nutritionis per se primo terminatum ad partialem substantiam, & ex consequenti ad partialem quantitatem; at vero partialis quantitas maior deperdita (quamvis esse non possit sine partiali substantia maiori etiam deperdita) terminat motum augmentationis per se primo terminatum ad quantitatem maiorem, & solum concomitanter ad maiorem substantiam, quia formalitas maioris, solum potest convenire substantiæ ratione quantitatis.

134 Ad 1. confirm. quæ est replica contra immediatè dicta, dicimus: quod illud est verum de quantitate secundum se, & absolute; non vero de illa sub formalitate fundante relationem maioritatis, aut minoritatis; instaturque in intensione caloris, quæ per se primo intenditur à natura, & calor per se primo terminat motum intensionis, quamvis calor sit passio substantiæ posterior illa, tempore, natura, & diffinitione.

Dicimus enim: quod maior quantitas per se intenditur à natura per augmentationem, quamvis quantitas absolute, & secundum se intenditur à natura ex consequenti; quia natura non solum intendit generare substantiam, sed etiam illam conservare, & ad perfectum statum perducere; illam conservat per nutritionem, & ad perfectum statum perducit per augmentationem; hæc autem perfectio status non potest esse aliquid substantiale, quia quidquid substantiale, & essentiale est adquiritur in instanti generationis, in quo agens essentialiter, & substantialiter assimilat sibi passum. Relinquitur ergo; quod status perfectus, qui post modum per se intenditur à natura, sit accidentalis, & motus ad talem statum sit per se primo ad accidens; & quamvis talis motus ad accidens non detur sine motu ad partialem substantiam, qui est nutritio: talis pars substantiæ potest considerari, & vt conservativa absolute subiecti, & sic terminat nutritionem, & vt subiectum maioris, aut minoris quantitatis, & sic non est terminus nutritionis formaliter, sed solum concomitanter, aut materialiter se habet ad motum augmentationis.

nis per se primo terminatum ad maiorem quantitatem, per quod patet ad secundam confirmat.

135 Obijcies 1. Substantia nō habet partes nisi ratione quantitatis: ergo non datur motus per se primo terminatus ad partialem substantiam; sed hæc fit per motum per se primo terminatum ad partialem quantitatem; & sic nutritio, & augmentatio non sunt motus formaliter, & specifice distincti.

136 Difficilius [illegible] tur hoc argumentum in sententia aliquorum Thomistarum negantium substantiæ antecedenter ad quantitatem actualem suarum partium distinctionem, nos vero qui in Logica substantiæ ex se, & antecedenter ad quantitatem concessimus habere partes realiter inter se distinctas, facile assignamus terminum nutritionis terminatæ per se primo ad partem substantiæ, quæ pars tantum dependet à quantitate, vt à dante extensionem, & divisibilitatem, quæ per se non requiruntur ad nutritionem, vel distinctam ab augmentatione.

137 Ex dictis infertur: qualiter inter se comparentur aggeneratio, nutritio, & augmentatio, & qui sint earum termini formales. Comparatur autem nutritio ad generationem, [illegible] quid para [illegible], vt specificum, ad genericum, [illegible] quia aggeneratio est sola adquisitio partialis substantiæ, siue fiat in viventibus, siue in non viventibus, nutritio vero est vitalis adquisitio partialis substantiæ. Nutritio etiam comparatur ad augmentationem vt quid ad istam essentialiter præsuppositum, vel vt præbens materiam, & subiectum, licet nutritio essentialiter non exigat augmentationem, vt supra diximus numero 123.

138 Terminus formalis aggenerationis est forma substantialis præscindens a vitali, & non vitali, non vt de novo totaliter introducta in totam materiam; quia prout sic est terminus generationis; sed vt de novo applicata, & informans partem adæquatam materiæ. Terminus formalis nutritionis est forma vitalis, vel pars formæ substantialis vitalis de novo applicata, & informans partem materiæ alimenti. Terminus formalis augmentationis est pars quantitatis non quomodocumque, sed vitaliter acquisita, vt maior præexistente, & deperdita.

Dubium VI.

An nutritio, & augmentatio sint motus successivi, & continui?

139 Certum est 1. Nutritionem durare toto tempore vitæ, augmentationem vero non durare per totam vitam. Vtrumque docuit Aristotel. hic textu 41. dicens: *Quandiu salvum manet animal, etiam si decretionem subeat, nutritur; sed non semper accrescit.* Vtrumque etiam doctrinæ experientia comprobatur. Sed circa durationem vtriusque, aliqua advertere opportet.

140 In primis circa nutritionem adverte; quod illius duratio per totam vitam non est sic intelligenda, quod si probrevi tempore impediatur, statim animal pereat; cum experiamur, quod non quodlibet impedimentum virtutis nutritivæ est immediata causa mortis; vnde aliquando impeditur, vel infirmitate subiecti, vel defectu caloris, vel resistentia indebiti, & minus proportionati alimenti, vel quia alimentum non est debite applicatum. Est ergo sensus, quod nutritio durat per totam vitam quatenus vivens per totam vitam semper est in indigentia alimenti; quod si diu subtrahatur, vel peribit, vel erit in via corruptionis.

141 Nec obstat contra hoc; quod in magna parte hyemis plura animalia vivunt sine nutrimento, vt patet in Gliribus, idemque refertur de vrsis, & de aliquibus serpentibus; imo, & de aliquibus hominibus. Non inquam obstat: nam præterquamquod plures dubitant de veritate huiusmodi historiarum, & eas ut fabulas contemnunt. Dicimus; quod animalia illa, licet externum alimentum non recipiant; habent tamen internum aliquem humorem crassiorem, vel pituitam; quæ tempore illo à calore naturali concoquitur vice alimenti, & ob caloris defectum, lente, & paulatim illum consumunt, vel ita parum consumunt, vt paucissimo indigeant alimento.

142 Circa augmentationem, quod per totam vitam non duret constat, quia ad illam non sufficit restaurare deperditum, sed requiritur quod plus adquiratur, quam deperdatur, quod toto tempore vitæ nequit durare, ob defectum virtutis conversivæ, quæ limitata est, & ob continuam reactionem, qua alimentum agit in calorem naturalem, igitum debilitat, ne plus de-

alimento possit convertere, quam deperdit de humido.

Præter quam quod, vt diximus artic.4. huius, quælibet vivens habet terminum intrinsecum sui augmenti, qui designari debet, non in morte, sed in vita, & illius perfectioni viventis; ibidem etiam docuimus qualiter in igne cum nova parte quantitatis, qua augetur, adveniat nova virtus augmentativa; non vero in viventibus, & sic his assignamus terminum augmenti, non vero ig ni. Recolantur dicta supra numer.100.

143 Certum est, nutritionem, & augmentationem esse motus, aut mutationes aliquâ successione gaudentes (præscindendo an successio sit continua, an discreta) quia experientia compertum est, vivens successive acquirere partes quantitatis, & consequenter etiam partes substantiæ, ad differentiam illius primæ generationis, quæ tota perficitur in instanti, quo id acquirit viventem, tam substantiæ, quam quantitatis; unde difficultas in eo solum est, an eo tempore, quo durant nutritio, & augmentatio, sint vere motus, & continui; an vero sint plures mutationes indivisibiles successive, sibi succedentes. Hoc secundum docuerunt plures antiqui, & moderni, intra, & extra Scholam Div. Thomæ, sed communior sententia sequenti conclusione proponitur.

§. I.

Vnica Conclusio.

144 **D**Vm vivens nutritur, & augetur in exercitio, nutritur, & augetur motu continuo. Et quidem de augmento est certior, conclusio constare esse debet apud omnes, qui tum Aristotel. in 3. Physicor. cap. 1. tenent, augmentationem esse motum proprie dictum; & ad quantitatem dari per se motum augmentationis, quod utique non intelligitur nisi de motu continuo. Continetque D. Thomas hic: textu 84. lect. 14. circa finem dicens: *Nam motus continuus non est nisi in tribus generibus, scilicet quantitate, qualitate, & ubi.* Et clarius in 6. Physicor. lect.7. in fine ait: *& similiter manifestum est in mutatione quantitatis, quæ est augmentum, & decrementum; quod hæc etiam mutatio est secundum aliquid continuum, scilicet secundum quantitatem crescentem, vel subjectum in quo cum sit in infinitum divisibilis non est in eo dicere primum.*

145 Ex quo mentem levitet deducitur, nutritionem fieri motu continuo; alias si quietetur, vel daretur substantiam na-

turaliter sine quantitate, vel quod augmentatio per se non sit motus continuus. Assumptum probat. si solum in instanti aggeneratur pars substantiæ, vel in illo instanti est nova pars quantitatis, vel hæc pars quantitatis non additur in dicto instanti; sed reservatur addenda pro tempore immediate sequenti. Si primum; ergo additio novę partis quãtitatis fiet in instanti: ergo etiam augmentatio, quæ aliud non est nisi additio partialis quantitatis. Si secundum: ergo in aliquo instanti pars substantiæ naturaliter est sine quantitate.

146 Si dicas: hoc esse verum de nutritione comitante motum augmentationis, cũ autem possit dari nutritio sine augmentatione, poterit etiam dari sine motu continuo. Contra est: quia nequit dari aggeneratio novæ partis substantiæ, siue maioris, siue minoris, siue æqualis cum præexistente sine noua parte quantitatis; de hac ergo parte quantitatis, maiori, aut minori, aut æquali, fit idem argumentum; an fiat in instanti, an in tempore. Si primum: cum æque diuisibilis sit, & continua sit pars quantitatis minor, aut æqualis, sicut est pars maior; non est cur hoc fiat motu continuo; & non illa. Si secundum: ergo datur pars substantiæ in instanti sine quãtitate.

147 Secundo probat. conclusio: nutritio, & augmentatio fieri possunt, & de facto fiunt per partes substantiæ, & quantitatis indeterminatas minores, scilicet, & minores: ergo fieri possunt, & de facto fiunt motu successiuo, & continuo; patet consequentia: Tum quia motus ad partes, vt diuisibiles, & continuas, & cum latitudine successiue percurrenda, est motus successiuus, & continuus, & huiusmodi est motus ad partes minores, & minores quantitatis, & substantiæ: tum quia ideo prima generatio fit in instanti, quia petit determinatam materiam, & quantitatem, ita vt in minori, nequeat forma substantialis introduci.

Antecedens vero prob. Ad nutritionem, & augmentationem non requiritur determinata materia, aut quantitas: ergo fieri possunt per partes minores, & minores. Antecedẽs probatur: Tum quia vivens per primam generationem iam habet debitam materiam, & quantitatem, vt anima informet corpus, & sufficientem ad sui consistentiam, & debitas operationes: ergo in aggeneratione, & augmento non requiritur, nec quantitas, nec materia determinata.

Tum quia ex supposi-tione, quod vivens habet per-

generationem quantitatem debitam, & materiam potest quælibet pars materiæ alimenti minor, & minor viuenti vniri, & sub eius forma conseruari; imò quanto fuerit minor pars alimenti, tanto vivens perfectius aget in illam, & convertet in se, sicut ignis in parte minori stupæ, aut ligni: ergo ad aggenerationem, & augmentum rei iam productæ non requiritur determinata quantitas, aut materia, sed quanto minor fuerit perfectius aggenerabitur, & crescet vivens.

§. II.

Solvuntur obiectiones.

148 Obijcies 1. ex Div. Thomi 8 Physicor. lect. 5. & 22. quæst. 24. artic. 6. asserente cum Aristotel. quod non est possibile continue aliquid augeri, vel minui. Et quod augmentum corporale in animalibus, & plantis non est motus continuus. Confirmatur ex Aristotele qui 8. Physic. citato textu 23 docet: diminutionem continue non fieri, exéplo lapidis excauati à guttis cadentibus, quæ non continue diminuunt partes lapidis; sed toto tempore illo disponitur lapis, & in vltimo pars illius extrahitur.

149 Respond. mentem Div. Thomæ, & Philosophi in prædictis locis esse, quod nutritio, & augmentatio non sunt motus continui, si ly *continuum* dicat regularem proportionem, ita vt si augeatur, aut minuatur tantum in tanto tempore, in medietate illius temporis augeatur, aut minuatur dimidium, & in quarta parte temporis quartum. Quod nos etiam fatemur, quia nutritio, & augmentatio taliter à nobis admittitur continua, vt admittat irregularitatem, & aliquid discontinuationis, propter dependentiam, quam habet à dispositione alimenti, quæ non semper est æqualis; & à virtute nutritiva subiecti: quod quàn loque infirmatur, & non semper est in eadem dispositione, hoc solum, & non plus intendere Philosophum in prædictis locis, constabit legenti Div. Thomæ locis citatis, vnde si nutritio, & augmentatio fiant, cum dispositione subiecti, & alimenti currenti modo facta, & sine aliquo impedimento per motum continuum fiunt. Per quod patet ad confirmationem.

150 Obijcies 2 si nutritio fieret motu successivo, & continuo, sequeretur, quod forma substantialis alimenti desineret per vltimum esse, & substantia partialis viventis incipiat extrinsece, aut per vltimum nō

esse; sed vtrumque est falsum juxta dicta à nobis in 6. Phys. quia substantia vtpote indivisibilis per se loquendo non incipit extrinsece successivorum more; & quoad hoc idem de substantia partiali, ac totali videtur dicendum: ergo saltim nutritio fit in instanti. Probatur sequela quoad vtramque partem; substantia incipiens motu successivo incipit admodum illius, non intrinsece, & in instanti, in quo repugnat successio, sed extrinsece: similiter cũ ad inceptionem partialis subst. tantiæ viuentis, desinat forma totalis alimenti, si est verum dicere de parte substantiæ aggenerata, *nunc non est, & immediate posterius*, in eodem instanti debet esse verum, *nunc est forma alimenti, & immediate post non erit*: (ne dentur, vel duo instantia immediata, vel aliquod instans in quo materia alimenti sit sine vlla forma) quod est partialem substantiam incipere per vltimum non esse, & formam alimenti incipere per vltimum esse.

151 Concedimus sequelam, quin obsistent dicta in 6. Physicor. quæ intelligenda sunt de inceptione substantiæ quando totaliter, & primo fit per generationem, prout sic enim substantia est indivisibilis, & modo indivisibili fit, hoc est, integre, & totaliter exigens determinatam quantitatem & dispositiones, quæ in tempore indeterminato nequeunt haberi; quando autem pars substantiæ solum fit, fit modo quo partialis quantitas, cui subest omnis partialitas, & divisibilitas substantiæ, hoc est, modo divisibili, ita vt in maiori, & minori parte possit substantia incipere media nutritione, qua ratione in aggeneratione substantiæ non requiritur determinata quantitas, sicut requiritur in illius prima generatione.

152 Si dicas; quod in nutritione non minus fit transitus de privatione formæ ad formam partialem, ac in prima generatione sit transitus de privatione formæ ad formam totalem: ergo nutritio non est motus cum latitudine successive percurrenda; sed instantanea mutatio, sicut prima generatio.

153 Respondet. quod in nutritione non fit transitus à privatione formæ ad formam absolute, qui instantanea mutatio est carens latitudine; sed à privatione formæ vt partialis, vel vt est pars indeterminata ad partem formæ indeterminatam, in quo latitudo, & divisibilitas resplendet, non per se loquendo intra lineam substantiæ, sed per accidens, & ratione quantitatis, à qua subst.

tia habet, & esse partem, & indeterminationem partium, & illarum divisibilitatem, latitudinem, & continuationem. Sicut autem forma substantialis indivisibilis, cum desinit ad generationem alterius, desinit per primum non esse, saltim peraccidens, ita substantia partialis secundum se indivisibilis; incipit modo divisibili, saltim per accidens ratione quantitatis, à qua quasi esse partem, & modum partis habet in inceptione, successione, & continuatione.

QVÆST. V.

De rarefactione, & condensatione.

1 Vamvis rarefactio non sit propriè augmentatio, cũ non fiat per quãtitatis augmentum; sed qualitatis vt infra dicemus: habet tamen aliquam similitudinem cum augmentatione; quatenus est motus saltim à minori ad maiorem quantitatis extensionem, modo infra explicando, ideoque non incongrue, post augmentationem, de rarefactione, & condensatione tractamus.

ARTIC. I.

Qualiter fiant, & in quo consistant rarefactio, & condensatio?

2 ID quod nomine *rari*, & *densi* communis conceptio hominum percipit, experientia ipsa conspicimus; videmus caram rarefieri per suarum partium dilatationem, & eiusdem condensationem conspicimus earundem partium compressione. Vt modus huius compressionis, & dilatationis partium, seu qualiter rarefactio, & condensatio contingat, explicemus, Rectè à diffinitionibus rari, & densi exordium sumimus.

3 Diffinitiones communes rari, & densi desumuntur ex philos. 8. phisic. textu 4. & lib. 3. de cœlo, textu 10. & ex D. Thom. ibidem, lect. 3. & sunt huiusmodi: Rarum est illud, *quod sub magnis dimensionibus parum continet materiæ*. Densum vero, *quod sub parvis dimensionibus multum continet materiæ*: Circa quas diffinitiones (vltra dicenda inferius) obserua 1. quod cum raritas, & densitas contrariantur, & contraria nata sint fieri circa idem, & materia per hoc quod est sub vno contrario, & postea sub alio nõ est diversa, sed eadem numero,

ro, ideo eadem numero est materia rari, & densi; vnde in diffinitionibus *parum*, & *multum materiæ*, non est necessario referendum ad diversas materias, sed ad eandem quæ sub densitate dicitur magna, & sub raritate dicitur parua, non absolute, sed relatè ad dimensiones magnas, vel paruas, quas potest habere. Obserua 2. quod nomine dimensionum in præsenti non intelligitur ipsa quantitas secundum se, sed secundum commensurationem ad locum, quam eadem quantitas variare potest per raritatem, & densitatem.

4. Hinc iam status difficultatis facile percipitur qualiter scilicet eadem materia, & quantitas numero occupari possit modo maius spatium, & postea minus, nulla additione facta nec materiæ, nec quantitati? Quia vel partes ad invicem penetrabuntur in densitate; vel eędem erunt simul in duplici spacio in raritate; vel locus non adæquabitur locato, & erit vacuum in natura, quæ omnia impossibilia sunt saltim naturaliter. Hic est status difficultatis cuius resolutio difficilis est, vt satis indicant tot viæ à philosophis antiquis, & modernis excogitatæ, quas iterum referimus.

§. I.

Aliorum sententiæ referuntur, & Reyciuntur.

5 ALiqui dixerunt: Rarefactionem fieri, per intromissionem corpusculorum intra poros corporis rarefacti; & condensationem, per extramissionem eorundem. Dicunt enim quod cum aer circumstans corpora capacia raritatis sit plenum athomis, alijsque imperceptibilibus corporibus, dum datur dispositio ad raritatem alicuius corporis, alia corpuscula imperceptibilia sorsum fugiunt ad poros corporis rarefacti, & cum huius partibus repletur illud maius spatium, quod occupat corpus rarefactum, quo vitatur, quod detur vacuum, aut eadem pars sit simul in duplici spatio; in densitate vero eiusdem corporis vitatur penetratio, per hoc quod exeant ea corpuscula, & partes corporis contrahantur ad minus spatium; ita aliqui antiqui, & quidam moderniores societatis.

6 Contra quos obstat 1. D. Thom. in 4. Phisic. lect. 14. docens; *non ergo condensatio fit per hoc quod partes inhærentes extrahantur, scilicet per rarefactionem; nec per hoc quod aliquæ aliæ partes subintrando adveniant.* Vbi

intromisionem, & extramissionem corpusculorum ad rarefactionem, & condensationem apertissime reijcit.

7 Secundo: quia ignis est maximè rarus, & tamen raritas non fit in intromissione corpusculorum intra poros: ergo in hoc non consistit rarefactio; mai. est D. Thomæ in 2. dist. 14. q. 1. art. 1. ad 4. dicentis: *Vnde vltima raritas ad quam potest perueniri est secundum quod materia stat sub forma ignis.* Min. vero prob. tum quia ignis est maximè activus; ergo post aliquantulum temporis, potest omnia corpuscula intromissa consumere; sed illis consumptis non minus rarus, imò rarior ad sensum apparet, quam antequam illa consumeret: ergo raritas ignis non fit intromissione corpusculorum.

Tum quia ignis in sua propria regione elementari, non amittit raritatem, sed in tali regione non admittit corpora extranea: ergo raritas non consistit, admissione corpusculorum. Tum quia, vt vidimus, paulo ante ex D. Thoma: corpora ab igne admissa ab illo accipiunt raritatem; imò & vltimam raritatem ergo ignis non fit rarus a corpusculis intromissis.

8 Tertio: quia licet in corpore denso sint pori in quorum cavitates ingrediantur corpuscula, in horum ingressu non consistit raritas; sed potius hæc ad illum supponitur: ergo. Prob. ant. pori nihil intra se possunt recipere, nisi prius sint dilatati, & cum aliqua vacuitate; sed hæc vacuitas, & dilatatio non fit maior repletione corpusculorum: ergo raritas, & dilatatio corporis porosi supponitur ad ingressum corpusculorum. Denique quia raritas, & densitas non fit additione, & substractione materiæ, & quantitatis, vt statim videbimus; sed corpuscula intromissa intra poros corporis rarefacti haberent distinctam, & novam materiam, & quantitatem: ergo illis non fit rarefactio.

9 Alij dixerunt: per rarefactionem adquiri novam quantitatem, & eam perdi per condensationem, quod quidem de quantitate totali imclinaxerunt aliqui antiqui. Alij vero solum partem aliquam adquiri, & partem perdi, dixerunt; vtrumque esse falsum, iam communiter tenent philosophi.

10 Et quidem de quantitate totali est plusquam certum. Tum quia sequeretur, corpus per rarefactionem substantialiter destrui, quod quidem ad sensum apparet esse falsum; cæra enim, & aqua sine ipsarum corruptione modo sūt rarefactæ, modo condensatæ.

Se-

Sequela probat. quia totaliter destructa quantitate alicuius corporis quæ est prima dispositio conservativa formæ substantialis illius, necesse est talem formam destrui, & corpus corrumpi, quapropter nequit eadem substantia permanere, non manente eadem quantitate: ergo.

Tum etiam sequeretur: Sanguinem Christi desinere esse sub speciebus vini consecrati, præcisse per hoc quod aliquo modo rarefiant, & condensentur, quod esse falsum, videtur certum apud Theologos. Sequela probat. quia non manentibus accidentibus vini, Sanguis Christi non manet sub Sacramento; sed non manente quantitate vini condensati, aut rarefacti, cætera accidentia nõ manerent, quia quantitas est subiectum aliquorum accidentium: ergo si per rarefactionem, & condensationem variatur quantitas totalis, Sanguis Christi desineret esse sub speciebus vini, per hoc præcise quod aliquomodo rarefiant, aut condensentur.

11 Quod non fiat condensatio, & rarefactio per adquisitionem, & perditionem quantitatis partialis. Prob. Tum: quia non differunt ab augmentatione, & diminutione proprie dictis, contra sensum communem philosophorum; imò, & contra communem hominum conceptionem, & experientiam, quia videmus causam nõ valentem augere aliquod corpus, posse illud rarefacere.

Tum: quia nova pars quantitatis non additur corpori sine nova parte materiæ, & substantiæ (alioquin pars quantitatis de novo adveniens vel reciperetur in parte materiæ, quæ antea erat sub nulla quantitate; quod est aperte falsum; vel reciperetur in parte materiæ quæ erat sub quantitate, & tunc quantitas præexistens, & de novo adveniens penetrarentur, & duæ quantitates numero essent in eadem parte materiæ, quod utrumque est plusquam falsum) sed in rarefactione nova pars materiæ, aut substantiæ non additur: ergo nec additur nova pars quantitatis; prob. min. primo, quia rarefactio, & condensatio fiunt sine nova mutatione substantiali, videmus enim ceram rarefieri, & condensari sine nova generatione, aut aggeneratione ipsius ceræ; quia causa sufficiens ad rarefaciendum non est sufficiens ad generationem, aut aggenerationem ceræ; ut est per se notum.

12 Secundo: si cera rarefit per additionem novæ partis materiæ, iam cera sub magnis dimensionibus non parum materiæ, sed magnam ma-

re,

teriam continet, nempe conjunctum ex præexistenti materia, & ex materia superaddita, & è contra ex condensatione continget; ergo conceptus rarefactionis, & condensationis explicatus per earum diffinitiones omnino destruitur.

13 Alij dicunt (& est communis modus dicendi recentiorum societatis relictis alijs modis explicandi inventis in eadem schola, qui vel ex ipsa prima ipsorum relatione, & apprehensione terminorum manent reiecti) raritatem, & densitatem formaliter stare in maiori, & minori præsentia, qua quantitas, & quodlibet punctum maiori, aut minori spatio correspondet; rarefactionem autem, & condensationem formaliter stare in actione productiva prædictæ maioris, aut minoris præsentiæ; qualitates vero determinantes corpus ad maiorem, aut minorem præsentiam, (quæ sunt communiter calor, & frigus) esse raritatem, & densitatem tantum illativam, non radicalem.

14 Hæc enim sententia, quæ inter alias magis placet recentioribus societatis; nobis displicet. Primo: pro priori ad maiorem, aut minorem præsentiam correspondentem maiori, aut minori spatio, datur raritas, & densitas in corpore quanto: ergo in tali maiori, aut minori præsentia non stat raritas, aut densitas formalis. Prob. ant. quod partes corporis quanti sint plus, aut minus extensæ in se sine additione, aut substractione quantitatis, nequit stare sine raritate, aut densitate formali: sed prius est quod partes corporis quanti sint plus, aut minus extensæ in se, quam quod habeant maiorem, aut minorem præsentiam in spatio, aut loco: ergo pro priori ad maiorem, aut minorem præsentiam in spatio, aut loco, datur raritas, aut densitas in corpore quanto. Prob. min. tum quia prius est, quod partes corporis quanti sint in se extensæ, aut in ordine ad se, quam quod sint præsentes in loco, aut extensæ in ordine ad illum: ergo prius est, quod sint plus, aut minus extensæ in se, quam quod habeant maiorem, aut minorem præsentiam in loco.

15 Tū quia; prius est quod corpus quantum sit maius in se per additionem substantiæ, & quantitatis, sivè per verum augmentum, quam quod repleat maius spatium, aut habeat maiorem præsentiam ad illud: ergo prius etiam quod corpus sit extensius in se per rarefactionem, quam quod habeat maiorem præsentiam ad spatium. Prob. conseq. (& redditur ratio præcedentium) quia omnis variatio quantitatis in ordine

ad locum aut spatium, quod est extrinsecum ipsi quantitati pe- nes maiorem, aut minorem ex- tensionem, debet provenire, & supponere variationem intrin- secam, & mutationem in ipsa quantitate, quia extensio in or- dine ad locum est effectus con- sequutus ex extensione quan- titatis intrinseca, & in ordine ad se; ergo sicut variatio quan- titatis per verum augmentum, prior est, quam maior præsen- tia in loco; ita variatio quan- titatis per raritatem prior est, quam præsentia maior in spa- tio.

16 Secundo: & est con firmatio præcedentium, quia raritas, & densitas est formali- tas pertinens ad partes corpo- ris quanti in ordine ad se: er- go primo, & per se non consis- tit in præsentia, quam habent in loco, aut spatio. Prob. ante- cedens quia in partibus corporis Christi in Eucharistia est for- malis densitas, & raritas, quia ossa densiora sunt carne, & san- guis est rarior vtroque, & ta- men corpus Christi prout sic caret extensione in ordine ad locum, aut spatium; ergo. Tum quia densitas, & raritas non est solum in externa superficie tan gente locum, sed in ipsis parti- bus, & intra ipsas invenitur, & constat facta ipsarum divisio- ne: ergo.

17 Ex his, & ex dicen- dis in nostra resolutione cons- tat rarefactionem formaliter non stare in actione producti- va maioris præsentiæ; quia rare factio formaliter est motus, vel actio terminata ad raritatem formalem; sed raritas formali- ter non stat in maiori præsen- tia, vt ex dictis, & ex immedia- tè dicendis constabit: ergo ra- refactio non stat formaliter in actione productiva maioris præsentiæ.

§. II.

Vera sententia exponitur, & probatur.

18 Nostra conclusio est: *Raritas, & densitas forma- liter sunt physicæ, & na- turales qualitates tertiæ speciei, & sic rarefactio, & addensatio sunt motus, aut actiones alteratiuæ.* Est communis Thomistarum, & iuxta mentem Philosophi, & D. Thomæ, qui 3. p. q. 77. art. 2. ad 3. ait *Rarum, & densum sunt qualitates quædam consequen- tes corpora ex hoc, quod habent mul tum, vel parum de materia sub dimensionibus.* Idem habet in 1. distinct. 17. q. 2. artic. 1. clare idem docet in præsenti lib. 1. de gener. lect. 14. vbi ait: *talis transmutatio,* (hoc est si aer rare fiat, aut condensetur) *non potest proprie dici augmentum, sed altera- tio; fit enim secundum transmuta-*

tionem passibilium qualitatum, scilicet rari, & densi. Vbi clare habetur resolutio nostra, quoad omnes partes.

19 Quoad primam vero partem Prob. ratione. Primo: quia raritas, & densitas sunt quædam dispositiones immutativæ corporis quanti, cum per illas aliter realiter se habeat, nunc ac prius: ergo sunt aliquid reale saltim accidentale ei superadditum, sed non aliquid accidentale superadditum pertinens ad prædicamentum quantitatis vt ex superioribus constat; nec ad aliud prędicamentum vt per se patet: ergo hoc accidentale superadditum est qualitas.

20 Secundo: quia in raritate, & densitate invenitur intensio, & remisio, cum vnum sit magis densum quam aliud; invenitur etiam contrarietas, ac demique sunt dispositiones conducentes ad generationem, aut corruptionem corporis quanti, si enim animal nimium rarefiat, corrumpitur, si partes condensantur, & solidantur, convalescit, & in aliis rebus talis, ac tanta raritas, aut densitas conducit ad illius conservationem, & sine illa tendit ad corruptionem, vt mille exemplis fiet compertum: ergo sunt qualitates phisicæ superadditæ corpori quanto.

21 Tertio: Prob. spe- cialiter quod sint qualitates tertiæ speciei. Tum quia resultare possunt ex mixtione primarum qualitatum; vt ex frigore, & calore, cæra, & alia quam plurima condensantur, aut rarefiunt. Tum quia per se ordinantur ad generationem, & corruptionem vt vidimus. Tum denique quia per se primo causant passionem in sensu, percipiuntur enim per tactum non minus, quam calor, & frigus in prædicto prædicamento, & speciem quantitatis cõstituũtur: ergo raritas, & densitas sunt qualitates phisicæ tertiæ speciei.

22 Ex his manet probata secunda pars conclusionis: quia motus per se primo terminatus ad qualitatem tertiæ speciei, est motus alterationis; sed rarefactio, & condensatio per se primo terminantur ad raritatem, & densitatem, quæ sunt qualitates tertiæ speciei: ergo sunt motus alterationis.

23 Sed vt supra dicta melius percipiantur, & obiectiones solvantur; observa. 1°. colligi ex dictis; quod effectus primarius formalis raritatis non est maior præsentia localis, aut maior extensio in ordine ad locum, sed taliter disponere partes corporis quanti vt ei diversa, aut maior extensio situalis, aut localis sit debita sine additione novæ, & distinctę quantitatis. Prima pars constat ex dic

tis, quia effectus formalis primarius formę importat in recto ipsam formam, & est ipsa forma communicata: sed raritas formalis est quędam qualitas, a qua præsentia localis, vbi, & situs distinguuntur vt quid pertinens ad diversum prædicamentum: ergo. Secunda pars constat ex prima: quia maior præsentia localis seclusa additione novę quantitatis non stat sine raritate formali, sed huius effectus formalis primarius, nō est prędicta maior pręsentia localis: ergo effectus formalis primarius raritatis erit aliquid cui dicta maior pręsentia sit debita, & annexa, quod aliud esse non potest, nisi taliter disponere partes corporis quanti, vt magis extendantur sine aditione novę quantitatis.

24 Observa. 2. quod illa maior aut minor extensio localis corporis rari, aut densi, (quę dici potest raritas, aut densitas situalis, & extrinseca) est quasi effectus secundarius consequutus ex raritate formali, & primaria, quę est qualitas tertię speciei, in ò & separabilis à raritate formali, & primaria; prima pars constat ex dictis supra, impugnando vltimum modum dicendi recentiorum Societatis, vbi variationem loci, & pręsentię localis corporis quanti ex variatione intrinseca prę-habita in ipsis partibus quantitatis deduximus, quæ variatio intrinseca sine additione quantitatis, aut qualitatis, saltem naturaliter intelligi nequit. Secunda pars constat in corpore Christi sub Sacramento, quod quidem retinet totam quantitatem, & intrinsecas qualitates, inter quas est raritas, quę reperitur in sanguine, magis quam in carne, & densitas magis quam in ossibus, quam in carne, & sanguine, quin sub Sacramento habeat situationem in loco, vel extensionem partium in ordine ad illum.

25 Observa. 3. illam maiorem, aut minorem extensionem localem, aut raritatem situalem, & extrinsecam consequutam ex formali, & primaria raritate non esse huius effectum a hac secundarium in genere causę formalis, sed tantum suppositivę: constat; quia quamvis extensio partium quantitatis in ordine ad locum est effectus proveniens tanquam a causa formali vnice, ab extensione quantitatis in ordine ad [illegible], in quo essentia ipsius quantitatis consistit; cum autem ab eadem forma eodem modo se habente, nequeat diversus effectus formalis provenire, oportet quod, vt diversa extensio localis ab eademmet quantitate, tanquam a forma proveniat, ipsamet quantitas varietur vel per additionem, aut subs-

subtractionem intrinsecam suarum partium (quod est augere, aut diminui) vel per aliquam intrinsecam dispositionem supervenientem eisdemmet partibus, quæ alia non est nisi qualitas.

Videmus enim frequenter, quod eademmet forma nobiliori modo disposita meliorem effectum præstat; eadem enim materia si melioribus accidentibus disponatur, meliorem effectum formalem substantialem participat ab eadem forma substantiali; similiter esse subiectum minus, aut magis calidum, est à calore tanquam à forma; at vero tamquam conditione, vel dispositione, est à modo minoris, aut minoris superaddito ipsi calori, vt diximus agentes de intensione qualitatum. Sic in præsenti, licet maior, aut minor extensio localis sit proprietas, & effectus formalis quantitatis, potest tamen dependere tamquam à causa dispositiva, à raritate, quæ est qualitas disponens, & aptans taliter partes qualitatis, vt sine additione novarum partium, maior extensio localis debeatur.

26. Denique observa: quod cum effectus primarius raritatis, quæ est quantitas non ita sensibiliter appareat, effectusque illius secundarius, nempe maior præsentia, aut extensio localis in corpore raro ad sensum appareat; propterea essentiam raritatis, quæ qualitas est, per illius quasi effectum secundarium, qui est raritas situalis, aut maior extensio localis, vt per aliquid magis nobis notum explicuit, & diffinivit Philosophus, & Divus Thomas, & communiter Philosophi, & in hoc sensu intelligendæ sunt diffinitiones rari, & densi in principio traditæ ex Philosopho, & communiter acceptatæ. Quare iuxta nostram sententiam supradictis observationibus expositam, poterat sic rarum describi: *Rarum est corpus quantum; ita qualitate dispositum, vt sine quantitatis additione occupet maiorem locum*, & ita proportionabiliter potest describi densum.

§. III.

Obiectionibus fit satis.

27. Obiicies 1. Aristotel. in cap. de Qualitate ait: *Quod rarum, & spissum, asperum, & lene, quandam pos-*

sitionem magis videntur partium habere. Item Div. Thom. in præsenti lib. textu 8. lect. 1. ait: *Quod rarum, & densum non sunt qualitates physicæ, sed positio partium materiæ secundum propinquum in denso, & remotum in raro.* Et in 4. Physic. lect. 14. docet: *Quod rarefactio fit per hoc, quod materia earundem partium accipit nunc maiorem, nunc minorem quantitatem, vt sic rarefactio nihil aliud sit, quam materiam recipere maiores dimensiones per reductionem de potentia ad actum, condensari autem econtrario.* Denique lib. 2. de Generat. lect. 7. ait: *Rarum, & densum non addunt super partes materiæ qualitatem, quæ essentialiter sit qualitas; sed potius situm in partibus materiæ distensionem per maiorem, & minorem quantitatem.* Ex quibus habetur, & exclusio qualitatis à raro, & denso, & constitutio illorum per diversam situationem in loco, aut diversas dimensiones, quæ omnia indicant diversam præsentiam, aut extensionem in ordine ad locum.

28 Confirmatur 1. ex diffinitionibus rari, & densi per dimensiones, sed dimensiones sunt accidentia de genere quantitatis: ergo si in raro, & denso variantur dimensiones, etiam quantitas variatur.

29 Confirmat. 2. in raro, & denso variatur extensio quantitatis in ordine ad locum, sed extensio in ordine ad locum, est effectus secundarius extensionis in ordine ad se constitutiuæ quantitatis: ergo in raro, & denso variatur quantitas; sed huius variatio non est sine additione, aut substractione partium: ergo.

30 Ad argumentum facile constat: si obseruentur ea, quæ supra obseruare monuimus: Philosophus enim, & Divus Thomas in prædictis locis explicant rarum, & densum, per id quod his nominibus secundario significatur; rarum enim, & densum per se primo significant qualitates tertiæ speciei, vt ex ipso Philosopho, & Div. Thom a supra vidimus: imò Divus Thomas in loco adducto in argumento ex 4. Physicor. subdit: *& sic patet, quod rarum, & densum diversificant qualitates, & non quantitates.* Secundario vero rarum, & densum significant raritatem situalem, & extrinsecam, & de hac secundò loquuntur in prædictis locis, ne sibi contradicant; similiter dum de rarefactione loquuntur intelligendi sunt de illa per

perspectum ad terminum, seu effectum secundarium, qui est maior, aut minor præsentia localis, aut variatio dimensionum, &c. est nobis notior, quam terminus, aut effectus illius primarius, qui est qualitas dispositiva, & rari, & densi primario constitutiva.

31 Per quæ etiam patet, ad vtramque confirmationem, ratione enim qualitatis, quæ est raritas, aut densitas, partes quantitatis sic disponuntur, dilatantur, aut comprimuntur, vt eis debeantur tales dimensiones, maior, aut minor locus, & quia hoc est notius, quoad nos, quam qualitas, quæ per se primo adquiritur per rarefactionem, ideo per secundario significata, vel connotatiue importata datur diffinitio.

32 Ad secundam confirmationem dicimus, quod licet extensio in ordine ad locum sit effectus secundarius quantitatis in genere causæ formalis, in genere autem causæ positivæ potest etiam dependere à qualitate, & iuxta huius variationem variari, in variata quantitate entitatiue, & formaliter, hoc est seclusa additione, aut substractione suarum partium, vt supra docuimus in tertia observatione.

33 Obijciès 2. per rarefactionem producitur nova, & maior extensio quantitatis in ordine ad locum: ergo, & nova, & maior extensio in ordine ad se quantitatis, ac subinde nova quantitas, aut pars illius. Probatur consequentia: repugnat productio, aut consequutio novæ, & maioris passionis, aut effectus secundarij sine productione novæ, & maioris essentiæ, aut effectus primarij. sed extensio in ordine ad locum est passio, aut effectus secundarius extensionis in ordine ad se, in qua essentia quantitatis consistit: ergo.

34 Disting. primum consequens, nova, & maior extensio quantitatis in ordine ad se quoad entitatem, & multitudinem partium ipsius, nego consequentiam: quoad modum, & dispositionem earundem partium, concedo consequentiam, & ad probat. primæ consequentiæ dicimus: quod extensio quantitatis in ordine ad se dupliciter potest novitatem, aut maioritatem accipere, vel entitativam, & hæc non est sine additione novarum partium, aut sine vero augmento: vel per hoc, quod eædem partes tali modo sint dispositæ, vt earundem essentialis extensio magis explicetur, & hoc fit, nō

 nos

nova quantitate, sed qualitate superaddita; extensio enim quantitatis in ordine ad locum est effectus secundarius, & passio extensionis in ordine ad se, & ad huius variationem variatur, & fit maior; sed quia extensio in ordine ad se dupliciter potest variari, & quoad entitatem, & quoad modum, & dispositionem eiusdem entitatis, fit, vt maior extensio localis sequatur, non solum ex maiori extensione in ordine ad se entitative considerata; sed etiam tali modo, aut dispositione affecta.

35. Sed instas 1. quia omnis extensio provenit à quantitate, tamquam à prima radice, & forma, à qua recipiunt extensionem omnia, siue sint substantiæ, siue sint qualitates, & omnia præter quantitatem in propria linea sunt formaliter inextẽsa: ergo falsum est, quod maior extensio, siue in ordine ad locum, siue in ordine ad se provenit à qualitate, aut ab aliquo distincto à quantitate.

36. Secundo: extensio in ordine ad locum, est proprietas quantitatis: ergo sequitur ad illius essentiam; sed dato, quod raritas sit qualitas, non est essentia, sed accidens quantitatis: ergo si extensio ad locum sequitur ad raritatem hæc non est qualitas, sed quantitas.

37. Tertio: qualitas raritatis si datur, nequit recipi nisi in subiecto quanto, & extenso tali, ac tanta extensione: ergo talis ac tanta extensio præsupponitur in subiecto quanto, vt illam qualitatem valeat accipere: ergo ab illa qualitate non provenit, quod corpus quantum, & rarum habeat extensionem, qua constituitur rarum, quia nulla forma præbet effectum, qui ad illam necessario præsupponitur.

38. Ad 1. disting. consequens: est falsum quod maior extensio proveniat à quantitate; tamquam à forma, concedo consequentiam: tamquam à dispositione, & modificatione, neg. consequentiam: eo proportionali modo, quo intensionem qualitatum expedivimus; vt enim de novo aliquod subiectum reddatur magis calidum, non est necessarium, vt ei superaddatur novus calor entitative, sed sufficit quod calor præexistens afficiatur novo modo radicationis, quare esse magis calidum provenit tanquam à forma à calore solum, & à modo radicationis, tamquam à dispositione, seu conditione, sic similiter de maiori extensione potest Philosophari.

39 Ad 2. disting. primum consequens, sequitur ad essentiam quantitatis, tanquam à forma, concedo consequentiam: tamquam à dispositione formæ, neg. consequentiam: Præterquamquod licet extensio in ordine ad locum absolute, sit proprietas sequuta ad essentiam quantitatis absolute; at vero quod sit talis, vel tanta potest sequi, ad aliquod accidentale quantitatis nempe ad qualitatem taliter disponētem eius partes vt talem ac tantam habeant extensionem.

40 Ad vltimā dicimus: raritatem recipi in subiecto taliter extenso non ante ipsam raritatem, sed per ipsam. Sicut quantitas recipitur in substantia extensa non ante, & sine quantitate, sed per ipsam; quia in diverso genere causæ raritas conducit ad extensionem, & ipsa extensio, quæ est eius quasi effectus conducit ad sui receptionem.

41 Obijcies 3. Partes ceræ rarefactæ magis distant inter se, quam ante rarefactionem; cum correspondeant partibus loci magis distantibus: ergo per rarefactionem novæ partes quantitatis ceræ producuntur. Probatur consequentia: si non producitur nova pars medians inter illas partes distantes solum mediabit inter illas punctum indivisibile; sed hoc nequit inducere distantiam inter partes, inter quas mediat: ergo.

42 Confirm. 1. cæra rarefacta occupat maiorem locum, quam antea: ergo per rarefactionem adduntur ei novę partes quantitatis. Probat. consequentia: Non potest occupare maiorem locum quam antea, nisi ei addantur nova indivisibilia, sed additis indivisibilibus, adduntur partes: ergo si occupat maiorem locum adduntur partes Prob. mai. vnum indivisibile locati tantum potest correspondere vnico indivisibili loci, quia indivisibile latitudine caret, & sic nequit adęquate correspondere, nisi alio indivisibili carenti latitudine; sed non stat caram occupare maiorem locum, quam antea, quin correspondeat pluribus indivisibilibus loci, quam antea: ergo non stat occupare maiorem locum, quin ei addantur indivisibilia, vel indivisibilia, quæ antea habebat, quodlibet illorum correspondeat pluribus indivisibilibus loci, quod est falsum.

43 Confirmat. 2. sequeretur, tum quod idem corpus esset in duobus locis circunscriptivis, siquidem eadem cæra, quæ condensata erat in medietate vasis, vt in loco sibi adæquato, postea rarefacta, occupat aliam medietatem.

Tum quod partes ceræ condensatæ essent penetratæ, cum partes ceræ, quæ per rarefactionem erant in medietate superiori vasis, confluant ad locum partium, quæ erant in medietate inferiori.

44. Hoc est præcipuum argumentum præsentis difficultatis, ad quod dicimus; quod partes ceræ inter se immediate vnitæ, & continuatæ, eodem puncto indivisibili, non distant magis inter se posita rarefactione quam antea, quia punctum vnicum medians inter illas nullius dilatationis est capax, ne aliquam distantiam potest præstare partibus medio ipso continuatis, & vnitis; at vero partes ceræ inter quas nō solum punctum; sed alia pars ceræ mediat, distant magis inter se, quam antea, quia pars medians inter illas, accipit in se dilatationem per raritatem, & sicut ipsa occupat maius spatium, quam antea; ita facit, quod partes inter quas mediat, magis sint inter se distantes, & partibus loci magis distantibus correspondeat.

45. Ad 1. Confirmationem neg. primam consequentiam: ad cuius probat. Relictis varijs modis dicendi, respond. quod correspondentia, & commensuratio locati cum loco, non debet præcisse attendi ex multitudine, aut paucitate partium locati, sed etiam ex dispositione illarum; corpus enim densum habet plus materiæ, & quantitatis, quam exigebat locus, cum quo sub tali dispositione densitatis commensuratur, vt constat ex illius diffinitione, vnde quod corpus densum occupet minorem locum, quam exigebat multitudo materiæ, & quantitatis, qua gaudet, non provenit ex defectu partium, & punctorum; sed ex defectu dispositionis, qua posita, superfluit, quod puncta, aut partes addantur, vt majorem locum repleant.

Ex quo deducitur, quod vt corpus densum occupet maius spatium, quam sub densitate occupabat, non indiget additione partium, aut punctorum, sed quod illa multa, quæ sub parvo spatio continebat disponantur taliter, vt repleant spatium, quod exigebat multitudo suarum partium, & punctorum; vnde corpus densum non correspondet parvo loco secundum omnes partes, & indivisibilia, quæ continet (cum plures partes, & indivisibilia contineat, quam exigebat locus parvus) sed præcisse secundum illas partes, & indivisibilia; quæ permittit dispositio densitatis, qua istæ tantum partes, & indivisibilia redduntur designabilia, & non aliæ: ablata igitur dispositione densitatis, &

& posita raritate, alia indivisibilia, & aliæ partes, quæ in eodem corpore continebantur, quasi confusa, indesignata, & implicata, explicantur, ordinantur, & disponuntur, taliter, vt cum partibus maioribus loci correspondere possint; locus enim est mensura extrinseca locati, pendens ad sui adæquationem, & correspondentiam cum locato, non solum ab huius extensione proveniente à multitudine suarum partium, sed etiam proveniente à dispositione illarum.

46 Ad 2. Confirmat. neg. sequela: medietas enim vasis non est locus adæquatus ceræ attenta natura partium illius, & illarum multitudine, & extensione quasi essentiali, sed præcisse attenta dispositione densitatis, & extensione suarum partium quasi accidentali; qua variata, media extensione raritatis succedente, variatur, & succedit novus locus adæquatus, deficiente adæquatione præcedente; & non verificatur, quod sit simul in duplici loco adæquato, sed successivè. Præterquamquod cæra, quæ rarescit, non occupat novum, & distinctum locum, sed incipit esse in maiori loco, sicut si illi adderentur partes, non occuparet distinctum locum sed maiorem, quam antea; aliàs augmentum, & rarefactio essent motus locales, quod est falsum, licet secundario, & ex consequenti possint terminari ad locum. Nec per condensationem partes ceræ penetrantur, sed comprimuntur, quia non occupant locum alterius quantitatis totalis, sed locum sibi adæquatum, & conmensuratum iuxta partium dispositionem.

47 Si inquiras 1. quis erit locus adæquatus ceræ attenta natura suarum partium illarum multitudine, & extensione quasi essentiali? Resp. quod ille locus, qui ab illa potest repleri, constituta in extensione, & raritate maiori, qua potest gaudere, salva ipsius natura, & conservatione.

48 Si inquiras 2. cur non sufficit ad rarefactionem, & condensationem variatio temperamenti absque productione novæ, & distinctæ qualitatis à calore, & frigore? Resp. tum ex eo quod in elementis non est temperamentum, & est raritas, & densitas, & motus ad illas: tum quia quamvis aliquando ex variatione temperamenti penes calidum, & frigidum, resultet raritas, & densitas; rarefactio, quid distinctum est à variatione temperamenti cum possit sine illa dari, & è contra. Tum quia, tactus discernit inter calorem, & frigus, raritatem, & dēsitatem, habentque inter se distinctam

contrarietatem, quod absque distinctione qualitatum non intelligitur. Tum denique, quia raritas, & densitas sunt qualitates passiuæ, vt statim dicemus, non autem calor, & frigus.

49 Si inquiras 3. An raritas, & densitas sint qualitates actiuæ, an passiuæ? Resp. esse qualitates passivas, ita tamen disponentes subiectum, vt qualitates actiuæ, quæ in illo sunt magis, vel minus disponantur, ad operandum. Prima pars patet; tum quia raritas, & densitas sequuntur ex ordinatione partium quantitatis; sicut figura ex illorum terminatione: ergo sicut nec quantitas, nec figura sunt actiuę, ita nec raritas, nec densitas. Tum quia ad sensum apparet, raritatem, & densitatem per se ipsas solum non producere similes qualitates; si enim raritas, & densitas producuntur, non ab alia raritate, & densitate producuntur; sed actiuitate frigoris, & caloris.

Secunda pars etiam constat: quia si qualitas aliqua actiua in quantitate, aut corpore quanto magis denso recipiatur, efficacius, & celerius operatur, teste experientia; sic etiam figura rotunda, quę est qualitas passiva disponit subiectum, vt commodius, & velocius moveatur; quam figura quadrata.

ARTIC. II.

Vtrum sine augmentatione, aut rarefactione possit aliquid fieri maius, quam antea?

50 Breviter ad hac difficultate nos expediemus de qua Authores, cū Mag. sent. in 1. dist. 18. & cum Div. Thom. 1. p. q. 92. artic. 3. Pro parte affirmativa, citantur Magist. sent. Durand. Henricus, & alij. Sed oppositum tenet D. Thomas, & cum eo communiter Philosophi.

51 Prob. 1. ex Div. Thom. in 4. dist. 8. iam citata; quia ait, affirmare, esse in intelligibile sine additione materiæ, aut quantitatis aliquid fieri maius, nisi per rarefactionem, & in 1. p. loco citato ait: quod est dicere contradictoria simul; nempe diffinitionem sine diffinito, materiam multiplicari, absque rarefactione; idem docet alijs in locis.

52 Probat. 2. ratione: id quod est maius, quam antea secundum quantitatem, dicit in conceptu suo essentiali, vel quod habeat plures partes, quā antea, vel quod correspondeat pluribus partibus loci secundum extensionem in ordine ad illum, quam antea, sed primum est additio quantita-

tis per augmentationem; secundum est rarefactio: ergo sine augmentatione, & rarefactione repugnat aliquid fieri maius, quam antea.

53 Sed oppones 1. Deus fecit Evam ex costa Adæ, sed non per rarefactionem, sic enim non esset similitudo inter vtrumque in ossibus, & carne; nec per additionem materiæ, quia hæc esset maior, quam costa Adami, & potius diceretur Eva facta ex maiori materia adiuncta, quam ex costa, quod est falsum: ergo,

54 Neg. min. Pro secunda parte, vt tenet D. Thom. dist. 18. supra citata, nec ex hoc infertur potius dici Evam factam ex illa materia superaddita, quam ex costa; quia costa fuit primum mediante quo reliqua materia superaddita pertinuit ad formationem Evæ; sicut licet Embrio additione materiæ adquirat debitam quantitatem, non tamen dicitur fieri ex materia superaddita; sed ex semine, aut prima materia, quæ est fundamentum formationis animalis.

55 Oppones 2. Sicut materia est in potentia ad magnum, & parvum, mediante raritate, aut additione quantitatis, virtute agentis naturalis; ita erit in potentia obedientiali ad magnum, & parvum sine raritate, aut additione quantitatis virtute Dei, quia raritas, & additio quantitatis sunt medium præcise naturale: ergo sine his poterit Deus facere aliquid maius, quam antea.

56 Respond. quod additio quantitatis, aut raritas sunt medium non præcise connaturale, sed etiam essentiale, vt aliquid sit maius, quam antea secundum quantitatem, vt convincit ratio supra formata, quin oppositum illius possit aliqua, vel apparenti ratione suaderi: an autem qualitas sit terminus essentialis rarefactionis, an tantum connaturalis? dissident Authores, quorum aliqui tenent repugnare rarefactionem sine qualitate; alij vero asserunt, posse Deum rarefacere sine qualitate, repugnare tamen dilatationem partium sine raritate aliqua, aut situali, aut provenciente ab aliqua causa formali, continente æquivalenter effectum qualitatis, quæ est raritas; sed quidquid sit de hoc, conclusio nostra procedit de rarefactione terminata, vel ad qualitatem, vel ad aliquam aliam formam, seu causam præbentem equivalenter effectum qualitatis, quæ est raritas.

Quæst.

QVÆST. VI.

De Actione, & reactione.

1 QVia lib. sequenti acturi sumus cũ Aristot. de transmutationibus elementorum, ideo in fine huius libri, intendimus præmittere aliquid de mixtione illorum, & aliarum rerum; sed cũ hæc fieri non possit sine actione, & passione, aut reactione; ideo ad quæstionem sequentem de mixtione hanc præmittimus de actione, & reactione.

ARTIC. I.

Verum aliquid possit agere in se ipsum, aut saltem in sibi simile?

2 PRimæ partis articuli resolutio præcipue nititur illi axiomati Arist. partim in Physica discusso, & proprissime in metaphisica discutiendo; *quod omne, quod movetur ab alio movetur*. Quod quidem roboratur alio apud nostros recepto vt principio; nempe quod nihil est in actu, & in potentia respectu eiusdem, sed omne quod movet in quantum huiusmodi est in actu; & omne quod movetur, in quantum huiusmodi, est in potentia: ergo nihil est respectu eiusdem actu movens, & motum, subindeque omne quod movetur, ab alio movetur.

Veritatem præmissarum huius discursus non est præsentis loci firmare, pertinet ad metaphisicos, & nos in 2. Physicorum agentes de concursu Dei cum causis secundis, & in 7. Physicorum prædictam veritatem roboravimus, recolantur ibi dicta: ex quibus (quod ad rem præsentem attinet) deducitur nullum agens naturale posse agere in se ipsum, secundum eandem partem, quæ conditio est essentialiter requisita ad actionem, & reactionem, & quamvis directe, & per se loquendo, hoc verum sit; restat videre, an saltim per accidens, & consequutive (hoc est quando agendo in aliud aliquid reflectitur ad se ipsum) possit aliquid agere in se ipsum; de quo §. sequenti agemus.

§. I.

De Antiparistasi.

3 Hæc vox *Antiparistasis* Græca est, & significat idem ac hæc vox latina, *circumobsistentia*, quæ contingit quando agens aliquod circundatur

à contrario fortiori, & qualitas agentis circundati, quasi reflectit ad se, crescit, & magis intendit se, cum non possit vincere, nec exire per contrarium fortius circumobsistens.

4. Dari hanc circum obsistentiam, seu Antiparistasim comprobatur experientia observata ab Aristotel. 1. Metaphisicor. & à Div. Thom. ibidem lect. 14. & 15. asserente: quod per experimentum videmus, quod calidum, & frigidum sua contrarietate circumstant se invicem, & aggregant, quod quidem manifestum est in terra, cuius interiora in æstu sunt frigida, quia caliditas aeris terræ frigiditatem circunstat, & congregatur interius: èconverso vero tempore frigoris, interiora terræ sunt calida, quia frigus concludit interius calorem, qui erat in terra, ex quo provenit, quod aqua puteorum in æstate est frigida, & in hyeme calida.

5. Per hanc circum obsistentiam, non solum secundum apparentiam, sed vere intendi, & perfici qualitatem veram, & propria intensione, nemo est qui integris sensibus valeat negare, quia eadem manus eodem modo disposita tangens aliquam aquam communem, & illam subterraneam, sentit differentiam inter hanc, & illam; sed hæc nequit reduci ad solam dispositionem manus; cum supponamus esse eodem modo dispositam: ergo solum debet reduci ad diversam dispositionem aquæ.

6. Cum igitur experientiæ sint certæ, causam illius maioris intensionis in calore, & frigore investigamus; quia ex vna parte repugnat vnum contrarium ab alio contrario perfici, & roborari, cum vnumquodquē tendat ad alterius destructionem; ex alia parte non facile assignatur alia causa distincta ab ipsa qualitate, quæ intenditur: ergo hæc intendet se ipsam, ac subinde poterit aliquid agere in se ipsum.

7. Relictis varijs modis dicendi, vt causa maioris intensionis in qualitate assignetur distincta ab ipsamet qualitate, quæ intenditur, oportet distinguere de qualitate innata, & connaturali subiecto, sicut frigus in aqua, aut in terra, & de qualitate non propria, sed extranea, vt calor in eadem aqua, aut in terra: Quādo enim posita Antiparistasi crescit aqua in qualitate sibi innata, vt cum circumstante calore amplius frigescit, v. g. aquæ puteales in æstate, tunc causa per se & intrinseca illius intensionis, est ipsa forma aquæ, quæ sicut est causa emanationis suæ frigiditatis, ita ab illa emanat perfectio, & intensio illius, subiectis

impedimentis, quibus in frigiditate aquæ erat remissio. Cum quo stat, quod præcipua causa sit generans aquam, quod sicut est causa proprietatum aquæ, ita est causa perfectionis illarum sublatis impedimentis.

Quando vero per Antiperistasim crescit aqua in qualitate non propria, sed extranea, vt cum circunstante frigore calefit, causa directa, & per se proxima erunt, vel vapores, aut exhalationes calidæ, & causa remota erit sol, qui illis vaporibus, & exhalationibus calorē impressit.

8 Qualitas vero contraria circumobsistens, se habet, vt causa per accidens, calor v.g. solis maximè vigens in ęstate est causa perfectioris frigoris in aqua puteali, quatenus vapores calidi, seu exhalationes qui sub terram in hyeme, & aquæ frigiditatem remittebant, extrahuntur virtute solis in ęstate vigentis, & aperientis terræ quasi poros, vt evaporentur, vnde discedentibus à terra prædictis vaporibus, & exhalationibus calidis, aqua recuperat suam naturam, & perfectam frigiditatē, sicut èconterra frigus circunstans est causa per accidens caliditatis aquæ puteali in hyeme, quia impedit, ne vapores, & exhalationes calidæ in terra inclusæ extrahantur.

9 Ex dictis habentur, & assignantur causæ omnium effectuum, qui fiunt, & experimur in Antiperistasi, absque eo, quod idem secundum idem directe, aut indirecte, per se, vel per accidens possit agere in se ipsum.

§. II.

Secunda pars Articuli resolvitur.

10 Non loquimur de agentibus ęquivocis, quæ quidem sunt dissimilia, non solum passo, sed etiam effectibus, sed de vnivocis, quæ licet faciant suos effectus sibi similes, & tendant ad assimilandum sibi passum non supponitur in passo similitudo, quæ ei præstatur ab agente: & est difficultas, an si supponatur in passo id per quod est simile suo agenti, possit nihilominus agens in illud agere.

11 Similitudo enim inter agens, & passum potest esse vel in specie solum virtutis, per quam agens agit, videlicet, quod vtrumque habeat calorem, vel non solum in specie, sed etiam in gradu, nempe quod vtrumque sit calidum, vt quatuor, vel non solum in specie, & gradu virtutis activæ, sed etiam in alijs conditionibus conducentibus ad agendum, & patiendum, nempe quod vtrum-

que

quæ habeat eandem densitatem, & raritatem; & ex eisdem capitibus potest inter agens, & patiens esse dissimilitudo.

12 Certum debet esse nullum agens posse agere in passum sibi omnibus modis simile, aut in passum formaliter vt sibi simile. Tum quia passum debet esse in potentia ad id quod recipit ab agente, & agens debet esse in actu illius, quod communicat passo: ergo vtraque in quantum talia habent dissimilitudinem. Tum quia intendit assimilare sibi passum; ergo non supponit passum sibi omnino simile.

13 Nec dicas: quod simile potest conseruare omnino simile, sicut duæ manus æque calefactæ fouent se inuicem, & conseruant calorem: ergo simile potest agere in omnino simile; præterea, quia inter similia est minus resistentiæ: ergo cum non deficiat virtus, est facilior actio.

14 Hæc facillima sunt: ad primum dicimus: illam conseruationem non esse positiuam per positiuum influxum vnius manus augentis, aut producentis calorem in alia; sed negatiuam defendendo à contrariis. Ad 2. similiter dicimus, inter similia esse minus resistentiæ positiuæ, sed est plus resistentiæ negatiuæ, nimirum quia est in capacitas in simili ad recipiendum aliquid ab alio sibi omnino simili.

15 Certum est 2. quod simile in specie virtutis, dissimile tamen in gradu perfectionis, posse agere in sibi simile. Tum quia iam passum est in potentia ad id quod recipit ab agente, nempe calidum vt duo est in potentia ad calorem vt sex quo agens est in actu. Tum quia iam inter vtrumque est sufficiens dissimilitudo, & sic calidum vt sex potest intendere assimilare sibi calidum vt duo. Tum quia experientia teste, calidum excellens auget, & agit in calidum remissum.

16 Præcipua difficultas consistit in eo, an stante similitudine in specie, & gradu perfectionis virtutis, si sit dissimilitudo in densitate, aut raritate subiectorum, in quibus est talis virtus, vnum possit agere in aliud? In quo dissident philosophi adhuc ex nostris. Sed vt in resolutione nostra clarius procedamus, aliqua præmittere debemus, quæ vel omnes fatentur, vel difficillime possunt negari.

17 Primum est, quod densitas secundum se considerata non auget virtutem, & actiuitatem agentis formaliter, & directe. Tum quia densitas vt supra diximus, non est qualitas actiua. Tum quia densitas so-

lum est modus, & dispositio agentis, non tamen dat illi nec maiorem actualitatem, nec maiorem virtutem nec maiorem perfectionem suæ virtutis.

18 Secundum est (in quo latet magna çquivocatio) quod duo calida æque intensa dissimilia tamen in densitate possunt considerari dupliciter. Primo: ita vt solum differant in modo densitatis, hoc est, quod densum non habeat plures partes, nec materiæ, nec formæ, nec quantitatis, quam calidum rarum, sed præcise quod eadem materia, forma, & quantitas, quæ in calido denso est sub paruis dimensionibus sit in calido raro sub magnis dimensionibus. Secundo: ita vt calidum densum plures partes habeat materiæ, formæ, & quantitatis, quam calidum rarum, ita vt si calidum densum rarefieret esset sub maioribus dimensionibus, quam sunt illæ, sub quibus de facto est calidum rarum. In hoc secundo sensu illa duo calida non solum sunt dissimilia in densitate, sed in materia, forma, & quantitate, quia harum omnium plures partes habet vnum calidum, quam aliud. In primo vero sensu, sunt dissimilia solum in densitate, & raritate, in reliquis vero sunt perfecte similia. Hac igitur distinctione supposita, difficultas potest procedere in vtroque sensu, & non eodem modo resolvitur ab authoribus in vno, & in alio sensu.

19 Aliqui asserunt: quod stante çquali intensione qualitatis in agente, & passo, si agens excedat in multitudine partium formæ, materiæ, & quantitatis, potest in passum agere formaliter, directe, & per se. Ita Mag. Prado; alij asserunt, quod cum çqualitate in intensione virtutis, & diversitate in densitate, nequit agens agere in passum. Ita P. P. Carmelitæ, & alij. Alij denique asserunt, quod cum çqualitate in intensione virtutis in agente, & passo, densitas agentis, sive includat excessum in multitudine formæ, sive non, non sufficit, vt agens directe, & per se agat in passum, conducit tamen indirecte, & per modum cuiusdam dispositionis. Ita Mag. S. Thoma.

20 Hæc vltima sententia videtur reliquis probabilior, quam libenter amplectimur, & quoad partem primam, Prob. & in primis, quod sine excessu nec intensione virtutis, nec in multitudine formæ non possit dari actio directe, & per se, constat ex dictis, quia in prædicto casu datur perfecta similitudo inter agens, & passum in omnibus, excepta dispositione, & qualitate densitatis, quæ sit in agente, & non in passo, sed densitas præci-

cile considerata, vt supra diximus, non est qualitas, quæ sit virtus agentis, nec activa: ergo nequit conducere ad agendum directe, formaliter, & per se. Patet conseq: quia agens directe, & per se solum agit ratione virtutis contentivæ effectus; sed supponimus hanc esse æqualem in agente, & passo, ac subinde non continere directe effectum in passo producendum, qui est maior intensio, aliàs densitas non est virtus contentiva, nec activa: ergo.

21 Deinde quod excessus in multitudine formæ stante æqualitate in intensione, & perfectione intensiva formæ non sufficiat ad agendum directe, & per se. Probat. contra Mag. Prado, & supponamus, quod agens, & passum sunt calida vt quatuor, quamvis agens ratione densitatis habeat plures partes participantes calorem vt quatuor, & quod effectus producendus in passo est calor vt sex; in hoc casu, quamvis habeat plures partes participantes calorem vt quatuor secundum omnes illas est in potentia ad quintum, & sextum gradum caloris non minus quam passum, quod ratione raritatis non habet tot partes participantes calorem vt quatuor, alias non essent æqualia in gradu caloris: ergo agens nequit directe, & per se intendere passum vsque ad sextum gradum caloris. Probatur consequent. nullum agens directe, & per se operatur aliquem effectum, nisi sit in actu virtutis operativæ talis effectus, quia vnumquodque agit, in quantum est in actu, quod specialiter debet intelligi de actu virtutis operativæ; sed virtus operativa caloris vt sex debet esse ad minus calor vt sex, ad quem agens est in potentia, non minus quam passum, vt supradictum est: ergo stante æqualitate in intensione virtutis, quamvis agens excedat passum in densitate includente plures partes caloris, non stat agere directe, & per se.

Secunda pars nempe quod densitas conducat, vt simile posit agere in aliud sibi simile intensione, saltim per modum dispositionis, & indirecte probatur; videmus enim quod virtus operativa decissa ab aliqua causa principali recepta in corpore denso in eodem gradu intensionis, ac in corpore raro operatur effectum, prout in corpore denso, quod non operatur in corpore raro: ergo densitas conducit ad operandum; sed non directe, & per se, vt probatum est: ergo saltim indirecte, & per modum dispositionis.

22 Primum ant. Probatum in radijs solis qui addensa-

sati in speculo caustico, seu vstorio comburunt, quod dispersi in aere facere non possunt. Tum inferro cādenti, in quo ratione densitatis, calor operatur effectum, quem in alio subiecto raro cum æquali intensio ne operari non potest. Tum in carbone ardenti, qui validius agit, quam flamma rarior. Tum quia est Doctrina D. Thomæ varijs in locis, & communiter recepta, quod agentia corporalia, quæ operantur per virtutem diffusam, licet non possint operari indistans, quin agant in propinquum, possunt tamen in remotum aliquid operari, quod non operantur in medio, sicut piscis qui detentus in rete stupefacit manum præter hoc quod stupefaciat rete quia manus, & non rete adhuc effectum dispositionem habet. Propter eandem rationem sol in visceribus terræ operatur es, & non in aere: ergo similiter virtus, aut qualitas quę de se capax non est agendi in aliam similem qualitatem, si tamen ad sit diversa dispositio densitatis, poterit in illam agere, & illam intendere. Tum denique constabit veritas illius antecedentis ex doctrina, quam, circa extensionem medij per reflexionem trademus §. sequenti.

23 Nec obstat 1. contra præcedentem resolutio nem multitudo formæ est multitudo actualitatis in agente, sed agens agit directe, & per se ratione suæ actualitatis: ergo multitudo formæ conducit ad agendum directe, & per se: ergo, & densitas. Secundo: illius effectus, quem potest producere calidum densum in calido raro simile ipsi in intensione, debet dari aliqua causa directe, & per se: ergo, vel calor, vel densitas; quia alia non est assignabilis, si calor, falsa est prima pars nostræ resolutionis; si densitas, falsa est secunda.

24 Tertio: si vera est doctrina proximè data, infertur non solum, quod qualitas similis possit agere in aliam similem ratione densitatis subiecti, sed etiam quod qualitas remissa possit agere in intensā, quod videtur absurdum. Sequela probatur: quia virtus decissa ab aliqua causa diffunditur vniformiter, difformiter, hoc est calor v. g. magis intensus est in parte proximiori ipsi agenti, à quo decidatur, quam in parte remotiori: ergo si in parte remotiori producit effectum, quem in proximiori non potest, poterit dum est debilior agere, quod non potest, dum est fortior, ac subinde poterit debilior virtus agere in fortiorem.

Ad 1. dicimus: quod est multitudo actualitatis extensi-

sivæ,non extensivæ, & solum hæc secunda conducit ad agendum effectum perfectiorem,& intensiorem directe, & per se.

25 Ad 2. dicimus: quod illius effectus causa directa,& per se non est densitas,nec est calor, sed ignis in cuius virture calor ille, qui ratione suæ intensionis non valebat principaliter,& per se intendere calorem sibi similem, intendit illum;vt virtus instrumentaria ignis,sicut hac ratione potest vsque ad producendum alium ignem pertingere: vnde calor vt est virtus ignis, & in virtute illius potest producere omnes effectus contentos in igne, vbi invenerit dispositionem ad talem effectum intra spheram suæ activitatis; quare si in parte remotiori illam invenit, & non in propinquiori, ibi producit effectum; & quamvis in remotiori calor sit debilior in se, & formaliter, virtualiter tamen, & vt virtus ignis est fortior,& quasi intensior,sicut licet calor sit imperfectior substantia, producit illam in virtute ignis. Per quod patet ad 3. probationem, & hanc doctrinam amplius in reflexione declarabimus.

§. III.

De Reflexione.

28 Contra resolutionem quam elegimus ad vtramque partem articuli obstat celebre argumentum sumptum ex reflexione. Videmus enim ex reflexione lucis aerem reddi clariorem;siquidem melius ibi legitur, aut videtur aliquid: similiter si obstat corpus tertium circulatur lumen vsque ad aliud corpus: iuxta illud Machab. 6. *Refulsit sol in clypeos aureos,& resplenduerunt montes ab eis.* Idem dicendum est de calore; radij enim solares magis calefaciunt medium per illorum reflexionem, propter quod ista vltima regio aeris calidior est, quam secunda,vbi concrescunt nubes,quia illuc reflexio radiorum non pervenit.

27 Ex hoc enim sumitur argumentum ad probandum,quod vel idem intendit,aut agit in se ipsum, vel saltim in sibi simile,quia si lux directa,& reflexa emissa à lumi noso(& idem de calore) est eadem, cum reflexa intendat directam, & agat in illam, idem aget, & intendet se ipsum; si non est eadem lux directa, & reflexa, saltim minus habent perfectam similitudinem

nem

nem in intensione (imò reflexa erit debilior cum magis distet à luminoso illam emittente) quo non obstante, lux reflexa agit indirectam, & illam intendit: ergo simile agit in sibi simile.

18 Supponimus enim vere intendi siue lucem, siue calorem in medio reflexionis, & causam illius maioris intensionis investigamus, distinctam ab ipsamet luce, quæ intenditur, & ab alia sibi perfecte simili, vt perspicuum maneat ex reflexione non inferri aliquid agere, aut in se ipsum, aut in sibi simile.

29 Et quidem quod in reflexione, vna pars agat in aliam, non eadem in se ipsam, constat, quia certum est, quod cum lux emittitur à luminoso, lux recepta in vna parte, non transit in aliam (quia accidens non migrat è subiecto in subiectum) sed producit novam, & sic multiplicatur lux ab vna parte in aliam, vnde sicut medium, quod magis illuminatur, & corpus oppacum, vnde fit reflexio, sunt distinctæ partes; ita lux medij, quæ per reflexionem intenditur, & lux quæ tangit corpus oppacum, & in illo inhæret, distinctæ sunt, & hæc agit, & intendit aliam, non eadem se ipsam.

30 Restat difficultas præcipua, a qua causa provenniat, quod vna ex his intendat, & perficiat aliam? Cum sint similes emissæ à corpore luminoso; imo quæ tangit corpus oppacum videtur debilior, cum magis distet à corpore luminoso, quam lux, quæ est in medio, aut in aere.

31 Relictis varijs modis componendi excessum lucis, aut caloris in medio per reflexionem, sine eo quod simile agat in sibi simile. Nos conformiter ad doctrinam tradditam in §. antecedenti, dicimus: quod lux diffusa à luminoso (& idem est de calore) per aliquod medium, magis, ac magis debilitatur, quia diffunditur vniformiter, difformiter stante eadem dispositione medij; si tamen tangit corpus aliquod tersum, aut densum, à quo fiat reflexio, illa lux intenditur in illo corpore, non ab illo formaliter (eo quod densitas, aut oppacitas non est ratio formalis producendi maiorem lucem) sed ab ipsa luce remissiori, quæ erat in medio, non quatenus formaliter remissa (alias effectus excederet causam) sed quatenus virtualiter intensior, virtute scilicet agentis luminosi, à quo emanavit, à quo deribatur virtus in luce, vt possit se explicare in effectum formaliter

ter intensiorem ipsa in subiecto, in quo fuerit talis dispositio densitatis, & oppacitatis, &c. sicut calor diffusus ab igne in aere intermedio, quia humidus est, non producit flammam, & producit illam in stupa aliquantulum distanti, quia licet calor proximus stupæ remissior sit formaliter, quam qui est in aere propinquiori igni, est tamen intensior, virtualiter, quatenus, scilicet est virtus, qua ignis generat alium ignem, vbi adest dispositio.

ARTIC. II.

Vtrum activitas agentis debeat esse maior resistentia passi.

32 Resistentia alia est activa, alia est passiva, quæ divisio congruit huic voci *resistere*, attento illius origine, duo enim significat, nempe *adversari*, seu *repugnare*, cum enim repugnare sit quasi adversus alterum dimicare, quod fit agendo; ideo ex hac parte resistentia activa congruit illi voci: Significat etiam *gradum sistere* ex qua parte prædictæ voci congruit resistentia passiva, quia nihil agendo possumus alterius gradum sistere.

33 Resistentia activa est veluti in genere causæ efficientis, & invenitur inter qualitates activas contrarias, quarum vna agendo resistit alteri, & ècontra; sicut calor frigori, & ècontra. Resistentia passiva se tenet ex parte subiecti patientis ab aliquo agente, cui resistit ob sui indispositionem; hæc resistentia dicitur passiva, materialis, & etiam formalis, & non incongrue; passiva, quia se tenet ex parte passi vt talis, quia oritur ex materiali indispositione subiecti. Formalis, quia convenit passo ratione alicuius formæ formaliter repugnantis, & retardantis actionem agentis, dum conhatur formam inducere. Neutra ex his resistentijs datur in rigore, nisi in actuali pugna, vel actionum agentium contrariorum, vel formalis repugnantiæ passi, vel materialis indispositionis illius.

34 Nostra resolutio est: *Activitas agentis maior esse debet quam passiva resistentia passi, licet possit aliquod agens minoris activitatis, agere in magis activum active resistentem non formaliter in quantum activum est, sed materialiter.* In resolutione hoc modo explicata facile convenient omnes Authores alias in hoc puncto dissidentes.

35 Prima pars facile probatur: Quia agere contra impetum, vel resistentiam

tiam passivam passi, & in illo inducere effectum; at formam est vincere resistentiam; sed hæc victoria esse nequit, nisi sit maior activitas, & influxus, quam resistentia passi: ergo activitas agentis debet esse maior, quam passiva resistentia.

36 Secunda pars constabit ipsa experientia actionis, & reactionis de qua sequenti artic. in quo videbimus, quod non semper utrumque agens est æqualis virtutis, & activitatis, sed inæqualis, vt ignis, qui in activitate excedit aquam; & tamen aqua agit in ignem, & alia minoris activitatis reagunt in ea, quæ habent maiorem activitatem.

37 Tertia pars constat, & est veluti principium Philosophicum, quod agens, quatenus agens est formaliter superius patiente. Probatur igitur, quia intentum resistentis est impedire actionem agentis; intentum vero agentis est imprimere effectum passo, & illud assimilare saltim in aliquo: ergo si agens agit, saltim in aliquo consequitur suum intentum, & passum in eo non resistit, & consequenter in hoc passum manet inferius, & agens superius: ergo agens in quantum agens semper vincit, & passum in eo quod patitur, semper subijcitur; licet materialiter, & secundum aliam rationē sit è converso.

38 Sed oppones 1. gutta aquæ sæpe cadendo cavat lapidem; & tamen resistentia passiva lapidis maior est quam guttæ activitas: ergo prima pars resolutionis est falsa. Respondet, quod gutta cabat lapidem; non quia quælibet gutta agat contra totam resistentiam lapidis, sed quia quælibet introducendo aliquid humiditatis licet valde parum per receptionem solvitur aliquid siccitatis, & mollificatur duritia, ita vt ultima gutta in virtute præcedentium agit tollendo aliquid lapidis.

39 Obijcies 2. Si agens minoris activitatis ageret in magis activum, resistentia activa, & passiva non differrent; hoc secundum esse falsum, omnes fatentur: ergo secunda pars resolutionis est falsa. Probat. mai. Si minus activum agit in magis activum, hoc superatur ab illo in aliqua parte; ergo magis activum secundum illam partem non agit, sed patitur à minus activo; ergo magis activum secundum illam partem non resistit active, vel resistentia activa non distinguitur à passiva illius partis.

40 Neg. sequel. Resistentia activa consistit in hoc, quod agens fortius debilitat vir-

tutem agentis minus activi rea gentis in se, & sic debilitando & agendo impedit, ne agens minus activum vlterius agat in se, licet in eo, in quo magis activum à minus activo repatitur, illi non resistat, sed potius ei aliquo modo cedat. Resistentia vero passiva non fit debilitando virtutem nec agendo, sed præcisè impediendo actionem agentis, ne agat in aliquod passum ob huius indispositionem, aut repugnantiam suæ formæ.

41 Hinc resolutum manet; an, & quomodo a proportione maioris, aut minoris inæqualitatis possit fieri actio? fieri actionem à proportione maioris, aut minoris inæqualitatis, idem est ac fieri actionem ab agenti maioris, aut minoris activitatis, quam sit resistentia passi, quod quidem iam resolutum manet.

ARTIC. III.

Vtrum omne agens in agendo repatiatur?

42 Repassio, & reactio nihil aliud sunt, quam quædam vicissitudo actionum, & passionum inter duo agentia, quorum vnum agit in aliud, & vicissim patitur ab illo. Procedit difficultas primo de agentibus communicantibus in eadem materia desectu cuius licet Angelus, & Cœlum agant in hæc inferiora ab his non repatiuntur, quia non habent materiam capacem actionis, & influxus horum inferiorum. Procedit secundo de agentibus, quorum. Quodlibet sit capax, & in potentia ad formam, & effectum alterius cum contrarietate in effectibus vtriusque, propter quod licet calidum agat in minus calidum, vt illud intendat, non repatitur, quia non caret eo calore qui est in passo, nec lucidum repatitur a diaphano, quod illuminat, ob defectum contrarietatis. Procedit denique de agentibus, quorum quodlibet contineatur intra sphæram activitatis alterius.

43 Conclusio nostra: *Agens cum conditionibus, sub quibus procedit difficultas in agendo repatitur*. Conclusio est Philosophi, & debet esse omnium Philosophorum, qui sensum integritate gaudentium ipsa experientia conuincentur, qua vid𝑒mus quod glacies infrigidat manum, & ab ea liquefit, ferrum candens calefacit aquam, & ab ea frige fit; Gutta aquæ cadens supra ardentem pluras illa extinguit ex parte, & à pruna consumitur, & evaporatur; Gladius secando hebetatur, & frangitur, & mille exemplis idē conuincitur.

44 Secundo ab inconvenienti: ex opposito enim sequeretur, mixtionem esse impossibilem, siquidem hæc resultat ex multis agentibus ad invicem alteratis, & reddactis ad certam concordiam, & temperamentum, vt videbimus quæst. sequenti; quod quidem sine mutua actione, & reactione intelligi nequit.

45 Tertio ratione à priori, quia vnumquodque agit in quantum est in actu, & patitur in quantum est in potentia; sed idem potest esse in actu vnius qualitatis, & in potentia respectu alterius contrariæ: ergo poterit agere per qualitatem, qua est in actu, & pati recipiendo qualitatem cuius est capax, & ad quam est in potentia.

46 Oppones 1. argumentum difficile. Si cum ignis medio aere agit in aquam calefaciendo eam, hæc iterum ageret in ignem medio etiam aere in frigidando illum, sequeretur, idem subiectum nempe aerem moveri simul motibus contrarijs; motibus scilicet calefactionis, & infrigiditationis: consequens est contra rectam Philosophiam tradditam in libris Physicorum: ergo.

47 Relictis varijs solutionibus, respond. quod aer inter medius inter ignem agentem in aquam, & aquam reagentem in ignem non movetur secundum easdem partes motibus contrarijs, sed solum secundum diversas; ignis enim in tali casu calefacit partes aeris sibi viciniores vsque ad certum terminum, & aqua infrigidat alias sibi pariter propinquas vsque ad eundem terminum, in quo sibi concurrunt; semel autem immutatæ huiusmodi partes idest calefactæ, aut frigefactæ respectiuè induunt rationem vnius, & eiusdem agentis cum ipso igne, aut aqua, sicque in se in invicem agunt.

48 Oppones 2. si omne agens in agendo repatitur, sequitur, quod calidum vt sex dum agit, amittat aliquem gradum caloris, & fiat calidum vt quinque: ergo calidum vt sex nequit producere aliud calidum eiusdem intensionis cum ipso; consequens videtur absurdum: ergo.

49 Respondet. quod vel sermo est de calido, cui calor comparatur, vt proprietas, vel quod est tale per calorem ab extrinseco communicatum, si primum; licet calidum vt sex in principio actionis, vel quasi prælij amittat aliquid caloris; tamen devicta resistentia passi recuperat per naturalem resultantiam, quidquid caloris amiserat, & sic valet communicare passo intensionis gradum, quem

in

in se habet. Si dicatur secundum; nullum est inconveniens, quod calidum vt sex non possit communicare omnem calorem quem habet, languescit enim ob actionem contrarij, & non recuperat calorem amissum, cum non dimanet ab ipso; nisi forte agens principale, à quo participat calorem, sit illi coniunctum, & foveat ipsum.

50 Oppones 3. Nequit dari actio, & repassio inter duo agentia æqualia in activitate virtutis, quia mutuo se impedient; nec inter duo agentia inæqualia; quia a proportione minoris inæqualitatis non est actio, & sic agens debilius non reaget in fortius: ergo.

51 Neg. quoad secundam partem, quia vt diximus artic. præcedent. agens debilius agit in agens fortius non quatenus agens est, sed quatenus est in potentia ad qualitatem contrariam, qua agit agens debilius, & respectu talis potentiæ agens debilius fortius est in activitate.

52 Si autem dicas: nequit frigidum vt sex agere in calidum vt octo, nisi tollendo aliquem gradum caloris, sed hoc est impossibile: ergo agens debilius nullo modo agit in agens fortius. Maior constat, quia actio frigidi in calidum non stat nisi caloris diminutione. Probatur min. Nequit tollere octavum gradum caloris, quia hic est perfectior cæteris gradibus caloris, & perfectius vnius contrarij nequit vinci ab imperfecto alterius; nec etiam potest tollere aliquem gradum infra octavum; Tum quia si tollitur aliquis gradus caloris, manet calidum vt septem: ergo deficit octavus gradus. Tum quia alij gradus inferiores caloris compatiuntur quilibet illorum cum frigido, vt sex: ergo non tollitur.

53 Neg. min. ad huius probat. dicimus: quod licet gradus caloris vt octo sit perfectior cæteris, propter hoc ipsum expellitur à reactione frigidi, quia quanto aliquid est perfectius compatitur minus de opposito. Et sic minor gradus non opponitur, nec tollit minorem oppositum, quin potius cum eo compatitur, cum simul esse possint in gradibus remissis, sed opponitur perfectiori, vt perfectior est.

QVÆST. VII.

De Mixtione.

1 VAlde affinis est mixtio actioni, & reactioni, quia per

mutuam actionem, & reactionem fit mixtio, quare ad quæstionem præcedentem, quæstio de mixtione merito sequi debet, & ad librum sequentem merito debet premitti, in quo de elementis, quæ sunt proprie miscibilia, & de mixtis fiet præcipuus sermo.

ARTIC. I.

An sit, & quid sit mixtio?

2 Mixtio est duplex, vna impropria, alia propria. Impropria est aggregatio, aut constipatio plurium invariata permanente eorum substantia, sicut cum diversa grana tritici, & hordei, & aliorum seminum simul confusse aggregantur. Propria est vnio plurium per variationem substantiæ illarum media alteratione illorum, & corruptione, ita vt ex illis resultet vnum simpliciter, & per se. De prima mixtione vtpote impropria non est specialis consideratio in philosophia. De secunda vero est in præsenti specialiter agendum.

3 Pro cuius naturæ intelligentia, conditiones quas requirit exprimere opportet. Prima est quod præsupponat diversas substantias, quæ antecedenter separatæ confluant ad hoc vt ex illis fiat vnum per se. Constat ex Aristotel. textu 83. quod opportet miscibile existere separabile, si enim separata non essent, non opporteret mixtionem facere ex pluribus.

4 Secunda est, quod miscibilia communicent in materia, & ad invicem sint activa, & passiva: quod ex Arist. ibidem docet Div. Thomas, lect. 27. & lib. 2. contrag. cap. 56 ait: *Quæ miscentur opportet ad invicem alterata esse, quod non contingit nisi in his, quorum est eadem materia, & quæ possunt esse activa, & passiva ad invicem.*

5 Tertia est, quod virtus activa vnius miscibilis non ita prædominetur, vt alterius virtutem absorbeat, & in se convertat; quia vt ait D. Thomas hic, cap. 55. ex his quorum vnum multum excedit aliud, mixtio fieri non potest; vnde non fit mixtio vini; sed corruptio, si quis mittat guttam vini in mille amphoras aquæ, & ideo requiritur talis qualitatum activitas, & passibilitas, vt ex illis fiat vnum tertium temperamentum.

6 Quarta est, quod miscibilia mutuo dividantur adhoc, vt vnum intret per partes alterius, quia si manent extra misceri non possunt: vnde videbimus in mixtione liquorum qualiter dividuntur, vt par-

tes vnius pervadant partes alterius, & èconverso, & Divus Thomas hic cap. 10. ait: quod corpora humida sunt magis miscibilia, quia sunt bene divisibilia in parva.

7 Quinta, & præcipua est, quod miscibilia substantialiter corrumpantur in se ipsis, maneant tamen aliquomodo in tertio, quod ex eis resultat. Quod docet D. Thom. hic lec. 25. vbi ait; quod adhoc quod sit mixtio, necessarium est, quod miscibilia non sint simpliciter corrupta, nec sint simpliciter eadem, vt prius; sūt enim corrupta quantum ad formas, & remanent quantum ad virtutem, & ratio D. Thomæ est, quia si non essent corrupta quantum ad formas, non esset vera mixtio, sed solum coacervatio, aut aggregatio plurium; si non remanent quantum ad aliquid, esset pura corruptio miscibilium, non vero adunatio plurium in vno, sine quo mixtio concipi à nullo potest: his suppositis.

8 Prima conclusio est. *Datur vera, & propria mixtio.* Suadetur primo experientia: videmus enim in sublunaribus, tum dari corpora in quibus sunt qualitates elementales, cum quo non compatitur esse corpora simplicia, sed mixta. Tum arte medicinæ cōficimē... in quibus ingredientia non manent, nec penitus extinguuntur, cum ab effectu percipiantur eorum virtus: ergo datur vera, & propria mixtio.

9 Secundo; quia in corporibus datur mutua actio, & reactio, vt vidimus quæst. præced. ergo datur vera mixtio. Prob. conseq. quia ex mutua actione, & reactione qualitates saltim debent misceri, & temperari; sed tanta potest esse alteratio, quod illa corpora nō maneant in suo statu, nec cum debitis dispositionibus, quibus conservabantur: ergo corrumpentur quoad formas substantiales; sed non corrumpuntur sine generatione alterius in quo virtus qualitatum manet temperata: ergo fit tertium, quod est mixtum resultans ex pluribus alteratis, corruptis, & in vnum redactis.

10 Nec obstat 1. quod ea quæ non sunt nequeunt misceri, sed miscibilia in instanti, in quo dicuntur misceri, non sūt, cum corrumpantur: ergo non datur mixtio. Secundo; nam miscibilia, vel sunt æqualis virtutis; & tunc neutrum aget in aliud; quia à proportione æqualitatis non datur actio: vel sūt inæqualis virtutis, & tunc miscibile fortius aget in alia, & convertet in se: ergo non fiet mixtio, vt docuimus in tertia conditione ad veram mixtionem.

Non

11 Non inquam obstant hæc. Non 1, quia licet miscibilia corrumpantur formaliter maneat tamen virtualiter in mixto ratione qualitatum; mixtio enim fit ex miscibilibus, quæ actu existunt in principio quando inchoatur mixtio, nō existunt autem in termino, quando generatur mixtum ex illis corruptis.

12 Nec etiam 2. quia vt vidimus quæst. præced. agens fortius potest pati à minus actiuo, & ex alijs circunstantijs, & conditionibus ad agendum requisitis (vltra virtutem requisitam ad agendum) contemperantur agentia, vt fortius non absorbeat minus activum, vel propter multitudinem partium minus activi, vel ob aliam circunstantiam.

13 Secunda conclusio. Mixtio recte diffinitur: *est miscibilium alteratorum vnio*. Est cōmunis philosophorum cum Arist. & D. Thoma hic cap. 10. lect. 15. & non melius probatur, quam diffinitionem explicando: in illa explicantur tria admixtionem essentialiter requisita; in illa particula *miscibilium* explicatur terminus *à quo* nempe quod non fiat ex vno tā tum, quod totaliter corrumpatur, sed ex pluribus in se quidem disiunctis, & quę possint in vnum congregari.

In illa particula *alteratorum* explicātur duo. Primo quod mixtio primo, & per se debet fieri in qualitatibus, quæ media alteratione ita confundantur, vt conveniant in vnam virtutem aut qualitatem mediam, quæ maneat in mixto. Secundo explicatur talis alteratio, quæ perveniat vsque ad corruptionem miscibilium, alias nō fieret vnum ex ipsis miscibilibus. Quod totum expressit D. Thomas hic lect. 15. dicens; *Quæ quidem alteratio solum est intelligenda in virtutibus sine qualitatibus eorum. Sed si etiam alteratio sumatur improprie, mixtio est miscibilium alteratorum idest corruptorum secundum formas vnio.*

In illa particula *vnio* explicatur, & terminus *ad quem*, & actio mixtiua, terminus quidem *ad quem*, nempe quod fiat vnum tertium ex miscibilibus illis non manentibus in se, quia non datur vnio sine vno: explicatur etiam actio mixtiva, quæ quidem est actio congregativa, & factiva vnius ex multis substantialiter, vnde ly *vnio* non significat vnionem materiæ cum forma, quæ est communis omni generationi, sed contemperationem, & congregationem in vnum ex pluribus, quæ corrumpuntur.

14 Cum autem in mixtione adsit vera corruptio miscibilium, quæ sine generatio

ne alterius non datur; Restat videre, qualiter mixtio differat à generatione? Respondet. mixtionem esse generationem contentam sub generatione vt sic, vt speciem sub genere: tamen specie diversam à generatione simplici, seu specialiter dicta, quæ ab penuriam vocum absolute dicitur generatio, sicut alteratio simplex est species alterationis vt sic, ab intensione, & remissione distincta, quæ etiam sunt alterationes.

15 Quod autem mixtio sit generatio substantialis constat, quia non terminatur ad solam qualitatem, sed ad substantiam, quia miscibilia substantialiter corrumpuntur, & sic ex illis aliquid debet substantialiter generari. Quod differat a generatione simplici seu specialiter dicta constat: quia generatio simplex dicitur illa, quæ vel generat corpus simplex, scilicet elementum, vel generat modo simplici, hoc est, non per congregationem multorum in vnum, sed ex vno corrupto generat aliud: mixtio vero generat vnum ex multis corruptis, manentibus qualitatibus illorum ad medium redactis. Vnde licet forma substantialis introducta per generationem simplicē, & per mixtionem sit materialiter eiusdem speciei, differt tamen specificè in ratione termini formalis generationis; sicut generatio, & resurrectio, aut creatio eiusdē formæ hominis.

ARTIC. II.

Ex quibus possit fieri vera mixtio?

16 DVo sunt genera miscibilium in quibus facilius cernitur mixtio, nempe liquores, & elementa; & quærimus an, & quomodo ex illis fiat vera mixtio?

§. I.

De Mixtione liquorum.

17 Liquores alij sunt diversæ speciei, puta vinum, & aqua alij eiusdem speciei, vt vinum album, & rubrum. Rursus inter liquores eiusdem speciei, alij habent qualitates contrarias invicem alterativas, alij sunt earundem qualitatum: primi generis sunt vinum album, & rubeum, & vinum debile, & vinum fortius, aut vinum de coctum, & vinum valde de fæcatum; secundi generis sunt aqua vna, & alia, & vina alba, & similia.

18 Dicimus 1. Inter liquores diversæ speciei habentes contrarias qualitates debilis est vera mixtio. Constat, tum quia adesse possunt omnes con-di-

diſſibiles requiſitæ ad veram mixtionem, quas ſupra numeravimus. Tum quia ſuppoſita qualitatum contrarietate, & activitate ad mutuam actionem, & reactionem faciliotis mixtionis ſunt corpora humida, quam corpora ſicca; vt notat Div. Thomas hic lect. 25 ad textum 90. Ariſtotel. docens: *Humida ſunt inter cætera corpora bene miſcibilia, & hoc ideo quia humidum inter alia corpora est magis diviſibile in partes.*

19 Dicimus 2. inter liquores eiuſdem ſpeciei habentes qualitates contrarias poteſt dari vera mixtio. Videtur mens D. Thomæ 3. p. q. 77. art. 8. dicentis *ſi eſſet eiuſdem ſpeciei liquor adiunctus, puta ſi vinum per miſceretur vino, remaneret quidem eadem ſpecies, ſed non remaneret idem numero vinum, quod declarat diverſitas accidentium, puta ſi vnum vinum eſſet album, & aliud rubrum.* Ex quibus verbis habetur. Tum quod vinum album, & rubrum ſunt eiuſdem ſpeciei. Tum quod habent contrarias qualitates; quod declarat diverſitas accidentium. Tum denique quod vere permiſcentur, quia ad invicem corrumpuntur, tum ex illis permixtis non remaneat idem numero vinum.

Secundo: quia poteſt eſſe ſimilitudo in ſpecie, & diſſimilitudo in qualitatibus, & vnum individuum intendens aſsimilare aliud in qualitatibus per accidens poteſt corrumpere illius ſubſtantiam, ſicut ętiops dealbari nequit quin corrumpatur: ergo poſſunt duo individua eiuſdem ſpeciei ratione diverſarum qualitatum individualium, ita mutuo agere vt corrumpantur, & in vnum tertium redigantur; ſic vinum forte ad mixtum vino debili, & parum vinum decoctum adiunctum alteri valde defæcato faciunt mixtum ab extremis valde diverſum.

20 Dicimus 3. inter liquores eiuſdem ſpeciei non habentes qualitates contrarias non datur vera mixtio; ſed ſola continuatio illius liquoris ad alium. Prima pars Prob. quia mixtio generativa mixti ex miſcibilibus eſſentialiter petit alterationem miſcibilium talem, quæ corrumpat miſcibilia: ergo vbi non eſt alteratio talis, quæ corrumpat miſcibilia ſecundum formas, non eſt vera mixtio; ſed vbi non eſt contrarietas qualitatum, non eſt alteratio corruptiva; cum omnis corruptio in contrarietate fundetur: ergo inter liquores non habentes contrarias qualitates non eſt vera mixtio. Secunda pars facile conſtat; quia liquores eiuſdem rationis, quoad ſpeciem, & qualitates, potius ſe fovent, quam

quam destruat, & sicut eorum, quia homogenei, facilis est divisio: sic si coniungantur, facilis est continuatio; & sic non fit aliquid distinctum numero, sed idem numero fit maius per cōtinuationem.

21 Nec dicas: quod non viventia saltim versus minimum petunt determinatam quantitatem, sinequa conservari non possunt, sed duo liquores eiusdem rationis in specie, & qualitatibus, per mixti se pervadunt dividendo vsque ad partes minores minimis: ergo corrumpuntur, & ex illis aliud tertium generatur de novo, quoad veram mixtionem sufficit.

22 Resp. vel quod illa ad mixtio non facit divisionem in partes minores minimis; imò potius cum sint homogenea, & vna pars non resistens alteri, potius ex ambabus fit maior coniunctio, quam partium divisio: vel quod licet faciat divisionem in partes minores minimis, nullus liquorum corrumpitur, quia licet pars minima nequeat separata conservari, bene tamen adiuncta, & continuata cum alijs eiusdem rationis, in omnibus, à quibus fovetur.

§. II.

De mixtione elementorum.

23 Elementa esse maxime miscibilia, cum sint corpora simplicia, & habeant qualitates maxime activas, & contrarias certissimum est. Dificultas est; an fiat mixtio ex concursu omnium elementorum? Negat Rubio. Affirmat cętus omnium philosophoruum.

24 Cum quibus dicimus: omnia elementa concurrere ad veram mixtionem, & facile prob. nam vera mixtio fit ex aliquibus elementis; sed eadem est ratio de omnibus: ergo ex omnibus elementis fit vera mixtio. Prob. min. aliqua elementa ad mixtionem convenire dicuntur; quia in mixtis eorum qualitates experiuntur; sed in mixtis experiuntur qualitates omnium quatuor elementorum: ergo.

25 Oppones 1. in prima mūdi productione fuerunt mixta producta ex vno tantum elemento, vt pisces, & aves ex aqua, alia animalia ex terra, iuxta illud genes. 1. *Producat terra animam viventem &c.* ergo.

26 Resp. quod hoc admisso solum infertur, quod mixtum possit fieri aliquando, non per mixtionem, sed per solam generationem, vt animalia per tecta: ex quo non infertur quod non possint quatuor elementa naturaliter ad mixtionem concurrere; sicut plura genetabilia possunt fieri aliquando per creationem.

Secundo, & melius Resp. quod etiam in prima mundi cõditione mixta fuerunt formata ex materia quatuor elementorum; quorum qualitates retinent: fit autem specialis mentio huius, vel illius elementi, quod magis prædominatur in eorum constitutione, quod expresse habet D. Thomas in 2. distinct. quæst. 2. art. 1. præcipue ad 3.

27 Oppones 2. concursus ignis ad mixtionem non est sine sui descensu ad locum mixtionis, & mixtorum; sed talis descensus non est naturalis, sed violentus: ergo ex igne saltim naturaliter non fit mixtio.

28 Confirm. quia elementa non se movent ad mixtionem, quia non moventur à se, nec est assignabilis causa illa movens ad mixtionem: ergo elementa ad mixtionem non concurrunt.

29 Resp. cum constitutio mixtorum pertineat ad perfectionem vniversi, ad quam inclinant omnia, posthabita cuiusvis propria inclinatione; fit, vt ignis non violenter, sed naturaliter descendat ad compositionem mixti.

Quod amplius constabit assignando ex D. Thoma causas motivas elementorum, vt concurrant admixtionem, quas assignat hic lect. 24. dicens; quod primum mouens e-lementa ad mixtionem est in miscibile, hoc est, ipsum cælum sive astra, sphera solis in qua est effectus caloris est nata movere ignem, & sphera lunæ est nata movere aquam, aliæ autem spheræ scilicet Planetarum natæ sunt movere aerem, & ideo aer tot diversis motibus movetur; sphæra autem stellarum fixarum, quæ est octava, in qua sunt multæ imagines, & figuræ movet terram, in qua figurantur imagines multæ in generatis; & concludit D. Thomas, *Licet ergo elementa levia non descendant ex se, nec gravia ascendant ex se; tamen ex motoribus vniversalibus ordinantibus motum, aliquando descendunt levia, & ascendunt gravia.* Per quod patet ad confirm.

ARTIC. III.

Qualiter elementa maneant in mixto?

30 Certum debet esse, quod elementa aliquo modo manent in mixto, quod fit ex illis, quod constat, tum ex dictis artic. 1. tum quia alioquin mixtio esset pura miscibilium corruptio, nõ autem eorum vnio, contra naturam mixtionis in diffinitione explicatam. Tria solum sunt in elementis; ratione quorum possunt manere in mixto, nempe

materia, forma, & qualitates, quæ sunt illorum virtutes.

31 Duobus modis potest dici manere elementa in mixto, nempe formaliter, & virtualiter: formaliter manere dicuntur, si eorum formæ substantiales maneant incorruptæ informantes vnam, eandemque mixti materiam. Dicuntur autem manere virtualiter multis modis. Primo per hoc quod forma substantialis mixti contineat eminenter formas elementorum per modum gradus: admodum, quo gradus vegetativus, & sensitivus continentur in anima rationali. Secundo per hoc, quod in mixto sint qualitates, quæ sunt virtutes derivatæ ab elementis. Adhuc permanentia virtualis elementorum ratione suarum qualitatum, potest multipliciter intelligi, vel per hoc, quod maneant eędem numero, quæ erant in elementis, vel per hoc, quod eędem solum secundum speciem formaliter in se ipsis, vel denique quod maneant non formaliter, & in se; sed virtualiter contentæ in aliqua qualitate media, quæ sit vna, & simplex entitatiue, multiplex vero in virtute.

32 In primis, vt certum pronunc habemus, elementa non manere formaliter in mixto, quia licet oppositum fuerit mens plurium Philosophorum antiquorum, & recentiorum præcipue Medicorum, horum sententiæ impugnatio, & nostrum fundamentum nititur principijs alibi à nobis firmatis, & firmandis. Tum generaliter ex eo, quod plures formæ substantiales diversæ speciei non possunt constituere idem compositum. Tum specialiter quia formæ elementorum vel informarent, & actuarent simul eandem partem materiæ, vel diversam. Si primum in eadem parte materię essent qualitates contrariæ in summo, in quo gradu secum eas afferunt formæ elementorum, quod est falsum, vt infra amplius constabit. Si secundum non fiet mixtum, sed aggregatum ex pluribus partibus habentibus diversas formas speciei.

33 Deinde debet esse certum in mixto manere materiam elementorum, quod constat ex dictis, & dicendis, quia mixtum fit ex elementis corruptis secundum formas; ergo manet materia elementorum: sed non sub alia forma nisi mixti: ergo in mixto manet materia elementorum.

34 Denique debet apud nos esse certum elementa non manere virtualiter in mixto per hoc, quod in illo maneant eędem qualitates numero,

ro, quæ erant in elementis, quia vt videbimus lib. sequenti, saltim naturaliter accidentia nequeunt transmigrare de subiecto in subiectum; nec accidentia, quæ erant incorrupto, manent in genito.

35 Quare difficultas, quæ remanet, sistit in eo, an scilicet elementa maneant virtualiter in mixto, vel per hoc quod illius forma substantialis contineat eminenter formas elementorum per modum gradus, vel per hoc, quod in illo sit simplex quædam qualitas continens virtualiter qualitates proprias elementorum: vel per hoc quod in mixto sint formales qualitates elementorum ad me diocritatem redactæ?

§. I.

Difficultas resolutio.

Prima conclusio.

36 Elementa non manent in mixto per eminentialem continentiam suarum formarum in forma mixti. Est contra Scotum, cui favere videtur Durandus. Prob. quæst. 1. elementum non est aliquid commune respectu mixtorum, sicut est vegetativum, & sensitivum respectu animalium, sed omnia elementa sunt corporea condivisa contra mixtum; ergo elementa non continentur in mixto tamquam gradus.

37 Secundo: si mixtum contineret elementa illa eminentiali continentia, forma mixti esset principium propriarum operationum elementalium; sicut ob similem continentiam graduum in anima rationali, hæc vere operatur ea, quæ sunt propria naturæ vegetantis, & sentientis, & sic lapis. V. g. vere igniret, infrigidaret, humectaret, &c. sed hoc est falsum; tum quia contra experientiam: tum quia tales operationes ob sui contrarietatem se impedirent: ergo prædicta continentia elementorum in forma mixti est chymerica.

38 Secunda conclusio. *Elementa non manent in mixto per virtualem, continentiam propriarum qualitatum in aliqua simplici qualitate media.* Contrarium tenet Herb. Soncin. Iaul. sed nostra conclusio est D. Thomæ & communis Thomistarum, & plurium extra Scholam D. Thomæ, colligiturque manifeste ex dicendis in favorem conclusionis sequentis. Deinde quia posita prædicta simplici qualitate non verificaretur elementa manere in mixto; ergo elementa non manent in mixto per virtualem continentiam suarum qualitatum in aliqua simplici qualitate media. Prob. ant. Prædicta qualitas simplex spe-

plex specie differt à quatuor primis qualitatibus elemen orum: ergo manente solum illa, & illis non manentibus in mixto, nihil elementi maneret in mixto neque secundum numerum, nec secundum speciem, nec substantiale, nec accidentale.

39 Tertia Conclusio. *In mixto manent qualitates formales elementorum ad mediocritatem reducta.* Est Div. Thomæ q. 5. de Malo art. 5. ad 6: & 1. p. q. 76. articulo 4. ad 4 vbi cum Philosopho in 1. de Generatione ait: *Quod formæ elementorum manent in mixto non actu, sed virtute, manent enim qualitates propriæ elementorum licet remissæ, in quibus est virtus formarum elementalium.*

40 Suadetur primo ratione: ideo qualitates formales agnovimus in elementis, quia ignis calorem experimur, terræ siccitatem, aquæ frigiditatem, & aeris humiditatem, sed similes qualitates simul experimur in mixtis, & quoad sensum habent eandem immutatione n, quam in elementis: ergo manent in mixto formaliter.

41 Secundo: quia vt docet D. Thomas 1. 2. q. 85. artic 6. & cũ eo communiter Philosophi, corpus sublunare, ideo est naturaliter corruptibile, quia ex contrarijs componitur, ex quorum pugna, & mutua actione inter se dissolvitur proportio ad conservationem mixti necessaria, & inducitur corruptio: sed hæc contrarietas & pugna esse non potest in vna simplici qualitate, alias ageret in se ipsam, & se ipsã destrueret, quod est chymera: ergo in mixto manent formales qualitates contrariæ elementorum.

42 Quarta Conclusio. *Elementa manent in mixto solum virtualiter, quia in eo manent formales qualitates, quæ sunt elementorum virtutes:* Est expressa in D. Thoma in testimonio adducto pro conclusione præcedenti, colligiturque 1. ex dictis in discursu huius artic. quia elementa debent aliquo modo manere in mixto; sed non formaliter, ita vt illorum formæ actuent materiam mixti, nec virtualiter per hoc, quod huius forma illorum formas contineat eminenter: nec per virtualem continentiam qualitatum in aliqua simplici qualitate mixti: ergo elementa manent in mixto solum virtualiter, quia in eo manent formales qualitates quæ sunt eorum virtutes.

43 Secundo: cum virtus propria vnius manet in alio, dicitur proprie manere in illo virtualiter, sed formales qualitates elementorum sunt eorum propriæ virtutes: ergo quia illæ manent formaliter in mixto, proprie dicitur in illo ma-

nere virtualiter elementa.

44 Confirm. quatuor primæ qualitates, licent inhæreant mixtis sunt virtutes propriæ, per quas ipsa elementa operantur: ergo propriè salvatur virtualis permanentia elementorum in mixto, ex eo, quod in isto maneant formales qualitates, quæ sunt elementorum virtutes. Prob. antec. quod est tale per participationem operatur in virtute eius, quod est tale per essentiam; sed ignis (& idem est de alijs elementis.) est calidus per naturam, & alia sunt calida per participationem ab igne: ergo calor licet inhæreat mixtis, est virtus propria per quam operatur ignis, ac subinde vere dicitur ignem virtualiter in mixto manere, manente calore formali in illo.

§. II.

Argumenta solvuntur.

45. Objicies 1. contra primam conclusionem, Mixtū, vt præintelligitur ad quatuor primas qualitates componitur ex elementis, siquidem pro illo priori non est corpus simplex, aut elementale, sed mixtum; sed prædicta mixtio, seu compositio, nequit in alio consistere, quam in eo, quod forma mixti substantialiter eminenter cōtineat formas substantiales elementorum; ergo in hoc præcisè consistit, quod elementa maneant virtualiter in mixto.

46. Neg. min. vt autem mixtum pro illo priori intelligatur esse non corpus simplex, & elementale, sed vere mixtum, & compositum; sufficit, quod intelligatur radicans, & exigens quatuor primas qualitates redactas ad quandam mediocritatem, & temperamentum; forma enim mixti ex elementis, aut miscibilibus corruptis resultat, & quod resultat ex corruptione aliorum non continet ea per modum gradus.

47 Sed instas. Corpus mixtum quantum ad formam nobilius est corpore elementali, vt docet D. Thomas q. 6. de Pot. artic. 6. in corpore, sed forma nobilior continet inferiorem non solum virtualiter, sed etiā formaliter eminenter: ergo.

48 Respond. quod quāvis mixta simpliciter sint nobiliora elementis, tamen quoad aliqua, elementa nobiliora sunt mixtis, nempe quoad simplicitatem, quæ facit ad incorruptionem, & ex hac parte aliqua accidentia, & operationes nobiliori modo sunt in elementis, quam in mixtis, quod sufficit vt mixtum elementa non contineat. Præterquamquod non qualibet maior perfectio formæ sufficit ad continentiam eminentialem; anima enim nobilior

lior est omni forma inanimata, & tamen sunt perfectiones in coelis, & in alijs similibus, quæ non continentur in anima, nec ab ea præstari possunt.

49 Obijcies 2. Contra secundam conclusionem: sicut se habent formæ substantiales elementorum, & mixtorum, ita se habent eorum qualitates; sed ex formis elementorum non succedunt in mixto plures formæ substantiales; sed vna simplex: ergo ex qualitatibus elementorum non manet in mixto, nisi vna simplex qualitas.

Confirm. ex Aristot. hic tex tu 48, dicente: quod ex calido & frigido fit vnum medium, quod non est alterum illorum simpliciter: ergo tertium simplex ex illis resultans.

50 Neg. mai. quoad simplicitatem formarum. Tum quia mixtum est vnum per se, cui non obest multiplex forma accidentalis; bene tamen multiplex forma substantialis. Tum quia mixtum debet esse ab intrinseco corruptibile, ad quod sufficit vna forma substantialis, non vero sufficit simplex forma accidentalis, quæ sibi contraria esse non potest nec in se mutuo agere. Ad confirmat. dicimus, Aristot. non dicere, quod resultet aliqua tertia qualitas eminēter cōtinēs, frigus, & calorem; sed quod mixtum contineat vtrumque in suo medio, vel quod in illo vtrumque est redactum ad mediocritatem, & temperamentum.

51 Obijcies 3. Contra 3. conclusionem. Qualitates primæ elementorum sunt eorum proprietates: ergo in se, & formaliter non possunt communicari alteri ab elementis essentialiter distincto.

52 Nego consequentiā: quia propriæ passiones bene possunt esse in proprio subiecto essentialiter, & in alijs participative; sicut lux est in sole essentialiter, vt in proprio subiecto, & in aere participatiue.

53 Sed instas: ideo formales qualitates elementorum ponimus in mixto, vbi sibi cōtrarientur, sed vt contrarientur, vel vt exerceant contrarietatem, non possunt esse simul: ergo primæ qualitates formales non sunt in mixto.

54 Resp. quod illæ qualitates sunt contrariæ, & sunt in mixto, sed remissè, in hoc enim statu simul esse possunt, & licet prout sic exerceant aliquam contrarietatem, sed non perfectam, sed imperfectam non subijciendo sibi perfecte, nec replendo totam latitudinem subiecti, & sic non omnino se expellunt ab illo, imo sua contrarietate contemperatur activitas cuiusvis, & reducitur ad mediocritatem, qua conservatur mixtum.

55 Obijcies 4. contra quartam conclusionem. Primæ qualitates vt refractæ in mixto potius sunt virtutes propriæ ipsius mixti, quam elementorum; cum mixtum, & non elementum operetur per illas vt causa principalis: ergo ex eo, quod prædictæ qualitates hoc modo maneant in mixto non infertur in illo manere virtualiter elementa.

56 Neg. antecedens: quia adhuc vt refractæ sunt in mixto per participationem elementorum, & ab illis derivatæ, & eiusdem essentialis rationis cum ipsa virtute elementi; illa autem modificatio, quam habent in mixto iuxta huius naturam, licet tollat, quod sint virtutes elementi in esse naturali, & quasi per essentiam, non tollit, quod sint virtutes illius participatæ, & ab illo derivatæ, quod sufficit vt verificetur elementa manere virtualiter ratione talium qualitatum.

Ad hæc: Primæ qualitates sunt connaturales elementis, vt eis, quibus primo, & per se, aut per naturam conveniunt: mixtis vero, quibus per se secundo, & per participationem ab elementis competunt: hoc secundum, cum modificatione refractionis earum sufficit, vt mixta eis vtantur ad proprias illorum operationes: Primum vero exigitur, vt operationes prædictarum qualitatum absolute tribuantur elementis.

57 Denique obijcies. Qualitates, quæ erant in elementis non manent in mixto, sed succedunt aliæ licet eiusdem speciei: sed pura successio vnius individui post aliud non sufficit vt dicatur vnum virtualiter manere in alio: sicut licet cadaver succedat viventi, non ideo vivens manet virtualiter in cadavere: ergo.

58 Respondet. quod in illis qualitatibus non datur præcise successio, sed & super, & convenient a specifica, & quod qualitates illæ sint virtutes elementorum corruptorum eis subordinatæ, vt principali agenti, quorum neutrum salvatur in cadavere, & vivente.

§. §.

LIBER II.

De Generatione, & Corruptione.

EGIMVS cum Philosopho lib. præcedent. de Generatione, & Corruptione in communi, & de alijs motibus illi deseruientibus. Nunc cum eodem in hoc lib. descendimus ad explicandam generationem, & corruptionem elementorum, quia sunt prima principia generationis, corruptionis, & alterationis aliorum corruptorum. Hunc librum secundum in vndecim capita diuidit. Tribus prioribus explicat principia generationis, elementorum, & numerum eorum. Tribus sequentibus ipsam elementorum generationem exponit. Septimo, & octauo de generatione mixtorum. Et capite nono vsque ad finem declarat vniuersales causas generationis, & eiusdem perpetuitatem. Nos autem in præsenti cum communi interpretum sententia de tribus præcipue disputabimus. Nempe de natura, & numero elementorum, de mixtis, & temperamento eorum. De reproductione rerum. Et Periodo durationis eorum.

QVÆST. VIII.

De Elementis, & primis qualitatibus.

1 DE natura elementorum, & eorum primis qualitatibus simul in hac quæstione disputamus, quia per primas qualitates natura elementorum plenius notificatur: sicut essentia per proprietates, quæ sunt magis nobis notæ.

ARTIC. I.

Quid, & quotuplex sit elementum, & quæ sint primæ qualitates?

2 LOquimur in præsenti de elemento, non in illa generali acceptione, quâ quodvis rei principium solet elementi nomine significari, qua ratione litteræ respectu dictionis, & materia, & forma respectu compositi, solent non impropriè elementa appellari, sed strictè pro corpore simplici; ex quo alia corpora componuntur, & in quod resolvuntur.

§. I.

De Natura, & numero elementorum.

3 Diffinitionem elementi sumunt communiter Philosophi ex Aristot. his verbis: *Elementum est corpus in quod cætera corpora dividuntur, in quibus inest actu, vel potentia, ipsum autem est indivisibile in diversa secundum speciem.* Ly *corpus*, explicat id, in quo convenit cum cœlis, & mixtis, & per quod differt ab elementis latè acceptis, quæ sūt prima principia rerum: *in quod cætera corpora dividuntur, seu resolvuntur;* ponitur ad excludenda corpora cœlestia, quæ quidem, sicut non intrant compositionem mixtorum; ita nec sunt id, in quod resolvuntur mixta, ex elementis vero, & componitur mixtum, & in illa resolvitur.

In quibus inest actu, vel potentiâ. ponitur, quia de ratione elementi est, quod existat aliquo modo in mixto, per quod excluditur privatio, & alia principia pure extrinseca; quæ non insunt in his quorum sunt principia; nec per hoc quod dicatur *actu, vel potentia*, existimandum est Philosophum diffinientem sensisse elementa actu manere in mixto: sed potius sub his reliquisse modum permanentiæ elementorum in mixto; quia diffinitio est in quâ

qua omnes debent convenire, & abstrahere ab his, quæ cadunt sub opinione. *Ipsum autem est indivisibile in diversa secundum speciem*; ponitur ad differentiam mixtorum: hæc enim dividi, aut resolvi possunt in elementa, quæ differunt specie, sumpta divisione, non quantitativa, & in partes integrantes; sed alterativa, & corruptiua, quomodo elementa indivisibilia sunt in alia diversa secundum speciem. Adde pro maiori claritate verba Div. Thomæ 5. Metaph. lect. 4. *Cum in diffinitione elementi ponitur, quod non dividitur in diversa secundum speciem, non est intelligendum de partibus, in quas aliquid dividitur divisione quantitatis; sic enim lignum esset elementum, quia qualibet pars ligni est lignum; sed de divisione, quæ fit secundum alterationem, sicut corpora mixta resolvuntur in simplicia.*

4 Quatuor esse elementa, videlicet, ignem, aerem, aquam, & terram; omnes Philosophi, & Theologi, & SS. Patris communiter admittunt, ad quod ostendendum variæ rationes, aut congruentiæ adducuntur ex Aristotel. Tum ex situatione eorum in universo, quia tantum sunt quatuor loca intra Cœlum, nempe summum, quod tangit cœlum, infimum quod est centrum; prope summum, & prope infimum. In summo est ignis, in infimo terra, in prope summo aer, & in prope infimo aqua. Tum ex numero primarum qualitatum, quę primo, & per se conveniunt primis corporibus, illæ enim sunt quatuor, scilicet, calor, frigus, siccitas, & humiditas. Tum ex combinationibus, quæ fieri possunt ex primis qualitatibus, quę sunt tantum quatuor, nempe calidum, & siccum; calidum, & humidum; frigidum, & siccum.

5 Sed quidquid de efficacia harum rationum de quibus AA. latè solent differere, & pendeat ex notitia quidditatis, & numeri primarum qualitatum quam infra tradderemus; ideo pro nunc numerus elementorum prob. ex eo, quod experientia compertum est, dari ignem, aerem, aquam, & terram; sed hæc quatuor esse corpora simplicia ęst rationi conforme, & menti omnium Philosophorum: ergo dantur quatuor elementa recensita.

6 Sed oppones: non datur ignis, qui sit elementum: ergo elementa nō sunt quatuor: probatur antec. Tum, quia Genes. 1. fit mentio creationis, aeris, aquæ, & terræ, & nullo modo ignis. Tum quia omnes influentiæ Lunæ, & siderum esse sent igneæ, & nullæ frigidæ, & humidæ, quia istæ, si quæ sunt absumentur ab igne

per cuius regionem transeunt. Tum quia ignis deficiente pabulo, illico extinguitur, vt testatur experientia: assignare pabulum quo ignis elementaris in sua regione conseruetur, est difficillimum. Tum quia si tantus ignis in sua regione est constitutus, quomodo sua voracitate, nec aerem infra se inflammat, nec supra se corpus cōtiguum comburit.

7 Hæc facillima sunt ad 1. probat. anteced. quod negatur dicimus, cum Diu. Thoma 1. p. quæst. 66. art. 1. ad vltimum: quod scriptura non nominat ignem, quia non est ita manifest in rudibus, quibus Moyses loquebatur, esse tale corpus, sicut est manifestum esse terram, & aquam.

8 Ad 2. dicimus: quod vnumquodque recipitur ad modum recipientis: potest enim vnum subiectum distans esse capax ad recipiendum effectum alicuius causæ, quin subiectum medians talem effectum recipiat; sicut piscis stupefacit manum, & non rete medians, propter huius incapacitatem, & videmus etiam, quod orbes medij planetarum recipiunt à sole lumen, & non calorem; ita influentiæ Astrorum, quæ transeunt per sphæram ignis possunt in inferioribus causare frigiditatem, & humiditatem, & alias qualitates, quas non causant in igne propter huius incapacitatem.

9 Ad 3. dicimus: quod ignis in propria sphæra non indiget pabulo, quia est in loco sibi connaturali, in quo vt conseruetur sua forma, & materia contentus est; at vero extra propriam sphæram, cum tot contrarijs concutiatur statim corrumpitur, & deficit, nisi pabulo, & nutrimento instauretur. Vel dicatur, quod apud nos nō inuenitur ignis pure elementaris, sed admixtus extraneæ materiæ, & propter illius actiuitatem, & materiæ extraneitatem non recipitur in ea, vt in perpetuum conseruetur, ideoque conseruatur, vt potest, nouum ignem generando; at vero in propria sphæra extranea materia non indiget, nec alterius generatione, vt conseruetur.

10 Ad vltimum dicimus: quod elementa non inuicem corrumpuntur, sed conseruantur per virtutem corporum cœlestium, à quibus actiones eorum in propria sphæra regulantur, vt docet D. Thomas quæst. 5. de malo, artic. 5. ad 6. Præterquamquod non videtur inconueniens, quod ignis aliquam partem, aeris sibi proximam inflammet, vsque ad certam distantiam, corpus autem quod est supra ignem, cum sit cœleste, & incorruptibile, nequit ab igne alterari, aut corrū-pi.

§. II.

De quidditate, & numero primarum qualitatum.

11 Sensibus percipimus, dari quatuor qualitates, videlicet, calorem, frigus, humiditatem, & siccitatem, quæ quidem sunt formæ accidentales, & realiter inter se distinctæ. Circa quas inquires 1. quare dicuntur primæ qualitates?

12 Respond. quia in linea qualitatum corporalium physicorum generabilium, & corruptibilium, illæ non reducuntur ad alias, sed potius aliæ omnes reducuntur, vt ex Philosoph. docet hic Div. Thom. lect. vnde omnes aliæ qualitates corruptivæ, & alterativæ in istis inferioribus, resultant ex istis quatuor, vt ex principijs earum, sicut odor, sapor, color, gravitas, levitas, durum, molle & alia similia, quæ proprie conveniunt corporibus mixtis; sunt qualitates mixtæ resultantes ex qualitatibus simplicibus.

Tum quia, sicut in genere generabilium elementa sunt, & dicuntur prima corpora, quia simplicia, ita in eodem genere illæ quatuor qualitates sunt, & dicuntur primæ, quia simplices. Tum quia prædictæ quatuor qualitates primo deserviunt ad omnem generationem substantialem, & ad primam sensibilitatem, nempe tactus, sunt enim per se primo tangibiles, & tactus est primus sensus, & fundamentum cæterorum.

13 Inquires 2. An primæ qualitates sint activæ, vel passivæ? Respond. omnes illas esse activas, & passivas. Tum quia sunt qualitates contrariæ; quæ agendo, & patiendo ab eodem subiecto mutuo se expellunt, vt infra dicemus. Tum quia per mutuam actionem, reactionem, & passionem earum mixtum generatur, conservatur, & corrumpitur.

14 Nec dicas: Philosophum hic textu 9. & Divum Thomam ibidem lect. 2. docere: *Quod calidum, & frigidum sunt activa, humidum, & siccum sunt passiva.* Respondet. cum eodem Div. Thom. in 4. Metaphisicor. lect. 1. in fine dicente: quod cum dicit Philosophus, quod duæ qualitates sunt activæ, & duæ passivæ; *intelligi debet quantum ad victoriam vnius supra aliam in corpore mixto, quia secundum se, quælibet sunt activæ, & quælibet passivæ cum sint contrariæ ad invicem.* Vnde in ordine ad constituendum mixtum, humidum, & siccum magis passive, & materialiter se habent, quam calidum, & frigidum, & sic ea, in quibus humidum præ-

dominatur, sunt vere passiva, quia facilius terminantur terminis alienis, vel retinent proprios terminos, vt sunt sicca.

15 Inquires 3. Quænam sunt primæ quatuor qualitates? Respond. diffinitionibus earum tradditis à Philosopho textu 8. & à Div. Thoma ibidem lect. 2. calidum est: *Quod congregat homogenea sibi.* Frigidum, *quod congregat dissimilia, hoc est omnia, siue einsdem, siue diversæ naturæ.* Humidum, *quod facile terminatur termino alieno, difficile proprio.* Siccum econverso, *quod difficile terminatur termino alieno, facile autem proprio.*

16 Prædictæ diffinitiones, seu potius descriptiones intelligendæ sunt more physico, hoc est, quod quælibet qualitas per se loquendo, & quantum est ex se petit præstare illum effectum, quem explicat sua diffinitio, licet per accidens, & ob indispositionem subiecti talem effectum non experiamur. Caliditas enim est potentia activa, quæ nata est congregare omnia consimilia, & per accidens segregat ætherogenea, vt patet in purificatione auri. Frigus congregat dissimilia, cum videamus, quod per coagulationem factam ab illo, aqua, terra, palea, & huiusmodi congregentur. In corpore humido, in aqua videlicet videmus facile contineri alio corpore solido, difficile tamen se ipsa contineri posse. In corpore autem sicco videmus oppositum.

ARTIC. II.

Quæ qualitates, & quomodo cuilibet conveniant elemento?

17 Habemus in primis ex mente Philosophi, & D. Thomæ ab omnibus Philosophis communiter recepta, & experientia comprobata, quod cuilibet elemento conveniunt qualitates: ignis enim est calidus, & siccus: Aer calidus, & humidus; aqua frigida, & humida; terra frigida, & sicca. Hęc qualitatum distributio sumitur ex Philos. hic textu 16, & ex D. Thoma ibidem lect. 3. imo experientia ipsa sensuum comprobatur. Ex his ergo aliqua suboriuntur dubia, quæ breviter resolvemus.

§. I.

Aliqua dubia resolvuntur.

18 DVbitabis 1. an vtraque qualitas conveniens cuilibet elemento illi conveniat ab intrinseco, & ex sua natura; an vero aliqua saltim conveniat impressa ab extrinseco agente?

Resp. quod si per ly *ab* in-

intrinseco, & ex natura sua, intelligatur idem, ac primo, & per se, aut ratione sui, & per ly *ab extrinseca agente*, intelligatur idem, ac secundario, & per participationem, & propinquitatem vnius elementi ad aliud, Dicimus conformiter ad dicenda dubitatione sequenti, quod cuilibet elemento vna sola qualitas convenit ab intrinseco, & ex sui natura; alia vero ab extrinseco, Si vero intelligatur, quod sola vna qualitas sit connaturalis cuilibet elemento, alia vero sit illi extranea, & ab extrinseco impressa, & non exacta ex propria illius natura, quod fuit intentum Galeni, & Senecæ; fallum est, quinimo in hoc sensu vtraque qualitas ab intrinseco cuilibet convenit elemento.

19. Dubitabis 2. An vtraque qualitas conveniens cuilibet elemento, conveniat illi in summo: an vero vna in summo, & alia citra summum.

20 Circa quod varie arbitrantur Philosophi etiam moderni, aliqui asserunt vtram que qualitatem convenire elementis in summo. Quod tribuitur Averroi, Galeno, & alijs antiquis, quibus ex parte adhærent B. Ñez, PP. Carm. asserentes aeri nullam qualitatem convenire in summo, quamvis citra summum sit calidus, & humidus, & igni convenire in summo calorem, & siccitatem.

Communior vero sententia asserit singula elementa habere tantum vnam qualitatem in summo, & aliam citra summum, hac distributione, ignis est calidus in summo, & siccus citra summum. Aer est humidus in summo, & citra summum calidus; aqua est frigida in summo, & citra summum humida. Terra est summe sicca, & citra summum frigida. Hanc tenent communiter Philosophi intra, & extra Scholam D. Thomæ.

21 Vtraque tamen sententia reputatur probabilis à Mag. S. Thoma, quia pro vtraque est fundamentum in D. Thoma, & probabiles coniecturæ, & pro nulla assignabilis est ratio demonstrativa. Sed quia pro secunda sententia expressior est D. Thomas, & efficaciores sunt coniecturæ, ideo illam pro conclusione statuimus.

22 Probaturque 1. ex D. Thoma, in præsenti lect. 2. his verbis, *ostendit Philosophus quæ qualitas in quolibet elemento dominetur, dicens: quod elementa cum sint quatuor, & quodlibet habeat duas qualitates, non tamen habet eas æqualiter, sed in vnoquoque dominatur vna. In terra magis dominatur siccitas, quam frigiditas: in aqua magis frigiditas, quam humiditas; in aere magis humiditas, quam*

quam caliditas: in igne vero magis dominatur caliditas, quam siccitas. Quod adhuc expresius docet D. Thomas, lib. de sensu, & sensato, lect. 10. cuius verba clarissima sunt, & ob vitandam prolixitatem non transcribimus.

23 Prob. 2. ratione valde probabili; cuilibet elemento debet convenire aliqua qualitas in summo, & nulli elemento possunt duæ qualitates in summo convenire: ergo vera est 2. sententia; ant. quoad primam partem Prob. tum quia primæ qualitates debent habere aliquod subiectum connaturale, in quo sint cum omni perfectione illis debita, sed hoc subiectum aliud esse non potest, nisi elementum: ergo primæ qualitates petunt aliquod elementum, in quo sint in summo gradu suæ perfectionis. Mai. patet, quia summa perfectio qualitatis sumitur per ordinem ad subiectum connaturale. min. etiam constat, quia tale subiectum nequit esse mixtum; in quo qualitates primæ sunt attemperatæ, & remissæ.

Tum sic; sed subiectum connaturale primarum qualitatum non est præcise vnum, vel duo elementa: ergo subiectum connaturale quatuor primarum qualitatum sunt omnia quatuor elementa; ac subinde quodlibet illorum habet aliquam qualitatem primam in summo.

Tum quia omnia elementa sunt virtualiter in mixto, eo quod in illo derivantur quatuor primæ qualitates, quæ sunt elementorum virtutes, vt diximus quæst. antecedenti, sed si quælibet qualitas non esset in summo gradu in aliquo elemento, ab ipso non derivaretur qualitas ad compositionem mixti: ergo nullum est elementum, cui aliqua prima qualitas non cōveniat in summo. Prob. min. nam qualitas derivata ab elemento ad compositionem mixti, est in mixto modo imperfecto, & participato, reducibilis, & participata ab eo in quo est cum debita perfectione: ergo si prædicta qualitas, nec in elemento est cum debita perfectione, ab isto non derivaretur, nec participaretur ad compositionem mixti.

24 Secunda pars primi antecedent. prob. prima qualitas simplex in summo gradu est vltima dispositio naturalis ad formam substantialem corporis simplicis elementaris, vt patet in calore in summo, qui est vltima dispositio ad formam ignis; sed in eodem subiecto connaturaliter non possunt esse vltimæ dispositiones pro duabus formis substantialibus specie distinctis, & non subordinatis: ergo nec possunt esse in eo-

dem

ſtem elemento, duæ qualitates primæ in ſummo.

25 Tertio prob. noſtra reſolutio, in particulari, tribuendo cuilibet elemento qualitatem ſibi in ſummo correſpondentem naturali quadam congruentia. Igni enim nobiliſsimo elementorum, ſicut correſpondet nobiliſsimus locus, ita debet correſpondere nobiliſsima inter primas qualitates, quæ eſt calor propter ſuam activitatem, & ex conſequenti ſiccitas iam conſumpta humiditate propter exceſſum caloris.

Aeri autem, qui in nobilitate, & loco propinquior eſt igni competit humiditas, quod eſt nobilius inter qualitates paſſivas, & ex conſequenti caliditas ex affinitate ad ignem: ergo igni, & aeri calor, & humiditas conveniunt in ſummo, & ſiccitas igni, & caliditas aeri. Solum ex conſequenti.

Aquæ autem, quæ maxime contrariatur igni, habet frigiditatem in ſummo, vt cum ſummo calore ignis poſsit pugnare, & ex conſequenti eſt humida ex propinquitate ad aerem. Denique terra, propter eius ſoliditatem, & duritiem, facile terminatur termino proprio, difficile autem alieno, in quo natura ſicci conſiſtit; ex conſequenti tamen, & ex propinquitate ad aquam eſt frigida: ergo terra eſt ſumme ſicca, & citra ſummam frigida.

Hanc diſtributionem qualitatum late explicat D. Thomas, lib. de ſenſu, & ſenſato ſupracitato, quam nos ad ſummam reduximus, ex illaque conſtabit quam expreſſus ſit D. Thomas pro noſtra, & communiori ſententia.

26 Contra quam oppones 1. terræ convenit ſumma frigiditas: ergo ex hac parte diſtributio qualitatum à nobis facta non tenet. Prob. anteced. tum quia terra maxime diſtat à cœlo, cuius lux, & motus eſt cauſa caloris; ſed quod maxime diſtat à calore, eſt maxime frigidum: ergo. Tum quia terra inter elementa maxime diſtat ab igne, qui eſt ſumme calidus: ergo terra eſt ſumme frigida.

27 Confirm. ſumma frigiditas non convenit aquæ: ſed non eſt aliud elementum, cui conveniat niſi terræ: ergo terra eſt ſumme frigida, & non aqua. Min. cum conſequentia tenet, & ma. Prob. ſi aqua naturaliter eſſet ſumme frigida, naturaliter eſſet congelata; cum congelatio proveniat ex exceſſu frigiditatis; ſed aqua naturaliter non eſt congelata, cum naturaliter ſit fluida: ergo aqua naturaliter non eſt ſumme frigida, ſed terra.

28 Reſp. quod ſicut eſt duplex calor, alter elementaris,

qui provenit ab igne, alter cælestis, qui in his inferioribus à cœlo causatur; ita est duplex frigiditas, alia elementaris dimanans ab elemento ratione suæ formæ, & ab intrinseco. Alia cælestis, & extrinseca ex influxu cælestium corporum: & hac secunda frigiditate terra est magis frigida, quam aqua; licet frigiditate intrinseca, & elementari, aqua sit terra frigidior.

29 Per quod patet ad argumentum. Negando antec. ad primam probationem, dicimus; quod terra ex illo capite, est frigida frigiditate de sumpta ex influxu, vel carentia influxus corporum cælestium, nõ tamen frigiditate intrinseca, & elementari. Per quod patet ad secundam probationem.

30 Ad confirm. dicimus, quod congelatio non fit sola frigiditate, sed fit cum frigiditate admixta cum siccitate convenientę aquę ex eo, quod est non in sua puritate, sed cum admixtione vaporum ipsius terræ; vnde, sicut talis admixtio non est connaturalis aquæ, ita nec illius congelatio.

31 Oppones 2. aqua humidior est quam aer: ergo ex hac parte nostra resolutio deficit. Prob. ant. tum quia, ad sensum videmus res magis humectari ab aqua, quam ab aere; tum quia aer est magis exiccativus, quam aqua, cum videamus res ab aqua humectatas exiccari ab aere, & non ècontra.

32 Resp. neg. antec. ad probationes sumptas ex experientia dicimus; quod aer apud nos solet esse mixtus, vel substantialiter, vel qualitative, & idem dicendum est de aqua, quia convenit conservationi mixtorum, quod elementa, quæ apud nos sunt, non sint in sua puritate, sed vel substantialiter mixta, vel admixta qualitatibus extrinsecis aliorum elementorum, aut derivatis ex influxu astrorum. Ex quo provenit, quod nec in aqua, nec in aere experiamur qualitates in ipsis prædominantes.

34 Quæ continentur in his duobus argumentis desumunt Authores contrarij ex D. Thoma in præsenti lib. lect. 3. citata in favorem nostræ sententiæ. Cum autem D. Thomas, in eadem lect. non possit esse sibi contrarius, & sit clarius pro nostra sententia, vt vidimus; cum adducitur pro contraria, exponendus est modo quo à nobis exponitur in solutione, quam duplici argumento dedimus, quam congruete menti D. Thomæ, constabit legenti textum illius lectionis.

§. II.

Aliud dubium resolvitur.

34 DVbitabis 3. vtrum qualitas conveniens elemento citra summum, habeat permixtionem contrarię? Affirmant plures vt Capræolus, Marsilius, Astudillo, Coninb. & vt probabilem tenent Bañez, & Mag. à S. Thoma.

35. Negant plures, & communiter ex antiquis, & modernis, quibus adhæremus. Probaturque 1. quia iuxta Philosophum, & D. Thomam, locis supracitatis, duplex tantum qualitas cuilibet convenit elemento; sed hoc non esset verum, si remissa haberet actu, ab intrinseco, & permanenter per mixtionem contrarię: ergo.

36. Secundo; permixtio qualitatum contrariarum est propria corporis mixti, vt distincti ab elementari, & simplici: ergo qualitates contrariæ per mixtæ nulli possunt convenire elemento. Ant. patet nam vt vidimus quęst. præc. corpus esse mixtum est esse vnum compositum ex elementis, non substantialiter permanentibus, sed accidentaliter, ratione qualitatum contrariarum permixtarum.

37. Nec obstat: 1. in mixtis vna qualitas remittitur quanto contraria intenditur: ergo in elementis, qualitas remissa est talis, quia actu habet qualitatem contrariam.

38. Non inquam obstat, sed negatur consequentia, quia in mixtis qualitates resultant ex mutua actione, & passione miscibilium, & sic qualitates passivæ, & activæ permiscentur; elementa vero, non per actionem, & passionem habent suas qualitates, sed per simplicem naturalem emanationem; vnde status summus, vel remissus suarum qualitatum naturalium dimanat à forma illorum, non vero sumitur á qualitate contraria existente, vel non existente.

39. Nec obstat 2. quod corpus, quod est capax vnius contrarij, debet esse capax alterius: ergo si elementum in statu naturali est capax qualitatis remissæ, manens in eodem statu, erit capax qualitatis contrarię.

40. Non inquam obstat, quia licet elementum sit capax contrariarum qualitatum via corruptionis; non tamen est capax in statu connaturali, quia illius forma, prout distincta à forma mixti, petit ad sui naturalem conservationem simplicitatem qualitatum, hoc est, quod qualitates quibus conservaur actu in ipso non exerceant

ceant contrarietatem, quam exercent qualitates contrariæ permixtæ.

ARTIC. III.

An, & quomodo detur transitus de uno elemento ad aliud?

41 Loquimur de transitu transmutativo, & generativo unius elemēti ex alio. Loquimur etiam de transitu non totali, & adæquato unius elementi in aliud, quia hic petit, quod elemētum, quod transit totaliter, & adæquate corrumpatur, quæ corruptio adæquata elementi est contra ordinem exactum ab universo postulantem conservationem elementorum omnium, quæ sunt partes principales illius. Loquimur ergo de transitu elementi secundum aliquam sui partem.

42 Supponimus elementa, alia esse symbola, alia dissymbola. Appellantur symbola, quæ conveniunt in una qualitate, ut ignis & aer, qui conveniunt in calore & aqua, & terra, quæ conveniunt in frigiditate. Dicuntur vero dissymbola, quæ in nulla qualitate conveniunt, sed potius in vera que opponuntur, ut ignis, & aqua, ille enim est calidus, & siccus; hæc vero frigida, & humida. Similiter aer, & terra, quia ille est calidus, & humidus, hæc autem frigida, & sicca.

43 Hoc supposito difficultas præsens sitit in duobus; primum est; an quodlibet elementum possit generari ex quolibet immediate? (nam quod unum elementum queat in aliud saltem mediate transire, adeo certum est, ut discussione non egeat: nulla enim repugnantia apparet in eo, quod aqua convertatur in vaporem, & vapor in aerem, & sic de alijs elementis.) Secundum in quo est difficultas situs in eo; an scilicet supposito, quod unum elementum possit immediatè transire in aliud; facilior sit transitus inter elemēta symbola, quam inter dissimbola?

§. I.

Prima conclusio.

44 Quodlibet elementum potest immediate generari ex quolibet alio elemento; Conclusio est Philosophi, & D. Thomæ in hoc lib. textu 25. lect. 4. qui absolute proferunt quodlibet elementum generari ex quolibet, ad quod non sufficit trāsitus mediatus unius in aliud: sicut quia homo solum mediate fit ex homine, nempe medio semine, & alijs, non dicitur absolute hominē posse transire in hominem, vel ex homine fieri,

Phi-

45 Philoſopho, & Div. Thomæ adhærent communiter Philoſophi contra Valles, Rubio, Arriaga, & alios aſſerentes, vel quodlibet elementum non poſſe immediate tranſire in quodlibet, vel adminus elementa diſſymbola.

46 Probat. ergo conclusio noſtra ratione 1. elementa ideo ſunt tranſmutabilia, quia ſunt contraria; ſed ſunt immediate contraria, vel in omnibus, vel ſaltim in aliqua qualitate: ergo poſſunt ad invicem immediate tranſmutari.

47 Secundo; quodlibet elementum poteſt generari ex quolibet aliquo modo; ſed elementum ex alio genitum per ſe non petit vt introducatur alia forma prius in materia, quam in tali materia propria forma introducatur: ergo poteſt quodlibet elementum immediate ex quolibet generari. Probatur min. Tum quia forma elementi geniti eiuſdem rationis eſt, ſiue mediet forma huius, vel illius elementi: ergo forma elementi geniti per ſe non petit, quod in ſui materia prius introducatur forma alterius elementi.

Tum quia forma elementi propter ſuam imperfectionem eſt immediatior potentialitati materiæ: ergo vt in illa introducatur non petit, quod mediet alia forma. Probat. conſeq. ideo inter materiam primam, & formam animalis perfecti, mediant tot generationes, totque formæ imperfectæ, quia forma animalis propter ſuam perfectionem multum diſtat ab imperfectione materiæ, & hæc diſtantia ſuperatur per generationes medias formarum imperfectarum: ergo ſi forma elementi eſt imperfectiſſima, & parum diſtans ab imperfectione materiæ per ſe, nō petit, vt in illa introducatur, quod mediet alia forma, ac ſubinde poterit forma elementi immediate informare materiam elem[enti] corrupti.

48 Sed oppones 1. Ignis [immed]iate non poteſt tranſire [in a]quam: ergo quodlibet elementum non poteſt immediate generari ex quolibet: probatur anteced. Tum quia ſi flamma extinguatur ab aqua non ideo convertitur in aquam: tum quia, ſi titio accenſus mergatur in mare non ideo tranſivit immediate in aquam.

49 Confirm. experientia aliorum elementorum, quia aqua numquam in ignem convertitur, ſed in vapores diſſolvitur, nec ignis in ſe immediate convertit aerem; alias ignis in fornace non periret defectu pabuli.

50 Confirmat. 2. in

terra non est activitas vt immediate in se convertat aerem: quod patet, tum quia nunquam aer visus est augeri terra. Tum quia aer, qui est in foraminibus terræ, nunquam in terram convertitur. Nec denique terra iniecta in aquam cõvertitur in illam: ergo sistendo in experientia, quæ magistra est philosophiæ quodlibet elementum non potest immediate generari ex quolibet.

51. Respondet. hoc argumento sumpto ab experientia solum probari, quod nos non negamus, nempe, quod ex aliquibus elementis præsertim disymbolis non fit regulariter generatio immediata vnius ex alio, vel propter parvam quantitatem, vel minimam activitatem elementi agentis, vel propter indispositionem elementi recipientis, vel propter alias conditiones ad agendum requisitas, licet non semper necessarias, vt sunt condensatio, rarefactio, & huiusmodi. Non tamen probat, quod nunquam possit fieri immediatus transitus de vno elemento in aliud, vt cum aqua parva v.g. conijcitur rogum, ibi nec est exhalatio vaporum, nec generatio aeris, sed immediata productio ignis in materia aquæ.

52 Oppones 2. elementa disymbola habent qualitates contrarias in summo: ergo cum agant successiue, prius introducent qualitates pro forma, vel alterius elementi, vel alicuius mixti, quam pro forma elementi sibi extremè contrarij.

53. Confirm. quia de extremo ad extremum non fit transitus nisi per medium: sed elementa disymbola sunt extrema: ergo illis non fit transitus immediatus.

54. Respondetur ad argumentum, quod propter maximam activitatem elementi disymboli v. g. ignis, potest ille materiam aquæ pro plurimum citissime in se convertere. Nec qualibet qualitas citra summum, est dispositio proportionata pro forma mixti, sed solum cum est in debito temperamento, & proportione cum alijs qualitatibus: vnde tunc introducitur forma elementi in materia alterius elementi disymboli quam forma mixti.

56 Ad confirmat. dicimus, quod illa maior tenet, vel in motu locali, vel in generatione corporum mixtorum perfectorum, puta animalium: secus vero in generatione simplicium corporum propter immediatam capacitatem materiæ ad formam ele-

menti imperfectissimam. Vel solum probat, quod de vno elemento extremo ad aliud, sit difficilior transitus, vt dicemus conclusione sequenti, nō vero quod sit impossibilis.

§. II.

Secunda Conclusio.

56 F*Acilior est transitus inter elementa symbola, quā inter disymbola.* Conclusio est Philosophi in præsenti textu 25. & Div. Tho. ma ibidem lect. 4. & breviter probat. 1. quæ magis conveniunt in formis substantialibus; magis etiam conveniunt in dispositionibus ad illas requisitis: sed elementa symbola magis conveniunt in formis substantialibus, quam elementa disymbola; ergo magis conveniunt in dispositionibus, ac subinde erit facilior transitus. Maior patet: quia dispositio ad formam sequitur naturam illius. Et minor etiam constat ex qualitatibus ab illis dimanantibus, in quibus est maior convenientia, & ex quibus colligitur convenientia formarum.

57 Secundo: inter elementa symbola non est necesse transmutari, nisi tantum alteram qualitatem: at vero inter disymbola, cum in nulla qualitate conveniant, vtramque qualitatem necesse est transmutari, cum ex illis fit generatio, sed facilius est vnum transmutari, quam plura: ergo facilior est transitus inter elementa symbola, quam inter disymbola.

58 Sed oppones 1. transmutatio elementorum fundatur in contrarietate qualitatum, vt supra diximus: ergo vbi maior est contrarietas, erit facilior transmutatio; sed inter elementa disymbola est maior contrarietas qualitatum, quam inter elementa symbola: ergo inter illa erit facilior transitus.

59 Confirmat. experientia: nam guttæ aquæ iniectæ in ignem faciunt vt magis ardeat, & facilius convertuntur in ignem, quam particulæ terræ; & tamen ignis, & terra sunt elementa symbola; ignis vero, & aqua disymbola: ergo.

60 Neg. prima conseq. Quia licet contrarietas qualitatum sit conditio ad agendum exacta ad actionem, & reactionem, & vt vnus terminus destruatur, & alter acquiratur: non tamen est conditio facilitans transitum, sed potius retardans; facilitas enim fundatur in

in victoria agentis supra passum, quæ victoria facilior est, dū est maior activitas agentis, & minor resistentia passi; est autē minor resistentia, vbi est maior convenientia.

61 Ad Confirmat dicimus, quod gutta aquæ facit ignem magis ardere per accidens propter Antiparistasim supra à nobis explicatam. Quod autem particula terræ difficilius transeat in aquam, quam guttæ aquæ, tenet solum verum, si cætera non sint paria, falsum vero est, si cætera sint paria, hoc est, si particula terræ esse eiusdem magnitudinis, & raritatis, ac est gutta aquæ, quia licet particula terræ videatur eiusdem magnitudinis cum gutta aquæ, nihilominus propter illius maiorem densitatem, implicat plures portiones materiæ, & quantitatis, quam gutta aquæ; atque ideo plus resistit igni, quam aqua.

62 Oppones 2. in generatione cuiuslibet elementi symboli, aut disymboli fit resolutio vsque ad materiam primam: ergo in corruptione cuiuslibet elementi symboli, aut disymboli, vtraque qualitas corrumpitur, & consequenter ex hac ratione male probatur, quod sit difficilior transitus inter elementa disymbola, quam inter symbola.

63 Neg. vltima conseq. Quia licet ad corruptionem cuiuslibet elementi necesse sit vtramque illius qualitatem corrumpi, tamen quia qualitas symbola minus resistit, imo nullo modo resistit; contraria vero, & disymbola maxime resistit; ideo facilior est transitus inter symbola, quā inter disymbola: solutio est expressa in Divo Thoma lect. 4. supra citata.

ARTIC. IV.

An, & quomodo qualitates contrariæ se expellant, aut compatiantur in eodem subiecto?

64 DE hac difficultate prout comprehendit omne genus qualitatum contrariarum, late disputant Metaphisici, & Theologi. Nos vero de hoc puncto breviter disputamus; nempe quantum præcisse sufficiat ad intelligendam elementorum contrarietatem.

§. II.

Certa præmittuntur.

65 Contraria diffinivit Philosophus 10. Metaphisicę cap.

cap. 6. quod sunt ea, *quæ sub eodem genere maxime distant, & ab eodem subiecto mutuo se expellunt.* Recta, & abundans intelligentia huius definitionis, & naturæ contrariorum, prout distinguntur ab oppositis alijs generibus oppositionum pertinet ad Metaphisicos.

66 Pronunc sufficiat nobis scire 1. quod contrarietas licet originetur ab oppositione contradictoria, & privativa, aliquid tamen speciale addit supra illas, scilicet, quod versetur inter extrema positiva, & quod inter ea inveniatur medium, quia inter illa debet esse maxima distantia, & latitudo, ita quod ab vno ad aliud non veniatur ordinatim nisi per media, ex quo infertur, quod inter contraria physica propria (de quibus nunc solum loquimur) debet esse distantia determinata vincenda per motum, & per modum cuiusdam continuitatis, & divisibilitatis. Per quod excluduntur à propria ratione contrariorum formæ substantiales (licet contineantur sub eodem genere, & inter se maxime distant:) Excluduntur etiam opposita privatiue, & contradictorie. Tum propter carentiam distantiæ vincendæ per motum divisibilem. Tum propter carentiam medij. Tum denique propter carentiam rationis positivæ in vtroque extremo.

67 Secundo sufficiat nobis scire, quod contraria propria debent recipi in eodem subiecto, hoc est, quod subiectum capax vnius contrarij debet etiam esse capax alterius, quia contraria nata sunt versari circa idem, & difficultas procedit quomodo à tali subiecto expellantur, aut in illo compatiantur?

Manifestũ enim est, contraria qualitates mutuo se expellere ab eodẽ subiecto, teste experiẽtia quotidiana, & diffinitione cõtrariorũ conveniente prædictis qualitatibus, restat ergo difficultas; an prædicta repugnãtia, & expulsio fiat ab ipsis qualitatibus ratione suarũ entitatũ? An solũ ratione gradus, & status, quẽ habẽt in subiecto, nẽpe ratione intensionis, aut remissionis?

68 Manifestum etiam est, quod qualitates contrariæ in gradibus intensis ex natura rei repugnant esse simul in eodem subiecto. Tum experientia, quia videmus, quod crescente calore expellitur frigus. Tum ex diffinitione, nempe quod ab eodem subiecto mutuo se expellunt, quod ad minus debet verum esse, cum vnum contrarium perfecte sibi subijcit subiectum media sua intensione. Tum quia motus est inter contraria, per quem vnum debet adquiri, & aliud relinqui: ac subinde tot gradus adquiruntur in termino ad

quę, quot relinquuntur in termino *à quo*, & sic in termino *ad quē* omnes gradus vnius qualitatis cōtrarię sunt adquisiti; in termino *à quo*, omnes gradus alterius qualitatis sunt relicti, & ipsa totaliter expulsa à subiecto.

69 Denique iam apud Recētiores Philosophos, vt manifestū supponitur, quod cōtrariæ qualitates in gradibus remissis defacto sæpe simul reperiuntur in eodē subiecto (quāvis aliqui ex antiquis hoc negaverint) quia sic expresse habetur in Philosopho 4. Metaphisicæ textu 27. dicente: *Quod impossibile est contraria simul eidem in esse; sed aut ambo secundum aliquid.* Idest in gradibus remissis. Et in Div. Thoma quæst. 8. de Verit. artic. 14. dicente: *Quod quando sunt formæ in fieri, possūnt esse simul, vt dū aliquis dealbatur, adhuc est in nigredine.*

70 Constatque ex dictis in fine lib. præced. tum quia aliter non verificatur virtualis permanentia quatuor elementorum in mixto nisi qualitates contrariæ illorum temperatæ, & in gradibus remissis in illo compatiantur. Tum quia aliter non poterit agens repati in agendo, quia actio, & repassio consistit in eo, quod agens habeat formam, seu qualitatem, qua agat, & recipiat oppositum qua patiatur; sed non in gradibus intensis, quia ipsa actione, & repassione debilitantur: ergo in gradibus remissis.

71 Constat etiam ratione à priori, quia istæ qualitates habent latitudinem in actuando, & perficiendo subiectum, & videmus, quod non statim, ac vna actuat subiectum imperfecte, & remisse, contrariam expellit; sed iuxta gradus quos ipsa adquirit aliam delet: ita vt tot gradus secum admittat de forma contraria, quot ipsa distat à summo gradu suæ perfectionis; Et consequenter compatiuntur in gradibus remissis.

72 Quin obstet diffinitio contrariorum conveniens prædictis qualitatibus, adhuc in gradibus remissis, nimirum, quod ab eodem subiecto mutuo se expellant. Non inquam obstat quia verba diffinitionum non dicunt actum, sed aptitudinem, & ita sensus diffinitionis est, quod actu se expellant dum sunt in debito statu, & quod in quocumque statu sint apta ad se expellendum. Præterquamquod adhuc in gradibus remissis mutuo se expellunt, saltim imperfecte, & quasi in fieri, quia si vnus gradus frigoris introducitur, alter caloris excluditur.

Hæc cum certa sint, vel ad minus in illis sit parum difficultatis. Tota difficultas reducitur ad hoc vt videamus, An qualitates contrariæ in gradibus intensis de potentia Dei absoluta posśint esse simul in eo-

dem subiecto ? Advertendo prius; Tum quod procedit non de qualibet intensione, sed de summo gradu intēsionis vtriusque qualitatis contrariæ.

Tum quod procedit de eodem subiecto non materialiter, & entitative, sed formaliter, & in eadem sui parte, hoc est, quod eadem potentialitas formalis subiecti sit indifferens ad vtramque qualitatem contrariam, & inquirimus, An sicut dicta potentialitas subiecti potest succesive actuari qualitatibus contrarijs summe intensis, possit etiā simul illis actuari de potentia Dei absoluta?

§. 5.

Vnica Conclusio.

71 *Qualitates contrariæ in summo gradu suæ intensionis nec de potentia Dei absoluta possunt esse simul in eodem subiecto.* Contrarium huius tenent Magister a Sancto Thoma, Prado, & alij; sed nostra resolutio est etiam plurium Thomist. tam Philosophorum, quam Theologorum, & cum maximo fundamento in Philosopho, & D. Thoma; tum 4. Metaphisicæ text. 27. lect. 15. Tum secundo contrag. c. 25. & alijs in locis.

Ratione prob. 1. conclusio deducta ex Philosopho, & Div. Thoma locis citatis. Nec Divinitus fieri potest quod duo contradictoria, vel privative opposita sint simul; sed esse vnius formæ contrariæ in summo gradu includit non esse alterius sibi contrariæ, vel illius privationem: ergo nec divinitus fieri potest, quod duo contraria in gradibus intensis sint simul. Probatur min. ex ipsa natura contrarietatis, a qua nō potest separari esse, & non esse saltim implicite in contrarijs, actu, & infacto esse exercentibus contrarietatem, qualia sunt contraria in gradibus intensis.

Dices: contraria includere oppositionem contradictoriam, aut privativam, tantum mediate, consequutive, & secundario, aut ex natura rei; non tamen primo, & per se, & essentialiter.

Contra est 1. esse vnius formæ contrariæ in summo; primo per se, & essentialiter includit non esse, vel privationem alterius in subiecto: ergo solutio est nulla. Probatur antecedens: esse vnius formæ contrariæ in summo, primo per se, & essentialiter includit subiectum esse actuatum ab ipsa, quantum actuabile est à tali forma; sed hoc ipso primo, & per se, & essentialiter includit non esse, seu privationem alterius formæ contrariæ: ergo. Mai. est certa: nam hoc ēst actuari subiectum à forma in summo gradu; minor vero probat. Nam subiectum actuatum ab

vna forma contraria quantum actuabile est, non remanet actuabile in sensu composito ab alia forma contraria: ergo si subiectum summe calidum v. g. primo, & per se, & essentialiter includit esse actuatum à calore, quantum actuabile est; etiam primo, & per se, & essentialiter includit non esse, vel privationem frigoris. Probatur antecedens: Nam vt advertimus supra eadem est formaliter potentia subiecti respectu vtriusque formæ contrariæ: ergo si ab vna actuatur quantum actuabilis est, non manet actuabilis in sensu composito ab alia forma contraria.

74 Contra 2. potentia subiecti actuata à frigore eademmet est actuabilis à calore, vt supra diximus, alias formæ contrariæ non versarentur circa idem formaliter: ergo potentia subiecti actuata à frigore, non est actuata à calore, quantum actuabilis est ab ipso (cum remaneat actuabilis à frigore) ergo potentia subiecti actuata à frigore nequit habere calorem in summo. Patet hæc vltima consequent. ex dictis, quia calor in summo actuat subiectum, quantum actuabile est, ac subinde cum subiectum cum calore est actuatum frigore, sicut non manet actuatum à calore, quantum actuabile est, ita nec manet actuatum à summo calore.

75 Tertio: subiectum sub ea ratione qua est capax caloris, est etiam capax frigoris vt dictum est: ergo subiectum summe calidum primo per se, & essentialiter includit non esse frigoris. Probat. consequent. subiectum summe calidum primo per se, & essentialiter includit, quod capacitas quam habet ad vtrumque formam contrariam sit complete, & adæquate actuata à calore; hoc enim essentialiter dicit summus calor: sed capacitas subiecti indifferens ad aliquas formas complete actuata ab vna primo per se, & essentialiter includit non esse alterius: ergo subiectum summe calidum primo per se, essentialiter includit non esse frigoris. Probatur min. quia capacitas materiæ primæ eadem est, & indifferens ad omnes formas sublunares, semel quod materia sit complete actuata ab vna forma primo per se, & essentialiter includit non esse vel privationem alterius: ergo pariter.

Dices: quod materia actuata ab vna forma dicit essentialiter negationem alterius, quia de ratione formæ substantialis est dare primum esse, & repugnat quod duæ formæ dent primum esse.

76 Contra est: sicut repugnat quod materia primo actuata ab vna forma, eadem-

met primo actuetur ab alia: ita repugnat quod capacitas subiecti complete, & adæquate actuata ab vna forma, eademmet completè & adæquatè actuetur ab alia, quia non minus id quod dat primum esse essentialiter excludit aliud primum esse; quam id quod actuat adæquate essentialiter excludit ab eadem potentia alterum actum adæquatum: ergo disparitas inter capacitatem materiæ ad plures formas specie distinctas, & capacitatem subiecti ad formas contrarias adæquate actuantes eandemmet sui potentialitatem nulla est.

177 Secundo probatur conclusio: subiectum actu summe calidum, & actu frigidum primo per se, & essentialiter includit esse summe calidum, & non esse summe calidum; sed hæc sunt contradictoria: ergo duæ qualitates contrariæ in summo primo per se, & essentialiter includunt duo contradictoria. Probatur mat. subiectum actu frigidum non est summe calidum: ergo tale subiectum esset summe calidum, & non esset summe calidum. Probatur antecedens: subiectum sub ea ratione, qua est capax caloris, & non est calidum, non est summe calidum: sed potentia subiecti sub ea ratione, qua est actu frigida, est capax caloris, & non est calida: ergo subiectum actu frigidum, non esset summe calidum. Maior patet: minor vero quoad primam partem constat ex dictis, alias non esset eadem potentia; & capacitas ad veramque qualitatem contrariam. Quoad secundam partem videtur etiam certa, quia potentia subiecti ea ratione qua est actu frigida, non est actu calida.

§. III.

Diluuntur argumenta.

178 Obijcies 1. contraria sunt formæ positivæ: ergo ex vtriusque simultanea positione non sequitur contradictio immediate, & per se primo, sed solum mediate consequtive, & secundario; sed effectus secundarius formæ positivæ potest à Deo impediri: ergo de potentia Dei absoluta duæ qualitates contrariæ in summo possunt esse in eodem subiecto.

Confirm. expulsio vnius formæ contrariæ ab alia consequitur ad informationem ipsius formæ expellentis in subiecto: ergo talis expulsio est effectus secundarius licet sequutus ad ipsam formam per modū propriæ passionis, sed Deus potest ponere formam sine passione ad illam consequuta: er-

go potest ponere formam contrariam in summo sine expulsione alterius à subiecto.

79 Negatur Prima conseq. nam etiam duæ formæ substantiales sunt formæ positivæ; & tamen ex earum simultanea positione in materia, sequitur contradictio immediate, & per se primo: similiter habitus fidei, & scientiæ sunt formæ positivæ, & illis per se primo, & immediate convenit incompatibilitas. Formæ autem contrariæ reduplicato statu suæ perfectionis, quamvis sint formæ positivæ, includunt incompatibilitatem primo per se, & essentialiter, vt probatum est; licet illis secundum se præscindendo ab statu, expulsio, in compatibilitas conveniat solum ex consequēti.

80 Per quod patet ad confirm. distinguendo antec. sequitur ad informationem formæ expellentis consideratæ secundum se, & quoad entitatem præcise, conced. ant. consideratæ in summo gradu suæ perfectionis neg. ant. vel illud sub. distingo, sequitur sequela essentiali conced ant. (ad modum quo ad informationem vnius formæ substantialis consequitur expulsio alterius in materia) sequitur sequela solum connaturali, & ad modum propriæ passionis neg. ant.

81 Obijcies 2. stat vnam qualitatem comple e actuare capacitatem subiecti, & quod Deus actuet eandem capacitatem alia qualitate contraria: ergo ex hac ratione non infertur qualitates contrarias in summo non posse esse in eodem subiecto. Prob. ant. stat vnum corpus adæquate replere aliquem locum, & quod Deus collocet aliud corpus in eodem loco: ergo pariter.

Neg. ant. ad probationem neg. conseq. disparitas consistit in eo, quod impenetrabilitas est effectus secundarius corporis quanti non habens essentialem connexionem cum primario conceptu quantitatis, imò nec cum secundario, nempe extensione in ordine ad locum: expulsio vero vnius formæ contrariæ ab alia in eodem subiecto, licet sit effectus secundarius formæ expellentis, & non connexus essētialiter cum illa considerata secundum se, est tamen essentialiter connexus cum illa considerata sub statu summo suæ perfectionis, in quo statu est essentialis repugnantia inter prædictas formas, vt probatum est.

83 Obijcies 3. licet qualitas summe intensa adæquet capacitatem naturalem subiecti, non tamen obedientialem: ergo non est vnde sint incompossibiles. qualitates contrariæ in gradibus intensis saltim

tim de potentia Dei absoluta.

Resp. quod illa capacitas obedientialis posito summo calore in subiecto, vel esset capacitas ad recipiendum plus caloris, vel ad recipiendum solum frigus. Si hoc secundum est extra rem, quia iam calor, & frigus non essent in eadem capacitate subiecti. Si primum; calor summus poterit crescere in illo subiecto, & adæquare capacitatem obedientialem illius, & de subiecto sic summe calido procedit eadem difficultas; an scilicet possit esse summe frigidum; cui respondemus eodemmodo cum sint eædem rationes; & sine recursu ad capacitatem obedientialem. Præterquamquod non est capacitas obedientialis ad ea, quæ essentialiter includunt contradictionem, quam probavimus includere cōtraria in gradibus intensis.

QVÆST. VIIII.

De temperamento mixtorum.

Postquam cum Philosopho egimus de generatione elementorum, restat, vt de generatione compositorum ex elementis tractemus; quæ composita dicuntur mixta, quorum occasione de temperamento illorum disputant Philosophi, præsertim Medici; cum hac tamen differentia, quod naturalis Philosophi solum est disputare de temperamento mixtorum in communi; Medicorum vero erit in speciali de temperamento corporis humani differere.

ARTIC. I.

Quid, & quotuplex sit temperamentum?

1 NOmine temperamenti intelligimus moderationem plurium inter se discordantium, vel id quo aliqua inter se distantia ad mediocritatem reducuntur; vnde inter Authores nobiscum negantes elementa manere formaliter in mixto, & afirmantes manere solum virtualiter ratione suarum qualitatum formalium, quæ sunt elementorum virtutes, temperamentum proprie significat proportionem quatuor primarum qualitatum, quia cum hac proportione forma mixti conservat in se virtutes elementorum, quibus, & ipsa forma conservatur.

2 Supposita notitia vocis, & naturæ temperamenti prout attinet ad Philosopham

plum naturalem, procedimus ad illius divisionem, soletque partiri *in vniforme, & difforme.* Temperamentum vniforme, dicitur illud, in quo omnes quatuor qualitates habent eundem gradum intensionis: quod etiam solet appellari temperamentum æquale ad pondus, quia in eo omnes qualitates æquali pondere librantur, vt si aliquod corpus haberet quatuor gradus caloris, quatuor frigiditatis, quatuor humiditatis, & quatuor siccitatis. Hoc autem temperamentum nequit in alia membra sub dividi, quia omnimoda æqualitas consistit in indivisibili.

3 Temperamentum autem difforme, est illud, in quo primæ qualitates à perfecta æqualitate recedunt, eo quod vna, vel plures dominantur alijs. Hoc autem temperamentum difforme subdividitur in simplex, & compositum. Simplex est, in quo vna tantum qualitas excedit alias; si calor sit vt quinque, & ex reliquis qualitatibus, quælibet sit vt tres; rursus hoc simplex temperamentum dividitur in quatuor, iuxta numerum spirituum qualitatum.

4 Temperamentum vero compositum dicitur, in quo duæ qualitates, alijs duabus dominantur, partiturque in quatuor membra iuxta quatuor combinationes factas ex primis qualitatibus. Si enim excedant calor, & siccitas dicitur temperamentum igneum, & in animalibus cholericum. Si excedant calor, & humiditas, dicitur aereum, & in animalibus sanguineum. Si excedant humiditas, & frigiditas dicitur aquæum, & in animalibus Phlegmaticum. Si denique excedant frigiditas, & siccitas, dicitur terreum, & in animalibus melancholicum. Ad hæc enim temperamenta reducuntur alia, quæ possunt accidere iuxta varios excessus prædictarum qualitatum.

5 Nec obstat quod de ratione temperamenti est aliqua æqualitas, quæ in temperamento difformi non reperitur. Non inquam obstat; quia temperamentum simplex, & compositum in quæ diuiditur temperamentum difforme important æqualitatem aliquam, diversimode tamen, ac temperamentum vniforme: hoc enim habet qualitates æquales, æqualitate rei ad rem, & gradus ad gradum, quæ solet vocari æqualitas arithmetica. Temperamentum vero difforme habet qualitates æquales æqualitate proportionis, seu Geometrica; habet enim qualitates in eo gradu, & temperie, quo debetur mixto iuxta exigentiam illius, licet non omnes gaudeant eos

eodem gradu. Propterquod solet dici temperamentum iustitiæ: sicut iudex dicitur servare æqualitatem, distribuens præmia inæqualia, quia illa confert iuxta proportionem, & exigentiam meritorum inæqualium. Hæc de natura, & divisione temperamenti.

ARTIC. II.

Vtrum sit dabile temperamentum æquale ad Pondus?

Supponimus in præsenti non solum esse possibile, sed etiam de facto dari temperamentum difforme in mixtis: & inquirimus, an sit possibile naturaliter temperamētum (quia supernaturaliter non repugnate non dubitamus) æquale ad pondus?

§. I.

Vnica conclusio.

5 Non est dabile naturaliter temperamentum æquale ad pondus; est communior Philosophorum, præcipue Thomistarum contra aliquos ex antiquis, præcipue Medicis. Colligiturque nostra conclusio ex Philosopho 4. Metheororum cap. 4. & ex D. Thoma in 2. dist. 39. quæst. 1. art. 4. ad 2. & in 3. dist. 16. q. 1. artic. 1. ad 4. in quibus locis habetur expresse, & nostra conclusio, & ratio probativa illius, quæ ad sequentem formam reducitur.

Naturaliter est impossibile esse aliquod mixtum, in quo non prædominetur aliqua ex qualitatibus contrarijs: ergo naturaliter est impossibile mixtum, cum temperamento æquali ad pondus. Prob. ant. naturaliter est impossibile mixtum absque alteratione miscibiliū, vt constat ex diffinitione mixtionis; sed alteratio miscibilium naturaliter esse non potest sine prædominio alicuius ex qualitatibus contrarijs: ergo naturaliter non est dabile mixtum in quo non prædominetur aliqua ex qualitatibus cōtrarijs. Prob. min. alteratio miscibilium naturaliter esse nō potest nisi vnum agat in alterum; sed actio non est, nisi vnum prædominetur; quia proportione perfectæ qualitatis non datur actio, & quia opportet, quod virtus alterantis virtutem alterati excedat: ergo alteratio miscibilium naturaliter esse non potest sine prædominio alicuius ex qualitatibus contrarijs.

7 Si dicas 1. quod miscibilia possunt habere æqualitatem in gradu intensionis suarum qualitatum, & inæqualitatem in densitate, aut raritate, quæ inæqualitas sufficit ad mu-

tuam actionem. Si dicas 2. rationem nostram probare de mixtis, quæ fiunt per veram mixtionem; non vero de illis quæ fiunt per simplicem generationem.

Contra primam solutionem insurgo, quia positis omnibus capitibus conducentibus, ad agendum, vel vnum elementum ex concurrentibus ad mixtionem est prædominans, vel non? Si hoc secundum; non dabitur actio, & consequenter nec mixtio. Si primum: ergo producet in mixto effectum, & qualitatem perfectiorem alijs, quia excessus causæ debet relucere in effectu. Ac subinde mixtum non constabit ex qualitatibus æqualibus ad pondus.

8 Contra 2. sic insurgo; nam licet aliqua mixta propter sui perfectionem fiant per simplicem generationem; nihilominus tamen nullum est est mixtum cui naturaliter repugnet fieri per veram mixtionem; sed hoc ipso ei naturaliter repugnat temperamentum æquale ad pondus, vt probatum manet: ergo.

9 Confirm. nam vt dicitur in 2. de anima; calor in rebus animatis est prædominans, quia in illis calor est instrumentum animæ; rursus temperamentum æquale ad pondus in animalibus constantibus diversitate membrorum, impediret eorum naturales operationes; cum experiamur aliam complexionem in manibus, aliam in capite, aliam in pedibus vnde cor debet esse calidissimum, cerebrum frigidissimum, ossa sicca, pupilla humida, & sic de reliquis; & hoc totum, vt animal possit mediis his membris suas exercere operationes.

§. II.

Solvuntur obiectiones.

10 Obijcies 1. nam formæ mixtorum quo magis imperfectiores sunt, eo magis recedunt à perfecta æqualitate temperamenti; & quo sunt perfectiores magis ad talem æqualitatem accedunt: ergo nobilissima forma mixtorum postulabit temperamentum omnino æquale. Quod veró similius videtur de facto fuisse concessũ Humanitati Christi Domini propter summam eius perfectionem in naturalibus; & maxime cum hoc nullatenus deroget muneri rédemptoris.

11 Resp. quod perfectissima forma mixti ex vi suæ perfectionis petit temperamentum maxime æquale, non mathematicè; sed comparativè ad alia temperamenta difformia, magis accedẽs ad æqualitatem;

nec

nec maior æqualitas Christo Domino tribuenda est, ne illum extrahat ab statu connaturali, quia illud temperamentum est perfectius comparativè ad aliquam formam, quod est magis conforme suæ exigentiæ, exigit enim forma animalis perfecti ad exercendas suas operationes, quod calor sit prædominans, quia est magis activus inter omnes qualitates.

Obijcies 2. temperamentum æquale contrariatur temperamento inæquali: ergo si hoc secundum naturaliter datur, debet etiam dari naturaliter primum Prob. conseq. ex Arist. 1. de Cœlo textu 44 asserente: quod si vnum contrarium est naturaliter possibile, potest dari naturaliter aliud contrarium.

Negant. si intelligatur de stricta contrarietate, de qua intelligendus est Philosop. cum asserit, quod possibilitas naturalis vnius, infert possibilitatem naturalem alterius: æquale enim, & inæquale potius opponuntur privativè, quàm contrariè.

12 Denique obijcies ex D. Thoma 1. p. q. 91. art. 1. in corp. & ad 3. docente; quod in homine est maxima æqualitas complexionis, & elongatio à contrarijs. sed maxima æqualitas complexionis non est nisi medio temperamento æquali ad pondus: ergo.

13 Resp. D. Thomam debere intelligi de maxima æqualitate, non mathematica, qualis est æqualitas ad pondus, sed solum de æqualitate quasi phisica admittente latitudinem, & dicitur maxima in homine, quia magis accedit ad æqualitatē arithmeticam, quod constat ex eodem D. Thoma in præsenti, lect. 8. asserente, quod: *mixtorum complexiones variantur: sicut est homo, cuius complexio maxime vicina est temperamento.*

QVÆST. X.

De reproductione rei corruptæ.

1 Occasionem disputandi in hoc loco de possibilitate reproductionis rerũ sumpserunt Philosophi ex his, quæ docet Philosophus in calce huius libri, nempe generationes rerum esse circulares; ita vt ad eandem rem secundum speciem, non tamen secundum numerum, fiat regresus. Ideo, qui eos morem Philosophorum gerentes, hic de reproductione disputamus.

ARTIC. VNICVS.

Vtrum res corruptæ possint iterum reproduci?

1 DEspicimus errorem illorum, qui asserebant reproductionem omniū rerum non solum esse possibilem, sed & esse futurā, & de facto dari. Nos autem possibilitatem reproductionis investigamus, sive naturalem, sive attenta potentia Dei absoluta, & cum res quæ naturaliter extinguntur, aliæ sint permanentes, & aliæ successivè; de omnibus illis, sequentibus conclusionibus disseremus.

§. I.

Prima conclusio.

3 QVæcumque res permanens semel corrupta, non potest naturaliter eadem numero reproduci. Est communis inter Authores, Philosop. & Theolog. exceptis nempe Ricardo, Scoto, Toleto, Arriaga, asserentibus esse probabilius, vel saltim probabile, aliquam rem corruptam posse per actionem naturæ eandem numero redire.

4 Prob. conclusio ratione desumptā ex D. Thom. varijs in locis, nimirum hic lect. 12. & 4. contrag. cap. 81. ad 1. & quodlib. 4. art. 5. Quæ ad hanc formam reducitur, non potest hic numero effectus redire, nisi redeat hæc numero actio, qua agens illum primo produxit; sed naturaliter nequit redire eadem numero actio: ergo virtute naturæ eadem res permanens semel corrupta nequit redire; mai. patet, quia singularitas, & vnitas effectus in facto esse quando fit in rerum natura, dependet à singularitate, vnitate actionis; actio enim importat effectum in fieri, vnde si fieri est diversum, factum esse non potest esse idem.

5 Min. vero prob. actio, quæ præterijt non potest eadem numero redire, nisi redeat idem numero tempus, idem numero motus, à quorum continuitate, & vnitate dependet vnitas actionis, quæ præterijt; sed idem motus, & idem tempus numero postquā præterijt, non potest redire, vt conclusione 3. dicemus: ergo eadem numero actio naturaliter non potest redire.

Si dicas: ex hoc inferri, nec per potentiam Dei posse rem corruptam iterum reproduci, cuius oppositum dicemus conclusione sequenti, quia si reditus actionis dependet à reditu motus, & temporis præteriti, hic est impossibilis Deo, vt

dicemus vltima conclusio-ne.

Contra est: Nam vt virtute Dei ,redeat effectus semel corruptus, non est necessarium, quod reddeat formaliter in se actio, qua fuit productus à creatura, sed solum quod non præterierit, sed potius, quod perseveret actio divina, in qua eminenter continetur actio creata, quæ præterijt etiam quoad suam vnitatem, & singularitatem; sed hæc actio Dei defacto perseverat: ergo quamvis Deus non posit facere, quod non posint reddire in se ipsi motus, & tempus à quibus sumitur singularitas actionis creatæ præteritæ, non infertur non posse facere, quod reddeat idem effectus semel corruptus.

7 Sed contra præced. conclusion. obijcies 1. stante eodem efficiente eadem numero materia, eadem quantitate, alijsque accidentibus manent eadem individuationis principia intrinseca: ergo quamvis non maneant idem tempus, & idem motus, nec posint redire, nihilominus poterit idem individuum reproduci. Probatur conseq. Quia tempus, & motus non sunt intrinseca individuationis principia, sed solum extrinseca: ergo manentibus intrinsecis principijs individuationis, quidquid sit de extrinsecis poterit idem individuum redire.

Confirmat. Potest idem agens creatum, eundem numero effectum diversis temporibus, & diversis actionibus conservare: ergo poterit eundē numero effectum diversis actionibus, & temporibus producere.

8 Resp. quod ex eodem agē te, materia, & quantitate, sub diversis temporibus, non potest idem effectus numero produci, quia licèt tempus sit extrinsecum individuationis principiū effectus infacto esse, est tamen principium intriusecum individuationis illius in fieri: & cum in præsenti tractemus de reproductione eiusdem effectus, quæ reproductio pertinet ad fieri illius, & ad actionem qua fit, ideo optimè ex diversitate temporis, sicut colligitur diversitas actionis creatæ, ita, & diversitas effectus producti per illam. Præterquamquod ex identitate agentis, & pasi solum sequitur identitas effectus secundum speciē; secus vero secundum numerū; alias idem agens, & pasiū multoties applicata semper eūdem numero effectum produceret, quod est absurdum.

9 Ad confirm. resp quod idem effectus numero potest à diversis numero actionibus cōservari, conservatione extrinseca non vero intrinseca. Conservatio extrinseca, dicitur remo-

 tiq

tio contrariorum, & applicatio convenientium ipsi effectui: intrinseca vero fit per verum influxum causæ conservantis, sicut lux conservatur à lumino-so. Igitur diversis actionibus potest eadem numero res extrinsece conservari, removendo nociua, & applicando convenientia; at vero eadem res numero nequit intrinsece conservari diversis, & disconrinuatis actionibus, quia circa hoc eadem ratio est de actione intrinsece conservante, atque de primo producente. Quod vero eadem numero actio continuata conservet eundem numero effectum, ideo est, quia illa actio habet diversas partes correspondentes diversis partibus durationis continuatę effectus conservati.

10 Obijcies 2. ex ratione nostra, si aliquid probat, etiam probatur, nec Deum posse rem semel productam, iterum reproducere; consequens est falsum, vt dicemus conclusione sequenti: ergo. Sequela probatur, quia actio Dei vt passiue immutans effectus creatos, etiam transit, non minus, quam actio creaturę: ergo ratio nostra æque probat, si quid probat, de actione Dei, ac de actione creaturę.

11 Resp. quod licet actio Dei, & illius concursus ad extra, qui subiectatur in creatura pereat pereunte effectu creato; tamen remenet actio Dei quæ se tenet ex parte ipsius, in qua eminenter continetur, & effectus creatus, qui perit, & concursus positivus Dei, quo factus est, & omnis alia actio causæ creatæ adhuc quoad individuationem, atque adeò potest Deus tali actione eundem numero effectum causæ creatæ, non solum se solo producere, sed etiam reproducere, quæ reproductio à causa creata repugnat.

§. II.

Secunda Conclusio.

13 *Attenta potentia Dei absoluta res permanentes semel corruptæ possunt iterum reproduci, non vero res successivæ.* Prima pars conclusionis est communis Philosophor. contra Durand. & Marsilium. Probaturque breviter rationibus ex D. Thoma de ductis quodlibet. 4. arti 5. & etiam 4. contrag. cap. 81. ad 1. Primo quia sicut potest Deus eundem hominem mortuũ vivificare, non est ratio cur non possit eundem equum mortuũ, ad vitam reducere. Nec obstat, quod forma hominis non fuit corrupta, bene tamen forma equi. Non inquam obstat, quia si potest facere, quod reddeat idem totum quod perierat, cur non poterit facere, quod

quod reddeat pars quæ periit, nempe forma equi corruptibilis.

13 Secundo, quia corruptio, vel à nihilatio præcedens, non variant, nec mutant Divinam virtutem, & actionem Divinam prout se tenet ex parte Dei: ergo Divina virtus & actio possunt facere idem quod antea. Tertio, quia Dei operatio ad extra potest facere sine motu, quidquid à creaturis cum motu fit: ergo in Deo cessat ratio impossibilitatis adducta conclusione præcedenti. Denique, quia non facile affertur ratio implicationis insolubilis, vel quæ difficile solvatur à Theologis: ergo ex nullo capite repugnat rem permanentem semel corruptam à Deo reproduci.

14 Secunda pars conclusionis non minus est communis, quam præcedens. Probaturque ratione desumpta ex Divo Thoma quodlibet 4. art. 5. Si res successiva semel destructa reproduceretur, esset, & non esset eadem numero; sed hoc manifestam contradictionem involuit: ergo. Probatur min. In primis esset eadem numero, alias non reproduceretur. Deinde non esset eadem numero. Tum quia res successiva est vna numero per continuationem, vt patet in motu, de quo diximus in libris Physicorum, illius vnitas necessariò includit cui continuationem: ergo hoc ipso quod continuatio motus, vel alterius rei successivæ per illius destructionem interrumpatur, non poterit esse eadem numero.

Tum quia vnitas numerica motus, vel alterius rei successivæ regulatur, & dependet ab vnitate temporis, vt diximus in libris Physicor. Sed si res successiva semel destructa iterum produceretur, non diceret habitudinem ad idem numero tempus, ad quod antea dicebat: ergo non esset eadem numero, quæ antea erat.

15 Confirmat. implicat contradictionem, quod reproducatur idem motus, & quod non sit simul præsens diversis temporibus imaginarijs; sed esse simul præsens hoc modo repugnat: ergo repugnat reproductio motus. Maior patet: quia motus se ipso est præsens tempori imaginario, & ideo reproductus simul erit præsens tempori imaginario, in quo primo fuit, & tempori in quo nunc imaginatur esse. Minor vero probat. Implicat contradictionem quod idem corpus ratione eiusdem præsentiæ simul sit præsens duobus spatijs imaginarijs, vt tenent communiter Philosophi: ergo etiam implicabit contradictionem, quod idem motus ratio-

ne eiusdem durationis sit simul præsens diversis temporibus imaginarijs. Consequentia patet apparitate rationis.

16 Sed contra hanc secundam partem conclusionis obijcies, Res, quæ semel producta, & corrupta adhuc continetur in causa potest ab eadem causa iterum produci, alias si fieret impossibilis, iam amplius non contineretur in causa; sed res successiva à Deo producta, & semel corrupta adhuc continetur in omni potentia Divina; hæc enim continentia, vtpote primæ causæ est Deo essentialis impotens Deo deficere; ergò res successiva semel corrupta potest à Deo iterum reproduci.

Respondetur, quod divina omnipotentia potest comparari dupliciter, vel absolute, vel facta suppositione accidentali suæ primæ productionis existentiæ, & corruptionis. Primo modo invariabiliter omnipotentia divina continet rem successivam, & potest illam producere. Posteriori autem modo ad illius iteratam productionem, numquam rem successivam præcontinuit omnipotentia divina, quia res successiva prout sic semper contradictionem involvit. Quare res successiva per primam productionem, & sui destructionem non fuit facta impossibilis absolute, sed tantum impossibilis cum addito, nempe vt reproducenda, in quo sensu nec vnquam fuit possibilis, nec contenta in omnipotentia.

QVÆST. XI.

De Subiecto accidentium, & principio indiuiduationis.

Hanc quæstionem reservavimus pro coronide nostri tractatus de ortu, & interitu, & quia illius resolutio pendet maxime ex notitia omnium, quæ in hoc opere præcesserunt, & vt omnia, vel præcipua, quæ hucusque tradidimus, lucem accipiant. Cum autem sit non parva connexio in doctrina de subiecto accidentium, & principio individuationis, ideo de vtroque in eadem quæst. tractamus.

ARTIC. I.

Quodnam sit subiectum accidentium materialium?

§. I.

Aliqua prænotantur.

1 Nota primo: quod

subiectum accidentium aliud est subiectum *quod*, aliud *quo*: subiectum *quod* est quod accidentia recipit, & sustentat; subiectum *quo* est illud prædicatum, ex quo convenit subiecto *quod* accidentia recipere, & sustentare: sicut enim est subiectum *quod* operativum, homo v.g. & subiectũ *quo* idest virtus, media qua operatur; ita est subiectũ *quod* recipit, & subiectum *quo*, idest ratio formalis recipiẽdi.

2 Vlterius: dividendum est subiectum *quo* in proximum, & remotum; proximum est prædicatum proxime coaptans subiectum *quod*, vt accidentia recipiat; remotum est prædicatum, ex quo tanquam ex prima radice convenit subiecto *quod* accidentia recipere: sicut enim in linea operativa forma substantialis est principiũ *quo* radicale, & virtus media est principiũ *quo* proximũ; ita in linea receptiva vtrũque debet dari principium *quo*, & proximum, & remotum; hinc relatio similitudinis recipitur in subiecto *quod* media albedine; albedo media quantitate: vnde albedo respectu talis relationis est subiectum *quo* proximum, quantitas vero est subiectum *quo* remotum.

3 2. nota ex dictis supra quæst. 1. artic. 7. dari subiectum denominationis, & inhæsionis; subiectum inhæsionis est, cui forma accidentalis inhæret, & in quo recipitur; subiectum denominationis est, quod à forma denominatur. Nec semper coincidunt (quod amplius constabit ex solutione argumentorum) subiectum inhæsionis, & denominationis; paries enim denominatur visus à visione in se non existente, & materia dicitur disposita à dispositione in ipsa subiectiue non existente, vt statim probavimus.

4 3. nota. Requiri ad rationem subiecti *quod* accidentium, & quod illa recipiat, & quod illa sustentet; ratio est, quia accidens, & est forma, & ens in alio, seu secundum quid: quia forma exigit subiectum, quod actuet; ac proinde à quo recipiatur: quia ens in alio, seu secundum quid, exigit sustentari ab alio; non enim potest ens in alio, nisi in alio connaturaliter esse; vnde in omnium sententia accidentia sine subiecto existere, miraculosum est. Hinc D. Thom. aliquando appellat subiectum *quod* accidentium illorum *fulcimentum*, vt significet illo accidentia fulciri, & sustentari; aliquando docet, quod *habet aliquid simile materiæ primæ in quantum est receptivum accidentium*, vt denotet accidentia in illo recipi: vtramque ergo munus subire debet subiectum *quod* ac-

cidentium, vnde Deus sustentans accidentia Eucharistica non dicitur subiectum illorum quia ea non recipit. De quo vide illust. Godoy, quæst. 4. de Incarn, disp. 18. §. 10.

5 Nec huic suppositioni obstat, dixisse Div. Thom. 1. p. quæst. 77. artic. 7. *Quod respectu accidentis extranei subiectum est susceptivum tantum.* Non obstat inquam: nam D. Thom. concedit subiecto respectu passionum esse productivum, & susceptivum, & ex his solum concedit esse susceptivum respectu accidentis communis, non productivum, quod est verum; nulli tamen negat subiectum *quod* accidentium, quæcumque illa sint, ea sustentare.

Præcipuum ergo dubium circa subiectum *quod* accidentium versatur; nam ex dicendis circa hanc difficultatem constabit, quodnam sit subiectum *quo*, tam proximum, quam radicale: Nec rursus dubium est, circa subiectum *quod* denominationis, sed inhæsionis, licet ex vno ad aliud fiat argumentatum inter reliqua postea diluendum. Procedit tandem dubiũ de accidẽtibus materialibus, quæ, quia insunt rebus corporeis, in quibus est materia, difficultas est, an illa sit subiectum *quod* talium accidentiũ, vel potius cõpositũ, seu substantia.

§. II.

Statuitur prima conclusio.

6 *Sola materia prima non est subiectum quod, vel cui immediate inhæreant accidentia.* Contrarium sustinent Suarez, Marsilius, Gregor. Aureol. Conimbric. Quiros, & alij, RR. stant vero pro ea Caietan. Capreol. Flandria, PP. Carmel. S. Thoma, Prado, Lerma, Pini, & reliqui D. Thom. discipuli ipsum Angelic. Præcept. sequentes. Qui ita expresse propositæ sententiæ favet, vt eam ex professo propugnaberit pluribus in locis, apud nostros videndis.

7 Ratio pro conclusione desumitur ex D. Thoma 1. p. quæst. 76. artic. 6. Pura potentia in linea substantiali nequeunt immediate inhærere accidentia; sed materia prima est pura potentia in linea substantiali: ergo materiæ primæ nequeunt accidentia immediate inhærere. Minor constat ex dictis lib. 1. Physicor. Mai. vero probatur: Puram potentiam in linea substantiali debet immediate actuare actus substantialis: tũ quia illam debet immediate actuare eius immediatus actus; sed immediatus actus in linea substantiali est actus substantialis: ergo. Tum quia ipsam immediate

diate debet actuare hic actus, per quem habeat esse simpliciter: & solus actus substantialis est, per quam materia habet esse simpliciter.

Tum quia aliter intelligeretur materia prius habens esse secundum quid, quam esse simpliciter, quod impossibile reputat D. Thom. loco citato dicens: *Impossibile est intelligere materiam primam prius esse calidam, vel quantam, quam esse in actu: esse autem in actu habet per formam substantialem, quae facit esse simpliciter.* Tum quia pura potentia respicit actus non ex aequo, sed cum ordine, vnum scilicet mediante alio, cum processus naturae ordinem exigat; sed prius est habere actum, per quem sit simpliciter, seu absolute, quam actum, per quem sit tantum secundum quid: ergo actum substantialem, recipit immediate pura potentia substantialis.

8 Dices 1. materiam primam respicere prius ordine intentionis formam substantialē quam accidentalem, secus vero ordine executionis. Tum quia primum in intentione est posterius in executione: Tum quia ordo naturae exigit progredi ab imperfecto ad perfectum, vt patet in intellectu nostro, qui ab imperfectiori incipit cognitione.

9 Dices 2. ordinem istum, quo materia respicit actus, potius favere oppositae sententiae, quam nocere: nam quia materia non recipit proximè formam substantialem, nisi vt disposita ad illam; necessarium est, quod prius recipiat dispositiones, quibus formae coaptatur, quam ipsam formam, ad quam per ipsas appropriatur.

10 Tandem dices: rationem nostram ad summum convincere, quod prius debeat intelligi in materia forma substantialis, quam accidentalis; ex quo minime sequitur, materiam non esse subiectum *quod* immediatum accidentium. Nā forma substantialis praehabita, seu praeintellecta solum est conditio, sine qua materia non reciperet, hac tamen conditione posita materia se ipsa est, quae immediate recipit formas accidentales.

11 Sed contra 1. solut. sic insurgo: Pura potentia in linea substantiali prius debet in executione respicere, seu prius debet recipere formam substantialem, quam accidentalem: ergo solutio est nulla. Probatur antecedens. Tum ex dictis, quia esse substantiale est esse simpliciter purae potentiae in linea substantiali: sed vt probatum manet, actus primo recipiendus est actus, per quem talis pura potentia habet esse simpliciter: ergo. Tum quia esse

substantiale est fundamentum cuiuscumque esse accidentalis: & fundamentum prius est in executione, quam res ab ipso dependens. Tum quia quod est prius ordine generationis est prius ordine executionis, siquidem generatio nil aliud est, quam ipsa executio geniti: Sed generatio prius terminatur ad esse simpliciter, imò ad hoc solum ex se terminatur: ergo immediate ponitur in pura potentia esse substantiale, seu esse simpliciter, non esse secundum quid, seu accidentale.

12 2. insurgo: vbi est ordo essentialis prioris, & posterioris non tenet illud effatum, *quod est primum in intentione est vltimum in executione*: Sed forma substantialis est essentialiter prior forma accidentali: ergo sicut est prior in intentione etiam est prior in executione. Mai. & ratione, & exemplo cõstat exẽplo quidẽ, nã licet agẽs primario intẽdat essẽtiam, & secundario passiones, non ideo ponit in re primo passiones, & postea essentiam, sed primo essentiam, & pro posteriori passiones; sed hoc non potest ob aliud esse verum, quam propter essentialem prioritatem essentiæ ad passiones: ergo. Constat etiam ratione: nam vnumquodque debet poni in re vt essentialiter est, aliter non ipsum, sed chymera poneretur; sed si quod est essẽtialiter prius non poneretur prius in re, non poneretur, quod essẽtialiter ipsum est: ergo.

Min. autem constat ex dictis. Tum quia forma est essentialiter prior existentia, per quam existit materia, vt diximus lib. 1. Physicor. & existentia materiæ essentialiter est prior existentia accidentis. Tum quia forma substantialis est primus actus non alterius, quam materiæ: ergo essentialiter petit, quod alius in ipsa non præsupponatur, seu intelligatur actus. Tum denique: quia si quam invenerunt Diu. Thom. & Philosophi difficultatem in eo quod sit prius esse secundum quid, quam esse simpliciter, eam non posuerunt in illo duplici esse vt intento, sed vt in re posito, ideſt iudicarunt prorsus impossibile, quod materia in re haberet prius esse secundum quid, quam esse simpliciter: sed hoc denotat prioritatem formæ substantialis via executionis: ergo illorum sententia deseritur, vel solutio nã subsistit.

13 3. insurgo: licet in rebus naturalibus intra eandem lineam sit processus ab imperfecto ad perfectum, vt patet in exemplo inducto in solutione nostri intellectus: immo patet in nostro casu, nam materia recipiens formam substan-

tialem prius intelligitur illam recipere, secundum gradum communem, & imperfectum, quam secundum gradum specialem, & perfectum: & inter accidentia communia (inter accidentia propria datur essentialis connexio) prius intelligitur communicari subiecto accidens imperfectius, quam perfectius; tamen verum non est, quod substantia, quæ est diversæ lineæ à linea accidentis, ita procedat de imperfecto ad perfectum, vt prius recipiat actum accidentalem, quam substantialem; cum potius connaturale sit omnibus rebus prius esse perfectas in propria linea, quam quod perficiatur in aliena. Nam quæ sunt vnius lineæ sunt magis proportionata, & ad magis proportionatum est connaturalior accessus. Hinc intellectus noster non incipit à cognitione entis rationis, quia licet magis imperfectum, non est tamen proportionatum.

14 Ex his impugnata manet 1. solutio; nam non solum ratio nostra convincit debere materiam respicere ordine quodam actum substantialem; & accidentalem. Sed quod hic ordo talis est, vt prius debeat recipere actum substantialem, quam accidentalem. Tum quia actus primus. Tum quia dat esse simpliciter. Tum, quia cum illo componit ens per se, quod essentialiter est prius composito per accidens.

15 Explicatur: quod illæ dispositiones præintelligantur receptæ immediate in materia, vt ipsam approprient formæ, vel tollit, quod sint immediatæ actualitates illius, vel hoc non tollit! si dicas 1. ergo immediate non recipiuntur in materia, sed mediante actu substantiali, nam forma immediate recepta in materia est immediata actualitas illius, & sic habetur intentum, quod in hac prima conclusione propugnamus. Si dicas 2. ergo prima, & immediata actualitas materiæ est actualitas secundumquid talis: ergo cum advenit forma substantialis invenit in materia alium priorem actum: ergo ipsa non est primus actus, nec dat esse simpliciter, ac proinde prius intelligetur compositum secundumquidquam compositum per se, & simpliciter tale. quæ sunt eędem impugnationes cum his, quibus primam solutionem impugnavimus.

16 Contra 3. denique solutionem obstat 1. vt actuatio formæ esset solum conditio ad hoc, vt materia se ipsa reciperet accidētia, necessum erat, vt materia in se haberet sufficientem vim ad illam recipiendam; conditio quippe non dat, sed præsupponit virtutem in

causa; sed materia non habet vim sufficientem ad recipiendum accidentia: ergo, forma nequit esse sola conditio. Prob. min. ex dictis in 3. notabili; nam subiectum immediate recipiens accidentia debet habere vim ad illa sustentanda: sed materia prima non habet se ipsa sufficientem vim ad sustentanda accidentia; imo se ipsa nullam habet vim, quia sustentatio accidentis propria est actualitatis, qua omnimode caret materia inspecta secundum ea, quæ ex se habet: ergo.

Tum etiam, nā quod ex se nō habet sufficiens esse, vt possit in rerum natura naturaliter existere, nequit habere ex se sufficientem vim ad aliud sustentandum, quod enim sibi sufficiens non est, quomodo ad alterius existentiam sufficientiam habebit? Sed materia prima se ipsa, vel nullum esse habet (quod nos propugnamus;) vel illius esse, seu actualitas, ita debilis est, vt etiam iuxta Adversarios, nequeat naturaliter in re existere, si ex his, quæ, se ipsa habet, inspiciatur: ergo nequit se ipsa accidentia sustentare posita forma vt conditione.

17 Obstat 2. quod non est pura conditio, vt materia habeat esse simpliciter nequit esse pura conditio, vt materia sustentet accidentia: sed forma substantialis nequit esse pura conditio, vt materia habeat esse simpliciter: ergo neque vt sustentet accidentia. Prob. mai. quod non est pura conditio ad rationem formalem, & à priori, quare accidentia sustentantur in alio, nequit esse pura conditio adhoc vt accidentia sustententur; sed ratio formalis, & à priori, quare accidentia sustentantur, seu quare subiectum habet vim ad illa sustentanda est, quia habet esse absolute, seu simpliciter; nam solum, quod est tale in se, & absolute potest esse fulcimentum alterius, quod tantum secundum quid est tale, ergo.

18 Ex his impugnanda quoque venit aliorum solutio asserentium, quod licet quātitas, seu quævis alia forma accidentalis materiam disponens præintelligatur in illa, præintelligitur solum sub munere dispositionis, secus vero sub munere accidentis in illa recepti. Impugnatur inquā, nā hæc solutio, vel intēdit quod vt materia sit, & denominetur disposita requiritur, quod ei inhæreant immediate dispositiones, vel iudicat sufficientem immediatam inhærentiam incompsito, vt materia sit, & dicatur disposita? Si hoc 2. nihil diversum propugnat à nostra sententia; nam etiam nos dicimus (vt amplius postea constabit) quod

vt

vt dispositiones materiam coaptent, & disponant, non requiritur, quod in illa immediate inhæreant, sed sufficit quod inhæreant composito, cuius ipsa est pars intrinseca.

19 Si dicatur 1. ergo ergo dum præintelliguntur disponentes materiam, præintelliguntur vt immediate illam actuantes: ergo ipsæ erunt primæ materiæ actualitates, & non forma substantialis: ergo prius intelligitur ens per accidens, quam intelligatur ens per se, cum prius intelligatur compositionem faciens cum actu accidentali, & qui est talis tantum secundumquid, quam cum actu substantiali, qui est actus simpliciter, & absolute. Vnde vel hæc solutio in nostram transit sententiam, vel eisdem patet impugnationibus, quibus præcedentes solutiones.

§. III.

Statuitur secunda conclusio.

20 *Subiectum quod immediatum accidentium est compositum singulare subsistens.*

Ante probationem supponimus solum compositum substantiale subsistens habere in se esse integrum, & completum. Tum quia non intelligitur esse integrum, & completum, dum non intelligitur in se, & ad se existens independenter ab alio; sed sic non intelligitur, dum non intelligitur vltimo terminatum per subsistentiam, ac proinde dum nō intelligitur etiam cum singularitate, cū existere, & subsistere sit proprium rei singularis: ergo. Tum quia non intelligitur compositum integrum, & completum, dum generatio substantialis vltimo completa non intelligitur: sed generatio substantialis non intelligitur vltimo completa, dum in re non paritur compositum subsistens, & singulare: ergo. Denique quia ly *suppositum*, & *persona* hoc denotant, integrum scilicet quoddam, & completum; vnde partes totius nequeunt dici persona, & suppositum, quia incompletæ sunt.

21 Hoc expressit D. Thomas opusculo 2. cap. 211. dicens: *Persona, & suppositum integrum quoddam designant; non enim potest dici, quod manus, aut caro, aut quæcumque aliarum partium sit persona, vel hypostasis, vel suppositum: partes cum accidentibus aliquid habēt commune, scilicet, quo per se non existunt, sed alijs insunt, licet secundum modum diuersum.* Ex quibus etiam habes quod sicut partes totum componentes, quia incompletæ, nō existunt, nec subsistunt, aut terminantur in se immediate, sed per subsistentiam totius terminantur, & subsistunt; ita accidens;

tia, quia incompleta, nec in se sistunt, nec in se terminantur.

22 Hoc tamen est inter vtrumque discrimen; quod partes hominis, quia substantiales, complentur, & terminantur per subsistentiam totius, quæ est eiusdem lineæ substantialis, ac sunt partes; nam licet substantiæ partiali non repugnet, immo positiue conueniat, quod vltimo complemento totius, quod componit termine.tur, repugnat tamen cuicumque substantiæ, quod complemento, & terminatione indigeat, quæ sit alterius lineæ, cũ substantia intra proprium genus habeat quidquid requiritur, vt ad se, & in se existat. Accidentia vero, quia entia secundum quid, & in alio nequeunt compleri, & terminari complemento propriæ lineæ, quia in linea accidentis repugnat subsistentia, sicut impossibilitas inhærendi: vnde communiter accidentia diffiniuntur per additamentum, idest per subiectum de linea substantiæ, quod illa sustentat, complet, & terminat.

Quam doctrinam iterum complectitur D. Thom. loc citato, vt explicet, quomodo in Christo non sit, nisi vna persona, & hæc diuina. Sic enim ait: *Potest autem huiusmodi exemplum aliquale in creaturis inveniri: subiectum enim, & accidens non sic vniuntur, vt ex eis, aliquod tertium constituatur, vnde subiectum in tali vnione non se habet, vt pars, sed est integrum quoddam, quod est persona, hypostasis, & suppositum; accidens autem trahitur ad personalitatem subiecti, vt sit eadem persona hominis, & albi: sic igitur secundum similitudinem quandam, persona filij Dei est persona humanæ naturæ in Christo.*

23 Supponimus etiam, quod dum defenditur compositum singulare subsistens esse subiectum quod immediatum accidentium, sensus non est, quod subsistentia sit id, cui immediate inhærent accidentia; vel sit id ratione cuius accidentia inhærent; sed sensus est, quod natura debet esse per subsistentiam completa, ad hoc vt recipiat, & sustentet accidentia, ita vt tale complementum non pure materialiter se habeat, sed formaliter exigatur, adhoc vt in natura accidentia recipiantur: sicut enim actiones dicuntur suppositorum non quia subsistentia sit ratio illas eliciendi, sed complementum ex actum, vt à natura medijs potentijs eliciantur; ita pariter in ordine ad accidentia recipienda, & sustentanda: nec enim principium, aut subiectum *quod* vt differt à principio quo, tam radicali, quam proximo, petit, vt id ratione cuius constitui-

tur in esse principij, aut subiecti *quod* sit id ratione cuius, aut operationes elicit, aut accidentia recipit. Hinc subsistens rationale dicitur, & est *quod* intelligens, quin subsistentia sit id ratione cuius intelligit: in hoc sensu intellecta, vt debet, praeiacta conclusio.

24 Prob. tum authoritate Div. Thom. proxime allata, vbi expresse asserit, quod subiectum accidentium est integrum quoddam, quod est persona, hypotasis, & suppositum. Tum prob. ratione, qua in ipsa D. Thom. authoritate insinuatur: subiectum *quod* immediatum accidentium est, quod in proprio esse substantiali est vltimo perfectum, & completum: sed solum compositum singulare subsistens est huiusmodi; ergo solum illud est subiectum *quod* immediatum accidentium. Min. ex praenotatis constat, & mai. prob. subiectum *quod* immediatum accidentium est, quod accidentia indigentia compleri, & sustentari sustentat, & complet: sed solum quod in proprio esse substantiali est vltimo completum, & perfectum complet, & sustentat accidentia, quae tali complemento indigent: ergo.

Prob. min. solum, quod ad se, & in se sistit independenter ab alio potest esse fulcimentum, & complementum eorum, quae ab alio compleri, & sustentari indigent; sed solum quod est vltimo perfectum, & completum in esse substantiali ad se, & in se sistit independenter ab alio: ergo solum illud potest complere, & sustentare accidentia terminatione, aut complemento, quo indigent. Patet min. ex eo quod tam partes, quam totum compositum substantiale, dum non intelliguntur vltimo completa, per subsistentiam non intelliguntur ad se, & in se sistentia saltim connaturaliter. Mai. autem ex ipsis terminis videtur nota, nam quod aliud potest esse fulcimentum eorum quae ratione sui existere non possunt, nisi quod esse habet ita perfectum, vt in se, & ad se sistat independenter ab alio.?

25 Confirmatur: recipere, & sustentare accidentia proprium est habentis esse taliter completum, vt congrue intelligimus ea posse recipere, & sustentare: sed solum intelligitur congrue accidentia posse sustentare, & recipere quod in proprio esse substantiali iam est vltimo completum, & perfectum; ergo cum tale sit compositum singulare subsistens, illius erit proprium recipere, & sustentare accidentia. Explicatur: prius intelligitur subiectum esse in propria linea vltimo perfectum, quam ad alia alte-

rius lineæ recipienda, & sustentanda ordinari: sed subiectum accidentium vltimo intelligitur perfectum in sua linea per subsistentiam: ergo prius intelligitur subsistens, quam intelligatur ordinari ad recipienda, & sustentanda accidentia: sed hoc prius non est prius tanquam quid præsuppositum, sed tanquam quid formaliter exactum; nam vltimo esse perfectum, & completum in linea, a qua provenit formaliter alia posse fulcire, requirit se habere materialiter ad alia fulcienda: ergo subiectum esse vltimo completum, & perfectum per subsistentiam formaliter exigitur, vt accidentia in illo sustententur.

26 Ex his inferes 1. formam totalem, humanitatem v.g. esse principium *quo* proximum adæquatum recipiendi accidentia, quod hac ratione prob. illud est principium *quo* proximum, & adæquatum, quo proximè, & adæquatè redditur coaptatum subiectum ad accidentia recipienda: huiusmodi est forma totalis: ergo. Prob. min. per id redditur subiectum proximè, & adæquate coaptatum accidentibus recipiendis, per quod nullo alio mediante, & habet actualitatem ad accidentia sustentanda, & potentialitatem ad illa recipienda, cum hoc duplex munus contet ex prænotatis requiri, vt accidentia recipiantur. sed forma totalis nullo alio mediante hæc duo habet, actualitatem scilicet, qua sustentet, ratione formæ, & potentialitatem, qua recipiat, ratione materiæ: ergo.

27 Nec ex hoc vlterius inferas humanitatem se sola esse subiectum *quod* connaturale (nam quid sit dicendum de potentia absoluta postea constabit) accidentium: Nam licet potentialitate, & actualitate constet sufficientibus, vt sit id, cui proxime, & immediate accidentia inhæreāt; seu vt sit principium *quo* illa recipiendi, secus tamen, vt sit subiectum *quod* illorum, nam hoc addit supra principium *quo* esse integrum, & completum in linea substantiæ. Patet exemplo operationis; nam sicut anima media virtute proxime est principium *quo* adæquatum operandi & tamen non anima, sed homo est *quod* operans; ita, & si humanitas sit principium *quo* adæquatum recipiendi, non humanitas, sed homo est subiectum *quod* accidentia recipiens.

28 Inferes 2. Principium *quo* radicale recipiendi accidentia prout hoc verbo *recipere* exprimitur esse materiam primam; cuius ratio est nam accidentia recipere provenit tan-

quam à radice à prima potentialitate, ex qua omnis potentialitas compositi derivatur, recipere quippe vt tale potentialitatis est; sed materia prima, vtpote ex se pura potentia, est prima potentialitas, ex qua omnis potentialitas compositi derivatur: ergo.

29 Pariter inferes: quod si prima radix sustendandi, vt tali voce exprimitur, accidentia quæratur, ea designanda est forma substantialis, cuius eadem est ab opposito desumpta ratio: nam prima radix sustentandi accidentia est prima compositi actualitas, à qua reliquæ actualitates, quibus completur, in propria linea exiguntur: sed talis est forma substantialis, cuius proprium est exigere substantiam; ergo. Ex quo male inferes aut materiam solam recipere, aut solam formam sustentare: nam cum materia vt actuata per formam non sit pura potentia, nec forma, vt recepta in materia sit purus actus, nulla illarum se sola, aut recipit, aut actuat, sed compositum ex illis resultans sustentat, & recipit, dum à materia exhaurit potentialitatem, ratione cuius recipit, & actualitatem à forma, ratione cuius sustentat.

§§§

§. IV.

Diluuntur Argumenta.

30 Obijcies 1. contra 1. conclus. ex D. Thom. 1. p. q. 3. art. 2. in arg. *Sed contra* dicente: *quantitas dimensiua est quæ primo inhæret materiæ primæ*: ergo aliquod accidens immediate inhæret materiæ primæ. *Confirmatur*. Quantitas in homine nequit recipi in anima, vtpote spirituali, & indivisibili: alias non potest recipi in toto composito, quia sic reciperetur in partibus, quæ à toto non distinguuntur, ac proinde reciperetur in anima rationali: ergo solum recipitur in materia prima.

31 Explico antec. est quæ primo inhæret materiæ tamquam subiecto *quo* & mediato conc. ant. tanquam subiecto *quod* & immediato neg. ant. & conseq. Intentum D. Thom. in illo art. est ostendere Deum non esse compositum ex materia, & forma, quia aliter esset corpus, quod artic. præcedenti impugnaverat; ad hoc autem suadendum ostendit, quod proprium est materiæ exigere, & radicare quantitatem, cuius varijs sigillat onibus portiones materiæ dividuntur. Vnde est primum accidens materiæ, quia primo

exac-

exsistunt ab ipsa, & sic inter reliqua accidentia ei primo inhæret tamquam subiecto primo, & immediate illam exigenti, non tamen tanquam subiecto illam immediate sustentanti, aut recipienti. Vno verbo: materia est prima ratio, quare quantitas inhæret immediate composito, non tamen est ipsa, cui immediate inhæret.

32. Ad confirm. neg. min. ad cuius insertam probat. dist. reciperetur in anima mediate, & vt in ratione sustentandi conc. min. immediate neg. min. & conseq. Nec ex tali receptione solum mediata sequitur animam reddi extensam, aut divisibilem, nam hunc effectum solum præstat subiecto immediato, & capaci illius, quale est compositum in istóque argumētum, nam quantitas immediate recepta in materia in sententia adversariorum reddit immediatè extēsam materiam, & ratione ipsius formam in compositis pure materialibus; & tamen non reddit extensam animam rationalem, quia in capacem huius effectus, & si reddat extensum compositum humanum; cur ergo non poterit similiter quantitas immediate recepta in composito illud facere extensum, quin extensam faciat animam rationalem?

33 Obijcies 2. Pro priori ad formam intelligitur materia disposita; non per dispositiones pro illo priori illi non inhærentes: ergo per dispositiones, quæ ipsi immediate inhærent pro priori ad formam, & consequenter cum dispositiones accidentia sint, aliqua accidentia immediate inhærent materię pro priori ad formam. Probatur minor. Tum quia subiectum, cui non inhærent dispositiones, nequeunt reddere dispositum, cum dispositio, sicut, & quodlibet accidens præstet suum effectuum inhærendo, & actuando; sed dispositiones reddunt materiam dispositam pro priori ad formam: ergo. Tum quia dispositiones, quæ erant pro priori ad instans generationis, manent in instanti generationis, aliter materia non intelligeretur in illo instanti disposita ad formam: sed tunc nequeunt inhærere, nisi materiæ, quæ sola manet in illo instanti propriori ad formam: ergo.

34 Vrgetur: Relatio nequit entitative inhærere subiecto, cui non præstat primariam denominationem relati; ideoque diximus in prædicamento relationis, quod ipsa deficiente quoad denominationem, etiam deficit quoad entitatem: sed relatio partis vnitæ, qua materia refertur ad alteram partem secum vnitam, formam scilicet, non denominat com-

compositum relatum, sed materiam: ergo non inhæret composito, sed materiæ.

35 Respondet. iuxta dicta supra lib. 1. quæst. 1. attic. 8. & 9. Quod vel argumentum loquitur de dispositionibus præcedentibus, vel de concomitantibus: si de præcedentibus, omisso rigore illius vocis *pro priori*, concedenda est mai. & neganda min. imo suppositum min. Nam dispositiones præviæ non solum materiæ non inhærent pro priori instantis generationis, verum nulli inhærent, nec inhærere possunt cũ iam non existant, vtpote quæ periere cum forma corrupta tempore immediate præcedente generationem: ex quo non infertur, materiam adhuc in illo priori instantis generationis non esse in vi ipsarum dispositam; cum eiusmodi dispositio solum consistit in eo, quod materia sit determinata ad suscipiendam hanc, & non aliam formam, quam determinationem tam respectu materiæ, quam agentis media alteratione præcedenti reliquerunt, nam ad tales dispositiones, quibus subiectum præcedens fuit ad corruptionem dispositum solum potest sequi vltima dispositio concomittans hanc formam, & non alteram, quod latè explicatum invenies loco citat. num. 273.

36 Si autem sermo sit de vltimis dispositionibus formam concomittantibus, cum iuxta dicta loco citato genitum præcedant in genere causæ materialis, & ipsum subsequantur in genere causæ efficientis; concessa mai. dist. min. illi non inhærentes mediate, concedo min. immediate, nego min. & consеq. Iam enim ibi diximus agentes de mutua prioritate, quod dispositio pro illo priori existit existentia se habente, vt conditione concommittante ad causandum, & communicata ab ipso effectu, scilicet forma geniti, quam causat; vnde pro illo priori intelligitur munus disponendi tamquam ratio formalis causandi, & inhærentia ingenito, tamquam conditio necessario concommittans ad causandum: quam doctrinam invenies ibi propugnatam, & vlterius eandem reperies in simili de mutua prioritate materiæ, & formæ ad se mutuo causandum lib. 1. Physicor. tract. de materia prima.

37 Contra quam solutionem non obstant inlertæ probationes siue de prævijs dispositionibus, siue de concomitantibus sit sermo; nam ad 1. dist. mai. cui non inhærent nec mediate, nec im-

 me-

mediate; concedo mai. cui non inhærent immediate præcisse, nego mai. & concessa min. neg. conseq. Nam dispositiones si præviæ sint, reddunt immediate subiectum dispositum ad corruptionem, & quia tales sunt, reddunt materiam dispositam, & determinatam ad talem formam; sicut in sententia adversariorum, quantitas immediate inhærens materiæ reddit immediate ipsam extensam, & mediante ipsa reddit extensam formam materialem. Quod si dispositiones sint concommittantes, sufficit, vt in illo priori concommittanter inhæreant genito, vt pro illo priori intelligatur munus disponendi materiam, tamquam ratio formalis causandi ipsum genitum in genere causæ materialis.

38 Nec similiter 2. probatio vrget: nam vt constat ex dictis, tum immediate, tum quæst. supra citata, neganda est mai. & pariter neganda est sequela, quæ ad illam probandam adducitur. Nam materiam esse dispositam per dispositiones prævias, nil aliud est, quam esse determinatam ad hanc formam præ alia, ipsumque agens esse determinatum ad introducendum in illa hanc & non aliam: quod totum verificatur in illo instanti extrinseco dispositionum præcedentium, & intrinseco dispositionum concommittantium.

39 Ad id quo vrgebatur argumentum dist. mai. quin tribuat primariam denominationem ipsi subiecto *quod*, vel alicui ipsi intrinseco, concedo mai. ipsi subiecto *quod* præcisse, nego mai. & concessa min. neg. conseq. Relationem quoad entitatem existere, & nec subiectum, nec fundamentum, aut aliquid intrinsecum ipsius denominare relatum impossibile iudicavimus, citata quæst. logicæ, quia impossibile iudicamus perseverare formam, quin aliquo modo tribuat suam primariam denominationem: in præsenti autem, & si non tribuat talem denominationem subiecto *quod*, seu subiecto *quo* adæquato, quia talis denominationis (vtpote propriæ partis) non est capax, tamen tribuit illam parti intrinsecæ constituenti ipsum subiectum, & sic non perseverat sine primaria denominatione.

40 Nec valet si dicas: in toto, & non in parte subiectatur immediate relatio; ergo totum debet denominare relatum, vel forma potest immediate communicari alicui, cui non præstet suum effectum primarium:

rium. Non nunquam valet; nam dist. conseq. Cui non tribuat suum effectum primarium sub omni conceptu, con cedo conseq. sub aliquo, nego conseq. In relatione potest considerari conceptus *in*, & conceptus *ad*, & vterque tanquam duplex conceptus inadæquatus primario constituit relationem; subiecto ergo, cui immediate inhæret, composito scilicet, non tribuit relatio vniti denominationem secundum conceptum *ad*, quia talis denominationis est incapax; tribuit tamen illam partibus intrinsecis ipsius compositi, quæ per huiusmodi relationem (vel duplicem vt alij volunt) referuntur ad invicem in ratione vnitarum; composito autem tribuit effectum primarium secundum conceptum *in*, seu inhærentis, nam prout sic illud actuat, & perficit perfectione distincta specifice à reliquis formis accidentalibus; vnde numquam verificatur, nec quod relatio existat sine suo effectu primario adæquato, nec quod subiecto immediato non tribuat illum effectum primarium, cuius est capax.

41 Obijcies tertiò. Materia ex se est sufficiens ad sustentanda accidentia: ergo motivum, cui nitimur, est nullum. Probatur antecedens. Materia ex se est sufficiens ad sustentandam formam substantialem: sed plus requiritur ad sustentandum actum substantialem, quam accidentalem: ergo.

42 Neg. antecedens, ad probationem neg. maiorem. Nam sustentare non est vtcumque recipere, sed alterius esse media propria actualitate complete, & fulcire ne corruat: & materia prima nullam habet ex se actualitatem, sed omnem illam haurit à forma; vnde potius accipiendo esse sustentatur, quam sustentet. Vnde Divus Thomas opuscul. 31. ait: quod materia habet esse, ex eo quod sibi advenit, quia de se est quid incompletum; subiectum autem dat esse accidenti, quia non habet esse, nisi per subiectum.

43 Contra secundam conclusionem obijcies. Principium *quod* eliciens actionem est subiectum *quod* illam recipiens, sed anima vnita corpori est principium *quod* eliciens intellectionem, nam non solum anima intelligimus, sed ipsa est quæ intelligit: ergo anima, & non suppositum est subiectum *quod* intellectionis. *Confirmatur* 1. Si suppositum

 es-

esset subiectum *quod* accidentium, etiam suppositum humanitatis Christi esset subiectum *quod* illorum: sed hoc est falsum, alias suppositum divinum mutaretur, quoties de nouo accidentia reciperet: ergo. *Confirmatur* 2. Si humanitas assumpta à verbo dimitteretur, manerent in illa eadem accidentia physica, quæ antea erant: sed deficiente subiecto *quod* accidentium, nequeunt accidentia perseuerare: ergo humanitas, & non suppositum, est subiectum *quod* illorum.

44 Confirmatur 3. Probabile est humanitatem posse esse sine subsistentia; sed tunc reciperet accidentia, vt subiectum *quod*, cum suppositum non daretur: ergo cum tunc calor nil amplius haberet, quam ea, quæ ex se modo habet, modo etiam erit subiectum *quod* accidentium. *Confirmatur* 4. Calor receptus in aqua non recipitur in toto, sed in parte: ergo. Probatur antecedens. In illo recipitur calor, quod medio ipso operatur ad introductionem ignis: sed compositum aquæ nequit medio illo operari ad introductionem ignis. Tum quia ageret ad sui destructionem: imo ipse calor in sui destructionem influeret, cum destructio aquæ, quæ esset subiectum illius, sit sui ipsius destructio. Tum quia aqua in oppositos simul effectus influeret, in non esse caloris propter innatum appetitum suæ conservationis, & in esse caloris, medio quo calefacit.

45 Vrgetur: Magis distat ab actualitate sustentandi accidentia quantitas, quæ etiam est accidens, quam quælibet substantia partialis: sed quantitas potest esse subiectum *quod* sustentans accidentia vt videre est in accidentibus Eucharisticis: ergo substantia partialis poterit esse subiectum *quod* accidentium.

46 Respondet. neg. min. Si cum proprietate loquendum sit. Nam teste D. Thom. 1. p. quæst. 75. artic. 2. *Licet possit dici quod anima intelligit, magis proprie dicitur, quod homo intelligat per animam.* Vnde & si quoad absolutam denominationem prædicentur propriæ operationes animæ de illa hoc est propter specialem independentiam ipsius à toto in ordine ad tales operationes eliciendas, quia se ipsa affert subsistentiam, qua etiam separata à toto subsistit: ad distinctionem formarum materialium, quæ pereunte subsistentia totius immediate corruunt.

47 Ad 1. confirm. concessa mai. neg. min. & pariter, neg.

le-

sequelam, quæ ad illam suadendam inducitur: sicut enim suppositum divinum de nouo terminare humanitatem nullatenus arguit ipsius mutationem, ita mediante terminatione humanitatis terminare mediate accidentia de novo in illa recepta non arguit mutationem accidentalem suppositi, sed humanitatis. Iam enim supra notavimus, quod accidentia recipi in subsistente non est, quod in subsistentia recipiantur; sed quod non recipiantur in natura, nisi vt substantialiter vltimo completa per subsisten tiam.

48 Ad 2. confirmat. respondet. dupliciter posse dimitti à Verbo humanitatem, vel ita vt illa dimissa impediat miraculose, ne propria subsistẽtia resultet; sed perseveret se sola independenter ab vlla subsistentia, & in hoc sensu respondebimus, cum sequenti con firmat. faciamus satis. Vel ita potest dimitti humanitas à Verbo, vt propria subsistentia, quã naturaliter exigit, immediate resultet, & in hoc sensu omissa mai. pro qua vide nostrum à Sancto Thoma lib. 1. Physicor. quæst. 7. artic. 3. dist. min. Deficiente subiecto *quod* per destructionem adæquatam, vel inadæquatam rationis formalis recipiendi, concedo min. per nouitatem solius complementi sub dist. si deficiat complementum, vt ab accidentibus exigitur, concedo min. Si deficiat pure materialiter, nego min. & conseq.

49 Verum est, quod si periret subiectum *quo*, constituens subiectum *quod* in esse immediate recipientis, & susten tantis non possent permanere accidentia eadem, nec specie, nec numero, quia pereunte ratione formali adæquata, vel inadęquata recipiendi, & sustentandi nequeunt, quæ ipsi inhærent immediate, permanere: Cæterum deficere solum complementum, tunc potest arguere accidentium defectum, quan do deficit eo modo, quo ad sus tentationem accidentium exigitur, quod in præsenti non contingit: nam cum subsistentia verbi vices gerat propriæ subsistentiæ in complendo, & terminando humanitatem, fit consequens, quod propria subsistentia resultante, quam ipsa humanitas, & accidentia illius connaturaliter exigunt, nil deficiat ab accidẽtibus exactum, vt eadem modo, ac antea perseverent. Sicut nec humanitas tunc casus substantialiter variaretur in esse naturæ per hoc quod connaturali complemen to termineretur, quo non terminabatur antea.

50 Dices: ergo si per subsistentiam Petri terminare-

tur destituta propria subsistentia natura Pauli eadem etiam accidentia possent perseverare. Probatur sequela: Non deficiente complemento naturæ, vt ab accidentibus exigitur, non pereunt iuxta nos accidentia: sed accidentia solum exigunt, quod natura sit substantialiter completa per subsistentiam, & de materiali se habet, quod sit completa per hanc, vel per illam: ergo eadem perseverarent, completa natura per subsistentiam Petri, ac antea erant in illa completa per subsistentiam Pauli.

51. Imprimis neg. suppositum: cum subsistentiam creatam alienam naturam terminare sit impossibile, ex quo sequitur quodlibet. *Deinde* hoc omisso, neg. sequelam, ad cuius probationem dist. mai. non deficiente, vt exigitur ab accidentibus specie, & numero eisdem concedo mai. specie præcise eisdem, nego mai. & dist. min. accidentia solum exigunt exigentia specifica, concedo min. individuali, nego min. & conseq. Accidentia ex sua specie solum exigunt, quod natura, in qua recipiuntur, sit completa substantialiter: cæterum hæc numero accidentia exigunt hanc numero subsistentiam, quam exigit etiam hæc numero natura: vnde licet terminata natura per subsistentiam divinam, quæ non solum continet perfectionem specificam propriæ subsistentiæ, verum, & perfectionem eius individualem, possint eadem numero perseverare accidentia; terminata tamen per subsistentiam alienam creatam, quæ nec est eadem individualiter cum propria, nec eius individualem continet perfectionem, possent quidem perseverare eadem accidentia specie, eadem tamen numero perseverare, non possunt.

52. Ad 3. omissa mai. & min. neg. conseq. Nam subsistentia, ideo exigitur in natura pro sustentaculo accidentium, quia solum, quod sibi sufficiens est ad se, & in se sistendum, sufficiens quoque est ad alia sustentanda: vnde sicut iuxta casus humanitas ad se, & in se sisteret miraculose sine subsistentia, ita eodem miraculo fieret, vt accidentia sine subsistentia sustentaret; ex quo tantum infertur, subsistentiam actualem non exigi essentialiter ad sustentanda accidentia, quod in illa sententia libenter conceditur, licet in nulla, quę Thomistarum sit, permittatur non esse necessariam connaturaliter, & si de exigentia illius sit sermo, semper est essentialiter necessaria; sicut ergo non valet in sententia adversariorum, accidentia possunt separata a ma-

teria existere: ergo materia non est subiectum illorum: ita in nostra non valet, accidentia possunt esse in natura separata à subsistentia: ergo subsistens non est subiectum accidentium.

53 Ad 4. neg. antec. ad cuius probationem neg. min. ad cuius primam probat. dist. antec. Ageret ad sui destructionem per se, & immediate; neg. anteced. mediate, & per accidens, conc. ant. Nam à qua medio calore, vt duo recepta in vna parte agit ad introductionem illius in aliam, vt pars antecedenter calida, vt duo, sibi assimilet incaliditate partem proximiorem: & idem de ipso calore, qui est virtus agendi, nã non agit immediate in parte in qua est, sed in parte proximiori, iuxta dicta supra q. 1. artic. 8 quod si ex hoc tandem sequitur destructio subiecti, & ipsius caloris præcedentis, hoc est per accidens, sicut per accidens est debilitationem virtutis sequi ex repulsione necessario concommittante efficientiam in passum: vnde aliud est, quod à qua agat medio calore huius partis, aliud quod ipsa non sit, quæ agit, & operatur.

54 Ad 2. probat. non reputamus inconveniens illum duplicem influxum, cum alter conveniat ratione propriæ formæ, alter ratione accidentis violenter introducti.

55 Ad id quo vrgebatur argumentum dist. mai. si sermo sit de substantia partiali, quæ sit forma concedo mai. de substantia partiali, quæ sit materia, nego mai. & concessa min. dist. conseq. Substantia partialis, quæ sit forma, conc. consequ. quæ sit materia, nego consequ. Substantia partialis, quæ est forma, vel est anima rationalis, quam verum est, non solum miraculose, sed, & naturaliter sustentare in statu separationis accidentia, cum pro eo statu sit semi suppositum, & subsistens, licet non sit persona. Vel est forma materialis, quam Deus posset miraculose conservare sine materia, sicut sine subiecto conservat accidentia: & tunc casus, sicut actualitatem quantitatis vices gerentis substantiæ panis corroborat, & speciali influxu conservat, vt possit sustentare accidentia; ita actualitatem illius formæ incompletæ substantialis posset speciali influxu corroborare, vt sola sustentaret accidentia. Ex quo nil contra nos, qui non defendimus subsistentiam actualem totius esse essentialem conservationi accidentium, sed tantum esse connaturaliter requisitam; & solam exigentiam ipsius esse essentialem.

56 Loquendo vero de ma-

materia prima, magis distat, imo est essentialiter improportionata huic muneri, quam improportionem non habet quantitas. Tum quia materia prima iuxta doctrinam Thomisticam nequit sine forma, sicut quantitas sine subiecto, existere. Tum quia hoc dato nequit sic existere. Vt prima compositio sit ex ipsa, & accidenti, quod quantitati non repugnat, vtpote cui incapaci habendi esse simpliciter, & cum alio componendi eos, quod sit tale per se. Alia, quæ poterant obijci, diluemus, dum de resolutione vsque ad materiam primam agimus.

ARTIC. SECVNDVS.

Quodnam sit principium individuationis substantiæ materialis.

§. I.

Notabilia, & sententiæ.

17 PRo resolutione præsentis quæstionis satis quidem ex se difficilis; notabis, 1. quod dum de principio individuationis disputamus, principium distinctionis pure numericæ substantialis indagamus, ideoque ad substantias materiales, vel quia ex se tales sunt, vel quia materiæ miscentur ratione incompletionis, dubium restringimus: in his enim datur substantia ita distincta ab alia, vt conveniens cum ea specificè, purè individualiter ab ea differat, vt differt Petrus à Paulo, & ipsa quoque anima vnius ab anima alterius; licet ex dicendis inferatur, quid sentiendum sit de substantijs completis spiritualibus: nam si in eis desficit principium essentiale, quod pro radice distinctionis purè numericæ assignandum est, nullo modo poterunt solo numero differre.

18. Notabis 2. quod individuatio tripliciter potest considerari, metaphisicè, phisicè, & logicè; metaphisicè considerata dicit vltimum gradum in serie cuiuscumque prædicamenti, sicut genus supremum dicit in hac consideratione gradum primum; logicè inspecta dicit relationem subijcibilitatis ad prædicata superiora, & prædicabilitatis de vno tantum, quæ vtraque relatio est secunda intentio; Phisicè sumpta est ipsa vnitas numerica, qua aliquid constituitur indivisum in se, & divisum à quolibet alio intra eandem speciem: vnde duæ conditiones in huiusmodi individuationis principio necessario requiruntur: prima, quod sit prædicatum, faciens substantialiter hoc compositum ita vnum, vt alteri sit tamquam in-

feriori incommunicabile, vel quod idem est, in alia inferiora indivisibile, hoc enim sonat ly *indivisum*. Secunda conditio est, ipsum substantialiter dividere à quocumque alio tali divisione, vt substantialis sit, & specifica non sit; *substantialis* quidem, quia distinctio, seu divisio hæc numerica est intra lineam substantiæ, cum vnum individuum substantialiter differat ab alio. *Non specifica*, quia hæc distinctio, vt diximus, relinquit convenientiam in specie, & solum in conceptu individuali ponit discrimen.

59 Ex quo obiter colligo; quod non potest examinari principium individuationis substantialis pure numericæ, quin simul agatur de principio multiplicationis pure numericæ substantialis: cum enim hoc substantiale individuum substantiæ materialis, ita sit hoc, vt aliud dari supponat intra eamdem specificam rationem substantiæ, à quo pure individualiter est divisum; hinc est, quod non potest determinari principium talis individuationis, quin simul determinetur, quare sit tale, vt pure individualiter distinguens, alijs exigat solum numero distinctis eamdem specificè naturam communicari.

60 Notabis 1. quod dum de principio individuationis sermo instituitur non concepetum constituentem individuū; sed radicem illius exagitamus, certum enim debet esse, quod vnumquodque est hoc numero tale per hanc numero hæcceitatem, seu singularitatem, qua ab alio differt, vnde de hoc disputandum non est, sed supponendum, nam sicut vnumquodque est tale in specie per differentiam specificam, ita est tale individualiter per individualem differentiā, seu hæcceitatem. Litigium ergo consistit in determinando principio radicali, à quo proveniat quod in hac forma specifica talis sit gradus, seu hæcceitas, quod relinquat convenientiam specificam, & distinctionē constituat pure individualem.

61 Huius plura suppetunt exempla: Tum ab opposito in sententia communiori, quod Angeli omnes defacto differunt specie, in qua sententia inquiritur supposito quod per differentiam specificam differunt specie, quæ nam sit ratio, aut radix, quare nulla differentia illorum sit pure individualis, cum in rebus materialibus dentur intra eandem speciem plura differentia pure individualiter. Tum in sole, de quo, postquam constat, quod vnus tantum datur, quia vna tantum datur in specie solis hæcceitas, restat indagandum, à quo proveniat, tamquam à ra-

pro-

dice, quod cum in alijs speciebus plura dentur individua, vnum tantum detur in specie solis individuum. Ac denique licet supponamus hominem esse rationalem per suam differentiam specificam, restat inquirendum, an talis differẽtia proveniat à forma, vel possit provenire à materia, sicut ab illa dicitur provenire in ratione potentialis ratio generica.

62 His notatis; cum plura videantur ad individuationem requiri in plures abiere AA., sententias iuxta modum diversum, quo de huiusmodi requisitis iudicarunt. Quidam enim videntes individuationem esse ipsam vnitatem numericam, & quod quælibet vnitas sequitur ad entitatem, vnumquodque se ipso individuari senserunt, nullum aliud principium iudicantes necessarium, quam propriam cuiuslibet entitatem, & sic forma per se ipsam est hæc numero, & non alia, & similiter materia, ipsumque compositum substantiale. Hęc est communis intrà Scholam Societatis sententia, licet aliqui simul causas extrinsecas exigant pro principio individuationis.

63 Alij videntes individuationem non esse prædicatum rei quidditativum, cum non faciat quidditative differre, sed esse quendam modum, quo natura ex se indifferens determinatur potius ad hoc individuum, quam ad aliud, hanc determinationem à sola causa prima provenire senserunt. Citantur pro hac sententia, qui in ordine ad circunstantias extrinsecas individuationem supposere: Nam cum tales circunstantiæ debeant esse determinatæ, vt hanc numero inferant individuationem, & nõ aliam, necessum iudicarunt ad determinationem causæ primæ recurrere, quæ determinet has numero circunstantias, & non alias, cuius sententiæ AA. videri possunt hic apud Mag. Prado.

64 Alij attendentes incommunicabilitati naturæ individuatæ, assignarunt pro principio individuationis subsistentiam, qua natura substantialis terminatur, & redditur incommunicabilis. Quorum sententiam, vt omnino falsam, & improbabilem reijcit Suarez disp. 5 sect. 5. num. 2. & videri potest apud Mag. Albelda, 1. p. disp. 23. num. 13. & 14.

65 Vnanimis Thomistarum sententia Angelic. sequens Præcept. Iudicat materiam esse radicale individuationis purè numericæ principium, ita vt vbi materia non datur, impossibilis sit hæc purè individualis distinctio, nam materia sola est, quæ perfectionem for-

formæ limitando, & coartando facit, quod non omnem contineat suæ speciei perfectionem; & consequenter, quod ità sit hæc, vt detur locus adhoc, vt intra eandem speciem sit alia.

66 Quia tamen hoc indiuiduationis principium debet positiuam diuisionem inducere in re indiuidualiter distincta ab alia, nam esse diuisum est de conceptu indiuidui; ideo simul quantitatem exigunt, vtpote, quæ (vt eius diffinitione constat) est ratio diuidendi, & separandi. Ex hoc autem oritur inter ipsos non leve discrimen, nam quidam necessariam iudicant adhoc quantitatem actualem; quidam vt putam conditionem, alij autem, & si pauci, vt rationem formalem. Alij autem solum desiderant quantitatem, vt radicaliter præhabitam in materia, ita vt per ordinem ad hanc quantitatem totalem hoc substantiale indiuiduum sit diuisum ab alio; & per ordinem ad diuersas partes quantitates diuersæ designentur partes in substantia materiali; licet non deficiat vnus, vel alter, qui à conceptu indiuiduationis substantialis excludat totaliter quomodocumque intellectam quantitatem. Quid autem verius iudicemus sequentibus assertionibus explicabimus.

§. II.

Statuitur prima conclusio.

67 P*Rincipium radicale distinctionis pure indiuidualis substantialiis nequit esse forma substantialis.* Sensus asserti est, quod distinctionis pure numericæ substantialis, non solum materiæ primæ, & compositi, verum, & ipsius formæ, qua ab alia eiusdem speciei numero differt, nequit esse principium radicale ipsa forma, quæ per illa differt. *Vel clarius:* forma substantialis inspecta secundum ea, quæ ex se habet, omni alio secluso, nequit esse radicale principium alicuius distinctionis pure numericæ.

68 Hæc conclusio ex præsse propugnatur à D. Thom. 3.1.p.q.3. art.2. ad 3. & quæst. 13. artic. 9 & quæst. 50. artic. 4, & alibi sæpe. Sed 2. contragent. cap. 93. rationem à priori, propositæ sententiæ assignat dicens: *Quæcumque sunt idem specie, differentia autem numero, habent materiam: differentia autem, quæ à forma procedit, inducit diuersitatem speciei; quæ autem est ex materia inducit diuersitatem secundum numerum.* Quam rationem desumpsit ex Philoloph. qui libro 12. Metaph. cap. 8. non aliunde probat vnitatem Dei numericam, seu vnum tantum esse Deum, quam ex carentia materiæ; & illam sub se-

quen-

quenti forma proponimus.

69 Omnis distinctio, & vnitas desumpta tamquam à radice à sola forma est distinctio, & vnitas specifica: sed distinctio, vel vnitas purè numerica non est distinctio specifica: ergo distinctio, aut vnitas purè numerica nequit habere pro radice solam formam. Min. est evidens nam distinctio pure individualis versatur inter extrema in distincta specificè. Mai. autem prob. tum, quia omnis distinctio pure formalis est distinctio specifica; sed omnis distinctio desumpta à pura forma est distinctio pure formalis: ergo omnis illa est distinctio specifica. Tum, quia omnis distinctio desumpta à sola specie rei est distinctio specifica; sed omnis distinctio desumpta à sola forma est distinctio desumpta à sola specie rei, nam forma adæquate sumpta in esse solius formæ, nil aliud est, quam species rei; ergo idem, quod prius.

70 Tum quia distinctio proveniens à principio illimitato specifice est distinctio specifica, sed distinctio proveniens à sola forma est distinctio proveniens à principio illimitato specifice: ergo est distinctio specifica. Prob. præmissas, & primo probat. mai. Omnis distinctio proveniens à principio non permittente aliud eiusdem speciei est distinctio specifica, vt de se constat: sed distinctio proveniens à principio illimitato specifice provenit a principio non permittente aliud eiusdem speciei quia si illimitatu est specificè omnē exhaurit suæ speciei perfectionē, & consequenter non permittit aliud individuum intra eandem speciem, cui similis perfectio specifica communicetur: ergo distinctio desumpta à principio illimitato specifice est distinctio specifica.

71 Minor autem probat. Omnis distinctio proveniens à principio vt dicente puram actualitatem specificam est distinctio proveniens à principio illimitato specifice, nam nulla actualitas, vt talis limitat perfectionem, sicut nec potentialitas, vt talis, illam auget; sed omnis distinctio proveniens à sola forma provenit à pura actualitate specifica: ergo omnis illa est distinctio proveniens à principio illimitato specificè. *Explicatur*, distinctio pure individualis est distinctio, vi cuius ita limitatur forma, vt non sortiatur omnem suæ speciei perfectionem: sed forma se sola, cum sit actualitas, nequit ex se hanc limitationem habere, nisi alicui principio illimitanti adiungatur: ergo cum forma se sola inspecta hoc non dicat principium, nequit

dis-

distinctio ab illa prout sic proveniens esse distinctio pure individualis.

72 Confirm. nulla distinctio proveniens à sola materia potest esse distinctio pure specifica: ergo nulla distinctio proveniens à sola forma potest esse distinctio pure individualis. *Vrgetur*, quia duo alba non differunt specificè in esse albi non differunt per albedinem, quæ est forma constituens album; sed per subiecta habentia albedinem: sed Petrus, & Paulus non differunt in esse hominis; ergo non differunt per formam, qua constituuntur in esse hominis, sed per id, in quo recipitur talis forma; sed hæc est eorum distinctio pure individualis: ergo illa non desumatur, tamquam à radice, à forma.

73 Dices, formam se ipsa esse limitatam, & consequenter non esse se ipsa sola speciem sed, ac proinde se ipsa est hæc numero, & non alia: nam sicut forma Petri per se ipsam, & non per aliquid extrinsecum est ens, & una, ita per se ipsam est distincta à forma Pauli, quin sit necessarius recursus ad aliquid ab ipsa distinctum. Quid. patet (*in primis*) in limitatione generis per differentiam specificam; tum si differentia specifica, rationale v.g. limitat animal, ut sit homo, & non equus, quo non obstante, desumitur talis differentia à forma; cur similiter differentia individualis, Petreitas v.g. non limitabit hominem, ut sit hic, & non alter, & hoc non obstante poterit desumi talis differentia individualis à forma?

74 Alij. Resp. convinci ratione facta non posse desumi distinctionem pure individualem à forma nude, & secundum se sumpta, sed debere sumi à forma, ut dicit ordinem ad aliquid extrinsecum: cæterum hoc extrinsecum non esse materiam, sed esse aliquod accidens, actionem v.g. productivam, vel aliquem modum substantialem, unionem iam, scilicet, aut existentiam.

75 Sed prima solutio refutatur ex dictis: nam vel solutio intendit, quod hæc differentia pure individualis exerceatur in ipsa forma, & cum ipsa identificatur; vel intendit, quod ipsa forma se sola est ratio, & principium, quare talis hæcceitas in ipsa reperitur, & exercetur? Si 1. nihil ad rem, cum supponamus omnes gradus, genericum, specificum, & individuationem esse realiter indistinctos, & in ipsa forma exerceri. Si 2. Obstat ratio facta; nam distinctio pure individualis est distinctio, quæ cum sit extra rationem specificam, illam limitat, & coarctat,

vt sit hæc, & non alia: sed forma nudè, & secundum se inspecta nequit esse principium, aut ratio distinctionis, quæ sit extra rationem specificam, & quæ sit perfectionis specificæ limitatio: ergo vel solutio in aliud divertit, vel ex dictis in nostra ratione corruit.

76 Explicatur: videmus aliquas formas numero solo distingui, aliasque distingui numero, & specie, & supponentes, quod vtraque distinctio in ipsis formis exercetur, inquirimus vlterius, à quo proveniat, quod distinctio, quæ exercetur in primis, talis sit, vt eas solo numero faciat distinctas, cum in alijs distinctio non sit solum numerica, sed etiam specifica.

Huius ergo quæsiti rationem, & radicem dicimus, nō posse venari ex sola forma secundum se inspecta; nam licet hæc sit radix differentiæ specificæ, nequit tamen esse radix, cur sine vlla distinctione specifica detur distinctio pure individualis; hocque probamus ratione facta, ex eo, quod forma se sola inspecta nequit esse principium distinctionis, quæ non sit formalis, & specifica, & quia est species rei, & quia ex se caret limitativo, quod exigit distinctio pure numerica: sed per solutionem datam tantum suadetur huiusmodi distinctionem in formis exerceri, secus tamen ab illis, tamquam à radice, provenire: ergo adhuc illa solutione data, integra subsistit ratio conclusionis.

77. Contra 2. distinctio pure individualis versatur inter ea, quæ sunt eiusdem naturæ, & quidditatis; ergo quidditas, & natura in ipsis est eadem, & participantia naturam sunt distincta; sed participans naturam solum addit supra naturam id, in quo recipit naturam, quam participat: ergo solum id, in quo natura recipitur, potest esse radix distinctionis pure individualis; sed in quo recipitur non est ipsa natura, quidditas, aut forma: ergo. *Confirm.* ea differunt pure individualiter, quæ tali, ac tanta determinate perfectione participant in se eandem naturam specificam; sed quod tali, ac tanta determinate perfectione participent eandem naturam specificam, non potest provenire ab ipsa forma specifica, quæ participatur, sed ex principio illam coarctante, & limitante ad hanc, & non ampliorem perfectionem, cum participabile ex se puram indifferentiam dicat ad hoc, vt sic, vel aliter participetur: ergo,

78 Ex quo retorqueo solutionis exemplum; nam ratio generica, quia ex se indifferens ad plures species, nequit esse

esse ratio, quare ad hanc determinetur speciem, potius quā ad aliam; sed principium specificum ex se est indifferens ad plura individua: ergo principium specificum nequit esse ratio, quare ad hoc individuū, potius quam ad aliud determinetur; sed principium specificum est forma: ergo forma nequit esse ratio, aqua proveniat talis determinatio.

79. Vlterius retorquetur exemplum, vt clarius constet eius disparitas; licet differentia, quæ taliter determinat, vt novam addat perfectionem, & actualitatem supra determinabile, possit, & debeat provenire à forma, differentia tamen, quæ nullam supperaddit perfectionem, sed potius limitat, & coarctat perfectionem eius, quod determinat, nequit provenire à forma: sed differentia specifica taliter determinat potentialitatem generis, quod novam addat perfectionem, & actualitatem; differentia autem pure-individualis taliter determinat rationem specificam vt illam coarctet, limitet, nec omnem sortiatur speciei perfectionem: ergo licet prima à forma proveniat, ab illa nequit provenire secunda. Mai. pat. nam ratio generica, cum ex se sit incompleta, completionem accipit per differentiam specificam, & sic indifferentia illius est intrinseca, & potentialis; species vero, cum sit ex se tota quidditas, & perfectio rei, non accipit ampliorem perfectionem per differentiam individualem, sed potius propria perfectio coarctatur, & limitatur per illam.

80. Et ex his 3. impugnatur solutio: distinctio pure individualis ita est substantialis, vt essentialis non sit, cum ea dē sit in duplici individuo eiusdem speciei quidditas, & essentia; sed si hæc differentia proveniret ab intrinseco ipsius formæ, omni alio extrinseco secluso, non est, cur non sit differentia essentialis, & quidditativa, sicut ipsa differentia specifica: ergo. Prob. min. nam differentia, quæ convenit ex se, & ab intrinseco principio specifico non est cur non sit quidditativa, essentialis, sicut differentia specifica; nam quæ potest esse ratio, vt ex duplici differentia ex se, & ab intrinseco convenienti principio specifico, omni alio secluso, alia sit quidditativa, & essentialis, secus altera? Sed si differentia individualis convenit ex se, & ab intrinseco formæ, omni alio secluso, ex se, & ab intrinseco convenit principio specifico, omni alio secluso: ergo est differentia essentialis, & quidditativa, sicut ipsa differentia specifica.

81 Explic. Differentia pure individualis est differentia, quæ cum substantialis sit, est extra cõceptum quidditativum, & essentialem rei: ergo est differentia, quæ nequit dari, nisi quidditati, & essentiæ rei aliquid, quod sit extra talem quidditatem, adiungatur: sed posita præcisse forma specifica, nihil ponitur, quod sit extra quidditatem, & essentiam rei: ergo posita illa præcisè, nequit dari differentia individualis.

82 Tandem impugnatur: Diversitas operationum duorum individuorum eiusdem speciei nequit reduci in solam formam: ergo nec diversum esse talium individuorum. Patet conseq. Nam ad idem principium reducitur operari, ad quod reducitur esse. Antecedens vero probatur. Tum quia in duobus individuis eiusdem speciei operationes sunt diversæ, præcisè quia materiæ dispositiones sunt diuersæ; ignis quippe in stupa minoris est activitatis propter raritatem materiæ, & in ferro citius, efficaciusque comburit propter materiæ densitatem. Tum quia illud est principium huiusmodi diversarum operationum, quod redditur pro ratione talis diversitatis; sed interroganti, cur hic homo vivaciores habet sensus, quam alter, seu acutioris est ingenij, quam alter, nulla altera potest reddi ratio, quam perfectius temperamentum materiæ huius, quam alterius: ergo.

83 Vrgetur directe probando hanc vltimam min. Tali interrogationi inepte assignaretur pro ratione, quod anima vnius perfectior est, quam anima alterius; nam de hoc vlteriori desideratur ratio, & quæritur radix, cur scilicet, cum omnes animæ secundum se inspectæ sint eiusdem activitatis specificæ, perfectius, & activius operetur anima in hoc individuo quam in alio: at huius ratio nulla alia est, nisi quod anima in hoc individuo sortitur materiam perfectius organizatam, & dispositam: ergo forma secundum se inspecta non est radicale principium, vnde proveniat diversitas operationum duplicis individui eiusdem speciei.

84 Contra 2. solut. obstant prædicta, quod respectus ad accidentia repertus in forma nude, & secundum se inspecta nequit esse respectus ad accidentia tantum numero distincta; sed vt esset talis respectus individuans individuatione solo numero distincta, deberet esse respectus ad accidentia solo numero distincta: ergo talis respectus nequit esse principium eiusmodi individuationis. Probat. min. Tum ex dictis,

nam

nam respectus ortus a forma vt illimitata in sua specie debet esse respectus ad accidentia specifice quoque diversa, cũ ex diversitate pure specifica nequeat oriri exigentia alicuius accidentis, quod non sit specie distinctum. Tum quia forma, quæ non intelligitur determinata, & coarctata ad hanc numero perfectionem, nequit intelligi exigens hæc numero accidentia, sicut enim accidentia vt sic exiguntur propter perfectionem substantiæ, ita hæc, & non alia accidentia exiguntur propter hanc, & non aliam, substantiæ perfectionem: sed forma secundum se inspecta, omni limitativo extrinseco seclusõ, non intelligitur coarctata, & limitata ad hanc numero perfectionem: ergo.

85 Tum quia respectus ad accidentia, vel est ad accidentia ab ipsa forma dimanantia, vt sunt propriæ passiones, vel est ad accidentia sibi, & alijs communia? Si 1. nil ad rem, cum exigentia talium accidentium sit de ratione specifica formæ, prout prævenit individuationem, si 2. cum accidentia communia exiguntur individualiter, diversa propter diversum materiæ temperamentum, ab hoc exigentur primo, & per se eiusmodi accidentia; sed forma sortitur hanc individualem perfectionem ex diversa dispositione, ex diversoque temperamento materiæ: ergo non ipsa forma, sed materia est quæ primo exigit eiusmodi accidentia.

86 Tum denique: Nam respectus ille ad accidentia, vel talis est, vt accidentia connotata sint conditio ad individuandum, & ipse respectus sit, qui pro recto individuationem constituat, vel talis est, vt ipsa accidentia connotata sint ipsa constitutiva individuationis: hoc 2. est falsum, nam distinctio substantialis, qualis est individualis distinctio, de qua agimus, nequit constitui intrinsece, & in recto per aliquid accidentale: Si 1. est manifesta petitio principij: ergo: Probatur min, Nam ratio nostra nititur in eo, quod forma nude, & secundum se sumpta nequit esse principium alicuius prædicati solo numero distincti; ergo cum respectus ille ad accidentia sit (vtpote ipsa indifferentia pure individualis) solo numero distinctus, dicere, quod principium illius est sola forma est dicere ipsum, quod per rationem impugnatur. *Explicatur*; quidquid provenit à forma nude, & secundum se inspecta nequit esse ratio distinctionis, quæ sit pure numerica: sed respectus ille ad

ad accidentia supponitur in solutione provenire à forma nude, & secundum se inspecta: ergo nequit esse ratio distinctionis pure numericæ.

87 Hinc: impugnatur solutio, quatenus recurrit ad solum connotatum actionis, qua forma producitur. Actio agentis non facit se sola hoc numero differre ab alio, nisi quatenus influit formalitatem solo numero distinctam ab alia; effectus quippe non differt formaliter per actionem, sed per id quod ex actione derivatur in ipsum: ergo vna forma nequit formaliter solo numero differre ab alia per actionem solum effectiuè sumptam, si in ipsam non influit formalitatem solo numero distinctam à formalitate alterius formæ; sed dum sola, & nuda forma est terminus actionis nulla intelligitur in illa formalitas, quæ sit solo numero distincta à formalitate alterius formæ: hoc enim est, quod impossibile suademus ratione facta, scilicet, quod in pura forma omni alio secluso, inveniatur formaliter aliquid, quod sit ratio formalis purnumericè distinguendi formes: ergo solutio ista non euadit vim rationis factæ, sed potius tota illius vis stat contra ipsam.

88 Confirmatur: Licet forma in fieri sit ipsum esse actionis, forma tamen in facto esse debet habere in se aliquam formalitatem distinctam ab actione ipsa, qua sit hæc numero, & non alia; sicut licet compositum substantiale in fieri nil aliud sit, quam eius actio, tamen in facto esse necessario habet alia principia ab actione distincta, quibus in facto esse constituatur: ergo licet forma in fieri sit ipsum esse huius actionis, tamen in facto esse aliud debet habere principium, quo formaliter sit hæc, & non alia: sed in pura forma tale principium non est dabile, vt probatum est: ergo.

89 Tandem impugnatur solutio, quatenus recurrit ad connotatum existentiæ, & subsistentiæ. Ordo ad existentiam, & subsistentiam supponit naturam iam singularem: ergo non individuatur per illum. Antecedens probatur. Tum quia existentia est hæc, & subsistentia similiter est hæc, quia sunt subsistentia, & existentia huius naturæ. Tum quia existentia, & subsistentia sunt actus: ergo non possunt multiplicari solo numero se ipsis, sed ex ordine ad subiectum, in quo reci-

piun-

piuntur, nempe ex ordine ad naturam: ergo cum subsistentia & existentia sumant suam indiuiduationem in ordine ad naturam, iam supponunt naturam ex alio capite indiuiduam.

90 Confirmatur: eadem numero natura est capax vt terminetur per hanc, vel illam subsistentiam, vt patet in Mysterio Incarnationis, in quo eadem singularis natura humana potens terminari substantia propria fuit terminata subsistentia diuina: ergo singularitas naturæ non desumitur per ordinem ad hanc, vel illam subsistentiam, cum hac variata non varietur singularitas naturæ.

§. III.

Secunda conclusio.

91 *Indiuiduatio pure numerica substantialis desumitur à materia prima, quæ non data impossibilis omnino redditur talis indiuiduatio.* Hæc est conclusio, quæ directe respondet quæsito, & quæ ex conclusione præcedenti legitime infertur: præscindimus autem modo, ab eo quod materia exigat, tamquam connotatum, vel conditionem, quantitatem, vt huiusmodi indiuiduationis effectum præstet, de quo postea; solumque asserimus, ipsam esse principium essentiale distinctionis puræ numericæ.

92 Habet conclusio pro se Diuum Thomam omnibus locis supra citatis, qui ideo excludit formam à principio radicali indiuiduationis, quia iudicat hoc esse materiam, ita vt impossibilem reputet multiplicationem pure numericam vbi materia non adest. Probatur ergo ratione, quæ fere est eadem cum præcedenti. Principium radicale distinctionis pure numericæ est principium limitans intra lineam substantiæ perfectionem specificam formæ: sed materia prima est huiusmodi: ergo illa est principium radicale distinctionis substantialis pure numericæ. Prob. præmissas, & primo mai. Principium radicale distinctionis pure numericæ est illud, quod est ratio, quare forma tantam, & non ampliorem sortitur perfectionem: sed principium limitans perfectionem specificam formæ est ratio, quare forma tantam, & non ampliorem sortitur perfectionem, cum forma ex se inspecta omnem totius speciei perfectionem exprimeret, nisi ab aliquo limitaretur: ergo.

93 Minor autem probatur: Tum quia tale limitatiuum debet esse intra lineam substantiæ, sed illud nequit es-

se forma, quæ limitatur, nam forma, ut forma caret limitativo perfectionis specificæ, ut probatum manet: ergo cum non sit tale limitativum subsistentia, vel existentia, ut etiam probatum est, sequitur esse materiam primam. Tum quia limitatio formæ provenit tamquam à principio à receptivo formæ, cum forma irreceptibilis sit specificè illimitata; utpote actus specificus potentialitati non admixtus: sed receptivum formæ est materia: ergo.

Tum, quia limitatio actus, qualis est formis, provenit à potentialitate, cui admiscetur, cum limitatio hinc cuiuscumque actus sit potentialitas sed huiusmodi est potentialitas materiæ, quam recipit, ut subiectum ipsum recipiens: ergo. Tum quia determinatio pure individualis ita limitat formam, ut nullam illi perfectionem addat, imo ratione ipsius non explicat formâ specifica omnem suam perfectionem; sed determinatio, quæ taliter limitat principium determinabile, ut nullam ipsi superaddat perfectionem, sed potius propriam illius perfectionem deprimat, & coarctet, nequit non provenire à materia, cum res sicut perfectiores sunt, quanto magis elevantur supra materiam, ita imperfectiores evadunt, quanto magis admiscentur materiæ: ergo.

Denique: Talis limitatio debet provenire à principio, quod cum substantiale sit, nullam ex se habeat actualitatem, nam cum talis limitatio non sit perfectionis additio, sed depressio, nequit provenire ab aliqua actualitate, quæ ex se perfectionem dicit, & illius, cui additur, perfectionem auget; sed sola materia est principium, quod cum substantiale sit, nullam ex se habet actualitatem: ergo. Solutiones fictis rationibus eædem sunt cum impugnationibus excludentur.

§. V.

Solvuntur argumenta, quæ contra hanc duplicem conclusionem militant.

29 Obijcies 1. Duas formas individualiter distingui est entitatem unius non esse entitatem alterius; sed ex se ipsis habent, quod entitas unius illo sit entitas alterius: ergo ex se ipsis habent, quod sint individualiter distinctæ. Probatur minor ex se ipsis habent quod entitas sit cum alia unita; nam sicut quæ

qualibet se ipsa est ens, ita se ipsa gaudet vnitate, quæ sequitur ad ens; sed entitatem cuiuslibet esse vnam, est quod entitas vnius non sit entitas alterius: ergo.

95 Respondet. dist. mai. est non esse pure numerice concedo mai. specifice solum, aut specifice, & numerice simul, nego mai. & dist. min. ex se ipsis habent, tamquam ex principio proximo, & in quo differentia exercetur, concedo min. tamquam ex principio radicali, ex quo primo desumitur, nego min. & conseq. Non dubitamus in ipsis entitatibus formarum esse gradum pure individualem, & à gradu generico, & specifico realiter indistinctum: sed radicem quærimus, quare talis gradus detur in forma, ita vt relinquens illam convenientem specifice cum alia, pure individualiter ab alia distinguat, & huiusmodi radicem dicimus, non posse esse puram formam nude, & secundum se inspectam, quia prout sic nequit esse principium pure numerice distinguendi: sicut dum inquirimus, à quo tamquam á radice habeant intellectiones distinctionem inter se specificam, non dubitamus, in ipsis intrinsece exerceri, & consequenter se ipsis formaliter esse specie distinctas; sed hoc supposito, vlterius indagamus principium, ex quo radicaliter haurere talem distinctionem specificam, & pro principio assignāmus diversitatem obiectorū, ad quæ tendunt.

96 Instabis 1. Gradus individualis informis non distinguitur per nos ab earum entitate: ergo per id ipsum, per quod tales formæ sunt entia, habent talem gradum individualem; sed se ipsis, omni alio secluso, sunt entia; ergo se ipsis, omni alio secluso, tali gaudent distinctione individuali. 2. *forma* specie, & numero distincta ab alia, vere est distincta numero ab alia, sed se ipsa, omni alio secluso, potest esse specie, & numero distincta ab alia, vt patet in naturis Angelicis: ergo, & solo numero distincta.

97 3. vt forma sit ens physice finitum, nullo alio extra se indiget, cum se ipsa essentialiter sit finita: ergo neque vt sit multiplicabilis pure numerice: ergo neque vt sit solo numero distincta ab alia. Hæc vltima conseq. patet; nam quæ sunt solo numero multiplicia intra eandem speciem, solo quoque numero sunt distincta. Prima autem conseq. probat. Tum quia de ratione entis finiti est habere aliud omnino simile, cū ideo probetur Deum non posse habere alium omnino similem, quia infinitus est; sed solum simile in specie cum distinctione

ne pure numerica est omnino simile: ergo.

Tum quia quod non repugnat excedi ab alio dissimili, & perfectiori, non repugnat æquari ab alio simili, & æque perfecto; sed ens physice finitum non repugnat excedi ab alio dissimili, & perfectiori: ergo non repugnat æquari ab alio simili, & æque perfecto, & consequenter ab alio eiusdem speciei. *Tum* quia nullus conceptus finitus repugnat multiplicationi individuali, nisi conceptus hecceitatis: sed hic conceptus hecceitatis est numericus, & non specificus: ergo formæ finitæ non repugnat ex conceptus specifico multiplicatio individualis.

98 Confirmatur: Sicut distinctio pure individualis provenit iuxta nos à materia, ita distinctio specifica à forma: sed non repugnat proveni re à materia distinctionem, quę specifica sit, vt patet in materia sublunari, & cœlesti specie distinctis, iuxta commune placitum Thomistarum: ergo nec repugnabit, quod proveniat à forma distinctio pure individualis.

99 Ad 1. dist. conseq. per id ipsum tamquam per rationem proximam, concedo conseq. tamquam per radicalem, sub dist. perquod sūt entia absolute, neg. conseq. per quod sunt hæc numero entia, concedo conseq. & dist. min. subsumptam, ex se ipsis sunt entia absolute, concedo min. hæc numero entia, sub dist. ex se ipsis, tamquam id, in quo exercetur, & cum quo identificatur, concedo min. tamquam radix, à qua provenit, vt identificetur, neg. min. & conseq. Solutio patet ex dictis. & exemplo supra apposito, de distinctione specifica intellectionum fit manifesta; aliter otiosę essent omnes illæ quæstiones, in quibus inquiritur radix, cur res hæc, & non alia habeat prædicata.

100 Ad 2. neg. conseq. Quia naturæ complete spirituales, quales sunt Angelicæ, sunt irreceptibiles, vtpote secundum speciem infinitæ, ac proinde ex ipsa irreceptibilitate individuantur individuatione, quæ non compatitur secum convenientiam specificam: formæ vero solo numero distinctæ, cum sint formæ receptibiles ex ordine ad subiectum, in quo recipiuntur individuantur, nam per ipsum earum perfectio limitatur, & coarctatur.

201 Ad 3. dist. antec vt sit ens physice finitum simpliciter, concedo antec. vt sit ens finitum secundum speciem, nego antecedens. & conseq. Infinitas simpliciter repugnat formæ creatæ, vtpote propria Dei

in-

infinitas autem præcisè secundum speciem illi non repugnat, imo datur defacto iuxta Div. Thom. in formis irreptibilibus, quales sunt Angelicæ, qua ratione dixit Div. Thom. quod si albedo poneretur totaliter separata à subiecto, esset infinita in specie albedinis: vt ergo forma creata simpliciter finita sit, nullo extrinseco indiget; vt tamen sit finita secundum speciem, & consequenter multiplicabilis solo numero, requirit limitativum, ordinem, scilicet, ad materiam, in qua recipitur.

102 Contra quod non obstant insertæ probationes; non prima: nam ex infinitate simpliciter tali, non solum infertur; Deum non habere aliũ similem in specie, verum nec genetice similem; quod si negatio similis in specie tantum intenderetur probari, sufficiebat pro principio infinitas secundum speciem. *Nec etiam obstat secunda*: Nam neg. mai. Quia vt repugnet, quod aliquid excedatur ab alio dissimili, & perfectiori, requiritur, quod sit simpliciter infinitum, nam hoc ipso, quod tale non sit, poterit dari in alio maior perfectio per fectione, quâ gaudet; vt autem ab alio eiusdem speciei æquari non possit, sufficit, quod sit secundum suam speciem infinitum, nam hoc ipso haurit omnem suæ speciei perfectionem, & consequenter alterum intra eandem speciem non permittit.

103 Non denique obstat tertia probatio; nam dist. mai. nisi conceptus hæcceitatis, repugnantia formali, concedo mai. repugnantia radicali, sub dist. nullus conceptus physice finitus secundum speciem, concedo mai. finitus simpliciter, neg. mai. & concessa min. neg. conseq. Hæcceitas est forma immediate pugnans cum multiplicatione numerica, radicaliter vero est ipse conceptus specificus vnicam tantum exigens hæcceitatem; cùm forma possit ex specie sua vnicam singularitatem exigere, si sit infinita secundum speciem, & si sit simpliciter finita: hinc provenit posse dari formam ex specie sua radicaliter repugnantem multiplicationi numericæ.

104 Nec valet, si dicas: Perfectio infinita Dei est participabilis in infinitum tam intensiue, quàm extensiue; sed quia participabilis in infinitum intensiue, nulla est assignabilis creatura, supra quam non possit dari alia dissimilis, & perfectior: ergo quia participabilis in infinitum extensiue, nulla erit assignabilis creatura, vltra quã non possit dari alia ei similis, & æqualis, ac subinde eiusdem speciei.

10 Non inquam va- etiam neg. conseq. Nam perfectionem divinam non esse in omnibus participabilem in infinitum intensiue repugnat, aliter esset assignabilis creatura participans Deum modo ita perfecto, vt perfectiori non posset participari, quod est exhauriri in participando divinam perfectionem, ac proinde repugnans. At Deum non esse participabilem extensiue in infinitum in aliquibus speciebus, solum arguit exhauriri perfectionem illius speciei in vno individuo; & cum hæc infinitas in participando solum sit infinitas secundum quid, & in specie, quæ non repugnat creaturæ, fit consequens, quod Deum non esse participabilem in infinitum extensiue in aliquibus speciebus, non repugnet.

106 Ad confirm. concessa mai. dist. min. non repugnat distinctio specifica proveniens à materia prout respicit diversas formas in satiando eius appetitum, concedo min. à materia præcisiue ad hoc ordine inspecta, neg. min. & dist. consequens; non repugnabit distinctio pure individualis proveniens à forma, vt recipiente materiam, per quam limitatur concedo conseq. à forma absolute sumpta, neg. conseq. Materia cœlestis, & sublunaris specie differunt, quia respiciunt diversas formas in satiando, vel non satiando eius appetitum, quæ satietas, vel negatio illius est quid formale in termino materiæ; & similiter forma, prout respicit hanc numero materiam, fit hæc, & individua, quia prout sic respicit limitativum, per quod coarctatur eius perfectio specifica; inde semper verificatur, & quod distinctio specifica materiæ cœlestis, & sublunaris provenit radicaliter à diversitate adæquata formæ, & quod diversitas pure numerica formæ provenit radicaliter à diversitate numerica materiæ.

107 Obijcies 2. contra secundam conclusionem. Ideo forma individuatur per materiam, quia si hæc distinctio individualis conveniret formæ ratione sui, esset distinctio essentialis; sed materia non individuatur per aliud, sed per se ipsam, quin hæc distinctio evadat essentialis: ergo vel materia individuatur per aliquid extrinsecum, vel forma se ipsa individuatur. Patet conseq. Nam si materia ratione sui est hæc, quin essentialiter sit hæc, cur forma non poterit esse se ipsa hæc, quin sit hæc essentialiter?

108 Confirmat. 1. essentia compositi substantialis materialis non solum consistit

in

in forma, sed in materia: homo enim essentialiter est compositus ex vtraque: hoc non obstante damus distinctionem provenientem à materia, quæ non sit homini essentialis: ergo, & dabimus distinctionem provenientem à forma, quæ non sit homini essentialis.

109 Confirmatur 2. Duæ materiæ sublunares fiunt solo numero distinctæ per ordinem ad diversas quantitates, iuxta probabilem inter Thomistas sententiam: ergo duæ formæ specifice distinctæ, poterunt fieri solo numero diversæ per ordinem ad accidentia extrinseca. Probatur conseq. Nam si distinctio numerica individualis, & si substantialis sit, potest provenire à principio substantiali, vt respiciente quantitatem, quæ est accidens; cur, & si pure numerica sit, non poterit sumi à principio specifico, vt respiciente accidentia?

Confirmatur 3. Nequit esse idem principium radicale indifferentiæ, & determinationis: sed materia est radicale principium indifferentiæ, nam genus, quod est indifferens, & potentiale, desumitur à materia: ergo nequit esse principium determinationis individualis.

110 Confirmatur 4. Nequit esse idem principium radicale multiplicationis pure numericæ, & numericæ immultiplicabilitatis: sed si materia est radicale principium individuationis, vtriusque est principium radicale: ergo. Probatur min. Nam vt principium radicale individuationis est radix hæcceitatis, cum qua repugnat coniungi multiplicationem numericam: deinde, cum iuxta nos solæ substantiæ materiales sint solo numero multiplicabiles, erit quoque radix multiplicationis numericæ: ergo erit radicale principium multiplicationis numericæ, & numericæ immultiplicabilitatis. *Vrgetur* Duæ animæ rationales sunt numero distinctæ pro illo priori pro quo intelliguntur à Deo creari, cum productio sit singularium; sed pro illo priori non dum intelliguntur receptæ in materia: ergo independenter ab illa datur distinctio pure individualis.

111 Resp. concessis præmissis, neg. conseq. nam materia, & si pro recto se ipsa individuetur, indiget tamen connotato huius numero quantitatis, iuxta postea dicenda; quod cum materiæ accidat, fit consequens quod, & si se ipsa sit hæc, essentialiter tamen nō est hæc: forma autem nequit respectum habere ad hæc numero accidentia, nisi prius intelligatur coarctata, & limitata per respectum ad materiam,

ac proinde, nisi intelligatur iam individuata per ipsam; quod si respectus aliquis ad accidentia immediate oriretur à forma nude, & secundum se inspecta esset respectus specie distinctus, vtpote ortus ab actualitate specifice illimitata, vt constat ex dictis.

112 Ad 1. confirmat. resp. quod essentia compositi substantialis quantum ad id quod est actualitatis, & perfectionis in sola forma consistit; quoad id vero, quod potentialitatis est, & limitationis consistit etiam in materia; & cum individuatio non oriatur ex actualitate, sed ex limitatione, nequit oriri à forma, vel nequit oriri ab illa, nisi prout limitata per materiam. Cur autem, & si vtraque pars essentialis sit à materia posit oriri distinctio, quæ essentialis composito non sit, secus à forma, constat ex immediate dictis; quia materia, scilicet, & si pro recto præstet ipsa hanc distinctionem, exigit pro connotato quantitatem, quam non exigeret forma, si vt pura actualitas est, & in esse solius formæ inspiciatur.

113 Ad 2. confirm. neg. conseq. ad cuius probationem dist. ant. quoad 2. partem, cur non poterit sumi à principio specifico, vt respiciente hæc limitata accidentia conc. ant. vt respiciente absolute accidentia neg. ant. vel aliis terminis, vt respiciente mediate conc. ant. vt immediate respiciente neg. ant. Forma specifica, vt respiciens immediate materiam, à qua limitatur, iam mediate respicit hæc limitata accidentia, & consequenter iam est individua. non ex accidentibus, quæ immediate respicit, sed ratione materiæ, à qua limitata illa accidentia respicit: quod si respectus immediate fundaretur in forma, vt forma præcisse, & vt actualitas est, nõ posset esse respectus solo numero diversus, vt ex dictis constat.

114 Ad 3. disting. mai. nequit esse idem principium radicale sub eadem ratione conc. mai. sub diversa, neg. mai. & concessa min. neg. conseq. materia secundum rationem potentialis vt sic est radix potentialitatis genericæ; & vt ratione huius potentialitatis sic, vel sic limitat perfectionem specificam, est radix determinationis individualis: sicut licet omnes gradus proximè proveniãt à forma, genericus specificus, & individualis, alia, & alia ratione vnusquisque ab illa provenit.

115 Ex his constat ad 4. nam materia secundum se inspecta, cum ratione potentialitatis limitet naturam, non finit

finit in hoc individuo omnem illius exhauriri perfectionem specificam, & consequenter relinquit eam alijs eiusdem speciei communicabilem, & sic multiplicabilem numericè, vt autem eam trahit ad hanc numero individuationem facit illam non incommunicabilem secundum se, sed prout in hoc incommunicabilem; vnde secundum diversas considerationes ipsa est radix, a qua provenit multiplicitas numerica naturæ, & ipsa etiam est, a qua provenit, quod prout in hoc non sit multiplicabilis.

116 Vel dic cum communi solutione, quod materia ex se in specta, cum sit partibilis ratione quantitatis in diversas numero portiones est radix, quare plura dentur intra eandem speciem limitantia, & consequenter plura individua: vt autem præhabet hanc numero quantitatem, potiusquam aliam, est radix huius determinatæ hæcceitatis, ac proinde est radix, cur natura, vt per hanc hæcceitatem determinata sit immultiplicabilis.

117 Ad id, quo vrgebatur obiectio: Resp. quod duæ animæ pro illo priori, pro quo intelliguntur à Deo creatæ, & si non intelligantur in materia receptæ, intelligitur quælibet ad distinctā numero materiam ordinata, vel cum distincta numero materia proportionata, & connexa; & per hunc ordinem, connexionem, seu proportionem individuatur.

Sed insurges: hæc numero anima indifferens est ad adquirendum hanc, vel illam materiam per nutritionem iuxta diversitatem alimenti, quo homo potest vti. *Nec valet* si dicas ex hoc nihil inferri, nam anima non individuatur per ordinem ad materiam, quā pro diversitate nutritionis informat, sed per ordinem ad materiam, quam informat in prima hominis generatione.

118 Nam contra est; nam si anima Petri post primam Petri generationem potest variare materiam, quin ipsa numero varietur, cur in prima generatione non poterit informare materiam distinctam ab ea, quam deffacto informat, quin per hanc mutationem materia ipsa varietur? Deinde. Anima Christi potuit in prima generatione informare aliam materia à materiā B. V. distinctam: ergo anima secundum se etiam est indifferens in prima generatione ad plures materias. Antec. patet ex eo, quod post decretum talis animæ vnitæ verbo specialis favor fuit, vt illa anima vniretur materiæ B. V. potius quam alterius fæminę.

119 Resp. ad replicam,

vt ibi. Ad cuius primam impugnationem resp. quod anima Petri post primam generationem licet possit variare materiam entitatiuè sumptam, non tamen variare potest materiam formaliter sumptam, quia vt diximus supra lib. 1. q. 4. art. 3. noua materia, quæ per nutritionem adquiritur, subrogatur loco prioris materiæ, quæ fuit subiectum formæ in prima generatione, & ex hoc prouenit, quod per illam non varietur indiuiduatio, vt ibi diximus, quia remanet eadem materia, quam in prima generatione actuabat forma, eadem formaliter, licet non eadem entitatiue.

Ex quo infertur: quod in prima generatione anima eadem numero nequit respicere vt informandas pro illo instāti diuersas numero materias adhuc diuisiue, quia cum vna sit totaliter ex se diuersa ab altera, alias vna non subrogatur loco alterius, qualiter in nutritione contingit, hinc est non posse esse eandem numero animam variata tam entitatiue, quam formaliter in munere indiuiduandi. Et difficultas argumenti omnes debet vrgere, cum omnes teneantur defendere eundem numero perseuerare hominem toto tempore nutritionis, cum tamen varietur entitatiue materia, quæ est pars essentialis illius.

121 Ad 2. impugnationem Respond. quod licet hæc numero anima huic soli numero materiæ, scilicet materiæ B. V. potuisset vniri, verbum tamen diuinum potuit aliam, & non hanc assumere: vnde gratia facta B. V. stat in eo, quod verbum assumpsit hanc animam vnitam materiæ desumptæ ex B. V. cum potuisset assumere aliam animam vnitam materiæ ex alia fœmina desumptæ.

122 Tandem obijcies: forma solis est forma recepta in materia: & tamen sortitur in in illa omnem suæ speciei perfectionem: ergo falso diximus, quod limitatio materiæ est ratio, vt forma non sortiatur omnem suæ speciei perfectionem.

123 Confirmatur 1. per id indiuiduatur natura, per quod redditur alteri incommunicabilis sed per subsistentiam redditur alteri incommunicabilis: ergo per illam redditur indiuidua. Confirmatur 2. ex D. Thom. opuscul. 16. 3. vltimo dicente: *Valde rudi͏ter* Auerroistæ *argumentantur, quod Deus non possit facere, quod sint multi intellectus eiusdem speciei, credentes hoc includere contradictionem, dato enim quod non esset de natura intellectus quod multiplicaretur, non opporteret propter hoc, quod intellectum* mul-

multiplicari includeret contradictionem; nihil enim prohibet aliquid non habere sua natura cuiusdam aliquid, quod tamen habet illud ex alia causa, sicut grave habet ex sua natura, quod non sit sursum, tamen grave esse sursum non includit contradictionem, sic ergo si intellectus naturaliter esset unus omnium, quia naturaliter non haberet hanc tusam multiplicationis, posset tamen sortiri multiplicationem ex supernaturali causa.

Ex quo sic arguitur; quod substantia aliqua careat materia solum probat carere principio exigente multiplicationem pure numericam, sed Deus potest facere, quod res sit multiplex numero sine principio talem multiplicationem exigente: ergo Deus potest facere substantiam multiplicem numero sine materia: ergo non est principium essentiale multiplicabilis numerice, & consequenter, nec individuationis.

124. Resp. concessa mai. & dist. min. omnem perfectionem absolute possibilem [illegible] possibile naturaliter [illegible] conseq. [illegible] non satians appetitum [illegible] neg. conseq. [illegible] [illegible] perfectionem possibilem naturaliter conced. conseq. [illegible] absolute neg. [illegible] non satians appetitum materiae, qualis est forma solis omnem ambitum suae speciei perfectionem naturaliter possibilem; quia alias naturalem appetitum materiae non satiaret; ex quo solum infertur, illam esse naturaliter immultiplicabilem, quia non relinquit materiam ad ulteriorem perfectionem naturaliter indifferentem; semper tamen remanet absolute multiplicabilis, quia continuat materiam, in cuius varias portiones potest absolute dividi; & hanc absolutam possibilitatem negavimus formae irreceptibili in materia, formalem autem quae ita recipitur in materia, ut non satiet illius appetitum tam naturaliter, quam absolute est solo numero multiplicabilis.

125. Ad 1. confirm. dist. mai. per quod redditur alteri incommunicabilis tam, quam inferiori conc. mai. tamquam complemento, & sustentanti neg. mai. & dist. min. per subsistentiam redditur alteri incommunicabilis tamquam complemento, aut sustentanti conc. min. redditur alteri, ut inferiori incommunicabilis per subsistentiam sub illa formaliter neg. min. consequenter, & per modum complementi conced. min. & neg. conseq. natura praesupponitur singularis, ut terminetur per subsistentiam, ut diximus de natura humana Chri-

sti

D. quæ hanc singularis, fuit per subsistentiam divinam terminata, verbum enim divinum naturam singularem assumpsit, vnde per subsistentiam non constituitur natura singularis, nec individua, nec incommunicabilis formaliter alteri tamquam inferiori, quod formaliter exigit ratio individui; licet subsistentia naturam reddat incommunicabilem alteri tamquam supposito, quæ incommunicabilitas vtpote sequuta ad primam incommunicabilitatem; licet non constituat naturam formaliter individuam, illam reddit individuam completive, quia subsistētia est complementum naturæ individuæ.

126. Ad 2. confirm. Resp. quod Averroistæ asserebant intellectum nec de potentia absoluta posse multiplicari, ex eo quod intellectus non exigit multiplicationem: contra quos invehitur D. Thom. illos reprehendens, vt rudites argumentantes, quia non recte infertur immultiplicabilitas intellectus ex non exigentia multiplicationis, quia cum non exigentia multiplicationis compatitur capacitas ad illam, & cum capacitate ad multiplicationem sine exigentia illius stat per potentiam Dei posse multiplicari, quod patet exemplo D. Thomę ad hoc explicandum allato: lapis, licet non exigat sursum ascendere, quia tamen est capax talis ascensus, absolute potest ascendere.

Ex qua explicatione authoritatis D. Thomæ resp. ad argumentum ex illa formatum, dist. mai. solum probat carere principio exigente multiplicationem numericam principio exigente, & simul dante capacitatem ad multiplicationem numericam conc. mai. ex parte præcisè neg. mai. & disting. min. sine principio præcisè exigente conc. min. sine principio, exigente, & dante capacitatem, neg. min. & conseq. Itaque hæc est mala consequentia, & eadem cum impugnata à D. Thom. *Hæc natura non habet principium exigens multiplicari numero: ergo nequit absolutè à Deo multiplicari*; hæc tamen est optima: *hæc natura est essentialiter incapax multiplicationis: ergo nequit à Deo multiplicari*: Materia autem non solum est principiū, sine quo natura non exigit multiplicari, verum, & sine quo est essentialiter incapax multiplicationis, quia ea deficiente, quæ limitat formam, forma exhaurit in vnico individuo omnem perfectionem suæ speciei, & consequenter non potest alijs communicari.

§. V.

Statuitur tertia conclusio.

127 NEquit quantitas omnino excludi à ratione individuationis purè numericæ substantialis. Hanc conclusionem statuimus cōtra vnum, vel alterum ex nostris, qui sic materiam faciunt principium radicale individuationis, vt totaliter excludant quantitatem; tam vt rationem formalem, quam vt conditionem, tam ac tualiter inhærentem, quam vt radicaliter in materia præhabitam: vnde in hac conclusione non determinamus modum, quo quantitas requiritur, sed asserimus, quod requiritur.

128 Conclusio autem multiplici, & expressa D. Th. authoritate fulcitur: Nam 5. metaph. textu 12. lect. 8. explicans Philosophi sermonem de varijs vnitatibus instituentem, sic ait: *Numero quidem sunt vnum, quorum materia est vna: materia enim secundum quod stat sub dimensionibus signatis est principium individuationis formæ, & propter hoc ex materia habet singulare, quod sit vnum numero ab alijs divisum.* Et cap. 2. de ente, & essentia, ait: *Et ideo sciendum est, quod materia non quomodolibet accepta est principium individuationis, sed solum materia signata: & dico materiam signatam, quæ sub certis dimensionibus consideratur.*

129 Et 3. p. quæst. 77. artic. 2. in corpore præfatam sententiam exprimit clarissime dicens: *Quantum igitur ad primum materia est individuationis principium omnibus formis inhærentibus, quia cum huiusmodi formæ, quantum ex de se, sint natæ in aliquo esse, sicut in subiecto, ex quo aliqua earum recipitur in materia, quæ non est in alio, iam forma sic existēs potest in alio esse quā tū autem ad secundū dicendum est, quod individuationis principium est quantitas dimensiva; ex hoc enim aliquid natum est esse in vno solo, quod illud est in se indivisum, & divisum ab omnibus alijs; divisio autem accidit substantiæ ratione quantitatis, vt dicitur in 1. Physicor. & ideo ipsa quantitas dimensiva est quodam individuationis principium.*

130 Et ne videatur, quantitati, quæ est accidens, tribuere rationem formalem individuationis substantialis, ait super Boetium de Trinit. quæst. 4 artic. 2. ad 2. *Dimensiones, cum sint accidentia per se, non possunt esse principium vnitatis individuæ substantiæ, sed materia, prout talibus dimensionibus substat, intelligitur esse principium talis vnitatis, & multitudinis.*

131 Nec in hoc sistit Angelic. Doct. expresio, sed

vlterius opuscul. 70. quaest. 4. at tic. 2. progreditur ad impugnandam solutionem, qua praefatis testimonijs AA. occurrunt; sic enim ait: *Sicut materia est principium diversitatis secundum genus, prout subest communi formae; ita est principium diversitatis secundum numerum, prout subest dimensionibus interminatis:* Et post pauca concludit: *Alia vero accidentia non sunt principium individuationis, sed sunt principium cognoscendi distinctionem individuorum, & per hunc modum etiam alijs accidentibus individuatio attribuitur.*

132 Ex qua authoritate sic roborantur praecedentes. Si dimensiones quantitatis in tantum dicerentur à Div. Thom. requiriri ad individuationem, in quantum licet non sint ipsius individuationis principium, per eas tamen cognoscitur individuatio (haec enim est solutio adversariorum) nulla esset differentia assignata à Div. Thom. inter dimensiones quantitatis, & alia accidentia: sed D. Thom. expressè distinguens inter illa dicit, quod materia prout subest dimensionibus est individuationis principium, alia vero accidentia non sunt principium individuationis, sed sunt principium cognoscendi distinctionem individualem: ergo ipse expressè excludit solutionem, qua propria eius sententia toties repetita posset eludi.

133 Nec iterum dicas, cum alijs; qui nostrae sententiae adhaerent, sed distinguunt vnitatem transcendentalem numericam in substantijs ab vnitate quantitativa, qua substantia ab alijs divisa, numerus componit, asserendo haec, & similia loca D. Thom. debere intelligi de vnitate numerica sumpta in secunda acceptione, nimirum, quod vt substantia sit transcendentaliter vna numero intra lineam substantiae, à quantitate non dependet sicut, vt à forma actualiter inhaerente, dependet tamen ab illa vt sit vna numero vnitate quantitativa, & positivè ab alijs divisa.

134 Nam contra est 1. D. Thom. in omnibus relatis locis omnino extra rem in individuatione propriè substantialis loquutum fuisse, & sic in Authorit. ex 5. Metaph. relata, vbi mentem Philosoph. circa vnitatem genericam, specificam, & numericam explanat, dum de vnitate numerica asserit, desumi à materia secundum quod stat sub dimensionibus, & quod prout sic materia est principium individuationis formae solum de vnitate quantitativa accidentali intelligendus est; sed hoc est manifestè ipsius mentem eludere; cum ibi loquatur de

& vnitate generica, specifica, & numerica in eadem linea substantiæ scilicet: ergo. *Explicatur* Div. Th. asserit ibi vnitatem genericam desumi à materia prima, vt subest communi formæ, & vnitatem numericam sumi ab illa, vt stat sub dimensionibus: sed vnitas generica, quæ sumitur à materia prima, vt subest communi formæ, est in linea substantiæ: ergo, & quæ sumitur à materia prima, vt sub est dimensionibus; ne in sensu tam diverso in vtraque loquatur.

135 Contra 2. nam loco citato super Boetium, vt difficultatē evaderet; scilicet, quod quantitas, quæ est accidens, esset ratio formalis individuandi, asserit, quod quantitas non est principium individuæ substantiæ, sed materia, prout ipsi subest; id est materia in recto ingrediente, & dimensionibus in obliquo: sed si loquutus fuisset de vnitate numerica individuali quantitativa, & quæ supponat vnitatem numericam substantialem, falso negaret, quantitatem esse principium huius, cum ratio formalis, & in recto huius vnitatis quantitativæ sit ipsa quantitas: ergo loquitur de vnitate numerica propria substantiæ.

136 Ac tandem, si solam vnitatem quantitativam faceret à quantitate dependentem, quantitas non esset principium individuationis propriè substantialis, sed manifestativū illius, id est per hanc vnitatem quantitativam cognosceretur, quæ substantia esset vna numero in linea substantiæ: sed hoc expresse negat opuscul. 70. citato assignans discrimen inter quantitatem, & alia accidentia: ergo. Et sane mirū est, quod in his, & alijs consimilibus authoritatibus, quibus vtuntur Div. Thom. discipuli tamquam proprijs ad indagandam Angel. Doct. mentem circa principium individuationis substantiarum, nullam in ipsis mentionem fecerit de vnitate; quā adversarij existimant propriā, & constitutivam individuationis substantialis.

137 Hæc fusius soli to pro mente Div. Thom. quia cum ipsius discipulis disputamus. Iam probat. conclusio. ratione ex his authoritat. deducta. Principium individuationis substantialis est illud à quo provenit, quod substantia sit hæc determinate, & non alia: sed materia se sola nequit esse principium, à quo proveniat, quod substantia sit hæc determinate, & non alia: ergo materia se sola nequit esse principium individuationis substantialis: sed id quid supra materiam desideratur, est quantitas: ergo hæc necessario requiritur ad

ad individuationem substantialem. Omnia constant: Minor subsumpta relinquitur postea probanda; min. vero, quam A A. negant, probat. *Tum* quia principium ex se indifferens ad hãc vel illam substantiam componẽdam, nequit esse principium determinans substantiam, vt sit hæc determinate., & non alia; sed materia prima secundum se inspecta est indifferens ad componendam hanc, & illam substantiam: ergo. Quæ probatio affertur ad idem intentum a D. Thom. loco cit. super Boetium dicente: *Cum dicit Philosoph. numero sunt vnum, quorum materia est vna intelligendum est de materia, quæ subest dimensionibus; alias omnia generabilia, & corruptibilia essent vnum numero, cum eorum sit materia vna.*

138. Tum, & explicatur amplius præcedens probatio: Materia secundum se inspecta nullam dicit diversitatẽ, prout componit hoc numero compositum, & prout componit aliud numero diversum: ergo ab ipsa secundum se inspecta nequit desumi vnitas numerica illius, & vnitas numerica alterius: patet conseq. Nã à principio nullam dicente ex se diversitatem nequeunt prout sic desumi, quæ sunt inter se diversa. *Tum*, quia hoc compositum est distinctum numero ab alio, quia habet aliquid diversum ab illo, sed non quia habet formam substantialem diversam, cum huius diversitas ex alia radice desumatur, vt probatum est: ergo quia habet materiam diversam: sed materia inspecta secundum se nullam habet in vtroque diversitatem: ergo à materia, prout sic non desumitur distinctio numerica compositi.

139. Nec valet si dicas: hãc indifferentiam materiæ determinari per suam causalitatem receptivam, & sustentativam; & per suam vnionem; sicut causa indifferens ex se ad plures effectus producendos, hac nunc actione determinatur ad hunc effectum; nec amplius insistendũ est, inquit M. Ioseph. Michael 1. p. q. 11. dub. 7.

140. Non inquam valet: Nam causalitas receptiva materiæ est hæc, & non alia, quia virtus est determinata pro priori ad hanc, & non aliam, vt quid enim philosophia Thomistica defendit necessitatem prædeterminationis in causis etiã naturalibus, nisi ne exeat actio determinata à virtute pro priori non determinata, seu pure indifferenti ad hanc, vel illam actionem? Deinde quomodo amplius insistendum non est, cum de qualibet causalitate merito dubitetur, quã re sit hæc, & nõ illa, & huius principium determinationem causæ omnes Thomistæ assignant?

Ex-

141 Explicatur; quæcumque causalitas est hæc, vel à principio, à quo est, vel termino ad quem tendit; sed prima radix, quare causalitas materiæ sit hæc nequit esse hæc numero forma, ad quam tendit, alias prima radix individuationis materiæ esset forma; nam iuxta solutionem prima radix determinationis est causalitas: ergo si determinationis huius est prima radix forma, prima radix determinationis materiæ erit forma, ac proinde individuationis, quod nisi desideratur D. Th. non potest concedi: si desumitur à principio, cum principium sit materia; vel materia supponitur iam determinata, vel à causa, vt indifferenti provenit causalitas determinata. Eisdem patet impugnationibus recursus ad vnionem. Tum quia non datur. Tum quia extremum vnibile prius debet esse hoc numero extremum, quam hac numero vnione posse vniti. Denique, quia vnio ex parte materiæ se tenens eam respiceret pro subiecto, ac proinde ab illa esset talis vnio individua.

142 Nec iterum valet: si dicas cum alijs, per vnitatem actionis generativæ, seu creativæ determinari indifferentiam materiæ. *Non quidem valet*: Tum quia actio determinans effectivè aliquod debet ponere in materia prædicatum, quo determinetur formaliter, cum materiam esse hanc, & individuam in facto esse sit aliquo prædicato formali gaudere, quo secundum se sumpta non gauderet, sed actio efficiēs non est prædicatum formale illius: ergo licet per actionem determinetur, & individuetur effectiue, si nihil ponit in illa distinctum ab his, quæ secundum se habet, manebit indifferens, sicut antea, non determinata, & individua. Videntur dicta in probat. 1. conclus.

143 Vrgetur: Vt actio faciat materiam vnam generice, facit eam sub esse alicui formæ secundum conceptum communem, & vt sit vna specifice, facit eam sub esse alicui formæ secundum conceptum specificum; & vtraque forma, seu vterque conceptus formæ, cui materia subest, vel ad quem dicit ordinem est distinctus ab entitate materiæ: ergo vt faciat illam vnam numero necessum est, quod faciat illam subesse, ordinari, vel exigere aliquam formam, per cuius exigentiam sit hæc numero: sed hæc forma nequit esse forma substantialis, alias illa esset prima radix individuationis substantialis: ergo necessaria est exigentia alicuius formæ accidentalis

144 Hæc forma exacta est quantitas (hæc est illa minor sublumpta, quam probandam promisimus) ergo quantitas necessario requiritur ad individuationem substantialem. Probatur min. Tum quia tale accidens exactum debet esse illud, quod primo, & per se exigit materia; sed accidens primo, & per se exactum à materia est quantitas: ergo. Maior patet: Quia tale accidens debet esse illud, per quod pro priori ad reliqua accidentia corporea, supponitur subiectum esse corporeum, & vnum numero: Minor autem constat ex vnanimi consensu Thomistarum asserentium implicare materiam, quæ quantitatem non exigat, qua ratione probat Div. Thom. 1. p. quæst. 3. artic. 2. Quod Deus non est compositus ex materia, & forma, quia alias esset corpus, cum materia exigat quantitatem, ac proinde trinam dimensionem, qua constituitur corpus.

145 Tum quia si aliquod exigitur accidens, debet esse illud, cuius quidditas proprie conducit ad effectum individuationis formalem: sed huiusmodi est sola quantitas; ergo. Probatur min. effectus formalis individuationis est facere individuum positiue diuisum à quolibet alio, sed nullum agnoscimus accidens, cuius quidditas consistat, in diuisione præter quantitatem, vt ex eius constat diffinitione: ergo.

146 Denique, nam illam formam rationabiliter iudicamus exigi ad individuationem, ratione cuius materia, quæ secundum se est vna in omnibus sublunaribus, in varias portiones materiæ dissecatur pro diversitate compositorum substantialium: sed hæc est quantitas, cum ratione plurium eiusdem rationis partium, quibus natura sua constat, & ipsa sit ex se divisibilis, & ratio aliis dividendi in partes eius compatientis: ergo ipsa est forma, quæ rationabiliter iudicatur ad individuationem requiri.

Explicatur. Diversæ partes materiæ sunt diversæ partes homogeneæ, & eiusdem rationis: ergo diversitas earum nequit intelligi non intellecta quantitate, cui solum est proprium eiusmodi partibus constare: sed idem requiritur ad diversitatem substantialem partium eiusdem materiæ, ac ad diversitatem totalem duarum materiarum: ergo sicut sine quantitate partiali nequit intelligi, nec concipi diversitas partium in materia, ita sine quantitate totali ne-

quit

nequit intelligi diversitas duplicis materiæ totalis. Videantur dicta q.8. logicæ. Art.4. quæ etiam inferius amplius explicabimus.

§. VI.

Statuitur vltima conclusio.

147 Quantitas quomodocumque intellecta nequit esse ratio formalis individuationis substantialis; nec potest esse conditio essentialis, vt actualiter inhærens, vnde principium adequatum individuationis est materia, vt radicaliter præhabens hanc numero quantitatem. 1. pars prob. ratione: quam etiam dedimus citato loco logicæ; individuatio substantialis est individuatio de linea substantiæ: sed quantitas quomodocumque intellecta nequit esse ratio formalis individuationis de linea substantiæ: ergo. Prob. min. quantitas quomodocumque intellecta est accidens, sed nullum accidens potest esse ratio formalis individuationis de linea substantiæ, cum effectus formalis sit ipsa forma communicata subiecto, & effectus formalis substantialis, qualis est illa individuatio, nequeat cum accidenti identificari: ergo.

148 Confirm. idem est constitutivum rei, & illius distinctivum à qualibet non ipsa: ergo idem est constitutivum individui substantiæ, ac distinctivum illius à quolibet alio individuo; sed accidens nequit esse constitutivum individui substantiæ: ergo nequit esse distinctivum illius à quolibet alio individuo. *Vrgetur*: Quæ differunt per aliquod accidens, tamquam per rationem formalem, accidentaliter, & non substantialiter differunt: sed duo individua substantiæ in esse talium substantialiter, & non tantum accidentaliter differunt: ergo in esse talium non differunt per aliquod accidens, tamquam per rationem formalem.

149 2. *Pars conclusionis* intelligitur in sensu formali, idest, quod ad individuationem substantialem constituendam nequit esse conditio essentialiter requisita quantitas accidentaliter inhærens, licet possit esse conditio, vel etiam ratio formalis, vt individuatio iam præsupposita manifestetur in re, media ordinatione secundum situm, mediaque extensione, quibus individuatio ipsa cernitur. De quo in solutione argumentorum.

Conclusio sic intellecta probatur: Nequit esse conditio essentialiter requisita ad aliquod constitutum, qua deficiente perseverat in re constitutum, sed deficiente quantitate actualiter inhærente, vt actua-

liter inhærente perseverat individuum substantiale: ergo ea sic sumpta non est esse[ntialis] conditio ad talem individuationem. Prob. min. potest Deus à Petro, & Paulo auferre quantitatem ipsis Petro, & Paulo perseverantibus, si enim quantitatem eorum potest ab eis separatam conservare, sicut quantitatem panis conservat separatam à substantia panis; è contra non poterit substantia conservari ablata quantitate. Sed dum Petrus, & Paulus perseverent, perseverant duo individua substantiæ: ergo deficiente quantitate, vt inhærente perseverat individuum substantiale.

150 Explicatur: Petrus, & Paulus habentes quantitatem sibi actualiter inhærentem, sunt duo individua substantialia, dum sunt duo distincta numero in linea substantiæ, sed per ablationem quantitatis non desinunt esse duo numero distincta in linea substantiæ: ergo per ablationem quantitatis non desinunt esse duo individua substantiæ. Min. prob. nam si per ablationem quantitatis desinerent esse duo diversa in linea substantiæ, vel hoc esset, quia ambo absolute destruerentur, vel quia identificarentur modo, qui antea erant distincti; si primum, negatur possibilem esse ablationem quantitatis à subiecto, ipso perseverante, quod satis difficile est, ne dicam, extraneum: Secundum autem ex terminis repugnat, cum sicut repugnat identificata distingui, ita repugnet distincta identificari: ergo.

151 Vrgetur: potuit Deus duas substantias eiusdem speciei sine quantitate producere: sed istæ essent in linea substantiæ individuæ, & singulares, cum productio essentialiter sit singularium: ergo possunt dari duo individua in linea substantiæ absque quantitate [illegible] [illegible] [illegible] circa distinctionem partium substantialium.

152 Vltima tandem pars conclusionis, quam [illegible] Caiet. Javel. Alcalà. PP. Carmel. Ioannes a sancto Thoma, Ortiz, Lerma, aliique [illegible] probatur à sufficienti [illegible] [illegible] super. probatur: Nam principium individuationis substantialis debet esse pro recto aliquid substantiale tali modo cōnotans quantitatem, vt sine ipso sic sumpto nequeat intelligi individuatio substantialis: Sed huiusmodi est materia, vt præhibens propriam quantitatem: ergo illa prout sic sumpta est radix individuationis substantialis. Maior est certa, & min. probat. & imprimis, quod sic

sump-

ſumpta ſit pro recto aliquid ſubſtantiale conſtat, cum ſit ipſa materia, quæ eſt pars eſſentialis compoſiti ſubſtantialis: *ſecun de*, quod ſine illa vt ſic connotante quantitatem nequeat intelligi indiuiduatio ſubſtantialis prob. nequit intelligi Indiuiduatio ſubſtantialis non intellecta materia huius compoſiti diſtincta ab alia componente aliud compoſitum, ac per conſequens, niſi intelligatur materia in varias portiones diſtincta, ſed ſic intelligitur, dum intelligitur præhabens quantitatem, & alio modo connotata quantitate neceſſaria non eſt, vt probatum manet: ergo.

153 Explicatur ex ſupradictis: Nam materia debet eſſe principium indiuiduationis ſubſtantialis, ita vt ſit eſſentiale ipſi indiuiduationem conſtituere, ne extrahamus a linea ſubſtantiæ principium huius effectus ſubſtantialis: ſed materia intra lineam propriam ſubſtantiæ quantitatem exigit, ita vt licet quantitas exacta ſit accidens, illam tamen exigere ſit materiæ eſſentiale: ergo prout ſic exigens eam eſt principium indiuiduationis ſubſtantialis. Vnde ſicut defendimus in logica diſtinctionem partium ſubſtantiæ pro priori ad quantitatem actualiter inhærentem per hoc quod quælibet pars ſubſtantiæ præcontineat, & exigat diſtinctam quantitatis partem; ita diverſæ ſint in linea ſubſtantiæ duæ ſubſtantiæ totales eiuſdem ſpeciei per hoc, quod ratione materiæ diuerſam quantitatem totalem exigant, pro priori ad inhærentiam ipſius quantitatis.

154 Ex quo infertur, quid velit exprimere D. Thom. per ly *materiam ſignatam quantitate*, quam aſsignat pro principio indiuiduationis, & qua expreſsione vtuntur quoque communiter eius diſcipuli, nō enim eſt ſenſus, quod in materia detur aliqua forma accidentalis, aut ſubſtantialis, imò nec quod ipſa quantitas ei actualiter inhærens eam ſigillet aliquam deſignationem faciendo ſuperadditam ipſius entitati, ratione cuius intelligatur eſſe hæc, & non alia: ſed nomine illo tantum exprimitur materia, vt præhabens, & exigens quantitatem, tanquam perfectionem propriam conſecutam ad ipſam, qua ratione communiter explicatur, quod aſſeruit quodlib. 9. quæſt. 4. artic. 2. quantitate, ſcilicet, ſubla a manere ſubſtantiam omnino indiuiſibilem, ideſt, quod non intellecta ſubſtantia materiali, vt radice diverſarum dimenſionum nequit intelligi in ea vlla diverſitas partium, nec ſimiliter diverſitas ſubſtantiæ totalis, ſed à quo proveniat materiam hāc

potius exigere quantitatem. in solutione argumentorum statim constabit.

§. VII.

Diluuntur argumenta contra 3. conclus.

155 Obijcies 1. Div. Thomam pluribus in locis docentem, proprium esse substantiæ individuari per se ipsam ad distinctionem accidentis, quod per ipsam, quæ est subiectum illius, individuatur, ita expresse 1. p. quæst. 39. artic. 3. in corpor. & quæst. 9. de potentia artic. 2. & opuscul. 70. quæst. 4. Sed clarius idem habet quæst. citata de potentia, artic. 1. vbi sic ait in solutione ad 8. *Ad 8. dicendum, quod accidentia non individuantur, nisi ex suis subiectis; sola autem substantia individuatur per se ipsam; & per propria principia, & ideo convenienter in solo genere substantiæ particulare habet proprium nomen.*

Ex quibus authoritat. hoc formatur argumentum: substantia individuatur, iuxta Div. Thom: per se ipsam in sensu, in quo non potest concedi per se ipsum individuari accidens: sed accidens non individuatur per se ipsum ly *non* præcise excludente connotatum, nam subiectum, nec est ratio formalis individuationis illius, nec vt actualiter ipsum sustentans est conditio, cum perseveret idem accidens numero à subiecto separatum; ergo substantia individuatur ita per se ipsam, vt ly per excludat quidquid substantia non sit adhuc de connotato: ergo ita vt adhuc de connotato excludat quantitatem, & consequenter, vt omnino excludat ipsam à ratione individuandi.

156 Confirmatur: Nam opuscul. de principio individuationis, ita asserit materiam esse principium individuationis, vt se sola sit principium illius, ita enim ait: *Materia sola est principium individuationis, quoad illud, in quo salvatur ratio primi in genere substantiæ.* Rursus in eodem opuscul. ait: *Aliud est in quo salvatur ratio individui apud nos, determinatio scilicet eius ad certas particulas temporis, & loci, & hæc determinatio debetur sibi ratione quantitatis determinatæ; & ideo materia sub qua stat determinata, est principium individuationis.* In quibus clarissime docet duo: & quod materia se sola est principium individuationis, & quod quantitas, quæ requiritur non est exacta ad individuationem in se, sed ad individuationem quoad nos, idest, vt nos quasi a signo individuationem cognoscamus.

157 Vrgetur: Si materia prima esset vna numero de-

pendenter à quantitate non esset vna per suam substantiam, hoc est falsum, ait enim Div. Thom. 1. p. quæst. 11. artic. 1. *Quælibet res est vna per suam substantiam: si enim per aliquid aliud esset vna, cum illud iterum sit vnum, si esset vnum per aliquid aliud esset abire in infinitum: vnde standum est in primo, & dicendum, quod vnum, quod convertitur cum ente, non addit aliquam rem supra ens.*

158 Ad argument. respond. concessa mai. dist. minor. Præcisè excludente connotatum, vt quid radicaliter contentum in ipso accidenti concedo min. aliter, nego min. & conseq. Substantia dicitur individuari per se ipsam, quia licet quantitatem connotet, vt quid necessarium ad individuationem, connotat illam, vt terminum, qui in ipsa substantia præcontinetur, & radicatur, & sic cum proprietate loquendo omnia ad individuationem concurrentia non sunt extranea à linea substantiæ, cum materia, vt propriam quantitatem præcontinens sit formaliter in genere substantiæ, sicut essentia, vt exigens proprietates non est in linea proprietatum, sed naturæ. Accidentia autem ita connotant subiectum ad sui individuationem, vt nec subiectum ab illis dependeat, nec in ipsis præcontineatur. Et in hoc sensu verissime posset dici, & quod sola materia est principium individuationis: & quod requiritur quantitas, quia materia, vt præcontinens quantitatem non est aliud præter ipsam entitatem materiæ, quæ ex proprijs quantitatem exigit.

159 Ad confirmationem respond. satis se explicare Div. Thom. quod loquatur in 1. authoritat. de individuatione secundum quod conceptum vnitatis exprimit, secus secundum quod exprimit conceptum divisionis, cum dicat materiam esse principium individuationis, quoad illud, in quo salvatur ratio primi in genere substantiæ. In 2. autem authoritat. expressè loquitur de quantitate, vt actualiter inhærente, idest vt determinante ad certas particulas positionis, & situs, in quo sensu fatemur non constituere individuationem, sed constitutam manifestare; non tamen loquitur de quantitate, vt radicaliter præhabita in materia, seu de materia ipsa vt formaliter præhabente quantitatem.

160 Ad id, quo omnia vrgebantur. Omnes Thomistæ tenentur respondere, cum forma sit per se ipsam ens, & non sit per se ipsam vna numero, si ly *per* excludat omne aliud principium radicale; vnde

de

de explic. Divum Thomam: est se ipsa vna vnitate propria suæ constitutionis, cōcedo min. vnitate alterius generis sub dist. ly per designante subiectum in quo exercetur, & cum quo identificatur, conced. min. ly per designante radicem, à qua provenit nego min. & conseq. Vnitas generica, specifica, & individualis identificantur tam inter se, quam cum re, quæ est vna generice specifice, & individualiter: cæterum sicut esse vnam generice provenit tam quam à radice à principio communi, & à principio speciali eo esse vnam specifice; ita esse vnam numero provenit a principio individuali, quod dicimus esse materiam præhabentem quantitatem.

161 Obijcies 2. Si materia, vt præcontinens quantitatem esset principium individuationis, vel esset vt præcontinens quantitatem indeterminatam, vel esset vt præcontinens hanc determinatam numero quantitatem: Vtrumque est falsum: ergo. Min. quoad primam partem constat, nam materia, vt præcontinens quantitatem indeterminatam est indifferens ad hanc, vel illam individuationem. Quoad 2 vero probatur, Prius est quod materia respiciat hanc numero formam substantialem, quam quod præcontineat hanc numero quantitatem, sed dum respicit hanc numero formam iam intelligitur individua, cum hæc numero forma non respiciatur, nisi ab hac numero materia: ergo præcontinentia huius numero quantitatis est posterior ipsa individuatione; ac proinde ipsam præcontinens nequit esse individuationis principium.

162 Maior, in qua videtur esse difficultas, probatur. Tum quia effectus continentur & respiciuntur à causa materiali eo ordine, quo illes causat, & recipit: sed prius materia causat, & recipit hanc numero formam substantialem, quam hanc numero quantitatem: ergo. *Tum*, quia materia prius respicit formam, quam quantitatem, quia prius respicit actum talem simpliciter, quam secundum quid talem: ergo prius respicit hanc numero formam, quam hanc numero quantitatem. *Tum*, quia materiam hanc numero quantitatem respicere est propter recipiendam hanc numero formam, siquidem materiam non sibi, sed formæ conservationi exigit hanc quantitatem, potius quam illam; sed prius respicit materia id propterquod exigit hanc quantitatem, quam ipsam quantitatem quam exigit: ergo.

163 Confirmat. vel materia esset principium indivi-

duationis, vt exigens hanc numero quantitatem terminatam, vel interminatam? Nullo ex his modis: ergo ad indiuiduationem non exigitur quantitas. Minor quoad primam partem est expressa Div. Thom. op. 1. c. 70. quæst. 4. artic. 2. vbi docet: *Ex dimensionibus interminatis reddi materiam hanc, & signatam, & sic individuari formam, non vero ex dimensionibus terminatis*; quod probat ex eo, quod alias Petrus puer, & idem Petrus vir non esset idem numero individuum, siquidem quantitas cubitalis, quæ est in Petro puero, non manet in eodem iam viro, sed fit bicubitalis, v.g.

164. Quoad 2. vero partem constat etiam ex D. Thom. 1. p. q. 7. docente ex Philos. 1. Phisic. cap. 4. ideo hanc quantitatem esse tantam, ac pro inde esse terminatam, & determinatam, quia materia habet hanc formam, & non illam. Quod etiam patet efficaci ratione: nam determinata quantitas exigitur propter determinatam formam, ideoque variata forma variatur tantitas, vel determinatio quantitatis: ergo prius materia ordinatur ad hanc numero formam, quam exigat hanc numero quantitatem, & consequenter exigentia determinatæ quantitatis præsupponit materiam ex ordine ad determinatam formam individuam.

165. Confirm. 2. materia non habet ex se, vnde præcontineat hanc potius quantitatem, quam aliam, cum ex se indifferens sit, vt per hanc, vel illam quantitatem sigilletur: ergo prius est indifferentiam materiæ intelligi determinatam, quam quod hanc exigat quantitatem, cum non ideo sit determinata, quia exigit hanc quantitatem, sed ideo hanc quantitatem exigit, quia est determinata: Sed, dum materia intelligitur determinata, iam intelligitur individua: ergo est individua prius ordine ad exigentiam quantitatis. Vel aliter subsumo: sed nihil potest præintelligi ex parte materiæ ad exigendam hanc potius quantitatem, quam aliam, nisi respectus ad hanc formam, potius quam ad aliam: ergo respectus ad hanc numero formam individuat ipsam materiam pro priori ad exigentiã huius quantitatis.

166. Vrgetur: quantitas ipsa est hæc, & individua, sicut, & quodlibet aliud accidens per ordinem ad hoc numero subiectum, ad hoc, scilicet numero compositum substantiale iuxta dicenda art. sequenti de individuatione accidentium: ergo prius intelligitur compositum substantiale ei-

sit hoc numero, quam quod intelligatur hæc numero quantitas? ergo non constituitur hoc numero per exigentiam huius numero quantitatis; aliter sisteremus in circulo vitioso, dum quantitatem esse hanc probaremus ex vnitate numerica subiecti, & rursus vnitatem numericam subiecti probaremus ex vnitate numerica quantitatis.

167 Resp. prænotando in ipsa quantitate, quam præcontinet, & exigit essentialiter materia esse duplex munus; aliud disponentis, & coaptantis materiam cum forma, aliud inhærentis, & actuantis subiectum, in quo recipitur; & licet vtrumque munus sit idem realiter, & vtrumque exerceatur in eodem instanti, prius tamen intelligitur prioritate causalitatis materialis munus disponendi, quam munus actuãdi: èconverso vero in genere actuandi, & perficiendi, quod est genus causæ formalis prius intelligitur prioritate causalitatis formalis munus inhærendi, & actuandi, quam munus disponendi.

Huius doctrinæ simile præmisimus in vltimis dispositionibus, quæ si considerentur in genere causæ materialis dispositivæ intelliguntur prius prioritate huiusmodi causalitatis, quam forma, a qua proveniunt, & quam genitum, cui immediate inhærent; si vero considerentur in esse proprietatum formæ, & actualitatum ornantium, & perficientium genitum, prius intelligitur munus profluendi à forma, & inhærendi composito, quam munus disponendi: licet iuxta nostram doctrinam sæpius traditam de huiusmodi prioritatibus vno munere intellecto pro priori causalitatis, aliud ibi munus cõcomittanter intelligitur; quia pro priori, pro quo intelligitur munus disponendi, tamquam rationem causandi, intelligitur concomitanter munus actuandi, & inhærendi, tamquam id, sine quo nequeunt dispositiones intelligi disponentes, & causantes.

168 Rursus dimensiones quantitatis, seu quantitas ipsa potest considerari vt interminata, vel vt terminata; nec confundas terminos pro eodem accipiens quantitatem interminatam, ac quantitatem indifferentem, vt sit hæc, vel illa, & quantitatem terminatam, ac quantitatem, quæ iam est hæc determinate, vel illa: quantitas quippe terminata est quantitas cum tali forma, figura, & dispositione secundum situm: quantitas vero interminata est quantitas ab his præscindens, & solum explicans divisionem ab alia, & munus dividendi ea, quæ afficit, vt sint

sint figurari, & determinatum situm habere. Sub primo munere, & non sub secundo considerata exigitur à materia ad individuationis effectum, licet secundum munus deserviat, vt individuatio ipsa compleatur, & manifestetur. Quæ doctrina est D. Thom. opusc. 70. quæst. 4. art. 2. docentis materiam, vt stat sub dimensionibus terminatis esse principium individuationis, bene vero vt stat sub dimensionibus interminatis.

169. Ex his igitur ad argumentum conc. maj. & etiam minori quoad primam partem, neg. illam quoad secundam, ad cuius prob. neg. majorad eius 1. Prob. concessis præmissis dist. conseq. Prius respicit hanc numero formam, quam hanc numero quantitatem sub munere sub quo quantitas est effectus formæ, concedo conseq. Sub munere, sub quo disponit ad formam, nego conseq. Quantitas vt terminata idest sub hac forma, & figura est effectus formæ, quia pro diversitate formarum est diversitas terminationis quantitatis, & sub hac consideratione quantitas recipitur in composito, ac proinde recipitur mediate in materia pro posteriori receptionis formæ: quantitas vero interminata habet munus disponendi materiam ad receptionem huius formæ, dum illam dividit, & separat ab alia portione materiæ, & sub hoc munere non est effectus huius formæ, sed potius forma ab illa dependet, vt sit hæc, & non alia, ac proinde sub hac consideratione prius respicitur à materia, quam forma.

170. Nec valet. ſidicas: quantitas interminata non aliter disponit materiam, nisi quatenus recipitur mediate, vel immediatè in illa: ergo non aliter respicitur à materia in esse dispositionis, nisi quatenus respicitur vt dispositio in ipsa materia mediate, vel immediate recepta, sed quatenus respicitur mediate, vel immediate recepta respicitur eo ordine, quo recipitur: ergo cum recipiatur pro posteriori ad formam, respicitur etiam pro posteriori ad illam.

171. Nam dist. ant. nisi quatenus receptione concomitante munus disponendi, concedo antec. receptione formaliter se habente, nego antec. & sub eadem distinctione; nego conseq. Verum est, quantitatem, sicut, & quamlibet aliam dispositionem non aliter disponere, nisi receptam in subiecto, & sic probat argumentum, tamen esse ibi concomitanter formam, scilicet quantitatis receptionem, & munus disponendi; ceterum, cum pro priori causalitatis dispositionis non intelligatur formaliter ipsa quantitatis receptio, tamquam ratio formalis causandi, datur locus

vt à materia recipiatur prius secundum hoc munus dispositio nis, quam sub munere inhærentis, & actuantis. Videatur dicta supra circa prioritatem dispositionum.

172 Nec iterum valet: si obijcias D. Thom. Tum 1. p. quæst. 76. art. 6. asserentem esse impossibile, quod aliqua dispositio accidentalis cadat media inter materiam, & formam, quia aliter prius haberet esse secundum quid, quam esse simpliciter: ergo nequit prius recipi à materia quantitas in esse dispositionis, quam forma, alias prius reciperet actum secundum quid, quam simpliciter talem. Tum in eodem articul. in solut. ad 2. vbi sic ait: *Dimensiones quantitatiuæ sunt accidentia consequentia corporeitatem, quæ toti materiæ conuenit: vnde materia intellecta sub corporeitate, & dimensionibus potest intelligi, vt distincta in diuersas partes, vt sic accipiat diuersas formas secundum vlteriores perfectionis gradus*: ergo quantitas, a qua dicimus individuari materiam, sequitur ad ipsam materiam, vt habentem esse corporeum: Ergo est effectus formæ, vt dantis gradum corporeitatis: ergo cum forma non det gradum corporeitatis nisi vt est hæc, & singularis, prius recipietur à materia hæc singularis forma, quam hæc quantitas in singulari.

173 Non valet in quam: nam ex 1. auth. nihil habetur contra nos, sicut enim cum illa componunt omnes discipuli D. Thom. quod dispositiones in esse talium præintelligantur ex parte materiæ, disponentes illam propriori ad formam, quin recipiantur immediate in materia, sed in composito; ita nos in præsenti dicimus, quod quantitas præintelligitur, vt disponens in illo priori causalitatis, materiam, quin intelligatur, vt recepta immediate in materia, sed in composito: vnde vt recepta subsequitur formam, quæ vt disponens, præcedit illam; nec D. Thom. vult, quod materia non præcedat vt dispositam pro illo priori causalitatis, sed quod non præcedat, vt immediate recipiens dispositionem, per quam disponitur.

174 Ad 2. auth. Resp. non sic debere intelligi D. Th. dum asserit quantitatem sequi ad gradum corporeitatis, quod in re profluat a forma, dante gradum corporeitatis, & non vt dante cæteros gradus; nam cum forma sit secundum omnes gradus eadem realiter entitas nequit emanatio realis mediare realiter inter vnum gradum, & alium: sed sensus est: quod licet à forma secundum se tota profluat, ratio tamen, & radix quare profluit, est gradus corporeitatis, sicut è conuerso licet à tota indiuisibili anima

profluant passiones, quæ sunt propriæ quarto modo illius, ratione tamen, quare risibilitas v.g. profluit, non est quia anima dat esse corporeum, aut sensitivum, sed quia dat esse rationale. Quod advertimus propter nonnullos, qui primo modo intelligentes Div. Thom. impossibilem reputant eius doctrinam, cum tamen ipse immediate ad prædicta subiungat: *Quamvis eadem forma sit secundum essentiam, quæ diversos perfectionis gradus materiæ tribuit, vt dictum est: tamen secundum considerationem differt.*

175. Quo præmisso: Respondet. quantitatem in terminatam sequi proxime ad gradum corporeitatis, nam bene valet à priori: *Forma dat esse corporeum subiecto: ergo subiectum est quantum*, cæterum radicaliter & vltimo sequitur ad materiã, quia cum formam dare esse corporeum, seu esse corpoream formaliter, vel eminenter proveniat à receptibilitate in materia de primo ad vltimum sequitur, quod si ideo quantitatem petit, quia est corporea, & ideo est corporea, quia receptibilis in materia, ideo quantitatem petit, quia exigit materiam, in qua recipiatur. Vnde cum supra immediate diximus, gradum corporeitatis esse radicem, quare ad entitatem formæ sequitur quantitas, loquuti fuimus de huiusmodi gradu comparative ad alios, idest, quod forma v.g. equi non ideo quantitatem exigit, quia principium sensationis, aut hinnibilitatis, sed quia corporea: sed cum rursus corporea sit, quia petit recipi in materia, quæ ex proprijs quantitatem exigit, ideo prima exigentia, & radix quantitatis in terminatæ est materia.

176. Quod si adhuc instes: quare ergo Div. Thom. non ad materiam ex proprijs inspectam asseruit quantitatem sequi, sed ad ipsam, vt stat sub forma corporeitatis? Nam si materia est prima illius radix, potius ad illam, quam ad formam corporeitatis sequetur. Respondet. non esse idem quantitatem exigi, ac quantitatem sequi, si exigentiam pure radicalem, & sequelam proximam inter se conferas, quod ipsis Thomistis nobis advertentibus debet esse manifestum; nam vnitas numerica formæ sequitur proxime ad entitatem formæ, & tamen provenit radicaliter ab entitate materiæ. Materia ergo exigit ex se radicaliter quantitatem, licet de facto non sequatur proxime ad ipsam, nisi vt stat sub forma, sicut, & reliqua accidentia.

177. Hinc ad 2. mai. probat. dist. antec. prius respicit actum simpliciter talem sub ratio-

tione potentiæ receptivæ, concedo antec. sub ratione subiecti dispositi, nego antec. Nec vrget inserta probatio; nam respectus ad quantitatem, vt disponentem non est respectus formaliter ad illam, vt recipiendam, quia iuxta dicta præcedenti artic. & in quæst. de dispositionibus, munus dispositionis non est munus receptionis formaliter, licet hoc concomitetur illud, vnde dispositiones recipiuntur immediate in composito, & immediate disponunt eius partem intrinsecam, materiam scilicet. Ex quo numquam infertur materiam prius respicere actum secundũ quid, quam actum simpliciter, quia ratio actualitatis importat receptionem in materia, cum actualitas media sui receptione aduet, & cum sub hoc munere prius semper respiciatur forma, prius etiam respicitur actus simpliciter, quam actus secundum quid.

178 Omittimus improprietatem illius vocis *respicit*, vt applicatam ad exigentiam quantitatis, quę non parum ingerit cõfusionis: nam materiam respicere solum dicitur respectu actus, ad quem ex se ordinatur, vt pura potentia perficienda per illum: in quo sensu non solum non recipit quantitatem prius, verum nullomodo respicit quãtitatem; nam iste respectus solũ est ad formam, a qua accipit esse simpliciter, & a qua specificatur. Vnde aliter poterat absolute negari suppositum antec. nec iterum vrgeret comparatio, quoad prioritatem inter exigentiam quantitatis, & ordinem ad formam; nam cum sint in diverso genere exigentia quãtitatis, & respectus ad formam nulla inter ipsa est comparatio, sed quodlibet in suo ordine est prius: est prior respectus ad formam tamquam ad id, a quo accipit esse specificum: est prior exigentia quantitatis tamquam id medio, quo dat esse individuale.

179 Ad 3. prob. dist. mai. hanc quantitatem terminatam omitto mai. interminatam neg. mai. & concessa min. dist. conseq. quam hanc quantitatem terminatam omnitto conseq. interminatam neg. conseq. Quantitas terminata sub hac forma, & figura, & sub hac dispositione secundum situm, & sub hac magnitudine, vel parvitate diversa est pro diversa te formarum, cum videamus aliam quantitatem sic terminatam exigere formam hominis, ac formam equi, cuiusmodi terminationem non exigit materia ex se inspecta, cum ęque se habeat sub parvis, & sub magnis dimensionibus; & sic sumptam omittimus exigi propter conservationem huius numero formæ; li-

cet si proprie loqueremur, hæ terminationes quantitatis, vt sunt tales specifice, exiguntur propter formam talem specifice, vt vero sunt tales individualiter potius ex conditione materiæ, & ex alijs requisitis provenirent, sicut ipsa individuatio formæ: quod enim intra magnitudinem quantitatis necessariam ad conservationem v. g. formæ equi, alia forma equi sortiatur maiorem quantitatē, alia minorem, potius provenit ex talitate temperamenti, quā ex talitate formæ.

Quantitas vero interminata; sub quo conceptu præcisè consideratur in ea munus dividendi, & separandi materiam in varias portiones non exigitur, nec propter conservationem, nec propter introductionem huius formæ, vt est hæc numero, sed vt sit hæc numero; vnde non respicit hæcceitatem formæ, vt causam, sed vt effectum, licet parum referret, si illam causam diceres finaē, executiue tamen à materia, cum exigentia interminatæ quantitatis depēdentē

180 Ad 1. confirmationem resp. Satis constare ex dictis, quantitatem interminatam, esse, quæ præintelligitur præhabita in materia tamquam in radice ad effectum individuationis: nam quantitas prout sic interminata præcisse consideratur secundum rationem dividendi vnam portionem materiæ ab alia, præscindendo ab eo, quod dimensiones sint huius, vel alterius longitudinis, sint hac, vel illa figura terminatæ; & cum ideo materia exigat ad effectum individuationis quantitatem, quatenus per connotationem illius intelligitur hęc materia distincta, seu divisa ab alia, fit consequens, quod solum prout interminata ad effectum individuationis desideretur: vnde si aliquando dixit D. Thom. materiam, prout subest quantitati determinatæ, esse principium individuationis, intelligendus de individuatione, vt media tali figura, & dispositione quantitatis manifestata.

181 Nec valet si dicas: quantitatem terminatam, & interminatam non esse duplicem quantitatem in hoc individuo, sed vnicam: ergo eandem habet causam vt terminata, ac vt interminata: sed prout terminata per nos est effectus formæ: ergo etiā vt interminata.

182 Non inquam valet, nam dist. primum conseq. eandem habet causam, à qua in exercitio profluat, conc. conseq. à qua radicaliter exigatur, nego conseq. Sicut enim stat, quod à forma specifica profluant omnes gradus, quum sit omnium graduum prima radix, ita stat quod

ab eadem forma profluat quantitas terminata, & interminata & quod titulo interminatæ petatur à materia, titulo vero terminatæ exigatur à forma.

183 Ad 2. confirm. resp. quod materia dupliciter potest se habere in ordine ad quantitatem: primo, ita vt per alterationem præcedentem disponatur, qualiter contingit, dum via generationis adquirit novam formam virtute agentis naturalis; & in hoc sensu, sicut per dispositiones præcedentes determinatur ad hanc specificè formam præ alia, ita per illas determinatur ad exigendam hanc numero quantitatem, media qua exigentia forma quoad speciem petita fiat hæc individualiter. Cui non obest, quod in instanti generationis, & receptionis quantitatis iam dispositiones præcedentes periere: nam sicut hoc non obstat, quo minus hæc specificè forma ponatur, & non alia iuxta dicta toties de dispositionibus præcedentibus: ita non obstat, quo minus hæc ponatur quantitas, & non alia, cum ex vi talis determinationis agens nequeat iam aliam formam introducere, & consequenter nec aliam quantitatem.

184 Si autem compositum substantiale fiat per creationem vel fiat à solo Deo supplente vices agentis naturalis; cum actio Dei eminenter præcontineat effectum determinationis, quem materiæ præstant dispositiones antecedentes, ipsa erit, quæ exigentiam communem materiæ ad quantitatem vt sic determinet ad esse exigentiæ huius, & non alterius quantitatis. *Cui etiã non obest*, quod supra diximus, per actionem, scilicet agentis non posse determinari, nisi in fieri, vel effective indifferentiam materiæ, secus infacto esse, & formaliter.

Nam hoc verum est in hoc sensu, scilicet, quod si ex parte materiæ posita adhuc actione agẽtis nil aliud intelligimus, quam id quod materia secundum se habebat, non possumus intelligere materiam formaliter, vt determinatam: in præsenti autẽ intelligimus ex parte materiæ exigentiam communem iam determinatam, quæ licet vt determinata nil addat pro recto entitatis ad exigẽtiam communẽ, aliquid tamen addit pro connotato, quantitatem scilicet, vt divisam ab alia. Quod si idem dicat opposita sententia, cum ipsa sumus; nam determinata materia per actionem iam est materia exigens hanc, & non aliam quantitatem.

185 Quod si instes: sequi ex hoc, dispositiones præcedentes actionẽque agentis concurrere ad esse principij individuationis imò potiori iure illa vocãda sũt principia, vtpote à quibus primo

mo provenit, quod materia hāc & non aliam exigat quantitatem. *Resp.* quod sicut quilibet effectus dependet à multiplici causa, ita hic effectus indiuiduationis, mirum non est, quod etiam dependeat: provenit enim effectivè à generante, dispositive à dispositionibus præcedentibus, finaliter ab ipso composito; sed formaliter provenit ab ipsa materia, vt determinatam exigente quantitatem.

186 Ad id quo omnia vrgebātur resp. in quantitate considerari, & rationem divisionis, in varias partes, seu portiones, & limitationem ad hoc subiectum; ita vt sit illius quantitas, & non alterius: sub prima consideratione quantitas nullo alio extra se indiget preter actionem agētis quia cum ex sua natura, & essentia habeat diversas partes, in quas sit divisibilis, solum expectat divisionem agentis, vt in varias portiones dividatur: Adhoc autem, vt sit vlterius incōmunicabilis requirit in hoc subiecto recipi, compleri, & substentari, vt illi appropriata, ad alterū non abeat; cum ergo de ratione indiuiduationis sit, & incommunicabilitas, & positiva divisio ab alijs, mutuo se indigent subiectum, & quātitas ad individuationem; quantitas indiget subiecto, vt intelligatur alteri incommunicabilis, & subiectum indiget quantitate, vt per connotationē ipsius intelligatur positive distinctum, & divisū ab alio.

187 Nec inconvenit, quod secundum diversas considerationes totum subiectum individuetur exigendo quantitatem, & tota quantitas individuetur respiciendo subiectum, & quod in linea distinguendi, & dividendi connotetur primo quantitas, & quod in linea limitationis, & incommunicabilitatis primo intelligatur subiectum: sicut in esse specifico limitato formæ, materia, & forma prius, & posterius intelliguntur, nam vt esse sit specificum, & actuale prius intelligitur, tanquam principium à quo provenit forma; vt vero tale esse sit limitatum, prius intelligitur, vt principium limitandi, materia.

188 In quo sensu intelligendus venit D. Thom. dum 3. p. q. 77. art. 2. & opusc. 70. q. 4. art. 2. & quodlib. 7. art. 10. & alibi sæpe ponit discrimen inter quantitatem, & alia accidentia: asserens alia accidentia ex solo subiecto individuari, quantitatem vero *quodammodo* individuari ex seipsa. Non enim est sensus, quod quantitas independenter à subiecto est individua, nam in illis doctrina nil expressius, & clarius, quam quod quælibet forma, & quilibet actus cuiuscumque lineæ sit, individuatur ex receptivo formam, & actum limitante; ideoque non dixit,

quantitatem absolute individuari ex se ipsa, sed quodammodo individuari; vnde discrimen cõsistit ex dictis, quod alia accidẽtia, ita individuantur per subiectum, vt nullum ex se afferant prædicatum proprium individuationis, non incommunicabilitatem, vt patet; non divisionem, quia est extra proprium conceptum illorum: quantitas vero ita individuatur per subiectum, vt de se afferat subiecto conceptum divisionis, & ab illo dependeat quoad conceptum incommunicabilitatis.

§. 5.

Argumenta contra reliquas conclusiones soluuntur.

189 Obijcies 1. pro sententia asserente quantitatem esse rationem formalem individuationis. Ratio individuationis consistit per nos, & in conceptu indivisionis in se, & positivæ divisionis à quolibet alio: sed quantitas est ratio formalis huius positivæ divisionis a quolibet alio, cum effectus formalis quantitatis sit divisibilitas: ergo est ratio formalis huius conceptus, & consequenter individuationis. Quod alijs terminis fortius vrgetur; nam iuxta dicta, vt materia sit principium individuationis debet intelligi hæc portio materiæ positiue divisa ab alia; sed omnis positiva divisibilitas provenit à quantitate, tamquam à forma: ergo huius concreti *materiæ individuæ* aliqua ratio formalis est quantitas.

190 Confir. ex D. Th. sæpius asserente, quod materia, vt subest dimensionibus est principium individuationis, & quod quãtitas ex se est individua, quod fere ex omnibus huculque adductis D. Th. locis cõstat; sed ly vt *subest* nõ denotat quãtitatẽ præcise, vt cõnotatũ pure extrinsecũ: ergo denotat ipsã vt inhærẽtẽ, & vt rationẽ formalẽ. *Similiter* ly ipsa ex se est individua, quantum ad rationẽ positiuę divisionis: ergo quoad hũc effectũ est ratio formalis sui, & aliorum, & cõsequẽter nõ tantũ cõditio, aut cõnotatũ.

191 Resp. dist. mai. quoad 2. partem, & positiuæ divisionis vt divisio opponitur identitati, conced. mai. vt divisio opponitur inseparabilitati, sub dist. cõsistit in tali conceptu radicaliter sumpto, conc. mai. formaliter sumpto, neg. mai. & dist. min. quantitas est ratio formalis huius positiuæ divisionis, prout divisio opponitur inseparabilitati, conc. min. prout divisio opponitur identitati, neg. min. & cons. Individuatio substãtialis, prout intra lineã substãtiç, cõsistit in eo quod hoc substãtialiter, & individualiter nõ sit illud, ac proinde nequit formaliter cõstitui per aliquid quod substãtiale non sit & sic nequit cõstitui per quãti-

tatem. *Rursus*, hoc quod substantialiter individualiter non est aliud potest considerari vt gaudens propria extensione partium, & ordinatione, qua positivè, & proximè divisibile sit ab alio, & huius divisionis, & separationis est ratio formalis ipsa quantitas, sine qua nequit talis effectus dari.

192 Sicut ergo iuxta dicta citata q. 8. logicæ, substantia, licet in sepera lenter à quantitate actuali non habeat partes actu divisas, & extensas, quia hic est effectus formalis, & proprius quantitatis, habet tamen partes entitativè intra proprium genus distinctas, & per connotationem, seu respectum ad propriam quantitatem, quam quælibet præhabet, divisibiles; ita materia huius individui est distincta entitativè substantialiter à materia alterius individui, vt præhabens hanc numero quantitatem, per ordinem ad quam, seu per cuius exigentiam est radicaliter separabilis, & divisibilis ab alterius materia, quomodo sumpta individuum substantiale constituit: licet, vt actu exerceatur hæc separatio, & divisio debeat dari in re quantitas, tamquam ratio formalis passivæ divisibilitatis.

193 Sed instabis: nequit actu intelligi individuum, nisi actu intelligatur non solum distinctum, verum, & divisum à quolibet alio: ergo si divisionis est ratio formalis quantitas, etiam est ratio formalis individuationis. Antec. prob. nam ideo in vasse pleno aqua, & si plures sint portiones pluralitate distinctionis non sunt plura actu individua aquæ, quia licet tales portiones sint positivè distinctæ, non sunt positivè actu divisæ: ergo de conceptu individuationis non solum est positiva distinctio, sed & positiva divisio. Quod ab opposito clarius fit, nam divisa illa aqua in varias portiones dantur plura individua aquæ, cùm tamen antea omnes essent vnum aquæ individuum: sed ad hoc discrimen nihil de novo additum est præter divisionem: ergo divisio est, quæ constituit individuum.

194 Instabis 2. ideo diximus, quantitatem non posse excludi à conceptu individuationis, quia de diffinitione individui est, quod sit divisum à quolibet alio, & quantitas est quæ sola dignoscitur divisionem facere: ergo vel sola distinctio non constituit individuationem, vel falso nitimur fundamento, vt ab illa non excludamus quantitatem.

Vrgetur, & explicatur: divisio, quæ præcise consistit in sola distinctione, qua vnum non sit aliud, non est propria quantita

titatis, sed sequitur ad quodlibet ens, est autem propria quantitatis divisio, qua vnum fit separabile ab alio; sed per nos consistit individuatio in divisione primo modo sumpta, secus in illa secundo modo accepta: ergo vel fatemur quamlibet rem esse per suam entitatem, omni alio secluso, vnam numericè, vel tenemur admittere pro ratione formali quantitatem.

195 Sed hæ instantiæ omnes æqualiter vrgent; nam in quocumque ponas conceptum individuationis, etiam si illum ponas in ipsa quantitate, dum quantitatem à quæ existentis in vase intactam relinquis, vnicum tantum est individuum aquæ, & si illam postea dividas, varia erunt aquæ individua sine additione quantitatis: sicut ergo tunc casus dices, quod si quantitatis partes considerentur vt communi termino copulatæ constituunt vnicum individuum, si vero considerentur, vt proximè divisibiles, & separabiles plura constituunt individua, dependentia in exercitio à separatione, & divisione; ita nos dicemus, quod si hæc portio materiæ consideretur, vt præhabens communem quantitatem cum alia, vnicum tantum faciet individuum, si vero consideretur, vt præhabens suam quantitatem divisibilem à quantitate alterius portionis, constituit distinctum individuum ab alia, licet vt exercitè ponatur, dependeat tamquam à conditione saltim connaturaliter ab ipsa separatione, & divisione quantitatis.

196 Vnde ad 1. instantiam dist. ant. verum, & divisam divisione radicaliter præhabita conc. antec. divisione exercitè facta, neg. ant. & neg. conseq. nam vt actu intelligatur individuum, sufficit, vt actu intelligatur distinctum ab alio, & radicaliter præcontinens divisionem ab illo media præcontinentia huius numero quantitatis: vnde licet, vt hæc individuatio exercitè ponatur in re, dependeat connaturaliter ab exercita divisione quantitatis, absolutè tamen non dependet ab illa, nisi tamquam à termino ab ipsa materiali substantia exacto. Istoque argumentum in sententia communi nostrorum asserentium, materiam esse rationem formalem limitationis formæ, & consequenter esse rationem formalem individuationis quoad rationem incommunicabilitatis, & tamen duæ animæ rationales numero distinguuntur non per ipsam materiam, vt limitantem exercitè, sed per respectum, seu exigentiam ipsius vt limitantis signatè.

197 Ex quo solvitur alia communis obiectio, scilicet, quod

quod si quantitas est ratio formalis divisionis nihil non participans actu ipsam potest conceptum divisionis exprimere. *Solvitur quidem*; nam divisio, quæ propria est individuationis substantialis non est divisio, quę actu ratione accidentis exercetur, sed quæ in ipsa substantia præhabetur signate: vnde licet divisio, quæ media quantitate actuali exercetur, sit complementum, & manifestativum quoad nos substantialis individuationis, numquam tamen est formale constitutivum ipsius.

198 Hinc ad eandem instantiam ab opposito expressam: neg. conseq. sicut non valet etiam in sententia nobis adversantium. *Posita illa divisione nulla ponitur de novo quantitas: ergo vel non ponitur novum individuum, vel in quantitate non consistit individuatio*. Sicut ergo distingues consequens quoad vltimam partem, & dices: non consistere in quantitate vt communi termino copulata cum alia, sed vt discontinuata ab illa; ita nos dicimus, quod variæ portiones aquæ consideratæ, vt præcontinentes quantitatem sibi communem non sunt plura individua; consideratæ vero, vt qualibet præcontinens suam propriam quantitatem ab alia divisam sunt plura individua aquæ; nam eadem, quæ asseruntur de divisione sumpta in re, & exercite, possunt asseri de eadem, vt in radice præcontenta signate.

199 Ad 2. instantiam resp. quantitatem non posse excludi à conceptu individuationis eo modo quo divisio non potest excludi à cōceptu illius; divisio autem, vt iam diximus, constituens pro recto individuum est divisio opposita identitati cum alio individuo, vt præcontinens hanc numero quantitatem, & consequenter hanc numero extensionem, ac proinde divisibilitatem, vnde sicut, & in eodem sensu, quo divisio, vt præcontenta exigitur, exigitur quoque vt præhabita quantitas.

200 Ad id quo omnia vrgebantur: dist. mai. sed sequitur ad quodlibet ens quomodocumque sumptum neg. mai. sumptum vt radicaliter divisibile conc. mai. & dist. min. consistit individuatio in divisione primo modo sumpta vt radicaliter præhabente divisionem secundo modo acceptam, conc. min. aliter, neg. min. & neg. conseq. nam quod qualibet res sit per suam entitatem vna numerice in sensu AA. societatis est non solum, quod in qualibet entitate sit sua vnitas numerica (hoc enim libenter fatemur) sed quod talis vnitas numerica à nullo alio dependeat, quam ab entitate, cuius

est vnitas: quod tamen falsum est, & ex nostra doctrina minime illatum, cum, & ad vnitatem numericam formæ desideremus pro radice materiam, & ad vnitatem numericā materiæ, desideremus exigentiam quantitatis, quæ in ipsa materia radicaliter præhabetur.

201. Hinc iam ad 1. arg. alijs terminis propositum dist. mai. debet intelligi portio materiæ positivè divisa, prout divisio opponitur identitati conc. mai. prout opponitur inseparabilitati subdist. debet intelligi positivè divisa radicaliter conc. mai. proximè, & formaliter neg. mai. & dist. min. positivè divisa, prout opponitur identitati, neg. min. prout opponitur inseparabilitati, subdist. provenit formaliter à quantitate conc. min. radicaliter neg. min. & conseq.

202. Dices: ad quid requiritur hæc radicalis divisibilitas, si individuatio, consistit in distinctione substantiali huius individui ab alio, præscindendo, ab omni divisione? Resp. quod individuatio consistit in illa distinctione non vt cumque, sed vt præhabente quantitatem divisam ab altera quantitate; quia individuum non est vtcumque distinctum ab alio, sed est distinctum, & divisum radicaliter ab alio: cæterum cum ex vna parte hæc divisio vtpote intra lineā substantiæ nequeat formaliter provenire ab aliquo accidenti, & ex alia sine aliquo accidenti, quātitate scilicet, sit inintelligibilis, hinc est, quod quantitas, & divisibilitas debent poni, vt radicaliter præcontentæ in substantia, vt sic nec principium talis individuationis substantialis extrahitur à linea substantiæ, nec intelligatur sine quantitate, vt radicaliter præcontenta, & præhabita.

203. Sed adhuc dices: ergo si Deus à duplici individuo substantiæ separaret quantitatem, manerent illa individua solum radicaliter divisa, idest exigentia divisionem, secus tamen actu divisa: ergo non manerent actu duo individua, vel potest dari actualis divisio sine quantitate.

204. Resp. manerent solum radicaliter divisa divisione accidentali conced. conseq. divisione substantiali, neg. conseq. ex quo etiam distinguitur aliud conseq. quoad 2. part. potest dari actualis divisio sine quantitate; actualis divisio accidentalis neg. conseq. substantialis, subdist. sine quantitate radicali neg. conseq. sine quantitate formali, conc. conseq. verum est, quod divisio sumpta pro accidentali separatione fundata in extensione partium, quarum vna sit extra aliam nequit, ac quantitate dari, cum talis separatio

ratio nihil aliud sit, quā solutio continuitatis, quæ sine quantitate implicat.

205. Cæterum huiusmodi separatio non est, quæ ad individuationem desideratur, licet illam consequatur communiter, compleat, & manifestet; sed est independentia, qua vnum se ipso existat, & aliud se ipso existat; & hoc existens non sit aliud; & huiusmodi distinctio, independentia, & divisio intra lineam substantiæ, si absolute consideretur, nullo modo est à quantitate dependens; nam duo Angeli v.g. tali independentia existunt, cum ipsis repugnet quantitas: si autem consideretur talis divisio, vt propria substantiæ solo numero distinctæ ab alia, prout in præsenti loquimur, & sit divisio partium, & portionum materiæ eiusdem rationis, licet à Deo possit sine quantitate actuali fieri, nequit tamen intelligi, nisi per ordinem ad quantitatem, & sic in substantia, quæ radicaliter non præhaberet diversas quantitatis portiones, non posset Deus eiusmodi divisionem facere.

206. Manerent ergo illa individua divisa divisione substantiali consistente in eo quod quodlibet seipso existeret distinctum, & independens ab alio, in quo formaliter consistit individuatio; licet, quia talis divisio substantialis esset divisio substantiarum eiusdem rationis non posset intelligi, nisi, vt exigens, & præhabens diversas, & eiusdem rationis, portiones quantitatis; cuius exemplum adest in hoc numero accidenti, albedine, scilicet, quam Deus posset se solo efficere separatam à subiecto, in quo casu esset adhuc vna numero per exigentiam, & ordinem ad hoc numero subiectum, quæ exigentia illam faceret numero divisam à qualibet alia.

207 Ad confirm. respon. quod illæ, & similes D. Thomæ auctorit. potius favere videtur sententiæ asserenti, quantitatem actualem esse conditionem, quam asserenti quantitatem esse rationem formalem, cum ideo D. Thom. asserat non dimensiones, sed materiam, vt illis subest, esse principium individuationis, ne effectus substantialis asignet pro ratione formali accidens; cæterum neutris favet; quia ly *vt subest*, non sumitur à D. Thom. pro exercitio substandi quantitati, sed pro aptitudine ad illi substandum, quod ex vi exigentiæ substantiæ materiali convenit. Quod autem quantitas ex se sit iuxta D. Thom. quodammodo individua, solum probat; quod ea non intellecta, vt connotato exigentiæ materiæ nequit dari individuatio substantialis,

sicut quod in eius sententia materia sit principium individuationis solum probat, quod forma non sit individua, non intellecta, vt termino connotato, seu exacto, materia, in qua recipitur.

208 2. Obijcies directe contra contra nostram sententiam: iuxta communem frasim D. Thom. & Philosop. materia vt signata quantitate est principium indiuiduationis; sed iuxta nostram sententiam non datur talis materia quantitate signata: ergo. Prob. min. Tum quia materia, vt præhabens radicaliter quantitatem nil addit ex parte materiæ præter eius entitatem: sed materiam esse signatam quantitate aliquid addit ex parte materiæ præter ipsius entitatem: ergo. Tum, quia materia, vt signata quantitate, vel dicit quantitatem ipsam signantem, vel dicit saltim materiam, vt determinatam ad hanc potius quantitatem, quam aliã: sed materia, vt præhabens quantitatem, nec dicit quantitatem actu signantem, nec dicit materiam determinatam ad hanc potius quantitatem, quam aliã, cum materia pure indifferenter præhabeat hanc quãtitatem vel illam: ergo.

209 Confirmat. 1. ex Philosoph. 7. metaph. textu 49. dicente: *Actus est qui distinguit*, sed forma per nos non est actus qui distinguat individualiter: ergo cum in materia nullus sit alius præter quantitatem, ipsa non existente, non dabitur distinctio individualis. Confirmat. 2. ex eodem Philosoph. & & Div. Thom. 10. Metaph. cap. 3. textu 4. dicentibus, *quod omnis distinctio, aut est per formam, aut per quantitatem.*

230 Respond. concessa mai. neg. min. ad primam probationem, concedo mai. neg min. Nam materia vt signata quantitate nil aliud est, quam materia, vt determinate præhabens hanc quantitatem præ alia, adhoc autem, vt hanc potius quam aliam præhabeat, non requiritur ipsa quantitas, nam effectus determinatus nequit esse ratio virtutis determinatæ, cum non ideo à priori virtus sit determinata, quia effectus est determinatus, sed ècontra: materia ergo, vt determinate præhabens hanc quantitatem præ alia solum dicit dispositiones præcedentes, quibus determinata fuit, & disposita ad hanc potius quantitatem, quam aliam, vnde ex parte recti præhabentis nil aliud dicit præter entitatem, licet ex parte connotati disponentis aliquid aliud addat præter entitatem: sicut esse determinatam ad hanc speciem formam nihil addit supra materiam pro recto entitatis determinatæ, licet pro con-

nos

notato dicit dispositiones, quibus determinatur. Ex quo ad 2. probationem constat solutio.

211 Ad confirmat. respondet, quod actus, vel ordo, vel exigentia illius est, quod distinguit, sicut materia cœlestis, & sublunaris intra proprium conceptum materiæ distinguuntur specie per ordinem ad diversos actus specificos: quantitas ergo est, quæ distinguit numerice, non pro recto, sed pro obliquo, non vt existens, sed vt exacta à materia. Ex quo etiam constat ad 2. confirmationem.

212 Ex quibus omnibus colliges pro maiori claritate doctrinæ, quod vnitas numerica alia est substantialis intra propriam lineam substantiæ, alia accidentalis, & quæ formaliter provenit à quantitate. Vnitas numerica substantialis in nullo alio consistit, quam in distinctione pure materiali duarum substantiarum, quæ quidem sequitur ad entitatem ipsius materiæ, licet quia est distinctio inter varias materiæ portiones, quæ sunt eiusdem rationis, necessario connotet diversas portiones quantitatis, cui proprium est habere partes homogeneas, & eiusdem rationis, vt intelligatur in suo esse constituta; hæc enim portio materiæ, vt præhabens quantitatem sibi, & alijs portionibus communem intelligitur constituens cum alijs individuum; vt tamen radicaliter præhabens suam propriam quantitatem ab alterius portionis quantitate divisam, intelligitur se ipsa individua.

213 Nec audiendi sunt, qui renuunt concedere talem vnitatem esse numericam, vocantes illam transcendentalem: hoc enim litigium, vel est pure de voce, vel omnino excludendi sunt sic loquentes. Nam vnitas proprie generica nihil aliud est, quam vnitas transcendentalis applicata generi, & vnitas specifica nihil aliud est, quam eadem vnitas transcendentalis applicata differentiæ specificæ; ergo vnitas numerica individualis nihil aliud est, quam vnitas transcendentalis applicata hecceitati; nam cur intra lineam substantiæ datur vnitas transcendentalis, quæ proprie sit generica, & quæ proprie sit specifica, & eadem, vt applicata individuali differentiæ, non erit proprie numerica, & individualis. *Aliter* ad quid hæc tam prolixa quæstio pro vnitate substantiali numerica, si talis vnitas numerica non datur intra lineam substantiæ?

214 Alia vnitas numerica datur desumpta à quantitate, quæ oritur ex tali partitione

tium ordinatione, & extensione, situ, figura, & alijs: hæc autem est accidentalis, & advenit pro posteriori prioris vnitatis, & est separabilis ab indiuiduo, casu quo Deus ab illo separet quantitatem: & hæc etiam est, quæ attenta vocis impositione propriè vocatur numerica à numero, qui est species quantitatis, quia solum quæ talia sunt, sensibus obijciuntur distincta, vt ab intellectu nostro posint numerari: quod si hoc, & non amplius intendat opposita locutio, cum ipsa sumus; cæterum absolute plures dicimus esse numero Angelos, & plures etiam dicimus esse numero animas, adhuc prout separatas, nō quidem numeratione accidentali, quæ à quantitate formaliter provenit, sed ab animarum distinctione numerica substantiali.

ARTIC. III.

Vnde desumatur indiuiduatio accidentium?

§. I.

Statuitur conclusio.

215 **A**Ccidentia *desumunt vnitatem numericam, qua indiuiduantur, à subiecto.* Non intendimus subiectum esse ipsam indiuiduationem accidentium, vel prædicatum illius intrinsecum, cum constet, accidentia posse diuinitus separata a subiecto existere: sed asserti sensus est, quod radix, quare hoc accidens est distinctum numero ab alio, est vnitas numerica subiecti ad quod dicit ordinem, ita vt forma constituens accidens numero distinctum ab alio sit diuersus ordo diuersitate orta à diuersitate numerica subiecti, quod respicit.

216 Conclusio est expressa D. Thomæ innumeris in locis apud nostros videndis, sed præcipue 1. p. quæst. 29. artic. 1. vbi ait: *Accidentia indiuiduantur per subiectum: dicitur enim hæc albedo, in quantum est in hoc subiecto*; & quæst. 39. artic. 3. *Accidentia autem, sicut esse habent in subiecto, ita ex subiecto suscipiunt vnitatem, & multitudinem.* Quare Angel. Præcept. sequitur vniversa Schola Thomistica.

217 Ratio ex dictis artic. præcedent. sic proponitur: omnis actus, aut forma ex eadem radice habet indiuiduationem, ex qua habet limitationem suæ perfectionis specificæ; sed quodlibet accidens est ex se actualitas, & forma: ergo ex eadem radice habet suam indiuiduationem, ex qua habet limitationem suæ formæ specificæ: sed limitationem habet ex subiecto: ergo, & indiuidua-

tionem. Mai. constat ex dictis præcedenti art. & omnibus ibi insinuatis rationibus pro forma substantiali potest suaderi. Minor etiam principalis constat ex eo, quodlibet accidens actuat, & perficit subiectum cui inhæret.

218 Minor autem sub sumpta, in qua sola potest supposita resolutione præcedenti, esse quo ad præsens difficultas, prob. *Tum*, quia omnis actualitas, & perfectio limitatur ex potentialitate, cui admiscetur: sed potentialitas cui admiscetur accidens, est potentialitas subiecti, in quo recipitur: ergo: *Tum*, quia limitativum actualitatis specificę nequit ex ipsa actualitate specifica provenire, cum actualitas ex conceptu talis potius explicet illimitationem: ergo assignanda est limitatio ex aliquo principio extrinseco limitante: hoc nullum aliud est, nisi subiectum, quod ipsius actualitatis constitutioni est terminus extrinsecus, & intrinsecus in ratione limitantis, sicut in esse recipientis: ergo. *Tum*, quia limitatio propriæ individuationis est limitatio, quæ infert distinctionem pure materialem: ergo quæ infert distinctionem provenientem ex principio materiali accidentis: sed principium materiale accidentis, quod ipsius materia dicitur, est subiectum: ergo ex subiecto, tanquam ex radice provenit talis limitatio.

219 Confirm. totum esse accidentis est in ordine ad subiectum: ergo esse individuale accidentis est in ordine ad hoc subiectum individuale. Prob. conseq. *Tum* ex principijs oppositæ scholæ, nam si vnitas numerica sequitur ad quamlibet entitatem, ex eadem radice, in ordine ad quam desumitur entitas, desumetur quoque vnitas numerica individualis: ergo si tota entitas accidentis est in ordine ad subiectum, totum quoque esse individuale illius erit in ordine ad illud; sed non in ordine ad illud generice, aut specifice sumptum, cum prout sic sit terminus ordinis generice, aut specifice sumpti: ergo esse individuale accidentis est in ordine ad hoc subiectum individuale.

220 Tum: quia ideo ex subiecto, seu ex ordine ad ipsum non desumeretur vnitas numerica, etiam si totum esse accidentis sit in ordine ad illud, quia subiecto deficerent, quæ exiguntur ad munus individuandi: sed cum subiectum sit principium materiale limitaus accidentia, nequeunt ipsi deficere, quæ requiruntur ad munus individuandi: ergo si totum esse accidentis est per ordinem ad ipsum, etiam erit per

ordinem ad ipsum esse accidentis individuale.

221 Explicatur: ideo, & si materia habeat totum suum esse in ordine ad formam substantialem non desumit ab ipsa esse individuale, quia deficit formæ ratio principij limitantis, & coarctantis, quæ ratio vnicè reperitur in materia: sed subiectum habet in se, sicut rationem principij receptivi accidentis, rationem principij coarctantis, & limitantis: ergo congrue desumitur ex ipso esse individuale actualitatis, cuius totum suum esse est in ordine ad illud.

222 Nec valet si dicas: non negare AA. oppositæ sententiæ accidens etiam individualiter sumptum esse in ordine ad subiectum, sed negare, ideo esse tale individualiter, quia ad tale, & non aliud subiectum dicit ordinem, sicut licet hæc intellectio individualiter sumpta tota referatur ad obiectum non ideo tamen est individualiter hæc, etiam in nostra sententia, quia ad obiectum refertur.

22 Nam contra est: Quia hoc ipso quod talitas numerica accidentis sit in ordine ad subiectum debet esse talitas numerica ex subiecto: ergo solutio est nulla. Prob. ant. ratione facta: talitas numerica accidentis est in ordine ad subiectum, tamquam ad id, in quo perfectio specifica accidentis limitatur, & fit vlterius imparticipabilis, & incommunicabilis alteri saltim naturaliter; hęc sunt propria principij individuantis, vt ex dictis artic. præced. constat: ergo nequit esse talitas accidentis in ordine ad subiectum, cum ex ipso subiecto desumatur. Per quod constat ad exemplum, nam ordo intellectionis ad obiectum non est ordo ad principium illam limitans, sicut non est ordo ad principium illam recipiens; in Doctrina quippè D. Thom. limitativum actualitatis, & perfectionis est principium receptivum illius. Reliquæ huius rationis solutiones eędem sunt cum his, quæ præcedenti artic. assignatæ sunt rationi probanti formam ex se ipsa non individuari, & ideo eisdem excludendæ sunt impugnationibus, quas ommittimus, ne acta agamus.

§. II.

Diluuntur argumenta.

224 PRimo poterat obijci transmigratio naturalis de subiecto in subiectum, quam sibi persuadent aliqui ex resolutione com-

positi substantialis existimantes, quod etiam si accidentia subiectentur in toto composito, possunt illo pereunte, in aliud naturaliter transmigrare; sed quia de his ex professo art. sequenti, ideo aliter.

225. Obijcies 1. si accidens desumeret suam vnitatem numericam à subiecto, invariata vnitate numerica subiecti, non variaretur vnitas accidentis numerica; sed regulariter contingit, quod illa invariata hæc varietur: ergo non desumitur à subiecto. Mai. est certa, & min. constat in subiecto successive recipiente plura accidentia solo numero distincta in aqua, v.g. quæ invariata numerice potest de novo recipere calorem, quem ante habuit, & amisit.

226. Confirmatur, & explicatur: stat multiplicitas numerica accidentis sine multiplicitate numerica subiecti: sed non stat multiplicitas numerica individuati sine multiplicitate numerica principij individuantis: ergo subiectum non est principium individuationis accidentium. Omnia constant, & mai. prob. pluribus exemplis, quia aliter idem numero subiectum non posset recipere successive plura accidentia solo numero distincta, quod constat esse falsum. *Tum* exemplo allato, in quo invariata aqua numericè, successivè recipitur in illa multiplex solo numero calor. *Tum* in accidentibus spiritualibus, intellectionibus, v.g. quæ solo numero distinctæ successivè possunt elici, & recipi in eodem numero intellectu.

227. Vrgetur: si esse individuale accidentis desumitur à subiecto, quia totum esse accidentis est in ordine ad illud, sequitur, quod vbi subiecta sunt specie diversa, etiam erunt diversa specificè accidentia in illis recepta: ergo gratia recepta in Angelo est specie diversa à gratia recepta in homine: consequens est falsum; ergo & antecedens.

227. Pro solutione nota; quod diversitas formalis in principiato non exigit semper diversitatem formalem in principio, & radice illius, sumptis saltim protecto: quod suadetur, & ratione, & exemplo; ratione quidem, nam radix, & principium aliquorum superiori modo continet prædicata, quæ reperiuntur in principiatis: ergo possunt esse in illo talia prædicata cum maiori vnitate, & indistinctione, quam in principiatis: ergo multiplicitas quæ talis est formaliter in principiatis, potest esse virtualiter talis in principio; vnde hauriunt principiata multiplicitatem formalem. Hinc exemplis fit eadem res manifesta: multiplex quippe

potentia specie distincta non arguit in radice potentiarum multiplicem formalem speciem: nec in materia (vt magis ad intentum loquamur) arguit diversitatem entitativam diversitas entitatitativa variarum formarum, quas recipit, sed sufficit, quod eadem materiæ entitas, vt connotans hanc quantitatem hanc formam recipiat, & individuet. & aliam formam individuet, & recipiat, vt connotans diversam quantitatem.

229 Nota 2. quod licet subiectum sit in recto radix à qua desumitur individuatio accidentium, connotat tamen aliqua extrinseca, vt accidentia individuet, tempus, scilicet, & actionem agentis: tempus connotat; quia cum hoc sit mensura inceptionis, & desitionis rerum, vbi tempus, vt mensurans rem discontinuatur, ipsa rei existentia dissolvitur, & consequenter si alio tempore incipit, non eadem, sed diversa incipit; sicut enim eadem entitatiue superficies, vt diversam connotans distantiam facit diversum locum, licet locus sit superficies, ita idem subiectum entitatiue, vt connotans diversum tempus est diversum principium in ratione individuandi, licet individuatio sumatur ab ipsius entitate, quia non desumitur ab ipsa absolute, sed vt connotante tempus mensurans inceptionem accidentis. Actionem etiam agentis connotat ex parte principij effectiui, quod ex eo fit manifestum, quia ideo communis fert sententia, idem numero corruptum virtute naturali nō posse reproduci, quia nequit eadem numero redire actio productiva, & si omnia alia perseverent.

230 Ex quibus ad argum. dist. mai. possunt variari numerò accidentia, invariato numero subiecto, tam pro eo, quod dicit in recto, quam pro eo, quod dicit decōnotato, neg. mai. invariato pro eo quod dicit solum in recto, conced. mai. & sub eadem dist. min. neg. con seq. A qua enim, vt recipiens in hoc instanti calorem, quem in alio tempore amisit, non est quidem diversa a qua, sed est diversum principium individuandi, quia non individuat secundū se sumpta solum, sed vt connotans tempus desitionis prioris caloris, & inceptionis posterioris, & cum hæc tempora sint diversa, diversa quoque est aqua in munere individuandi, diversa, inquam, diversitate formali in connotato, & diversitate virtuali in se ipsa, vt connotante: Quæ diversitas virtualis principij sufficit ad refundendam distinctionem realem in his, quæ ab illo individuantur, quod constat exemplo insinuato superficiei in ordine ad locū.

231 Ex quo constat ad confirmat, nam dist. mai. stat sine multiplicitate numerica subiecti in esse entis absolute, cócedo mai. in esse individuandi subdist. sine multiplicitate formali praecise, concedo mai. formali, vel virtuali, nego mai. & sub eadem dist. min. neg. consequ. Nam licet sit idem entitati ve intellectus recipiens successive diversas numero intellectiones non recipit hanc post illam, nisi vt connotans tempus inceptionis istius, & desitionis illius, cuius diversitas virtualē in intellectu arguit multiplicitatem in esse individuantis.

232 Dices: Actus amoris elicitus à Petro in hoc instanti est amor, à quo differt solo numero elicitus ab eodem in alio instanti circa idem obiectum, & ex eodem motivo: sed hic secundus amor potuit elici à Petro in illo instanti, in quo elicuit priorem, sicut, & prior potuit elici postea in instanti, in quo elicuit posteriorem amorem: ergo datur diversitas numerica accidentis sine diversitate numerica subiecti, nec tēporis connotati. Prob. conseq. Nam hic numero amor, etiāsi eliceretur in instanti, in quo elicitus fuit alter amor, non posset desinere esse distinctus numero ab altero amore: sed elicito in instāti mēsurante alterū amorē, nulla diversitas datetur, nec voluntatis, quae est subiectum, nec instantis mensurantis: ergo posset hic numero amor esse diversus ab alio, sine diversitate temporis, & subiecti.

233 Nego min. Nam licet amor idem specie possit pro libertate Petri in hoc, vel in illo instanti elici, hic tamen numero amor, qui elicitus fuit in hoc instanti, non potuit elici in alio instanti, in quo incepit alter amor, nec coniunctim cum illo, nec divisim ab illo; non coniunctim cum illo, propter rationem, qua probatur, non posse potentiam simul actuari duplici vltima actualitate solo numero distincta: non divisim ab illo, quia quodlibet accidens individuatur per ordinem ad sui primam receptionem in subiecto, tunc enim concurrunt omnes causae sicut ad ipsum producendum, ad ipsum quoque individuandum: vnde, cum eo incipiente in altero instanti omnes eaedem causae non possent concurrere, quia saltim deficeret instans inceptionem illius mensurans, quod ad individuationē exigi probavimus, consequens fit, quod idem numero amor, qui in primo instanti incepit, non potuit in posteriori incipere.

234 Nec hic diversitas temporis extra fundamentum adstruitur ad diversam inducendam individuatio-

nem, ficut nec ad tandemdam virtualem multiplicitatem in subiecto: nam prædicta, subiectum, quod potest recipere duo accidentia contraria non est idem, sed aliquo modo multiplex, & idem dicendum de subiecto potente recipere duo prædicata contradictoria: sed experientia constat quod idem subiectum entitatiue potest prout in diuersis temporibus existens recipere accidentia contraria; nam potest hodie habere calorem intensum, & cras frigus intensum; & similiter potest habere nunc albedinem, & postea negationem illius, cum tamen hæc habere in eodem tēpore non posset: ergo subiectum prout in diuersis temporibus existens est aliquo modo multiplex, & ita se habet in ordine ad recipiendum, ac si non vnum, sed duplex esset, & diuersum.

235 Nec valet si dicas: saltim plura accidentia specie, & numero distincta recipit simul idem numero subiectum, vt albedinem, & dulcedinem: sed illa duo accidentia non sunt minus numero distincta, quam si solo numero essent distincta: ergo datur diuersitas numerica accidentium sine vlla prorsus distinctione numerica subiecti.

236 Nā concessis præmiss. nego conseq. Ad accidentia quippe specie diuersa recipienda datur in potentia subiecti multiplex virtualiter capacitas quarum qualibet à propria cuiuslibet accidentis specie inspicitur: subiectum quippè vt participans humiditatem est receptiuum dulcedinis, & idem ex participatione lucis recipit albedinem; vnde in ordine ad talia accidentia semper est multiplex virtualiter in ratione recipiendi, & indiuiduandi. Ad accidentia autem eiusdem speciei eadem est adhuc virtualiter ex parte subiecti capacitas, vtpote quæ ex eadem ratione, & titulo sunt receptibilia in subiecto; quare non ex parte subiecti, sed ex parte diuersi temporis talium accidentium inceptionem mensurantis, pensari debet multiplicitas virtualis illius in esse indiuiduantis.

237 Ad id, quo omnia vrgebantur, vel neg. sequelam, vel dist. antec. vbi subiecta sunt specie diuersa in ordine ad accidentia recepta, concedo ant. vbi materialiter tantum sunt specie diuersa, nego ant. & consequ. Aliud enim est, quod homo, & Angelus sint in se specie diuersi; aliud quod in ordine ad recipiendam gratiam sint specie diuersi: primum est verum, secundum autem falsum, cum in ordine ad gratiam recipiendam non comparentur secundum potentiam naturalem, quæ in illis est specie distincta, sed

sed secundum potentiam obedientialem, quæ in vtroque est eiusdem rationis.

238 Dices: Stat duo subiecta esse specie diversa, & in ordine ad recipienda aliqua accidentia non esse specie diversa, vt in exemplo posito: ergo stabit duo subiecta esse numero diversa, & non esse numero diversa in ordine ad recipiendum aliquod accidens, & consequenter idem numero accidens poterit recipi in diversis numero subiectis. Similiter ab opposito: stat duo accidentia specie distincta recipi in eodem specificè subiecto, vt albedo, & dulcedo in lacte: ergo stabit duo accidentia solo numero distincta recipi simul in eodem numero subiecto.

239 Neg. conseq. Quia distinctio specifica subiectorum minime conducit ad distinguenda specificè accidentia sibi communia, cuius generis est gratia; talia enim accidentia licet suam distinctionem specificā ordinent ad subiecta, non tamen ex ordine ad illa eam desumunt, sed ex suis prædicatis specificis, vt, pote actus, & formæ: At distinctio numerica subiectorum nō solum conducit, verum est prima radix, à qua provenit distinctio numerica accidentiū, quia est distinctio in principio materiali, & receptivo eorum, ex quo eis provenit limitatio, & consequenter individuatio; quare prima distinctio subiectorum potest se habere de materiali ad distinctionem specificā accidentium, quæ recipiunt; secunda verò nequit non se habere de formali; ad distinctionē eorum numericam.

240 Per quæ patet ad secundam instantiam: nam distinctio specifica albedinis, & dulcedinis non est talis à subiecto, cum etiam si ad subiectum ordinem non dicerent, prædicata formalia vtriusque essent diversa: At distinctio numerica accidentium, cum sit distinctio pure materialis in intelligibilis est sine distinctione in eorum principio materiali, quod est subiectum.

241 Obijcies 2. illud est prima radix individuationis accidentium, quod redditur pro prima, & radicali ratione, quare accidentia sint eadem numero, vel numero diversa; sed materia prima, quæ in nostra sententia non est subiectum accidentium, est prima, & radicalis ratio, quare accidentia sint eadem numero, vel diversa: ergo subiectu recipiens accidentia non est prima radix individuationis accidentiū. Prob. min. Interroganti quare accidēs est vnum numero, respondetur quia subiectum est vnum numero: (idem proportionabiliter de diversitate) sed vlterius interro-

genti, quare subiectum sit vnum numero, reddimus pro ratione iuxta art. præc. vnitatem numericam materiæ, à qua desumitur vnitas numerica compositi substantialis, quod est subiectũ: ergo de primo ad vltimum prima radix, & ratio eiusdem, vel diuersæ individuationis accidentium est materia.

242. Conf. Plura accidentia solo numero distincta possunt naturaliter recipi simul, & defacto sic accidit, in eodem numero subiecto: ergo ab huius vnitate numerica non desumitur vnitas numerica accidẽtiũ. Ant. prob. tum quia eadem numero causa finalis, & efficiens potest simul plures effectus numero solo distinctos producere, vt idem ignis plures simul calores in diversis lignis producit, & idẽ finis ad plures eius intentiones in diversis subiectis mouet, & ad plures electiones, quę solo numero possũt esse distinctæ: ergo idem numero subiectum potest simul in genere causæ materialis plura accidentia solo numero distincta recipere.

Tum quia simul cum relatione paternitatis ad primum filiũ stat resultare, noua posita generatione alterius filij, alia relatio ad illum, cum tamen vtraque sit eadem specie, vtpote ad idẽ specificè consequens fundamentum, & in ordine ad terminum eundem specificè. Tum quia duplex luminosum solo numero diversum potest eidẽ spatio applicari, in eodẽque producet duplex lumẽ numero distinctũ, cuius signũ est, quod si inter vnũ, & aliud luminosum, corpus ponatur oppacum, non vnica, sed duplex resultabit vmbra.

243. Denique. Nam in eadẽ phantasia plures reservantur species obiectorum, quæ solo numero differunt, ac proinde species solo numero differentes: & sic solet accidere, quod simul à phantasia omnia illa obiecta percipiuntur pluribus actionibus, quæ propter indistinctionẽ specificã obiectorum nequeũt, nisi numero distingui; & idẽ patet in intellectu, qui simul cognoscit Petrum, & Paulum, ac proinde simul habet cognitiones numericè tantũ distinctas. Quod fortius vrget in speciebus, quibus vtitur visus, quæ solo numero diversæ sunt in eadem parte spatij, seu medij, per quod deferuntur ad oculum; cuius signum est, quod applicato ad quamlibet spatij partem oculo, ab speciebus duplicis obiecti, quod illas immitit, immutatur simul, & vtriusque simul visionem elicit.

244. Respond. disting. mai. quod redditur pro vltima, & radicali ratione formaliter exacta, concedo mai. materialiter præsupposita, neg. mai. & dist. min. est prima, & radicalis ratio

ma-

materialiter præsuppoſita, concedo min. formaliter exacta, nego min. & conſeq. Ratio, quam formaliter exigit ſiue individuationi accidens, eſt individuatio ſubiecti illud recipientis, & limitantis; dum hoc ſit vnum numero, vel diverſum, ſic habet accidens vt ſit idem numero, vel diverſum: quod ſi ſubiecti vnitas, vel diverſitas vlterius pendet à diverſitate, vel vnitate materiæ, hoc eſt quid præſuppoſitum materialiter, cū etiam ſi ſtante diverſitate materiæ poſſet ſubiectum eſſe idē numero, idem quoque numero eſſet accidens. *Vel* dic, quod cum materia ſit ſubiectum *quo* radicale accidentium iuxta dicta artic. 1. huius quæſt. mirum non eſt, quod ſit in tali linea prima, & radicalis ratio individuationis eorum.

245 Ad confirm. neg. antec. Ad eius 1. prob. conceſſo antec. neg. conſeq. cuius diſparitas ex ipſa obiectione colligitur: nam à cauſa efficiente, & finali non deſumitur vnitas, vel diverſitas numerica effectuum cūm in ipſis, quæ adducuntur, exemplis, calores diverſificentur numero, & idem de intentionibus, & electionibus, invariatis numero igne, & cauſa finali, propter diverſitatem ſubiectorum, in quibus recipiuntur, & à quibus, vtpote cauſis materialibus accidentium nequit non provenire, vnitas, vel diſtinctio eorum materialis.

246 Ad 2. probat. neg. iuxta alibi ſæpè inſinuata, ſuppoſitum: Nam eadem relatione, qua Pater refertur ad primum Filium, refertur quoque ad ſecundum, & ad alios plures, poſita generatione eorum; quia ad primum filium non referebatur, quia primus, ſed quia filius, ſeu genitus, quæ ratio in reliquis cum ſit eadem, nequit multiplicare relationes Paternitatis. Ad 3. quoque conſtat negandum eſſe in eadem parte ſpatij illud duplex lumen produci; quia cum duplex luminosum, à quo lux provenit, non penetretur, neceſſum eſt, quod quodlibet per diverſas lineas lumen diffundat; & ſimiliter duplex vmbra cauſata non eſt in eadem ſpatij parte, niſi ſecundum diverſas eius lineas.

247 Ad vltimam reſpondetur. Omnes illas ſpecies, vel tales eſſe, vt repræſentēt expreſſè diverſitatem numericam obiectorum; vel ita, vt omnia illa obiecta repræſentent ſub aliqua ratione confuſa ipſis communi: Si hoc ſecundum: non ſunt plures ſpecies, ſed vnica; ſi primum: licet in eſſe rei illæ differentiæ ſint purè materiales, repræſentativè tamen ſumptæ ſunt ſpecie diſtinctæ, ac proinde differunt ſpecificè ſpe-

cies repræsentativæ illarum, & idem dic de actionibus, seu perceptionibus phantasiæ, vtpote quæ ab speciebus mensurantur. Similiter intellectio, seu conceptus Petri, vt talis, specie differt á conceptu Ioannis; quod si vterque sub ratione hominis directè cognoscitur, non est duplex conceptus, sed vnicus; præscindentes pronunc à modo, quo detur species rei singularis, siue expressa, siue impressa, de quo agemus in libris de Anima.

248 Ad illud autem, quod additur de speciebus visualibus respondet. similiter, quod licet duplex album præsens, & immitens species tantum materialiter differat in esse albi, species tamen repræsentantes illud duplex album specie differunt; nàm respectu potentiæ sensitivæ exterioris quodlibet obiectum sensibile adæquatur cum specie à se immissa, & vt sic sensibiliter repræsentabile specie differt ab alio obiecto cum specie à se immissa adæquato. Omittimus illas duas species esse in eadem spatij parte, & modum, quo deferuntur ad visum, quia hæc ex professo discutienda spectant ad citatum locum.

249 Tandem obijc. Si indiuiduatio accidentium summeretur à subiecto, sequitur quod nec de potentia absoluta possent duo accidentia solo numero distincta esse simúl in eodem numero subiecto: consequens est falsum: ergo, & antecedens. Sequela est manifesta, tum quia illius vim noscens D. Thomas eam concessit, & expressè defendit pluribus in locis, sed præcipue in 4. dist. 12. q. 1. artic. 1. quæstiunc. 3. dicens: *Si dimensiones panis iterum sint, sicut in subiecto, in aere, sequitur, quod duo accidentia eiusdem speciei sunt in eodem subiecto, quod est contradictoria esse simul, quia accidentium eiusdem speciei numeratio non est, nisi ex subiecto: vnde si subiectum sit vnum, sequitur illa accidentia esse plura, & non plura.* Tum ratione in prædicto testimonio expressa. Nam esse idem numero accidens, & non esse idem numero contradictionem implicat, ac proinde nequit à Deo vlla potentia fieri: sed si indiuiduatio accidentis summitur ex subiecto, duo accidentia solo numero diversa, & in eodem subiecto recepta essent idem numero, quia subiectum à quo desumunt vnitatem numericam, esset vnum numero; alias cum supponatur esse plura, forent numero diversa: ergo ex nostra sententia legitimè infertur non posse à Deo vlla potentia fieri, quod duo accidentia solo numero diversa sint simul in eodem numero subiecto.

250 Quod consequens sit falsum probatur. Tum generali ratione, quia nil debet negari potentiæ supremæ Dei, nisi evidenter constet esse impossibile, & fundamentum, cui nititur præcedens ratio, non ita est firmum, vt pluribus non possit, & probabilibus solutionibus labefactari. Tum quia in in eodem corpore Christi existente in pluribus hostijs plures simul dantur præsentiæ Sacracramentales solo numero distinctæ; & similiter in voluntate Christi fuit duplex simul actus charitatis, alter necessarius, ac proinde non meritorius, alter meritorius, ac proinde liber: sed ille duplex actus non poterat esse specie distinctus, cum vterque esset erga Deum, & ex eodem procederet habitu charitatis: ergo.

Tum quia iuxta superius dicta, subiectum, vt diversum connotans tempus mensurans inceptionem accidentis, est virtualiter multiplex in munere individuandi: sed potest idem numero accidens dependentia absoluta recipi in subiecto vt connotante diversum tempus mensurans inceptionem illius, ac proinde potest recipi in subiecto virtualiter multiplici in munere individuandi: ergo èconverso potest eadem potentia fieri, quod duplex numero accidens recipiatur in eodem subiecto omnino eodem etiam in munere individuandi. Probatur min. Eandem numero potentiam visivam, quam Petrus heri amisit, potest illi Deus restituere hodie: sed Petrus vt hodie existens est subiectum connotans diversum tempus mensurans novam inceptionem potentiæ visivæ à tempore, quod heri connotabat, mensurante desitionem illius: ergo.

251 Confirmatur: Eo probabiliter suademur plures formas substantiales non posse eandem simul informare materiam, quia materiæ potentialitatem, ita expletam videmus per hanc formam, quam habet, vt aliam simul non admittat siue eiusdem, siue alterius speciei: sed videmus èontra non ita expleri potentialitatem subiecti per vnam formam accid[...]n talem, vt alias plures simul non admittat: ergo sine pr[...]obabili fundamento suadem[...]ur non posse plura acciden[...]tia esse in eodem simul subie[...]cto.

252 Vr[...]getur: eo iuxta rationem Di[...]. Thomæ nequit duplex s[...]lo numero accidens esse sim[...]ul in eodem subiecto, quia [...]um ab vnitate numerica i[...]dius desumatur vnitas numeri[...]ca accidentis, sequeretur, quod ea accidentia essent, & non essent solo numero distincta: sed hoc non sequitur: ergo. Probatur min. Eo sequitur

quia accidens individuatur à subiecto medio ordine ad ipsum: sed Deus potest ponere duo accidentia numero distincta in Petro, quin vtrumque dicat ordinem ad ipsum, casu quo albedinem individuatam per ordinem ad Paulum poneret in Petro albo: ergo.

Explicatur: Albedinem individuatam à Paulo potest Deus separatam conservare, quia etiam vt separata diceret eundem ordinem ad eundem Paulum: ergo talem albedinem posset coniungere in Petro cũ ipsius albedine, quia etiam posita in Petro haberet eundem ordinem ad Paulum, ex quo fuit individuata. Et certe in hoc fundatur opinio asserens gratiam, intellectionem, &c. à Petro individuatas posse Deũ colocare in esse qualitatum in lapide, vel in alio subiecto; & species immissæ ad sensus non desinunt esse eędem numero, per hoc quod sint, tamquam in medio, per quod deferuntur, in aere, & postea recipiantur in sensu.

253 Respondet. concessa sequela, quam concedere nos docet DivusThomas in vi, & consequentia doctrinæ, neg. inin. Ad cuius primam probationem respond. quod licet evidens non sit ratio, qua implicare contradictionem illam duplicis accidentis simultaneam existentiam convincatur, adest valde probabile fundamentum; quod sufficit, vt eadem probabilitate sustineatur implicatio contradictionis; nec enim defendimus hanc propositionem reflexam: *Evidens est, quod duo accidentia solo numero distincta, & in eodem subiecto simul existentia implicant contradictionem*; sed propugnamus hanc directam. *Eius modi accidentia sic existentia contradictionem implicant*, ad quod secundum defendendum sufficit magna probabilitas fundamenti, cui nitimur, & quod nobis stando primæ pijs à D. Thoma statutis, videtur evidens.

254 Ad secundam dicimus ex Div. Thoma in 4. dist. 11. quæst. 1. artic. 2. quæstiunc. 1. ad 3 quod illæ variæ præsentiæ non sunt relationes subiective, & intrinsece inhærentes in ipso corpore Christi, sed inhærentes intrinsece in speciebus, & realiter extrinsece corpus denominantes, ad modum, quo Deus dicitur realiter formaliter præsens rebus non per relationem realem sui ad res, sed per relationem realem rerum ad se, pro quo vide Caiet. 3. part. quæst. 75. artic. 2. §. *Amaquam*.

255 Similiter dicimus ad aliud exemplum, quod ille duplex actus charitatis in Christo, vel alter regulatus scienn-

ſcientia Beata, & non meritorius, alter meritorius regulatus ſcientia infuſa, fuit duplex actus ſpecie inadæquata inter ſe diſtinctus, licet comparative ad habitum charitatis eliceretur ſub eadem ratione formali: *Vel* 2 & melius reſpondetur vnicum fuiſſe illum actum in Chriſto regulatum ſcientia Beata, qui ſecundum terminationem primariam non fuit meritorius, quia, prout ſic fuit neceſſarius; ſecundum aliam vero terminationem ſecundariam fuit liber, quia talem potuit terminationem non habere. Sed de his Theologi.

256 Ad 3. diſting. mai. vt connotans diverſum tempus exactum ab inceptione accidentis, conc. mai. non exactum neg. mai. & ſub eadem diſtinct. min. neg. conſeq. verum eſt, ſubiectum illud menſurari tempore diverſo, quando ammiſſum viſum ſupernaturaliter aſſequitur, ab eo, quo menſurabatur quando illum ammiſſit; cæterum cum actio divina viſum reproducens a tempore non dependeat, nec ipſum fieri, & incipere viſus miraculoſe reſtituti a tempore pendet, ac per conſequens illa diverſitas temporis connotati eſt diverſitas purè materialis ad variandam individuationem; quia ſicut ſubiectum ammiſſum viſum non exigebat, ita nec exigebat illud tempus diverſum in eſſe recipientis, & individuantis.

257 Ad confirm. conceſsis præmiſsis, neg. conſeq. vel diſting. conſeq. plura accidentia ſpecie diſtincta, conc. conſeq. ſolo numero diſtincta, neg. conſeq. Quia numquam videmus imo impoſsibile reputamus, duo accidentia ſolo numero diſtincta ſimul recipi in eodem ſubiecto; ſed videmus plura ſpecie diſtincta recipi, ac per conſequens nullum habemus rationabile fundamentum ad negandum, nec negamus, plura accidentia ſpecificè diſtincta recipi ſimul in eodem ſubiecto. Cur autem eadem materia non admittit ſimul plures ſpecie formas ſubſtantiales, & idem ſubiectum recipit ſimul diſtinctas ſpecificè formas accidentales; ideo eſt, quia cum de conceptu formæ ſubſtantialis ſit dare primum ſimpliciter eſſe, petit neceſſario, vt informet, privationem cuiuſcumque alterius dantis eſſe; at forma accidentalis cum ſolum det eſſe tale, ſolum petit privationem formæ dantis idem eſſe tale, nō vero formæ dantis aliud eſſe.

258 Ad id, quo omnia vrgebantur, fatemur illum diſcurrendi modum eſſe ſatis probabilem, & menti D. Thomæ minimè oppoſitum: quia Doctor Ang. cum rationem

implicationis ex eo quod accidentia desumunt suam individuationem ex subiecto: ergo si Deus ita poneret in Petro Albo albedinem Ioannis, vt ex ordine ad Ioannem semper maneret individuata, posset vtraque albedo esse simul in Petro: sed sic potest albedinem Ioannis in Petro ponere:ergo.Prob. min. Potest albedinem Ioannis separatam à Ioanne conservare dicentem semper ordinem ad Ioannem,& ex tali ordine individuam, vt convincitur exemplo accidentium, quæ separata à substantia panis existunt se ipsis in Sacramento Eucharistiæ: ergo eam albedinem iam à Ioanne separatam posset ponere in Petro dicentem semper eundem ordinem ad Ioannem,& per talem ordinem individuam. Iuxta quem probabilem modum conclusio D. Thomæ,& nostra evadit in sensu formali vera, ideſt, duplex solo numero accidens nequit esse simul in subiecto exercente formaliter munus subiecti, & causæ materialis respectu vtriusque, & ad quod vtrumque simul dicat ordinem. Pro quo vide Illustrisimũ Araujo tom. 2. Metaphisicæ, lib.8. quæst.2. art.4.

259 Sed quia obiecta pro hoc modo non minis vrgent, Ideò aliter respond. negando casum, scilicet, quod possit: Albedo semel individuata à Ioanne poni in Petro, quia nequit poni in Petro, quin ab illo individuetur; cuius ratio est; quia nequit poni in Petro, quin Petrus exerceat rationem causæ materialis illius, sicut nec ipsa potest in illo poni, quin respectu ipsius exerceat munus causæ formalis: ergo quin ipsa sit limitata tamquam per principium potentiale per illius receptionem:ergo quin sit individuata; Implicat enim sic ponere Petrum recipientem albedinem,quasi eam extrinsece teneat, sicut manu recipimus, & tenemus librum nihil in ipsum efficiendo.

Non sic sanè receptio intrinseca accidentis, quod sicut nequit recipi, & intrinsecè non actuare subiectum,ita nequit subiectum intrinsecè recipere illud,quin illud propria potentialitate sibi limitet, & appropriet;& in hoc fundatur efficacia rationis D. Thomæ, ex individuatione accidentis deprompta; quia nequit accidẽs, si semel intrinsecè recipitur in hoc,non limitari ab hoc,& intra propriæ potentialitatis terminos coarctari, ac proinde individuari,& esse tale, quia est in hoc. Ponere ergo accidens intrinsicè receptum in Petro, quod simul perseveret individuatum ex ordine ad Ioannem, est, vel ponere idem nu-

mero accidens cum duplici numero individuatione. quod iuxta omnes implicat; vel ponere subiectum intrinsecè recipiens accidens, & in illud nihil aliud efficere, quam si extrinsecè solùm teneret, quod implicatorium iudicamus.

260 Quare nulla est paritas inter accidentia, quæ separata existunt, & nulli alteri subiecto inhærent, & quæ semel individuata alteri inhærēt, seu approprianturː (nam in 1. casu dicunt ordinem, vtpote non impedita ab alia individuatione, ad suum proprium subiectum; in secundo autem conservarent primam individuationem, cum alia, quam de novo media receptione compararēt, quod implicat. Similiter implicat, quod intellectio, gratia, &c. semel ab vno subiecto individuata, in alio subiecto quovis modo recipiantur; quidquid sit an ex conceptu specifico repugnet ipsis in hoc, vel in illo subiecto, lapide v. g. poni.

Nec similiter species sensibiles immissæ ab obiectis sunt eædem numero cum his, quæ recipiuntur in sensu; nam primo subiectatæ in aere, alias, & alias vsque ad sensum species producunt, sicut immediata pars aeris mota ab impulsu aliam, & aliam qualitatem producit in partes aeris contiguas, & proximas.

261 Hinc inferes resolutionem illius dubij, quod lib. 2. Physicor. quæst. 13. artic. 2. hic determinandum reservavimus. Dicimus enim quod virtus elevativa, seu motio recepta in hoc Sacerdote ad consecrandum, ab ipso Sacerdote individuatur, & ex hac receptione est numero distincta ab alia motione in alio Sacerdote recepta, quæ diversa individualitas materialiter se habet ad corpus Christi ponendum sub speciebus, cum non concurrat ex eo quod est in hoc, sed ex eo, quod motio divina instrumentalis est deserviens principali agenti, & ideo effectus evadit idem numero, & si plures ad illum Sacerdotes simul concurrant.

ARTIC. IV.

An in corruptione substantiali fiat resolutio vsque ad materiam primam?

§. I.

Statuitur conclusio.

262 Fieri resolutionem vsque ad materiam primam in corruptione substantiali in eo sensu, quod nulla præcedens remaneat forma substantialis, evidens est, supposito quod in materia vni

ea tantum possit esse forma substantialis, quod lib. 2. Physicor. latè est à nobis probatum: nam cum forma substantialis debeat à materia separari, vel corrumpi, si forma sit materialis, vt corruptio substantialis verificetur; fit consequens, quod ex partibus substantialibus, quæ corruptum componebant, sola remaneat materia ad componendam de novo genitum. Quare dissidium reducitur ad accidentia sensibilia præcedentia, an scilicet nullum ex illis sit in composito de novo genito, vel an potius aliquod veniat cum materia in novam compositionem illius, ita vt idem numero, quod fuit antea in corrupto, sit modo in genito.

263 Conclusio est: *Quod nullum accidens ex his, quæ præcesserunt in corrupto, manet idem numero in genito, sed omnia illa simul cum corrupto pereunt.* Hanc conclusionem, quam hucusque defendendam reservavimus, quia præcedentium, quasi appendix est, & corolarium, expresse propugnat Angelic. Doctor pluribus in locis, & præcipuè lib. 1. de Generat. lect. 10. dicens: *Dicendum, quod in corruptione non manet idem numero accidens; sed id, quod prius erat, corrumpitur per accidens corruptione subiecti, & advenit simile accidens consequens formam de novo advenientem.*

264 Idipsum expressit Philosophus textu 2. lib. 1. Generat. dicens: *Generationem, & corruptionem substantialem esse nullo manente sensibili, vt subiecto eodem.* Nec valet, quod nomine subiecti sensibilis intellexit Philosoph. non materiam cum accidentibus sensibilibus, sed compositum ipsum substantiale, vt substantiale; nam hoc est, quod sentitur, cum ab illo procedant actiones, & passiones tamquam à subiecto.

265 Nam contra est: Compositum substantiale, vt tale, non est sensibile; aliter substantia non esset (contra communem sententiam) sensibilis per accidens, seu per aliud, per accidentia sensibilia scilicet, medijs quibus sensibus obijcitur: ergo dum negat Philosoph. vllum remanere subiectum sensibile in resolutione substantiali, negat materiam, vt eisdem vestitam accidentibus sensibilibus manere; aliter essent vera hæc duo contradictoria: *Aliquod subiectum sensibile manet, materia scilicet*, quod AA. asserunt, *& nullum subiectum sensibile manet*, quod asserit Philosoph. Quare hanc sententiam omnes amplectuntur Thomistæ, quibus adhærent ex extraneis Alensis, Rubio, Conimbr. & alij.

266 Commune erat

apud antiquos sententiæ oppositæ Patronos eam propugnare ex vi doctrinæ apud ipsos familiaris, materiam scilicet primam esse subiectum immediatum accidentium sensibilium, vnde cum illa non pereat in corruptione substantiali, pariter nec pereunt præcedentia accidentia in illa subiectata, contra quos procedebant Thomistæ (& modo procedendum est contra quemcumque sic oppositam sententiam defendentem) vtendo omnibus illis satis efficacibus rationibus, quibus probant esse impossibile materiam prius recipere formam accidentalem, quam substantialem, & quod prius habeat esse secundumquid, quam esse simpliciter; alitet nec ipsa erit prima potentia, nec forma primus actus: insuper procedebant ex principijs, quibus directè probavimus totum compositum substantiale esse immediatum subiectum accidentium; quibus stabilitis principijs, sic arguebant: Pereunte subiecto formæ accidentalis perit ipsa forma accidentalis: sed in resolutione substantiali perit subiectum formarum sensibilium accidentalium, compositum scilicet substantiale: ergo pereunt omnes illæ formæ accidentales. Quæ consequentia est legitima, & solus labor est in probanda minori, quam probare non est præsentis articuli, cum ex omnibus illis cōmunibus principijs sit probanda.

267 At in præsenti temporis tempestate respondent aliqui ad præiactum discursum, disting. mai. perit forma accidentalis pereunte subiecto, ita, vt in eodem instanti aliud non substituatur, quod sit idem in munere sustentandi, conc. mai. si aliud adveniat, quod sit idem in munere substentandi, neg. mai. & ommissa min. vel eodem modo distincta, neg. conseq. sicut enim licet materia amittat formam in corruptione substantiali, materia non perit, quia, & si non possit existere sine forma, alia advenit loco corruptæ, à qua recipiat esse, sicut accipiebat illud à priori forma; ita pereunte composito non pereunt accidentia in illo subiectata, quia in eodem instanti, in quo verificatur *nunc non est corruptum*, verificatur, *nunc est genitum*, quod idem est quoad munus substentandi accidentia.

268 Sed contra hanc naturalem transmigrationem accidentium stat M. P. Augustinus qui lib. 5. contra Iulianum, cap. 14. sic, cum ipso loquens ait: *Nec sane tibi Dialectica illa mentitur, sed tu non intelligis, verum enim est, quod ibi advertisti: ea, quæ in subiecto sunt, sicut sunt qualitates, sine subiecto esse non posse, sicut est in subiecto cor-*

corpore color, aut forma: sed affi-ciendo transeunt, non migrando. Quemadmodum Ethiopes, quia nigri sunt, nigros gignunt; non tamen Parentes in filios colorem suum, velut tunicam transferunt, sed sui corporis qualitate corvus, quod de illis propagatur, afficiunt. Et postea sic concludit: *sic, & vitia, quamvis sint in subiecto, ex parentibus in filios, non quasi transmigratione de suo subiecto in alterum (quod fieri non posse cathegoriæ illæ, quas legisti, verissimè ostendunt) sed affectione, & contractione pertranseunt.*

In quibus habetur, quod D. Augustinus docet verissimam esse, & communem doctrinam negantem accidentia transmigrare de suo subiecto in alterum, *quod* inquit, *fieri non posse cathegoriæ illæ, quas legisti, verissimè ostendunt*: Ideoque hoc concesso Iuliano arguenti, negat inde sequi peccatum originale non posse à Parentibus derivari in filios, quia non transit idem migrando, sed Pater infectus generat filium sibi similem in infectione; sicut Ethiopes parentes nigros gignunt filios, non per hoc, quod nigredo, quæ est in Patre, transmigret in filium, sed per hoc, quod niger Pater assimilet sibi filium, quem generat, in nigredine, quam ipse habet: nec enim accidens sic debet imaginari, quasi tunica, quæ de manu in manum translata variat possessores, *non parentes,* inquit, *in filios colorem suum velut tunicam transferunt*: Contra ipsum ergo sentiunt, qui accidens ab hoc subiecto in aliud transferri quasi tunicam sentiunt.

269 Nunc ulterius impugnatur ratione. Accidens idem numero mutans naturaliter subiectum est accidens, quod adhuc attenta sua individuatione est naturaliter indifferens ad actuandum hoc subiectum, vel illud: sed tale accidens implicat: ergo. Et naturalis illius trasmigratio de subiecto in subiectum. Prob. min. tum quia implicat accidens, quod attenta sua individuatione non sit intrinsicè receptum in hoc determinatè subiecto: (separatio quippe accidentis ab omni subiecto non est naturaliter possibilis) ergo, & quod non sit intrinsecè ab eius potentialitate limitatum, ipsique intrinsecè appropriatum, aliter subiectum habere accidens aliquod sibi intrinsecum per inde esset (ut exemplo utamur Augustini) ac habere tunicam, quam quis, sicut pro libito induit, ita & pro libito exuit: sed implicat accidens, quod attenta sua individuatione sit ab hoc subiecto limitatum, ipsique intrinsece appropriatum, & quod attenta sua individuatione naturaliter sit indifferens ad actuandum

hoc subiectum, vel illud. ergo.

Tum quia sicut natura nil facit frustra, ita nihil fortuitò, & à casu operatur: ergo sicut fecit accidens propter subiectum, ita hoc numero accidens fecit propter hoc numero subiectum. Tum quia licet accidentia hæc, de quibus loquimur, communia dicantur, quia ex prædicatis specificis subiecti non exiguntur, exiguntur tamen ab illius prædicatis individualibus, tale quippe temperamentum individuale mixti talem exigit albedinem sic, vel sic intensam, sic, vel aliter modificantem: ergo accidens individualiter sumptum est determinatum à natura ad hoc temperamentum sumptum individualiter; sed cum hoc pugnat, quod individualiter sumptum sit indifferens: ergo.

Tum quia accidens individualiter sumpum est accidens vltimo intrinsecè determinatum à natura quoad indifferentiam specificam actuandi hoc subiectum vel aliud, quod quidem parum refert, quod exemplificetur in accidentibus proprijs, nam idem evenit quantum ad hoc in accidentibus communibus: risibilitas quippè specificè sumpta licet determinata sit, vt sit accidens hominis, est tamen indifferens vt sit risibilitas huius hominis, vel alterius; quod si risibilitati ad fatur individuatio, & iam sit hæc, implicat quod risibilitas hæc, non sit determinate risibilitas huius individui: ergo implicat, quod albedo hæc, non sit albedo huius determinate individui.

Prob. conseq. quia licet albedo non sequatur ad principia specifica (ideoque, vt diximus, accidens dicatur communc) sequitur principia materialia secundumquod in mixtione participant aliquid de luce: ergo sicut implicat quod risibilitas hæc non sit risibilitas huius speciei, vt vltimo individuatæ, ita implicat quod hæc albedo non sit albedo huius principij materialis, quod est subiectum, vt vltimo individuati. Denique ex dictis art. præcedente probatur. Quia albedo, vt hæc, essentialiter est in hoc: ergo maneat in esse albedinis, in esse tamen huius albedinis manere nequit, si non est in hoc.

270 Vrgetur. Minus determinatur, & limitatur anima rationalis à materia, sine qua, & si præternaturaliter, non tamen supernaturaliter, existit, quam accidens à subiecto, sine quo nequit, nisi miraculose existere: sed anima hæc, & individua, nequit naturaliter (vt ab absoluta impossibilitate præscindamus) transmigrare de corpore in corpus, nam hoc,

figmentum est Pythagoricum, quod, teste D. Thoma. 2. contra Gent. cap. 44. ratione 6. *fidei repugnat, & secundum Philosophiam apparet esse erroneum*: Ergo. Aliter: cui naturali principio innixi suadebimus in animabus, quæ minus dependent à corpore, hanc transmigrationem esse figmentum, si eandem, posita maiori dependentia, concedimus quotidie accidentibus?

271 Nec dicas hanc subiectorum mutationem non esse transmigrationem accidentium, cum transmigrare sit ex vno in alium locum transire, quod in præsenti non contingit, cum cadaver v.g. succedat ibidem, vbi perivit vivens. *Nam contra est*: quia vnde probatur accidentia non posse naturaliter transmigrare de loco in locum, si semel conceditur posse naturaliter transire de subiecto in subiectum? Nam magis dependet hoc accidens numero ab hoc numero subiecto, de cuius individuali potentialitate intrinsecè educitur, & in qua intrinsece recipitur, quam dependeat à loco extrinsece circum scribente: sed non obstante prima dependentia potest naturaliter mutare subiecta: ergo & potest mutare loca non obstante secunda. Cur enim naturæ deerunt vires, vt translato accidenti ab hoc subiecto in aliud sibi contiguum reperiatur tandem idem numero accidens in subiecto longe distanti à primo?

272 Vlterius: Si sola transmigratio localis, & propria est quæ naturaliter pugnat cum accidentibus his individuis: ergo animæ rationali minus dependenti à materia, quàm accidens dependeat à subiecto, non repugnabit naturaliter, quod hæc eadem numero, quæ hanc materiam informavit, aliam postea informet: vnde, & si transmigratio animarum ex tradita doctrina non possit suaderi, potest tamen aptissimè colligi possibilis naturaliter animarum *transcorporatio*, idest diversorum corporum successiva informatio, quo nomine suam antiqui Pithagorici exprimebant transmigrationem apud Divum Thomam quæst. 3. de Potentia artic. 10. consequens est falsum: ergo. Nec cum anima possit in instanti moveri, satis apparet, cur hæc anima quæ nunc non informat hoc corpus, & antea informabat, nō possit nunc aliud ad introductionem animæ dispositum informare, quod antea non informabat.

273 Ac tandem sententia, quæ attribuitur Origeni, quod animæ rationales priusquam informarent corpora extitere separatæ, & pro ini meri-

to, vel demerito, corpus sortitæ sunt bene, vel male temperatum, sententia inquam hæc nõ poterit (præscindendo à principijs fidei, quibus est contraria) aliqua ratione naturali conuelli contra Gentiles ipsi adhærentes. Nam si accidens hoc numero est indifferens naturaliter, vt actuet subiectum, vel illud: ergo anima hæc indifferens fuit, vt informaret hoc corpus, vel illud: ergo cum status separationis ab omni corpore non sit ipsi violentus, sic de facto creatæ sunt, vt pro sui merito, vel demerito corpus hoc, vel illud sortirentur, sibique, & non alteri, huius inferioris portionis pravam dispositionem imputarent: ergo, vt hæc figmẽta conterantur, dicendum est hoc numero accidens ab hoc numero subiecto esse indiuiduatum, & coarctatum, ne in aliud saltim naturaliter transeat, & idem de hac anima rationali respectu huius materiæ, quam semel informarit.

§. II.

Soluuntur argumenta.

274 Obijc. 1. insinuatum iam oppositæ sẽtentię motivum. Eadem entitas numero materiæ, quæ accipiebat esse ab hac numero forma, postea accipit invariata esse ab alia numero succedente in eodem instanti loco prioris: ergo idem numero accidẽs, quod habebat esse ab hoc numero subiecto, potest postea habere esse ab alio numero subiecto succedente in eodem instanti loco prioris: sed genitum succedit in eodem instanti corrupto: ergo idem numero accidens, perseverat in genito, quod fuerat incorrupto.

275 Confirm. Posito hoc numero effectu iam semel producto ab hac numero causa efficiente, ab alia numero distincta, (si prima perit) idem numero conseruatur, vt quotidie docet experientia: ergo educto iam semel hoc numero accidente ab hac numero causa materiali, potest ab alia distincta idẽ numero conseruari: sed transmigratio accidentium in nullo alio consistit: ergo possibilis est naturaliter.

276 Vrgetur. Hæc numero anima rationalis potest distinctam materiam ab ea, quam modo informat, naturaliter informare: ergo, & accidens. Patet consequentia ex dictis, & antecedens constat, nam per nutritionem potest fieri, vt materia, quam modo informat anima, sit sola materia alimenti, quam nutritus sibi propriam fecit, prima materia per continuam actionem caloris naturalis totaliter deperdita.

277 Iuxta Thomistarum

principijs; nullas habet vires principalis obiectio: nam materia non accipit individuationē à forma, sed potius èconverso, accidens vero individuatur ex subiecto; vnde ex eo quod eadē numero materia perseveret variata forma nullum potest fieri argumentum pro perseverantia accidentis variato subiecto; ac proinde ly *esse* stat equivocè; nam à forma non accipit materia esse numericum, de quo est litigium, & illud accipit accidēs à subiecto. *Accedit ad hæc*; quod materia non manet eadē numero positive variatis formis, cum varietur quantitas, ex cuius determinata exigentia fit materia vna numero positiuè, licet maneat eadem numero negativè.

278 Sed quia hæc alijs non placent, ommisso antec. neg. consequ. cuius disparitas ex ipsis extremis comparationis desumitur: Nam subiectum ex receptione huius non limitat suā potentialitatem ad hoc, actualitas vero recepta limitatur ex receptione ad hoc, cum intrinsece recipi sit naturæ recipientis accommodari, & appropriari, recipere sit aliud ad se trahere, sibique accommodare; aliter liceret inferre, quod sicut materia habens hanc formam, non solum potest, verum anhelat ad aliam, ita forma non solum posset informare aliam materiam, sed exigeret hanc, quam informat, deperdere, vt in aliam trāsiret informandam.

279 Ad conf. neg. antec. Nam vel obiectio procedit de causis æquivocis, à quibus effectus dependet in fieri, & conservari, vt cęlum, &c. hæ causæ semper perseverant; vel loquitur de causis vnivocis, à quibus effectus solum dependet in fieri, & hæ siue pereant, siue perseverent, nil ad rem perseverantiæ effectus, sicut quod Pater moriatur, vel vivat, nilquoad intrinseca, variatur principium influens in persistentiam filij. Quod si contendas exemplo caloris, qui absente igne generante, si alius ignis succedat, perseverat, si secus, perit. Resp. iuxta sæpe insinuata, quod ignis succedens solum est removens prohibens respectu conservationis caloris primo producti; ipse autem per se conservatur à causis ęquivocis à quibus per se in linea efficientium dependet, & à subiecto, à quo intrinsece substentatur.

280 Ad id, quo vrgetur argumentum, patet solutio ex dictis supra lib. 1. q. 4. art. 3. Nā hæc forma, anima v.g. rationalis. in tantum potest informare modo materiam, quā antea nō informabat, in quantū cōtinuatur cum materia præexistente; Quod si petas, quare similis continuatio nō dabitur inter subiectū quod modo perijt, & aliud

si-

sibi in eodem instanti succedēs ita vt vtrumque idē reputetur in ordine ad sustentandum, & individuandum accidens.

Resp. ex D. Th. ibi adducto 1. p. q. 119 art. 5. quod eatenus in primo casu cōtinuatio datur quatenus noua pars materiæ primo adveniens convertitur in præexistentem, & sic successive; quod si materia, in qua primo recepta fuit forma substantialis totaliter deficeret, ita vt ipsa desineret esse tempore antecedente novę materiæ adquisitionē, sicut locus non adesset conversioni, ita nec cōtinuationi, ac proinde eam non posset informare eadē numero forma, quæ præcedentē materiā informabat, ac tandem non esset idē numero cōpositum substantiale succedens priori. Cū ergo subiectū, quod corrūpitur ita desinat esse totaliter tempore antecedente, vt necūt ipsum quod succedit, nec hoc transeat in illud, locus non adest cōtinuationi, & consequenter nec eiusdē numero accidētis actuationi. Videantur ibi super hoc plura.

281 Obi. 2. facilius generatur elementum aliquod ex alio elemento sibi simbolo, quā ex disimbolo, vt facilius transit aer in aquam, cū qua convenit in humiditate, vel in ignem, cū quo in calore convenit, quā in terram, cui in nulla qualitate est similis, sic enim docet Philosop. in præsenti cap. 4. & nos idē ex ipso propugnavimus: sed hoc esset falsum, si omnia accidentia perirent cum corrupto: ergo. Prob. min. tum quia cō facilior est iuxta Philosophum talis trāsitus, quia ad illum necessarium non est, quod omnes qualitates elementi, quod transit, corrumpantur, sicut si transiret in disimbolum, sed illa tantum, quæ dissimilis est: sed si omnes pereunt ad desitionē subiecti, idē evenit cum transit in elementum symbolum, ac cum transit in disymbolum: ergo.

Tum quia eatenus facilior esset transitus, quatenus materia esset potius determinata ad formam elementi similis, quam dissimilis: sed si omnes qualitates, medijs quibus debebat determinari, pereunt cum corrupto, non est quod materiā determinet potius ad formam elemēti similis, quam dissimilis: ergo. Tum, & explicatur amplius hoc ipsum pro omni generatione substantiali. Si omnes dispositiones, quas ignis inducit in lignum, vt in ipso introducat suam formam, pereunt tempore antecedente generationem cum forma ligni, materia manet in illo instanti nuda ab omni accidente, quo determinetur ad formā ignis: sed eo esset facilior introductio ignis, quatenus materia medijs dispositionibus est determinata ad formam ignis: ergo.

Denique: nequit introduci forma ignis in ligno nisi dentur in ligno dispositiones formam ligni expellentes: sed hæc non dantur, nam dispositiones præcedētes non sunt sufficientes, cū perseverent simul cum forma ligni toto tempore antecedente, in instanti vero generationis nullæ iam dantur dispositiones, quia omnes illæ perierūt: ergo.

282 Conf. 1. efficaci, inquiunt, argumento, utpote ab experientia, quæ in rebus Philosophicis plurimum valet, desūpto. Nam videmus eundem calorem, eandem quantitatem, eandem cicatricem, & huiusmodi alia accidentia, quæ præcesserūt in vivente, remanere in cadavere. Nec in hoc falli potest sensus, utpote qui debite applicatus proprio sensibili nō fallitur. Nec ut hanc sensus apprehēsionem corrigamus, adest, aut efficacissima ratio, cui non pateat solutio, aut aliquod nos cogit in oppositum fidei misterium, in cuius obsequiū imbecillitatē nostræ rationis captiuemus. Prǽterquamquod, ut illud accidēs, quodapparet idē, non idem, sed aliud sit, & si valde simile, necessum est assignare agēs, quod illud producat: sed agēs, quod potest assignari, introducens scilicet formā cadaveris, illud non producit, nā calor, vel cicatrix impertinēter omnino se habēt ad formam cadaveris: ergo.

283 Conf. 2. ex eo quod huius videntur sententiæ Patroni Philosoph. & D.Th. Ille enim cap. 4. huius libri asserit, quod dum aliquid generatur ex alio simili, idem accidens, in quo assimilantur, permanet in utroque. Ang. vero Præcept. 4. contra gent. cap. 81. inquit: *Materia hominis post eius mortem manet sub eisdem dimensionibus, ex quibus habebat, ut esset individuata*: ergo cū dimensiones accidentia sint, aliqua accidentia iudicat manere in materia, ex his, quæ præcessere, incorrupto.

284 Huius argumenti solutio ferè patet ex dictis circa dispositiones prævias, & circa generationem unius elementi ex alio tam symbolo, quam disymbolo. Unde concessa mai. neg. min. Ad c. us 1. prob. explico mai. quia non est necesse, quod omnes qualitates corrumpantur, corruptione per se, & inducta expugna cum qualitate contraria, conc. mai. corruptione per accidens ad corruptionem subiecti, neg. mai. & disting. min. idem evenit, quoad corruptionem per accidens, conc. min. quoad corruptionem per se, & inductam expugna qualitatis contrariæ, neg. min. & conseq. in qualibet corruptione corrūpūtur omnes qualitates, sed in sola elementi, aut alterius rei omnino dissimilis corrumpuntur media

pug:

pugna inducta à qualitate contraria, & si in omni corrumpantur per accidens ad corruptionem subiecti; cum enim aer trãsit in ignem, sola humiditas petit ex vi pugnæ cum calore, jecus calor ille, qui præcessit in aere, qui solum corrumpitur ad corruptionem aeris; quod si aer transiret in terrã, tam humiditas, quam calor perirent ex vi pugnæ cum siccitate, & frigiditate terræ: & cum vbi maior est pugna, maior fit resistentia, & vbi maior resistentia, difficilior euadat victoria; ideo difficilior est unius elementi in dissimbolum elementum, quam in simbolum transmutatio; quod, & nõ amplius intẽdisse Philosophi in solutione vltimæ cõfirmatio nis postea constabit.

285. Ad 2. prob. concessa mai. neg. min. quia cũ nec natura, nec agẽtia iuxta eam transferant rem de extremo ad extremum, potius est determinata ex vi qualitatis, in qua convenit cum elemento symbolo, materia elementi transmutandi ad illius formam, quam ad formam elementi dissymboli, & ideo agens faciliori pugna eam præparat ad talem formam; quã ad aliam. Quod si de vltima determinatione sit sermo, constabit solutio dum statim respondeamus ad 3. prob.

286. Ad quam resp. quod materia in instãti generationis nõ solũ est determinata ad formã ignis, verũ est determinata per formã ignis, quia illã iam habet; toto autem tempore præcedente fuit ad illam suscipiendam determinata per dispositiones in ipsa toto tali tempore præexistentes, & quæ hoc ipso quod tales sunt, & ex tali fine ab agente introductæ, petũt necessario necessitate naturali, vt non desinant esse, nisi in instanti desitionis earum, forma intenta, cum qua habẽt connexionẽ, ponantur: sicut talis necesitas datur, vt posita forma viventis in materia, non possint introduci dispositiones alterativæ, quæ non disponant ad formam cadaveris.

287. Ad 4. resp. dispositiones prævias non expellere nisi dispositivè formam corrumpendam, formaliter autem expellitur per formam de novo advenientem, & effectivè per actionem agentis illam inducentes in materiam: hæc autem dispositiva expulsio solũ petit, quod forma, dum ipsæ dispositiones sunt, sit in via corruptionis; & in instanti extrinseco earum, sit in facto esse expulsa per formã advenientem. Videantur pro omnibus his dicta supra lib. 1. quæst. 1. art. 3.

288. Ad 1. confirm. quam immerito ita difficilem proponunt obijcientes, neg. mai. scilicet, quod sẽsus externus videat

 cum

eundem numero calorem, cicatricē &c. in cadavere, cum his, quæ expertus fuerat in vivēte: videt quidā, seu experitur calorē, quē expertus fuit in vivēte, sed quod sit idem numericè, & non solū specificè calor, ad eius propriam experientiā non pertinet, nam individuatio nō est sensibile proprium, sed commune, cū omnes sensus sint circa accidentia in singulari: circa sēsibile autem commune sensus falli ipsa experiētia quotidie probamus, vt omnibus est in cōfesso, Quod si sensus communis etiā in suo iuditio fallitur, vel occasionem dat intellectui (vt multoties cōtingit,) vt fallatur, corrigendus est iuxta rationē à nobis assignatam, quæ si Adversarijs nō videtur efficax, nobis tamen cum D. Thoma efficacissima videtur.

289 Hinc dicimus, quod introducens formā cadaveris, illam cicatricem, quantitatem, aliaque huius modi simillima primis introducit; nō omnia propter necessitatem formæ vt absolute introducendæ, sed propter illam introducendam in hac materia: nā ex vna parte forma cadaveris similem organizationem petit in corpore, & ex alia agens cū in sua actione repatiatur, propter tale passi temperamentum has specificè, & nō alias, necessitatur qualitates pro[...] [...], vt sic, quasi cedens in aliquibus exigentiæ passi, in quō operatur, intensam formę introductionem consequatur.

290. Ad 2. conf. patet solutio quantum ad authoritatem Philosophi, quā explicat D. Th. loco à nobis in probatione cōclusionis adducto, scilicet, remanere idē accidens, nō numero, sed specie, & quod propter magnā similitudinem dicitur idem. Ad auth. D. Th. respond. quod in materia, mortuo homine, manet idē ordo nō exigentiæ, sed puri respectus, & capacitatis ad formam hominis, quam habuit, & mediāte ea ad dimensiones, quibus fuit individuata, & potest iterum mediante reunione virtute supernaturali facta positive individuari; quod intendit & non amplius D. Thomas, vt possibilem corporum resurrectionem suaderet.

Hic agendum erat de determinata viventium periodo; sed quia hoc dubiolū magna ax parte simillimum est determinato viventium augmento, quod lib. I. resolvimus, & impossibilitati tēperamenti ad pondus, quā paulo ante defendimus, ideo ad citatum locum remitto lectorē; finem huic operi imponimus in laudem Dei, B. Virginis sub Rosarij Cognomine, B. Patriarchæ N. Dominici, & Ang. N. Doctoris D. Thomæ huius Collegij Lucis, Ducis, & Patroni.

FINIS.

INDEX QVÆSTIONVM, ET ARTICVL.

Liber Primus de Generat. & Corrupt.

Quæst.

Liber ſecundus de Generatione.